

Evaluatie van een aantal aspecten van het financieringsmechanisme in het hoger onderwijs

April 2015

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

www.ond.vlaanderen.be

Hoofdstuk 1: Inleiding

1.1. Het decretale kader	6
1.2. Beperkingen bij deze evaluatie	7
1.2.1. De problematiek van de causaliteit	7
1.2.2. Beperkingen in de tijd	7
1.2.3. Beperkingen op het gebied van beschikbare data (inhoud databank en datawarehouse)	8
1.2.4. Wijzigingen aan de regelgeving.....	8
1.3. Aanpak, opzet en scope van de evaluatie	9

Hoofdstuk 2: Het nieuwe financieringsmechanisme

2.1. Inleiding.....	12
2.2. Uitgangspunten, doelstellingen en eigenschappen van het nieuwe financieringsmodel	13
2.2.1. Uitgangspunten	13
2.2.2. Doelstellingen.....	14
2.2.3. Eigenschappen.....	16
2.3. De architectuur van het nieuwe financieringsmodel	17
2.3.1. de structuur van het nieuwe model	17
2.3.2. De evolutie van de bedragen van de verschillende componenten van de globale werkingsuitkering	20
2.3.3. Het onderwijsgedeelte	23
2.3.4. Het onderzoeksgedeelte	32
2.3.5. De berekening van de werkingsuitkering van een hogeronderwijsinstelling en het gegarandeerde minimum	34
2.4. Financiering buiten het model	36
2.4.1. Het aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten	36
2.4.2. De bijkomende middelen voor rationalisatie.....	38
2.4.3. De academiseringsmiddelen/ aanvullende onderzoeksmiddelen	38
2.4.4. De middelen voor projectmatig onderzoek/praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek	40
2.4.5. De bijkomende middelen voor brussel	40
2.5. Evolutie van de werkingsuitkering	41
2.6. Conclusies en aanbevelingen	45

Hoofdstuk 3: De financieringsstromen en de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs

3.1. Inleiding.....	48
3.2. De instroom in het hoger onderwijs en het klikmechanisme.....	50
3.2.1. Inleiding.....	50

3.2.2. “Kliks” in de begrotingsjaren 2011 tot en met 2014.....	51
3.2.3.“Kliks” in het begrotingsjaar 2015.....	53
3.2.4. Raming “kliks” in de begrotingsjaren 2016-2019.....	53
3.2.5. Evolutie studenten - werkingsuitkering.....	55
3.2.6. Evolutie bedrag per opgenomen studiepoint en per student.....	56
3.3. De verhouding input- output en de verdeling van de variabele onderwijssdelen onder de hogeronderwijsinstellingen.....	63
3.3.1. Het decretaale kader.....	63
3.3.2. De verdeling van de financieringspunten over input, output, diploma en credit.....	64
3.4. Evolutie van het bedrag per financieringspunt.....	69
3.5. De financieringsboni voor studenten uit ondervertegenwoordigde groepen.....	71
3.5.1. Decretaal kader.....	71
3.5.2. Aandeel van de verschillende boni in de variabele onderwijssdelen.....	73
3.5.3. De vastgestelde maxima inzake financieringsboni.....	79
3.6. Heroriënteren van generatiestudenten.....	82
3.7. De schakelprogramma's.....	84
3.8.Conclusies.....	86
<u>Bijlage bij hoofdstuk 3</u>	89

Hoofdstuk 4: De puntengewichten van de professionele bachelors

4.1. Inleiding.....	156
4.2. De historiek van de huidige puntengewichten.....	157
4.2.1. De puntengewichten voor de professionele bacheloropleidingen.....	157
4.2.2. Studies in het kader van de voorbereiding van het hogescholendecreet.....	158
4.2.3. Twee onderzoeken over kosten in het hoger onderwijs.....	160
4.3. Korte Beschrijvende analyse van de interne allocatiemodellen van de hogescholen.....	163
4.3.1. Inleiding.....	163
4.3.2. Beschrijvende analyse van de interne allocatiemodellen.....	163
4.3.3. Conclusie.....	165
4.4. Enkele Simulaties.....	165
4.4.1. Inleiding.....	165
4.4.2. Simulatie 1: Puntengewicht $\geq 1,4$	171
4.4.3. Simulatie 2: Puntengewicht = 1,4.....	172
4.5. Conclusies.....	173

Bijlage bij hoofdstuk 4

Hoofdstuk 5: de financiering van het hoger kunstonderwijs

5.1. Inleiding.....	181
5.2. De financiering van het hoger kunstonderwijs.....	182

5.2.1. Inleiding: het studieaanbod en het aantal inschrijvingen in het HKO.....	182
5.2.2. Het financieringsmodel - historiek.....	184
5.2.3. De verdeling van het budget – de puntengewichten en de financiële drempels.....	185
5.3 Simulaties financiering variabel onderwijsdeel HKO	188
5.3.1. Simulatie 1: Het basispuntengewicht.....	188
5.3.2. Simulatie 2: Het bijkomend puntengewicht en de drempels.....	189
5.4. Artistieke Toelatingsproef HKO en Financiering.....	192
5.4.1. Inleiding.....	192
5.4.2. Kengetallen artistieke toelatingsproef en inschrijvingen in de kunstopleidingen.....	192
5.4.3. Relatie tussen slaagpercentages toelatingsproef en financiële drempelwaarden?.....	199
5.4.4. Invloed van de artistieke toelatingsproef op het studierendement in het hoger kunstonderwijs.....	202
5.4.5. Internationale uitstraling hko.....	203
5.5. Conclusies.....	204
<u>Bijlage bij hoofdstuk 5</u>	206

Hoofdstuk 6: Rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod

6.1. Inleiding.....	211
6.2. Rationalisatie - Het decretale kader.....	211
6.2.1. De oorspronkelijke artikels in het Financieringsdecreet	211
6.2.2. Uitvoering van de regelgeving.....	214
6.2.3. De rationalisatieplannen.....	214
6.3. Bonussen in het kader van herstructureringen van het opleidingsaanbod.....	215
6.3.1. De decretale basis.....	215
6.3.2. resultaten en aanpassing van de regelgeving.....	218
6.4. Overzicht van de nieuwe opleidingen vanaf 2008-2009.....	219
6.4.1. De decretale basis.....	219
6.4.2. Overzicht nieuw erkende opleidingen.....	220
6.5. Andere initiatieven – de commissie soete.....	222
6.6. Gegarandeerde minima en verevening.....	224
6.7. Conclusies.....	225
<u>Bijlage bij hoofdstuk 6</u>	227

Hoofdstuk 7: het onderzoeksluik van de werkingsenveloppe van de universiteiten

7.1. Inleiding.....	248
7.2. De onderzoekssokkel.....	248
7.2.1. De evolutie van de gehanteerde parameters.....	248
7.2.2. Het effect van de parameters op de onderzoekssokkels van de universiteiten	252
7.3. Het variabel onderzoeksdeel	255
7.3.1. De evolutie van de gehanteerde parameters.....	255

7.3.2. Het effect van de parameters op de variabele onderzoeksdelen van de universiteiten.....	257
7.4. Conclusies.....	257

Hoofdstuk 8: samenvatting en conclusies

8.1. Inleiding.....	262
8.2. Inhoud van de evaluatie en voornaamste conclusies.....	264
8.2.1. Het nieuwe financieringsmechanisme.....	264
8.2.2. De financieringsstromen en de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs.....	265
8.2.3. De puntengewichten van de professionele bachelors.....	268
8.2.4. De financiering van het hoger kunstonderwijs.....	270
8.2.5. Rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod.....	271
8.2.6. Het onderzoeksluik in de werkingsenveloppe van de universiteiten.....	273

Definitielijst¹

Generatiestudent: studenten die zich voor de eerste maal inschrijven in het hoger onderwijs in Vlaanderen voor een academische of professionele bachelor met een diplomacontract

Actieve inschrijving: een inschrijving waarvoor de student niet is uitgeschreven doorheen het academiejaar

Niet-actieve inschrijving: een inschrijving waarvoor de student zich tijdens het academiejaar heeft uitgeschreven

Studierendement: het aantal verworven studiepunten van een student gedeeld door zijn aantal opgenomen studiepunten volgens de instelling (zie definitie)

Opgenomen studiepunten volgens de instelling: het aantal studiepunten waarvoor een student zich inschrijft binnen 1 inschrijving in een instelling. Een student die zich voor een bepaalde datum uitschrijft voor credits waar nog geen evaluatiemoment heeft plaatsgevonden, kan in bepaalde gevallen (zoals gedefinieerd in het reglement van de instelling) zijn studiepunten terug krijgen (zodat ze terug meetellen voor zijn leerkrediet). De teruggegeven studiepunten tellen niet mee in de opgenomen studiepunten volgens de instelling .

Verworven studiepunten: aantal studiepunten waarvoor de student geslaagd is.

Verkorte opschriften decreten

- Universiteitendecreet: decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap
- Hogescholendecreet: decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap
- Structuurdecreet: decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen
- Flexibiliseringsdecreet: decreet van 30 april 2004 betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen
- Financieringsdecreet: decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering en de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen
- Integratiedecreet: decreet van 13 juli 2012 betreffende de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten

Deze decreten zijn opgeheven en geïntegreerd in de Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, bekrachtigd bij het decreet van 20 december 2013.

¹ Meer specifieke definities zijn opgenomen in de bijlage bij hoofdstuk 3

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

1.1. HET DECRETALE KADER

Artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs² (het vroegere artikel 4 van het Financieringsdecreet³) stelt dat de bepalingen van het Financieringsdecreet moeten geëvalueerd worden vóór 1 januari 2014. Hetzelfde artikel geeft ook aan welke elementen deze evaluatie ten minste moet omvatten, namelijk:

1° de impact van de verschillende financieringsstromen op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, meer in het bijzonder van de studenten uit ondervertegenwoordigde groepen;

2° de impact van de outputfinanciering op de uitstroom van studenten;

3° de vergelijking van de gehanteerde puntengewichten in het financieringsmodel en in internationale modellen;

4° voor wat betreft de professionele opleidingen en de kunstopleidingen in de hogescholen, de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten;

5° de evolutie van de instellingen die in het begrotingsjaar 2011 verevend werden;

6° het rationalisatieproces en de resultaten en effecten hiervan;

7° de evolutie en de impact van de parameters die gebruikt worden om de onderzoekssokkel en het onderzoeksvariabel deel te bepalen.

Artikel III.120 stelt bovendien dat vóór 1 januari 2018 bijkomend een evaluatie wordt gemaakt van de interne allocatiemodellen van de universiteiten, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de opleidingen die met ingang van het academiejaar 2013-2014 integreerden in de universiteiten.

Tevens stelt dit artikel dat de Vlaamse Regering de wijze kan bepalen waarop deze evaluatie wordt uitgevoerd. Zij bezorgt de resultaten van deze evaluatie na beraadslaging aan het Vlaams Onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs en aan het Vlaams Parlement.

Deze evaluatie werd in het Financieringsdecreet ingeschreven omdat dit decreet het financieringsmechanisme voor de Vlaamse hogescholen en universiteiten fundamenteel heeft veranderd. Bij de voorbereiding en de invoering van het nieuwe systeem was het immers onmogelijk om de volledige impact van alle maatregelen te kunnen inschatten.

² Codex Hoger Onderwijs van 11 oktober 2013, bekrachtigd bij het decreet van 20 december 2013

³ Decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen

1.2. BEPERKINGEN BIJ DEZE EVALUATIE

1.2.1. DE PROBLEMATIEK VAN DE CAUSALITEIT

Artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs gaat in grote mate uit van een causaal verband tussen de invoering van een nieuw financieringsmechanisme enerzijds en de realisatie van de de vooropgestelde doelstellingen anderzijds. In de complexe context van het hoger onderwijs is deze causaliteit evenwel niet (altijd) aan te tonen.

Het Vlaamse hoger onderwijs is de laatste 10 jaar sterk veranderd: er was de invoering van de bachelor-masterstructuur, de academisering van de hogeschoolopleidingen van twee cycli, de invoering van flexibilisering, het nieuwe financieringsmechanisme en de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Al deze veranderingen hebben op elkaar ingewerkt, streefden voor een deel dezelfde doelstellingen na en hebben in meer of mindere mate een impact gehad op (de evoluties in) het hogeronderwijslandschap en op de studentenpopulatie (samenstelling, omvang, gedrag inzake instroom, doorstroom en uitstroom). Daarnaast mogen ook andere maatschappelijke evoluties niet uit het oog verloren worden: de wijzigende samenstelling van de bevolking, de kansen op tewerkstelling,...

M.a.w. het hoger onderwijs bevindt zich niet in een gesloten context waar oorzaak en gevolg van een beleidsmaatregel duidelijk aan te tonen zijn. Rekening houdend met de complexiteit van het beleid en met de context waarbinnen het hoger onderwijs zich bevindt, is de voorliggende evaluatie eerder beschrijvend van aard. Zo worden bijvoorbeeld de verschillende financieringsstromen in kaart gebracht, evenals de evoluties in instroom, doorstroom en uitstroom van studenten, zonder dat er noodzakelijk een oorzakelijk verband tussen beide aangetoond wordt.

1.2.2. BEPERKINGEN IN DE TIJD

Deze beleidsevaluatie komt te vroeg (6 jaar na de implementatie van het Financieringsdecreet). De resultaten van bepaalde beleidsmaatregelen zijn nog niet op kruissnelheid zichtbaar. Zo is bijvoorbeeld het "klik"systeem nog maar operationeel vanaf het begrotingsjaar 2011. Er werden nog overgangmaatregelen toegepast tot en met het begrotingsjaar 2014 (zie hoofdstuk 3). Ook het werken met vijfjarige gemiddelden over de academiejaren t-7/t-6 tot en met t-3/t-2, waarbij t staat voor het begrotingsjaar, heeft een vertragend effect.

Daarnaast zijn de beschikbare data beperkt in de tijd. Zo zijn bijvoorbeeld de gegevens over opgenomen en verworven studiepunten maar beschikbaar vanaf de invoering van het Flexibiliseringsdecreet⁴, namelijk vanaf het academiejaar 2005-2006. Dit betekent dat er geen lange tijdsreeksen kunnen gemaakt worden en dat er geen analyses mogelijk zijn die de situatie van voor en van na het academiejaar 2005-2006 vergelijken.

Met de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten in 2013-2014 is de structuur van het hoger onderwijs grondig veranderd. Dit bemoeilijkt ook het opbouwen van tijdsreeksen en het vergelijken van gegevens over de tijd.

Daarenboven werd er in 2008-2009 overgeschakeld van de databank DTO (Databank Tertiair Onderwijs) naar de databank DHO (Databank Hoger Onderwijs). Hierdoor zijn er onder meer geen gegevens beschikbaar over bepaalde studentenkenmerken van vóór het academiejaar 2008-2009. Daarnaast zijn de data in verband met studieloopbanen of studietrajecten enkel beschikbaar tot en met het laatste afgesloten academiejaar, zijnde 2012-2013.

⁴ Decreet van 30 april 2004 betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen

1.2.3. BEPERKINGEN OP HET GEBIED VAN BESCHIKBARE DATA (INHOUD DATABANK EN DATAWAREHOUSE)

De beperkingen van de Databank Hoger Onderwijs (DHO) en het datawarehouse (DWH HO), op het gebied van inhoud, kunnen als volgt samengevat worden:

1. DHO bevat geen data over de artistieke toelatingsproeven in het hoger kunstonderwijs. Via een beperkte survey werden voor deze beleidsevaluatie een aantal gegevens opgevraagd voor de academiejaren 2011-2012, 2012-2013 en 2013-2014 aan de desbetreffende hogescholen. De uitgevoerde analyse beperkt zich hier dan ook tot deze drie academiejaren.
2. De databank en het datawarehouse bevatten enkel informatie over de loopbaan van een student in zoverre deze zich in het secundair of hoger onderwijs in Vlaanderen afspeelt. Dit betekent dat we geen informatie hebben over de loopbaan in het secundair onderwijs van personen die dit niet in Vlaanderen gevolgd hebben. Voor deze personen hebben we geen informatie over het opleidingsniveau van de moeder en de thuistaal, aangezien deze data enkel worden bevestigd in het secundair onderwijs. Voor studenten die hun studies hoger onderwijs buiten Vlaanderen verderzetten hebben we wel de informatie over de academiejaren dat ze in Vlaanderen gestudeerd hebben, maar zullen ze vanaf hun vertrek meegeteld worden als drop-outs. Ook hebben we geen informatie over het al dan niet volgen van volwassenenonderwijs of HBO5 en over de verdere loopbaan van de student op de arbeidsmarkt.
3. Het verwerven van een diploma is in DHO opgenomen, maar in deze databank is geen informatie beschikbaar over het al dan niet succesvol afronden van opleidingen waarvoor geen diploma wordt uitgereikt (bijvoorbeeld de schakel- en voorbereidingsprogramma's).
4. In het datawarehouse worden de studietrajecten waarop de doorstroom berekend wordt, bijgehouden per opleiding. Aangezien academische bachelors en masters als aparte opleidingen worden beschouwd, betekent dit dat we niet in staat zijn de time to graduation te berekenen over het hele traject vanaf de start in een academische bachelor tot het behalen van het masterdiploma.
5. De databank geeft informatie over het aantal studenten dat binnen een bepaald academiejaar een diploma behaalt, maar niet over het tijdstip waarop ze dit halen. Dit betekent dat de data over de time to graduation moeten gerelativeerd worden. Studenten die in januari afstuderen worden meegerekend met de studenten die op het einde van het academiejaar hun diploma behalen.

1.2.4. WIJZIGINGEN AAN DE REGELGEVING

Sinds de invoering van het Financieringsdecreet in 2008 heeft de decreetgever reeds een aantal wijzigingen aangebracht aan het nieuwe financieringssysteem. Dit was vooral het geval met het Integratiedecreet⁵ van 2012 dat, in het kader van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de oprichting van de Schools of Arts, ook het financieringsmechanisme op een aantal punten bijstuurde. Dit decreet voorzorg ook in bijkomende middelen voor de hogeronderwijsinstellingen.

Daarnaast waren er niet onbelangrijke wijzigingen (besparingen) in het kader van de rationalisatie van het opleidingsaanbod, zoals in detail zal blijken in hoofdstuk 6 van deze evaluatie.

De aanpassingen aan de regelgeving hebben deze beleidsevaluatie bijkomend bemoeilijkt.

⁵ Decreet van 13 juli 2012 betreffende de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten

1.3. AANPAK, OPZET EN SCOOP VAN DE EVALUATIE

Deze beleidsevaluatie werd uitgevoerd door de afdeling Hoger Onderwijs en Volwassenenonderwijs van het Departement Onderwijs en Vorming, in nauwe samenwerking met de afdeling Hoger Onderwijs van het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen.

De hogeronderwijsinstellingen werden op de volgende manier betrokken bij deze evaluatie:

- er werden twee klankbordgroepen samengesteld met technische experts van de hogeronderwijsinstellingen: één rond het hoger kunstonderwijs en één rond de professionele bacheloropleidingen. Deze klankbordgroepen kwamen verschillende keren samen om de tussentijdse resultaten te bespreken en feedback te geven;
- de voortgang van deze beleidsevaluatie werd tweemaal besproken met een begeleidingscommissie, bestaande uit de Raad van Bestuur VLUHR (op 16 oktober 2013 en 20 februari 2014).

Deze beleidsevaluatie is grotendeels gebaseerd op gegevens uit de Databank Hoger Onderwijs, het Datawarehouse Hoger Onderwijs, de jaarlijkse financieringsberekeningen en de gegevens uit de financieringsmotor, evenals op andere beschikbare informatie binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (bijvoorbeeld rationalisatieplannen, besluiten erkenning nieuwe opleidingen, ...). Bijkomende informatie werd gevraagd aan de hogeronderwijsinstellingen over de resultaten van de artistieke toelatingsproef in het hoger kunstonderwijs en over de allocatiemodellen binnen de hogescholen.

Deze evaluatie beperkt zich in hoofdzaak tot het nieuwe financieringsmechanisme voor de werkingsuitkeringen hoger onderwijs ingevoerd met het Financieringsdecreet van 2008. Dit impliceert dat andere financieringsbronnen voor de hogescholen en universiteiten, zoals bijvoorbeeld de sociale toelagen, de investeringsmiddelen, de middelen voor het Bijzonder Onderzoeksfonds, ... volledig buiten de scope van deze evaluatie blijven.

Het Financieringsdecreet en later ook het Integratiedecreet, behielden naast de eigenlijke werkingsuitkeringen een aantal gekleurde middelen (de academiseringsmiddelen, de middelen voor projectgericht onderzoek) en voerden een aantal nieuwe in (Aanmoedigingsfonds⁶, rationalisatiemiddelen, de bijkomende Brussel-middelen⁷). Deze financieringsbronnen die ook als een soort werkingsuitkering kunnen beschouwd worden (er kunnen zowel personeelsleden op aangesteld worden als werkingskosten mee betaald worden), worden waar relevant meegenomen in deze evaluatie, maar vormen geen afzonderlijk evaluatieonderwerp.

Het Financieringsdecreet heeft ook een systeem van leerkrediet ingevoerd voor de studenten hoger onderwijs. Aangezien het leerkrediet meegenomen werd in het rapport van de werkgroep Studievoortgangsbewaking⁸, komt dit niet aan bod in deze evaluatie.

Deze evaluatie beperkt zich in hoofdzaak tot de elementen opgenomen in artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs. Alvorens hier op in te gaan start de evaluatie evenwel met een overzicht van de belangrijkste uitgangspunten, doelstellingen en eigenschappen die in 2008 aan de basis lagen van het nieuwe financieringsmodel hoger onderwijs. Daarna komt in hetzelfde hoofdstuk het

⁶ De beheersovereenkomsten in het kader van het Aanmoedigingsfonds werden in 2011 geëvalueerd. Op basis van de resultaten van deze evaluatie was het oorspronkelijk de bedoeling het Aanmoedigingsfonds bij te sturen. Vanaf het begrotingsjaar 2015 worden de middelen van het Aanmoedigingsfonds evenwel toegevoegd aan de werkingsenveloppe. Een nieuwe evaluatie is hier dan ook weinig zinvol.

⁷ In de memorie van toelichting bij het Integratiedecreet wordt gesteld dat er tegen 30 juni 2015 een studie moet opgeleverd zijn die de objectieve verschillen tussen de hogeronderwijsinstellingen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en de andere instellingen duidelijk in kaart brengt.

⁸ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties/Rapport-Studievoortgangsbewaking.pdf>

financieringsmechanisme zelf aan bod: hoe is het model opgebouwd, welke elementen worden mee in rekening gebracht en welke parameters worden gehanteerd om het globale budget te verdelen over de instellingen voor hoger onderwijs. Er wordt, waar relevant, gekeken naar de beginsituatie (het model zoals ingevoerd in 2008) en de huidige situatie (na de eventuele aanpassingen aan het mechanisme). Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van de financiële middelen die de Vlaamse overheid binnen het kader van het voorgestelde model ter beschikking stelt van de hogescholen en universiteiten.

Het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 3) sluit aan bij de volgende elementen van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs:

- 1° de impact van de verschillende financieringsstromen op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, meer in het bijzonder van de studenten uit ondervertegenwoordigde groepen;
- 2° de impact van de outputfinanciering op de uitstroom van studenten.

Deze bepalingen gaan evenwel uit van een causaal verband tussen het financieringsmechanisme enerzijds en de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs anderzijds. Zoals reeds gesteld is in de complexe context van het hoger onderwijs de causaliteit tussen een beleidsmaatregel (hier de invoering van een nieuw financieringsmechanisme) en de impact van deze maatregel niet (altijd) aan te tonen. Dit geldt in het bijzonder voor de (evoluties inzake) instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs, waar verschillende factoren op inspelen.

In dit hoofdstuk wordt dan ook niet zozeer gekeken naar de impact van de financiering op de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten, maar wel naar de verschillende elementen die met het nieuwe Financieringsdecreet van 2008 in het financieringsmechanisme werden ingebouwd om de vooropgestelde doelstellingen inzake participatie en succesvolle uitstroom mee te helpen realiseren. Daarbij wordt de evolutie van de verschillende elementen die meegenomen worden in de financiering van de hogeronderwijsinstellingen in kaart gebracht.

Aanvullend worden in een bijlage een aantal kwantitatieve gegevens weergegeven over instroom, doorstroom en uitstroom van studenten in het hoger onderwijs. Deze bijlage reikt een aantal elementen aan om de evoluties in de financiering beter te plaatsen, waardoor deze evaluatie bijkomend onderbouwd wordt.

Het vierde hoofdstuk focust op de puntengewichten van de professionele opleidingen. In het kader van deze evaluatie voorziet artikel III.120, 3° en 4°, van de Codex Hoger Onderwijs het volgende:

3° de vergelijking van de gehanteerde puntengewichten in het financieringsmodel en in internationale modellen;

4° voor wat betreft de professionele opleidingen en de kunstopleidingen in de hogescholen, de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten.

In dit hoofdstuk komen met betrekking tot de puntengewichten van de professionele bacheloropleidingen de volgende elementen aan bod:

- de huidige puntengewichten en de historiek ervan;
- een analyse van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, waarbij de nadruk ligt op het belang en het actuele karakter van de puntengewichten;
- de impact van een eventuele aanpassing van de puntengewichten.

In het vijfde hoofdstuk worden een aantal aspecten bekeken van de financiering van het hoger kunstonderwijs. Er wordt ingegaan op de volgende punten:

- het financieringsmodel voor het hoger kunstonderwijs, in het bijzonder op de huidige puntengewichten en op de vastgestelde limieten;
- de impact van een eventuele aanpassing van de puntengewichten en/of de limieten

In het kader van deze evaluatie werd ook een analyse gemaakt van de artistieke toelatingsproef. Daarbij werd de vraag gesteld wat de eventuele impact is van het aantal deelnemers/ geslaagden van de toelatingsproeven op de instroom in de kunstopleidingen en op het studierendement van deze studenten. Ook werd de vraag gesteld of er een link is tussen de toelatingsproef en het al dan niet overschrijden van de financiële limieten.

Hoofdstuk 6 focust op het rationalisatieproces en op de eventuele resultaten ervan (punt 6° van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs). Daarbij komen de volgende subthema's aan bod:

- een overzicht van het initiële en van het huidige decretale kader inzake rationalisatie van het opleidingsaanbod;
- een overzicht van de rationalisatieplannen en van de resultaten hiervan;
- de regeling bij het stopzetten van opleidingen;
- een overzicht van het aantal erkende nieuwe opleidingen vanaf 2008-2009;
- de Commissie Soete.

In dit hoofdstuk wordt ook kort ingegaan op punt 5° van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs: de evolutie van de instellingen die in het begrotingsjaar 2011 verevend werden.

Hoofdstuk 7 focust op punt 7° van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs: de evolutie en de impact van de parameters die gebruikt worden om de onderzoeksokkel en het onderzoeksvariabel deel te bepalen. Zowel voor de onderzoeksokkel als voor het variabel onderzoeksdeel wordt de evolutie van deze verschillende parameters in kaart gebracht. Tevens wordt er gekeken naar de impact van deze evoluties van de parameters op de financieringsberekeningen.

Deze evaluatie wordt afgesloten met een samenvatting en een overzicht van de conclusies (hoofdstuk 8).

HOOFDSTUK 2: HET NIEUWE FINANCIERINGSMECHANISME

2.1. INLEIDING

Dit hoofdstuk start met een overzicht van de belangrijkste uitgangspunten, doelstellingen en eigenschappen die in 2008 aan de basis lagen van het nieuwe financieringsmodel⁹ hoger onderwijs.

Daarna komt het financieringsmechanisme zelf aan bod: hoe is het model opgebouwd, welke elementen worden mee in rekening gebracht en welke parameters worden gehanteerd om het globale budget te verdelen over de instellingen voor hoger onderwijs. Er wordt, waar relevant, gekeken naar de beginsituatie (dit is het model zoals ingevoerd in 2008) en de huidige situatie (de eventuele aanpassingen aan het mechanisme).

Sinds 2008 zijn er een aantal wijzigingen aangebracht aan het nieuwe financieringssysteem. Dit was vooral het geval met het Integratiedecreet van 2012, dat in het kader van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de oprichting van de Schools of Arts het financieringsmechanisme in overeenstemming bracht met de nieuwe structuur en voorzag in bijkomende middelen voor de hogeronderwijsinstellingen. De decreetgever is toen vertrokken van het uitgangspunt dat de basisstructuur van het financiële model, zoals vastgelegd in het Financieringsdecreet, behouden moest blijven. Wel werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om bepaalde elementen in het decreet te vereenvoudigen en andere elementen, waarvan toen al duidelijk was dat zij ongewenste effecten tot gevolg hadden, bij te sturen. Het Integratiedecreet heeft zich dan ook beperkt tot wijzigingen aan het mechanisme die:

- nodig waren om de bijkomende financiering te integreren in het systeem en de integratieoperatie succesvol te laten verlopen;
- nodig waren om een beperkt aantal ongewenste neveneffecten van het huidige mechanisme te corrigeren;
- nodig waren om enkele elementen te vereenvoudigen.

Maar ook daarvoor en daarna zijn er aanpassingen geweest. Zo werden in 2009, in het kader van de besparingen, de middelen voor rationalisatie geschrapt en werd er niet langer gewerkt met rationalisatieplannen. Hier wordt uitgebreid op ingegaan in hoofdstuk 6 van deze beleidsevaluatie.

Ook de invoering van onderzoeksmasters, dit in het kader van de mogelijke uitbreiding van de studieomvang van de masteropleidingen van 60 studiepunten, en de toekomstige financiering van de geneeskundeopleidingen, zullen in de nabije toekomst een impact hebben op het financieringsmechanisme.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van de financiële middelen die de Vlaamse overheid binnen het kader van het voorgestelde model ter beschikking stelt van de hogescholen en universiteiten.

⁹ In de memorie van toelichting bij het Financieringsdecreet zijn de uitgangspunten, doelstellingen en eigenschappen uitgebreid opgenomen (<https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2007-2008/g1468-1.pdf>). In dit hoofdstuk wordt dan ook enkel een samenvatting opgenomen.

2.2. UITGANGSPUNTEN, DOELSTELLINGEN EN EIGENSCHAPPEN VAN HET NIEUWE FINANCIERINGSMODEL

2.2.1. UITGANGSPUNTEN

Bij het ontwerpen van een nieuw financieringsmodel voor het hoger onderwijs stelden zich vele, vaak fundamentele vragen. Ook in het internationale debat over financiering van universiteiten en hogescholen werden steeds meer voorheen als vanzelfsprekend aanvaarde uitgangspunten ter discussie gesteld. Internationale ontwikkelingen, zoals de onderhandelingen over de transnationale handel in onderwijsdiensten in de General Agreement on Trade in Services (GATS), noopten tot een reflectie over een aantal fundamentele uitgangspunten.

Met het Financieringsdecreet van 2008 heeft de decreetgever een duidelijk signaal gegeven dat de basisfinanciering van het hoger onderwijs een publieke verantwoordelijkheid blijft. Concreet betekent dit dat de overheid de taak heeft het hoger onderwijs zo te financieren dat de instellingen de publieke opdracht die de decreetgever hen geeft, op een kwalitatief hoogstaande wijze kunnen uitvoeren¹⁰. Hoewel een hogeronderwijskwalificatie ook een hoge private return genereert, heeft de overheid de opdracht om aan elk individu die daartoe de talenten heeft, een publiek bekostigd traject naar die kwalificatie aan te bieden.

Aan deze publieke verantwoordelijkheid werden met het Financieringsdecreet evenwel grenzen gesteld. De overheid moest beperkingen kunnen opleggen aan de financierbaarheid van opleidingen en studenten om de schaarse middelen prioritair te kunnen aanwenden voor het realiseren van de basisopdrachten van universiteiten en hogescholen.

Belangrijk uitgangspunt daarbij was dat het de prioritaire opdracht van de overheid is om aan iedereen die daartoe de talenten heeft, gelijke kansen te garanderen om een hogere kwalificatie te behalen. Concreet betekent dit dat **de onderwijsoverheid haar financiële verantwoordelijkheid in eerste orde wil richten op het creëren van de voorwaarden waaronder zoveel mogelijk studenten een initiële uitstroomkwalificatie kunnen behalen.** Het masterniveau moet daarbij voor iedereen bereikbaar zijn.

Universiteiten en hogescholen zijn ook actief op de private markt en verwerven daar ook inkomsten. Voor publiek gefinancierde onderwijsopdrachten verwerven zij bijkomende inkomsten via de studiegelden. **Opleidingen die niet in de publieke financiering aanrekenbaar zijn, moeten zij kunnen bekostigen met andere publieke of private middelen.** Het uitgangspunt was dan ook dat universiteiten en hogescholen in toenemende mate actief moeten kunnen zijn op de expansieve markt van de permanente vorming en daar inkomsten genereren¹¹.

¹⁰ Deze publieke verantwoordelijkheid inzake financiering beperkt zich tot de ambtshalve geregistreerde instellingen en niet tot de andere geregistreerde instellingen voor hoger onderwijs, die conform de regelgeving ook erkend kunnen worden en de graad van bachelor en/of master kunnen uitreiken.

¹¹ Met permanente vorming wordt hier bedoeld de postinitiële opleidingen of allerhande vervolgoopleidingen in posthogeschool- of postuniversitaire vorming.

2.2.2. DOELSTELLINGEN

Het Financieringsdecreet van 2008 beoogde met het nieuwe financieringsmodel een krachtig instrument uit te bouwen om een aantal beleidsdoelstellingen mee te helpen realiseren:

BEVORDEREN VAN DE PARTICIPATIE AAN HET HOGER ONDERWIJS

Eén van de problemen van het vroegere financieringsmodel, zowel bij universiteiten als bij hogescholen, was dat de groei van de studentenaantallen niet in voldoende mate werd beloond en dus eigenlijk eerder werd ontmoedigd. De evolutie naar de kennissamenleving en de doelstellingen die onder meer in de Lissabonagenda van de Europese Unie waren overeengekomen, noopten tot het streven naar een verdere toename van de scholingsgraad van de bevolking. Een verdere groei van de participatie en succesvolle uitstroom uit het hoger onderwijs, meer bepaald in doelgroepen die nog weinig participeerden, was dan ook een belangrijke doelstelling van het Financieringsdecreet van 2008. In het perspectief van levenslang leren moest ook de deelname van oudere studenten aan het hoger onderwijs worden aangemoedigd.

Het nieuwe financieringsmodel is dan ook sterker studentafhankelijk dan de oude modellen. Het zorgt er ook voor dat de financiering van universiteiten en hogescholen op een beheerste wijze kan groeien.

SUCCESVOLLE UITSTROOM BEVORDEREN

Naast het bevorderen van de participatie aan het hoger onderwijs werd een succesvolle uitstroom - dit is het aantal studenten dat succesvol studeert en in een redelijke tijd met een hogeronderwijskwalificatie naar de arbeidsmarkt uitstroomt - als een belangrijke maatschappelijke doelstelling beschouwd.

Het nieuwe model beoogt studietrajecten met een hoog rendement te belonen en studievertraging te ontmoedigen, teneinde zo de instellingen verantwoordelijk te maken voor hun studievoortgangbeleid.

DEMOCRATISERING EN TOEGANKELIJKHEID

De open toegang tot het hoger onderwijs en de verschillende beleidsinstrumenten die de democratisering en toegankelijkheid van het Vlaamse hoger onderwijs trachten te bevorderen, werden als belangrijke verworvenheden beschouwd. Het nieuwe financieringsmodel stelt deze instrumenten niet ter discussie, behalve waar ze geleid hebben tot een weinig doelmatig en weinig rationeel gespreid aanbod.

GELIJKE KANSEN GARANDEREN

Het aanboren van talenten in sociale en culturele delen van de bevolking die verhoudingsgewijs te weinig aan het hoger onderwijs participeerden en er te weinig succesvol uitstroonden, werd gezien als een belangrijke maatschappelijke uitdaging. Samen met het gelijkekansenbeleid in het leerplichtonderwijs was er ook in het hoger onderwijs nood aan een dynamisch beleid van gelijke kansen waarbij de financiering een belangrijk instrument moest zijn.

De idee leefde dat de studentgedrevenheid van het nieuwe model instellingen zou uitnodigen om nieuwe doelgroepen aan te boren. Een nieuw systeem met wegingen dat instellingen met een verhoudingsgewijs grotere instroom uit kwetsbare doelgroepen zou compenseren voor de inspanningen om studenten uit deze groepen tot succes te leiden, werd ingevoerd. Daarbovenop werd voor heel concrete acties op het vlak van diversiteit en gelijke kansen op deelname en succes in het hoger onderwijs het Aanmoedigingsfonds opgezet.

DOELMATIGHEID EN RATIONALISERING VAN HET AANBOD STIMULEREN

De proliferatie van het onderwijsaanbod en de weinig doelmatige spreiding van het aanbod werden als belangrijke zwaktes van het Vlaamse hogeronderwijsbestel beschouwd. De regionale spreiding van instellingen en opleidingen was, in verhouding tot de wetenschappelijke capaciteit, te ver doorgesloten. Allerhande initiatieven in het verleden om tot een betere ordening van het opleidingslandschap te komen, hadden weinig of geen effect en het leek dus tijd om rechtstreeks op de financiering in te werken. Het nieuwe decreet bouwde een aantal mechanismen in de financiering in om dit gebrek aan doelmatigheid te corrigeren, met de bedoeling een geleid proces van rationalisatie in gang te steken. Om redenen van doelmatigheid en rationalisering werd het aantal opleidingen op zich geen criterium in de financiering.

FLEXIBELE TRAJECTEN OP EEN JUISTE MANIER FINANCIEREN

Eén van de dringende aanleidingen voor een nieuw financieringsmodel was dat ook de implicaties van het Flexibiliseringsdecreet voor de financiering moesten worden geregeld. Daartoe werden in het nieuwe model studiepunten de eenheid van financiering. Daarnaast leefde evenwel de bezorgdheid dat meer flexibiliteit niet ten koste mocht gaan van het rendement en de studievoortgang. De instellingen moesten aangezet worden om de studievoortgang en het rendement van opleidingen en trajecten strak te bewaken. Het Flexibiliseringsdecreet stelde reeds een aantal instrumenten ter beschikking van hogescholen en universiteiten, maar met het nieuwe financieringsmodel werd beoogd om de studievoortgang en de succesvolle uitstroom verder aan te moedigen en te belonen.

HET ACADEMISERINGSPROCES DOEN SLAGEN

Voor de versterking van het wetenschappelijk onderzoek aan de hogescholen heeft de Vlaamse Regering nieuwe middelen vrijgemaakt. Deze academiseringsmiddelen blijven evenwel buiten het nieuwe model voor de basisfinanciering van de instellingen, maar worden forfaitair aan het bedrag voor elke instelling toegevoegd.

Daarenboven zijn in het nieuwe financieringsmodel ook stimulansen ingebouwd voor de academisering van de tweecycli-opleidingen: bij het variabel onderzoeksdeel worden de diploma's van de academische bachelor- en initiële masteropleidingen van de gehele associatie als parameter meegenomen.

DE KWALITEIT VAN ONDERWIJS EN ONDERZOEK STIMULEREN

In het nieuwe model worden er voor de verdeling van het onderzoeksgelateerde deel in de eerste geldstroom kwaliteitsindicatoren mee in rekening gebracht. Kwaliteitsindicatoren speelden, in de vorm van bibliometrische parameters, al een rol in de allocatie van de middelen van de tweede en derde geldstroom voor het onderzoek aan de universiteiten. De decreetgever was van mening dat er, gelet op het gegeven dat de eerste geldstroom een structurele basis vormt in de financiering van wetenschappelijk onderzoek aan de universiteiten, geen enkele reden is om kwaliteitsindicatoren ook niet mee te nemen voor de financiering van de onderzoeksbasis in de eerste geldstroom van de universiteiten.

Wat het onderwijs betreft, is de basiskwaliteit gegarandeerd door het accreditatiestelsel. In het nieuwe model worden enkel geaccrediteerde opleidingen gefinancierd. Alhoewel er geen betrouwbare indicatoren waren om onderwijskwaliteit boven de basiskwaliteit in de financiering mee te nemen leefde de verwachting dat het nieuwe financieringsmodel de instellingen ook zou aanmoedigen om de kwaliteit van onderwijsprocessen permanent te verbeteren en dat ze de initiatieven die ze genomen hadden in het kader van de onderwijsontwikkelingsplannen en de aanvullende middelen zouden voortzetten en structureel zouden verankeren.

2.2.3. EIGENSCHAPPEN

Aan de vroegere financieringsmodellen van hogescholen en universiteiten kleefden vele nadelen. Eén van de belangrijkste was ongetwijfeld het gebrek aan transparantie. Bij de universiteiten was de logica van de samenstelling van de enveloppe over de jaren heen totaal zoek geraakt. De evolutie van de studentenaantallen werd ook maar voor de helft doorgerekend (in plus en in min) waardoor de bedragen van de subsidie per student grote verschillen tussen de instellingen vertoonden die niet meer te rechtvaardigen waren. Bij de hogescholen was er het probleem van het gesloten karakter van de budgettaire enveloppe wat het voor individuele instellingen bijzonder moeilijk maakte om op lange termijn te plannen. Het nieuwe financieringsmodel moest dan ook aan een aantal eigenschappen voldoen:

EEN TRANSPARANT MODEL

Het model en de parameters moeten duidelijk en openbaar zijn. De data waarop de berekeningen zijn gebaseerd moeten gemakkelijk verifieerbaar, betrouwbaar en openbaar zijn.

Transparantie was noodzakelijk om de legitimiteit en billijkheid van het nieuwe systeem mogelijk te maken. Dit wou ook zeggen dat de instellingen en derde partijen de logica en doelstellingen in de cijfers moeten kunnen weerspiegeld zien en kunnen begrijpen. Eén van de implicaties hiervan was dat de onderwijsgebonden en onderzoeksgebonden componenten duidelijk worden onderscheiden in het nieuwe model.

EEN MODEL MET EEN VOLDOENDE GROTE VOORSPELBAARHEID

Het model en de parameters moeten voorspelbaar zijn zodat de instellingen de financiële consequenties van hun beslissingen kunnen inschatten. Conjuncturele schommelingen moeten worden uitgevlakt, maar structurele wijzigingen moeten worden meegenomen. Instellingen moeten ook op de middellange termijn kunnen plannen. Ook de Vlaamse overheid moet een budgettaire planning kunnen hanteren.

EEN BILLIJK MODEL

Verschillen tussen de instellingen moeten objectief te rechtvaardigen zijn.

EEN MODEL DAT EFFICIENTIE NASTREEFT

Het model moet de doelmatige besteding van de publieke middelen maximaliseren en de administratieve lasten moeten beperkt blijven.

EEN MODEL DAT DE DIVERSITEIT EN DE FLEXIBILITEIT VAN EN IN HET HOGER ONDERWIJS BEVORDERT EN DAT VERANDERINGEN IN DE OMGEVING KAN OPVANGEN

Verder moest het nieuwe financieringsmodel ook aan de volgende kenmerken beantwoorden:

HET NIEUWE MODEL IS ZOVEEL ALS MOGELIJK GEMEENSCHAPPELIJK VOOR DE HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN

De middelen van de eerste geldstroom worden als een lump sum aan de instellingen beschikbaar gesteld. De instellingen blijven volledig autonoom voor wat de interne allocatie betreft. Een uitzondering daarop

vormt de stimulansfinanciering via het Aanmoedigingsfonds, waarbij tussen de overheid en elke afzonderlijke instelling concrete doelstellingen en meetindicatoren worden afgesproken.

HET NIEUWE SYSTEEM WORDT GELEIDELIJK INGEVOERD

De Vlaamse Regering beschikte toen niet over de budgettaire ruimte om een al te drastische verhoging van de eerste geldstroom van universiteiten en hogescholen mogelijk te maken. Aangezien het nieuwe financieringsmodel op termijn kon leiden tot belangrijke verschuivingen tussen de individuele instellingen, moesten de instellingen zich daarop kunnen voorbereiden. Om van het bestaande naar het nieuwe systeem te evolueren, werden er dan ook overgangsmaatregelen uitgewerkt.

2.3. DE ARCHITECTUUR VAN HET NIEUWE FINANCIERINGSMODEL

2.3.1. DE STRUCTUUR VAN HET NIEUWE MODEL

2.3.1.1. HET MODEL IN 2008

Eén van de uitgangspunten was dat het nieuwe financieringsmechanisme zoveel als mogelijk gemeenschappelijk moest zijn voor het gehele hoger onderwijs (zie punt 2.2.3.). Daarmee kon de logica van een ééngemaakte organisatie van het hoger onderwijs, zoals ingevoerd met de bachelor-masterstructuur in 2004, doorgetrokken worden naar de financiering. Daarenboven moest het systeem transparant en voldoende voorspelbaar zijn.

Om de beoogde eenvoud en transparantie te realiseren werd gekozen voor een model dat bestond uit verschillende deelbudgetten, opgesplitst naar onderwijs en onderzoek enerzijds en naar de afzonderlijke types onderwijs anderzijds. In het oorspronkelijke model waren de deelbudgetten:

- het onderwijsgedeelte
 - o een globale onderwijssoevereiniteit voor de hogescholen en universiteiten (SOW);
 - o een variabel onderwijsdeel voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen (VOWprof);
 - o een variabel onderwijsdeel voor de academisch gerichte opleidingen aan de hogescholen (VOWac)¹²;
 - o een variabel onderwijsdeel voor de academisch gerichte opleidingen aan de universiteiten (VOWun);
- het onderzoeksgedeelte
 - o een globale onderzoeksoevereiniteit voor de universiteiten (SOZ);
 - o een variabel onderzoeksdeel voor de universiteiten (VOZ).

Het budget voor de hogescholen bestond dus uit een onderwijsgedeelte (soevereiniteit en variabele onderwijsdelen VOWprof en VOWac) en voor de universiteiten uit een onderwijs- en onderzoeksgedeelte (onderwijs- en onderzoeksoevereiniteit en variabel onderwijs- en onderzoeksgedeelte). De verhouding onderwijs/ onderzoek in het budget van de universiteiten bedroeg 55%/45%. Op deze manier werd er in de basisfinanciering op een duidelijke wijze onderscheid gemaakt tussen onderwijs en onderzoek, die beide tot de kerntaken van de universiteiten behoren.

¹² Uit het deelbudget VOWac wordt een bedrag voorafgenomen (ongeveer 60,4 miljoen euro) voor de financiering van de academisch gerichte opleidingen in het hoger kunstonderwijs (met name voor de academisch gerichte opleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten).

Voor de hogescholen bevatte het nieuwe financieringsmodel geen separate onderzoeksfinanciering. De academiseringsmiddelen, die dienden om de onderzoeksverwevenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen te ontwikkelen en zo het academiseringsproces te ondersteunen, werden buiten het model gehouden (zie punt 2.4.3.).

2.3.1.2. HET HUIDIGE MODEL (NA INTEGRATIE)

De samenstellende componenten van de globale werkingsuitkering werden met het Integratiedecreet aangepast aan de nieuwe structuur, dit is de situatie na de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten.

De integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten heeft een immense impact gehad op de grootte van de onderwijsinstellingen: de universiteiten kregen een groot aantal studenten bij, terwijl de betrokken hogescholen hun studentenaantallen zagen afnemen. Dit had onder meer tot gevolg dat voor de onderwijssoevereïteit de evenwichten die destijds met het Financieringsdecreet werden nagestreefd, na de integratie niet langer golden. Een aantal aanpassingen aan de onderwijssoevereïteit waren dan ook noodzakelijk.

Binnen het oorspronkelijke concept van één globale onderwijssoevereïteit voor het gehele hoger onderwijs hadden wijzigingen aan het aantal opgenomen studiepunten in een bepaalde sector (bijvoorbeeld binnen de universiteiten) een grote impact op de toegekende bedragen in de andere sector (in dit geval bij de hogescholen). Er was met name een sterke interferentie tussen de beide sectoren. Door de integratieoperatie – met de verschuiving van een groot aantal financierbare studenten van de hogescholen naar de universiteiten – was dit concept dan ook niet langer houdbaar en werd er gekozen voor een opsplitsing in drie onderwijssoevereïteits: een onderwijssoevereïteit voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen (zonder de kunstopleidingen) (SOWprof2014), een onderwijssoevereïteit voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts (SOWhko2014) en een onderwijssoevereïteit voor alle academische opleidingen aan de universiteiten (SOWun2014). Dit laatste zijn zowel de “oude” universitaire opleidingen als de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen.

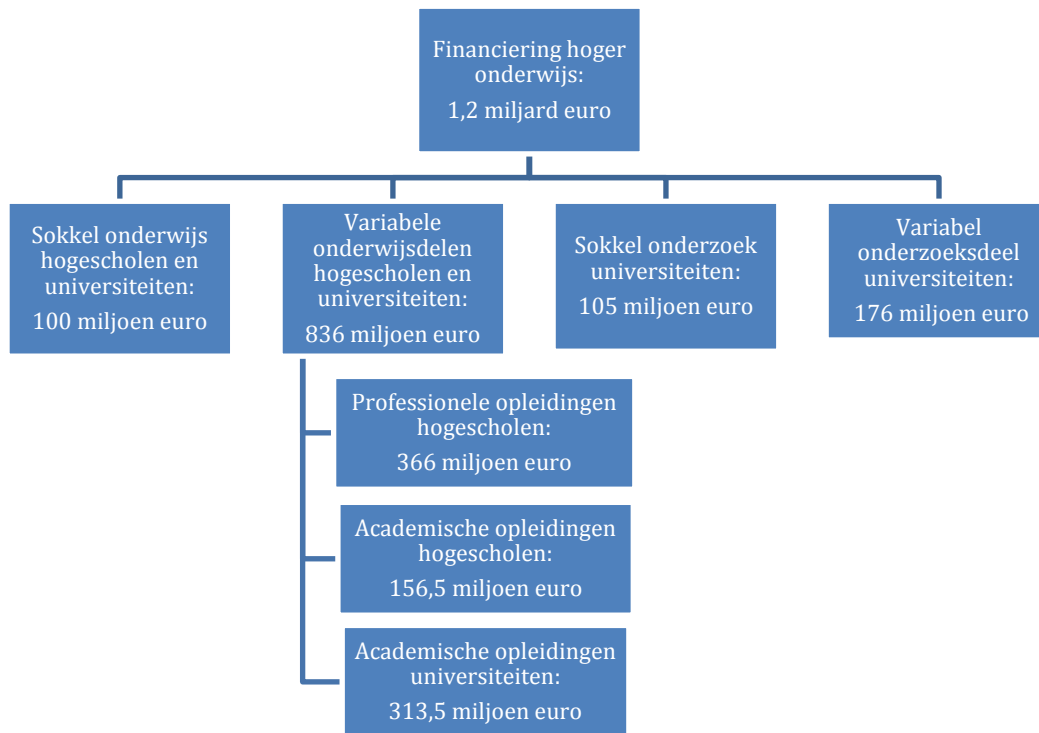
Voor wat betreft de variabele onderwijsdelen is er sinds 2014 een variabel onderwijsdeel voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen (zonder de professioneel gerichte kunstopleidingen) (VOWprof2014), een variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts (VOWhko2014) (voor zowel de professionele als de academische kunstopleidingen) en een variabel onderwijsdeel voor alle academische opleidingen aan de universiteiten (VOWun2014). Dit laatste is de samenvoeging van het bestaande variabele onderwijsdeel voor de universitaire opleidingen (VOWun) en het variabele onderwijsdeel voor de academische hogeschoolopleidingen (VOWac), evenwel zonder het deel voor de academische kunstopleidingen (VOWhko).

Met de creatie van zowel een onderwijssoevereïteit als een variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen¹³ beoogde de decreetgever onder meer de zichtbaarheid van de Schools of Arts te versterken. Daarenboven biedt dit voor de overheid meer mogelijkheden om de financiering van deze opleidingen op te volgen, en waar nodig op termijn bij te sturen en te optimaliseren.

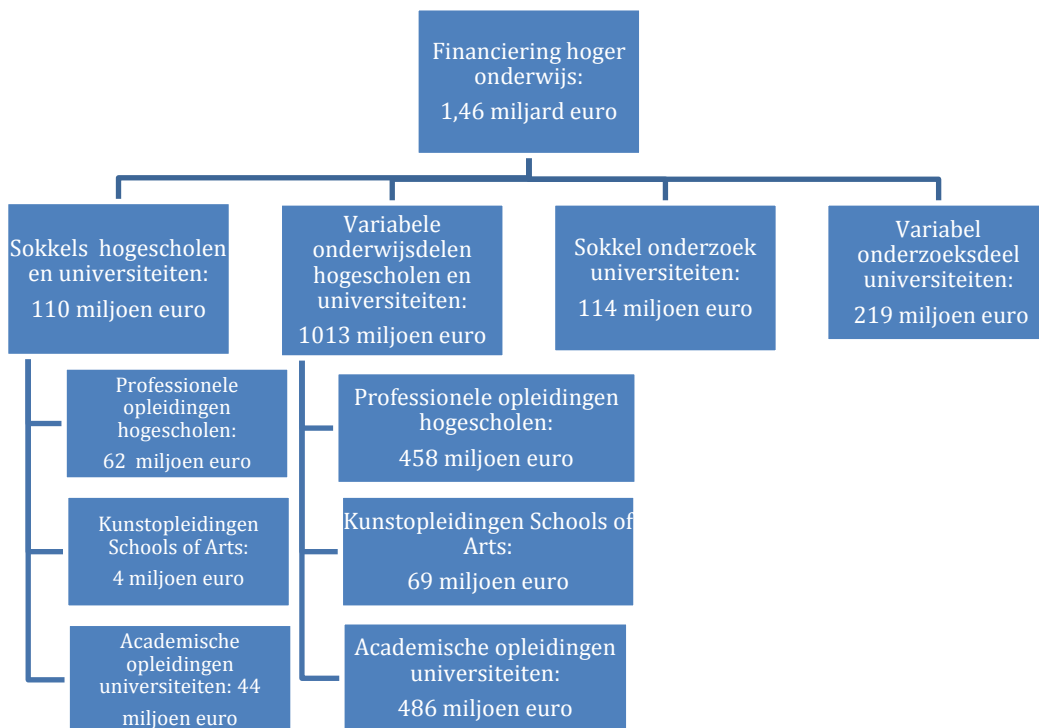
Het onderzoeksgedeelte (onderzoekssoevereïteit en variabel onderzoeksdeel) voor de universiteiten blijft behouden, evenals het principe van de 55/45 verhouding (55% onderwijs/45% onderzoek)(zie verder 2.3.2.3.).

¹³ Onder de kunstopleidingen worden begrepen de bachelor- en de masteropleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten.

Schema: situatie 2008

Schema: situatie 2014

De verschillende deelbudgetten worden verdeeld over de hogescholen en de universiteiten op basis van verschillende parameters (zowel input- als outputparameters, en zowel parameters gerelateerd aan onderwijs als aan onderzoek). Deze verschillende parameters komen hierna uitgebreid aan bod.

2.3.2. DE EVOLUTIE VAN DE BEDRAGEN VAN DE VERSCHILLENDE COMPONENTEN VAN DE GLOBALE WERKINGSUITKERING

2.3.2.1. DE BEGINSITUATIE IN 2008

De budgetten voor de werkingsuitkeringen 2007 voor de hogescholen en de universiteiten vormden de vertrekbasis voor het vaststellen van de bedragen van de verschillende componenten van het nieuwe financieringsmodel. Voor de berekening van de globale werkingsuitkering 2008 werden evenwel een aantal bedragen toegevoegd:

- inhaalbeweging Universiteit Gent: 3,6 miljoen euro;
- bijkomende onderzoekssokkel Universiteit Gent: 5 miljoen euro;
- aanpassing puntengewicht studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde: 0,642 miljoen euro;
- bijkomend budget beursstudenten professioneel gerichte bacheloropleidingen: 5 miljoen euro.

Het Financieringsdecreet heeft de bedragen van de verschillende componenten decretaal verankerd. Het bedrag van de globale onderwijsokkel (SOW) voor de hogescholen en universiteiten, evenals het globale bedrag voor de onderzoekssokkel (SOZun) aan de universiteiten werd vastgelegd op 100 miljoen euro. Aan dit laatste bedrag werd de bijkomende onderzoekssokkel van 5 miljoen euro toegevoegd voor de Universiteit Gent.

Voor de variabele onderwijsdelen en het variabel onderzoeksdeel werden de volgende bedragen vastgelegd voor de begrotingsjaren 2008 tot en met 2011 (indexniveau 2007):

	Begrotingsjaar 2008	Begrotingsjaar 2009	Begrotingsjaar 2010	Vanaf begrotingsjaar 2011
VOWprof	358.860.982,38	358.954.541,36	359.048.100,35	359.141.659,34
VOWac	156.503.415,36	157.403.004,54	158.302.593,72	158.560.182,90
VOWun	313.553.570,53	313.553.570,53	313.553.570,53	313.553.570,53
VOZun	176.186.240,45	176.186.240,45	176.186.240,45	176.186.240,45

Het Financieringsdecreet voorzagt ook nog in bijkomende middelen, namelijk de zogenoemde "vereveningsmiddelen", die op kruissnelheid (vanaf 2010) 6,969 miljoen euro moesten bedragen (indexniveau 2007).

Daarenboven regelde het decreet de integratie van de HOSP¹⁴-middelen in het globale budget voor de werkingsuitkeringen.

Een aantal financieringsstromen werden buiten het model gehouden: de financiering van de niet-omgevormde voortgezette lerarenopleidingen, het bedrag voor kinderbijslag en bevallingsverlof, het

¹⁴ HOSP = Hoger Onderwijs voor Sociale Promotie

Deze middelen werden vanaf het begrotingsjaar 2004 toegekend aan de hogescholen als een extra forfaitair bedrag voor de integratie van enkele HOSP-opleidingen. Deze middelen waren vroeger verankerd in het decreet van 19 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student, de medezeggenschap in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen. Het Financieringsdecreet neemt deze middelen op. Naarmate de hogescholen zelf middelen genereerden uit de reguliere werkingsenveloppe werd het forfaitair bedrag vanaf 2008 a rato van 25% per begrotingsjaar afgebouwd. Vanaf het begrotingsjaar 2011 worden er geen HOSP-middelen meer toegekend.

bedrag voorzien voor het Centraal Fonds, het bedrag voorzien voor het meester-, vak- en dienstpersoneel en de bedragen voor de specifieke lerarenopleidingen. Ook de academiseringsmiddelen en de middelen voor het praktijkgericht onderzoek bleven buiten het financieringsmodel.

Het nieuwe financieringsmodel had betrekking op alle hogescholen en universiteiten, met uitzondering van de Hogere Zeevaartschool, waarvoor de financiering geregeld werd in het decreet van 20 februari 2009 betreffende de Hogere Zeevaartschool.

2.3.2.2. DE EVOLUTIE VAN DE BEDRAGEN VAN DE VERSCHILLENDE COMPONENTEN

Met uitzondering van de toepassing van de jaarlijkse indexeringsformule¹⁵, lag tot en met het begrotingsjaar 2010 de hoogte van de bedragen van de verschillende componenten vast. In het begrotingsjaar 2010 werden de laatste bijkomende investeringen toegevoegd aan het financieringsmodel (zie punt 2.3.2.1.). Het was de bedoeling van de decreetgever dat vanaf dan het financieringsmechanisme ten volle zou beginnen te functioneren. Vanaf het daaropvolgende begrotingsjaar – 2011 – werd het financieringsmodel een ‘halfopen’ model.

De drijvende krachten bij de evolutie van de hoogte van de werkingsuitkering zijn de variabele onderwijsdelen. Elk variabel onderwijsdeel VOWprof, VOWac of VOWun evolueert onafhankelijk van elkaar. Er wordt gewerkt met een kliksysteem: een variabel onderwijsdeel kan maar dalen of stijgen wanneer de opgenomen studiepunten gegeneerd in het betreffende onderwijsdeel met 2% of meer toenemen of verminderen ten opzichte van vooraf vastgelegde referentiepunten. Het bedrag van het variabel onderwijsdeel wordt dan het volgende begrotingsjaar met 2% naar boven of naar beneden aangepast en vastgeklikt. In hoofdstuk 3 wordt verder uitgebreid ingegaan op dit klikmechanisme.

Bij de universiteiten heeft de evolutie van het variabel onderwijsdeel VOWun een invloed op de evolutie van het variabel onderzoeksdeel: als het variabel onderwijsdeel VOWun toeneemt of vermindert, dan zal ook het onderzoeksdeel verhoudingsgewijs aangepast worden, zodat de globale verhouding 55% onderwijs/45% onderzoek gerespecteerd blijft.

2.3.2.3. DE HUIDIGE SITUATIE (NA INTEGRATIE)

Aanpassing van de bedragen van de verschillende componenten

Bij de aanpassing van de verschillende componenten aan de situatie na de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten werden ook de bedragen van de verschillende componenten aangepast.

Het bedrag van de globale onderwijssoevereiniteit werd opgesplitst naar de drie nieuwe sokkels. Daarbij werd het bedrag van de onderwijssoevereiniteit zodanig uitgesplitst dat het hoogste gewicht werd toegekend aan de professionele bacheloropleidingen (factor 3), nadien aan de professionele en academische kunstopleidingen (factor 3 en 2) en tenslotte aan de academische hogeschoolopleidingen die met ingang van het academiejaar 2013-2014 overgedragen werden naar de universiteiten (het saldo van de gewichten). Deze methodiek had als voordeel dat die hogescholen die voor het academiejaar 2013-2014 geen academische opleidingen aanboden- en aldus buiten de integratieoperatie stonden - geen negatieve financiële gevolgen zouden ondervinden van deze operatie. Als referentiejaar voor de uitsplitsing van de onderwijssoevereiniteit werd het begrotingsjaar 2011 genomen. De opgesplitste bedragen werden decretaal vastgelegd (artikel III.5, §6, van de Codex Hoger Onderwijs).

¹⁵ Jaarlijks wordt de volgende indexeringsformule toegepast:

1° 80% van de bedragen volgen de evolutie van de gezondheidsindex;

2° 20% van de bedragen volgen 75% van de evolutie van de gezondheidsindex.

Ook de bedragen van de variabele onderwijsdelen werden aangepast en decretaal verankerd. Zo werd het bedrag van het variabele onderwijsdeel VOWprof verminderd met het bedrag voor de professionele kunstopleidingen. Dit laatste bedrag werd toegevoegd aan het nieuwe variabele onderwijsdeel voor alle kunstopleidingen. Het variabel onderwijsdeel voor de universiteiten is de samenvoeging van het bedrag van het “oude” variabele onderwijsdeel voor de academische opleidingen aan de universiteiten en het bedrag van het variabele onderwijsdeel van de academische hogeschoolopleidingen (zonder de kunstopleidingen).

De bijkomende financiering in het kader van de integratie

In het kader van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten heeft de Vlaamse Regering in 2010 een budgettair kader¹⁶ uitgetekend waarbij in de periode 2012-2025 een bijkomende financiering voor het hoger onderwijs wordt voorzien van in totaal 225,9 miljoen euro.

Deze financieringsoperatie zal haar kruissnelheid bereiken in het begrotingsjaar 2023. De spreiding in de tijd van de toevoeging van de bijkomende middelen had meerdere oorzaken. Enerzijds waren er de budgettaire beperkingen van de Vlaamse overheid die niet toelieten om op korte termijn meer middelen te investeren in het Vlaamse hoger onderwijs. Anderzijds had deze spreiding ook een inhoudelijke component: het vraagt namelijk tijd om voor de academische hogeschoolopleidingen een onderzoekspotentieel te realiseren, en tussen potentieel en output zit al gauw een tijdspanne van 10 jaar.

Met het Integratiedecreet werden de volgende bijkomende middelen geïntegreerd in het financieringsmechanisme:

- de bedragen voorzien voor de professionele opleidingen (37,2 miljoen euro). Deze middelen werden toegevoegd aan het variabele onderwijsdeel voor de professionele opleidingen;
- de bijkomende ZAP-middelen (31,4 miljoen euro). Deze middelen werden in de verhouding 55/45 toegevoegd aan respectievelijk het variabele onderwijsdeel en het variabele onderzoeksdeel voor de universiteiten;
- het bijkomend bedrag voor de puntengewichten (11,7 miljoen euro) dat nodig was om de systematiek van de puntengewichten van de academische hogeschoolopleidingen af te stemmen op de systematiek van de puntengewichten van de universiteiten. Dit bedrag werd toegevoegd aan het variabel onderwijsdeel van de universiteiten.

Het kliksysteem

Het Integratiedecreet bracht een aantal wijzigingen aan het kliksysteem aan. Daarbij bleef evenwel het basisprincipe behouden: de hoogte van de bedragen van de verschillende variabele onderwijsdelen volgt binnen de decretaal vastgestelde grenzen de evolutie van het aantal opgenomen studiepunten. Daarbij bleef de Vlaamse overheid trouw aan haar engagement aangegaan met het Financieringsdecreet om de studentenevoluties (weliswaar gecontroleerd) mee in rekening te brengen voor de berekening van de hoogte van de financiering. De aangebrachte correcties waren de volgende:

- in de oorspronkelijke regelgeving werd voorzien dat vanaf het begrotingsjaar 2014 het kliksysteem zou omgevormd worden van een systeem op basis van het aantal opgenomen studiepunten naar een systeem op basis van het aantal financieringspunten. Gelet op de mogelijke neveneffecten van een dergelijke omschakeling (mogelijk verlies van “kliks”, vastleggen van nieuwe referentiepunten, interferentie met andere aanpassingen aan het financieringsmodel zoals bijvoorbeeld de aanpassing van de puntengewichten van de academische hogeschoolopleidingen wat theoretisch tot “kliks” zou kunnen leiden, ...) werd er voor geopteerd om ook in de toekomst het bestaande kliksysteem op basis van het aantal opgenomen studiepunten te behouden;

¹⁶ Het budgettair kader gaat als bijlage bij dit hoofdstuk.

- oorspronkelijk volgden de academische kunstopleidingen de “klik” van de andere academische hogeschoolopleidingen. Dit resulteerde in de begrotingsjaren 2011 en 2012 in een negatieve klik, ondanks het gegeven dat de evolutie van de opgenomen studiepunten in de academische kunstopleidingen niet negatief was. Met het Integratiedecreet werd deze anomalie rechtgezet waardoor vanaf het begrotingsjaar 2014 het variabele onderwijsdeel voor de kunstopleidingen ook onafhankelijk klikt, op dezelfde manier als de andere variabele onderwijsdelen.

De 55/45 verhouding

Ook in de toekomst blijft het principe van de 55/45 sleutel bij de universiteiten behouden. De wijzigingen aan het financieringsmechanisme ten gevolge van de integratiebeweging en de toevoeging van de bijkomende middelen mochten evenwel niet leiden tot bijkomende effecten. Het Integratiedecreet heeft voor de berekening van de 55/45 verhouding dan ook een aantal operaties geneutraliseerd. Zo worden voor de berekening van het bedrag van zowel de onderwijssokkel als van het variabel onderwijsdeel de bedragen gegenereerd door opgenomen studiepunten, respectievelijk financieringspunten van geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen niet in rekening gebracht. Evenmin worden de middelen die in het financieringssysteem gebracht worden voor het gelijktrekken van de puntengewichten van de geïntegreerde hogeschoolopleidingen tot het niveau van de universitaire opleidingen, in rekening gebracht voor de berekening van de 55/45 verhouding.

2.3.3. HET ONDERWIJSGEDEELTE

2.3.3.1. FINANCIERINGSVOORWAARDEN

De verdeling van de bedragen van de onderwijssokkel(s) en van de verschillende variabele onderwijsdelen over de instellingen hoger onderwijs is sterk studentgebonden. Ook de evolutie van de hoogte van de variabele onderwijsdelen is studentgerelateerd.

Om voor financiering in aanmerking te komen moeten studenten aan een aantal voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden situeren zich op het niveau van de inschrijving van de student, de nationaliteit en het leerkrediet.

De inschrijvingscriteria: financierbare opleidingen

Enkel studenten die ingeschreven zijn in een van de volgende opleidingen worden meegerekend voor de financiering van de instelling:

- in een geaccrediteerde initiële bacheloropleiding¹⁷;
- in een geaccrediteerde initiële masteropleiding¹⁸;
- in een schakelprogramma;
- in een voorbereidingsprogramma voorafgaand aan een initiële masteropleiding;
- in een opleiding in het hoger beroepsonderwijs;
- in een of meer opleidingsonderdelen die behoren tot een of meer opleidingen (bachelor, master, hoger beroepsonderwijs).

De postinitiële bacheloropleidingen (de bachelor-na-bacheloropleidingen) worden aan de helft van een initiële bacheloropleiding gefinancierd. Zoals gesteld in punt 2.2.1. is één van de uitgangspunten van het Financieringsdecreet dat de overheid aan elk individu met de nodige talenten de publieke bekostiging van een uitstroombekostiging tot en met de mastergraad moet kunnen garanderen. In deze context vallen studenten in een bachelor-na-bacheloropleiding nog binnen de publiek bekostigde zone. Anderzijds kan

¹⁷ Onder geaccrediteerde opleidingen worden hier begrepen de opleidingen die erkend zijn als nieuwe opleiding, de opleidingen die genieten van een tijdelijke erkenning en de opleidingen die een accreditatie ontvangen hebben.

¹⁸ Zie vorig punt.

een postinitiële bachelor niet beschouwd worden als een component van het initiële kwalificatietraject van een student en hoort zij reeds bij de zone van de beroepsvervolmaking en de permanente vorming. Aangezien de verantwoordelijkheid van de overheid hier dus van een andere orde is dan voor de initiële opleidingen, werd beslist om de bachelor-na-bacheloropleidingen slechts voor de helft te financieren.¹⁹

De postinitiële masteropleidingen (de master-na-masteropleidingen) worden niet gefinancierd²⁰. Ten aanzien van een student met een mastergraad heeft de overheid in beginsel haar financiële bijdrage geleverd (zie punt 2.2.1.). Een mastergraad is op zich een hoge startkwalificatie die een succesvolle intrrede op de arbeidsmarkt moet garanderen. Master-na-masteropleidingen moeten beschouwd worden als deel van de zone van postinitiële vervolmaking na de instap in de beroepsloopbaan. Opleidingen die verder reiken dan de mastergraad hebben over het algemeen ook een hogere private return nadien en verantwoord dus ook een private investering.

Voor de postinitiële bachelor- en masteropleidingen die gedeeltelijk of helemaal niet gefinancierd worden kunnen de instellingen alternatieve bronnen van financiering aanboren, met inbegrip van het vragen van een hoger studiegeld.

De inschrijvingscriteria: financierbare contracten

Zowel diplomacontracten als creditcontracten worden gefinancierd. Dit betekent dat ook studenten onder creditcontract die enkel ingeschreven zijn voor één of meerdere opleidingsonderdelen van één of meerdere bachelor- en/of masteropleidingen voor financiering in aanmerking komen.

Examencontracten zijn niet financierbaar. Een examencontract impliceert uitsluitend de inschrijving voor het afleggen van examens met het oog op het behalen van een graad of diploma of op het behalen van een creditbewijs voor één of meer opleidingsonderdelen. In principe moeten de universiteiten en de hogescholen hier geen onderwijsinitiatieven nemen en zijn zij niet verplicht om hun onderwijsvoorzieningen en infrastructuur voor studenten onder examencontract open te stellen.

Nationaliteitscriteria

Het Financieringsdecreet heeft in hoofdzaak de criteria inzake nationaliteit overgenomen uit het Hogescholendecreet²¹ en uit het Universiteitendecreet²² en waar nodig geactualiseerd. Studenten zijn financierbaar als ze onderdaan zijn van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte of als ze voldoen aan een van de andere criteria opgenomen in artikel III.3, §1, 2° van de Codex Hoger Onderwijs (vreemdelingenwet, slachtoffer van mensenhandel,...).

Studenten ten laste van de kredieten voor ontwikkelingssamenwerking komen niet in aanmerking voor financiering (in hun financiering wordt immers voorzien via die kredieten voor ontwikkelingssamenwerking) en worden ook niet meegeteld voor de 2%-regel²³.

¹⁹ De Vlaamse Regering kan echter van deze regel afwijken en toch in een bijkomende financiering van sommige bachelor-na-bacheloropleidingen voorzien. Hierbij wordt bijvoorbeeld gedacht aan opleidingen die vereist zijn voor de uitoefening van bepaalde beroepen, en dus een toegangsticket tot deze beroepen vormen. Tot nu toe heeft de Vlaamse Regering van deze mogelijkheid nog geen gebruik gemaakt (zie artikel III.16. van de Codex Hoger Onderwijs).

²⁰ Ook hier is er een uitzonderingsmogelijkheid voor de Vlaamse Regering. Afwijkend van de algemene stelling dat de publieke financiële verantwoordelijkheid stopt na het voltooiën van een initiële masteropleiding, leefde de idee dat een beperkt aantal master-na-masteropleidingen, namelijk diegene van uitzonderlijk hoog wetenschappelijk belang of die een belangrijke arbeidsmarktrelevantie hebben, toch nog zouden moeten kunnen gefinancierd worden. Ook hier heeft de Vlaamse Regering van deze mogelijkheid nog geen gebruik gemaakt (artikel III.16. van de Codex Hoger Onderwijs).

²¹ Decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap

²² Decreet van 12 juni 1991 betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap

²³ De toepassing hiervan werd evenwel opgeschort, namelijk vanaf het begrotingsjaar 2013 tot en met het begrotingsjaar 2015.

Met het Financieringsdecreet werd de 2%-regel opnieuw ingevoerd. Buitenlandse studenten die niet voldoen aan één van de opgesomde criteria in artikel III.3, §1, 2° van de Codex Hoger Onderwijs, en die met de instelling een diplomacontract hebben afgesloten, kunnen in aanmerking komen voor de financiering van een instelling tot zolang het aantal financieringspunten of studiepunten gegenereerd door deze studenten niet meer dan 2% bedraagt van het totale aantal financieringspunten of studiepunten in de betreffende instelling²⁴.

Criteria inzake leerkrediet

Met het Financieringsdecreet werd ook een systeem van leerkrediet geïntroduceerd in het Vlaamse hoger onderwijs. Om de verantwoordelijkheid van de studenten voor hun studievoortgang in het hoger onderwijs uit te drukken, krijgt elke student vanaf het academiejaar 2008-2009 een individueel leerkrediet. Alleen studenten met een positief leerkrediet zijn financierbaar, studenten met een negatief leerkrediet niet. De instelling beslist over de inschrijving van deze laatste studenten. Als de instelling toestemming geeft tot inschrijving dan kan zij een verhoogd studiegeld vragen. Dit bijkomend inschrijvingsgeld kan ten hoogste 10 euro per opgenomen studiepunten bedragen.

Bij zijn start in het hoger onderwijs krijgt elke student een leerkrediet van 140 studiepunten. Het aantal opgenomen studiepunten bij de inschrijving in een bachelor- of masteropleiding in een academiejaar wordt afgetrokken van dit leerkrediet. Voor de inschrijving in een schakelprogramma of voorbereidingsprogramma wordt het leerkrediet niet gebruikt. De verworven studiepunten worden aan het leerkrediet toegevoegd. De eerste 60 verworven studiepunten worden daarbij dubbel geteld. Op die manier wordt succes bij de start van het traject in het hoger onderwijs extra gestimuleerd en beloond en kan de student, ook na enige mislukking, zijn leerkrediet toch weer naar een veilige hoogte opbouwen.

Inschrijvingen voor een creditcontract worden eveneens in mindering gebracht van het leerkrediet. Verworven studiepunten via een creditcontract worden aan het leerkrediet toegevoegd, met dien verstande dat er geen dubbel telling is voor de eerste 60 verworven studiepunten.

Aangezien de inschrijvingen voor examencontracten niet financierbaar zijn, worden deze inschrijvingen niet afgetrokken van het leerkrediet van een student.

De afrekening van het leerkrediet gebeurt bij het begin en op het einde van elk academiejaar of bij het begin en op het einde van elk semester.

Bij het behalen van een masterdiploma wordt het initiële leerkrediet van 140 studiepunten afgetrokken van het resterende leerkrediet. Daarmee wordt uitgedrukt dat de publieke bekostiging van hoger onderwijs voor deze student in principe beëindigd is. Een student die hierna nog een positief leerkrediet heeft, kan opnieuw een inschrijving nemen in een gefinancierde opleiding in het hoger onderwijs. Op die manier wordt studiesucces beloond.

Om aan elke afgestudeerde toch nog de mogelijkheid te geven om later terug te keren naar het hoger onderwijs voor een verdere opleiding of voor bijscholing en herscholing, wordt het leerkrediet éénmalig heropgebouwd: tot een maximum van 60 studiepunten worden jaarlijks 10 studiepunten toegevoegd.

²⁴ De uitvoering van deze regel is uitermate complex. Daarenboven leeft de discussie of er voor deze studenten al dan niet een hoger studiegeld kan gevraagd worden (er kan namelijk niet nagegaan worden welke student al dan niet onder de 2%-norm valt).

2.3.3.2. DE ONDERWIJSSOKKEL

De situatie in 2008

De sokkel is het vaste, forfaitaire gedeelte van de werkingsuitkering. Bij de invoering van het financieringsmechanisme in 2008 bedroeg de totale onderwijssokkel 100 miljoen euro (indexniveau 2007). Deze globale onderwijssokkel werd verdeeld onder de hogescholen en universiteiten op basis van het aantal opgenomen studiepunten door studenten onder diplomacontract, ingeschreven in een initiële bachelor- en/of masteropleiding in de instelling (gemiddelde over 5 academiejaren, namelijk $t-7/t-6$ tot en met $t-3/t-2$)²⁵.

De hoogte van de sokkel was afhankelijk van de omvang van de instelling op een degressieve wijze. Kleinere instellingen kregen een relatief grotere sokkel. De decreetgever had gekozen voor een relatief beperkt sokkelbedrag (100 miljoen euro) om te vermijden dat het financieringsmodel als geheel een te sterk degressief karakter zou krijgen, waardoor het subsidiebedrag per studiepunt te sterk zou uiteenlopen tussen de grote en de kleine instellingen. Een zekere mate van degressiviteit leek evenwel verantwoord omdat schaaffecten weinig of niet spelen voor de kleinere instellingen. De degressiviteit werd als volgt vastgelegd: per instelling werd het aantal opgenomen studiepunten vermenigvuldigd met de volgende gewichtsfactor:

- 1° het aantal opgenomen studiepunten dat kleiner is dan of gelijk is aan 360.000: factor 3;
- 2° het aantal opgenomen studiepunten dat groter is dan 360.000 en kleiner is dan of gelijk is aan 720.000: factor 2;
- 3° het aantal opgenomen studiepunten dat groter is dan 720.000: factor 0.

Om voor de onderwijssokkel in aanmerking te komen, werd een minimale instellingsnorm gehanteerd (90.000 opgenomen studiepunten wat overeenstemt met ongeveer 1.500 voltijdse studenten waarbij 60 studiepunten overeenstemmen met 1 voltijdse student). De achterliggende idee van het instellen van deze minimale norm was dat een instelling voor hoger onderwijs enkel als een volwaardige instelling kan beschouwd worden als ze een zekere schaalgrootte heeft zodat ze op een kwalitatieve wijze het onderwijs kan verzorgen en de minimale voorzieningen uit kan bouwen die daarvoor nodig zijn.

Een instelling die niet voldeed aan de minimale instellingsnorm en aldus geen onderwijssokkel kreeg, kwam ook niet in aanmerking voor het gegarandeerde minimumbedrag (zie punt 2.3.5.) en voor een aandeel in het Aanmoedigingsfonds (zie punt 2.4.1.).

De huidige situatie (na integratie)

Zoals reeds vermeld in punt 2.3.1.2. waren na de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten een aantal aanpassingen nodig aan de onderwijssokkel. Eén van de aanpassingen die met het Integratiedecreet werd ingevoerd, was de opsplitsing van de globale onderwijssokkel in drie sokkels: een onderwijssokkel voor de professioneel gerichte opleidingen (zonder de kunstopleidingen), een onderwijssokkel voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts en een onderwijssokkel voor alle academische opleidingen aan de universiteiten.

²⁵ Alvorens het bedrag van de globale onderwijssokkel te verdelen over de hogescholen en universiteiten wordt er een bedrag van 1.057.000 euro (indexniveau 2007) vooraf genomen als forfaitaire sokkel voor de transnationale Universiteit Limburg/Universiteit Hasselt. Deze instellingen worden voor de berekening van de sokkel als één instelling beschouwd en ontvangen deze forfaitaire sokkel bovenop de gewone onderwijssokkel.

De verdeling van de bedragen van de verschillende onderwijssoorten over de instellingen gebeurt, zoals in het verleden, op basis van het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten over de academiejaren t-7/t-6 tot en met t-3/t-2²⁶:

- voor de hogescholen op basis van het aantal studiepunten waarvoor studenten onder diplomacontract zich hebben ingeschreven voor een initiële professionele bacheloropleiding of voor een initiële kunstopleiding in de desbetreffende hogeschool;
- voor de universiteiten op basis van het aantal studiepunten waarvoor studenten onder diplomacontract zich hebben ingeschreven voor een initiële academische bachelor- of masteropleiding.

Voor de vaststelling van het aantal opgenomen studiepunten in een universiteit worden het aantal opgenomen studiepunten van de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen geacht behoord te hebben tot de universiteit tijdens de relevante academiejaren, nodig voor de berekening van het vijfjarige gemiddelde.

Het Integratiedecreet paste ook de grenzen en de gewichtsfactoren aan, waarbij in het aangepaste model zowel het degressieve karakter van de onderwijssoort gerespecteerd blijft, als het principe van de eindigheid.

Door de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten zijn er bij de universiteiten ongeveer 30% financierbare studenten bijgekomen. Het behoud van de bestaande grenzen zou betekend hebben dat deze studenten niet meegerekend werden bij de grote universiteiten (KULeuven en UGent) voor de berekening van het sokkelbedrag, wat financieel geen houdbare situatie zou zijn. Het was dan ook te verantwoorden dat de initiële sokkelgrenzen bij de universiteiten met 30% verhoogd werden (van 360.000 naar 450.000 opgenomen studiepunten en van 720.000 naar 900.000 opgenomen studiepunten). Daarenboven werd er een extra plafond van 1.800.000 opgenomen studiepunten toegevoegd.

Voor de hogescholen opteerde de decreetgever ervoor om op termijn een vergelijkbaar beleid te voeren als voor de universiteiten: over een periode van 10 jaar (begrotingsjaar 2014-2023) worden de grenzen van 360.000 en 720.000 opgetrokken naar respectievelijk 450.000 en 900.000. Het invoeren van een plafond van 1.800.000 was voor de hogescholen niet relevant, omdat geen enkele hogeschool in de buurt komt van deze grens.

Voor de universiteiten zijn voor de berekening van het sokkelbedrag per instelling de gewichten die samenhangen met de nieuw vastgelegde grenzen, 450.000, 900.000 en 1.800.000, 3-2-1-0. Voor de hogescholen blijven de gehanteerde gewichten 3-2-0. Binnen de hogescholen worden dezelfde grenzen en gewichten toegepast voor de professionele opleidingen als voor de kunstopleidingen. Het verschil in schaalgrootte enerzijds en de sterke toename van het aantal studenten aan de universiteiten door de integratieoperatie en gelijktijdig de vermindering van het aantal studenten in de hogescholen verantwoorden de verschillende aanpak voor de hogescholen en de universiteiten.

Het Integratiedecreet heeft het principe van de minimale instellingsnorm van 90.000 opgenomen studiepunten behouden. Aangezien deze norm wordt berekend op het niveau van de instelling worden voor de hogescholen zowel de opgenomen studiepunten in de professionele opleidingen als de opgenomen studiepunten in de kunstopleidingen, aangeboden in een School of Arts, meegerekend voor het bepalen van de norm.

Door de integratieoperatie dreigden een aantal hogescholen onder de minimale instellingsnorm van 90.000 studiepunten te dalen. Voor deze instellingen voorzag het Integratiedecreet tijdelijk in een

²⁶ -De forfaitaire sokkel voor de transnationale Universiteit Limburg/ Universiteit Hasselt blijft behouden en wordt vooraf genomen van het bedrag van de sokkel voor de academische opleidingen, alvorens de verdeling van het sokkelbedrag over de verschillende universiteiten berekend wordt.

afwijkende regeling, waardoor zij gedurende twee begrotingsjaren, namelijk 2014 en 2015, een onderwijssoeverel ontvangen op basis van het aantal opgenomen studiepunten. De achterliggende idee van deze overgangsmaatregel was deze instellingen de tijd en de ruimte te geven om eventuele acties te ondernemen, zoals bijvoorbeeld het aangaan van een fusie met een andere hogeronderwijsinstelling.

Het degressieve karakter van de bestaande soekkelregeling vormde evenwel een belemmering voor mogelijke fusies. Het Integratiedecreet voorzag dan ook in een regeling die het nadelige effect van het degressieve karakter van de soekkel op mogelijke fusies enigszins compenseert. Bij een fusie van twee of meer hogeronderwijsinstellingen kan de Vlaamse Regering vanaf het begrotingsjaar 2014 tot en met het begrotingsjaar 2017 een aangepaste soekkelregeling toekennen aan een gefuseerde hogeronderwijsinstelling²⁷. Deze regeling bestaat er in dat gedurende een periode van vijf jaar een gefuseerde instelling de garantie krijgt dat zij als onderwijssoeverel de som ontvangt van de onderwijssoeverels van de fuserende instellingen vóór de fusieoperatie. Vanaf het zesde jaar geldt voor de gefuseerde instelling de normale regeling: de onderwijssoeverel van deze instelling wordt berekend op basis van de effectief opgenomen studiepunten in de gefuseerde instelling²⁸.

Als de Vlaamse Regering een aangepast soekkelbedrag toekent aan een gefuseerde instelling dan wordt dit aangepaste soikkelbedrag vooraf genomen van de desbetreffende soikkelbedragen, alvorens gestart wordt met het berekenen van de verdeling van de soikkels over de andere instellingen.

Deze regeling geldt voor alle enveloppeberekeningen vanaf het begrotingsjaar 2014. Dit betekent dat fusies die in het academiejaar 2013-2014 plaatsvonden, aanspraak konden maken op deze regeling. De effecten van deze regeling lopen tot en met het begrotingsjaar 2021. Als een gefuseerde instelling aanspraak wenst te maken op deze regeling, dan moet de fusie uiterlijk doorgaan met ingang van het academiejaar 2016-2017. In dat geval zal het effect van deze regeling voor het eerst zichtbaar zijn in het begrotingsjaar 2017. Vanaf het begrotingsjaar 2022 wordt hoe dan ook aan geen enkele hogeronderwijsinstelling een gegarandeerde soikkel toegekend.

Ten slotte voorzag het Integratiedecreet ook in een regeling waarbij in geval van stopzetten of afbouw van een opleiding het aantal soikkelpunten van deze opleiding voor een bepaalde periode gegarandeerd blijft. Deze regeling vervangt de bestaande regeling bij afbouw en stopzetten van een opleiding en bij herstructureringen, die voorzag in een lange afbouwperiode en dit zowel op het niveau van de onderwijssoeverel als van het variabel onderwijsdeel, die als complex aanzien werd en die verschuivingen veroorzaakte binnen de variabele onderwijsdelen. Ten opzichte van de initiële regeling verandert de nieuwe regeling de volgende elementen:

- het behoud van financiering voor opleidingen die stopgezet of afgebouwd worden, situeert zich enkel nog op het niveau van de onderwijssoeverel en niet langer op het niveau van het variabel onderwijsdeel;
- de periode waarin enige financiering voorzien blijft, wordt sterk ingekort en is voor alle opleidingen dezelfde (5 jaar volledige soikkelfinanciering en 2 jaar afbouw);
- de bijkomende financiering in het geval van een goedgekeurd sociaal plan, evenals de mogelijkheid tot verlenging van de financieringsduur, worden opgeheven.

²⁷ De Vlaamse Regering heeft voor de volgende fusies voorzien in een aangepaste soikkelregeling: de fusie tussen de Artesis Hogeschool en de Plantijn Hogeschool, de fusie tussen Thomas More Antwerpen en Thomas More Mechelen en de fusie tussen de HUB-EHSAL en de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (Besluit van de Vlaamse Regering van 31 mei 2013).

²⁸ Als in een bepaald begrotingsjaar de normale soikkelberekening voor een gefuseerde instelling een hoger bedrag oplevert dan het bedrag overeenkomstig de vastgelegde regeling (bijvoorbeeld door een sterke groei van het aantal studenten in de referentieperiode), dan ontvangt de gefuseerde instelling evenwel het reguliere soikkelbedrag.

Daarmee worden een aantal pijnpunten van de bestaande regeling aangepakt (verschuiving van middelen tussen de instellingen, eventuele invloed op het al dan niet klikken van het variabel onderwijsdeel), vermindert de complexiteit van het financieringsmechanisme en wordt het geheel beter beheersbaar.

2.3.3.3. DE VARIABELE ONDERWIJSDELEN

De situatie in 2008

De bedragen van de variabele onderwijsdelen (VOWprof, VOWac en VOWun) werden onder de hogeronderwijsinstellingen verdeeld op basis van **financieringspunten**. Daarbij was het aantal financieringspunten van een instelling gelijk aan het aantal **financieringspunten input** + het aantal **financieringspunten output** + het aantal **financieringspunten diploma** + het aantal **financieringspunten credit**.

Artikel I.3, 27° van de Codex Hoger Onderwijs omschrijft financieringspunten als zijnde het financieringsvolume, uitgedrukt in een aantal punten en berekend op basis van het aantal opgenomen studiepunten, het aantal verworven studiepunten en het aantal diploma's, en rekening houdend met het puntengewicht en de financieringsboni.

Het aantal **financieringspunten input** is gebaseerd op het aantal opgenomen studiepunten (studiepunten waarvoor een student inschrijft in een initiële bacheloropleiding onder diplomacontract) tot een student in één en dezelfde initiële bacheloropleiding 60 studiepunten heeft verworven.

Vanaf het 61ste verworven studiepunt wordt de instelling gefinancierd op basis van verworven studiepunten. Een studiepunt wordt als verworven beschouwd als de student een examencijfer van ten minste 10 op 20 heeft behaald. Deze verworven studiepunten vormen de basis voor de berekening van de **financieringspunten output**. Studiepunten "verworven" op grond van een deliberatie worden niet mee in rekening gebracht. De studiepunten kunnen verworven zijn zowel in een initiële bacheloropleiding, een initiële masteropleiding, een schakelprogramma, een voorbereidingsprogramma voorafgaand aan een initiële masteropleiding als in een bachelor-na-bacheloropleiding (bij deze laatste opleidingen wordt een factor 0,5 toegepast)²⁹.

Creditcontracten worden gefinancierd op basis van verworven studiepunten en vormen de basis voor de berekening van de **financieringspunten credit**.

De **financieringspunten diploma** zijn gebaseerd op het aantal uitgereikte diploma's in de initiële professionele bacheloropleidingen en de initiële masteropleidingen³⁰. De diploma's in de bachelor-na-bacheloropleidingen worden voor de helft meegerekend. Elk uitgereikt diploma genereert een extra aantal studiepunten: er is een diplomabonus van 30 studiepunten. De diplomabonus wordt alleen toegekend als de student ten minste de helft van de studiepunten van de betreffende opleiding aan de uitreikende instelling heeft verworven. Hiermee wordt vermeden dat een diplomabonus wordt gegeven als de student maar kort aan de uitreikende instelling was ingeschreven.

²⁹ In principe worden de verworven studiepunten in de master-na-masteropleidingen niet meegenomen voor de berekening van de financieringspunten. Hierop is één uitzondering, namelijk de verworven studiepunten in de opleiding huisartsgeneeskunde.

³⁰ In principe worden de uitgereikte diploma's in de master-na-masteropleidingen niet meegenomen voor de berekening van de financieringspunten. In afwijking hiervan genereert elke met succes voltooide opleiding in de huisartsgeneeskunde 120 studiepunten als aan elk van de volgende voorwaarden voldaan is:

- de opleiding voldoet aan de voorschriften van de Europese richtlijn 2005/36/EG van 7 september 2005;
- er is een formele evaluatie van de leerresultaten;
- er vindt om de 8 jaar een externe beoordeling plaats van de kwaliteit van de academische vorming in relatie tot de gehele opleiding, gecoördineerd door de Vlaamse Interuniversitaire Raad.

Voor de berekening van de financieringspunten wordt zowel bij de opgenomen studiepunten, de verworven studiepunten als bij de diploma's gewerkt met een vijfjarig gemiddelde (over de academiejaren t-7/t-6 tot en met t-3/t-2, waarbij t het desbetreffende begrotingsjaar is).

Voor de berekening van de financieringspunten wordt rekening gehouden met de volgende financieringsboni: de opgenomen studiepunten, de verworven studiepunten (met uitzondering van de verworven studiepunten onder creditcontract) en de uitgereikte diploma's worden vermenigvuldigd met een factor 1,5 bij beursstudenten, studenten met een functiebeperking en werkstudenten.

Op het volume van de studiepunten (opgenomen en verworven) en diploma's wordt een weging toegepast die de inspanningen in rekening brengt die een instelling in de verschillende studiegebieden moet leveren en de middelen die de instelling moet inzetten om het studiepunt te verwerven. De wegingscoëfficiënt weerspiegelt tot op zekere hoogte de kostprijverschillen van de onderwijsactiviteiten in de verschillende disciplines te wijten aan laboratoriumuitrusting, extra assisterend personeel voor praktische oefeningen, materiaalkosten, Bij de invoering van het nieuwe mechanisme bleven de bestaande wegingscoëfficiënten grotendeels behouden.

De huidige situatie (na integratie)

Zoals vermeld in punt 2.3.1.2. heeft het Integratiedecreet de verschillende componenten van het onderwijsgedeelte aangepast aan de situatie na de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Voor de variabele onderwijsdelen betekent dit dat er in het aangepaste systeem vanaf het begrotingsjaar 2014 een variabel onderwijsdeel is voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen³¹, een variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts³² en een variabel onderwijsdeel voor alle academische opleidingen aan de universiteiten³³.

Concreet betekent dit dat vanaf het begrotingsjaar 2014 het variabel onderwijsdeel voor een hogeschool bestaat uit een variabel onderwijsdeel voor de professioneel gerichte opleidingen en een variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen. Beide onderwijsdelen worden verdeeld op basis van het aantal financieringspunten berekend voor deze onderwijsdelen.

Voor de universiteiten wordt het variabel onderwijsdeel verdeeld op basis van zowel de financieringspunten verbonden aan de "oude" academische opleidingen als deze verbonden aan de "nieuwe" academische opleidingen, zijnde de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen.

De berekening van de financieringspunten is grotendeels dezelfde gebleven. Het Integratiedecreet heeft wel aanpassingen aangebracht aan de berekeningswijze van de financieringspunten diploma en aan de puntengewichten van de academische opleidingen die geïntegreerd zijn in de universiteiten.

Financieringspunten diploma

Met het bestaande systeem van diplomabonus, waarbij initiële professionele bachelordiploma's en initiële masterdiploma's gewogen werden met een factor 30 en diploma's van bachelor-na-bacheloropleidingen met een factor 15, beoogde de decreetgever de hogeronderwijsinstellingen financieel te belonen voor de inspanningen die ze geleverd hadden om de studenten een einddiploma te bezorgen, waardoor ze konden doorstromen naar de arbeidsmarkt. Dit kaderde in de doelstelling van het Financieringsdecreet om niet enkel de instroom in het hoger onderwijs te stimuleren, maar ook een succesvolle doorstroom en uitstroom te bevorderen.

³¹ Dit heeft enkel betrekking op de professionele bacheloropleidingen zonder de professionele bacheloropleidingen in de studiegebieden Muziek en podiumkunsten en Audiovisuele en beeldende kunst. In de bestaande situatie werden deze professionele kunstopleidingen wel meegenomen in het variabel onderwijs voor de professionele opleidingen.

³² Dit zijn zowel de professionele bacheloropleidingen als de academische bachelor- en masteropleidingen in de studiegebieden Muziek en podiumkunsten en Audiovisuele en beeldende kunst aangeboden binnen een School of Arts.

³³ Dit zijn zowel de "oude" universitaire opleidingen als de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen.

Met dit systeem werden evenwel de inspanningen die bepaalde instellingen³⁴ leverden om een aanzienlijk aantal studenten te laten afstuderen in een bacheloropleiding, en vervolgens door te laten stromen naar een masteropleiding in een andere instelling, niet gehonoreerd. Nochtans zijn deze inspanningen inzake begeleiding, oriëntering en opvang bij bachelorstudenten aanzienlijk groter en intensiever dan bij masterstudenten.

Hiermee rekening houdend heeft het Integratiedecreet een doorstroombonus ingevoerd voor alle uitgereikte diploma's in initiële bachelor- en masteropleidingen. Met deze doorstroombonus wordt zowel de succesvolle doorstroom naar de arbeidsmarkt beloond als de succesvolle doorstroom naar een aansluitende masteropleiding voor die bacheloropleidingen waarvoor de desbetreffende instelling geen onderwijsbevoegdheid heeft om de aansluitende masteropleiding aan te bieden. De doorstroombonus is gelijk aan 30 punten voor de einddiploma's, zijnde de diploma's van de initiële professionele bacheloropleidingen en de initiële masteropleidingen. De doorstroombonus bedraagt 18 punten voor de diploma's van de initiële academische bacheloropleidingen, uitgereikt door die instellingen die niet de onderwijsbevoegdheid hebben om de aansluitende masteropleiding aan te bieden. Voor de bachelor-na-bacheloropleidingen bedraagt de doorstroombonus 15 punten.

Aanpassing puntengewichten

Wat de puntengewichten van studiegebieden betreft werkte het hogescholenmodel met een totaal andere systematiek van weging dan het model van de universiteiten. Zo lagen bij de hogescholen de puntengewichten voor de academische opleidingen tussen 1,00 en 1,60. Bij de universiteiten zijn de puntengewichten 1,00, 2,00 en 3,00 (met uitzonderingen voor de opleidingen Geneeskunde en Tandheelkunde). Naar aanleiding van de integratie was het nodig om de systematiek van de puntengewichten van de hogeschoolopleidingen die in de universiteiten integreerden, en van de universitaire opleidingen op elkaar af te stemmen. Concreet wordt dit gerealiseerd door de puntengewichten van de opleidingen uit de studiegebieden Toegepaste taalkunde en Handelswetenschappen en bedrijfskunde geleidelijk te laten evolueren naar het puntengewicht 1 (naar analogie met de studiegebieden in de humane wetenschappen aan de universiteiten). Alle andere studiegebieden (Industriële wetenschappen en technologie, Biotechniek, Architectuur en Productontwikkeling) evolueren naar een puntengewicht 2, zowel voor de bachelor- als de masteropleidingen.

De toekomstige situatie

De invoering van onderzoeksmasters in het kader van een mogelijke uitbreiding van de studieomvang van de masteropleidingen van 60 studiepunten, en de toekomstige financiering van de geneeskundeopleidingen, zullen in de nabije toekomst ook een impact hebben op het financieringsmechanisme.

Voor de financiering van toekomstige onderzoeksmasters zal van het variabel onderwijsdeel voor de academische opleidingen een bedrag vooraf genomen worden alvorens dit onderwijsdeel verdeeld wordt onder de universiteiten op basis van de vastgestelde criteria. Dit bedrag moet gelijk zijn aan het aantal aangeboden onderzoeksmasters vermenigvuldigd met 30.798 euro³⁵ en bedraagt ten hoogste 1.231.920euro. Decretaal is vastgelegd hoeveel elke universiteit ten hoogste van dit bedrag kan ontvangen (artikel III.11 van de Codex Hoger Onderwijs).

Voor de financiering van de geneeskundeopleidingen wordt vanaf het begrotingsjaar 2017 in het onderwijsvariabel deel voor de academische opleidingen, het aandeel dat de bachelor- en masteropleidingen in de geneeskunde en de masteropleidingen in de huisartsgeneeskunde van de vier

³⁴ Het betreft hier instellingen die niet de onderwijsbevoegdheid hebben om een aansluitende masteropleiding aan te bieden.

³⁵ Dit bedrag kan verhoogd worden tot maximum 92.394 euro na beslissing Vlaamse Regering.

universiteiten die deze opleidingen aanbieden, genereren, vastgelegd op een bepaald percentage. Dit percentage is het gemiddeld procentueel aandeel dat die opleidingen in dit variabel onderwijsdeel van de begrotingsjaren 2012, 2013, 2014, 2015 en 2016 genereren. Het aldus bekomen bedrag wordt dan verdeeld onder de vier universiteiten op basis van het aandeel dat elke universiteit (Universiteit Gent, Universiteit Antwerpen, Vrije Universiteit Brussel en Katholieke Universiteit Leuven) in het aantal uitgereikte diploma's in de bachelor- en masteropleiding geneeskunde, in de masteropleiding in de huisartsgeneeskunde en in de masteropleiding in de specialistische geneeskunde genereert.

Zowel voor de onderzoeksmasters als voor de geneeskundeopleidingen wordt er als het ware een aparte enveloppe gecreëerd, die vooraf genomen wordt van het variabel onderwijsdeel VOWun, en die vervolgens verdeeld wordt volgens specifieke criteria. Dit maakt de structuur van het model complexer.

2.3.4. HET ONDERZOEKSGEDEELTE

2.3.4.1. DE ONDERZOEKSSOKKEL

De situatie in 2008

Zoals voor de onderwijsfinanciering werd er ook voor het onderzoeksgedeelte een sokkel voorzien. Het bedrag van de onderzoekssokkel was bij de invoering van het financieringsmechanisme gelijk aan 100 miljoen euro (indexniveau 2007). Dit bedrag werd verdeeld onder de universiteiten op basis van het aantal doctoraten en het aantal publicaties. Ook hier was er een minimale instellingsnorm vastgelegd en was er een zekere mate van degressiviteit ingebouwd.

Om voor een onderzoekssokkel in het begrotingsjaar t in aanmerking te komen, moest een universiteit voldoen aan de volgende minimale instellingsnorm:

- de universiteit heeft in de academiejaren $t-6/t-5$ tot en met $t-3/t-2$ ten minste 50 doctoraatsdiploma's uitgereikt;
- het aantal publicaties in de jaren $t-12$ tot en met $t-3$ bedraagt ten minste 1.000.

De degressiviteit was als volgt ingebouwd:

- op het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma's werden per instelling de volgende gewichtsfactoren toegepast:
 - o op het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma's dat kleiner is dan of gelijk is aan 50: factor 3;
 - o op het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma's dat groter is dan 50 en kleiner is dan of gelijk is aan 400: factor 2;
 - o op het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma's dat groter is dan 400: factor 0;
- op het aantal publicaties werden per instelling de volgende gewichtsfactoren toegepast:
 - o op het aantal publicaties dat kleiner is dan of gelijk is aan 600: factor 3;
 - o op het aantal publicaties dat groter is dan 600 en kleiner is dan of gelijk is aan 3.000: factor 2;
 - o op het aantal publicaties dat groter is dan 3.000 en kleiner is dan of gelijk is aan 10.000: factor 1;
 - o op het aantal publicaties dat groter is dan 10.000: factor 0.

De Universiteit Gent, van wie de onderfinanciering in het verleden werd onderkend, had op het ogenblik van de totstandkoming van het Financieringsdecreet in onderzoeksproductiviteit een relatieve achterstand opgelopen ten opzichte van de andere universiteiten. Deze achterstand was met name zichtbaar in het aandeel voor publicaties en citaties en liet zich voelen in het variabel onderzoeksdeel. De Universiteit Gent werd hiervoor gecompenseerd met een tijdelijke bijkomende onderzoekssokkel van 5 miljoen euro (begrotingsjaren 2008 tot en met 2013). Vanaf het begrotingsjaar 2014 wordt deze aanvullende onderzoekssokkel jaarlijks met 25% afgebouwd.

De huidige situatie (na integratie)

Met het Integratiedecreet werd het gehanteerde tijdsvenster voor de berekening van het aantal doctoraten aangepast van t-6/t-5 tot en met t-3/t-2 naar t-7/t-6 tot en met t-3/t-2.

Eén van de kritieken op het financieringsmechanisme was namelijk dat voor de berekening van de verschillende onderdelen, er verschillende tijdsperiodes gebruikt werden. Dit leidde tot verwarring en tot bijkomende complexiteit. Met het Integratiedecreet werden dan ook de verschillende tijdsvensters in de mate van het mogelijke op elkaar afgestemd. Het uitgangspunt daarbij was dat als er gerekend werd over academiejaren, het tijdsvenster de volgende 5 academiejaren omvat: t-7/t-6 tot en met t-3/t-2.

Aansluitend bij de aanpassing van het tijdsvenster in de onderzoekssokkel werden de minimale instellingsnorm en de grenzen voor de weging van de doctoraatsdiploma's aangepast. Door het meenemen van een bijkomend academiejaar (t-7/t-6) werden de bestaande norm en grenzen vermenigvuldigd met een factor 1,25. De nieuwe norm bedraagt dan ook 65 en de nieuwe grenzen zijn 65 en 500.

2.3.4.2. HET VARIABELE ONDERZOEKSDEEL

De situatie in 2008

Het variabel onderzoeksdeel werd verdeeld onder de universiteiten op basis van:

- het aantal academisch gerichte bachelor- en initiële masterdiploma's uitgereikt door de universiteit en door de hogescholen die deel uitmaken van de associatie; op het aantal diploma's wordt de wegingscoëfficiënt van het studiegebied toegepast; tijdsvenster: 4 academiejaren;
- het aantal diploma's van doctor uitgereikt door de universiteit; op de doctoraten wordt geen weging toegepast; tijdsvenster: 4 academiejaren;
- het aantal publicaties en het aantal citaties zoals berekend in de BOF-sleutel;
- het aantal eerste aanstellingen in een graad van het zelfstandig academisch personeel van:
 - o personen die promoveerden tot doctor aan een andere dan de aanstellende universiteit;
 - o personen die aan de aanstellende universiteit promoveerden tot doctor, maar gedurende de laatste vijf jaar ten minste drie jaar geen deel uitmaakten van het personeel bij deze of een andere universiteit, een universitair ziekenhuis, een hogeschool, een publieke onderzoeksorganisatie of een organisatie die structurele financiering krijgt vanuit de Vlaamse begroting;
 - o personen van het vrouwelijk geslacht.

De gegevens (aantal doctoraten, aantal publicaties en citaties, aantal eerste aanstellingen) die gebruikt werden voor de verdeling van het variabel onderzoeksdeel, waren dezelfde als de gegevens die gebruikt werden voor de berekening van de BOF-sleutel.

De huidige situatie (na integratie)

Het Integratiedecreet heeft vanaf het begrotingsjaar 2013 een nieuwe verdeelsleutel vastgelegd voor het variabel onderzoeksdeel van de universiteiten. De oorspronkelijke elementen – het aantal uitgereikte bachelor- en masterdiploma's, het aantal uitgereikte doctoraten, het aantal publicaties en citaties en de parameter "mobiliteit en diversiteit" - bleven behouden in de nieuwe verdeelsleutel. De volgende wijzigingen werden aangebracht:

1. Voor de berekening van het aantal uitgereikte bachelor- en masterdiploma's en het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma's werd de beschouwde termijn waarover het aantal diploma's berekend wordt, uitgebreid van 4 naar 5 jaar (van het academiejaar t-7/t-6 tot en met het academiejaar t-3/t-2). Op deze manier wordt er zowel voor het onderwijsluik als voor het

- onderzoeksluik met dezelfde referentieperiodes gewerkt, wat de leesbaarheid van het financieringsmechanisme ten goede komt.
2. Voor de academische hogeschoolopleidingen die met ingang van het academiejaar 2013-2014 geïntegreerd zijn in de universiteiten, evolueren de puntengewichten zoals in het variabel onderwijsdeel.
 3. Het aantal uitgereikte doctoraatsdiploma's wordt met ingang van het begrotingsjaar 2013 gewogen met de puntengewichten van de overeenkomstige studiegebieden. Vanaf het begrotingsjaar 2015 worden voor de weging van het aantal doctoraatsdiploma's eigen puntengewichten gebruikt (artikel III.19, §1/1 van de Codex Hoger Onderwijs)
 4. De weging van de verschillende elementen werd aangepast. De gewichten van de traditionele parameters – aantal diploma's en aantal doctoraten – verminderen ten voordele van de parameter diversiteit en mobiliteit. Onder "mobiliteit en diversiteit" wordt hier begrepen het aantal eerste aanstellingen of benoemingen in een graad van het zelfstandig academisch personeel (zie hierboven). De achterliggende idee om het gewicht van deze parameter te verhogen is het gegeven dat de universiteiten hier nog ruimte hebben om een eigen beleid uit te werken en verbetering kunnen en moeten realiseren.
 5. De bestaande regeling voor de HUB-KUB – de voorafname van 0,23% - werd verlaten. In het kader van de verdeling van het variabele onderzoeksgedeelte worden de Katholieke Universiteit Leuven en de HUB-KUB vanaf het begrotingsjaar 2014 als één instelling beschouwd, en worden alle elementen – aantal diploma's, doctoraten, publicaties en citaties, de elementen voor de parameter mobiliteit en diversiteit – van de HUB-KUB meegeteld bij de gegevens van de Katholieke Universiteit Leuven voor de berekening van het variabel onderwijsdeel van deze laatste instelling.
 6. De koppelingen naar het BOF-besluit werden waar mogelijk verwijderd. Enkel voor het vaststellen van het aantal publicaties en citaties blijft de link behouden. De belangrijkste reden hiervoor is dat er moet vermeden worden dat op termijn deze publicaties en citaties verschillend kunnen vastgesteld worden voor het variabele onderzoeksdeel enerzijds en de verdeling van de BOF-middelen anderzijds.

Voor de verdeling van het variabele onderzoeksdeel tussen de universiteiten blijven ook de diploma's van de academische kunstopleidingen uitgereikt door de hogescholen in de associatie, meegeteld worden. De achterliggende idee is dat ook in het nieuwe hogeronderwijslandschap de universiteiten een belangrijke rol blijven spelen bij de verdere academisering van deze kunstopleidingen en bij de begeleiding van doctoraatsstudenten. Zij reiken ook de diploma's van doctor uit in deze studiegebieden.

2.3.5. DE BEREKENING VAN DE WERKINGSUITKERING VAN EEN HOGERONDERWIJSINSTELLING EN HET GEGARANDEERDE MINIMUM

De situatie in 2008

Voor de berekening van de werkingsuitkeringen van de hogescholen en universiteiten voorzag het Financieringsdecreet in een overgangssysteem, dit om te voorkomen dat de invoering van het nieuwe model zou leiden tot grote verschuivingen van middelen tussen de instellingen. Door het overgangssysteem was er de garantie dat tot en met het begrotingsjaar 2013 geen enkele instelling minder zou krijgen dan het geïndexeerde bedrag van 2007. Op deze regel was er één uitzondering: een instelling die niet aan de minimale instellingsnorm voor de onderwijssokkel kwam, kon geen aanspraak maken op dit gegarandeerde minimumbedrag. Deze instelling werd immers als te klein geacht om een doelmatige financiering toe te kennen.

In deze overgangsperiode werd de theoretische werkingsuitkering (dit is de werkingsuitkering die een instelling zou ontvangen op basis van het ingevoerde financieringsmodel) voor een hogeschool of universiteit in een bepaald begrotingsjaar als volgt berekend (artikel III.24 van de Codex Hoger Onderwijs):

$W_i = SOW_i + VOW_i + SOZ_i + VOZ_i$, waarbij :

- W_i gelijk is aan de theoretische werkingsuitkering voor instelling i in het begrotingsjaar t ;
- SOW_i gelijk is aan de onderwijssoevereint voor instelling i ;
- VOW_i gelijk is aan het variabel onderwijsdeel voor instelling i ;
- SOZ_i gelijk is aan de onderzoeksoevereint voor instelling i ;
- VOZ_i gelijk is aan het variabel onderzoeksdeel voor instelling i .

Voor de berekening van de werkelijke werkingsuitkering van een instelling werden de volgende regels toegepast:

- als in de begrotingsjaren 2008 tot en met 2013 het bedrag van de theoretische werkingsuitkering van een instelling kleiner was dan of gelijk was aan het bedrag van het gegarandeerde minimum, dan ontving die instelling het gegarandeerde minimumbedrag als werkingsuitkering voor het desbetreffende begrotingsjaar;
- als in de begrotingsjaren 2008 tot en met 2013 het bedrag van de theoretische werkingsuitkering van een instelling groter was dan het gegarandeerde minimumbedrag, dan ontving die instelling het bedrag van de theoretische werkingsuitkering als werkingsuitkering;
- als in de begrotingsjaren 2008 tot en met 2013 de som van de werkingsuitkeringen van de hogescholen en de universiteiten het beschikbare budget voor het betreffende begrotingsjaar overschreed, dan ontving een instelling, wanneer het bedrag van de theoretische werkingsuitkering groter was dan het gegarandeerde minimumbedrag, het bedrag van het gegarandeerde minimum, vermeerderd met het procentueel aandeel van deze instelling in het verschil tussen de som van de theoretische werkingsuitkeringen van de hogescholen en de universiteiten, en de som van de gegarandeerde minimumbedragen van deze hogescholen en universiteiten.

Om dit systeem van gegarandeerde minima mogelijk te maken, had de decreetgever bijkomende middelen voorzien (6,9 miljoen euro op kruissnelheid, indexniveau 2007) die toegevoegd werden aan de werkingsuitkeringen (de zogenaamde “vereveningsmiddelen”).

Vanaf het begrotingsjaar 2014 voorzag het Financieringsdecreet in een aangepast systeem waarbij de gegarandeerde minima beschouwd werden als een soort “nullijn”, een historische sokkel waarrond de instellingen in de toekomst zouden moeten evolueren. Instellingen die vanaf het begrotingsjaar 2014 zouden groeien, zouden dan hun groei vertaald zien in een hogere werkingsuitkering, terwijl instellingen die een afname van hun studentenpopulatie zouden kennen, het bedrag van hun werkingsuitkeringen zouden zien dalen.

De huidige situatie (na integratie)

Op basis van de volgende argumenten heeft de decreetgever in 2012 beslist om dit aangepaste vereveningssysteem vanaf het begrotingsjaar 2014 niet door te voeren:

- ondanks de bijkomende middelen heeft de uitvoering van het vereveningsmodel een negatief effect gehad op de “groeierende” instellingen: zij hebben niet volledig het bedrag gekregen waarop ze volgens het rekenmodel recht hadden;
- de integratieoperatie zou het Vlaamse hogeronderwijslandschap ingrijpend veranderen. Om tegen het begrotingsjaar 2014 de historische sokkel voor elke instelling vast te leggen, zou het hele vereveningsmodel moeten herrekend worden. Voor iedere instelling zou dan een nieuw gegarandeerd minimum vastgelegd moeten worden, rekening houdend met de nieuwe situatie (waarbij de studenten van de academische hogeschoolopleidingen meegerekend worden bij de universiteiten en niet langer bij de hogescholen). Dit is een complexe en discuteerbare operatie;
- het effect van de voorziene “klik”: deze “klik” hadden en zullen ook in de toekomst een positief effect hebben op de middelen van de instellingen.

De in het Financieringsdecreet voorziene vereveningsmiddelen (de 6,9 miljoen euro op kruissnelheid, indexniveau 2007) werden als volgt aangewend:

- een bedrag van 1.254.057,83 euro werd gebruikt voor het wegwerken van de negatieve klik in 2011 voor het Hoger Kunstonderwijs (zie punt 2.3.2.3);
- er werd een bedrag van 3.116.539,88 euro toegevoegd aan het bedrag voorzien voor de Brusselnorm (zie punt 2.4.5.);
- het resterende bedrag van 3.016.979,55 euro werd toegevoegd aan de PWO-middelen (zie punt 2.4.4.).

Vanaf het begrotingsjaar 2014 worden de werkingsuitkeringen van een universiteit en hogeschool dan ook volledig conform het financieringsmechanisme berekend, namelijk:

$W_i = SOW_i + VOW_i + SOZ_i + VOZ_i$, waarbij:

- W_i gelijk is aan de werkingsuitkering voor instelling i in het begrotingsjaar t ;
- SOW_i gelijk is aan de onderwijssoevereiniteit voor instelling i ;
- VOW_i gelijk is aan het variabele onderwijsdeel voor instelling i ;
- SOZ_i gelijk is aan de onderzoeksoevereiniteit voor instelling i ;
- VOZ_i gelijk is aan het variabele onderzoeksdeel voor instelling i .

Hierbij is voor de hogescholen de onderwijssoevereiniteit gelijk aan de soevereiniteit voor de professionele opleidingen en de soevereiniteit voor de kunstopleidingen en is het variabel onderwijsdeel gelijk aan het deel voor de professionele opleidingen en het deel voor de kunstopleidingen.

2.4. FINANCIERING BUITEN HET MODEL

2.4.1. HET AANMOEDIGINGSFONDS VOOR BELEIDSSPEERPUNTEN

Het Financieringsdecreet heeft een “Aanmoedigingsfonds voor beleidspeerpunten”, hierna Aanmoedigingsfonds genoemd, ingevoerd. Voor dit Aanmoedigingsfonds werden nieuwe middelen vrijgemaakt: in 2008 3 miljoen euro (indexniveau 2007) en vanaf 2009 6 miljoen euro (indexniveau 2008). Met dit fonds beoogde de decreetgever de instellingen voor hoger onderwijs aan te moedigen om concrete acties te ondernemen op het vlak van diversiteit en gelijke kansen op deelname en succes in het hoger onderwijs, in het bijzonder voor studenten uit bevolkingsgroepen die ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs. Het decreet stelde dat in dit kader de instellingen met de overheid een beheersovereenkomst moesten afsluiten waarin de specifieke doelstellingen werden vastgelegd, evenals de indicatoren waarmee het bereiken van de doelstellingen moesten worden geëvalueerd. De beheersovereenkomsten hadden een looptijd van vijf jaar, maar voor de eerste beheersovereenkomst gold een periode van drie jaar.

Voor de verdeling van de voorziene middelen onder de hogescholen en universiteiten werd het bedrag opgedeeld in een enveloppe voor de hogescholen (63% van het voorziene bedrag) en een enveloppe voor de universiteiten (37%). De bedragen binnen elke enveloppe werden verdeeld op basis van het aandeel van de onderwijssoevereiniteit van elke hogeschool/universiteit binnen de onderwijssoevereiniteit van respectievelijk de hogescholen/universiteiten. Het was de bedoeling om in een tweede periode (vanaf 2011) de verdeling van het bedrag van het Aanmoedigingsfonds te sturen op basis van resultaatsindicatoren. De Vlaamse Regering zou daartoe, na overleg met de studenten en de instellingen, een lijst opstellen van resultaatsindicatoren. In het decreet werden de minimale criteria vastgelegd voor deze resultaatsindicatoren. Zij moesten ten minste betrekking hebben op:

1. het verhogen van de instroom in het hoger onderwijs van studenten uit bevolkingsgroepen die ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs;
2. het verbeteren van de doorstroom in het hoger onderwijs, in het bijzonder voor die studenten die afkomstig zijn uit bevolkingsgroepen die ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs;
3. een succesvolle uitstroom bevorderen, in het bijzonder voor die studenten die afkomstig zijn uit bevolkingsgroepen die ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs.

Het Financieringsdecreet verplichtte de hogescholen en universiteiten het aan hen toegekende bedrag uit het Aanmoedigingsfonds te matchen met eenzelfde besteding van eigen middelen. Op deze manier beoogde de decreetgever de garantie te creëren dat er voldoende middelen zouden ingezet worden voor het realiseren van de vooropgestelde doelstellingen.

De eerste ronde beheersovereenkomsten is gestart in 2008 en liep oorspronkelijk tot eind 2010. De afgesloten beheersovereenkomsten werden evenwel jaarlijks verlengd tot en met 2013. De wijze van allocatie van de middelen, die oorspronkelijk gold voor de jaren 2008, 2009 en 2010 werd decretaal verlengd voor de jaren 2011, 2012 en 2013. De reden voor deze verlengingen was dat er geen betrouwbaar materiaal voorhanden was om de middelen op basis van resultaatsindicatoren te kunnen toewijzen. Het ontbreken van betrouwbaar materiaal is werd mede veroorzaakt door een aantal elementen:

- het Financieringsdecreet had geen definitie of afbakening gegeven van “de bevolkingsgroepen die ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs”;
- het begrip “ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs”, werd niet geconcretiseerd waardoor er geen objectieve vergelijkingsbasis was waarvan kon uitgegaan/ gestart worden;
- op Vlaams niveau werden geen doelstellingen en concrete streefcijfers vastgelegd om een evenredige en evenwaardige participatie in het hoger onderwijs te realiseren, evenmin als indicatoren die de vooruitgang konden meten. Idealiter wordt er pas onderhandeld met de instellingen over indicatoren en streefcijfers als de doelstellingen, indicatoren en streefcijfers op Vlaams niveau duidelijk zijn;
- de instellingsbesturen hebben de beleidskeuzes die ze gemaakt hebben niet genoeg beargumenteerd, waardoor er bijgevolg geen inzicht kon gegeven worden in het proces dat geleid heeft tot die gemaakte keuzes;
- de impact van de door de instellingen geleverde inspanningen op in-, door- en uitstroom van studenten uit kansengroepen was niet duidelijk;
- de premisse dat elke instelling vanuit zijn eigen context zijn diversiteitsbeleid kon invullen, heeft in de eerste fase met zich meegebracht dat de overheid geen definities opgelegd had van kansengroepen. Instellingen mochten hun eigen definities van kansengroepen (blijven) hanteren, wat onbedoelde neveneffecten heeft gehad:
 - o sommige instellingen veranderden in de loop van de drie jaar van definitie, zodat ze geen vergelijkbare cijfergegevens konden presenteren;
 - o sommige instellingen definieerden geen doelgroepen, met het argument dat ze een inclusief beleid voerden;
- de overheid vroeg aan de instellingen om systematisch gegevens te verzamelen over de doelgroep(en) waarop zij haar beleid voor meer gelijke kansen en diversiteit toespitst. De overheid heeft daarbij niet expliciet opgelegd dat er een nulmeting moest gebeuren, er vanuit gaande dat dit een evidentie was. In de meeste gevallen is er echter geen systematische nulmeting gebeurd, zodat het meten van kwantitatieve vooruitgang bij instroom en doorstroom van ondervertegenwoordigde groepen zo goed als onmogelijk was.

Om een zicht te krijgen op welke wijze en onder welke voorwaarden de financiering van het Aanmoedigingsfonds in de toekomst verder zou kunnen gestalte krijgen, werd in 2013 een Task Force van experts geïnstalleerd. Op basis van de werkzaamheden van deze Task Force heeft de Vlaamse Regering op 19 juli 2013 de conceptnota “Financiering werking hogescholen en universiteiten: nieuwe aanpak

Aanmoedigingsfonds” goedgekeurd. Het decreet van 20 december 2013 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2014 heeft de principes van deze conceptnota omgezet in een regelgevend kader. Aangezien het evenwel de bedoeling is om vanaf 2015 de middelen van het Aanmoedigingsfonds toe te voegen aan de variabele onderwijsdelen van de werkingsuitkering, m.a.w. niet langer te werken met gekleurde middelen, wordt hier in het kader van deze evaluatie niet verder op ingegaan.

2.4.2. DE BIJKOMENDE MIDDELEN VOOR RATIONALISATIE

In het kader van het Financieringsdecreet was de rationalisatie van het opleidingsaanbod een belangrijke doelstelling. Met de rationalisatie beoogde de decreetgever 1) de efficiëntie en de doelmatigheid van het hoger onderwijs te verbeteren en 2) de kwaliteit van het opleidingsaanbod te verhogen. Het was de bedoeling om deze doelstellingen te realiseren door 1) een betere concentratie van opleidingen, waarbij schaalvoordelen kunnen gerealiseerd worden en 2) het opleidingsaanbod beter te laten aansluiten bij het reëel aanwezig academisch personeel en onderzoekszwaartepunten in de instellingen. Daarenboven werd beoogd de werkdruk voor het personeel in de hogeronderwijsinstellingen te reduceren en de werkomstandigheden leefbaar te houden.

Voor de ondersteuning van dit rationalisatieproces voorzag de overheid in een jaarlijkse bijkomende investering van 5 miljoen euro. Het Financieringsdecreet stelde dat deze middelen moesten verdeeld worden onder de instellingen op basis van goedgekeurde rationalisatieplannen. Rationalisatieplannen beschrijven de wijze waarop een bepaald studiegebied of groep van studiegebieden zich zullen reorganiseren.

Van het globale bedrag van 5 miljoen euro moest 500.000 euro voorzien worden voor de rationalisatie van de kunstopleidingen (studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten).

Door de besparingen in 2010 werden evenwel de bijkomende middelen van 5 miljoen euro geschrapt. Enkel in het begrotingsjaar 2009 hebben de hogeronderwijsinstellingen rationalisatieplannen ingediend en werd het voorziene bedrag toegekend. Hierop, en op alle andere aspecten van rationalisatie, wordt uitgebreid ingegaan in hoofdstuk 6.

2.4.3. DE ACADEMISERINGSMIDDELEN/ AANVULLENDE ONDERZOEKSMIDDELEN

Vanaf het Structuurdecreet³⁶ heeft de Vlaamse overheid het academiseringsproces door middel van een bijkomende financiering, de academiseringsmiddelen, ondersteund. Deze middelen, die bedoeld zijn om de onderzoeksbetrokkenheid van de academische hogeschoolopleidingen te verstevigen, zijn in de loop van de vorige jaren gradueel toegenomen. Met het Financieringsdecreet werden de bedragen voor de academiseringsmiddelen nominatum per hogeschool vastgelegd (totaal 13,9 miljoen euro – indexniveau 2007) voor de periode 2008-2012. Tevens heeft de decreetgever bepaald dat de Vlaamse Regering *bijdraagt in een ondersteuning voor de versteviging van de onderzoeksbetrokkenheid van academisch gerichte hogeschoolopleidingen, waaronder begrepen wordt de versterking van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit, het bewerkstelligen van de interdisciplinariteit van het gevoerde onderzoek, de bevordering van de valorisatie van onderzoeksresultaten, en de samenwerking met het bedrijfsleven*. Daartoe werd in het begrotingsjaar 2008 een bedrag vastgelegd van 5,20 miljoen euro en vanaf het begrotingsjaar 2009 een bedrag van 8 miljoen euro (indexniveau 2008). Deze nieuwe bijkomende academiseringsmiddelen werden verdeeld over de hogescholen op basis van de financierbare studenten op 1 februari 2005.

³⁶ Decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen

Deze oude en nieuwe academiseringsmiddelen bleven buiten het nieuwe financieringsmodel voor de basisfinanciering van de instellingen, maar werden forfaitair aan het bedrag voor elke instelling toegevoegd.

Buiten deze twee stromen van academiseringsmiddelen binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming, voorzag ook het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) in academiseringsmiddelen³⁷. Vanaf het begrotingsjaar 2012 werden deze drie stromen gebundeld binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming, dit om het gehele proces strategisch beter te sturen. Op dat moment bedroeg het totale bedrag voor academisering ongeveer 30 miljoen euro.

Om de financiering van de academische hogeschoolopleidingen te versterken voorzag de Vlaamse Regering in haar beslissing van 16 juli 2010 een groeipad voor de academiseringsmiddelen tot 2023: op dat ogenblik zullen de aanvullende onderzoeksmiddelen (= nieuwe benaming voor academiseringsmiddelen) 103,6 miljoen euro bedragen, wat neerkomt op een bijkomende financiering van 73,6 miljoen euro. Deze bijkomende middelen zijn nodig om op termijn voor de academische hogeschoolopleidingen, die ofwel vanaf het academiejaar 2013-2014 geïntegreerd zijn in de universiteiten, ofwel ondergebracht zijn in een School of Arts, een evenwaardige onderzoeksfinanciering te geven als de academische opleidingen aan de universiteiten. Beide groepen van opleidingen zijn immers academische opleidingen, die aan dezelfde accreditatiekaders onderworpen worden. Er zijn dan ook geen objectieve gronden om te differentiëren op het gebied van onderzoeksfinanciering.

Het Integratiedecreet heeft alle academiseringsmiddelen die verspreid waren over verschillende artikels en locaties gebundeld, heeft het groeipad vastgelegd en heeft in een regeling voorzien voor de verdeling van deze middelen onder de instellingen. Bij het opstellen van deze regeling werd vertrokken van de volgende criteria:

- er moest een evenwichtige verdeling komen tussen enerzijds de academiseringsmiddelen voor de kunstopleidingen en anderzijds de middelen voor de andere academische opleidingen;
- de aanpassingen van het bestaande systeem moesten ingaan vanaf het begrotingsjaar 2012;
- de instellingen moesten in 2012 en 2013 minimaal dezelfde middelen krijgen als in 2011;
- er moest een evenwichtig groeitraject komen.

Het nieuwe model voor de verdeling van de academiseringsmiddelen/ aanvullende onderzoeksmiddelen is vanaf het begrotingsjaar 2012 gebaseerd op het aantal opgenomen studiepunten zoals berekend voor de onderwijssoevereïteit (50%) en het aantal uitgereikte diploma's (50%) in de academische opleidingen, en dit over een tijdsperiode van 5 jaar (t-7/t-2). Voor de begrotingsjaren 2012 en 2013 werd een correctiefactor ingebouwd, namelijk een gegarandeerd minimum. Dit betekent dat de instellingen in deze twee begrotingsjaren minimaal de middelen kregen die ze bij budgetcontrole 2011 genereerden. Het saldo tussen het gegarandeerde minimum aan academiseringsmiddelen en het totaal beschikbaar budget werd verdeeld volgens het aandeel van de groeiende instellingen.

Vanaf het begrotingsjaar 2019 kan een deel van de aanvullende onderzoeksmiddelen – de bijkomende middelen – verdeeld worden op basis van outputindicatoren. De Vlaamse Regering moet daartoe tegen 2015 een lijst van outputcriteria vastleggen, dit op basis van het voorstel van een werkgroep die deze outputindicatoren moet ontwikkelen. Daarbij moet rekening gehouden worden met het specifieke profiel van de academische opleidingen (dus ook met het specifieke profiel van de kunstopleidingen). Hierbij moet de link gelegd worden naar het onderzoek gekoppeld aan deze opleidingen, dat eerder toegepast wetenschappelijk onderzoek is. De outputindicatoren moeten onder meer de volgende elementen kunnen meten:

³⁷ de middelen voorzien in artikel VI.9ter, §2, van het decreet van 9 maart 2004 betreffende de rechtspositieregeling van de student, de medezeggenschap in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen

- de versterking van de onderzoeks- en innovatiecapaciteit;
- de interdisciplinariteit van het gevoerde onderzoek;
- de valorisatie van onderzoeksresultaten;
- de samenwerking met het bedrijfsleven.

Bij gebrek aan de lijst met outputindicatoren blijft de huidige verdelingswijze doorlopen.

In de overgangsfase tot 2023 blijven de aanvullende onderzoeksmiddelen van de overgedragen academische opleidingen gekleurd. Dit betekent dat zij niet worden opgenomen in de enveloppe van werkingsmiddelen en dat zij ook niet worden meegenomen voor de berekening van de 55/45 verhouding voor onderwijs en onderzoek. Deze middelen voor de versterking van de onderzoekscapaciteit van de opleidingen dienen zowel voor personeel als voor werking van die opleidingen.

2.4.4. DE MIDDELEN VOOR PROJECTMATIG ONDERZOEK/PRAKTIJKGERICHT WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

De Vlaamse Regering subsidieert het projectmatig wetenschappelijk onderzoek van het hoger professioneel onderwijs. Daartoe werd jaarlijks in een bedrag van 9 miljoen euro voorzien (indexniveau 2005). Oorspronkelijk werd dit bedrag onder de hogescholen verdeeld a rato van het gemiddelde aantal uitgereikte initiële bachelordiploma's in de professionele opleidingen tijdens de academiejaren t-5/t-4, t-4/t-3, t-3/t-2. De toegekende bedragen worden door de hogescholen aangewend voor zowel de verdere uitbouw van een organieke ondersteuningsstructuur als voor de uitvoering van projecten in het professioneel hoger onderwijs op het vlak van praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.

De bestaande middelen voor projectmatig wetenschappelijk onderzoek (waarvan de nieuwe benaming "praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek" wordt) werden naar aanleiding van de beslissing van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 verhoogd met 5,2 miljoen euro (gespreid over de periode tot 2023). Dit bijkomende budget moet het aandeel van het PWO-budget op 5% van het variabel onderwijsdeel voor de professionele opleidingen brengen. Deze operatie kadert in de versterking van de financiering van de professionele bachelors. Vanaf het begrotingsjaar 2014 worden de middelen voor het praktijkgericht onderzoek jaarlijks ook verhoogd met een deel van de oude "vereveningsmiddelen" (ongeveer 3 miljoen euro) en met een bedrag van 1 miljoen euro, afkomstig van de heroriëntering van een aantal bestaande middelen.

Het Integratiedecreet heeft al deze bedragen vastgelegd, evenals de verdelingswijze: de PWO-middelen worden tot en met het begrotingsjaar 2018 verdeeld op basis van het aantal opgenomen studiepunten (100% van de initiële professionele bachelors en 50% van de bachelor-na-bacheloropleidingen). Vanaf het begrotingsjaar 2019 kan de jaarlijkse toename van de middelen voor het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek verdeeld worden op basis van outputindicatoren, op voorwaarde dat de Vlaamse Regering een lijst van outputindicatoren vastlegt.

2.4.5. DE BIJKOMENDE MIDDELEN VOOR BRUSSEL

Het Integratiedecreet voorzag in een bijkomende financiering van 9,6 miljoen euro voor de hogeronderwijsinstellingen met een vestigingsplaats in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad (6,5 miljoen euro voorzien in de beslissing van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 en 3,1 miljoen euro afkomstig van de vereveningsmiddelen). Deze bijkomende financiering moet de kwetsbaarheid van de Brusselse instellingen en opleidingen, die na de integratie van de academische opleidingen nog dreigde toe te nemen, gedeeltelijk kunnen verhelpen. M.a.w. deze middelen zijn bedoeld voor het instandhouden van een Nederlandstalig aanbod van universitaire en hogeschoolopleidingen in Brussel.

De bijkomende middelen zijn opgenomen in een aparte enveloppe en worden verdeeld op basis van het aantal opgenomen studiepunten door studenten die een opleiding volgen in een vestigingsplaats in het

tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad. Daarbij wordt dezelfde referentieperiode gebruikt als bij de berekeningen voor de onderwijssoekel.

In de memorie van toelichting bij het Integratiedecreet wordt vermeld dat tegen 30 juni 2015 een studie moet worden opgeleverd die de objectieve verschillen tussen de hogeronderwijsinstellingen in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad en de andere instellingen duidelijk moet in kaart brengen. De opdracht voor deze studie werd gegeven in november 2014. Het Integratiedecreet voorziet in een opvolgingssysteem (het opstellen van een 'nulrapport' en een jaarlijks monitoringrapport door de administratie, een jaarlijkse rapportage van de instellingen vanaf 2012 en een globale evaluatie van de resultaten en effecten tegen 2017). Rekening houdend met deze elementen wordt in deze evaluatie hier dan ook niet verder op ingegaan.

2.5. EVOLUTIE VAN DE WERKINGSUITKERING

Tabel 2.2 geeft de evolutie van de werkingsuitkeringen weer vanaf 2008 tot en met 2014³⁸. Daarnaast worden ook een aantal gekleurde middelen opgenomen, die buiten de enveloppe van de werkingsuitkeringen blijven. De volgende middelen worden niet opgenomen in de tabel: het bijkomend vakantiegeld, het bedrag voor het bevallingsverlof, de bedragen voor de werkgeversbijdragen, het bedrag voor het Vormingsfonds en nog enkele zeer kleine bijkomende bedragen (bedrag voor Hogeschool Gent, bedrag voor de voortgezette lerarenopleidingen, de middelen voor rationalisatie – éénmalig,...).

Gebaseerd op deze tabel wordt hierna de evolutie weergegeven van de effectieve werkingsmiddelen ten opzichte van het voorgaande jaar en van de werkingsmiddelen 2013 en 2014 ten opzichte van het begrotingsjaar 2008.

Tabel 2.1: evolutie van de werkingsmiddelen vanaf het begrotingsjaar 2008

	Effectieve werkingsmiddelen		
	Hogescholen	Universiteiten	Totaal
2008	100,00%	100,00%	100,00%
2009	102,27%	100,78%	101,50%
2010	100,47%	100,27%	100,36%
2011	101,67%	102,30%	101,99%
2012	103,45%	103,96%	103,71%
2013	103,12%	103,07%	103,09%
2014	86,16%	119,41%	103,34%
2013/2008	111,44%	110,76%	111,09%
2014/2008	96,01%	132,26%	114,80%

Vanaf het begrotingsjaar 2011, en zeker vanaf 2012, beginnen de effectieve werkingsmiddelen toe te nemen. Dit is de wijten aan het kliksysteem vanaf 2011 (zie verder in hoofdstuk 3) en aan de input van de middelen van het groeipad (integratie). Globaal genomen nemen de werkingsuitkeringen tussen 2008 en 2014 toe met 14,8%. De sterke vermindering in 2014 bij de hogescholen en de overeenstemmende toename bij de universiteiten is te wijten aan de integratieoperatie.

De impact van het groeipad is ook al duidelijk terug te vinden bij een aantal van de gekleurde middelen: de aanvullende onderzoeksmiddelen, de PWO-middelen en de Brussel-middelen.

³⁸ Het begrotingsjaar 2015 wordt nog niet meegenomen omdat de bedragen nog niet definitief vastgesteld zijn.

Met het Integratiedecreet werden de middelen van 1 miljoen euro die voor de periode tot en met 2014 voorzien waren voor de opleidingen in de humane wetenschappen³⁹ geheroriënteerd: het bedrag van 1 miljoen euro wordt vanaf 2014 voorzien als opstartfinanciering voor de integratie van de academische hogeschoolopleidingen. Iedere universiteit die academische hogeschoolopleidingen integreerde, ontving daarvoor 200.000 euro in 2014. De daarop volgende jaren wordt dit basisbedrag jaarlijks met 10% afgebouwd (in 2015 krijgen deze instellingen 180.000 euro, in 2016 160.000 euro enz). De middelen die vrijkomen vanaf 2015 worden overeenkomstig de 55/45 verhouding toegevoegd aan VOWun2014 en VOZun2014.

Vanaf 2014 wordt van het bedrag van de specifieke lerarenopleiding een bedrag van 1 miljoen euro geheroriënteerd naar de PWO-middelen.

Bij de analyse van deze tabel moet rekening gehouden worden met het gegeven dat in de beschouwde periode reeds een aantal besparingen opgelegd werden aan de hogescholen en universiteiten:

- in het begrotingsjaar 2010 werd de indexering niet toegepast;
- vanaf het begrotingsjaar 2011 werd de werkingsuitkering per hogeschool en universiteit met 1,27 % verminderd. Daarbij mag de som van het totale bedrag van de verminderingen per jaar ten hoogste 16.179.000 euro bedragen (prijsniveau 2010). Indien dit bedrag overschreden wordt, wordt het percentage van 1,27% verminderd;
- in de begrotingsjaren 2012 en 2013 werd de component werking niet geïndexeerd: enkel 80% van de bedragen volgen de evolutie van de gezondheidsindex;
- voor het begrotingsjaar 2013 werden de totale werkingsuitkeringen van de hogescholen met 4.539.000 euro verminderd en van de universiteiten met 5.083.000 euro. Deze bedragen werden verdeeld op basis van het procentuele aandeel van elke hogeschool/ universiteit in de effectieve werkingsuitkeringen;
- de toepassing van het raamakkoord in 2014;

Aangezien de werkingsuitkeringen 2015 nog niet definitief zijn (budgetcontrole), wordt hier niet verder op ingegaan.

³⁹ In de begrotingsjaren 2008 tot en met 2013 ontvingen de universiteiten gezamenlijk een aanvullende uitkering van 1 miljoen euro voor het versterken van het onderzoek in de disciplines historische wetenschappen, letteren en wijsbegeerte (zie kolom onderzoek humane wetenschappen in tabel 2.2).

Tabel 2.2: evolutie van de werkingsuitkeringen en van een aantal aanvullende uitkeringen

Financiering werking hogescholen											
	Effectieve ⁴⁰ werkingsmiddelen	Aanmoedigings fonds	Specifieke lerarenopleiding	Geïntegreerde lerarenopleiding	Middelen academiserin ⁴¹ g	Aanvullende onderzoeks middelen	PWO middelen ⁴²	Brussel middelen	Opstart financiering	Onderzoek humane wetenschappen	Bijkomende middelen kunstopleidingen
2008	597.609.536	1.925.910	1.576.411	583.332	19.348.738						
2009	611.191.397	3.925.005	1.606.362	1.049.999	22.538.606						
2010	614.038.520	3.913.665	1.606.362	1.400.000	22.513.886						
2011	624.265.937	3.995.997	1.639.935	1.400.000	22.984.440						
2012	645.797.995	4.083.049	1.675.358	1.400.000	32.000.282		11.017.236	1.111.237			
2013	665.951.207	4.119.398	1.690.101	1.400.000	39.297.142		11.619.967	2.164.700			
2014	574.517.342	4.039.192	1.522.135			9.916.742	16.307.195	4.213.406			
Financiering werking universiteiten											
	Effectieve werkingsmiddelen	Aanmoedigings fonds	Specifieke lerarenopleiding	Geïntegreerde lerarenopleiding	Middelen academisering	Aanvullende onderzoeks middelen	PWO middelen	Brussel middelen	Opstart financiering	Onderzoek humane wetenschappen	Bijkomende middelen kunstopleidingen
2008	642.595.327	1.131.090	4.493.427	0	0					1.019.000,00	
2009	647.610.507	2.305.161	4.578.803	0	0					1.039.000,00	1.035.303,99
2010	649.353.536	2.298.501	4.578.803	0	0					1.039.000,00	
2011	664.257.037	2.346.855	4.674.500	0	0					1.060.000,00	
2012	690.564.051	2.397.981	4.775.469	0	0		0	688.763		983.000,00	
2013	711.766.979	2.419.329	4.817.493	0	0		0	1.351.300		888.000,00	
2014	850.094.754	2.555.808	5.022.552			36.079.928	0	5.552.594	1.000.000		

⁴⁰ De opgenomen bedragen zijn de bedragen na toepassing van de besparingsmaatregel en voor uitvoering raamakkoord (Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/default.htm>)

⁴¹ Buiten de middelen opgenomen in deze tabel voorzag het beleidsdomein EWI ook nog in academiseringsmiddelen tot en met 2011, zodat het totale bedrag op ongeveer 30 mio euro in 2011.

⁴² In de begrotingsjaren 2008 tot en met 2011 werden de PWO-middelen toegekend door het beleidsdomein EWI. Deze middelen bedroegen: in de begrotingsjaren 2008 en 2009 9,5 mio euro, in 2010 9,025 mio euro en in 2011 10,708 mio euro.

Financiering werking totaal											
	Effectieve werkmiddelen	Aanmoedigings fonds	Specifieke lerarenopleiding	Geïntegreerde lerarenopleiding	Middelen academisering	Aanvullende onderzoeksmiddelen	PWO middelen	Brussel middelen	Opstart financiering	Onderzoek humane wetenschappen	Bijkomende middelen kunstopleidingen
2008	1.240.204.863	3.057.000	6.069.838	583.332	19.348.738					1.019.000,00	
2009	1.258.801.905	6.230.166	6.185.165	1.049.999	22.538.606					1.039.000,00	1.035.303,99
2010	1.263.392.057	6.212.166	6.185.165	1.400.000	22.513.886					1.039.000,00	
2011	1.288.522.973	6.342.852	6.314.435	1.400.000	22.984.440					1.060.000,00	
2012	1.336.362.046	6.481.030	6.450.827	1.400.000	32.000.282		11.017.236	1.800.000		983.000,00	
2013	1.377.718.186	6.538.728	6.507.594	1.400.000	39.297.142		11.619.967	3.516.000		888.000,00	
2014	1.424.612.096	6.595.000	6.544.687			45.996.671	16.307.195	9.766.000	1.000.000		

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

2.6. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

- Met het Financieringsdecreet werd een duidelijke structuur uitgetekend voor de werkingsuitkeringen hoger onderwijs, bestaande uit een onderwijsgedeelte voor de hogescholen en uit een onderwijs- en onderzoeksgedeelte voor de universiteiten. Zowel het onderwijs- als onderzoeksgedeelte bestaan uit een sokkel en een variabel deel. Het Integratiedecreet heeft deze structuur grotendeels behouden en waar nodig aangepast aan de nieuwe situatie. Wel is het zo dat de globale onderwijs Sokkel opgedeeld wordt in drie sokkels, wat enerzijds meer in overeenstemming is met het nieuwe landschap maar anderzijds de structuur verzwaart en het oorspronkelijke principe van één globale sokkel enigszins uitholt.
- Ook de verdelingswijze van de bedragen van de verschillende componenten onder de instellingen is duidelijk. Er moet evenwel over gewaakt worden dat er niet teveel gewerkt wordt met voorafnames, die de structuur verzwaren (bijvoorbeeld de voorafname van de onderwijs Sokkel bij fusies, de toekomstige voorafnames van het variabel onderwijsdeel bij onderzoeksmasters en deze voor de geneeskundeopleidingen). Daarbij komt dat bij deze twee laatste voorafnames het verdelingsmechanisme afwijkt van het reguliere mechanisme.
- Aansluitend bij het vorige punt moet er tevens over gewaakt worden dat er niet te veel uitzonderingen sluipen in het systeem, waardoor fouten kunnen optreden (bijvoorbeeld de financiering van de onderzoeksmasters waarbij enkel de eerste 60 verworven studiepunten in het reguliere systeem opgenomen worden).
- Door het invoeren van een mechanisme op basis van studiepunten (zowel opgenomen als verworven studiepunten) worden fulltime en parttime studenten op dezelfde manier gefinancierd. Ook de financiering van individuele credits is een stap vooruit in het kader van levenslang leren in het hoger onderwijs.
- Bij het verdelingsmechanisme op basis van de financieringspunten wordt een groot aantal elementen in rekening gebracht (opgenomen studiepunten, verworven studiepunten, diploma's, boni voor beursstudenten, studenten met functiebeperkingen en werkstudenten, puntengewichten van studiegebieden). Dit maakt het mechanisme complex en de resultaten weinig voorspelbaar. Voor de hogeronderwijsinstellingen is het niet altijd duidelijk wanneer een beleid gericht op één of meerdere van de paramaters positieve financiële resultaten teweegbrengt. Dit maakt een gericht beleid van de instellingen moeilijk.
- Sommige ogenschijnlijk kleine of minder belangrijke elementen zijn moeilijk uitvoerbaar en verzwaren het systeem, bijvoorbeeld de 2%-regel voor buitenlandse studenten. Deze problematiek hangt evenwel samen met de problematiek van studiegelden voor deze studenten.
- Met het Integratiedecreet werden ontegensprekelijk een aantal vereenvoudigingen aangebracht aan het systeem (bijvoorbeeld het stopzetten van de verevening, de regeling bij afbouw van opleidingen, ...). Anderzijds maken een aantal, weliswaar noodzakelijke, wijzigingen het systeem complexer waarbij de kans op foutieve berekeningen toeneemt (bijvoorbeeld de berekening van de 55/45%, het voorziene groeipad van de puntengewichten van de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen, het blijvend baseren van de kliks op de vroegere academische hogeschoolopleidingen terwijl deze geïntegreerd zijn in de universiteiten...).
- De wijzigingen aangebracht aan het mechanisme door onder meer het Integratiedecreet eerbiedigen in grote mate de uitgangspunten en doelstellingen van het Financieringsdecreet. Dit is evenwel niet zo bij de aanpassing aan het klikstelsel waar de voorziene overstap naar een klikstelsel op basis van financieringspunten in plaats van op basis van opgenomen studiepunten geschrapt werd. Dit betekent dat de eventuele groei van de variabele onderwijsdelen enkel gebaseerd blijft op de instroom van studenten. Daardoor worden de inspanningen die de instellingen zouden leveren op het gebied van doorstroom en uitstroom niet beloond met bijkomende middelen voor het variabel onderwijsdeel. Dit geldt eveneens voor extra inspanningen naar beursstudenten, werkstudenten of studenten met een functiebeperking.

- Er is geen continuïteit in het beleid inzake de gekleurde middelen: zowel met het Financieringsdecreet als met andere decretale initiatieven werden een aantal gekleurde financieringsbronnen gecreëerd of versterkt terwijl andere geschrapt werden. Hierbij aansluitend lijkt het op termijn aangewezen om de aanvullende onderzoeksmiddelen op te nemen in de globale enveloppe.
- Er moet dringend werk gemaakt worden van de volgende initiatieven:
 - o de wenselijkheid nagaan en de mogelijkheden onderzoeken van het werken met prestatie-indicatoren voor de bijkomende aanvullende onderzoeksmiddelen en voor bijkomende middelen voor het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek;
 - o de aanpassing van de regeling van de bijzondere weddeschalen in het hoger kunstonderwijs.
- Door de verschillende aanpassingen aan het financieringsmechanisme, in het bijzonder door het Integratiedecreet, is de decretale tekst moeilijk leesbaar. Eén van de redenen is dat in de tekst zowel de oude bepalingen opgenomen zijn (van vóór het begrotingsjaar 2014) als de nieuwe (vanaf het begrotingsjaar 2014). Een sterke vereenvoudiging is nu mogelijk wat de duidelijkheid en transparantie ten goede zal komen. Daarbij kan er ook aan gedacht worden om een aantal bepalingen die sinds de invoering van het Financieringsdecreet niet zijn toegepast, te schrappen (bijvoorbeeld de bepalingen rond de financiering van de master-na-masteropleidingen, de bijkomende financiering van de bachelor-na-bacheloropleidingen).

Tabel in bijlage: groeipad integratie

herkomst	beheerd	doel	2012	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
Profession O&V	O&V		37,20			3,40	6,80	10,20	13,50	16,90	20,30	23,70	27,10	29,60	29,60	29,60	
Profession EWI	O&V			0,80	5,20	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	7,60	
PWO EWI	O&V		5,20	0,10	0,60	1,10	1,50	2,00	2,50	3,00	3,40	3,90	4,50	4,80	5,20	5,20	
Academisc EWI	O&V		7,50	0,80	4,20	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	7,50	
Academisc O&V	O&V		29,30			3,40	6,70	10,10	13,40	16,80	20,10	23,40	26,80	29,30	29,30	29,30	
Academisc EWI	O&V		36,80	0,80	4,20	7,50	10,90	14,20	17,60	20,90	24,30	27,60	30,90	34,30	36,80	36,80	
ZAP**	O&V	O&V	20,90	0,55	2,30	4,40	6,20	8,30	10,10	11,80	13,80	15,70	17,60	19,50	20,90	20,90	
ZAP	EWI	O&V	10,50	0,25	1,20	2,10	3,10	4,00	5,00	6,00	6,90	7,90	8,80	9,80	10,50	10,50	
HKO	O&V	O&V	3,70		0,00	0,00	0,90	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70	
Puntengev	O&V	O&V	11,70	0,00	0,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	7,00	8,00	9,00	10,00	11,70	11,70	
Brussel	O&V	O&V	6,50	1,80	3,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	6,50	
Studentenr	O&V	O&V	4,20	0,10	0,70	1,20	1,70	2,20	2,60	3,30	3,80	4,20	4,20	4,20	4,20	4,20	
Kanalen O & V (A)			173,50	5,20	21,90	39,90	55,70	73,50	88,40	103,20	118,20	133,00	147,40	161,80	173,50	173,50	
Kanalen wetenschapsbeleid			41,90					1,00	5,00	9,00	13,00	17,00	21,00	25,00	32,00	41,90	
ZAP	EWI	EWI	10,50	0,30	1,20	2,10	3,10	4,00	5,00	6,00	6,90	7,90	8,80	9,80	10,50	10,50	
Kanalen EWI (B)			52,40	0,30	1,20	2,10	3,10	4,00	6,00	11,00	15,90	20,90	25,80	30,80	35,50	42,50	
Totale investering (A) + (B)			225,90	5,50	23,10	42,00	58,80	77,50	94,40	114,20	134,10	153,90	173,20	192,60	209,00	216,00	225,90
Groeipad begroting O&V (1)				5,20	16,70	18,00	15,80	17,80	14,90	14,80	15,00	14,80	14,40	14,40	11,70	0,00	0,00
Groeipad begroting EWI (2)***				0,30	0,90	0,90	1,00	0,90	2,00	5,00	4,90	5,00	4,90	5,00	4,70	7,00	9,90
Nieuw groeipad O&V + EWI (=1)+(2)				5,50	17,60	18,90	16,80	18,70	16,90	19,80	19,90	19,80	19,30	19,40	16,40	7,00	9,90
Kanalen O&V (A) verder opgesplitst op basis van herkomst	Huidige legislatuur						Legislatuur 15-19				Legislatuur 20-24						
	Herkomst EWI		60,00	2,75	15,40	25,80	30,60	35,30	40,20	45,00	49,70	54,50	59,30	64,00	67,60	67,60	67,60
	Herkomst O&V		113,50	2,45	6,50	14,10	25,10	38,20	48,20	58,20	68,50	78,50	88,10	97,80	105,90	105,90	105,90
	Totaal		173,50	5,20	21,90	39,90	55,70	73,50	88,40	103,20	118,20	133,00	147,40	161,80	173,50	173,50	173,50
	EWI					25,80					23,90					17,90	
O&V					14,10					54,40					37,40		
Totaal					39,90					78,30					55,30		

HOOFDSTUK 3: DE FINANCIERINGSSTROMEN EN DE INSTROOM, DOORSTROOM EN UITSTROOM IN HET HOGER ONDERWIJS

3.1. INLEIDING

Artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs stelt onder meer dat de evaluatie ten minste de volgende elementen moet omvatten:

1° de impact van de verschillende financieringsstromen op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, meer in het bijzonder van de studenten uit ondervertegenwoordigde groepen;

2° de impact van de outputfinanciering op de uitstroom van studenten.

Deze bepalingen gaan uit van een sterk causaal verband tussen het financieringsmechanisme enerzijds en de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs anderzijds. Zoals reeds gesteld in hoofdstuk I is in de complexe context van het hoger onderwijs de causaliteit tussen een beleidsmaatregel (hier de invoering van een nieuw financieringsmechanisme) en de impact van deze maatregel niet (altijd) aan te tonen. Dit geldt in het bijzonder voor de (evoluties inzake) instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs. Verschillende factoren spelen hier op in. Zo is bijvoorbeeld de evolutie van het aantal jongeren dat instroomt in het hoger onderwijs onder meer afhankelijk van het aantal afgestudeerden in het secundair onderwijs, de verdeling van deze afgestudeerden over de verschillende onderwijsvormen secundair onderwijs, de sociale verwachtingen, of anderzijds de sociale druk, van de omgeving, het voorbereidingsproces binnen het secundair onderwijs, de economische vooruitzichten, de socio-economische situatie van de ouders, het aanbod in het hoger onderwijs, de aantrekkelijkheid van het aanbod voor buitenlandse studenten,.... Doorstroom en uitstroom worden mee beïnvloed door de vooropleiding van de studenten, het oriënteringsproces, de keuze voor een bepaalde opleiding, wijzigingen in de regelgeving (bijvoorbeeld de mogelijkheden gecreëerd door de implementatie van het Flexibiliseringsdecreet), de begeleiding binnen de hogeronderwijsinstellingen, de taalkennis van de student, de persoonlijkheid en motivatie van de student,...

Wijzigingen in één of meerdere van deze factoren kunnen, samen met aanpassingen aan de financiering en/of het financieringsmechanisme, een impact hebben op de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs. Voor wat betreft financiering is het aangewezen dat de link tussen de vooropgestelde doelstelling en de gehanteerde methode voldoende duidelijk en sterk is, opdat dit zou leiden tot een aanpassing van het beleid bij de instellingen. Daarenboven is er enige tijd nodig om eventuele resultaten van nieuw beleid te kunnen waarnemen, wat in het bijzonder geldt voor de doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs.

In dit hoofdstuk wordt dan ook niet zozeer gekeken naar de impact van de financiering op de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten. Dit hoofdstuk gaat wel in op de verschillende elementen die met

het nieuwe Financieringsdecreet van 2008 in het financieringsmechanisme werden ingebouwd om de vooropgestelde doelstellingen inzake participatie en succesvolle doorstroom en uitstroom mee te helpen realiseren. Daarbij wordt getracht de evolutie van de verschillende parameters die meegenomen worden in de financiering in kaart te brengen.

Bij dit hoofdstuk gaat een bijlage die een aantal kwantitatieve gegevens bevat over instroom, doorstroom en uitstroom van studenten in het hoger onderwijs. Deze bijlage reikt een aantal elementen aan om de evoluties in de financiering beter te plaatsen, waardoor deze evaluatie bijkomend onderbouwd wordt. Daarbij gaat de nodige aandacht naar studenten uit ondervertegenwoordigde groepen. Hiertoe worden de volgende studentenkenmerken meegenomen:

- opleidingsniveau van de moeder – laagopgeleide moeder (enkel bij de instroom);
- thuistaal van de student (enkel bij de instroom);
- beursstudenten;
- werkstudenten.

Terwijl de twee laatste studentenkenmerken (beursstudent – werkstudent) wel opgenomen zijn in het financieringsmodel, hebben de twee eerste kenmerken geen rechtstreekse band met het model. Het meenemen van deze kenmerken in de bijlage geeft een vollediger beeld van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen.

Om de doelstelling inzake participatie, doorstroom en uitstroom, in het bijzonder van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen, mee te helpen realiseren werden in het financieringsmechanisme een aantal elementen ingebouwd:

- de evolutie van het aantal studenten wordt meegenomen in de evolutie van de hoogte van de bedragen van de variabele onderwijsdelen: vanaf het begrotingsjaar 2011 kan de hoogte van de variabele onderwijsdelen variëren afhankelijk van de evolutie van het aantal opgenomen studiepunten (klikmechanisme, artikel III.6. van de Codex Hoger Onderwijs);
- de verdeling van de bedragen van de variabele onderwijsdelen onder de hogeronderwijsinstellingen gebeurt zowel op basis van inputparameters (aantal opgenomen studiepunten) als outputparameters (aantal verworven studiepunten en diplomabonus). Met het meenemen van de opgenomen studiepunten (totdat een student 60 studiepunten verworven heeft in een en dezelfde bacheloropleiding) wordt de instroom in het hoger onderwijs gehonoreerd. Met het in rekening brengen van de outputparameters beoogde de decreetgever studiesucces te belonen (artikel III.11 en volgende van de Codex Hoger Onderwijs);
- om de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen te verbeteren, worden zowel de inputparameters (opgenomen studiepunten) voor de variabele onderwijsdelen als de outputparameters (verworven studiepunten en diploma's) voor bepaalde studentencategorieën (beursstudenten, studenten met een functiebeperking en werkstudenten) vermenigvuldigd met een factor 1,5 (artikel III.12, III.13 en III.14 van de Codex Hoger Onderwijs);
- opdat een instelling niet financieel benadeeld zou worden bij een snelle heroriëntatie van een generatiestudent is de volgende tegemoetkoming voorzien: een instelling behoudt het aantal opgenomen studiepunten door een generatiestudent als die student zich heroriënteert door in de loop van hetzelfde academiejaar te veranderen van opleiding en instelling of door over te stappen naar een opleiding van het hoger beroepsonderwijs (artikel III.12, §3 van de Codex Hoger Onderwijs). Ook voor de generatiestudent die heroriënteert, is er een regeling uitgewerkt (artikel II. 204, §2, van de Codex Hoger Onderwijs). Zo wordt bij een generatiestudent die in de loop van hetzelfde academiejaar verandert van opleiding of overstapt naar een HBO5-opleiding het aantal opgenomen studiepunten opnieuw toegevoegd aan zijn individuele leerkrediet als hij verandert voor 1 december van het desbetreffende academiejaar en voor de helft van het aantal opgenomen studiepunten als hij verandert tussen 1 december en 15 maart van hetzelfde academiejaar;

- om de doorstroom van professionele bacheloropleidingen naar masteropleidingen te stimuleren heeft de decreetgever beslist om de schakelprogramma's te financieren (artikel III.3. §1, c) van de Codex Hoger Onderwijs). Studenten moeten geen leerkrediet inzetten bij het volgen van een schakelprogramma.

Het voorliggende hoofdstuk gaat uitgebreid in op deze elementen.

3.2. DE INSTROOM IN HET HOGER ONDERWIJS EN HET KLIKMECHANISME

3.2.1. INLEIDING

Het aantal (generatie)studenten in het hoger onderwijs is de laatste 10 jaar sterk toegenomen. Tabel 3.1 geeft de evolutie weer van het aantal generatiestudenten⁴³, van het aantal inschrijvingen⁴⁴ en van het aantal unieke studenten in de initiële bachelor- en masteropleidingen in het hoger onderwijs⁴⁵.

Tabel 3.1: evolutie van het aantal generatiestudenten, van het aantal inschrijvingen en van het aantal unieke studenten in de initiële bachelor- en masteropleidingen

	Generatiestudenten		Inschrijvingen		Unieke studenten	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
2005 - 2006	43.042	100,00%	108.922	100,00%	105.933	100,00%
2006 - 2007	44.371	103,09%	147.146	135,09%	143.572	135,53%
2007 - 2008	45.051	104,67%	172.162	158,06%	164.501	155,29%
2008 - 2009	46.604	108,28%	188.895	173,42%	180.041	169,96%
2009 - 2010	48.486	112,65%	203.663	186,98%	192.718	181,92%
2010 - 2011	49.765	115,62%	215.326	197,69%	203.726	192,32%
2011 - 2012	49.924	115,99%	223.125	204,85%	210.647	198,85%
2012 - 2013	49.374	114,71%	228.725	209,99%	215.214	203,16%
2013 - 2014	49.704	115,48%	234.256	215,07%	219.700	207,40%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

**De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/9/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.*

Eén van de kritieken op de vorige financieringsmodellen was dat de groei van de studentenaantallen niet in voldoende mate werd meegenomen in de financiering⁴⁶, waardoor een groeiende participatie eerder werd ontmoedigd in plaats van ondersteund.

⁴³ Een generatiestudent is een student die zich in een bepaald academiejaar voor het eerst inschrijft met een diplomacontract voor een professioneel of academisch gerichte bachelor in het Vlaamse hoger onderwijs. Het statuut van generatiestudent geldt voor dat volledig academiejaar.

⁴⁴ Het betreft hier de actieve inschrijvingen en uitschrijvingen van studenten onder diplomacontract in een initiële bachelor- en masteropleiding.

⁴⁵ In bijlage bij dit hoofdstuk gaan een aantal tabellen die de evolutie van het aantal (generatie)studenten meer gedetailleerd in beeld brengen.

⁴⁶ Vanaf 2001 lagen bij de universiteiten de bedragen voor de werkingsmiddelen per instelling decretaal vast en waren ze volledig studentonafhankelijk (dit in afwachting van een nieuw financieringssysteem). Bij de hogescholen speelden de studentenaantallen oorspronkelijk wel een rol in de verdeling van het budget tussen de instellingen, maar werd er gewerkt binnen een gesloten enveloppe. In de laatste jaren voor de invoering van het nieuwe mechanisme werd er bij de hogescholen gewerkt met bevroren studentenaantallen. Het totale budget voor de werkingsuitkeringen hogescholen volgde niet de evolutie van de studentenaantallen.

In het nieuwe financieringsmodel wordt bij de berekening van de hoogte van de werkingsenveloppe de evolutie van de studentenaantallen wel mee in rekening gebracht. De bedragen van de variabele onderwijsdelen volgen namelijk de evolutie van het aantal opgenomen studiepunten in de desbetreffende variabel onderwijsdelen, en dit op de volgende manier (artikel III.6 van de Codex Hoger Onderwijs):

1° als het aantal opgenomen studiepunten in een variabel onderwijsdeel berekend voor het begrotingsjaar t toeneemt met ten minste 2% ten opzichte van de referentiepunten dan neemt het bedrag voor het desbetreffende variabel onderwijsdeel in dat begrotingsjaar toe met 2%;

2° als het aantal opgenomen studiepunten in een variabel onderwijsdeel berekend voor het begrotingsjaar t daalt met ten minste 2% ten opzichte van de referentiepunten dan vermindert het bedrag voor het desbetreffende variabel onderwijsdeel in dat begrotingsjaar met 2%.

Na elke stijging of daling van het bedrag van een variabel onderwijsdeel wordt dat bedrag vastgelegd en is het de vertrekbasis voor de toekomstige berekeningen.

Voor de vaststelling van het aantal opgenomen studiepunten in een variabel onderwijsdeel voor het begrotingsjaar t wordt het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten in aanmerking genomen over de academiejaren t-7/t-6 tot en met t-3/t-2 waarvoor studenten onder diplomacontract zich ingeschreven hebben voor initiële bachelor of masteropleidingen binnen het desbetreffende variabel onderwijsdeel.

Artikel III.6 van de Codex Hoger Onderwijs bepaalt voor elk variabel onderwijsdeel welke academiejaren meegenomen worden voor de berekening van de eerste referentiepunten. Bij elke daling of stijging van het aantal opgenomen studiepunten met 2% of meer in een variabel onderwijsdeel worden er nieuwe referentiepunten vastgelegd voor dat onderwijsdeel. De nieuwe referentiepunten zijn gelijk aan de vorige plus of min 2%.

3.2.2. “KLIKS” IN DE BEGROTINGSJAREN 2011 TOT EN MET 2014

Tabel 3.2 geeft een overzicht van de gerealiseerde “kliks” in de begrotingsjaren 2011 tot en met 2014. De eerste referentiepunten(kolom (nieuwe) referentiepunten begrotingsjaar 2011) zijn de opgenomen studiepunten berekend voor het begrotingsjaar 2008, gebaseerd op het gemiddelde aantal opgenomen studiepunten in de academiejaren 2001-2002 tot en met 2005-2006⁴⁷. In de kolom “% evolutie” wordt het percentage weergegeven waarmee de referentiepunten geëvolueerd zijn ten opzichte van de vorige referentiepunten: 0% (= geen klik), +2% (= positieve klik) of -2% (= negatieve klik). De volgende kolom geeft het aantal opgenomen studiepunten weer zoals berekend voor het desbetreffende begrotingsjaar (gemiddelde over de academiejaren t-7/t-6 t.e.m t-3/t-2). De 2de kolom “% evolutie” geeft de evolutie weer van de opgenomen studiepunten ten opzichte van de referentiepunten. In de laatste kolom staat het bedrag gerealiseerd door de “klik” (het bedrag waarmee het desbetreffende variabel onderwijsdeel verhoogd/ verminderd werd).

Tabel 3.2: gerealiseerde “kliks” in de begrotingsjaren 2011 tot en met 2014

Begrotingsjaar 2011					
	(Nieuwe) referentiepunten	% evolutie	Opgenomen studiepunten	% evolutie	Bedrag klik
VOWun	3.356.631,60	-	3.709.829,60	10,52%	6.271.071,41
VOWac	1.165.471,00	-	1.113.159,60	-4,49%	-1.964.070,73
VOWprof	4.321.294,00	-	4.657.718,80	7,79%	7.328.916,87
VOWhko	-	-	-	-	-1.207.597,36
55/45 regel	-	-	-	-	3.168.401,13
TOTAAL	8.843.396,60	0,00	9.480.708,00	13,82%	13.596.721,32

⁴⁷ Voor de overgangsjaren 2001-2002 tot en met 2004-2005 werd het aantal opgenomen studiepunten vervangen door het aantal hoofdinschrijvingen voor de basisopleidingen in het desbetreffende academiejaar, vermenigvuldigd met een factor 57.

Begrotingsjaar 2012					
VOWun	3.423.764,23	2%	3.861.080,20	12,77%	6.396.492,84
VOWac	1.142.161,58	-2%	1.096.408,60	-4,01%	-1.924.789,32
VOWprof	4.407.719,88	2%	4.798.920,20	8,88%	7.475.495,21
VOWhko	-	-	-	-	-1.183.445,42
55/45 regel	-	-	-	-	5.603.450,00
TOTAAL	8.973.645,69	2%	9.756.409,00	17,64%	16.367.203,32
Begrotingsjaar 2013					
VOWun	3.492.239,52	2%	3.945.385,53	12,98%	6.524.422,70
VOWac	1.119.318,35	-2%	1.099.728,81	-1,75%	0,00
VOWprof	4.495.874,28	2%	4.904.370,40	9,09%	7.625.005,11
VOWhko	-	-	-	-	0,00
55/45 regel	-	-	-	-	5.881.500,00
TOTAAL	9.107.432,14	2%	9.949.484,74	20,31%	20.030.927,81
Begrotingsjaar 2014					
VOWun	3.552.881,09	2%	4.115.864,85	15,85%	7.054.623,38
VOWac	1.119.318,35	0%	1.118.461,88	-0,08%	0,00
VOWprof	4.610.513,88	2%	4.999.904,00	8,45%	8.244.643,53
VOWhko	333.708,20	0%	346.379,09	3,80%	1.229.435,87
55/45 regel	-	0%	-	-	6.075.000,00
TOTAAL	9.616.421,52	4%	10.580.609,82	28,01%	22.603.702,78

Bron: financieringsberekeningen AHOVOS

Gehanteerde afkortingen:

- VOWun: variabel onderwijsdeel universiteiten
- VOWac: variabel onderwijsdeel academische hogeschoolopleidingen
- VOWprof: variabel onderwijsdeel professionele opleidingen
- VOWhko: variabel onderwijsdeel hoger kunstopleidingen.

Vanaf het begrotingsjaar 2011 kennen de variabele onderwijsdelen voor de professionele opleidingen (VOWprof) en voor de universitaire opleidingen (VOWun) een positieve "klik". Het verschil tussen het aantal opgenomen studiepunten en de vastgestelde referentiepunten bedraagt voor de universitaire opleidingen meer dan 10% en neemt toe in de beschouwde periode (tot bijna 16% in het begrotingsjaar 2014). Bij de professionele opleidingen blijft het verschil tussen de opgenomen studiepunten en de referentiepunten schommelen rond de 8 à 9%.

Door het hanteren van het vijfjarige gemiddelde (t-7/t-6 tot en met t-3/t-2) wordt de evolutie van het aantal studenten in het verleden ook gedeeltelijk meegenomen voor de berekening van de hoogte van de variabele onderwijsdelen. Voor bijvoorbeeld het begrotingsjaar 2011 betekent dit concreet dat de studentenaantallen uit de academiejaren 2004 -2005 tot en met 2008-2009 meegenomen werden.

Het variabel onderwijsdeel voor de academische hogeschoolopleidingen (VOWac) heeft de twee eerste begrotingsjaren, 2011 en 2012, negatief geklikt. Vanaf het begrotingsjaar 2013 is de evolutie van het aantal opgenomen studiepunten positief en blijft het budget voor dit onderwijsdeel stabiel.

Aangezien het budget voor de academische kunstopleidingen oorspronkelijk de evolutie van het variabel onderwijsdeel van de academische hogescholen volgde, heeft men hier ook twee negatieve kliks gehad. Daarbij werd geen rekening gehouden met de evolutie van de opgenomen studiepunten in de academische kunstopleidingen. Vanaf het begrotingsjaar 2014 is deze anomalie decretaal rechtgezet en evolueert het variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen onafhankelijk van de andere variabele onderwijsdelen.

Door het toepassen van de 55%/45% regel bij de universiteiten neemt door de gerealiseerde kliks in het variabel onderwijsdeel ook het bedrag toe van het variabel onderzoeksdeel.

3.2.3. "KLIKS" IN HET BEGROTINGSJAAR 2015

In het kader van de besparingsmaatregelen worden de bedragen gerealiseerd door de "kliks" niet toegekend in het begrotingsjaar 2015. Aangezien het mechanisme evenwel behouden blijft, wordt hier voor het begrotingsjaar 2015 toch gekeken naar de resultaten die zouden gerealiseerd worden als het voorziene mechanisme zou toegepast worden. Hierop voortbouwend wordt in het volgende deel (punt 3.2.4.) ook een raming gegeven van de mogelijke toekomstige kliks op basis van de beschikbare gegevens.

Wanneer we kijken naar de situatie voor het begrotingsjaar 2015, dan stellen we vast dat er drie variabele onderwijsdelen zouden moeten stijgen met 2%, namelijk het academisch onderwijsdeel voor de universiteiten (VOWun), het professioneel onderwijsdeel (VOWprof) en het academiserend deel (VOWac)⁴⁸. Zowel voor VOWun als voor VOWprof blijft het volume opgenomen studiepunten ten opzichte van de referentiepunten procentueel gezien aanzienlijk hoger dan de 2% norm. Ook voor VOWac stellen we een stijging vast van het aantal opgenomen studiepunten ten opzichte van de referentiepunten, namelijk met 3,6%.

In het onderwijsdeel VOWhko nemen de opgenomen studiepunten ten opzichte van de referentiepunten met 1,52% toe, wat betekent dat dit variabel onderwijsdeel geen "klik" zou gekend hebben.

Tabel 3.3a: situatie begrotingsjaar 2015

	Nieuwe referentiepunten		Opgenomen studiepunten	
VOWun	3.623.938,71	2%	4.173.484,81	15,16%
VOWac	1.119.318,35	0%	1.159.119,79	3,56%
VOWprof	4.702.724,16	2%	5.177.128,60	10,09%
VOWhko	340.382,36	2%	345.543,74	1,52%

Bron: financieringsberekeningen AHOVOS

Omgezet naar bedragen zou dit een totale stijging van het budget met ± 24,3 miljoen euro betekenen voor het begrotingsjaar 2015 (indexniveau 2015). De volgende tabel geeft per onderwijsdeel het bedrag van de stijging weer.

Tabel 3.3b: bedragen "kliks" 2015 per variabel onderwijsdeel (indexniveau 2015)

Klik VOWprof2015	8.716.185,465
Klik VOWac2015	2.072.503,418
Klik VOWhko2015	-
Klik VOWun2015	7.458.103,624
Klik VOZun2015 (55/45)	6.102.084,756
Totaal	24.348.877,29

Bron: financieringsberekeningen AHOVOS

3.2.4. RAMING "KLIKS" IN DE BEGROTINGSJAREN 2016-2019

Bij een prognose voor de komende jaren kunnen we verwachten dat de positieve "kliks" voor het academisch (VOWun) en professioneel (VOWprof) luik zich ook in de volgende begrotingsjaren (2016 tot en met 2019) zullen verderzetten.

⁴⁸ Voor de berekeningen van de toename/vermindering van de variabele onderwijsdelen blijven ook na de integratie VOWun en VOWac afzonderlijke delen. Zij blijven al dan niet afzonderlijk "klikken".

De situatie voor het academiserend onderwijsdeel daarentegen is onzeker gezien de geringe marge in het begrotingsjaar 2015. Hier verwachten we dat bij een gelijkblijvend volume aan opgenomen studiepunten en een positieve aanpassing van de referentiepunten (naar aanleiding van de “klik” in 2015), het VOWac bedrag ongewijzigd zal blijven. Om een positieve klik te bekomen zou het huidige volume studiepunten met 0,44 % moeten stijgen. Omgerekend naar aantal studiepunten zou het vijfjarige gemiddelde met 5.419,02 studiepunten moeten toenemen (wat betekent dat het vijfjarige gemiddelde met ongeveer 100 studenten zou moeten stijgen).

Als men kijkt naar de evolutie van het aantal inschrijvingen over de periode 2008-2013, dan stellen we een negatieve trend vast van het gemiddelde aantal inschrijvingen voor begrotingsjaar 2016 (academiejaar 2009-2010 t.e.m. academiejaar 2013-2014) ten opzichte van het gemiddelde aantal inschrijvingen voor begrotingsjaar 2015 (academiejaar 2008-2009 t.e.m. academiejaar 2012-2013). Aangezien deze evolutie een weerspiegeling vormt van de evolutie van het aantal opgenomen studiepunten, is het waarschijnlijk om aan te nemen dat het academiserend onderwijsdeel vermoedelijk niet zal klikken in het begrotingsjaar 2016.

Tabel 3.4: evolutie van het aantal inschrijvingen in de academische hogeschoolopleidingen en in de kunstopleidingen

Aantal inschrijvingen	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal
Academiserend	26.692	28.089	29.846	23.598	24.215	24.990	157.430
HKO	6.455	6.755	7.029	7.037	7.085	6.995	41.356
Totaal	33.147	34.844	36.875	30.635	31.300	31.210	198.011

	t=2015	t=2016	Verwachte daling/stijging 2016 t.o.v. 2015	
Academiserend	26.488	26.148	-340	-1,29%
HKO	6.872	6.980	108	1,57%

Bron: berekeningen AHOVOS

Moelijk voorspelbaar blijft ook de situatie voor het onderwijsdeel VOWhko, waar het volume opgenomen studiepunten blijft schommelen rond de 2% norm. Om een positieve klik te bekomen zou hier het vijfjarige volume opgenomen studiepunten met 0,48% (1.646 studiepunten of ongeveer 30 studenten) moeten stijgen. De positieve evolutie van het aantal inschrijvingen wijst hier mogelijk op een positieve klik in begrotingsjaar 2016 (i.e. de verwachte stijging met 108 inschrijvingen ten opzichte van begrotingsjaar 2015 overschrijdt het vereiste minimum van 30 studenten voor een positieve klik).

Tabel 3.5: prognose - evolutie opgenomen studiepunten begrotingsjaar 2016-2019 bij gelijkblijvend volume⁴⁹

Begrotingsjaar 2016				
	Nieuwe referentiepunten		Opgenomen studiepunten	
VOWun	3.696.417,49	2%	4.173.484,81	12,91%
VOWac	1.141.704,72	0%	1.159.119,79	1,53%
VOWprof	4.796.778,64	2%	5.177.128,60	7,93%
VOWhko	340.382,36	2%	345.543,74	1,52%
Begrotingsjaar 2017				
	Nieuwe referentiepunten		Opgenomen studiepunten	
VOWun	3.770.345,84	2%	4.173.484,81	10,69%

⁴⁹ In deze prognose wordt vertrokken van het aantal opgenomen studiepunten berekend voor het begrotingsjaar 2015, waarbij dit aantal constant gehouden wordt in de beschouwde periode.

VOWac	1.141.704,72	0%	1.159.119,79	1,53%
VOWprof	4.892.714,21	2%	5.177.128,60	5,81%
VOWhko	340.382,36	2%	345.543,74	1,52%
Begrotingsjaar 2018				
	Nieuwe referentiepunten		Opgenomen studiepunten	
VOWun	3.845.752,75	2%	4.173.484,81	8,52%
VOWac	1.141.704,72	0%	1.159.119,79	1,53%
VOWprof	4.990.568,50	2%	5.177.128,60	3,74%
VOWhko	340.382,36	2%	345.543,74	1,52%
Begrotingsjaar 2019				
	Nieuwe referentiepunten		Opgenomen studiepunten	
VOWun	3.922.667,81	2%	4.173.484,81	6,39%
VOWac	1.141.704,72	0%	1.159.119,79	1,53%
VOWprof	5.090.379,87	2%	5.177.128,60	1,70%
VOWhko	340.382,36	2%	345.543,74	1,52%

Bron: financieringsberekeningen AHOVOS

3.2.5. EVOLUTIE STUDENTEN - WERKINGSUITKERING

Eén van de kritieken op het financieringsmechanisme is dat de “klik” veel te traag de evolutie van het aantal studenten volgen, dit door voor de berekening van de “klik” gebruik te maken van het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten over 5 academiejaren (t-7/t-6 t.e.m. t-3/t-2, waarbij t staat voor het begrotingsjaar t). Zoals reeds aangehaald in punt 3.2.2. wordt op deze manier wel de evolutie van het aantal studenten in het verleden voor een deel meegenomen.

De achterliggende argumentatie voor het hanteren van het vijfjarige gemiddelde was dat hiermee eventuele jaarlijkse schommelingen in de studentenaantallen uitgevlakt worden. Dit heeft als gevolg dat ook de jaarlijkse globale werkingsuitkering, en hierbij aansluitend de werkingsuitkeringen van de hogescholen en universiteiten, niet te sterk onderhevig zijn aan grote schommelingen, wat op termijn enige financiële houvast zou moeten geven aan de instellingen. Eventuele sterke stijgingen in de studentenaantallen hebben pas geleidelijk en op termijn een effect op de hoogte van de werkingsuitkering, maar anderzijds geldt ook dat dalingen in de studentenaantallen niet direct volledig doorgerekend worden en pas op termijn aanleiding geven tot een vermindering van het budget.

Om toch enigszins een beeld te krijgen op de manier waarop de globale werkingsuitkering en de studentenaantallen zich ten opzichte van elkaar verhouden sinds de implementatie van het Financieringsdecreet geeft onderstaande tabel en grafiek de groei weer van het budget (de totale werkingsuitkering) en van het aantal opgenomen studiepunten⁵⁰. Voor het vaststellen van het aantal opgenomen studiepunten werden de studiepunten meegenomen van studenten onder diplomacontract in de initiële bachelor- en masteropleidingen, de bachelor-na-bacheloropleidingen, de voorbereidings- en schakelprogramma's en van de studenten onder creditcontract. Op deze manier worden alle opgenomen studiepunten in financierbare contracten en opleidingen geteld. Voor de werkingsuitkering werden de bedragen van de definitieve effectieve werkingsuitkering, zoals meegedeeld aan de hogeronderwijsinstellingen⁵¹, genomen.

⁵⁰ Het betreft de opgenomen studiepunten volgens de instelling.

⁵¹ De bedragen na toepassing van besparingsmaatregel en voor uitvoering van raamakkoord. Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/default.htm>

Tabel 3.6: evolutie van de effectieve werkingsuitkering en van het aantal opgenomen studiepunten⁵²

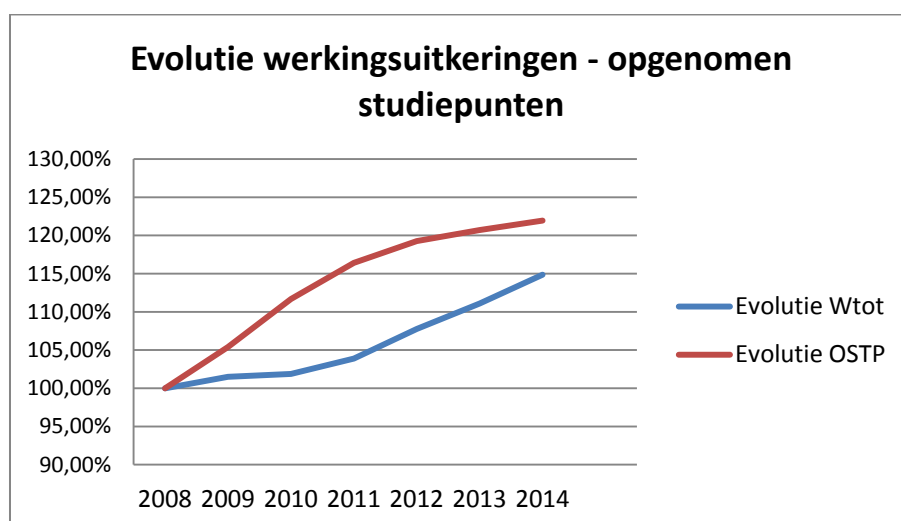
Begrotingsjaar	Effectieve werkingsuitkeringen		Academiejaar	Opgenomen studiepunten	
	Bedrag (in euro)	Evolutie		Aantal OSTP	Evolutie OSTP
2008	1.240.204.863	100,00%	2007-2008	9.896.645,00	100,00%
2009	1.258.801.905	101,50%	2008-2009	10.430.898,00	105,40%
2010	1.263.392.057	101,87%	2009-2010	11.052.858,00	111,68%
2011	1.288.522.973	103,90%	2010-2011	11.521.685,00	116,42%
2012	1.336.362.046	107,75%	2011-2012	11.802.513,00	119,26%
2013	1.377.718.186	111,09%	2012-2013	11.946.552,00	120,71%
2014	1.424.612.096	114,87%	2013-2014	12.068.440,00	121,94%

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

De data (opgenomen studiepunten) van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014.

Gehanteerde afkorting: OSTP: opgenomen studiepunten

Grafiek 3.1

Bron: DHO en financieringsberekeningen AHOVOS

Als we voor de werkingsuitkeringen het begrotingsjaar 2008 als vertrekpunt nemen en voor de opgenomen studiepunten het academiejaar 2007-2008, dan blijkt inderdaad dat het aantal opgenomen studiepunten veel sterker stijgt dan de hoogte van de effectieve werkingsuitkering. Dit is vooral zo in het begin van de beschouwde periode, maar vanaf het academiejaar 2011-2012 begint de groei van het aantal opgenomen studiepunten te vertragen. Daartegenover staat dat vanaf het begrotingsjaar 2011, en nog meer vanaf 2012, het budget voor de werkingsuitkeringen begint toe te nemen. Dit is te wijten aan de “kliks” en vervolgens ook aan de toepassing van het groeipad naar aanleiding van de integratie. De twee lijnen groeien naar elkaar toe.

3.2.6. EVOLUTIE BEDRAG PER OPGENOMEN STUDIEPUNT EN PER STUDENT

Eén van de kritieken op de financiering hoger onderwijs is dat het bedrag per student stelselmatig zou verminderen. De berekening van een financieringsbedrag per student kan op verschillende manieren gebeuren, afhankelijk van 1) de financieringsmiddelen die meegenomen worden in de berekeningswijze

⁵² Het begrotingsjaar 2015 wordt niet meegenomen, dit enerzijds omdat de hoogte van de werkingsuitkering nog kan wijzigen naar aanleiding van de budgetcontrole en anderzijds omdat de gegevens over de opgenomen studiepunten in het academiejaar 2014-2015 nog niet voldoende stabiel zijn.

en 2) de definitie die aan het begrip student gegeven wordt (Spreekt men over inschrijvingen of unieke studenten? Worden zowel de actieve inschrijvingen/ studenten als de uitschrijvingen meegenomen of enkel de actieve inschrijvingen/ studenten? Worden alle inschrijvingen/ studenten op dezelfde manier meegenomen in de berekeningen, of m.a.w. is de berekeningswijze voor een inschrijving/ student met 60 opgenomen studiepunten dezelfde als deze voor een student die bijvoorbeeld maar 10 studiepunten opneemt?). Afhankelijk van de gehanteerde begrippen worden andere bedragen bekomen bij de berekening van een financieringsbedrag per student.

In de hierna weergegeven tabellen en grafieken worden een aantal berekeningen weergegeven die vertrekken van de volgende elementen:

- de financiering die meegenomen wordt is beperkt tot de effectieve werkingsuitkering die de hogeronderwijsinstellingen ontvangen⁵³. Er wordt met andere woorden geen rekening gehouden met middelen die buiten deze werkingsuitkering toegekend worden aan de instellingen (zoals de middelen voor het Aanmoedigingsfonds, de Brussel-middelen, de academiseringsmiddelen of aanvullende onderzoeksmiddelen, de PWO-middelen, de middelen voor sociale voorzieningen, investeringen....);
- aangezien in het flexibel onderwijssysteem het aantal opgenomen studiepunten verschilt van student tot student en globaal genomen het aantal opgenomen studiepunten per student afneemt (zie bijlage bij dit hoofdstuk), wordt als basis het aantal opgenomen studiepunten⁵⁴ genomen en wordt het bedrag per opgenomen studiepunt berekend. Voor het vaststellen van het aantal opgenomen studiepunten worden twee berekeningen gemaakt:
 - o het aantal opgenomen studiepunten in de initiële bachelor- en masteropleidingen door studenten onder diplomacontract (kolom OSTP initiële ba- en ma in de volgende tabellen). Het betreft hier de grootste groep van studenten;
 - o het aantal opgenomen studiepunten door studenten onder diplomacontract in de initiële bachelor- en masteropleidingen, in de bachelor-na-bacheloropleidingen, in de schakel- en voorbereidingsprogramma's⁵⁵ en door studenten onder creditcontract (kolom OSTP financierbaar in de volgende tabellen). Hiermee worden alle financierbare opleidingen/contracten meegenomen;
- de berekeningen worden gemaakt 1) globaal voor het gehele hogeronderwijslandschap (tabel 3.7 en grafiek 3.2), 2) opgesplitst naar hogescholen en universiteiten (tabel 3.8 en grafiek 3.4) en voor de hogescholen opgesplitst naar gerichtheid (tabel 3.9 en grafiek 3.5). Voor het globale hogeronderwijslandschap wordt bijkomend nog een berekening gemaakt van het financieringsbedrag per unieke student (grafiek 3.3).⁵⁶

Gehanteerde afkortingen in de hierna volgende tabellen:

- OSTP: opgenomen studiepunten
- ba: bachelor
- ma: master.

Tabel 3.7 en de grafieken 3.2 en 3.3 geven weer dat het financieringsbedrag per opgenomen studiepunt/ unieke student afneemt tot en met het begrotingsjaar 2011. Vanaf het begrotingsjaar 2012 begint het bedrag per opgenomen studiepunt toe te nemen. Deze evolutie stemt overeen met de evolutie in het vorige punt (3.2.5.).

⁵³ De bedragen na toepassing van de besparingsmaatregel en voor uitvoering raamakkoord (Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/default.htm>)

⁵⁴ Het betreft de opgenomen studiepunten volgens de instelling

⁵⁵ Voorafgaand aan een masteropleiding

⁵⁶ Het betreft zowel de actieve als de uitgeschreven studenten

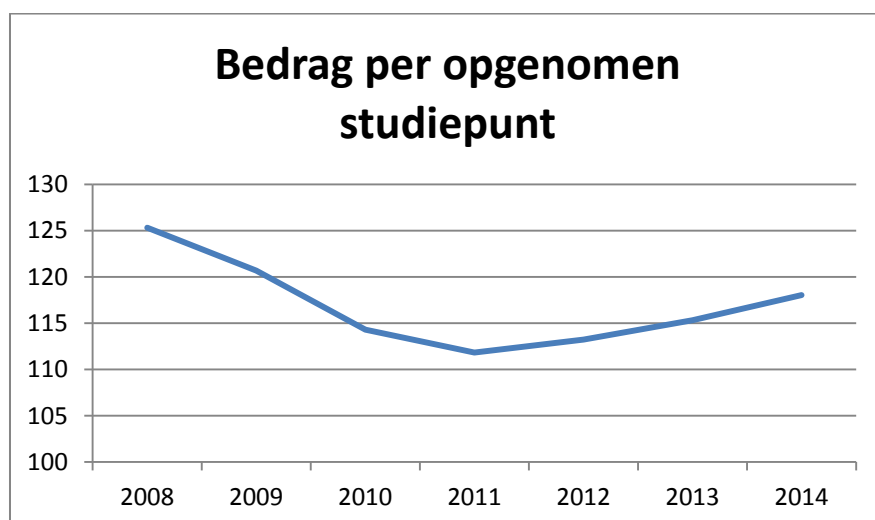
Tabel 3.7: raming bedrag per opgenomen studiepoint/ student⁵⁷globaal (hogescholen en universiteiten)

	Werkingsuitkeringen (euro)	Academiejaar	Initiële ba en ma		Financierbare opleidingen en contracten		Initiële ba en ma	
			OSTP	Bedrag/OSTP	OSTP	Bedrag/OSTP	Unieke studenten	Bedrag/student
2008	1.240.204.863	2007-2008	9.515.237	130,34	9.896.645	125,32	164.501	7.539,19
2009	1.258.801.905	2008-2009	10.012.785	125,72	10.430.898	120,68	180.041	6.991,75
2010	1.263.392.057	2009-2010	10.566.354	119,57	11.052.858	114,3	192.718	6.555,65
2011	1.288.522.973	2010-2011	11.024.842	116,87	11.521.685	111,83	203.726	6.324,78
2012	1.336.362.046	2011-2012	11.264.658	118,63	11.802.513	113,23	210.647	6.344,08
2013	1.377.718.186	2012-2013	11.398.416	120,87	11.946.552	115,32	215.214	6.401,62
2014	1.424.612.096	2013-2014	11.516.810	123,7	12.068.440	118,04	219.700	6.484,35

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

De data (opgenomen studiepunten) van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014.

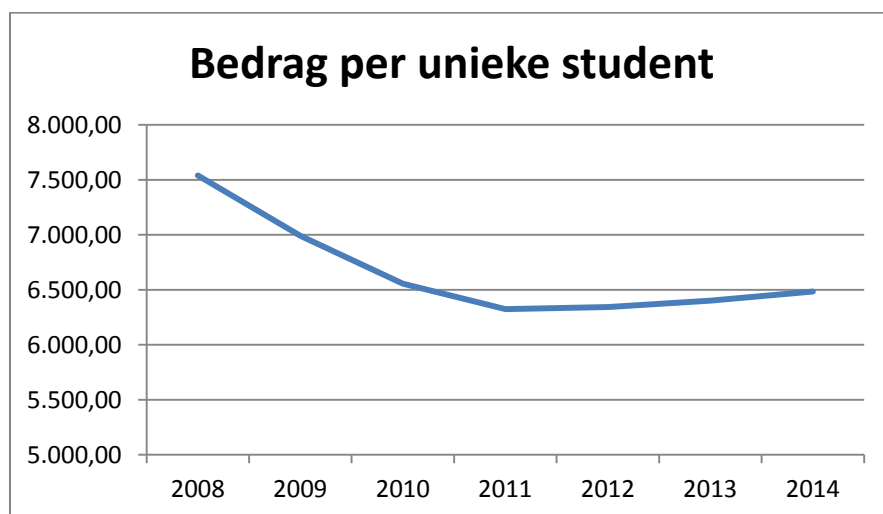
Grafiek 3.2: bedrag per opgenomen studiepoint (financierbare opleidingen) globaal (hogescholen en universiteiten)

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

⁵⁷ Ook hier wordt het begrotingsjaar 2015 niet meegenomen, omdat (1) het bedrag van de werkingsuitkering nog kan aangepast worden naar aanleiding van de budgetcontrole en (2) de opgenomen studiepunten in het academiejaar 2014-2015 nog niet voldoende stabiel zijn.

Grafiek 3.3: bedrag per unieke student (initiële bachelor- en masteropleidingen)

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

Tabel 3.8 en grafiek 3.4 geven de berekeningen weer van het bedrag per opgenomen studiepunt, afzonderlijk voor de hogescholen en de universiteiten. Bij de hogescholen zien we globaal genomen een lichte toename van het bedrag per opgenomen studiepunt vanaf het begrotingsjaar 2012. Bij de universiteiten zien we globaal ook een verhoging van het bedrag per opgenomen studiepunt vanaf het begrotingsjaar 2012. Vanaf het begrotingsjaar 2014 zien we bij de universiteiten opnieuw een afname van het bedrag per opgenomen studiepunt. Dit is voor een groot deel te wijten aan de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Voor deze opleidingen ligt het bedrag per opgenomen studiepunt lager dan voor de "oude" universitaire opleidingen (zie tabel 3.9 en grafiek 3.5). Hierbij moet ook rekening gehouden worden met het gegeven dat voor de "oude" universitaire opleidingen het onderzoeksluik meegenomen wordt in de werkingsuitkering (en aldus in de berekeningen), terwijl voor de geïntegreerde hogeschoolopleidingen het onderzoeksluik, zijnde de aanvullende onderzoeksmiddelen, zich buiten de enveloppe van de werkingsuitkeringen bevindt en niet meegenomen wordt in de berekeningen.

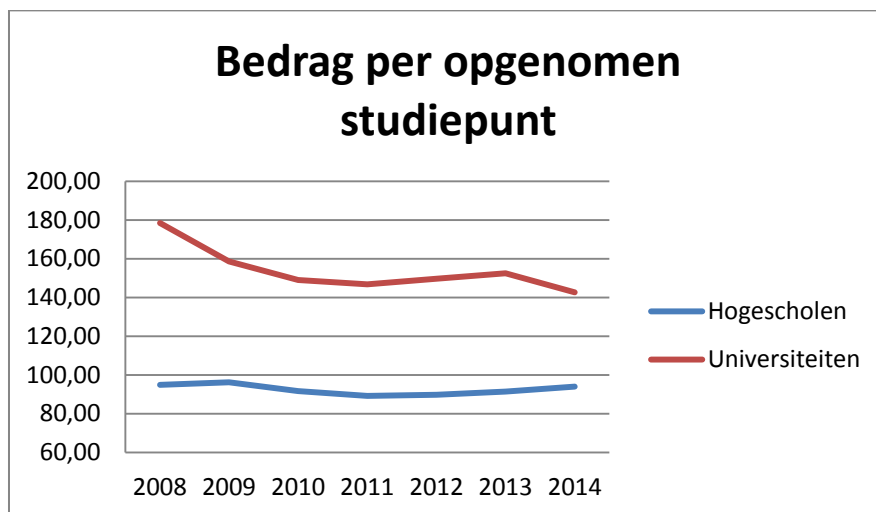
Tabel 3.8: raming bedrag per opgenomen studiepunt, opgesplitst naar hogescholen en universiteiten

Hogescholen						
	Werkingsuitkeringen (euro)	Academiejaar	Initiële ba en ma		Financierbare opleidingen en contracten	
			OSTP	Bedrag/OSTP	OSTP	Bedrag/OSTP
2008	597.609.536	2007-2008	6.087.532	98,17	6.296.149	94,92
2009	611.191.397	2008-2009	6.123.753	99,81	6.348.684	96,27
2010	614.038.520	2009-2010	6.448.356	95,22	6.696.771	91,69
2011	624.265.937	2010-2011	6.748.698	92,50	6.998.077	89,21
2012	645.797.995	2011-2012	6.922.019	93,30	7.190.625	89,81
2013	665.951.207	2012-2013	7.005.589	95,06	7.278.866	91,49
2014	574.517.342	2013-2014	5.955.591	96,47	6.111.410	94,01
Universiteiten						
	Werkingsuitkeringen (euro)	Academiejaar	Initiële ba en ma		Financierbare opleidingen en contracten	
			OSTP	Bedrag/OSTP	OSTP	Bedrag/OSTP
2008	642.595.327	2007-2008	3.427.705	187,47	3.600.496	178,47
2009	647.610.507	2008-2009	3.889.032	166,52	4.082.214	158,64
2010	649.353.536	2009-2010	4.117.998	157,69	4.356.087	149,07

2011	664.257.037	2010-2011	4.276.144	155,34	4.523.608	146,84
2012	690.564.051	2011-2012	4.342.639	159,02	4.611.888	149,74
2013	711.766.979	2012-2013	4.392.827	162,03	4.667.686	152,49
2014	850.094.754	2013-2014	5.561.219	152,86	5.957.030	142,70

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

Grafiek 3.4: bedrag per opgenomen studiepoint (financierbare opleidingen), opgesplitst naar hogescholen en universiteiten

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

Tabel 3.9 en grafiek 3.5 geven voor de hogescholen een verdere opsplitsing weer naar gerichtheid. Aangezien het sokkelbedrag per gerichtheid pas ingevoerd is sinds 2014 werd voor de vorige jaren een raming gemaakt van een sokkelbedrag per gerichtheid door de totale sokkel voor de hogescholen te verdelen op basis van het aandeel opgenomen studiepunten professionele opleidingen, academische hogeschoolopleidingen en kunstopleidingen die meegenomen werden voor de berekening van het aantal opgenomen studiepunten voor de sokkels van de hogescholen. Bij deze berekeningen moet ook rekening gehouden worden met het gegeven dat in het variabel onderwijsdeel voor de hogescholen tot en met het begrotingsjaar 2013 nog een bedrag opgenomen is voor de professionele kunstopleidingen.

Tabel 3.9 en grafiek 3.5 geven weer dat voor de professionele opleidingen het bedrag per opgenomen studiepoint licht toeneemt. Bij de academische hogeschoolopleidingen kan men een daling van het financieringsbedrag per opgenomen studiepoint vaststellen en voor de kunstopleidingen een toename. Hier moet evenwel ook rekening gehouden met het gegeven dat in 2014 er aan het variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen een bedrag toegevoegd is voor de professionele kunstopleidingen.

Gehanteerde afkortingen:

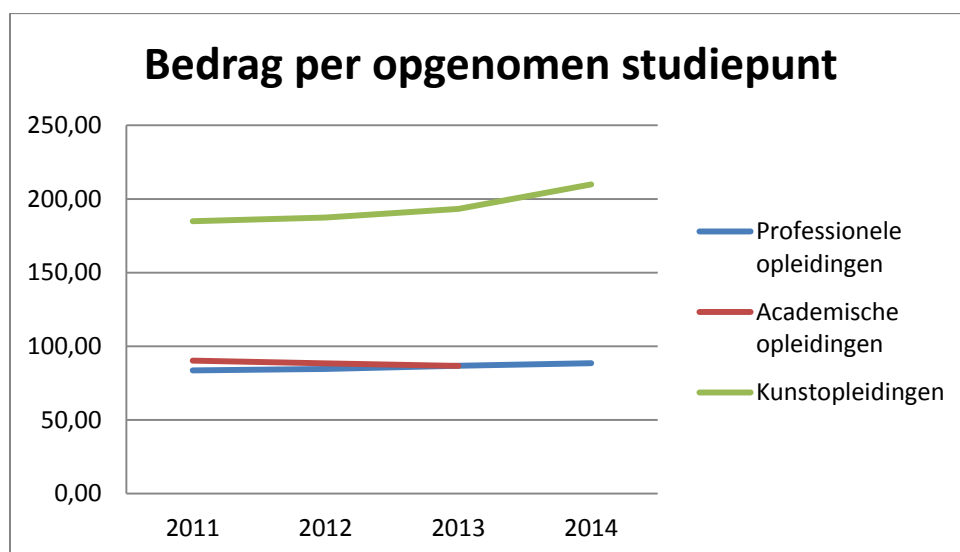
- VOW: variabel onderwijsdeel
- OSTP: opgenomen studiepunten
- ba: bachelor
- ma: master

Tabel 3.9: raming bedrag per opgenomen voor de verschillende gerichtheden

	Werkingsuitkeringen (euro)			Academiejaar	Initiële ba en ma		Financierbare opleidingen	
	Sokkel	VOW	Totaal		OSTP	Bedrag/OSTP	OSTP	Bedrag/OSTP
Professionele opleidingen								
2011	58.793.892	389.272.173	448.066.065	2010-2011	5.258.041	85	5.358.698	83,61
2012	60.629.835	408.137.753	468.767.588	2011-2012	5.424.519	86	5.538.172	84,64
2013	61.511.664	425.057.525	486.569.189	2012-2013	5.491.972	89	5.605.703	86,80
2014	61.843.360	445.974.512	507.817.872	2013-2014	5.614.053	90	5.738.681	88,49
Academische opleidingen hogescholen								
2011	15.627.841	97.410.650	113.038.491	2010-2011	1.141.986	99	1.252.133	90,28
2012	14.696.215	97.323.937	112.020.152	2011-2012	1.148.238	98	1.266.602	88,44
2013	13.792.937	98.159.758	111.952.695	2012-2013	1.168.159	96	1.290.769	86,73
2014	na integratie opgenomen bij de universiteiten							
Kunstopleidingen								
2011	2.439.363	62.726.320	65.165.683	2010-2011	348.671	187	352.371	184,93
2012	3.266.502	62.799.584	66.066.086	2011-2012	349.262	189	352.488	187,43
2013	3.964.466	63.352.220	67.316.686	2012-2013	345.458	195	348.285	193,28
2014	3.985.225	68.295.547	72.280.772	2013-2014	341.538	212	344.389	209,88

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

Grafiek 3.5: bedrag per opgenomen studiepunt (financierbare opleidingen) hogescholen, opgesplitst per gerichtheid

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

De voorgaande tabellen en grafieken schetsen een globaal beeld. Deze evoluties doen zich niet bij alle hogeronderwijsinstellingen op dezelfde manier voor. Dit is te wijten aan de verschillende evoluties van de studentenaantallen in de instellingen en aan het meenemen van de verschillende parameters in de verdelingswijze van de werkingsenveloppe. Als voorbeeld worden in de volgende tabel en grafieken de evoluties weergegeven van het aantal opgenomen studiepunten, van de werkingsuitkering en van het bedrag per opgenomen studiepunt voor 1) twee instellingen die een sterke aangroei van hun studentenaantallen kenden (UC Leuven en Arteveldehogeschool) en 2) twee instellingen die de laatste jaren een beperkte studentengroei gekend hebben (Hogeschool Gent en Katholieke Hogeschool Vives Noord⁵⁸). Opvallend is dat de instellingen die hun studentenaantallen de laatste jaren sterk zagen toenemen een sterkere daling kenden van het bedrag per opgenomen studiepunt en dat bij deze

⁵⁸ De sterke daling in het aantal opgenomen studiepunten in 2013-2014 is te wijten aan de integratieoperatie.

instellingen het bedrag van de werkingsuitkering en de evolutie van de opgenomen studiepunten niet naar elkaar toegroeien.

Gehanteerde afkortingen:

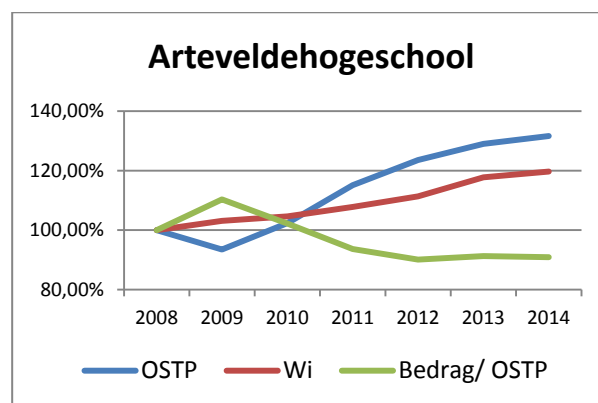
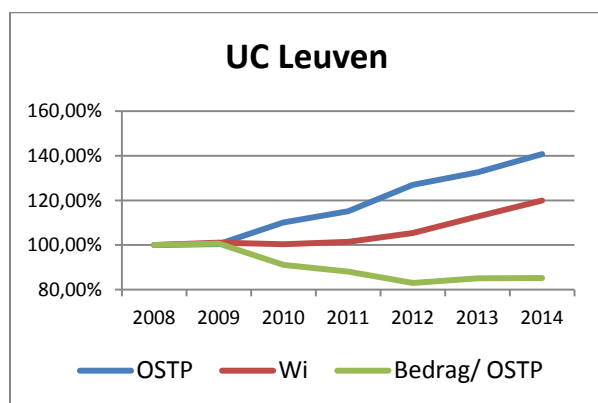
- OSTP: opgenomen studiepunten
- Wi: werkingsuitkering instelling

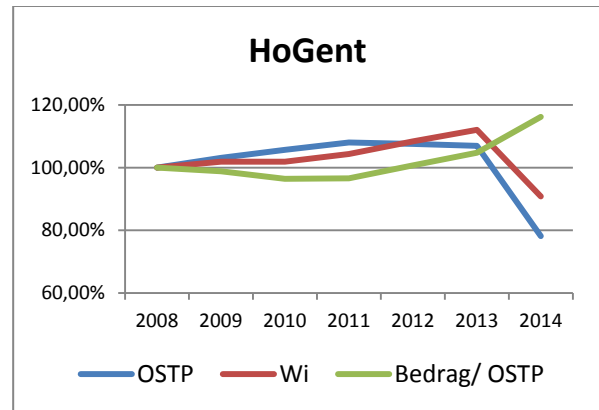
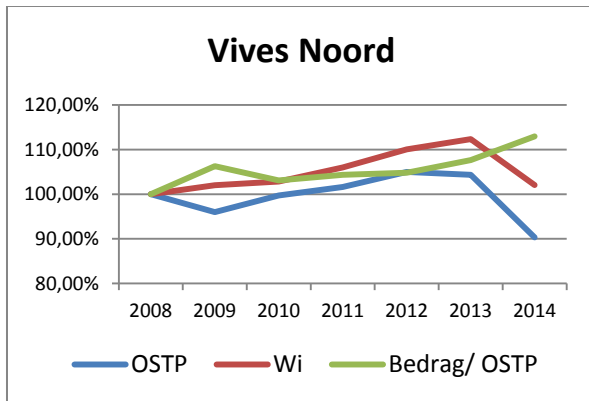
Tabel 3.10: evolutie van het aantal opgenomen studiepunten, de werkingsuitkeringen en het bedrag per opgenomen studiepunt

Academiejaar		2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Begrotingsjaar		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Artevelde	OSTP	488.280	456.366	499.879	562.102	603.365	629.903	642.693
	Wi	42.428.873,18	43.754.647,59	44.380.570,28	45.728.333,79	47.236.520,33	49.968.757,80	50.774.760,99
	Bedrag/ OSTP	86,89	95,88	88,78	81,35	78,29	79,33	79,00
UC Leuven	OSTP	315.983	317.337	347.972	363.836	401.235	418.903	444.815
	Wi	28.573.391,64	28.870.679,74	28.661.867,98	28.979.448,12	30.104.754,85	32.216.655,30	34.278.301,94
	Bedrag/ OSTP	90,43	90,98	82,37	79,65	75,03	76,91	77,06
HoGent	OSTP	869.297	896.341	918.650	939.220	935.294	929.955	679.198
	Wi	75.837.127,02	77.278.032,43	77.278.032,43	79.135.884,64	82.193.711,65	84.985.729,18	68.868.252,76
	Bedrag/ OSTP	87,24	86,21	84,12	84,26	87,88	91,39	101,40
Vives Noord	OSTP	205.006	196.801	204.455	208.289	215.215	213.945	185.182
	Wi	18.177.137,15	18.545.743,81	18.690.942,49	19.268.136,70	20.002.360,38	20.418.520,80	18.546.648,69
	Bedrag/ OSTP	88,67	94,24	91,42	92,51	92,94	95,44	100,15
<hr/>								
Artevelde	OSTP	100,00%	93,46%	102,38%	115,12%	123,57%	129,00%	131,62%
	Wi	100,00%	103,12%	104,60%	107,78%	111,33%	117,77%	119,67%
	Bedrag/ OSTP	100,00%	110,34%	102,17%	93,62%	90,10%	91,29%	90,92%
UC Leuven	OSTP	100,00%	100,43%	110,12%	115,14%	126,98%	132,57%	140,77%
	Wi	100,00%	101,04%	100,31%	101,42%	105,36%	112,75%	119,97%
	Bedrag/ OSTP	100,00%	100,61%	91,09%	88,08%	82,97%	85,05%	85,22%
HoGent	OSTP	100,00%	103,11%	105,68%	108,04%	107,59%	106,98%	78,13%
	Wi	100,00%	101,90%	101,90%	104,35%	108,38%	112,06%	90,81%
	Bedrag/ OSTP	100,00%	98,83%	96,43%	96,58%	100,73%	104,75%	116,23%
Vives Noord	OSTP	100,00%	96,00%	99,73%	101,60%	104,98%	104,36%	90,33%
	Wi	100,00%	102,03%	102,83%	106,00%	110,04%	112,33%	102,03%
	Bedrag/ OSTP	100,00%	106,28%	103,10%	104,33%	104,82%	107,64%	112,96%

Bron: DHO en berekeningen werkingsuitkeringen

Grafiek 3.6: evolutie van het aantal opgenomen studiepunten, de werkingsuitkeringen en het bedrag per opgenomen studiepunt

3.3. DE VERHOUDING INPUT- OUTPUT EN DE VERDELING VAN DE VARIABLE ODERWIJSDLEN ONDER DE HOGERONDERWIJSINSTELLINGEN

3.3.1. HET DECRETALE KADER

Zoals hierboven beschreven volgt de hoogte van de verschillende variabele onderwijsdelen de evolutie van het aantal opgenomen studiepunten. Deze verschillende variabele onderwijsdelen worden verdeeld over de hogeronderwijsinstellingen op basis van het aantal financieringspunten. In de Codex Hoger Onderwijs worden financieringspunten als volgt gedefinieerd (artikel I.3.27°): *het financieringsvolume, uitgedrukt in een aantal punten en berekend op basis van het aantal opgenomen studiepunten, het aantal verworven studiepunten en het aantal diploma's, en rekening houdend met het puntengewicht en de financieringsboni.*

De puntengewichten liggen per studiegebied vast in artikel III.19 van de Codex Hoger Onderwijs.

De financieringsboni zijn, conform artikel I.3.26° van de Codex Hoger Onderwijs, *het extra puntengewicht voor beursstudenten, voor studenten met een functiebeperking, voor werkstudenten en voor opleidingen die stopgezet of afgebouwd⁵⁹ worden. Het extra puntengewicht voor beursstudenten, studenten met een functiebeperking en voor werkstudenten bedraagt 1,5.*

Het aantal financieringspunten van een instelling is gelijk is aan het aantal financieringspunten input + het aantal financieringspunten output + het aantal financieringspunten diploma + het aantal financieringspunten credits.

Het aantal financieringspunten input is gebaseerd op het aantal opgenomen studiepunten, zijnde de studiepunten waarvoor een student onder diplomacontract zich inschrijft in een initiële bacheloropleiding tot die student in één en dezelfde initiële bacheloropleiding 60 studiepunten heeft verworven.

Vanaf het 61ste verworven studiepunt wordt de instelling gefinancierd op basis van verworven studiepunten. Een studiepunt wordt als verworven beschouwd als de student een examencijfer van ten minste 10 op 20 heeft behaald. Deze verworven studiepunten vormen de basis voor de berekening van de financieringspunten output. Studiepunten "verworven" op grond van een deliberatie worden niet mee in rekening gebracht. Voor de vaststelling van het aantal verworven studiepunten wordt het aantal studiepunten in aanmerking genomen waarvoor een student onder diplomacontract een creditbewijs

⁵⁹ In dit hoofdstuk wordt hier niet op ingegaan, deze bonus komt aan bod in het hoofdstuk over rationalisatie.

ontvangen heeft 1) in een initiële bacheloropleiding voor die studiepunten die niet op basis van input worden gefinancierd, 2) in een initiële masteropleiding, 3) in een schakelprogramma, 4) in een voorbereidingsprogramma voorafgaand aan een initiële masteropleiding, en 5) in een bachelor-na-bacheloropleiding. Deze laatste verworven studiepunten worden voor de helft meegenomen (vermenigvuldigd met een factor 0,5).

Voor de berekening van het aantal *financieringspunten diploma* worden de uitgereikte diploma's van de professionele bacheloropleidingen (zowel de initiële als de banaba's, deze laatste voor de helft) en van de initiële masteropleidingen meegenomen, waarbij deze diploma's een bonus van 30 studiepunten genereren. Vanaf het begrotingsjaar 2014 worden ook een aantal uitgereikte diploma's in de initiële academische bacheloropleidingen mee in rekening gebracht, namelijk die diploma's van de bacheloropleidingen waarvoor de desbetreffende universiteit geen onderwijsbevoegdheid heeft voor het aanbieden van de aansluitende masteropleiding. De bonus voor deze laatste opleidingen bedraagt 18 studiepunten. De diploma's uitgereikt aan studenten die zich een tweede maal ingeschreven hebben voor een bachelor- of masteropleiding en die al in het bezit zijn van een diploma voor die opleiding, worden niet in aanmerking genomen voor de berekening van het aantal financieringspunten. De diplomabonus wordt alleen toegekend als de student ten minste de helft van de studiepunten van de betreffende opleiding aan de uitreikende instelling heeft verworven.

Samenvattend kan gesteld worden dat bij diplomacontracten het volume-element in de financieringsformule bestaat uit inputgegevens (aantal studiepunten waarvoor studenten inschrijven) en uit outputgegevens (het aantal verworven studiepunten en het aantal uitgereikte diploma's). De inputfinanciering geldt enkel voor een initiële bacheloropleiding: studenten die op basis van bijvoorbeeld een buitenlandse bachelorgraad in een masteropleiding inschrijven, worden onmiddellijk in de outputfinanciering geteld.

Creditcontracten worden enkel gefinancierd op basis van verworven studiepunten (*financieringspunten credit*).

3.3.2. DE VERDELING VAN DE FINANCIERINGSPUNTEN OVER INPUT, OUTPUT, DIPLOMA EN CREDIT

Tabel 3.11 geeft per variabel onderwijsdeel de verdeling van de financieringspunten weer over input (= opgenomen studiepunten), output (verworven studiepunten), diploma en credit. Bij de interpretatie van deze gegevens moet rekening worden gehouden met de volgende elementen:

- bij de berekening van het aantal financieringspunten wordt steeds gerekend met het vijfjarige gemiddelde $t-7/t-6$ tot en met $t-3/t-2$, waarbij t gelijk is aan het begrotingsjaar t . Deze werkwijze heeft een aantal gevolgen;
 - o tot en met het begrotingsjaar 2014 worden er gegevens in rekening gebracht van academiejaren van vóór de invoering van het nieuwe financieringsmechanisme. Zo worden bijvoorbeeld voor dat begrotingsjaar 2014 nog de gegevens meegenomen van het academiejaar 2007-2008. Dit betekent dat eventuele resultaten van een nieuw of aangepast beleid van een instelling naar aanleiding van het Financieringsdecreet (normaliter vanaf het academiejaar 2008-2009) nog weinig of nog maar zeer geleidelijk zullen weerspiegeld zijn in de cijfers;
 - o in de beschouwde periode wordt nog gewerkt met overgangsmaatregelen⁶⁰. Concreet betekent dit onder meer het volgende:
 - voor de meegenomen academiejaren 2001-2002 tot en met 2004-2005 wordt voor de berekening van het aantal financieringspunten input het aantal hoofd-

⁶⁰ Deze overgangsmaatregelen werden per begrotingsjaar opgenomen in de bijlage bij het Financieringsdecreet en hebben een effect tot en met het begrotingsjaar 2014.

en bijkomende inschrijvingen genomen in het 1ste studiejaar van de 1ste cyclus van de basisopleidingen, vermenigvuldigd met factor 60. Vanaf 2005-2006 tot en met 2007-2008 wordt het aantal opgenomen studiepunten van generatiestudenten meegenomen en slechts vanaf 2008-2009 het aantal opgenomen studiepunten door studenten onder diplomacontract in een bacheloropleiding tot op het ogenblik dat een student 60 studiepunten verworven heeft in één en dezelfde bacheloropleiding;

- voor de berekening van het aantal financieringspunten output is er een gelijkaardige overgangsregeling;
- het aantal verworven credits door studenten onder creditcontract wordt slechts meegenomen vanaf het academiejaar 2005-2006;
- vanaf het begrotingsjaar 2014 heeft de integratieoperatie een impact op de financieringsberekeningen. Dit heeft tot gevolg dat vanaf dat jaar de financieringspunten Fp-ac toegevoegd worden bij de financieringspunten van de universiteiten. Ook wordt het bedrag van het variabel onderwijsdeel VOWac toegevoegd aan het budget van de universiteiten. Voor de kunstopleidingen betekent dit dat vanaf dat jaar ook de financieringspunten voor de professionele kunstopleidingen meegenomen worden bij de berekeningen van de financieringspunten FPhko en dat daarvoor ook een overeenstemmend bedrag vanuit VOWprof overgedragen werd naar VOWhko.

Dit alles maakt de interpretatie van gegevens en evoluties complex en noopt tot de nodige voorzichtigheid.

Gehanteerde afkortingen:

- Fp-prof: financieringspunten professionele opleidingen
- Fp-ac: financieringspunten academische hogeschoolopleidingen
- Fp-hko: financieringspunten kunstopleidingen
- Fp-un: financieringspunten universitaire opleidingen

Tabel 3.11: financieringspunten⁶¹ opgesplitst naar input, output, diploma en credit

Financieringspunten Fp-prof										
	Totaal	Input		Output		Diploma		Credit		Correctie kunst
2008	7.168.644,21	2.972.922,30	41,47%	3.363.014,52	46,91%	825.511,20	11,52%	1.196,19	0,02%	6.000,00
2009	7.164.161,64	2.801.461,14	39,10%	3.523.310,58	49,18%	830.060,40	11,59%	3.329,52	0,05%	6.000,00
2010	7.154.571,47	2.630.653,72	36,77%	3.678.664,78	51,42%	831.327,60	11,62%	6.257,37	0,09%	7.668,00
2011	7.246.591,01	2.670.597,42	36,85%	3.726.074,51	51,42%	840.587,40	11,60%	9.331,68	0,13%	
2012	7.419.904,80	2.762.691,94	37,23%	3.810.722,99	51,36%	833.729,40	11,24%	12.760,46	0,17%	
2013	7.733.320,96	3.084.112,68	39,88%	3.793.386,85	49,05%	840.549,00	10,87%	15.272,43	0,20%	
2014	8.027.325,02	3.369.981,24	41,98%	3.783.524,16	47,13%	853.570,50	10,63%	20.249,12	0,25%	
2015	8.413.629,09	3.680.936,56	43,75%	3.828.370,52	45,50%	882.995,40	10,49%	21.326,61	0,25%	
Financieringspunten Fp-ac ⁶²										
	Totaal	Input		Output		Diploma		Credit		Correctie kunst
2008	2.831.767,83	686.974,83	24,26%	1.243.531,93	43,91%	262.640,29	9,27%	511,78	0,02%	638.109,00
2009	2.798.591,53	629.448,27	22,49%	1.265.222,57	45,21%	264.568,32	9,45%	1.256,57	0,04%	638.095,80
2010	2.767.004,80	578.295,50	20,90%	1.287.985,99	46,55%	262.758,30	9,50%	2.286,21	0,08%	635.678,80
2011	1.634.127,17	445.946,61	27,29%	1.020.395,28	62,44%	165.299,58	10,12%	2.485,70	0,15%	
2012	1.625.928,21	446.156,94	27,44%	1.015.167,32	62,44%	161.448,30	9,93%	3.155,65	0,19%	
2013	1.675.173,57	499.142,19	29,80%	1.012.592,40	60,45%	159.888,90	9,54%	3.550,08	0,21%	
2014	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un									
2015										

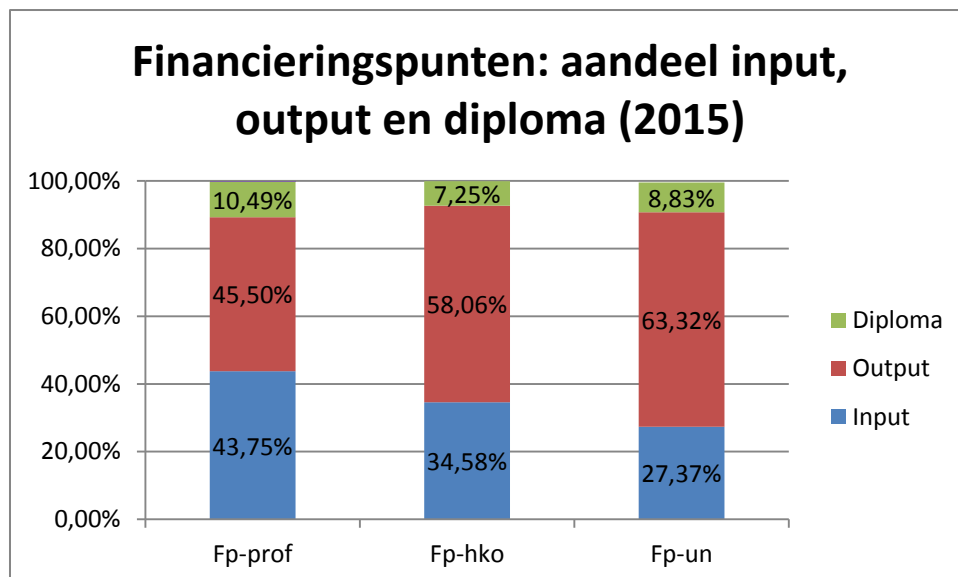
⁶¹ In deze tabel worden de financieringspunten op basis van de bonussen voor het stopzetten van opleidingen of uitwisselen van opleidingen niet meegenomen

⁶² De financieringspunten Fp-HKO zijn pas vanaf het begrotingsjaar 2011 volledig opgesplitst naar input, output, diploma en credit. Tot en met 2010 zijn deze dan ook meegeteld bij de financieringspunten Fp-ac.

Financieringspunten Fp-hko ⁶³										
	Totaal	Input		Output		Diploma		Credit		Correctie kunst
2008										
2009										
2010										
2011	1.122.315,88	319.935,06	28,51%	708.162,91	63,10%	93.612,00	8,34%	605,91	0,05%	
2012	1.101.907,59	310.195,61	28,15%	704.343,41	63,92%	86.610,00	7,86%	758,56	0,07%	
2013	1.088.443,75	323.119,05	29,69%	682.120,55	62,67%	82.371,00	7,57%	833,15	0,08%	
2014	1.192.918,67	399.147,47	33,46%	703.813,35	59,00%	88.587,60	7,43%	1.370,25	0,11%	
2015	1.204.712,37	416.621,95	34,58%	699.419,90	58,06%	87.390,90	7,25%	1.279,62	0,11%	
Financieringspunten FP-un										
	Totaal	Input		Output		Diploma		Credit		Correctie kunst
2008	6.022.335,24	1.647.066,10	27,35%	3.797.453,88	63,06%	573.285,41	9,52%	4.529,84	0,08%	
2009	6.081.168,02	1.605.659,51	26,40%	3.893.342,16	64,02%	572.293,31	9,41%	9.873,03	0,16%	
2010	6.191.553,52	1.560.375,76	25,20%	4.058.785,77	65,55%	555.747,60	8,98%	16.644,40	0,27%	
2011	6.439.144,73	1.620.172,48	25,16%	4.224.199,28	65,60%	563.419,81	8,75%	31.353,16	0,49%	
2012	6.746.865,40	1.680.179,04	24,90%	4.446.411,15	65,90%	579.586,48	8,59%	40.688,73	0,60%	
2013	7.120.180,80	1.817.837,34	25,53%	4.658.336,61	65,42%	598.813,43	8,41%	45.193,42	0,63%	
2014	9.342.004,57	2.518.157,22	26,96%	5.966.263,82	63,86%	812.369,13	8,70%	45.214,39	0,48%	
2015	9.831.363,80	2.690.620,27	27,37%	6.225.274,60	63,32%	868.320,73	8,83%	47.148,20	0,48%	

Bron: berekeningen op basis van de werkingsenveloppes

Grafiek 3.7: verhouding input, output en diploma in de financieringspunten

De volgende elementen komen tot uiting in tabel 3.11:

- het aandeel in de financieringspunten op basis van de opgenomen studiepunten is veel groter in het variabel onderwijsdeel van de professionele opleidingen dan in dat van de academische opleidingen. Dat is grotendeels te verklaren door de langere studieomvang (bachelor + master) in de academische opleidingen;
- bij alle variabele onderwijsdelen neemt de laatste jaren het aandeel input toe, terwijl het aandeel output en diploma afneemt. Dit kan wellicht voor een deel verklaard worden door:
 - o de toename van de instroom;
 - o het gegeven dat studenten minder studiepunten opnemen, waardoor ze langer in inputfinanciering zitten (namelijk tot op het ogenblik dat ze 60 studiepunten verworven hebben in één bacheloropleiding) (zie bijlage bij dit hoofdstuk);

⁶³ De financieringspunten Fp-HKO zijn pas vanaf het begrotingsjaar 2011 volledig opgesplitst naar input, output, diploma en credit. Tot en met 2010 zijn deze dan ook meegeteld bij de financieringspunten Fp-ac.

- de lichte toename van het studierendement (zie bijlage bij dit hoofdstuk) kan de twee vorige elementen niet compenseren.

Globaal genomen kan gesteld worden dat het aandeel in de financieringspunten op basis van input relatief hoog blijft: meer dan 40% bij de professionele opleidingen, bijna 35% bij de kunstopleidingen en ongeveer 27% bij de universitaire opleidingen;

- in alle variabele onderwijsdelen neemt het aandeel van de verworven studiepunten door studenten onder creditcontract toe. Dit is voor een deel te verklaren doordat deze pas gradueel meegenomen worden vanaf het academiejaar 2005-2006 (zie hierboven). Enkel bij het variabel onderwijsdeel voor de universiteiten zien we vanaf het begrotingsjaar 2014 een vermindering van het aandeel financieringspunten credit.

In de bijlage bij dit hoofdstuk worden een aantal kwantitatieve gegevens opgenomen over instroom, doorstroom en uitstroom van studenten, dit opgesplitst naar kunstopleidingen, professionele opleidingen en academische opleidingen. Alhoewel het moeilijk is om conclusies te trekken uit deze gegevens, dit gelet op onder meer de beperkte tijdsreeksen, trekken, in relatie met het voorgaande, toch een aantal elementen de aandacht:

- door de combinatie van de toename van het aantal generatiestudenten, de daling van het aantal opgenomen studiepunten per student, de langere time to graduation is het niet waarschijnlijk dat op korte termijn de verhouding input, output, diploma sterk zal wijzigen in de berekening van de financieringspunten; op iets langere termijn zouden de initiatieven inzake oriëntatie en heroriëntatie en de aangepaste maatregelen in verband met studievoortgang een verschuiving kunnen geven naar een groter deel output;
- we zien in de verschillende gerichtheden (kunstopleidingen, professionele opleidingen en academische opleidingen) overwegend een lichte toename van het studierendement. Daartegenover staat dat studenten gemiddeld ook minder studiepunten opnemen per inschrijving en dat steeds minder studenten afstuderen binnen de nominale studieduur of binnen de nominale studieduur +1 (studenten doen er langer over om hun diploma te behalen);
- alhoewel het aantal diploma's sterk is toegenomen, is ook de drop-out in het hoger onderwijs licht toegenomen.

De volgende tabel geeft de verhouding input, output, diploma en credit weer voor het begrotingsjaar 2015 voor de verschillende gerichtheden en dit per hogeronderwijsinstelling. Hier kan opgemerkt worden dat er toch aanzienlijke verschillen zijn waar te nemen tussen de instellingen onderling. Dit hangt niet alleen samen met de studentensamenstelling en studentenprestaties, maar ook met het opleidingsaanbod. Zo is bijvoorbeeld bij de universiteiten het onderscheid duidelijk tussen de Universiteit Hasselt, die overwegend bacheloropleidingen aanbiedt, en de andere, meer volledige instellingen. Verdere analyse is nodig om een zicht te krijgen op de oorzaken van deze verschillen (al dan niet te wijten aan het beleid van de instellingen, de samenstelling van de studentenpopulatie, ...).

Tabel 3.12: financieringspunten opgesplitst naar input, output, diploma en credit per hogeronderwijsinstelling

2015	Input		Output		Diploma		Credit		Totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
Fp-prof									
Thomas More Mechelen+Antwerpen	228.545,06	41,52%	258.527,20	46,96%	61.491,60	11,17%	1.908,50	0,35%	550.472,36
Hogeschool West-Vlaanderen	185.822,26	47,57%	165.437,88	42,35%	38.304,60	9,81%	1.085,66	0,28%	390.650,40
Arteveldehogeschool	384.046,94	43,59%	405.041,62	45,98%	90.487,80	10,27%	1.417,36	0,16%	880.993,72
Hogeschool Gent	383.653,52	41,93%	432.276,44	47,24%	97.574,40	10,66%	1.573,54	0,17%	915.077,90
Vives Noord	127.656,70	41,88%	142.799,92	46,85%	34.170,60	11,21%	202,99	0,07%	304.830,21
Vives Zuid	301.850,40	43,11%	316.248,82	45,16%	76.113,60	10,87%	6.002,64	0,86%	700.215,46
HUB-KAHO	360.131,82	45,19%	359.852,68	45,16%	74.547,60	9,35%	2.359,36	0,30%	796.891,46
Erasmushogeschool Brussel	107.566,44	43,89%	111.460,94	45,48%	25.090,80	10,24%	945,76	0,39%	245.063,94
Katholieke Hogeschool Leuven	231.449,58	40,45%	273.385,66	47,78%	66.415,20	11,61%	938,04	0,16%	572.188,48
Thomas More Kempen	223.247,04	39,51%	274.751,04	48,62%	66.356,40	11,74%	701,11	0,12%	565.055,59
LUCA School of Arts	26.117,04	44,43%	26.159,06	44,50%	6.177,60	10,51%	331,24	0,56%	58.784,94
Groep T Internationale Hogeschool Leuven	38.834,08	44,70%	39.570,24	45,55%	8.323,20	9,58%	145,91	0,17%	86.873,43
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	349.030,08	45,93%	334.639,70	44,04%	75.655,20	9,96%	613,16	0,08%	759.938,14
Katholieke Hogeschool Limburg	230.048,20	44,75%	227.937,84	44,33%	55.447,80	10,78%	697,49	0,14%	514.131,33
PXL	228.185,64	47,97%	198.279,42	41,68%	47.850,60	10,06%	1.406,08	0,30%	475.721,74
AP Hogeschool Antwerpen	274.751,76	46,04%	262.002,06	43,91%	58.988,40	9,89%	997,77	0,17%	596.739,99
Totaal hogescholen	3.680.936,56	43,75%	3.828.370,52	45,50%	882.995,40	10,49%	21.326,61	0,25%	8.413.629,09
2015									
Fp-hko									
Hogeschool Gent	63.781,18	29,09%	139.553,22	63,65%	15.780,00	7,20%	120,52	0,05%	219.234,92
Erasmushogeschool Brussel	74.660,06	32,06%	138.519,62	59,49%	19.402,80	8,33%	277,68	0,12%	232.860,16
LUCA School of Arts	131.010,72	35,36%	211.863,08	57,19%	26.970,60	7,28%	620,23	0,17%	370.464,63
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	31.626,90	38,96%	43.920,50	54,10%	5.616,00	6,92%	19,99	0,02%	81.183,39
PXL	51.907,38	48,41%	48.809,29	45,52%	6.397,50	5,97%	107,58	0,10%	107.221,75
AP Hogeschool Antwerpen	63.635,71	32,84%	116.754,19	60,26%	13.224,00	6,83%	133,63	0,07%	193.747,53
Totaal hogescholen	416.621,95	34,58%	699.419,90	58,06%	87.390,90	7,25%	1.279,62	0,11%	1.204.712,37
2015									
Fp-un									
K.U.Leuven+KUB	1.070.776,41	26,20%	2.610.317,63	63,87%	379.565,07	9,29%	25.996,41	0,64%	4.086.655,52
UHasselt	104.721,54	35,83%	165.012,74	56,46%	22.225,80	7,60%	323,70	0,11%	292.283,78
Universiteit Antwerpen	390.602,69	30,70%	781.030,92	61,39%	98.186,88	7,72%	2.441,26	0,19%	1.272.261,74
V.U.Brussel	200.187,84	26,17%	493.396,80	64,50%	67.615,02	8,84%	3.717,45	0,49%	764.917,11
tUL	46.750,00	38,57%	63.909,55	52,73%	10.263,37	8,47%	272,94	0,23%	121.195,85
UGent	877.581,80	26,64%	2.111.606,96	64,10%	290.464,59	8,82%	14.396,45	0,44%	3.294.049,80
Totaal universiteiten	2.690.620,27	27,37%	6.225.274,60	63,32%	868.320,73	8,83%	47.148,20	0,48%	9.831.363,80

Bron: berekeningen op basis van de werkingsenveloppe2015

3.4. EVOLUTIE VAN HET BEDRAG PER FINANCIERINGSPOINT

Het tweede lid van artikel III.6. §4. van de Codex Hoger Onderwijs linkt een eventuele vermindering van een variabel onderwijs aan de waarde van een financieringspunt en aan de gemiddelde waarde per financieringspunt over de 3 variabele onderwijsdelen:

Voor zover de waarde van een financieringspunt in het desbetreffende variabele onderwijsdeel ten minste 2% lager is dan de gemiddelde waarde per financieringspunt over de 3 variabele onderwijsdelen heen, wordt de aanpassing van een variabel onderwijsdeel geannuleerd in het geval van een daling van het aantal financieringspunten in het betreffende onderwijsdeel met meer dan 2%. Deze afwijking van paragraaf 1 geldt tot en met het begrotingsjaar 2013.

De waarde van een financieringspunt in een variabel onderwijsdeel in het begrotingsjaar t is gelijk aan het bedrag van het betreffende variabel onderwijsdeel, vermeld in artikel III.5, gedeeld door het totale aantal financieringspunten van dat variabel onderwijsdeel, berekend voor het begrotingsjaar t overeenkomstig de bepalingen in artikel III.11, §2.

Het eerste lid van deze paragraaf is in het verleden niet van toepassing geweest (cfr. evoluties “kliks” en gegevens in tabel 3.13).

De volgende tabel en grafiek geven een overzicht van de evolutie van het bedrag per financieringspunt voor de verschillende variabele onderwijsdelen. Merk hierbij op dat bij de berekening van de financieringspunten onder meer het puntengewicht van de studiegebieden meegenomen wordt. De systematiek van de puntengewichten is verschillend voor de verschillende variabele onderwijsdelen (zie ook hoofdstuk 4 en 5), waardoor het berekenen van de gemiddelde waarde over de verschillende variabele onderwijsdelen heen en van de afwijking ten opzichte van dit gemiddelde weinig zinvol is, dit ondanks de decretale bepaling.

Grafiek 3.7 geeft de evolutie van de waarde per financieringspunt weer voor de verschillende variabele onderwijsdelen (tot en met het begrotingsjaar 2013, omdat daarna het beeld door integratie vertekend wordt). Men krijgt een verschillend beeld voor de verschillende onderwijsdelen. Opvallend is de verschillende evolutie voor de professionele opleidingen en de universitaire opleidingen. Bij deze laatste stijgt het aantal financieringspunten sneller en meer dan bij de professionele bacheloropleidingen. Rekening houdend met het groot aantal factoren waarop de berekening van de financieringspunten gebaseerd is, is het moeilijk om te achterhalen waaraan deze verschillende evoluties te wijten zijn. Zij volgens enigszins de evolutie van de opgenomen studiepunten ten opzichte van de referentiepunten voor het berekenen voor de kliks (tabel 3.2) waar het verschil tussen de referentiepunten en de opgenomen studiepunten voor de universiteiten jaarlijks toeneemt.

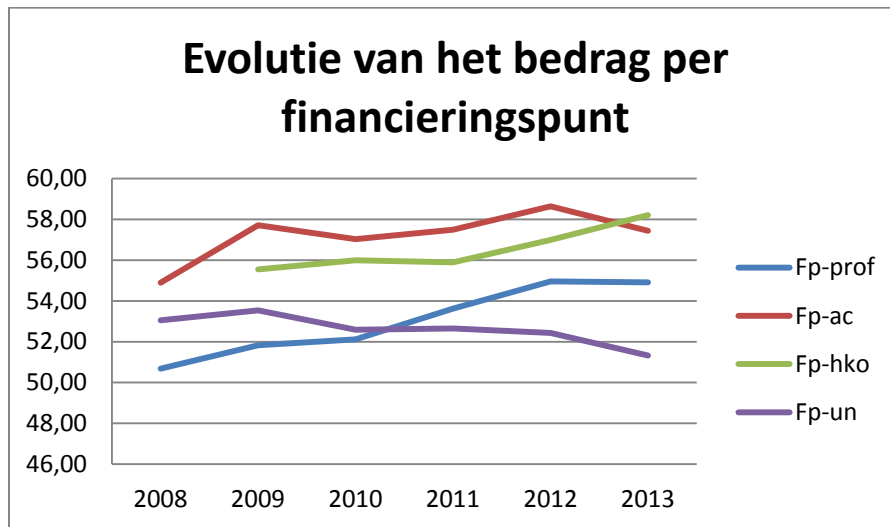
Tabel 3.13: evolutie financieringspunten en waarde per financieringspunt voor de verschillende onderwijsdelen

Begrotingsjaar 2008							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Vershil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	7.168.644,21	VOWprof	363.325.717,11	50,68		-2,19	-4,15%
Fp-ac	2.831.767,83	VOWac	155.440.544,47	54,89		2,02	3,81%
Fp-un	6.022.335,24	VOWun	319.511.088,37	53,05		0,18	0,34%
Fp-tot	16.022.747,28	VOWtot	838.277.349,95	52,32	52,88		
Begrotingsjaar 2009							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Vershil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	7.164.161,64	VOWprof	371.316.037,30	51,83		-2,83	-5,17%
Fp-ac	1.669.826,53	VOWac	96.366.542,34	57,71		3,05	5,59%

Fp-hko	1.128.765,00	VOWhko	62.696.100,26	55,54		0,89	1,62%
Fp-un	6.081.168,02	VOWun	325.581.799,05	53,54		-1,12	-2,04%
Fp-tot	16.043.921,19	VOWtot	855.960.478,95	53,35	54,66		
Begrotingsjaar 2010							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Verschil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	7.154.571,47	VOWprof	372.853.651,41	52,11		-2,32	-4,25%
Fp-ac	1.707.471,48	VOWac	97.371.585,94	57,03		2,60	4,77%
Fp-hko	1.119.722,90	VOWhko	62.696.100,26	55,99		1,56	2,87%
Fp-un	6.191.553,52	VOWun	325.581.799,05	52,58		-1,84	-3,39%
Fp-tot	16.173.319,37	VOWtot	858.503.136,66	53,08	54,43		
Begrotingsjaar 2011							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Verschil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	7.259.741,45	VOWprof	389.272.172,95	53,62		-1,29	-2,35%
Fp-ac	1.694.316,75	VOWac	97.410.650,39	57,49		2,58	4,70%
Fp-hko	1.122.315,88	VOWhko	62.726.319,78	55,89		0,98	1,78%
Fp-un	6.439.144,73	VOWun	339.034.187,82	52,65		-2,26	-4,12%
Fp-tot	16.515.518,81	VOWtot	888.443.330,94	53,79	54,91		
Begrotingsjaar 2012							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Verschil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	7.426.348,76	VOWprof	408.137.753,01	54,96		-0,80	-1,43%
Fp-ac	1.659.752,85	VOWac	97.323.936,64	58,64		2,88	5,17%
Fp-hko	1.101.907,59	VOWhko	62.799.584,12	56,99		1,24	2,22%
Fp-un	6.746.865,40	VOWun	353.724.472,80	52,43		-3,33	-5,97%
Fp-tot	16.934.874,60	VOWtot	921.985.746,57	54,44	55,75		
Begrotingsjaar 2013							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Verschil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	7.741.474,20	VOWprof	425.057.524,85	54,91		-0,56	-1,01%
Fp-ac	1.708.998,21	VOWac	98.159.757,88	57,44		1,97	3,55%
Fp-hko	1.088.443,75	VOWhko	63.352.220,46	58,20		2,74	4,93%
Fp-un	7.120.180,80	VOWun	365.450.115,69	51,33		-4,14	-7,47%
Fp-tot	17.659.096,96	VOWtot	952.019.618,88	53,91	55,47		
Begrotingsjaar 2014							
	Financieringspunten		VOW	Waarde Fp	Gemiddelde waarde Fp	Verschil t.o.v. gemiddelde	% afwijking t.o.v. gemiddelde
Fp-prof	8.037.049,12	VOWprof	445.974.511,78	55,49		0,75	1,36%
Fp-hko	1.193.957,47	VOWhko	68.295.547,06	57,20		2,46	4,49%
Fp-un	9.373.868,73	VOWun	483.151.894,88	51,54		-3,20	-5,85%
Fp-tot	18.604.875,31	VOWtot	997.421.953,71	53,61	54,74		

Bron: berekeningen op basis van de werkingsenvelopes

Grafiek 3.8: evolutie van het bedrag per financieringspunt

Bron: berekeningen op basis van de werkingsenvelopes

3.5. DE FINANCIERINGSBONI VOOR STUDENTEN UIT ONDERVERTEGENWOORDIGDE GROEPEN

3.5.1. DECRETAAL KADER

Het Financieringsdecreet voorziet in een financieringsbonus, zijnde een extra puntengewicht, voor beursstudenten, studenten met een functiebeperking en werkstudenten. Concreet betekent dit dat voor deze studenten bij de berekening van het variabel onderwijsdeel van de hogeronderwijsinstellingen het aantal opgenomen studiepunten (artikel III.12.§ 4. van de Codex Hoger Onderwijs), het aantal verworven studiepunten (artikel III.13.§ 5. van de Codex Hoger Onderwijs) en het aantal uitgereikte diploma's (artikel III.14.§ 7. van de Codex Hoger Onderwijs) vermenigvuldigd worden met een factor 1,5.

Aangezien de opgenomen en verworven studiepunten en de uitgereikte diploma's ook vermenigvuldigd worden met het puntengewicht van de opleidingen/ studiegebied (zie verder hoofdstuk 4 en 5) betekent dit concreet dat een student die meegeteld wordt voor een financieringsbonus in een studiegebied met een hoog puntengewicht meer opbrengt voor een hogeschool of universiteit dan een student met financieringsbonus in een studiegebied met een laag puntengewicht (door het toepassen van de formule opgenomen/ verworven studiepunten en diploma's x puntengewicht studiegebied x financieringsbonus).

In het geval dat een student beantwoordt aan meer dan één categorie van studentenkenmerken dan wordt het aantal opgenomen studiepunten, het aantal verworven studiepunten en de diplomabonus van de student verhoogd met de helft van het aantal opgenomen/ verworven studiepunten en van de diplomabonus voor elke categorie van studentenkenmerken van toepassing op de betreffende student.

Onder beursstudent, student met een functiebeperking en werkstudent wordt begrepen:

- beursstudent: een student die een studietoelage ontvangt van de Vlaamse Gemeenschap (artikel I.3.13° van de Codex Hoger Onderwijs);
- student met een functiebeperking: een student die bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) een recht heeft geopend op een tegemoetkoming (artikel I.3.62° van de Codex Hoger Onderwijs);

- werkstudent: een student die aan al de volgende voorwaarden beantwoordt (artikel I.3.78° van de Codex Hoger Onderwijs).
 - a) hij is in het bezit van een bewijs van tewerkstelling in een dienstverband met een omvang van ten minste 80 uren per maand, of hij is in het bezit van een bewijs van uitkeringsgerechtigde werkzoekende en de opleiding kadert binnen het door een gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling voorgestelde traject naar werk;
 - b) hij is nog niet in het bezit van een tweede cyclusediploma of masterdiploma;
 - c) hij is ingeschreven in een studietraject met specifieke onderwijs- en leervormen en met specifieke modaliteiten van begeleiding en aanbod, dat als zodanig geregistreerd is in het Hogeronderwijsregister.

Het achterliggende argument voor het toekennen van een bijkomende financieringsbonus aan deze studenten is het uitgangspunt dat een aantal studenten in het hoger onderwijs extra en/of specifieke leer- en studiebehoeften heeft⁶⁴. Om aan deze behoeften te voldoen moeten de instellingen extra begeleiding inzetten. Het gaat hier vooral om opleidingskwetsbare studenten met een laag cultureel kapitaal.

Mede voor ogen houdende dat de instroom nogal verschilt van instelling tot instelling bleek het moeilijk om studentenkenmerken te definiëren die een maat zijn voor de extra leer- en studiebehoeften en die op een verifieerbare en betrouwbare wijze kunnen gemeten worden. Studenten met een beurs van de Vlaamse Gemeenschap werden dan ook als proxy genomen. De memorie van toelichting bij het Financieringsdecreet stelt dat deze studenten niet zozeer minder goede slaagkansen hebben in het hoger onderwijs, maar dat zij in de regel uit een minder gunstige (of: meer kwetsbare) sociaal- economische thuissituatie komen. Net die studenten kunnen via het hoger onderwijs serieus klimmen op de socio- economische ladder. Daarom wordt het gewicht van de input-, output en diplomagegevens gegenereerd door beursstudenten met een factor 1,5 verhoogd.

Ook studenten met een functiebeperking hebben extra behoeften op het vlak van leer materiaal, begeleiding enzovoort. Voor deze studenten wordt er dan ook een extra wegingscoëfficiënt van 1,5 toegepast. Met het Financieringsdecreet werd deze groep in eerste instantie beperkt tot die studenten die bij het VAPH het recht hebben geopend op een tussenkomst. Het was evenwel de bedoeling om in een latere fase de mogelijkheid te onderzoeken om ook andere groepen van studenten met een functiebeperking in aanmerking te laten komen voor een financieringsbonus. Dit komt duidelijk tot uiting in artikel III.15. van de Codex Hoger Onderwijs (en in de memorie van toelichting bij het Financieringsdecreet):

Art. III.15. De Vlaamse Regering kan beslissen om vanaf het academiejaar 2009-2010 voor andere categorieën van studenten met een functiebeperking dan de categorie vermeld in artikel I.3, 62°, een financieringsbonus in te voeren voor de berekening van de financieringspunten FPi-input, FPi-output en FPi-diploma. De studenten met een functiebeperking behorende tot deze categorieën hebben extra faciliteiten nodig om aan het leerproces te kunnen deelnemen. De hoogte van de financieringsbonus ligt tussen 1,1 en 1,5.

De Vlaamse Regering baseert haar beslissing op de resultaten van onderzoek, waaruit blijkt dat de functiebeperkingen op een betrouwbare en eenduidige wijze te diagnosticeren zijn.

Voor wat betreft het vaststellen van de hoogte van de financieringsbonus baseert de Vlaamse Regering haar beslissing op de resultaten van onderzoek, dat op basis van de benodigde extra faciliteiten aangeeft welke financieringsbonus verantwoord en noodzakelijk is.

Tot op heden heeft de Vlaamse Regering hiertoe geen initiatief genomen.

⁶⁴ Zie memorie van toelichting bij het Financieringsdecreet

De memorie van toelichting bij het Financieringsdecreet stelt ook dat in het kader van gelijke kansen het aanbeveling verdient om de participatie van werkstudenten te stimuleren. Om dit te bewerkstelligen zijn het aanbieden van toegankelijke en flexibele studietrajecten en het valoriseren van eerder verworven kwalificaties en competenties belangrijke instrumenten. Het bleek ook noodzakelijk om didactisch toegankelijke werkvormen te ontwikkelen en aan te bieden, aangepast aan de noden en mogelijkheden van deze doelgroep. Uitgangspunt was dat het louter aanbieden van afstandsonderwijs onvoldoende is om deze doelgroep tot een redelijk studierendement te brengen. In het kader van het creëren van gelijke onderwijskansen werd derhalve geargumenteed dat het onderwijs voor deze doelgroep door middel van een bijkomende financiering moet worden georganiseerd en bijgevolg een extra weging moet krijgen. Ook voor deze studenten wordt een bijkomende weging van 1,5 toegekend.

3.5.2. AANDEEL VAN DE VERSCHILLENDE BONI IN DE VARIABLE ODERWIJSDELEN

Tabel 3.14 geeft het aantal financieringspunten weer opgesplitst naar financieringspunten zonder bonus en financieringspunten met bonus (zijnde de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten, de bonus voor studenten met een functiebeperking en de bonus voor werkstudenten) en dit zowel voor de financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOWprof (tabel 3.14a), voor het variabel onderwijsdeel VOWac (tabel 3.14b), voor het variabel onderwijsdeel VOWhko (tabel 3.14c) als voor het variabel onderwijsdeel VOWun (tabel 3.14d). Voor ieder variabel onderwijsdeel wordt er gekeken naar de financieringspunten op basis van de opgenomen studiepunten, de verworven studiepunten, de uitgereikte diploma's en het totaal.

Tabel 3.14: financieringspunten opgesplitst naar de financieringspunten met bonus en zonder bonus

Tabel 3.14a: financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOWprof

Input Financieringspunten Fp-prof									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	2.972.922,30	2.601.444,92	87,50%	371.477,38	12,50%	0	0,00%	0	0,00%
2009	2.801.461,14	2.454.497,96	87,61%	346.963,18	12,39%	0	0,00%	0	0,00%
2010	2.630.653,72	2.304.958,92	87,62%	325.694,80	12,38%	0	0,00%	0	0,00%
2011	2.670.597,42	2.331.039,82	87,29%	331.373,40	12,41%	289,26	0,01%	7.894,94	0,30%
2012	2.762.691,94	2.400.407,39	86,89%	343.806,01	12,44%	792,82	0,03%	17.685,72	0,64%
2013	3.084.112,68	2.674.685,34	86,72%	379.886,60	12,32%	1.047,76	0,03%	28.492,98	0,92%
2014	3.369.981,24	2.918.592,72	86,61%	411.046,54	12,20%	1.169,34	0,03%	39.172,64	1,16%
2015	3.680.936,56	3.177.930,08	86,33%	449.495,26	12,21%	4.059,90	0,11%	49.451,32	1,34%
Output financieringspunten FP-prof									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	3.363.014,52	2.969.660,02	88,30%	393.354,50	11,70%	0	0,00%	0	0,00%
2009	3.523.310,58	3.117.154,54	88,47%	406.156,04	11,53%	0	0,00%	0	0,00%
2010	3.678.664,78	3.259.433,52	88,60%	419.231,26	11,40%	0	0,00%	0	0,00%
2011	3.726.074,51	3.294.644,55	88,42%	421.133,50	11,30%	298,78	0,01%	9.997,68	0,27%
2012	3.810.722,99	3.364.839,58	88,30%	424.095,07	11,13%	890,56	0,02%	20.897,78	0,55%
2013	3.793.386,85	3.342.922,08	88,12%	416.419,21	10,98%	1.256,78	0,03%	32.788,78	0,86%
2014	3.783.524,16	3.328.335,68	87,97%	407.891,92	10,78%	1.492,24	0,04%	45.804,32	1,21%
2015	3.828.370,52	3.360.178,44	87,77%	405.888,24	10,60%	3.719,50	0,10%	58.584,34	1,53%
Diploma financieringspunten Fp-prof									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	825.511,20	731.395,20	88,60%	94.116,00	11,40%	0	0,00%	0	0,00%
2009	830.060,40	737.172,00	88,81%	92.888,40	11,19%	0	0,00%	0	0,00%
2010	831.327,60	740.319,60	89,05%	91.008,00	10,95%	0	0,00%	0	0,00%
2011	840.587,40	738.238,80	87,82%	89.626,80	10,66%	64,2	0,01%	12.657,60	1,51%
2012	833.729,40	741.734,40	88,97%	87.718,20	10,52%	205,2	0,02%	4.071,60	0,49%
2013	840.549,00	746.724,60	88,84%	86.840,70	10,33%	275,4	0,03%	6.708,30	0,80%
2014	853.570,50	756.549,60	88,63%	86.815,80	10,17%	358,2	0,04%	9.846,90	1,15%
2015	882.995,40	780.603,00	88,40%	88.658,40	10,04%	823,2	0,09%	12.910,80	1,46%
Financieringspunten Fp-prof input+ output + diploma									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	7.161.448,02	6.302.500,14	88,01%	858.947,88	11,99%	0	0,00%	0	0,00%
2009	7.154.832,12	6.308.824,50	88,18%	846.007,62	11,82%	0	0,00%	0	0,00%

2010	7.140.646,10	6.304.712,04	88,29%	835.934,06	11,71%	0	0,00%	0	0,00%
2011	7.237.259,33	6.363.923,17	87,93%	842.133,70	11,64%	652,24	0,01%	30.550,22	0,42%
2012	7.407.144,33	6.506.981,37	87,85%	855.619,28	11,55%	1.888,58	0,03%	42.655,10	0,58%
2013	7.718.048,53	6.764.332,02	87,64%	883.146,51	11,44%	2.579,94	0,03%	67.990,06	0,88%
2014	8.007.075,90	7.003.478,00	87,47%	905.754,26	11,31%	3.019,78	0,04%	94.823,86	1,18%
2015	8.392.302,48	7.318.711,52	87,21%	944.041,90	11,25%	8.602,60	0,10%	120.946,46	1,44%

Tabel 3.14b: financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOWac

Input Financieringspunten Fp-ac									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	686.974,83	590.681,48	85,98%	96.293,36	14,02%	0	0,00%	0	0,00%
2009	629.448,27	540.984,59	85,95%	88.463,67	14,05%	0	0,00%	0	0,00%
2010	578.295,50	496.361,94	85,83%	81.933,56	14,17%	0	0,00%	0	0,00%
2011	445.946,61	400.232,96	89,75%	45.584,93	10,22%	28,96	0,01%	99,75	0,02%
2012	446.156,94	400.223,27	89,70%	45.628,58	10,23%	58,96	0,01%	246,12	0,06%
2013	499.142,19	448.061,64	89,77%	50.547,13	10,13%	86,5	0,02%	446,91	0,09%
2014	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
2015	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
Output Financieringspunten FP-ac									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	1.243.531,93	1.080.052,89	86,85%	163.479,03	13,15%	0	0,00%	0	0,00%
2009	1.265.222,57	1.098.902,17	86,85%	166.320,40	13,15%	0	0,00%	0	0,00%
2010	1.287.985,99	1.121.219,90	87,05%	166.766,09	12,95%	0	0,00%	0	0,00%
2011	1.020.395,28	927.901,35	90,94%	92.132,86	9,03%	47,44	0,00%	313,64	0,03%
2012	1.015.167,32	922.866,43	90,91%	91.484,29	9,01%	166,12	0,02%	650,48	0,06%
2013	1.012.592,40	920.625,88	90,92%	90.679,30	8,96%	265,1	0,03%	1.022,12	0,10%
2014	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
2015	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
Diploma Financieringspunten Fp-ac									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	262.640,29	237.328,75	90,36%	25.311,54	9,64%	0	0,00%	0	0,00%
2009	264.568,32	239.413,50	90,49%	25.154,82	9,51%	0	0,00%	0	0,00%
2010	262.758,30	238.542,60	90,78%	24.215,70	9,22%	0	0,00%	0	0,00%
2011	165.299,58	150.931,80	91,31%	14.281,68	8,64%	6,9	0,00%	79,2	0,05%
2012	161.448,30	147.576,00	91,41%	13.744,80	8,51%	21,9	0,01%	105,6	0,07%
2013	159.888,90	146.137,20	91,40%	13.490,70	8,44%	46,2	0,03%	214,8	0,13%
2014	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
2015	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
Financieringspunten Fp-ac input + output + diploma									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	2.193.147,05	1.908.063,12	87,00%	285.083,93	13,00%	0	0,00%	0	0,00%
2009	2.159.239,15	1.879.300,27	87,04%	279.938,89	12,96%	0	0,00%	0	0,00%
2010	2.129.039,79	1.856.124,44	87,18%	272.915,35	12,82%	0	0,00%	0	0,00%
2011	1.631.641,47	1.479.066,11	90,65%	151.999,47	9,32%	83,3	0,01%	492,59	0,03%
2012	1.622.772,56	1.470.665,70	90,63%	150.857,67	9,30%	246,98	0,02%	1.002,20	0,06%
2013	1.671.623,48	1.514.824,73	90,62%	154.717,13	9,26%	397,8	0,02%	1.683,82	0,10%
2014	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								
2015	na integratie zijn deze gevoegd bij FP-un								

Tabel 3.14c: financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOW HKO

Input Financieringspunten Fp- hko									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	aantal	%
2011	319.935,06	284.887,86	89,05%	35.030,10	10,95%	17,1	0,01%	0	0,00%
2012	310.195,61	275.579,11	88,84%	34.535,50	11,13%	73,8	0,02%	7,2	0,00%
2013	323.119,05	286.439,45	88,65%	36.593,20	11,32%	79,2	0,02%	7,2	0,00%
2014	399.147,47	353.211,85	88,65%	45.798,70	11,32%	127,92	0,02%	9	0,00%
2015	416.621,95	368.066,63	88,65%	47.914,54	11,32%	617,38	0,02%	23,4	0,00%
Output Financieringspunten Fp- hko									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	aantal	%
2011	708.162,91	635.400,81	89,73%	72.607,10	10,25%	94,2	0,01%	60,8	0,01%
2012	704.343,41	631.934,01	89,72%	71.903,30	10,21%	350,7	0,05%	155,4	0,02%
2013	682.120,55	612.176,15	89,75%	69.205,30	10,15%	476,5	0,07%	262,6	0,04%
2014	703.813,35	632.059,14	89,80%	70.708,69	10,05%	652,42	0,09%	393,1	0,06%
2015	699.419,90	627.584,79	89,73%	70.182,43	10,03%	1.182,48	0,17%	470,2	0,07%

Diploma Financieringspunten Fp- hko									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	aantal	%
2011	93.612,00	84.384,00	90,14%	8.778,00	9,38%	30	0,03%	420	0,45%
2012	86.610,00	78.804,00	90,99%	7.734,00	8,93%	39	0,05%	33	0,04%
2013	82.371,00	75.006,00	91,06%	7.251,00	8,80%	57	0,07%	57	0,07%
2014	88.587,60	80.662,80	91,05%	7.770,30	8,77%	69	0,08%	85,5	0,10%
2015	87.390,90	79.467,00	90,93%	7.682,40	8,79%	120	0,14%	121,5	0,14%
Financieringspunten Fp- hko input + output + diploma									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	aantal	%
2011	1.121.709,97	1.004.672,67	89,57%	116.415,20	10,38%	141,3	0,01%	480,8	0,04%
2012	1.101.149,03	986.317,13	89,57%	114.172,80	10,37%	463,5	0,04%	195,6	0,02%
2013	1.087.610,60	973.621,60	89,52%	113.049,50	10,39%	612,7	0,06%	326,8	0,03%
2014	1.191.548,42	1.065.933,80	89,46%	124.277,68	10,43%	849,34	0,07%	487,6	0,04%
2015	1.203.432,75	1.075.118,42	89,34%	125.779,37	10,45%	1.919,86	0,16%	615,1	0,05%

Tabel 3.14d: financieringspunten voor het variabel onderdeel VOWun

Input Financieringspunten Fp-un									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	Aantal	%	aantal	%
2008	1.647.066,10	1.511.235,64	91,75%	135.830,46	8,25%	0	0,00%	0	0,00%
2009	1.605.659,51	1.467.717,24	91,41%	137.942,27	8,59%	0	0,00%	0	0,00%
2010	1.560.375,76	1.426.065,99	91,39%	134.309,77	8,61%	0	0,00%	0	0,00%
2011	1.620.172,48	1.480.174,96	91,36%	138.848,10	8,57%	78,1	0,00%	1.071,32	0,07%
2012	1.680.179,04	1.534.951,12	91,36%	142.844,37	8,50%	221,64	0,01%	2.161,91	0,13%
2013	1.817.837,34	1.657.638,29	91,19%	156.807,14	8,63%	263,44	0,01%	3.128,47	0,17%
2014	2.518.157,22	2.290.081,61	90,94%	222.949,61	8,85%	355,73	0,01%	4.770,27	0,19%
2015	2.690.620,27	2.445.335,79	90,88%	238.113,13	8,85%	1.997,33	0,07%	5.174,02	0,19%
Output Financieringspunten Fp-un									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
2008	3.797.453,88	3.498.814,47	92,14%	298.639,41	7,86%	0	0,00%	0	0,00%
2009	3.893.342,16	3.585.265,95	92,09%	308.076,21	7,91%	0	0,00%	0	0,00%
2010	4.058.785,77	3.754.570,53	92,50%	304.215,24	7,50%	0	0,00%	0	0,00%
2011	4.224.199,28	3.915.141,07	92,68%	306.509,21	7,26%	343,63	0,01%	2.205,37	0,05%
2012	4.446.411,15	4.128.178,50	92,84%	311.720,30	7,01%	970,93	0,02%	5.541,42	0,12%
2013	4.658.336,61	4.332.174,28	93,00%	315.103,85	6,76%	1.320,43	0,03%	9.738,05	0,21%
2014	5.966.263,82	5.535.280,98	92,78%	412.392,63	6,91%	1.947,03	0,03%	16.643,18	0,28%
2015	6.225.274,60	5.777.240,44	92,80%	421.687,73	6,77%	4.317,31	0,07%	22.029,12	0,35%
Diploma Financieringspunten Fp-un									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	Aantal	%	aantal	%
2008	573.285,41	534.492,00	93,23%	38.793,41	6,77%	0	0,00%	0	0,00%
2009	572.293,31	531.818,40	92,93%	40.474,91	7,07%	0	0,00%	0	0,00%
2010	555.747,60	516.619,20	92,96%	39.128,40	7,04%	0	0,00%	0	0,00%
2011	563.419,81	524.693,46	93,13%	37.886,35	6,72%	18	0,00%	822	0,15%
2012	579.586,48	541.339,17	93,40%	37.311,31	6,44%	93	0,02%	843	0,15%
2013	598.813,43	560.398,12	93,58%	36.816,31	6,15%	159	0,03%	1.440,00	0,24%
2014	812.369,13	757.654,16	93,26%	51.999,37	6,40%	269,88	0,03%	2.445,72	0,30%
2015	868.320,73	809.872,81	93,27%	54.531,12	6,28%	575,88	0,07%	3.340,92	0,38%
Financieringspunten Fp-un input + output + diploma									
	totaal	punten zonder bonus		bonus beurs		bonus fbp		bonus werk	
		aantal	%	aantal	%	aantal	%	Aantal	%
2008	6.017.805,39	5.544.542,11	92,14%	473.263,28	7,86%	0	0,00%	0	0,00%
2009	6.071.294,99	5.584.801,60	91,99%	486.493,39	8,01%	0	0,00%	0	0,00%
2010	6.174.909,12	5.697.255,71	92,26%	477.653,41	7,74%	0	0,00%	0	0,00%
2011	6.407.791,58	5.920.009,51	92,39%	483.243,65	7,54%	439,73	0,01%	4.098,69	0,06%
2012	6.706.176,66	6.204.468,79	92,52%	491.875,97	7,33%	1.285,57	0,02%	8.546,33	0,13%
2013	7.074.987,37	6.550.210,69	92,58%	508.727,30	7,19%	1.742,87	0,02%	14.306,51	0,20%
2014	9.296.790,18	8.583.016,77	92,32%	687.341,61	7,39%	2.572,64	0,03%	23.859,16	0,26%
2015	9.784.215,60	9.032.449,03	92,32%	714.331,99	7,30%	6.890,52	0,07%	30.544,06	0,31%

Bron: berekeningen op basis van de werkingsenveloppe

Ook hier moeten de gegevens met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden en gelden dezelfde beperkingen als bij punt 3.3.2. Zo wordt bijvoorbeeld door het hanteren van de overgangsmaatregelen de bonus voor werkstudenten en voor de studenten met een functiebeperking pas toegekend vanaf het begrotingsjaar 2011, en dan nog slechts voor 1/5de (op de gegevens van het academiejaar 2008-2009). Pas vanaf het begrotingsjaar 2015 worden deze boni ten volle meegerekend. Hier worden namelijk de gegevens meegenomen van de academiejaren 2008-2009 tot en met 2012-2013.

Enkele voorlopige conclusies:

- Het grootste aandeel in de financieringspunten van de punten op basis van de bonus voor beursstudenten vindt men terug bij de professionele opleidingen. Dit stemt volledig overeen met het hogere aandeel van de beursstudenten in deze opleidingen (zie tabellen in bijlage). Het kleinste aandeel vindt men terug bij de universitaire opleidingen.
- Opvallend is dat voor alle variabele onderwijsdelen het aandeel van de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten groter is bij het inputgedeelte dan bij de outputgedeeltes (verworven studiepunten en diploma's).
- In alle variabele onderwijsdelen neemt het aandeel op basis van de financieringsbonus voor beursstudenten licht af. Dit is niet verwonderlijk aangezien het aandeel van de beursstudenten in de globale studentenpopulatie minder sterk toeneemt dan het aantal (generatie)studenten (zie ook in de bijlage bij dit hoofdstuk).
- Het aandeel in de financieringspunten op basis van de bonus voor werkstudenten blijft, ondanks een gestage groei, klein en is bij de kunstopleidingen zelfs quasi onbestaand. Hier moet wel rekening gehouden worden met het gegeven dat deze bonus gradueel ingevoerd is en pas vanaf het begrotingsjaar 2014 ten volle meegerekend wordt. Het grootste aandeel vindt men hier ook terug bij de professionele bacheloropleidingen.
- Het aandeel in de financieringspunten van de punten op basis van de bonus voor studenten met een functiebeperking blijft uitermate klein. Hier moet, zoals bij de werkstudenten, ook rekening gehouden worden met het gegeven dat deze bonus gradueel ingevoerd werd en pas in 2014 ten volle meegerekend wordt. Maar ook in de laatste twee begrotingsjaren blijft dit aandeel bijna overal onder de 0,1%. Het aantal studenten die bij het VAPH het recht hebben geopend op een tussenkomst is klein.

Tabel 3.15 geeft de verdeling van de financieringspunten op basis van de bonussen weer over de verschillende instellingen voor het begrotingsjaar 2015. Deze tabel geeft aan dat er tussen de instellingen verschillen zijn, zeker wat het aandeel van de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten betreft. Zo is bijvoorbeeld voor het variabel onderwijsdeel VOWprof het laagste aandeel 8,69% en het hoogste 13,21%. Dit impliceert dat instellingen met een relatief hoog aandeel beursstudenten dit ook financieel vertaald zien. Hierbij moet ook wel opgemerkt worden dat voor de berekening van de financieringspunten de financieringsbonus vermenigvuldigd wordt met het puntengewicht van de opleidingen/ studiegebieden. Dit impliceert dat beursstudenten in studiegebieden met een hoog puntengewicht financieel zwaarder aangerekend worden dan beursstudenten in studiegebieden met een laag puntengewicht.

Binnen de kunstopleidingen en de academische opleidingen zijn de verschillen minder groot.

Ook zijn er grote verschillen in het aandeel op basis van de werkstudenten. Dit laatste is een indicatie dat een aantal hogeronderwijsinstellingen mede dank zij het financieringsmechanisme een specifiek beleid (blijven) voeren naar werkstudenten toe.

Tabel 3.15: financieringspunten opgesplitst naar de financieringspunten met bonus en zonder bonus, per hogeronderwijsinstelling

Tabel 3.15a: financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOWprof

2015	Fp zonder bonus		Fp-beurs		Fp-fbp		Fp-werk		Fp-totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
AP Hogeschool Antwerpen	515.145,72	86,47%	78.684,62	13,21%	690,36	0,12%	1.221,52	0,21%	595.742,22
Arteveldehogeschool	789.436,52	89,75%	86.760,48	9,86%	492,06	0,06%	2.887,30	0,33%	879.576,36
Erasmushogeschool Brussel	212.643,36	87,11%	28.667,87	11,74%	171,64	0,07%	2.635,31	1,08%	244.118,18
Groep T-Internationale Hogeschool Leuven	77.182,72	88,99%	9.432,80	10,88%	112	0,13%	0	0,00%	86.727,52
Hogeschool Gent	803.118,60	87,92%	102.543,92	11,23%	1.100,02	0,12%	6.741,82	0,74%	913.504,36
Hogeschool West-Vlaanderen	332.853,84	85,44%	46.521,18	11,94%	734,18	0,19%	9.455,54	2,43%	389.564,74
HUB-KAHO	680.146,50	85,60%	80.410,85	10,12%	843,96	0,11%	33.130,79	4,17%	794.532,10
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	657.962,96	86,65%	92.843,24	12,23%	1.008,64	0,13%	7.510,14	0,99%	759.324,98
Katholieke Hogeschool Leuven	518.337,26	90,74%	49.637,16	8,69%	538,14	0,09%	2.737,88	0,48%	571.250,44
Katholieke Hogeschool Limburg	438.986,90	85,50%	65.848,70	12,83%	389,56	0,08%	8.208,68	1,60%	513.433,84
LUCA School of Arts	52.083,80	89,10%	6.321,06	10,81%	48,84	0,08%	0	0,00%	58.453,70
PXL	401.040,96	84,55%	69.880,92	14,73%	570,42	0,12%	2.823,36	0,60%	474.315,66
Thomas More Kempen	496.643,04	88,00%	59.756,14	10,59%	532,12	0,09%	7.423,18	1,32%	564.354,48
Thomas More Mechelen+Antwerpen	482.812,82	88,01%	55.149,06	10,05%	380,62	0,07%	10.221,36	1,86%	548.563,86
Vives Noord	267.958,24	87,96%	34.896,46	11,46%	310,92	0,10%	1.461,60	0,48%	304.627,22
Vives Zuid	592.358,28	85,33%	76.687,44	11,05%	679,12	0,10%	24.487,98	3,53%	694.212,82
Eindtotaal	7.318.711,52	87,21%	944.041,90	11,25%	8.602,60	0,10%	120.946,46	1,44%	8.392.302,48

Tabel 3.15b: financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOWhko

2015	Fp zonder bonus		Fp-beurs		Fp-fbp		Fp-werk		Fp-totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
AP Hogeschool Antwerpen	175.475,20	90,63%	17.488,70	9,03%	231,20	0,12%	418,80	0,22%	193.613,90
Erasmushogeschool Brussel	212.511,96	91,37%	19.700,90	8,47%	369,62	0,16%	0,00	0,00%	232.582,48
Hogeschool Gent	192.605,00	87,90%	26.127,40	11,92%	382,00	0,17%	0,00	0,00%	219.114,40
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	70.423,40	86,77%	10.455,60	12,88%	284,40	0,35%	0,00	0,00%	81.163,40
Katholieke Hogeschool Limburg	75.453,53	88,54%	9.575,91	11,24%	187,63	0,22%	7,31	0,01%	85.224,38
LUCA School of Arts	255.795,60	89,87%	28.515,42	10,02%	309,00	0,11%	0,00	0,00%	284.620,02
PXL	92.853,73	86,69%	13.915,44	12,99%	156,01	0,15%	188,99	0,18%	107.114,17
Eindtotaal	1.075.118,42	89,34%	125.779,37	10,45%	1.919,86	0,16%	615,10	0,05%	1.203.432,75

Tabel 3.15c: financieringspunten voor het variabel onderwijsdeel VOWun

2015	Fp zonder bonus		Fp-beurs		Fp-Fbp		Fp-werk		Fp-totaal
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	
K.U.Leuven+KUB	3.786.690,13	93,25%	265.850,31	6,55%	2.758,22	0,07%	5.360,45	0,13%	4.060.659,11
tUL	108.907,95	90,06%	11.896,83	9,84%	118,13	0,10%	0	0,00%	120.922,91
UGent	3.030.370,10	92,40%	239.382,47	7,30%	2.220,08	0,07%	7.680,70	0,23%	3.279.653,35
UHasselt	264.337,92	90,54%	27.129,58	9,29%	134,99	0,05%	357,59	0,12%	291.960,08
Universiteit Antwerpen	1.154.405,31	90,91%	108.742,03	8,56%	1.190,34	0,09%	5.482,80	0,43%	1.269.820,48
V.U.Brussel	687.737,62	90,35%	61.330,76	8,06%	468,76	0,06%	11.662,52	1,53%	761.199,66
Eindtotaal	9.032.449,03	92,32%	714.331,99	7,30%	6.890,52	0,07%	30.544,06	0,31%	9.784.215,60

Bron: berekeningen werkingsenveloppe 2015

3.5.3. DE VASTGESTELDE MAXIMA INZAKE FINANCIERINGSBONI

Artikel III.18. van de Codex Hoger Onderwijs stelt voor de verschillende onderwijsdelen maxima vast in verband met de financieringsboni en wel op de volgende manier:

Art. III.18. De totale omvang van de middelen die gegenereerd worden door de toepassing van de voorschriften inzake financieringsboni voor beursstudenten, werkstudenten en studenten met een functiebeperking kan:

- 1° in het onderwijsvariabel deel voor de professionele opleidingen aan de hogescholen niet meer bedragen dan 15% van het totaal VOWprof;*
- 2° in het onderwijsvariabel deel voor de academische opleidingen aan de hogescholen niet meer bedragen dan 10% van het totaal VOWac;*
- 3° in het onderwijsvariabel deel voor de academische opleidingen aan de universiteiten niet meer bedragen dan 10% van het totaal VOWun;*
- 4° in het onderwijsvariabele deel voor de professionele opleidingen, met uitzondering van de professionele kunstopleidingen, aan de hogescholen niet meer bedragen dan 15% van het totaal VOWprof2014;*
- 5° in het onderwijsvariabele deel voor de kunstopleidingen aan de hogescholen niet meer bedragen dan 10% van het totaal VOWhko2014;*
- 6° in het onderwijsvariabele deel voor de academische opleidingen aan de universiteiten niet meer bedragen dan 10% in het totaal VOWun2014.*

Indien het aandeel van die middelen de in het eerste lid genoemde percentages overschrijdt dan worden de extra puntengewichten proportioneel verminderd voor de berekening van de werkingsuitkeringen van het desbetreffende begrotingsjaar.

Voor de berekening van de financieringspunten in het kader van de evolutie van de bedragen voor de variabele onderwijsdelen VOWprof, VOWac, VOWun, VOWprof2014, VOWhko2014 en VOWun2014, zoals bedoeld in artikel III.6, is deze proportionele vermindering van de extra puntengewichten niet van toepassing⁶⁵.

De hierna volgende tabel en grafiek geven een overzicht van de evolutie van de financieringspunten op basis van de boni ten opzichte van het totaal aantal financieringspunten (met inbegrip van de punten op basis van de verworven credits en de correctie voor de kunstopleidingen). De grafiek geeft deze evolutie weer ten opzichte van de decretaal vastgestelde maxima.

Bij de professionele bacheloropleidingen blijven de financieringspunten op basis van de boni, ondanks een continue kleine jaarlijkse toename, ruim onder de decretale maxima. Dit is eveneens het geval bij de universitaire opleidingen. De knik in 2014 is hier wellicht te wijten aan de integratie van de academische hogeschoolopleidingen, waar voor de integratie het aandeel schommelde rond de 10%. Bij de kunstopleidingen is het aandeel licht hoger dan het vooropgestelde decretale maxima. Hier moet opgemerkt worden dat sinds de integratie ook de financieringspunten voor de professionele kunstopleidingen mee opgenomen zijn. Het aandeel van beursstudenten ligt in de professionele opleidingen traditioneel hoger dan bij de academische opleidingen.

De vraag naar de meerwaarde van de decretaal vastgestelde maxima en van de daaraan gekoppelde maatregel kan gesteld worden. Ondanks de financiële boni neemt de instroom van de beursstudenten niet in dezelfde mate toe als de globale instroom van generatiestudenten (zie bijlage bij dit hoofdstuk). Ook het studierendement, behalve bij de kunstopleidingen, geeft bij de beursstudenten geen verbetering aan. Men

⁶⁵ Deze laatste paragraaf verwijst naar het klikmechanisme. Aangezien de kliks evenwel niet berekend worden op basis van financieringspunten maar op basis van opgenomen studiepunten is deze paragraaf niet langer relevant.

kan dan ook enigszins aannemen dat in de nabije toekomst de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten niet erg zal toenemen.

Voor wat de studenten met een functiebeperking betreft, hier ziet men enkel een toename van het aantal studenten vanaf het academiejaar 2012-2013 (zie tabel 3.17), dit door een andere registratiewijze van het VAPH. Maar dan nog blijven de aantallen klein, waardoor de impact op de financieringspunten beperkt zal blijven.

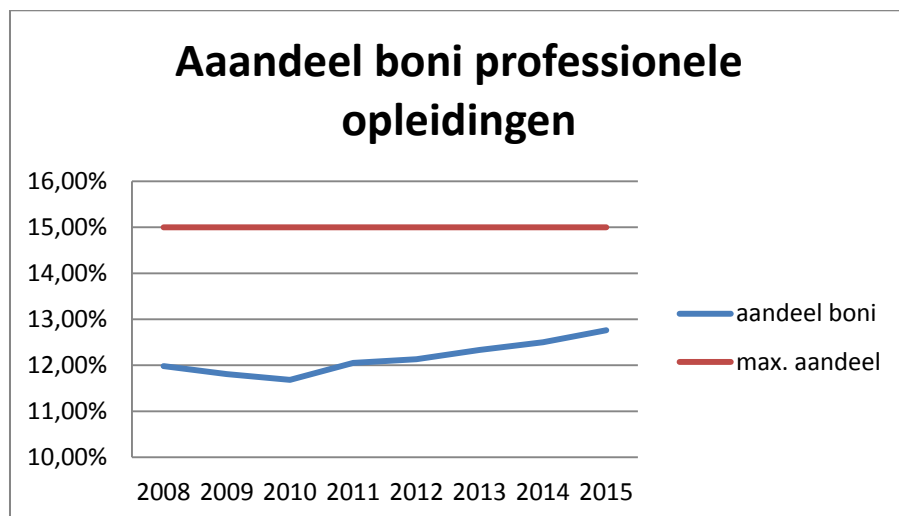
De evolutie van de werkstudenten vormt hierop enigszins een uitzondering (zie bijlage en tabel 3.17). Tabel 3.17 geeft aan dat het aantal werkstudenten in de beschouwde periode sterk is toegenomen (+75%). Maar deze evolutie zal er wellicht niet toe leiden dat de maxima bereikt worden bij de professionele en universitaire opleidingen. Als bijkomende achtergrondinfo geeft tabel 3.18 het aantal ingerichte werktrajecten weer per instelling. Deze tabel geeft aan dat dit aantal ongeveer stabiel gebleven is, en de laatste jaren zelfs een lichte daling kent.

Tabel 3.16: aandeel financieringspunten boni in het totaal aantal financieringspunten per variabel onderwijsdeel

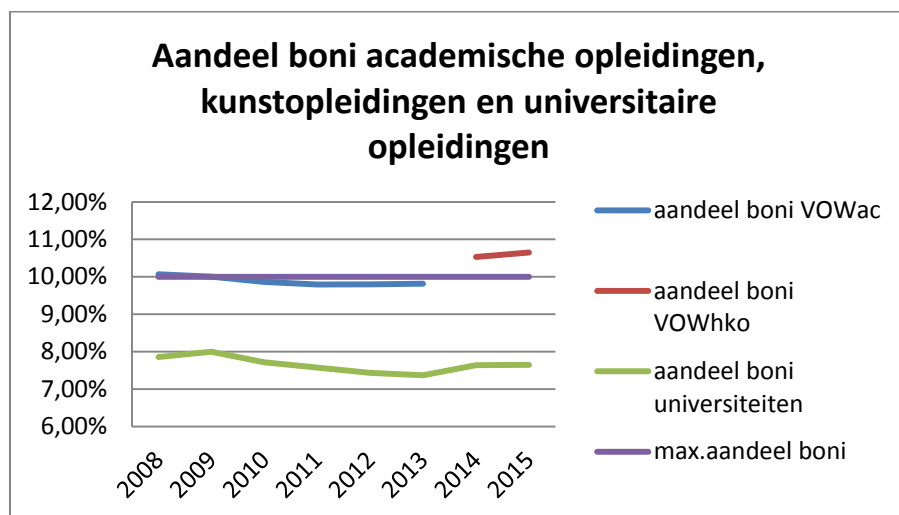
Financieringspunten Fp-prof									
	totaal (zie tabel 3.14)	credit	correctie	totaal	financieringspunten boni				aandeel
			kunst	Fp-prof	bonus beurs	bonus fbp	bonus werk	totaal boni	boni
2008	7.161.448,02	1.196,19	6.000,00	7.168.644,21	858.947,88	0,00	0,00	858.947,88	11,98%
2009	7.154.832,12	3.329,52	6.000,00	7.164.161,64	846.007,62	0,00	0,00	846.007,62	11,81%
2010	7.140.646,10	6.257,37	7.668,00	7.154.571,47	835.934,06	0,00	0,00	835.934,06	11,68%
2011	7.237.259,33	9.331,68		7.246.591,01	842.133,70	652,24	30.550,22	873.336,16	12,05%
2012	7.407.144,33	12.760,46		7.419.904,79	855.619,28	1.888,58	42.655,10	900.162,96	12,13%
2013	7.718.048,53	15.272,43		7.733.320,96	883.146,51	2.579,94	67.990,06	953.716,51	12,33%
2014	8.007.075,90	20.249,12		8.027.325,02	905.754,26	3.019,78	94.823,86	1.003.597,90	12,50%
2015	8.392.302,48	21.326,61		8.413.629,09	944.041,90	8.602,60	120.946,46	1.073.590,96	12,76%
Financieringspunten Fp-ac (met inbegrip van HKO)									
	totaal (zie tabel 3.14)	credit	correctie	totaal	financieringspunten boni				aandeel
			kunst	Fp-ac	bonus beurs	bonus fbp	bonus werk	totaal boni	boni
2008	2.193.147,05	511,78	638.109,00	2.831.767,83	285.083,93	0,00	0,00	285.083,93	10,07%
2009	2.159.239,16	1.256,57	638.095,80	2.798.591,53	279.938,89	0,00	0,00	279.938,89	10,00%
2010	2.129.039,79	2.286,21	635.678,80	2.767.004,80	272.915,35	0,00	0,00	272.915,35	9,86%
2011	2.753.351,44	3.091,61		2.756.443,05	268.414,67	224,60	973,39	269.612,66	9,79%
2012	2.723.921,58	3.914,21		2.727.835,79	265.030,47	710,48	1.197,80	266.938,75	9,80%
2013	2.759.234,09	4.383,23		2.763.617,32	267.766,63	1.010,50	2.010,63	270.787,76	9,81%
2014									
2015									
na integratie zijn deze toegevoegd bij Fp-un en Fp-hko									
Financieringspunten Fp-hko									
	totaal (zie tabel 3.14)	credit	correctie	totaal	financieringspunten boni				aandeel
			kunst	Fp-hko	bonus beurs	bonus fbp	bonus werk	totaal boni	boni
2014	1.191.548,42	1.370,25		1.192.918,67	124.277,68	849,34	487,60	125.614,62	10,53%
2015	1.203.432,75	1.279,62		1.204.712,37	125.779,37	1.919,86	615,10	128.314,33	10,65%
Financieringspunten Fp-un									
	totaal (zie tabel 3.14)	credit	correctie	totaal	financieringspunten boni				aandeel
			kunst	Fp-un	bonus beurs	bonus fbp	bonus werk	totaal boni	boni
2008	6.017.805,39	4.529,84		6.022.335,23	473.263,28	0,00	0,00	473.263,28	7,86%
2009	6.071.294,98	9.873,03		6.081.168,01	486.493,39	0,00	0,00	486.493,39	8,00%
2010	6.174.909,13	16.644,40		6.191.553,53	477.653,41	0,00	0,00	477.653,41	7,71%
2011	6.407.791,57	31.353,16		6.439.144,73	483.243,66	439,73	4.098,69	487.782,08	7,58%
2012	6.706.176,67	40.688,73		6.746.865,40	491.875,98	1.285,57	8.546,33	501.707,88	7,44%
2013	7.074.987,38	45.193,42		7.120.180,80	508.727,30	1.742,87	14.306,52	524.776,69	7,37%
2014	9.296.790,18	45.214,39		9.342.004,57	687.341,61	2.572,64	23.859,16	713.773,41	7,64%
2015	9.784.215,60	47.148,20		9.831.363,80	714.331,99	6.890,52	30.544,06	751.766,57	7,65%

Bron: berekeningen werkingsenveloppes

Grafiek 3.9

Grafiek 3.10

Tabel 3.17: evolutie van het aantal beursstudenten (inschrijvingen en unieke personen), het aantal werkstudenten en het aantal studenten met een functiebeperking

	Totaal		Studietoelage ontvangen			
			Heeft een studietoelage ontvangen		Heeft geen studietoelage ontvangen	
	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten
2008 - 2009	188.895	180.041	42.425	40.211	146.470	139.830
2009 - 2010	203.663	192.718	44.748	42.076	158.915	150.642
2010 - 2011	215.326	203.726	46.018	43.276	169.308	160.450
2011 - 2012	223.125	210.647	46.087	43.188	177.038	167.459
2012 - 2013	228.725	215.214	48.110	44.843	180.615	170.371
2013 - 2014	234.256	219.700	48.031	44.686	186.225	175.014

	Functiebeperking				Werkstudent			
	Heeft een functiebeperking		Heeft geen functiebeperking		Is geen werkstudent		Is werkstudent	
	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten	Aantal inschrijvingen	Aantal unieke studenten
2008 - 2009	271	260	188.624	179.781	185.072	176.270	3.823	3.771
2009 - 2010	256	240	203.407	192.478	198.826	187.984	4.837	4.734
2010 - 2011	226	212	215.100	203.514	209.711	198.200	5.615	5.526
2011 - 2012	160	153	222.965	210.494	217.286	204.885	5.839	5.762
2012 - 2013	1.513	1.425	227.212	213.789	222.606	209.170	6.119	6.044
2013 - 2014	1.699	1.584	232.557	218.116	227.575	213.124	6.681	6.576

Bron: Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 3.18: evolutie van het aantal aangeboden werktrajecten in de hogeronderwijsinstellingen

Instelling	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	2013 - 2014	2014 - 2015
AP Hogeschool Antwerpen	11	11	8	7	7	12	12
Arteveldehogeschool	10	10	10	10	11	9	9
Erasmushogeschool Brussel	10	10	11	10	11	10	10
Hogeschool Gent	5	5	9	10	13	11	11
Hogeschool PXL	12	13	15	16	16	6	6
Hogeschool West-Vlaanderen	13	13	13	13	13	10	10
Karel de Grote-Hogeschool	4	5	5	7	9	7	7
Katholieke Hogeschool Leuven	7	7	9	9	9	7	7
Katholieke Hogeschool Limburg	8	8	8	8	8	7	7
Katholieke Hogeschool Vives Noord	4	5	5	5	5	4	4
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	17	17	18	18	18	15	15
Katholieke Universiteit Leuven	41	48	45	45	43	38	38
LUCA School of Arts			1	1	3	3	4
Odisee	30	30	29	32	32	26	25
Thomas More Kempen	10	10	11	11	12	10	10
Thomas More Mechelen-Antwerpen	7	8	8	8	8	8	8
transnationale Universiteit Limburg						1	1
Universiteit Antwerpen	16	14	13	13	16	22	25
Universiteit Gent	15	15	15	15	15	15	15
Universiteit Hasselt	5	7	10	10	10	11	11
Vrije Universiteit Brussel	68	54	48	47	45	46	48
Totaal	293	290	291	295	304	278	283

Bron: Databank Hoger Onderwijs

3.6. HERORIËNTEREN VAN GENERATIESTUDENTEN

Studenten die bij de start van hun studieloopbaan een verkeerde keuze gemaakt hebben, moeten de kans krijgen zo snel mogelijk te heroriënteren en opnieuw te starten in een opleiding die beter bij hun mogelijkheden en/ of interesses past. Om te vermijden dat 1) studenten deze beslissing te laat nemen en aldus een volledig academiejaar verliezen en 2) dat hogeronderwijsinstellingen uit financiële

overwegingen geen snelle heroriënteringen zouden stimuleren voorziet het Financieringsdecreet daartoe in een aantal maatregelen.

Voor de hogeronderwijsinstellingen⁶⁶

Als een student onder diplomacontract zich in de loop van een academiejaar uitschrijft in een opleiding, dan behoudt de instelling in de input het aantal studiepunten waarvoor deze student zich heeft ingeschreven op voorwaarde dat:

- de student een generatiestudent is; en
- de student zich nog in hetzelfde academiejaar inschrijft in een andere initiële bacheloropleiding in een andere instelling (met een diplomacontract) of in een opleiding in het hoger beroepsonderwijs.

De tweede instelling krijgt als input het aantal opgenomen studiepunten in deze tweede opleiding. Op deze manier wordt een snelle heroriëntering van een student (in deze context wordt hieronder begrepen: veranderen van opleiding en instelling) niet financieel nadelig voor een instelling.

Voor de studenten⁶⁷:

Als een generatiestudent een opleiding vroegtijdig beëindigt en zich nog datzelfde academiejaar inschrijft in een andere opleiding behoudt hij (een deel van) zijn leerkrediet:

- als de generatiestudent dit doet voor 1 december, dan worden alle initieel opgenomen studiepunten opnieuw bij zijn leerkrediet gevoegd;
- als een generatiestudent zich uitschrijft tussen 1 december en 15 maart dan wordt de helft van het aantal opgenomen studiepunten opnieuw geteld bij zijn leerkrediet.

Na 15 maart is er geen correctie meer mogelijk en blijft het aantal initieel opgenomen studiepunten afgetrokken van dit leerkrediet. Uiteraard worden de eventueel verworven studiepunten bij het leerkrediet geteld en worden de studiepunten waarvoor de student zich in de tweede opleiding inschrijft, afgetrokken van zijn leerkrediet.

De volgende tabel geeft een beeld van de heroriëntaties binnen hetzelfde academiejaar⁶⁸. Het percentage generatiestudenten dat zich heroriënteert binnen hetzelfde academiejaar is laag, maar groeit gestaag.

⁶⁶ Artikel III.12. §3. van de Codex Hoger Onderwijs stelt dat een instelling het aantal opgenomen studiepunten door een generatiestudent behoudt als die student zich heroriënteert door in de loop van hetzelfde academiejaar te veranderen van opleiding en instelling of door over te stappen naar een opleiding van het hoger beroepsonderwijs, tenzij de uitschrijving plaatsvindt voor de start van het academiejaar.

⁶⁷ Artikel II.204. §2. van de Codex Hoger Onderwijs stelt dat bij een generatiestudent die in de loop van hetzelfde academiejaar verandert van opleiding of die overstapt naar een opleiding van het hoger beroepsonderwijs:

1° het aantal opgenomen studiepunten opnieuw toegevoegd wordt aan het individuele leerkrediet als de student verandert voor 1 december van het desbetreffende academiejaar;

2° de helft van het aantal opgenomen studiepunten, afgerond naar het bovenliggende geheel getal, opnieuw toegevoegd wordt aan het individuele leerkrediet als de student verandert tussen 1 december en 15 maart van het desbetreffende academiejaar;

3° het aantal opgenomen studiepunten afgetrokken blijft van het leerkrediet als de student verandert na 15 maart van het desbetreffende academiejaar.

⁶⁸ In de bijlage bij dit hoofdstuk wordt ook ingegaan op het studierendement van studenten die heroriënteren en op heroriëntaties na het eerste jaar.

Tabel 3.19: heroriëntaties binnen hetzelfde academiejaar

Voor heroriëntatie		Na heroriëntatie		Percentage heroriënteringen van totaal aantal inschrijvingen van generatiestudenten					
				2008-2009*	2009-2010*	2010-2011*	2011-2012	2012-2013	
Hogeschool	ABA	Hogeschool	ABA	0,45%	0,38%	0,47%	0,61%	0,66%	
			PBA	2,91%	3,42%	5,49%	5,46%	6,06%	
		Universiteit	ABA	0,42%	0,61%	1,02%	1,13%	1,03%	
		Totaal soort opleiding			3,78%	4,41%	6,98%	7,20%	7,75%
	PBA	Hogeschool	ABA	0,08%	0,07%	0,20%	0,16%	0,17%	
			PBA	1,95%	2,44%	3,53%	3,55%	3,95%	
		Universiteit	ABA	0,09%	0,17%	0,34%	0,29%	0,32%	
		Totaal soort opleiding			2,13%	2,68%	4,07%	4,00%	4,45%
		Totaal soort instelling			2,43%	2,98%	4,59%	4,56%	5,03%
Universiteit	ABA	Hogeschool	ABA	0,35%	0,30%	0,57%	0,61%	0,82%	
			PBA	1,32%	1,66%	2,47%	2,68%	2,81%	
		Universiteit	ABA	0,72%	1,26%	2,36%	2,41%	2,40%	
		Totaal soort opleiding			2,39%	3,22%	5,41%	5,70%	6,02%
Totaal				2,41%	3,06%	4,86%	4,93%	5,34%	

(Voorbeeld: in 2008-2009 heroriënteerden 0.45% generatiestudenten van een academische bachelor aan een hogeschool naar een andere academische bachelor aan een hogeschool)

* Voor academiejaren 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 beschikken we niet over laadoperatie 2 (15/03). Voor deze jaren werd er gekeken naar de officieel gevalideerde cijfers. Dit kan een vertekend beeld opleveren.

Bron: Datawarehouse HO

3.7. DE SCHAKELPROGRAMMA'S

Het Financieringsdecreet stelt dat studenten ingeschreven in een schakelprogramma en in een voorbereidingsprogramma voorafgaand aan een initiële masteropleiding financierbaar zijn.

Met het invoeren van de schakelprogramma's had de overheid een duidelijke doelstelling voor ogen, namelijk de doorstroom van studenten uit de professionele bacheloropleidingen naar de academische masteropleidingen stimuleren. Bedoeling was om op deze manier op termijn het bestaande 'watervalstelsel' om te buigen naar een 'zalmmodel'. Het Flexibiliseringsdecreet legde dan ook voorwaarden op aan de schakelprogramma's. Zo moet een schakelprogramma aan studenten met een diploma van een professionele bacheloropleiding de algemene wetenschappelijke competenties en wetenschappelijk disciplinaire basiskennis bijbrengen opdat zij gewapend zouden zijn om met succes een masteropleiding te doorlopen. Dat decreet legt daarenboven ook de studieomvang van een schakelprogramma vast (ten minste 45 en ten hoogste 90 studiepunten).

De volgende tabel geeft de evolutie weer van het aantal inschrijvingen in schakelprogramma's, evenals de evolutie van het aantal opgenomen en verworven studiepunten en van het studierendement. Het studierendement wordt berekend aan de hand van de ratio totaal aantal verworven studiepunten / totaal aantal opgenomen studiepunten volgens de instelling.

Tabel 3.20: schakelprogramma's – evolutie van het aantal inschrijvingen, van het aantal opgenomen en verworven studiepunten en van het studierendement

	Aantal inschrijvingen	Totaal verworven studiepunten	Totaal opgenomen studiepunten ⁶⁹	Studierendement
2005 - 2006	1.213	38.482	55.789	68,98%
2006 - 2007	2.862	95.631	146.248	65,39%
2007 - 2008	3.746	118.672	184.740	64,24%
2008 - 2009	4.675	137.666	218.095	63,12%
2009 - 2010	6.052	169.880	272.591	62,32%
2010 - 2011	6.682	177.327	274.426	64,62%
2011 - 2012	7.507	191.501	297.042	64,47%
2012 - 2013	7.911	196.557	303.168	64,83%

Bron: Datawarehouse HO

Deze tabel geeft duidelijk weer dat het aantal inschrijvingen in de schakelprogramma's sterk toegenomen is. In 2005-2006 waren er 1.213 inschrijvingen in schakelprogramma's. Tegen 2012-2013 is dit aantal meer dan verzesvoudigd, tot 7.911 inschrijvingen. Het totaal aantal opgenomen studiepunten is vervijfvoudigd in dezelfde periode, nl. van 55.789 tot 303.168 studiepunten. Het aantal opgenomen studiepunten kende in deze periode dus niet dezelfde stijging als het aantal inschrijvingen. Dit wijst erop dat de studenten minder studiepunten opnemen in schakelprogramma's.

Met uitzondering van de twee eerste academiejaren, waar het studierendement iets hoger lag, is het studierendement in de schakelprogramma's over de beschouwde periode ongeveer stabiel gebleven.

Voor de schakelprogramma's worden geen diploma's geregistreerd. Geslaagde studenten in de schakelprogramma's krijgen een getuigschrift. Hierdoor kan er geen time to graduation berekend worden voor deze studenten. Evenmin is er een zicht op het aantal studenten die een schakelprogramma succesvol voltooien.

Om toch enigszins een beeld te krijgen van succes in de schakelprogramma geeft de volgende tabel het aantal starters weer in een schakeltraject in een bepaald academiejaar die al dan niet de daarop aansluitende master met succes voltooid hebben en al dan niet het masterdiploma behaald hebben. Van de studenten die in het academiejaar 2009-2010 gestart zijn in een schakelprogramma hebben meer dan de helft een masterdiploma behaald. Van de studenten die later gestart zijn, zullen wellicht nog een aantal een diploma behalen.

Tabel 3.21: Aantal starters in een schakeltraject dat al dan niet een masterdiploma behaalt per academiejaar van inschrijving in het schakelprogramma

	(Nog) geen masterdiploma behaald*	Masterdiploma behaald
2005 - 2006	563	653
	46,30%	53,70%
2006 - 2007	956	1.584
	37,64%	62,36%
2007 - 2008	1.161	1.867
	38,34%	61,66%

⁶⁹ Het betreft de opgenomen studiepunten volgens de instelling

2008 - 2009	1.392	2.137
	39,44%	60,56%
2009 - 2010	1.972	2.419
	44,91%	55,09%
2010 - 2011	2.365	2.070
	53,33%	46,67%
2011 - 2012	3.672	1.261
	74,44%	25,56%
2012 - 2013	4.942	15
	99,70%	0,30%

Bron: Datawarehouse HO

3.8. CONCLUSIES

1. Het financieringsmodel voorziet in een aantal mechanismen die de intentie hebben om de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten in het hoger onderwijs te helpen bevorderen, ook deze van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen.
2. Om de groei van studentenaantallen te ondersteunen voorziet het mechanisme in een kliksysteem: de variabele onderwijsdelen kunnen met maximum 2% toenemen als de opgenomen studiepunten in het desbetreffende onderwijsdeel ten minste 2% hoger liggen dan de vooropgestelde referentiepunten. Omgekeerd kan het bedrag van een variabel onderwijsdeel met maximum 2% verminderen als de opgenomen studiepunten ten minste 2% verminderen ten opzichte van de referentiepunten. Dit is nieuw ten opzichte van de oude financieringssystemen waar de groei van de studentenaantallen niet doorgerekend werd in de hoogte van de financiering (bij de universiteiten waren de bedragen van de instellingen decretaal vastgesteld, bij de hogescholen werd er gewerkt binnen een gesloten enveloppe).
Door dit kliksysteem kennen de variabele onderwijsdelen voor de professionele opleidingen en voor de universitaire opleidingen sinds de invoering van het systeem – dit is vanaf het begrotingsjaar 2011- een jaarlijkse klik. Ook naar de toekomst toe worden op basis van de gekende gegevens voor deze beide variabele onderwijsdelen nog kliks verwacht.
Het variabel onderwijsdeel voor de academische hogeschoolopleidingen zou voor het eerst een klik gehad hebben in het begrotingsjaar 2015. Door de besparingsmaatregelen worden de kliks in 2015 evenwel niet toegekend. De kunstopleidingen zagen in 2014 hun variabel onderwijsdeel met 2% toenemen. Voor deze beide onderwijsdelen is het nog afwachten of ze ook in de toekomst zullen klikken.
3. Eén van de kritieken op het financieringsmechanisme is dat de evolutie van het bedrag van de werkingsuitkering achterloopt op de evolutie van de studentenaantallen, dit door gebruik te maken van het vijfjarig gemiddelde ($t-7/t-6$ tot en met $t-3/t-2$ voor het begrotingsjaar t). Onder meer door de reeds gerealiseerde kliks – en ook door de impact van het financiële groeipad naar aanleiding van de integratie - groeien globaal genomen de laatste jaren de beiden evenwel naar elkaar toe.
Een gelijkaardige evolutie zien we bij ramingen van een financieringsbedrag per opgenomen studiepunt. Globaal genomen neemt vanaf het begrotingsjaar 2012 dit bedrag toe, na de daling in de voorgaande jaren. Als men evenwel kijkt naar de individuele instellingen ziet men hier grote verschillen. Instellingen die de laatste jaren hun studentenaantallen sterk zagen toenemen zien deze evolutie (nog) niet vertaald in een hoger financieringsbedrag per opgenomen studiepunt.
4. Om zowel de instroom, de doorstroom als de uitstroom te bevorderen gebeurt de verdeling van de variabele onderwijsdelen naar de hogeronderwijsinstellingen zowel op basis van inputfactoren

(opgenomen studiepunten) als op basis van outputfactoren (verworven studiepunten en diploma's). De huidige gegevens moeten met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien (1) zij voor een groot deel gebaseerd zijn op gegevens van academiejaren van vóór de invoering van het financieringsmechanisme en (2) er gewerkt wordt met decretaal vastgestelde overgangsmaatregelen. Een analyse van de gegevens leert wel dat het aandeel van de financieringspunten op basis van input nog aanzienlijk blijft in de verschillende variabele onderwijsdelen: meer dan 40% bij de professionele opleidingen, een 35% bij de kunstopleidingen en ongeveer 27% bij de universitaire opleidingen. Opvallend daarbij is dat sinds de invoering van het Financieringsdecreet deze percentages quasi stabiel gebleven zijn. Daarmee zou enigszins de kritiek kunnen weerlegd worden dat door de invoering van outputindicatoren studenten sneller en gemakkelijker veel meer studiepunten zouden verwerven waardoor de diploma's aan kwaliteit zouden inboeten. Anderzijds kan hier de vraag gesteld worden of door het in stand houden van de inputfinanciering totdat een student 60 studiepunten verworven heeft in één en dezelfde bacheloropleiding er voldoende financiële stimuli zijn opdat de hogeronderwijsinstellingen studenten actief zouden begeleiden naar studiesucces.

5. Om de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen financieel te ondersteunen voorziet het financieringsmechanisme in bonussen voor beursstudenten, studenten met functiebeperkingen en werkstudenten. Ook hier geldt dezelfde bedenking als bij punt 4, namelijk dat de gegevens met de nodige omzichtigheid moeten geïnterpreteerd worden. Kijkt men naar het aandeel van de financieringspunten gebaseerd op deze boni dan kan men opmerken dat deze sinds de invoering van het financieringsmechanisme maar beperkt toenemen. Bij de professionele opleidingen en de universitaire opleidingen blijven deze ruimschoots onder de decretaal vastgestelde maxima. Hier moet evenwel rekening gehouden worden met het gegeven dat het volledige effect voor de werkstudenten en de studenten met een functiebeperking pas vanaf het begrotingsjaar 2014 volledig zichtbaar is.

Voor wat betreft de beursstudenten neemt het aandeel van de financieringspunten op basis van de bonus zelfs licht af. Rekening houdend met de evolutie van het aantal beursstudenten in het hoger onderwijs – deze nemen minder snel toe dan de globale studentenpopulatie – en de evolutie van het studierendement van deze studenten – neemt enkel toe bij de kunstopleidingen en blijft daar ook nog lager dan bij de niet-beursstudenten – is de kans klein dat de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten in de toekomst sterk zullen toenemen.

Een positieve evolutie ziet men evenwel bij de werkstudenten. Zeker bij de professionele bacheloropleidingen kan men een toename van het aantal werkstudenten, zoals gedefinieerd in het Financieringsdecreet, waarnemen. Dit weerspiegelt zich enigszins ook in de financieringspunten. Een aantal instellingen hebben zich in hun beleid dan ook toegespitst op werkstudenten.

Het aantal financieringspunten op basis van studenten met een functiebeperking is uitermate klein (minder dan 0,1%). De beperking van deze studenten tot deze die geregistreerd zijn bij het VAPH ligt hier mee aan de basis.

6. Voor de berekeningen van de financieringspunten van een instelling worden de opgenomen en verworven studiepunten en de diploma's niet enkel vermenigvuldigd met de financieringsbonus, maar ook met het puntengewicht van de opleiding/ studiegebied. Dit heeft tot gevolg dat studenten met een financieringsbonus een hoger gewicht krijgen in een studiegebied met een hoog puntengewicht dan studenten in een studiegebied met een laag puntengewicht. De vraag kan gesteld worden of het nog langer aangewezen is om het totale gewicht van een student met een financieringsbonus te laten variëren met het puntengewicht van het studiegebied.
7. Rekening houdend met de bedenkingen in punt 5 kan de vraag gesteld worden of het behoud van de vastgestelde decretale maxima met betrekking tot de financieringsbonussen nog zinvol is.
8. In de bijlage bij dit hoofdstuk wordt onder meer uitgebreid ingegaan op het studierendement, ook van studenten met de studentenkenmerken beursstudent en werkstudent. Globaal genomen is het studierendement stabiel gebleven tot licht toegenomen (afhankelijk van de gerichtheid en van het statuut van de student: generatiestudent-niet generatiestudent, bachelorstudent – masterstudent). Anderzijds is het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per student sterk afgenomen. Op basis

van de resultaten van een ANOVA kan geconcludeerd worden dat studentenkenmerken weinig effect hebben op het studierendement bovenop de onderwijsvorm secundair onderwijs.

9. De meeste beursstudenten en werkstudenten vindt men terug bij de professionele opleidingen. In deze opleidingen treft men ook het grootste aandeel van studenten aan met een TSO- en BSO-vooropleiding en studenten met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder en thuistaal niet-Nederlands (zie bijlage). De vooropleiding blijkt de voornaamste voorspeller te zijn van studiesucces. De financieringsbonussen hebben geen impact op de evolutie van de variabele onderwijsdelen, aangezien het klikmechanisme gebaseerd is op opgenomen studiepunten en niet op financieringspunten. Binnen een variabel onderwijsdeel zien instellingen met een groter aandeel studenten die in aanmerking komen voor een bonus dit enigszins vertaald in hun financiering, maar daarvoor treden zij in concurrentie met de andere instellingen. Door het meenemen van de verschillende variabelen en gewichten in het financieringsmechanisme is het voor een instelling ook niet altijd duidelijk welke inspanningen al dan niet een financieel voordeel opleveren. De bedenkingen in punt 5 en punt 9 in aanmerking nemend, kan de vraag gesteld worden of er geen gericht beleid naar deze doelgroepen nodig is.
10. Het financieringsmechanisme ondersteunt een snelle heroriëntering van generatiestudenten. Alhoewel het aantal heroriënteringen in het eerste jaar gestaag toeneemt, blijft het aantal evenwel beperkt.
11. De schakelprogramma's worden meegenomen in het financieringsmechanisme. In de periode 2005 – 2013 is het aantal inschrijvingen in deze programma's sterk toegenomen.

BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK 3: KWANTITATIEVE GEGEVENS OVER INSTROOM, DOORSTROOM EN UITSTROOM

Aan de hand van gegevens uit hoofdzakelijk de Databank Hoger Onderwijs (DHO) en het Datawarehouse Hoger Onderwijs (Datawarehouse HO) wordt in deze bijlage een beeld geschetst van de (evolutie) van de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs. Daarbij wordt ook de link gelegd naar een aantal studentenkenmerken van de studenten in het hoger onderwijs.

De Databank Hoger Onderwijs en het Datawarehouse HO hebben een aantal beperkingen, voornamelijk op het gebied van de beschikbaarheid van gegevens en op het gebied van inhoud. In de verschillende onderdelen van deze bijlage wordt dit, waar relevant, verder toegelicht.

1. DE UITSTROOM UIT HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Alvorens in te gaan op de instroom van studenten in het hoger onderwijs worden hier een aantal tabellen weergegeven met gegevens over afgestudeerden en laatstejaarsstudenten in het secundair onderwijs. Deze achtergrondinformatie is nuttig om de tabellen over de instroom in het hoger onderwijs beter te kunnen interpreteren.

Diplomagegevens secundair onderwijs waren op het ogenblik van de opmaak van dit rapport slechts beschikbaar tot en met de gegevens van het schooljaar 2011-2012.

De gegevens met betrekking tot de doorstroom naar het hoger onderwijs zijn eveneens beperkt tot de gegevens van het schooljaar 2011-2012. Deze leerlingen stroomden in het academiejaar 2012-2013 al dan niet door naar het hoger onderwijs en dat is het laatste academiejaar waarover we gevalideerde gegevens ter beschikking hebben (gegevens over de studieloopbaan zijn enkel beschikbaar tot en met het laatste afgesloten academiejaar, in casu het academiejaar 2012-2013).

1.1. UITGEREIKTE DIPLOMA'S IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS EN DOORSTROOM NAAR HET HOGER ONDERWIJS

TABEL 1. AANTAL DIPLOMA'S PER SCHOOLJAAR PER ONDERWIJSVORM SECUNDAIR ONDERWIJS (SO)

	ASO	BSO	KSO	TSO	Totaal
2005 - 2006	23.952	9.409	1.193	18.915	53.469
	44,78%	17,59%	2,23%	35,40%	
2006 - 2007	24.543	9.533	1.207	18.773	54.056
	45,40%	17,64%	2,23%	34,73%	
2007 - 2008	25.056	9.636	1.329	19.412	55.433

	45,20%	17,38%	2,40%	35,01%	
2008 - 2009	25.603	9.880	1.328	19.975	56.786
	45,09%	17,40%	2,34%	35,16%	
2009 - 2010	25.614	10.616	1.298	20.396	57.924
	44,22%	18,33%	2,20%	35,22%	
2010 - 2011	25.178	11.039	1.373	20.379	57.969
	43,49%	18,93%	2,37%	35,20%	
2011 - 2012	24.486	11.242	1.331	19.665	56.724
	43,17%	19,82%	2,35%	34,67%	

Bron: statistische jaarboeken van het Vlaams onderwijs

Van alle uitgereikte diploma's in het secundair onderwijs schommelt het aandeel ASO diploma's rond 45% en het aandeel TSO diploma's rond 35%. Als we kijken naar de evolutie van het totaal aantal uitgereikte diploma's in de periode 2005-2006 en 2011-2012 zien we een stijging van 6.09%. Het laatste schooljaar tekent zich evenwel een daling af van het aantal uitgereikte diploma's. Het aandeel van de verschillende onderwijsvormen blijft nagenoeg gelijk. Er is in de beschouwde periode een lichte daling van het percentage ASO (-1.61%) en TSO diploma's (-0.73%) en een lichte stijging van het percentage BSO diploma's (+2.23%). Het percentage KSO diploma's blijft stabiel.

TABEL 2. AANTAL DIPLOMA'S PER SCHOOLJAAR PER ONDERWIJSVORM SO EN GESLACHT

	ASO		BSO		KSO		TSO		Totaal
	Vrouwelijk	Mannelijk	Vrouwelijk	Mannelijk	Vrouwelijk	Mannelijk	Vrouwelijk	Mannelijk	
2005 - 2006	13.854	10.098	4.588	4.821	781	412	8.547	10.368	53.469
	57,84%	42,16%	48,76%	51,24%	65,47%	34,53%	45,14%	54,76%	
2006 - 2007	14.136	10.407	4.638	4.895	802	405	8.456	10.317	54.056
	57,60%	42,40%	48,65%	51,35%	66,45%	33,55%	45,04%	54,96%	
2007 - 2008	14.366	10.690	4.691	4.945	880	449	8.764	10.648	55.433
	57,34%	42,66%	48,68%	51,32%	66,22%	33,78%	45,15%	54,85%	
2008 - 2009	14.534	11.069	4.809	5.071	895	433	9.026	10.949	56.786
	56,77%	43,23%	48,67%	51,33%	67,39%	32,61%	45,19%	54,81%	
2009 - 2010	14.520	11.094	5.070	5.546	876	422	9.414	10.982	57.924
	56,69%	43,31%	47,76%	52,24%	67,49%	32,51%	46,16%	53,84%	
2010 - 2011	14.323	10.855	5.330	5.709	927	446	9.308	11.071	57.969
	56,89%	43,11%	47,94%	50,55%	67,52%	32,48%	45,67%	54,33%	
2011 - 2012	13.769	10.717	5.410	5.832	900	431	8.881	10.784	56.724
	56,23%	43,77%	48,12%	51,88%	67,62%	32,38%	45,16%	54,84%	

Bron: statistische jaarboeken van het Vlaams onderwijs

Tabel 2 geeft per schooljaar en per onderwijsvorm het aantal uitgereikte diploma's weer opgesplitst naar geslacht. Deze tabel geeft aan dat de genderverhouding verschillend is in de verschillende onderwijsvormen. Zo worden er in het ASO en het KSO meer diploma's uitgereikt aan vrouwen dan aan mannen (respectievelijk +12.46% en +35.24% in 2011-2012). Anderzijds worden er minder BSO (-3.76% in 2011-2012) en TSO (-9.68% in 2011-2012) diploma's uitgereikt aan vrouwen dan aan mannen. Deze genderverhouding blijft relatief stabiel over de schooljaren.

TABEL 3⁷⁰: DOORSTROOM VAN LEERLINGEN IN HET LAATSTE JAAR VAN HET SO NAAR HET HOGER ONDERWIJS

	ASO		BSO		KSO		TSO		Ander ⁷¹	
	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom
2007 - 2008	24.316	729	2.171	7.795	1.218	111	15.306	4.031	0	0
	97,09%	2,91%	21,78%	78,22%	91,65%	8,35%	79,15%	20,85%		
2008 - 2009	24.810	780	2.436	7.932	1.222	106	15.938	3.971	0	6
	96,95%	3,05%	23,50%	76,50%	92,02%	7,98%	80,05%	19,95%	0,00%	100,00%
2009 - 2010	24.772	817	2.386	7.956	1.182	114	16.525	3.795	80	113
	96,81%	3,19%	23,07%	76,93%	91,20%	8,80%	81,32%	18,68%	41,45%	58,55%
2010 - 2011	24.343	810	2.417	8.157	1.247	123	16.388	3.925	127	256
	96,78%	3,22%	22,86%	77,14%	91,02%	8,98%	80,68%	19,32%	33,16%	66,84%
2011 - 2012	23.032	1.422	2.344	8.309	1.106	220	15.165	4.428	429	404
	94,19%	5,81%	22,00%	78,00%	83,41%	16,59%	77,40%	22,60%	51,50%	48,50%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 3 geeft per schooljaar het aantal en het aandeel van de leerlingen SO per onderwijsvorm weer die al dan niet doorstromen naar het hoger onderwijs (het daaropvolgend academiejaar of later). Deze tabel geeft aan dat van de leerlingen die in het schooljaar 2011-2012 het laatste jaar secundair onderwijs volgden, er vanuit het ASO bijna 95% doorstroomden naar het hoger onderwijs in het academiejaar 2012-2013, 83% vanuit het KSO en 77% vanuit het TSO. Vanuit het BSO stroomden 22% van de leerlingen door naar het hoger onderwijs.

1.2. LEERLINGENKENMERKEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Om de tabellen over generatiestudenten met studentenkenmerken in het hoger onderwijs beter te kunnen interpreteren, is het belangrijk om na te gaan wat de verdeling is over de verschillende onderwijsvormen van leerlingen met leerlingenkenmerken in het secundair onderwijs en te bekijken hoeveel van deze leerlingen doorstromen naar het hoger onderwijs. Hierbij worden de volgende kenmerken meegenomen:

- opleidingsniveau van de moeder – laagopgeleide moeder: moeders zonder een diploma lager onderwijs, met een diploma lager onderwijs of maximaal een diploma lager secundair onderwijs worden beschouwd als laagopgeleid;
- thuistaal van de leerling: leerlingen met als thuistaal niet-Nederlands en waarvan de moeder niet over een diploma hoger onderwijs beschikt.

Voor de onderwijsvormen in het secundair onderwijs geven we ASO, BSO, KSO, TSO en Ander (= alle studenten die niet bij één van de vier categorieën kunnen ondergebracht worden, namelijk HBO5-studenten, leerlingen uit een modulair stelsel of uit studierichtingen zonder onderwijsvorm) weer.

⁷⁰ De aantallen in deze tabel kunnen licht afwijken van de aantallen (diploma's) in tabel 2. In tabel 3 wordt gekeken naar de loopbanen van de leerlingen uit het SO. Dit betekent dat er een koppeling op rijksregister wordt gemaakt tussen de leerling in het laatste jaar SO en in het eerste jaar HO en verder. Het probleem is dat er niet voor iedere leerling/student deze koppeling kan gemaakt worden waardoor er sommige leerlingen/ studenten uitvallen. Daarnaast wordt in deze tabel 3 ook enkel naar het eerst behaalde diploma SO gekeken. Er zijn leerlingen die verschillende diploma's in verschillende onderwijsvormen behaald hebben.

⁷¹ Onder de categorie "Ander" worden begrepen alle studenten die niet bij één van de vier categorieën ondergebracht worden, namelijk HBO5 studenten, leerlingen uit een modulair stelsel of uit studierichtingen zonder onderwijsvorm.

TABEL 4. AANTAL LEERLINGEN MET LEERLINGENKENMERKEN IN HET LAATSTE JAAR SO PER ONDERWIJSVORM SO

	Laagopgeleide moeder - geen LO, LO of lager SO					Thuis taal				
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander
2007 - 2008	2.615	4.136	230	4.666		697	809	35	771	-
	22,45%	35,51%	1,97%	40,06%	0,00%	30,15%	34,99%	1,51%	33,35%	0,00%
2008 - 2009	2.633	4.494	234	4.637	2	769	932	36	854	4
	21,94%	37,45%	1,95%	38,64%	0,02%	29,67%	35,96%	1,39%	32,95%	0,04%
2009 - 2010	2.523	4.405	204	4.524	83	851	928	29	899	13
	21,49%	37,52%	1,74%	38,54%	0,71%	31,29%	34,12%	1,07%	33,05%	0,48%
2010 - 2011	2.457	4.515	188	4.472	178	849	1.000	38	935	22
	20,80%	38,23%	1,59%	37,87%	1,51%	29,85%	35,16%	1,34%	32,88%	0,77%
2011 - 2012	2.246	4.391	177	4.104	345	892	1.096	34	974	45
	19,94%	38,99%	1,57%	36,44%	3,06%	29,33%	36,04%	1,12%	32,03%	1,48%
2012 - 2013	2.200	4.357	170	4.086	396	942	1.098	45	1.045	53
	19,63%	38,87%	1,52%	36,45%	3,53%	29,59%	34,50%	1,41%	32,83%	1,67%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 4 geeft per schooljaar en per onderwijsvorm het aantal leerlingen weer met een leerlingkenmerk (laagopgeleide moeder en thuis taal). Tevens geeft deze tabel de verdeling over de verschillende onderwijsvormen weer van de leerlingen met een leerlingkenmerk (aandeel uitgedrukt in percentage). Het grootste aandeel leerlingen met het leerlingkenmerk "laagopgeleide moeder" vinden we terug in het BSO en TSO (respectievelijk 38,87% en 36,45% in 2012-2013). Wat het leerlingkenmerk "thuis taal" betreft, hier volgt ongeveer 30% van de studenten ASO, 35% BSO en 33% TSO. Vanaf schooljaar 2007-2008 tot en met schooljaar 2012-2013 zien we voor het leerlingkenmerk "laagopgeleide moeder" een daling van het aandeel leerlingen in het ASO (-2,82%) en TSO (-3,61%) en een lichte stijging van het aandeel van leerlingen in het BSO (+3,36%). Voor thuis taal blijven de verhoudingen tussen de onderwijsvormen relatief stabiel.

TABEL 5. DOORSTROOM VAN LEERLINGEN MET LEERLINGENKENMERKEN IN HET LAATSTE JAAR SO NAAR HET HOGER ONDERWIJS

Tabel 5A. Leerlingkenmerk "laagopgeleide moeder"

	Laagopgeleide moeder - geen LO, LO of lager SO									
	ASO		BSO		KSO		TSO		Ander	
	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom
2007 - 2008	2.528	87	849	3.287	205	25	3.399	1.267	0	0
	96,67%	3,33%	20,53%	79,47%	89,13%	10,87%	72,85%	27,15%		
2008 - 2009	2.531	102	1.067	3.427	212	22	3.398	1.239	0	2
	96,13%	3,87%	23,74%	76,26%	90,60%	9,40%	73,28%	26,72%		100,00%
2009 - 2010	2.416	107	965	3.440	176	28	3.459	1.065	12	71
	95,76%	4,24%	21,91%	78,09%	86,27%	13,73%	76,46%	23,54%	14,46%	85,54%
2010 - 2011	2.346	111	1.036	3.479	173	15	3.354	1.118	20	158
	95,48%	4,52%	22,95%	77,05%	92,02%	7,98%	75,00%	25,00%	11,24%	88,76%

2011	2.097	149	951	3.440	147	30	3.034	1.070	42	303
- 2012	93,37%	6,63%	21,66%	78,34%	83,05%	16,95%	73,93%	26,07%	12,17%	87,83%

Tabel 5B. Leerlingenkenmerk thuistaal

	Thuistaal									
	ASO		BSO		KSO		TSO		Ander	
	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom	Doorstroom	Geen doorstroom
2007	603	94	264	545	26	9	593	178		
- 2008	86,51%	13,49%	32,63%	67,37%	74,29%	25,71%	76,91%	23,09%		
2008	653	116	326	606	31	5	655	199		1
- 2009	84,92%	15,08%	34,98%	65,02%	86,11%	13,89%	76,70%	23,30%		100,00%
2009	733	118	325	603	23	6	729	170	5	8
- 2010	86,13%	13,87%	35,02%	64,98%	79,31%	20,69%	81,09%	18,91%	38,46%	61,54%
2010	747	102	358	642	33	5	767	168	8	14
- 2011	87,99%	12,01%	35,80%	64,20%	86,84%	13,16%	82,03%	17,97%	36,36%	63,64%
2011	761	131	403	693	28	6	771	203	21	24
- 2012	85,31%	14,69%	36,77%	63,23%	82,35%	17,65%	79,16%	20,84%	46,67%	53,33%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 5 geeft zowel voor het leerlingenkenmerk “laagopgeleide moeder” als voor het leerlingenkenmerk “thuistaal” per schooljaar en per onderwijsvorm aan hoeveel leerlingen met het desbetreffende leerlingenkenmerk al dan niet doorstromen naar het hoger onderwijs. Tabel 5 geeft een gelijkaardig beeld als tabel 3: de doorstroom van alle leerlingen (tabel 3) en van de leerlingen met leerlingenkenmerken (tabel 5) hangt sterk samen met de onderwijsvorm waarin ze afgestudeerd zijn. Van de leerlingen met het leerlingenkenmerk “laagopgeleide moeder” die afstudeerden in het ASO, KSO of TSO in het schooljaar 2011-2012 stroomden respectievelijk 93.37%, 83.5% en 73.93% door naar het hoger onderwijs in het academiejaar 2012-2013. Deze percentages liggen iets lager dan deze in tabel 3 (alle leerlingen).

Leerlingen met het leerlingenkenmerk “thuistaal” afkomstig uit het ASO en het KSO stromen minder door naar het hoger onderwijs dan leerlingen met het leerlingenkenmerk “laagopgeleide moeder” uit dezelfde onderwijsvormen SO. Dit is juist het omgekeerde voor leerlingen uit het BSO en TSO: relatief gezien stromen hier leerlingen met het studentenkenmerk “thuistaal” meer door dan deze met het leerlingenkenmerk “laagopgeleide moeder”.

Als we kijken naar de evolutie van de doorstroom over de beschouwde periode zien we dat voor het leerlingenkenmerk “laagopgeleide moeder” de doorstroom licht stijgt voor de leerlingen uit het TSO (+1.08%) en BSO (+1.13%) en licht daalt voor de leerlingen uit het ASO (-3.31%), KSO (-6.08%) en uit Andere vooropleidingen (-2.28%). Voor het leerlingenkenmerk “thuistaal” zien we een stijging voor leerlingen uit het BSO (+4.14%), KSO (+8.06%), TSO (+2.25%) en uit Andere vooropleidingen (+8.21%). Voor leerlingen uit het ASO blijft de doorstroom nagenoeg gelijk.

2. INSTROOM IN HET HOGER ONDERWIJS

De evolutie van het aantal generatiestudenten geeft een goede indicatie van veranderingen in de instroom in het hoger onderwijs. Generatiestudenten zijn studenten die zich in een bepaald academiejaar voor het eerst inschrijven met een diplomacontract voor een professioneel of academisch gerichte bachelor in het Vlaamse hoger onderwijs. Het statuut van generatiestudent geldt voor dat volledige academiejaar⁷². In dit deel worden dan ook een aantal tabellen over generatiestudenten in het hoger onderwijs weergegeven, eerst globaal en dan opgesplitst naar gerichtheid (generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs, in de professionele bacheloropleidingen en in de academische bacheloropleidingen). Bij elke gerichtheid wordt ingegaan op de vooropleiding van de generatiestudenten en op een aantal studentenkenmerken.

Bij de gegevens over generatiestudenten worden alle generatiestudenten meegenomen, d.w.z. zowel de actieve als de niet-actieve studenten⁷³. Zo krijgen we een volledig beeld op alle generatiestudenten die zich in een bepaald academiejaar hebben ingeschreven.

De niet-actieve studenten worden meegenomen omdat voor een deel van de studenten die uitschrijven hun studiepunten opgenomen blijven (wegens te laat uitschrijven of al examen afgelegd). De uitgeschreven studenten niet meenemen zou een onderschatting geven. Ze wel meenemen, zoals hier, geeft een lichte overschatting.

In een aantal van de volgende tabellen wordt de verhouding weergegeven tussen het aantal generatiestudenten in het Vlaamse hoger onderwijs en het aantal achttienjarigen woonachtig in Vlaanderen. Deze verhouding geeft een indicatie voor de participatie aan het hoger onderwijs.

De cijfers over het aantal achttienjarigen woonachtig in Vlaanderen zijn afkomstig van het Nationaal Instituut voor Statistiek. Zij omvatten het aantal achttienjarigen woonachtig in het Vlaams Gewest en 20% van het aantal achttienjarigen woonachtig in het Brussels Gewest.

Gehanteerde afkortingen:

- HKO: Hoger Kunstonderwijs
- PBA: professionele bacheloropleidingen
- ABA: academische bacheloropleidingen

In de tabellen worden de gegevens over generatiestudenten weergegeven tot en met het academiejaar 2013-2014. De gegevens van dit laatste academiejaar zijn de data zoals ze waren op 30 september 2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

De gegevens over de generatiestudenten met studentenkenmerken zijn beperkt tot de gegevens van het academiejaar 2008-2009 tot en met het afgesloten academiejaar 2012-2013.

De gegevens over de studentenkenmerken “thuis taal” en “opleidingsniveau moeder” van generatiestudenten hebben enkel betrekking op studenten die ook ingeschreven waren in het secundair onderwijs in een Vlaamse secundaire school. De gegevens over “thuis taal” en “opleidingsniveau moeder” zijn immers cijfers die worden ingezameld in het secundair onderwijs.

⁷² Codex Hoger Onderwijs, artikel I.3.29°

⁷³ Actieve inschrijving : een inschrijving waarvoor de student niet is uitgeschreven doorheen het academiejaar
Niet-actieve inschrijving: een inschrijving waarvoor de student zich tijdens het academiejaar heeft uitgeschreven

2.1. GLOBALE INSTROOM

2.1.1. AANTAL GENERATIESTUDENTEN

Tabel 6 geeft de evolutie van het totaal aantal generatiestudenten weer in het Vlaamse hoger onderwijs. In de beschouwde periode is het aantal generatiestudenten toegenomen met ongeveer 15%. De grootste stijging heeft zich voorgedaan in de periode 2005-2006 tot en met 2010-2011. Daarna is het aantal generatiestudenten ongeveer stabiel gebleven. De verhouding generatiestudenten ten opzichte van het aantal 18jarigen is in dezelfde periode toegenomen van 60% naar 68%, wat wijst op een stijgende participatie aan het hoger onderwijs.

In tabel 7 wordt het aantal generatiestudenten opgesplitst naar gerichtheid: het aantal generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs (dit zijn zowel de generatiestudenten in de professionele als de academische bacheloropleidingen in de studiegebieden Muziek en podiumkunsten en Audiovisuele en beeldende kunst), in de professionele bacheloropleidingen (zonder de kunstopleidingen) en in de academische bacheloropleidingen (zonder de kunstopleidingen). De grootste stijging heeft zich voorgedaan bij de professionele bacheloropleidingen (+20% generatiestudenten over de periode 2005-2006 tot en met 2013-2014). De generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen zijn toegenomen met 14%, terwijl het aantal generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs bekeken over de beschouwde periode is afgenomen.

Opmerking bij tabel 6 en 7: de som van het aantal generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs, van het aantal generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen en van het aantal generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen zoals opgenomen in tabel 7 is groter dan het totaal aantal generatiestudenten opgenomen in tabel 6. De reden hiervoor is dat generatiestudenten die zich in de loop van het jaar heroriënteren van bijvoorbeeld een academische bachelor naar een professionele bachelor in tabel 6 maar 1 keer geteld worden binnen hun academiejaar als generatiestudent en in tabel 7 zowel geteld worden bij de academische bacheloropleiding als bij de professionele bacheloropleiding.

TABEL 6: DE EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN TEN OPZICHTE VAN HET AANTAL 18-JARIGEN

	Totaal aantal generatiestudenten	Aantal 18-jarigen	% generatiestudenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	43.042	71.830	59,92%
2006 - 2007	44.371	73.305	60,53%
2007 - 2008	45.051	74.247	60,68%
2008 - 2009	46.604	77.072	60,47%
2009 - 2010	48.486	78.172	62,02%
2010 - 2011	49.765	78.059	63,75%
2011 - 2012	49.924	76.315	65,42%
2012 - 2013	49.374	76.478	64,56%
2013 - 2014*	49.704	73.585	67,55%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

TABEL 7: DE EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN TEN OPZICHTE VAN HET AANTAL 18-JARIGEN, OPGESPLITST NAAR GERICHTHEID

	Aantal 18-jarigen	HKO (PBA en ABA)		PBA		ABA	
		Generatie studenten	% generatie studenten t.o.v. aantal 18-jarigen	Generatie studenten	% generatie studenten t.o.v. aantal 18-jarigen	Generatie studenten	% generatie studenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	71.830	1.437	2,00%	23.563	32,80%	18.492	25,74%
2006 - 2007	73.305	1.383	1,89%	24.216	33,03%	19.248	26,26%
2007 - 2008	74.247	1.526	2,06%	24.428	32,90%	19.752	26,60%
2008 - 2009	77.072	1.419	1,84%	25.560	33,16%	20.384	26,45%
2009 - 2010	78.172	1.495	1,91%	26.902	34,41%	21.035	26,91%
2010 - 2011	78.059	1.459	1,87%	27.813	35,63%	21.513	27,56%
2011 - 2012	76.315	1.437	1,88%	28.169	36,91%	21.324	27,94%
2012 - 2013	76.478	1.399	1,83%	27.951	36,55%	21.109	27,60%
2013 - 2014*	73.585	1.323	1,80%	28.415	38,62%	21.075	28,63%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

2.2. INSTROOM IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS⁷⁴

2.2.1. AANTAL GENERATIESTUDENTEN

De volgende tabellen geven de evolutie weer van het aantal generatiestudenten in de initiële bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs (= de initiële bacheloropleidingen in de studiegebieden Muziek en podiumkunsten en Audiovisuele en beeldende kunst) vanaf 2005-2006 tot en met 2013-2014, opgesplitst naar geslacht. Deze tabellen geven ook de verhouding weer tussen het aantal generatiestudenten in deze opleidingen en het aantal 18-jarigen. Het betreft hier zowel de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen (tabel 8b) als in de academische bacheloropleidingen (tabel 8c) in deze studiegebieden.

TABEL 8A: EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS (totaal)

	Man	% man	Vrouw	% vrouw	Totaal	Aantal 18-jarigen	% generatiestudenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	715	49,75%	722	50,24%	1.437	71.830	2,00%
2006 - 2007	690	49,89%	693	50,11%	1.383	73.305	1,89%
2007 - 2008	759	49,74%	767	50,26%	1.526	74.247	2,06%
2008 - 2009	691	48,70%	728	51,30%	1.419	77.072	1,84%
2009 - 2010	755	50,50%	740	49,50%	1.495	78.172	1,91%

⁷⁴ In het hoger kunstonderwijs is er sprake van een selectieve instroom, dit door de decretaal verplichte organisatie van een artistieke toelatingsproef. Enkel wanneer een student slaagt in de artistieke toelatingsproef wordt hij/zij toegelaten tot de opleiding. In hoofdstuk 5 van dit rapport wordt hier verder op ingegaan.

2010 - 2011	695	47,64%	764	52,36%	1.459	78.059	1,87%
2011 - 2012	670	46,62%	767	53,38%	1.437	76.315	1,88%
2012 - 2013	657	46,96%	742	53,04%	1.399	76.478	1,83%
2013 - 2014*	572	43,23%	751	56,77%	1.323	73.585	1,80%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

TABEL 8B: EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS⁷⁵

	Man	% man	Vrouw	% vrouw	Totaal	Aantal 18-jarigen	% generatiestudenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	141	72,68%	53	27,32%	194	71.830	0,27%
2006 - 2007	116	67,44%	56	32,56%	172	73.305	0,23%
2007 - 2008	138	66,35%	70	33,65%	208	74.247	0,28%
2008 - 2009	138	64,79%	75	35,21%	213	77.072	0,28%
2009 - 2010	153	62,45%	92	37,55%	245	78.172	0,31%
2010 - 2011	160	61,54%	100	38,46%	260	78.059	0,33%
2011 - 2012	151	65,65%	79	34,35%	230	76.315	0,30%
2012 - 2013	149	61,83%	92	38,17%	241	76.478	0,32%
2013 - 2014*	97	47,32%	108	52,68%	205	73.585	0,28%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

TABEL 8C: EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS⁷⁶

	Man	% man	Vrouw	% vrouw	Totaal	Aantal 18-jarigen	% generatiestudenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	575	46,18%	670	53,82%	1.245	71.830	1,73%
2006 - 2007	574	47,40%	637	52,60%	1.211	73.305	1,65%
2007 - 2008	622	47,16%	697	52,84%	1.319	74.247	1,78%
2008 - 2009	553	45,85%	653	54,15%	1.206	77.072	1,56%
2009 - 2010	603	48,12%	650	51,88%	1.253	78.172	1,60%
2010 - 2011	535	44,58%	665	55,42%	1.200	78.059	1,54%
2011 - 2012	521	43,09%	688	56,91%	1.209	76.315	1,58%

⁷⁵ De generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen "bachelor in de audiovisuele technieken: beeld, geluid en montage" en "bachelor in de audiovisuele technieken: assistentie" van de Erasmushogeschool Brussel worden meegenomen in deze tabel. Vanaf het academiejaar 2013-2014 zijn deze opleidingen samengevoegd tot één opleiding en overgeheveld van het studiegebied Industriële wetenschappen en technologie naar het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst.

⁷⁶ De generatiestudenten in de academische bacheloropleiding "bachelor in de conservatie-restauratie" worden niet meegenomen in deze tabel. Vanaf het academiejaar 2013-2014 is deze opleiding overgeheveld van het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst naar het studiegebied Conservatie-restauratie.

2012 - 2013	509	43,88%	651	56,12%	1.160	76.478	1,52%
2013 - 2014*	477	42,59%	643	57,41%	1.120	73.585	1,52%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

Als we kijken naar het aantal generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs, zien we globaal een afname van 8 % tussen het academiejaar 2005-2006 en het academiejaar 2013-2014⁷⁷. Deze evolutie is sterk verschillend afhankelijk van 1) de gerichtheid van de opleidingen (professioneel versus academisch) en 2) van het geslacht van de generatiestudenten. Terwijl in de beschouwde periode het aantal vrouwelijke generatiestudenten toenam, is het aantal mannelijke generatiestudenten sterk afgenomen. Daar waar in 2005-2006 de genderverdeling nagenoeg gelijk was, zien we in 2013-2014 13.62% meer vrouwen in het hoger kunstonderwijs dan mannen. Het overwicht van vrouwelijke generatiestudenten is vooral uitgesproken in de academische kunstopleidingen. Bij de professionele bacheloropleidingen daarentegen telde men tot en met het academiejaar 2012-2013 meer mannelijke generatiestudenten dan vrouwelijke.

2.2.2. VOOROPLEIDING GENERATIESTUDENTEN

Tabel 9 geeft het aantal generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs weer, opgesplitst naar onderwijsvorm waarin deze studenten in het secundair onderwijs zijn afgestudeerd, zijnde ASO, BSO, KSO, TSO en Ander (= alle studenten die niet bij één van de vier categorieën kunnen ondergebracht worden, namelijk HBO-studenten, studenten die niet in Vlaanderen hun diploma behaald hebben – Waalse studenten, buitenlandse studenten - of studenten die in Vlaanderen hun diploma behaald hebben vóór 2002, ...).

Tabel 10 geeft de genderverdeling per onderwijsvorm weer voor de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs.

TABEL 9: GENERATIESTUDENTEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS NAAR VOOROPLEIDING SO

	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2005 - 2006	464	60	412	228	273	1.437
	32,29%	4,18%	28,67%	15,94%	18,93%	
2006 - 2007	454	71	405	214	239	1.383
	32,83%	5,13%	29,36%	15,47%	17,21%	
2007 - 2008	497	76	429	231	293	1.526
	32,63%	4,98%	28,05%	15,14%	19,20%	
2008 - 2009	448	74	413	192	292	1.419
	31,57%	5,21%	29,11%	13,53%	20,58%	
2009 - 2010	451	75	428	255	286	1.495
	30,17%	5,08%	28,63%	17,06%	19,06%	
2010 - 2011	433	102	412	199	313	1.459
	29,75%	6,99%	28,24%	13,64%	21,38%	
2011 - 2012	406	89	423	196	323	1.437
	28,32%	6,26%	29,51%	13,64%	22,27%	

⁷⁷ Aangezien de cijfers van 2013-2014 nog niet gevalideerd zijn, moeten zij met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

2012 - 2013	383	68	408	186	354	1.399
	27,52%	4,86%	29,24%	13,37%	25,02%	
2013 - 2014*	312	77	472	137	325	1.323
	23,58%	5,82%	35,68%	10,36%	24,57%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

Als we kijken naar de vooropleiding van de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs zien we dat tot en met het academiejaar 2010-2011 de meeste studenten een vooropleiding ASO hadden en vanaf het academiejaar 2011-2012 een vooropleiding KSO. Het aantal studenten met een vooropleiding "ander" maakt ongeveer één vierde uit van het totaal aantal generatiestudenten. Dit hoge percentage "ander" heeft waarschijnlijk te maken met het hoge aantal buitenlanders in het hoger kunstonderwijs (zie hoofdstuk 5).

Als we kijken naar de evolutie van het aandeel van de verschillende onderwijsvormen over de academiejaren 2005-2006 tot en met 2013-2014 zien we een daling van het aandeel studenten met een ASO vooropleiding (-8,71%) en van het aandeel studenten met een vooropleiding TSO (-5,58%) Er is een stijging van het aantal studenten met een KSO vooropleiding (+7,01%) en van het aantal studenten met een andere vooropleiding (+5,64%). Het aandeel studenten met een BSO vooropleiding blijft nagenoeg stabiel.

TABEL 10: GENERATIESTUDENTEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS NAAR VOOROPLEIDING SO EN GENDER

	ASO			BSO			KSO			TSO			Ander		
	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot
2005 - 2006	243	221	464	21	39	60	247	165	412	73	155	228	138	135	273
	52,37%	47,63%		35,00%	65,00%		59,95%	40,05%		32,31%	67,69%		50,37%	49,63%	
2006 - 2007	242	212	454	24	47	71	229	176	405	68	146	214	130	109	239
	53,30%	46,70%		33,80%	66,20%		56,40%	43,60%		31,78%	68,22%		54,62%	45,38%	
2007 - 2008	257	240	497	28	48	76	252	177	429	74	157	231	156	137	293
	51,81%	48,19%		38,16%	61,84%		58,64%	41,36%		32,03%	67,97%		52,90%	47,10%	
2008 - 2009	227	221	448	26	48	74	246	167	413	65	127	192	164	128	292
	50,67%	49,33%		35,14%	64,86%		59,56%	40,44%		33,85%	66,15%		56,16%	43,84%	
2009 - 2010	248	203	451	26	49	75	260	168	428	71	184	255	135	151	286
	54,99%	45,01%		35,53%	64,47%		60,75%	39,25%		27,84%	72,16%		47,02%	52,98%	
2010 - 2011	243	190	433	48	54	102	234	178	412	76	123	199	163	150	313
	56,22%	43,78%		47,06%	52,94%		56,80%	43,20%		38,19%	61,81%		51,92%	48,08%	
2011 - 2012	217	189	406	43	46	89	250	173	423	65	131	196	192	131	323
	53,56%	46,44%		48,89%	51,11%		58,96%	41,04%		33,16%	66,84%		59,38%	40,63%	
2012 - 2013	210	173	383	25	43	68	246	162	408	68	118	186	193	161	354
	54,81%	45,19%		36,76%	63,24%		60,15%	39,85%		36,90%	63,10%		54,57%	45,43%	
2013 - 2014	190	122	312	40	37	77	280	192	472	57	80	137	184	141	325
	60,90%	39,10%		51,95%	48,05%		59,32%	40,68%		41,61%	58,39%		56,62%	43,38%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn niet gevalideerd.

Als we kijken naar de genderverdeling per onderwijsvorm secundair onderwijs merken we grote verschillen op. In het hoger kunstonderwijs zijn er respectievelijk meer vrouwelijke dan mannelijke generatiestudenten met een diploma ASO, KSO en Ander. Er zijn echter meer mannelijke dan vrouwelijke generatiestudenten met een diploma BSO en TSO. Deze verhouding komt voor het ASO en KSO ongeveer overeen met de genderverdeling van het aantal uitgereikte diploma's in het secundair onderwijs in tabel 2. Voor het BSO en TSO ligt het verschil in dezelfde richting maar is het in het hoger kunstonderwijs groter. Als we kijken naar de evolutie van de genderverschillen over de verschillende academiejaren, kunnen we stellen dat deze relatief stabiel blijven. De cijfers voor het academiejaar 2013-2014 wijken enigszins af van deze van de vorige academiejaren, maar zoals gezegd moeten deze met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden aangezien ze nog niet gevalideerd zijn.

2.2.3. STUDENTENKENMERKEN

In de volgende tabellen worden de volgende studentenkenmerken meegenomen:

- opleidingsniveau van de moeder – laagopgeleide moeder: studenten met een moeder zonder een diploma lager onderwijs, met een diploma lager onderwijs of maximaal een diploma lager secundair onderwijs worden beschouwd als laagopgeleid;
- thuistaal van de student: studenten met als thuistaal niet-Nederlands en waarvan de moeder niet over een diploma hoger onderwijs beschikt;
- beursstudenten: studenten die een studietoelage ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap⁷⁸;
- werkstudenten: studenten die aangeven dat ze werkstudent zijn en ingeschreven zijn in een opleiding die als werktraject⁷⁹ is ingericht⁸⁰.

De gegevens over studentenkenmerken van generatiestudenten zijn momenteel beperkt tot de gegevens van het academiejaar 2008-2009 tot en met het afgesloten academiejaar 2012-2013. Van de leerlingen die vóór 2007-2008 in het secundair onderwijs zaten, hebben we geen gegevens over “thuistaal” en “opleidingsniveau moeder”.

De cijfers i.v.m. de studentenkenmerken moeten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien er voor de kenmerken “thuistaal” en “opleidingsniveau van de moeder” een aantal onbekenden zijn. Dit komt onder meer omdat deze gegevens nog maar recent geregistreerd worden. Over de jaren heen wordt het aantal onbekenden wel kleiner, maar aangezien de gegevens over “thuistaal” en “opleidingsniveau moeder” ingezameld worden in het laatste jaar secundair onderwijs (en dus enkel betrekking hebben op studenten die ook ingeschreven waren in het secundair onderwijs in een Vlaamse secundaire school), zullen er steeds een aantal onbekenden blijven (bijvoorbeeld studenten die hun diploma SO in het buitenland behaald hebben, buitenlandse studenten,...).

De gegevens over de studentenkenmerken “beursstudenten” en “werkstudenten” worden ingezameld in het hoger onderwijs, waardoor de hiervoor geschetste problematiek zich bij deze kenmerken niet stelt.

⁷⁸ Artikel I.3.13° van de Codex Hoger Onderwijs

⁷⁹ De definitie van werkstudent die hier gehanteerd wordt, is deze zoals bepaald in artikel I.3.78° van de Codex Hoger Onderwijs.

Enkel werkstudenten met een inschrijving in een werktraject worden opgenomen in de cijfers. Een instelling kan een werktraject aanvragen voor een opleiding indien deze voldoet aan bepaalde criteria. De opleiding moet aantonen dat het studietraject voor werkstudenten qua organisatie van de onderwijsactiviteiten aangepast is naar tijdstip of naar vorm. Daarnaast moeten er elementen van aanpassingen van het studie- en leermateriaal, van de begeleiding en van de wijze van toetsing en examinering aanwezig zijn. Deze aanpassingen moeten bovendien gelden voor de volledige opleiding, zodat een student die zich inschrijft in het werktraject een diploma kan behalen op het einde van het werktraject. Een instelling krijgt enkel een financieringsbonus voor werkstudenten ingeschreven in een werktraject.

⁸⁰ De derde voorwaarde, opgenomen in de definitie van werkstudent, zijnde een student die nog niet in het bezit is van een masterdiploma, wordt niet mee in rekening gebracht. We hebben geen informatie over studenten die eventueel een 2de cyclusediploma zouden behaald hebben voor 2005.

Aangezien er over beursstudenten enkel informatie beschikbaar is over de afgesloten academiejaren, is het academiejaar 2012-2013 het laatste jaar dat meegenomen wordt.

TABEL 11: GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

	Laagopgeleide moeder	Opleidingsniveau moeder onbekend	Thuismaal	Thuismaal onbekend	Beursstudent	Werkstudent	Generatie studenten
2008 - 2009	142	358	21	349	320	0	1.419
	10,01%	25,23%	1,48%	24,59%	22,55%	0,00%	
2009 - 2010	178	307	30	300	347	0	1.495
	11,91%	20,54%	2,01%	20,07%	23,21%	0,00%	
2010 - 2011	145	321	30	314	350	0	1.459
	9,94%	22,00%	2,06%	21,52%	23,99%	0,00%	
2011 - 2012	126	319	23	315	292	0	1.437
	8,77%	22,20%	1,60%	21,92%	20,32%	0,00%	
2012 - 2013	110	335	23	328	300	0	1.399
	7,86%	23,95%	1,64%	23,45%	21,44%	0,00%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 11 geeft per academiejaar het aantal en het percentage generatiestudenten weer met de hiervoor gedefinieerde studentenkenmerken. We zien in de periode 2008-2009 tot en met 2012-2013 globaal genomen een afname van het aantal en aandeel generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs met een laag opgeleide moeder (-2.15%) en van het aantal en aandeel van beursstudenten onder de generatiestudenten (-1.11%). Het percentage studenten met een andere thuismaal blijft nagenoeg gelijk.

In 2012-2013 is meer dan 20% van het aantal generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs beursstudent. Een kleine 8% van de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs heeft in het academiejaar 2012-2013 een moeder die laaggeschoold is. Minder dan 2% van de studenten spreekt thuis geen Nederlands en heeft een niet-hoogopgeleide moeder.

Opvallend is verder dat het percentage onbekenden voor opleidingsniveau moeder en thuismaal vrij hoog blijft. Voor meer dan 20% van de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs is het opleidingsniveau van de moeder en de thuismaal onbekend. Ook dit kan mee bepaald worden door het hoge aantal studenten dat geen secundair onderwijs volgde in Vlaanderen (zie hoofdstuk 5).

In het hoger kunstonderwijs zijn er, conform de gehanteerde definitie, geen werkstudenten onder de generatiestudenten.

TABEL 12: GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS PER STUDENTENKENMERK EN PER ONDERWIJSVORM SO

Tabel 12a: Opleidingsniveau moeder

	Laagopgeleide moeder - geen LO, LO of lager SO						Opleidingsniveau moeder onbekend					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot
2008 - 2009	29	14	65	33	1	142	25	11	30	11	281	358
	20,42%	9,86%	45,77%	23,24%	0,70%		6,98%	3,07%	8,38%	3,07%	78,49%	
2009 - 2010	33	22	70	51	2	178	15	8	10	9	265	307
	18,54%	12,36%	39,33%	28,65%	1,12%		4,89%	2,61%	3,26%	2,93%	86,32%	

2010 - 2011	34	22	62	24	3	145	9	7	8	6	291	321
	23,45%	15,17%	42,76%	16,55%	2,07%		2,80%	2,18%	2,49%	1,87%	90,65%	
2011 - 2012	27	26	48	23	2	126	5	4	5	3	302	319
	21,43%	20,63%	38,10%	18,25%	1,59%		1,57%	1,25%	1,57%	0,94%	94,67%	
2012 - 2013	17	18	47	26	2	110	7		3	3	322	335
	15,45%	16,36%	42,73%	23,64%	1,82%		2,09%	0,00%	0,90%	0,90%	96,12%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 12b: Beursstudent

	Heeft een studietoelage ontvangen					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2008 - 2009	100	29	122	53	16	320
	31,25%	9,06%	38,13%	16,56%	5,00%	
2009 - 2010	95	39	116	67	30	347
	27,38%	11,24%	33,43%	19,31%	8,65%	
2010 - 2011	102	43	124	52	29	350
	29,14%	12,29%	35,43%	14,86%	8,29%	
2011 - 2012	73	36	114	44	25	292
	25,00%	12,33%	39,04%	15,07%	8,56%	
2012 - 2013	81	33	123	43	20	300
	27,00%	11,00%	41,00%	14,33%	6,67%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 12 geeft per studentenkenmerk (opleidingsniveau moeder en beursstudent) het aantal generatiestudenten weer met het desbetreffende kenmerk per onderwijsvorm SO en de spreiding van de generatiestudenten met het desbetreffende studentenkenmerk over de verschillende onderwijsvormen SO. Aangezien het aantal generatiestudenten met het studentenkenmerk "thuisstaal" erg klein is, worden deze hier niet weergegeven. Als we in het hoger kunstonderwijs kijken uit welke onderwijsvorm secundair onderwijs de generatiestudenten met studentenkenmerken komen, zien we verschillen tussen de kenmerken. Voor het kenmerk opleidingsniveau moeder komen de meeste generatiestudenten met dit kenmerk uit het KSO en TSO. Dit terwijl tabel 3 weergeeft dat in het secundair onderwijs maar ongeveer 1,5% van de leerlingen met studentenkenmerken met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder in het KSO zit. Voor het studentenkenmerk beursstudent komen de meeste generatiestudenten met deze kenmerken uit het KSO en ASO.

2.3. INSTROOM IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN⁸¹

2.3.1. AANTAL GENERATIESTUDENTEN

Tabel 13 geeft het aantal generatiestudenten weer in de professionele bacheloropleidingen vanaf het academiejaar 2005-2006 tot en met het academiejaar 2013-2014, opgesplitst naar geslacht. Deze tabel

⁸¹ Hier worden alle professionele initiële bacheloropleidingen meegenomen, met uitzondering van de professionele bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs.

geeft ook de verhouding weer tussen het aantal generatiestudenten in deze opleidingen en het aantal 18-jarigen.

TABEL 13: EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

	Man	% man	Vrouw	% vrouw	Totaal	Aantal 18-jarigen	% generatie studenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	9.848	41,79%	13.715	58,21%	23.563	71.830	32,80%
2006 - 2007	9.991	41,26%	14.225	58,74%	24.216	73.305	33,03%
2007 - 2008	10.173	41,64%	14.255	58,36%	24.428	74.247	32,90%
2008 - 2009	10.571	41,36%	14.989	58,64%	25.560	77.072	33,16%
2009 - 2010	11.280	41,93%	15.622	58,07%	26.902	78.172	34,41%
2010 - 2011	11.609	41,74%	16.204	58,26%	27.813	78.059	35,63%
2011 - 2012	11.601	41,18%	16.568	58,82%	28.169	76.315	36,91%
2012 - 2013	11.705	41,88%	16.246	58,12%	27.951	76.478	36,55%
2013 - 2014*	12.073	42,49%	16.342	57,51%	28.415	73.585	38,63%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

Als we kijken naar het aantal generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen zien we een toename van 22.59 % vanaf het academiejaar 2005-2006 tot en met het academiejaar 2013-2014. Onder meer door deze sterke toename van de instroom in de professionele bacheloropleidingen zien we ook dat de verhouding van het aantal generatiestudenten in deze opleidingen ten opzichte van het aantal 18-jarigen in Vlaanderen groeit, namelijk met 5.83%. Deze verhouding geeft aan dat meer dan 35% van de Vlaamse 18-jarigen een professionele bacheloropleiding start.

De genderverdeling van de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen blijft nagenoeg gelijk in de beschouwde periode. Meer dan de helft van de generatiestudenten, nl. 57 - 58%, zijn van het vrouwelijke geslacht.

2.3.2. VOOROPLEIDING GENERATIESTUDENTEN

Zie punt 2.2.2. voor afbakening gegevens over vooropleiding generatiestudenten.

Tabel 14 geeft het aantal generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen weer, opgesplitst naar onderwijsvorm waarin deze studenten in het secundair onderwijs zijn afgestudeerd.

Tabel 15 geeft de genderverdeling per onderwijsvorm secundair onderwijs weer voor de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen.

TABEL 14: GENERATIESTUDENTEN IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN NAAR VOOROPLEIDING SO

	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2005 - 2006	7.262	1.555	462	12.146	2.138	23.563
	30,82%	6,60%	1,96%	51,55%	9,07%	
2006 - 2007	7.390	1.663	408	12.611	2.144	24.216

	30,52%	6,87%	1,68%	52,08%	8,85%	
2007 - 2008	7.570	1.722	454	12.592	2.090	24.428
	30,99%	7,05%	1,86%	51,55%	8,56%	
2008 - 2009	7.630	1.836	497	13.207	2.390	25.560
	29,85%	7,18%	1,94%	51,67%	9,35%	
2009 - 2010	7.882	2.299	546	13.926	2.249	26.902
	29,30%	8,55%	2,03%	51,77%	8,36%	
2010 - 2011	7.746	2.534	525	14.621	2.387	27.813
	27,85%	9,11%	1,89%	52,57%	8,58%	
2011 - 2012	7.676	2.685	580	14.651	2.577	28.169
	27,25%	9,53%	2,06%	52,01%	9,15%	
2012 - 2013	7.430	2.781	557	14.290	2.893	27.951
	26,58%	9,95%	1,99%	51,13%	10,35%	
2013 - 2014*	7.504	2.877	579	14.281	3.174	28.415
	26,41%	10,12%	2,04%	50,26%	11,17%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn niet gevalideerd.

Ongeveer de helft van de generatiestudenten die instromen in een professionele bacheloropleiding is afkomstig uit het TSO. Ongeveer één vierde komt uit het ASO en ongeveer 10 percent komt uit het BSO of heeft een andere vooropleiding. Als we kijken naar de evolutie van het aandeel van de verschillende onderwijsvormen SO over de academiejaren 2005-2006 tot en met 2013-2014 zien we een lichte daling van het aandeel studenten met een ASO vooropleiding. Deze daling is voornamelijk ten voordele van het aandeel studenten met een vooropleiding BSO. Het aandeel studenten met een KSO en TSO vooropleiding blijft nagenoeg stabiel.

TABEL 15: GENERATIESTUDENTEN IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN NAAR VOOROPLEIDING SO EN GENDER

	ASO			BSO			KSO			TSO			Ander		
	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot
2005	4864	2398	7262	984	571	1555	348	114	462	6046	6100	12146	1473	665	2138
2006	66,98%	33,02%		63,28%	36,72%		75,32%	24,68%		49,78%	50,22%		68,90%	31,10%	
2006	4975	2415	7390	1042	621	1663	299	109	408	6381	6230	12611	1528	616	2144
2007	67,32%	32,68%		62,66%	37,34%		73,28%	26,72%		50,60%	49,40%		71,27%	28,73%	
2007	4964	2606	7570	1071	651	1722	336	118	454	6438	6154	12592	1446	644	2090
2008	65,57%	34,43%		62,20%	37,80%		74,01%	25,99%		51,13%	48,87%		69,19%	30,81%	
2008	5001	2629	7630	1157	679	1836	367	130	497	6700	6507	13207	1764	626	2390
2009	65,54%	34,46%		63,02%	36,98%		73,84%	26,16%		50,73%	49,27%		73,81%	26,19%	
2009	5166	2716	7882	1482	817	2299	416	130	546	7040	6886	13926	1518	731	2249
2010	65,54%	34,46%		64,46%	35,54%		76,19%	23,81%		50,55%	49,45%		67,50%	32,50%	
2010	5062	2684	7746	1596	938	2534	399	126	525	7510	7111	14621	1637	750	2387
2011	65,35%	34,65%		62,98%	37,02%		76,00%	24,00%		51,36%	48,64%		68,58%	31,42%	
2011	5077	2599	7676	1784	901	2685	433	147	580	7528	7123	14651	1746	831	2577

2012	66,14%	33,86%		66,44%	33,56%		74,66%	25,34%		51,38%	48,62%		67,75%	32,25%	
2012	4863	2567	7430	1766	1015	2781	414	143	557	7228	7062	14290	1975	918	2893
2013	65,45%	34,55%		63,50%	36,50%		74,33%	25,67%		50,58%	49,42%		68,27%	31,73%	
2013	4817	2687	7504	1795	1082	2877	440	139	579	7167	7114	14281	2123	1051	3174
2014	64,19%	35,81%		62,39%	37,61%		75,99%	24,01%		50,19%	49,81%		66,89%	33,11%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn niet gevalideerd.

Voor alle onderwijsvormen SO zien we dat meer vrouwen dan mannen instromen in een professionele bacheloropleiding. Dit gaat van ongeveer 30 % meer vrouwen die doorstromen vanuit het ASO tot ongeveer 50 % meer vrouwen die doorstromen vanuit het KSO. Voor het TSO zien we dat de verhouding mannen en vrouwen die instromen ongeveer gelijk is. Het grotere aandeel vrouwen uit het ASO en KSO komt overeen met de verdeling van de uitgereikte ASO en KSO diploma's in het secundair onderwijs (zie tabel 2). De genderverdeling van de instroom uit de verschillende onderwijsvormen blijft relatief stabiel over de academiejaren 2005-2006 tot en met 2013-2014.

2.3.3. STUDENTENKENMERKEN

Zie punt 2.2.3. voor definiëring en afbakening generatiestudenten met studentenkenmerken.

TABEL 16: GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

	Laagopgeleide moeder	Opleidingsniveau moeder onbekend	Thuisstaal	Thuisstaal onbekend	Beursstudent	Werkstudent	Generatie studenten
2008 - 2009	4.804	3.428	875	3.291	7.182	939	25.560
	18,79%	13,41%	3,42%	12,88%	28,10%	3,67%	
2009 - 2010	5.234	2.797	1.035	2.656	7.374	882	26.902
	19,46%	10,40%	3,85%	9,87%	27,41%	3,28%	
2010 - 2011	5.252	2.608	1.135	2.474	7.386	990	27.813
	18,88%	9,38%	4,08%	8,90%	26,56%	3,56%	
2011 - 2012	5.392	2.612	1.368	2.498	7.273	1.085	28.169
	19,14%	9,27%	4,86%	8,87%	25,82%	3,85%	
2012 - 2013	5.180	2.601	1.460	2.515	7.452	1.089	27.951
	18,53%	9,31%	5,22%	9,00%	26,66%	3,90%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 16 geeft per academiejaar het aantal en het percentage generatiestudenten weer met de studentenkenmerken opleidingsniveau moeder, thuisstaal, beursstudent en werkstudent. We zien over de periode 2008-2009 tot en met 2012-2013 globaal genomen een lichte afname van het aandeel generatiestudenten in een professionele bacheloropleiding met een laag opgeleide moeder (-0.26%) en van het aandeel beursstudenten binnen de generatiestudenten (-1.44%). Het percentage generatiestudenten met een andere thuisstaal en een niet hoog opgeleide moeder is licht gestegen tussen 2008-2009 en 2012-2013 (+1.80%).

Voor een kleine 10% van de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen was het opleidingsniveau van de moeder en de thuistaal nog onbekend in 2012-2013. Dit percentage neemt geleidelijk aan af.

In 2012-2013 ontving 27% van de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen een studietoelage van de Vlaamse overheid (= studentenkenmerk beursstudent). Dit percentage ligt beduidend hoger dan bij de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs en bij de generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen. Bijna 20% van de generatiestudenten heeft een moeder die laaggeschoold is en ongeveer 5% van de generatiestudenten heeft een andere thuistaal en een niet hoog opgeleide moeder. Ook deze percentages zijn hoger dan deze bij de kunstopleidingen en bij de academische bacheloropleidingen.

Bijna 4% van de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen is werkstudent. Dit aandeel nam lichtjes toe over de beschouwde periode.

TABEL 17: GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN PER STUDENTENKENMERK EN PER ONDERWIJSVORM SO

Tabel 17a: Opleidingsniveau moeder

	Laagopgeleide moeder - geen LO, LO of lager SO						Opleidingsniveau moeder onbekend					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot
2008 - 2009	1.076	662	89	2.935	42	4.804	342	259	32	546	2.249	3.428
	22,40%	13,78%	1,85%	61,09%	0,87%		9,98%	7,56%	0,93%	15,93%	65,61%	
2009 - 2010	1.148	937	99	2.987	63	5.234	153	243	25	352	2.024	2.797
	21,93%	17,90%	1,89%	57,07%	1,20%		5,47%	8,69%	0,89%	12,58%	72,36%	
2010 - 2011	1.012	960	95	3.051	134	5.252	118	211	13	275	1.991	2.608
	19,27%	18,28%	1,81%	58,09%	2,55%		4,52%	8,09%	0,50%	10,54%	76,34%	
2011 - 2012	1.025	1.051	91	3.063	162	5.392	96	215	10	242	2.049	2.612
	19,01%	19,49%	1,69%	56,81%	3,00%		3,68%	8,23%	0,38%	9,26%	78,45%	
2012 - 2013	938	1.094	79	2.859	210	5.180	60	150	7	197	2.187	2.601
	18,11%	21,12%	1,53%	55,19%	4,05%		2,31%	5,77%	0,27%	7,57%	84,08%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 17b: Beursstudent

	Heeft een studietoelage ontvangen					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot
2008 - 2009	1.869	761	152	3.968	432	7.182
	26,02%	10,60%	2,12%	55,25%	6,02%	
2009 - 2010	1.922	896	164	3.995	397	7.374
	26,06%	12,15%	2,22%	54,18%	5,38%	
2010 - 2011	1.822	911	156	4.079	418	7.386
	24,67%	12,33%	2,11%	55,23%	5,66%	
2011 - 2012	1.723	925	172	4.028	425	7.273
	23,69%	12,72%	2,36%	55,38%	5,84%	
2012 - 2013	1.736	1.076	160	4.024	456	7.452
	23,30%	14,44%	2,15%	54,00%	6,12%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 17c: Thuistaal

	Thuistaal						Thuistaal onbekend					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot
2008 - 2009	179	205	13	458	20	875	303	239	28	476	2.245	3.291
	20,46%	23,43%	1,49%	52,34%	2,29%		9,21%	7,26%	0,85%	14,46%	68,22%	
2009 - 2010	193	296	14	508	24	1.035	122	223	20	270	2.021	2.656
	18,65%	28,60%	1,35%	49,08%	2,32%		4,59%	8,40%	0,75%	10,17%	76,09%	
2010 - 2011	224	282	6	571	52	1.135	93	183	11	197	1.990	2.474
	19,74%	24,85%	0,53%	50,31%	4,58%		3,76%	7,40%	0,44%	7,96%	80,44%	
2011 - 2012	291	341	10	642	84	1.368	63	201	7	182	2.045	2.498
	21,27%	24,93%	0,73%	46,93%	6,14%		2,52%	8,05%	0,28%	7,29%	81,87%	
2012 - 2013	281	414	18	662	85	1.460	47	131	6	146	2.185	2.515
	19,25%	28,36%	1,23%	45,34%	5,82%		1,87%	5,21%	0,24%	5,81%	86,88%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 17d: Werkstudenten

	Werkstudent					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Tot
2008 - 2009	5	91	-	34	809	939
	0,53%	9,69%	0,00%	3,62%	86,16%	
2009 - 2010	8	148	4	49	673	882
	0,91%	16,78%	0,45%	5,56%	76,30%	
2010-2011	11	202	2	67	708	990
	1,11%	20,40%	0,20%	6,77%	71,52%	
2011 - 2012	15	230	3	93	744	1.085
	1,38%	21,20%	0,28%	8,57%	68,57%	
2012 - 2013	5	194	3	114	773	1.089
	0,46%	17,81%	0,28%	10,47%	70,98%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 17 geeft per studentenkenmerk (opleidingsniveau moeder, beursstudent, thuistaal en werkstudent) het aantal generatiestudenten weer met het desbetreffende studentenkenmerk per onderwijsvorm SO en de spreiding van de generatiestudenten met het desbetreffende studentenkenmerk over de verschillende onderwijsvormen SO.

Van de generatiestudenten met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder heeft ongeveer 55% van deze studenten TSO gevolgd. Dit is ook het geval voor de generatiestudenten met het kenmerk beursstudent. Ook de meeste generatiestudenten met het studentenkenmerk thuistaal hebben een TSO-achtergrond (45% in 2012-2013). Het aandeel TSO generatiestudenten met zowel het studentenkenmerk laagopgeleide moeder als met het kenmerk thuistaal is meer dan 10% hoger dan het aandeel TSO leerlingen met deze kenmerken in het secundair onderwijs (tabel 4).

Van de werkstudenten onder de generatiestudenten heeft het grootste deel een andere vooropleiding. Dit heeft wellicht te maken met het gegeven dat in deze categorie ook de studenten opgenomen zijn die vóór 2002 hun diploma secundair onderwijs behaald hebben. In het academiejaar 2012-2013 had ongeveer 17% van de werkstudenten een BSO diploma en ongeveer 10% een TSO diploma. Opvallend is de stijging van het aandeel TSO (+6.85%) en BSO (+8.12%) over de academiejaren 2008-2009 tot en met 2012-2013.

2.4. INSTROOM IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN⁸²

2.4.1. AANTAL GENERATIESTUDENTEN

Tabel 18 geeft het aantal generatiestudenten weer in de academische bacheloropleidingen vanaf het academiejaar 2005-2006 tot en met het academiejaar 2013-2014, opgesplitst naar gender. In deze tabel wordt ook het aantal generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen vergeleken met het aantal 18-jarigen. Dit geeft een beeld van het aandeel 18-jarigen dat kiest voor een academische bacheloropleiding.

TABEL 18: EVOLUTIE VAN HET AANTAL GENERATIESTUDENTEN IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN

	Man	% man	Vrouw	% vrouw	Totaal	Aantal 18-jarigen	% generatiestudenten t.o.v. aantal 18-jarigen
2005 - 2006	8.972	48,52%	9.520	51,48%	18.492	71.830	25,74%
2006 - 2007	9.351	48,58%	9.897	51,42%	19.248	73.305	26,26%
2007 - 2008	9.561	48,41%	10.191	51,59%	19.752	74.247	26,60%
2008 - 2009	9.772	47,94%	10.612	52,06%	20.384	77.072	26,45%
2009 - 2010	10.290	48,92%	10.745	51,08%	21.035	78.172	26,91%
2010 - 2011	10.569	49,13%	10.944	50,87%	21.513	78.059	27,56%
2011 - 2012	10.408	48,81%	10.916	51,19%	21.324	76.315	27,94%
2012 - 2013	10.468	49,59%	10.641	50,41%	21.109	76.478	27,60%
2013 - 2014*	10.290	48,83%	10.781	51,17%	21.071	73.585	28,64%

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Nationaal Instituut voor Statistiek

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

Als we kijken naar het aantal generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen zien we een toename van 14.69% vanaf het academiejaar 2005-2006 tot en met het academiejaar 2013-2014. In dezelfde periode stijgt ook het percentage 18-jarigen dat zich als generatiestudent inschrijft voor een academische bacheloropleiding in Vlaanderen, namelijk met 2.90%.

De genderverdeling van generatiestudenten in academische bacheloropleidingen blijft nagenoeg gelijk in de beschouwde periode. Iets meer dan de helft van de generatiestudenten, ongeveer 51%, is van het vrouwelijke geslacht.

⁸² Hier worden alle academische bacheloropleidingen meegenomen met uitzondering van de academische bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs

2.4.2. VOOROPLEIDING GENERATIESTUDENTEN

Zie punt 2.2.2. voor afbakening gegevens over vooropleiding generatiestudenten.

Tabel 19 geeft het aantal generatiestudenten weer in de academische bacheloropleidingen, opgesplitst naar onderwijsvorm waarin deze studenten in het secundair onderwijs zijn afgestudeerd.

Tabel 20 geeft per onderwijsvorm secundair onderwijs de genderverdeling weer van de generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen.

TABEL 19: GENERATIESTUDENTEN IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN NAAR VOOROPLEIDING SO

	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2005 - 2006	15.003	70	221	1.603	1.595	18.492
	81,13%	0,38%	1,20%	8,67%	8,63%	
2006 - 2007	15.577	89	245	1.673	1.664	19.248
	80,93%	0,46%	1,27%	8,69%	8,65%	
2007 - 2008	16.057	76	228	1.768	1.623	19.752
	81,29%	0,38%	1,15%	8,95%	8,22%	
2008 - 2009	16.619	80	273	1.896	1.516	20.384
	81,53%	0,39%	1,34%	9,30%	7,44%	
2009 - 2010	16.989	85	307	1.994	1.660	21.035
	80,77%	0,40%	1,46%	9,48%	7,89%	
2010 - 2011	17.189	116	282	2.147	1.779	21.513
	79,90%	0,54%	1,31%	9,98%	8,27%	
2011 - 2012	16.909	77	292	2.120	1.926	21.324
	79,30%	0,36%	1,37%	9,94%	9,03%	
2012 - 2013	16.539	100	289	2.076	2.105	21.109
	78,35%	0,47%	1,37%	9,83%	9,97%	
2013 - 2014	16.603	98	292	1.981	2.097	21.071
	78,80%	0,47%	1,39%	9,40%	9,95%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn nog niet gevalideerd.

Bijna 80% van de generatiestudenten die instromen in een academische bacheloropleiding is afkomstig uit het ASO. Ongeveer 10% komt uit het TSO. 10% heeft een andere vooropleiding. Verder heeft ongeveer één percent van de generatiestudenten in een academische bachelor een vooropleiding BSO of KSO.

Als we kijken naar de vooropleiding van de generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen, zien we dat het aandeel van studenten met een ASO vooropleiding licht daalt (-2.33%), dit ten voordele van de andere vooropleidingen.

TABEL 20: GENERATIESTUDENTEN IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDING NAAR VOOROPLEIDING SO EN GENDER

	ASO			BSO			KSO			TSO			Ander		
	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot	Vrouwelijk	Mannelijk	Tot
2005 - 2006	8.059	6.944	15.003	30	40	70	146	75	221	491	1.112	1.603	794	801	1.595
	53,72%	46,28%		42,86%	57,14%		66,06%	33,94%		30,63%	69,37%		49,78%	50,22%	
2006 - 2007	8.324	7.253	15.577	41	48	89	148	97	245	543	1.130	1.673	841	823	1.664
	53,44%	46,56%		46,07%	53,93%		60,41%	39,59%		32,46%	67,54%		50,54%	49,46%	
2007 - 2008	8.720	7.337	16.057	38	38	76	150	78	228	515	1.253	1.768	768	855	1.623
	54,31%	45,69%		50,00%	50,00%		65,79%	34,21%		29,13%	70,87%		47,32%	52,68%	
2008 - 2009	9.034	7.585	16.619	36	44	80	185	88	273	576	1.320	1.896	781	735	1.516
	54,36%	45,64%		45,00%	55,00%		67,77%	32,23%		30,38%	69,62%		51,52%	48,48%	
2009 - 2010	9.041	7.948	16.989	41	44	85	194	113	307	624	1.370	1.994	845	815	1.660
	53,22%	46,78%		48,24%	51,76%		63,19%	36,81%		31,29%	68,71%		50,90%	49,10%	
2010 - 2011	9.124	8.065	17.189	60	56	116	208	74	282	682	1.465	2.147	870	909	1.779
	53,08%	46,92%		51,72%	48,28%		73,76%	26,24%		31,77%	68,23%		48,90%	51,10%	
2011 - 2012	9.007	7.902	16.909	31	46	77	191	101	292	698	1.422	2.120	989	937	1.926
	53,27%	46,73%		40,26%	59,74%		65,41%	34,59%		32,92%	67,08%		51,35%	48,65%	
2012 - 2013	8.646	7.893	16.539	48	52	100	201	88	289	682	1.394	2.076	1.064	1.041	2.105
	52,28%	47,72%		48,00%	52,00%		69,55%	30,45%		32,85%	67,15%		50,55%	49,45%	
2013 - 2014*	8.830	7.773	16.603	42	56	98	196	96	292	639	1.342	1.981	1.074	1.023	2.097
	53,18%	46,82%		42,86%	57,14%		67,12%	32,88%		32,26%	67,74%		51,22%	48,78%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

* De data van 2013-2014 zijn de data zoals ze waren op 30/09/2014. Deze data zijn niet gevalideerd.

Uit tabel 20 blijkt dat het aandeel vrouwelijke generatiestudenten afkomstig uit het ASO, KSO en andere vooropleiding hoger ligt dan het aandeel mannen uit deze onderwijsvormen. Als we kijken naar de onderwijsvormen BSO en TSO zien we dat hier aandeel mannen groter is dan het aandeel vrouwen.

Het grotere aandeel vrouwelijke generatiestudenten met een ASO en KSO vooropleiding en het groter aandeel mannelijke generatiestudenten met een TSO en BSO diploma komt overeen met de verdeling van de uitgereikte diploma's in het secundair onderwijs (zie tabel 2).

Voor de onderwijsvormen ASO, TSO en andere vooropleidingen blijft de genderverdeling ongeveer gelijk over de academiejaren 2005-2006 tot en met 2012-2013. Voor BSO en KSO verschilt de verdeling van jaar tot jaar. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de kleine aantallen generatiestudenten uit het BSO en KSO.

2.4.3. STUDENTENKENMERKEN

Zie punt 2.2.3. voor definiëring en afbakening generatiestudenten met studentenkenmerken

TABEL 21: GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN

	Laagopgeleide moeder	Opleidingsniveau moeder onbekend	Thuisstaal	Thuisstaal onbekend	Beursstudent	Werkstudent	Generatie studenten
2008 - 2009	1.874	2.261	566	2.189	4.096	50	20.384

	9,19%	11,09%	2,78%	10,74%	20,09%	0,25%	
2009 - 2010	1.921	1.862	656	1.771	4.185	52	21.035
	9,13%	8,85%	3,12%	8,42%	19,90%	0,25%	
2010 - 2011	2.007	1.778	773	1.725	4.207	60	21.513
	9,33%	8,26%	3,59%	8,02%	19,56%	0,28%	
2011 - 2012	1.884	1.866	715	1.802	3.854	52	21.324
	8,84%	8,75%	3,35%	8,45%	18,07%	0,24%	
2012 - 2013	1782	1917	799	1867	3816	60	21.109
	8,44%	9,08%	3,79%	8,84%	18,08%	0,28%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 21 geeft per academiejaar het aantal en het percentage generatiestudenten weer met de in punt 2.2.3. gedefinieerde studentenkenmerken (laagopgeleide moeder, thuistaal, beursstudent en werkstudent). In het academiejaar 2012-2013 maakte het aantal beursstudenten 18% uit van het aantal generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen. Dit is aanzienlijk minder dan in de professionele bacheloropleidingen waar het percentage in hetzelfde academiejaar 27% bedroeg. Over de beschouwde periode is, globaal genomen, zowel het aantal als het aandeel beursstudenten licht afgenomen (-2.01%).

Ook het aantal en aandeel generatiestudenten met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder is afgenomen, namelijk met 0.75%. Het aantal generatiestudenten met het studentenkenmerk thuistaal daarentegen is licht toegenomen in de academische bacheloropleidingen: van 566 generatiestudenten naar 799.

Het aantal werkstudenten kent een kleine toename, maar blijft zeer laag. In het academiejaar 2012-2013 was slechts 0,28% van de generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen werkstudent.

Ook hier zien we dat voor een kleine 10% van de generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen het opleidingsniveau van de moeder en de thuistaal nog onbekend is in 2012-2013. Dit percentage neemt geleidelijk aan af.

TABEL 22: GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN PER STUDENTENKENMERK EN ONDERWIJSVORM SO

Tabel 22a: Opleidingsniveau moeder

	Laagopgeleide moeder - geen LO, LO of lager SO					Opleidingsniveau moeder onbekend					
	ASO	BSO	TSO	Ander	Totaal	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2008 - 2009	1.436	36	347	13	1.874	710	13	16	77	1.445	2.261
	76,63%	1,92%	18,52%	0,69%		31,40%	0,57%	0,71%	3,41%	63,91%	
2009 - 2010	1.438	36	372	25	1.921	281	9	10	46	1.516	1.862
	74,86%	1,87%	19,36%	1,30%		15,09%	0,48%	0,54%	2,47%	81,42%	
2010 - 2011	1.441	47	455	35	2.007	160	12	4	41	1.561	1.778
	71,80%	2,34%	22,67%	1,74%		9,00%	0,67%	0,22%	2,31%	87,80%	
2011 - 2012	1.378	29	400	33	1.884	142	12	4	39	1.669	1.866
	73,14%	1,54%	21,23%	1,75%		7,61%	0,64%	0,21%	2,09%	89,44%	
2012 - 2013	1.261	48	387	50	1.782	117	5	3	18	1.774	1.917
	70,76%	2,69%	21,72%	2,81%		6,10%	0,26%	0,16%	0,94%	92,54%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 22b: Beursstudent

	Heeft een studietoelage ontvangen					Totaal
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	
2008 - 2009	3.188	41	87	598	182	4.096
	77,83%	1,00%	2,12%	14,60%	4,44%	
2009 - 2010	3.252	42	105	605	181	4.185
	77,71%	1,00%	2,51%	14,46%	4,32%	
2010 - 2011	3.246	51	68	669	173	4.207
	77,16%	1,21%	1,62%	15,90%	4,11%	
2011 - 2012	2.975	38	88	596	157	3.854
	77,19%	0,99%	2,28%	15,46%	4,07%	
2012 - 2013	2.923	37	72	615	169	3.816
	76,60%	0,97%	1,89%	16,12%	4,43%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 22c: Thuistaal

	Thuistaal						Thuistaal onbekend					
	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal	ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	Totaal
2008 - 2009	398	27	6	124	11	566	649	11	16	67	1.446	2.189
	70,32%	4,77%	1,06%	21,91%	1,94%		29,65%	0,50%	0,73%	3,06%	66,06%	
2009 - 2010	466	25	12	134	19	656	209	8	7	32	1.515	1.771
	71,04%	3,81%	1,83%	20,43%	2,90%		11,80%	0,45%	0,40%	1,81%	85,54%	
2010 - 2011	512	39	10	186	26	773	122	11	1	31	1.560	1.725
	66,24%	5,05%	1,29%	24,06%	3,36%		7,07%	0,64%	0,06%	1,80%	90,43%	
2011 - 2012	487	22	12	157	37	715	93	10	3	28	1.668	1.802
	68,11%	3,08%	1,68%	21,96%	5,17%		5,16%	0,55%	0,17%	1,55%	92,56%	
2012 - 2013	547	34	7	176	35	799	73	5	3	13	1.773	1.867
	68,46%	4,26%	0,88%	22,03%	4,38%		3,91%	0,27%	0,16%	0,70%	94,97%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 22d: Werkstudenten

	Werkstudent				Totaal
	ASO	BSO	TSO	Ander	
2008 - 2009	2		2	46	50
	4,00%	0,00%	4,00%	92,00%	
2009 - 2010	4		3	45	52
	7,69%	0,00%	5,77%	86,54%	
2010 - 2011	5	3	2	50	60
	8,33%	5,00%	3,33%	83,33%	
2011 - 2012	6	1		45	52

	11,54%	1,92%	0,00%	86,54%	
2012 - 2013	3	1	6	50	60
	5,00%	1,67%	10,00%	83,33%	

Bron: Databank Hoger Onderwijs en Datawarehouse Hoger Onderwijs

Tabel 22 geeft per studentenkenmerk (opleidingsniveau moeder, beursstudent, thuistaal en werkstudent) het aantal generatiestudenten weer met het desbetreffende kenmerk per onderwijsvorm SO en de spreiding van de generatiestudenten met het desbetreffende kenmerk over de verschillende onderwijsvormen SO.

Van de generatiestudenten met het studentenkenmerk opleidingsniveau moeder heeft het grootste deel (meer dan 70%) een diploma ASO. Dit is ook zo bij de generatiestudenten met de studentenkenmerken beursstudent (meer dan 75%), en thuistaal (meer dan 65%). Het aandeel van TSO studenten met deze studentenkenmerken in de academische bacheloropleidingen ligt tussen de 16% en 22%. Dit is ongeveer 10% lager dan het aandeel TSO leerlingen met deze kenmerken (laagopgeleide moeder en thuistaal) in het secundair onderwijs (zie tabel 4). Als we kijken naar de evolutie van het aandeel van de verschillende onderwijsvormen voor de studentenkenmerken zien we dat deze voor de studentenkenmerken studietoelage en thuistaal relatief stabiel blijft. Voor het studentenkenmerk opleidingsniveau moeder zien we een daling voor het aandeel ASO (-5.87%) en een stijging van het aandeel TSO (+3.20%).

Van de werkstudenten heeft het grootste deel een andere vooropleiding. Ongeveer 10% van de werkstudenten heeft een TSO diploma. Als we naar de evolutie kijken zien we grote schommelingen tussen de academiejaren. Dit is waarschijnlijk te wijten aan het kleine aantal werkstudenten.

3. DOORSTROOM IN HET HOGER ONDERWIJS

In dit deel wordt gekeken naar de doorstroom in het hoger onderwijs. Daarbij komen de volgende elementen aan bod:

- het studierendement;
- de time-to-graduation;
- de heroriënteringen;
- de doorstroom van professionele bacheloropleidingen-naar masteropleidingen via een schakelprogramma.

3.1. HET STUDIERENDEMENT

In de volgende tabellen wordt de volgende definitie van studierendement gehanteerd:

Studierendement: het aantal verworven studiepunten volgens de instelling van een student gedeeld door zijn aantal opgenomen studiepunten volgens de instelling

Het aantal opgenomen studiepunten volgens de instelling is het aantal studiepunten waarvoor een student zich inschrijft binnen één inschrijving in een instelling⁸³. Een student die zich uitschrijft voor opleidingsonderdelen waar nog geen evaluatiemoment heeft plaatsgevonden, kan in bepaalde gevallen (zoals gedefinieerd in het reglement van de instelling) zijn studiepunten terug krijgen (zodat ze terug meetellen voor zijn leerkrediet). De teruggegeven studiepunten tellen niet mee in de opgenomen studiepunten volgens de instelling.

Het aantal verworven studiepunten is het aantal studiepunten waarvoor de student geslaagd is (of met andere woorden waarvoor hij een creditbewijs ontvangen heeft). De gedelibereerde studiepunten worden niet meegenomen.

In een eerste deel wordt het studierendement van generatiestudenten in beeld gebracht. Vervolgens wordt gekeken naar het studierendement van niet-generatiestudenten in de bacheloropleidingen en tenslotte naar het studierendement in de masteropleidingen.

Gehanteerde afkortingen:

- HKO: Hoger Kunstonderwijs
- PBA: professionele bacheloropleidingen
- ABA: academische bacheloropleidingen

In de tabellen worden de gegevens over het studierendement weergegeven van het academiejaar 2005-2006 tot en met het academiejaar 2012-2013. Dit is het laatst afgesloten academiejaar.

In dit deel over het studierendement worden geen gegevens weergegeven over het studierendement van (generatie)studenten met de studentenkenmerken opleidingsniveau moeder en thuistaal. De aantallen van de beschikbare gegevens zijn dikwijls te klein en het aantal onbekenden blijft te groot. Wel worden de gegevens over de studenten met de kenmerken studiebeurs en werkstudent, daar waar de cijfers voldoende groot zijn, weergegeven. Deze zijn immers belangrijk voor de toekomstige financieringsberekeningen.

Bij de interpretatie van deze gegevens moet rekening gehouden worden met het volgende:

⁸³ Daarmee baseren we ons op de studiepunten zoals ze ook voor de financiering worden meegenomen.

Op basis van de resultaten van een ANOVA⁸⁴ (zie hierna) kan geconcludeerd worden dat studentenkenmerken weinig effect hebben op het studierendement bovenop de onderwijsvorm.

Om na te gaan of er een verschil is in studierendement tussen studenten met en zonder een bepaald studentenkenmerk als er wordt gecontroleerd voor de onderwijsvorm waaruit ze komen in het secundair onderwijs, het geslacht van de student en de andere studentenkenmerken, hebben we een ANOVA uitgevoerd waarbij we de effecten nagingen van het geslacht, de onderwijsvorm SO, de thuistaal, het opleidingsniveau van de moeder, het al dan niet ontvangen van een studietoelage, en het al dan niet werkstudent zijn op het studierendement van generatiestudenten in het jaar dat ze generatiestudent zijn. De analyse is uitgevoerd op alle studenten die generatiestudent waren tussen 2008-2009 en 2012-2013.

We rapporteren de analyse enkel voor de 3 gerichtheden (hoger kunstonderwijs, academische en professionele bacheloropleidingen) gezamenlijk en niet afzonderlijk aangezien er in de resultaten tussen de 3 gerichtheden weinig verschillen waren in de grootte van de effecten. In de tabel hierna staan per kenmerk telkens het gemiddelde studierendement, het gemiddelde studierendement als er gecontroleerd wordt voor de effecten van de andere kenmerken (dus het gemiddelde als we de andere kenmerken gelijk zouden kunnen houden), de significantie van het effect (is er een significant verschil tussen 2 groepen – vb thuistaal en niet thuistaal – van het kenmerk als we de andere kenmerken zouden gelijk houden), en het percentage variantie dat het effect verklaart in de data (dit is een maat om te zien hoe groot het effect is, we gebruiken de partial eta squared hiervoor).

Kenmerk	Groep	Gemiddeld studierendement	Gemiddeld studierendement uitgezuiverd voor andere factoren	Significantie	% verklaarde variantie (η^2)
Geslacht				<0,0001	1,50%
	Man	56,86	46,13		
	Vrouw	65,67	55,05		
Thuistaal				<0,0001	0,90%
	Thuistaal	35,82	36,01		
	Niet thuistaal	63,87	54,73		
	Onbekend	52,3	61,01		
Opleidingsniveau moeder				<0,0001	0,03%
	Laagopgeleide moeder	50,7	49,10		
	Hoogopgeleide moeder	65,02	55,00		
	Onbekend	52,35	47,71		
Studietoelage				<0,0001	0,10%
	Ontvangen	55,82	48,93		
	Niet ontvangen	63,43	52,26		

⁸⁴ ANOVA (Analysis of Variance) is een vorm van een variantie-analyse, een toetsingsprocedure om na te gaan of de populatiegemiddelden van twee of meer groepen van elkaar verschillen.

Onderwijsvorm		<0,0001	5,30%
ASO	70,36	66,80	
BSO	33,04	32,61	
KSO	58,99	54,96	
TSO	58,42	54,51	
Ander	56,12	44,08	
Werkstudent		<0,0001	0,20%
Werkstudent	59,90	56,05	
Geen werkstudent	61,76	45,14	

Bron: DHO en eigen analyse

Uit de tabel blijkt dat alle kenmerken een significant effect hebben op het studierendement. Dit kan echter te maken hebben met het feit dat ANOVA's op grote aantallen bijna altijd significant zijn. Daarom is het beter te kijken naar het % verklaarde variantie. Uit de tabel blijkt dat de studentenkenmerken maar heel weinig variantie in de data verklaren als we controleren voor alle andere kenmerken. Dit betekent dat de studentenkenmerken weinig effect hebben op het studierendement bovenop de onderwijsvorm.

De gegevens over het studierendement van (generatie)studenten met studentenkenmerken zijn beperkt tot de gegevens van het academiejaar 2008-2009 tot en met het afgesloten academiejaar 2012-2013.

Zie punt 2.2.3. voor definiëring en verdere afbakening (generatie)studenten met studentenkenmerken.

3.1.1. STUDIERENDEMENT GENERATIESTUDENTEN

TABEL 23: STUDIERENDEMENT GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID

	Studierendement HKO		Studierendement PBA	Studierendement ABA
	PBA	ABA		
2005 - 2006	53,97%	66,54%	59,34%	62,79%
2006 - 2007	57,57%	67,56%	58,45%	60,93%
2007 - 2008	53,14%	67,14%	58,61%	59,90%
2008 - 2009	66,69%	65,91%	65,20%	64,04%
2009 - 2010	66,06%	68,09%	64,45%	63,85%
2010 - 2011	57,79%	71,02%	64,06%	63,10%
2011 - 2012	64,41%	71,75%	63,74%	63,97%
2012 - 2013	68,41%	72,60%	62,71%	61,91%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 23 geeft per gerichtheid (hoger kunstonderwijs, de professionele bacheloropleidingen en de academische bacheloropleidingen) het gemiddeld studierendement van de generatiestudenten weer. Opvallend is dat het studierendement hoger is in het hoger kunstonderwijs dan in de niet-kunstopleidingen: in het academiejaar 2012-2013 hebben de generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs gemiddeld 68% van de opgenomen studiepunten

verworven, in de academische bacheloropleidingen bijna 73%. Dit is ongeveer 10% meer dan de generatiestudenten in de niet-kunstopleidingen. Eén van de mogelijke oorzaken is het gegeven dat studenten enkel toegelaten worden tot de kunstopleidingen als ze geslaagd zijn voor een artistieke toelatingsproef (zie hiervoor hoofdstuk 5).

Bekeken over de beschouwde periode is het studierendement van de generatiestudenten in de academische bacheloropleidingen, ondanks een aantal schommelingen, nagenoeg constant gebleven. In de professionele bacheloropleidingen is het studierendement licht toegenomen. Dit is niet zo in het hoger kunstonderwijs waar het studierendement globaal genomen aanzienlijk toegenomen is.

TABEL 24: STUDIERENDEMENT GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID EN PER GESLACHT

	Studierendement HKO				Studierendement PBA		Studierendement ABA	
	PBA		ABA		Vrouw	Man	Vrouw	Man
	Vrouw	Man	Vrouw	Man				
2005 - 2006	66,95%	49,12%	69,78%	62,76%	63,13%	53,96%	66,37%	59,03%
2006 - 2007	66,42%	53,28%	72,76%	61,70%	62,99%	52,01%	64,57%	57,10%
2007 - 2008	70,40%	44,58%	70,19%	63,69%	62,98%	52,51%	63,49%	56,08%
2008 - 2009	79,09%	59,88%	67,70%	63,78%	69,31%	59,41%	67,37%	60,43%
2009 - 2010	75,42%	59,89%	71,74%	64,13%	68,67%	58,61%	67,20%	60,35%
2010 - 2011	68,45%	50,98%	73,88%	67,46%	68,60%	57,68%	66,37%	59,70%
2011 - 2012	71,46%	60,66%	75,59%	66,78%	68,42%	56,99%	67,07%	60,71%
2012 - 2013	76,05%	63,90%	75,40%	68,95%	67,72%	55,70%	65,29%	58,47%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 24 geeft een verdere opsplitsing van het studierendement weer naar geslacht. Opvallend is dat het studierendement, ongeacht de gerichtheid van de opleidingen, beduidend hoger ligt bij de vrouwelijke generatiestudenten dan bij de mannelijke generatiestudenten.

TABEL 25: GEMIDDELD AANTAL OPGENOMEN STUDIEPUNTEN PER INSCHRIJVING VOOR GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID EN PER GESLACHT

	Gemiddeld aantal opgenomen studiepunten							
	Hoger kunstonderwijs				Professionele bacheloropleidingen		Academische bacheloropleidingen	
	PBA		ABA		Vrouw	Man	Vrouw	Man
	Vrouw	Man	Vrouw	Man				
2005 - 2006	60,00	60,00	59,93	59,40	58,89	59,26	58,00	58,05
2006 - 2007	60,04	59,73	60,16	59,49	58,47	59,25	58,66	58,70
2007 - 2008	57,14	58,39	59,29	58,90	58,27	58,86	58,51	58,35
2008 - 2009	56,68	56,12	57,28	56,67	53,78	54,35	55,39	55,29
2009 - 2010	56,70	51,63	56,72	56,62	52,56	53,24	54,82	54,69
2010 - 2011	49,40	49,24	55,87	55,68	52,29	52,09	54,64	54,03
2011 - 2012	55,67	54,66	54,99	55,71	52,04	51,37	54,33	53,92
2012 - 2013	51,34	53,33	55,08	54,77	51,10	50,93	53,99	53,46

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 25 geeft per gerichtheid en per geslacht het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving weer van de generatiestudenten in het hoger onderwijs. Opvallend hier is dat het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten sterk afneemt in de beschouwde periode en dit voor elke gerichtheid en zowel voor de mannelijke generatiestudenten als voor de vrouwelijke generatiestudenten.

TABEL 26: STUDIERENDEMENT GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID EN PER ONDERWIJSVORM SO

			ASO	BSO	KSO	TSO	Ander	
Hoger kunst onderwijs	Professionele bachelors	2005 - 2006	75,89%	34,84%	70,87%	47,27%	63,78%	
		2006 - 2007	81,06%	52,96%	64,39%	52,45%	64,15%	
		2007 - 2008	75,88%	50,03%	67,12%	54,45%	64,73%	
		2008 - 2009	76,96%	43,35%	64,86%	53,04%	63,49%	
		2009 - 2010	81,34%	40,16%	67,67%	54,25%	65,11%	
		2010 - 2011	83,13%	48,47%	69,12%	62,11%	67,77%	
		2011 - 2012	82,76%	56,86%	71,44%	57,27%	69,53%	
			2012 - 2013	82,33%	49,51%	73,69%	66,05%	68,21%
	Academische bachelors	2005 - 2006	70,85%	21,43%	50,06%	42,12%	53,70%	
		2006 - 2007	64,60%	41,46%	65,60%	48,39%	56,64%	
		2007 - 2008	60,97%	59,17%	57,30%	42,67%	53,03%	
		2008 - 2009	72,74%	46,90%	77,41%	60,31%	58,05%	
		2009 - 2010	76,77%	37,78%	66,67%	58,78%	72,10%	
		2010 - 2011	67,96%	21,52%	66,62%	53,88%	58,25%	
2011 - 2012		71,73%	54,68%	64,39%	56,08%	74,04%		
		2012 - 2013	77,22%	33,15%	64,32%	65,84%	69,38%	
Professionele bacheloropleidingen	2005 - 2006	74,75%	26,81%	49,02%	55,62%	54,53%		
	2006 - 2007	74,50%	26,95%	49,72%	54,58%	51,85%		
	2007 - 2008	74,02%	27,93%	52,92%	54,90%	51,11%		
	2008 - 2009	79,86%	35,28%	58,60%	61,03%	62,83%		
	2009 - 2010	79,41%	36,40%	59,70%	61,24%	56,19%		
	2010 - 2011	80,14%	36,67%	56,55%	60,94%	56,11%		
	2011 - 2012	80,28%	36,41%	59,63%	60,53%	55,65%		
	2012 - 2013	79,92%	34,41%	60,90%	59,90%	54,65%		
Academische bacheloropleidingen	2005 - 2006	67,77%	8,34%	51,06%	40,67%	42,77%		
	2006 - 2007	66,10%	13,00%	44,90%	38,39%	39,65%		
	2007 - 2008	64,58%	8,80%	45,94%	39,13%	38,58%		
	2008 - 2009	68,57%	12,58%	49,51%	41,70%	42,22%		
	2009 - 2010	68,57%	11,47%	49,15%	41,81%	41,91%		
	2010 - 2011	67,68%	14,82%	60,89%	41,40%	41,91%		
	2011 - 2012	68,47%	14,98%	51,98%	42,80%	45,34%		
	2012 - 2013	66,66%	10,97%	50,93%	39,37%	45,11%		

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 26 geeft per gerichtheid het studierendement van de generatiestudenten weer, opgesplitst naar vooropleiding SO van deze generatiestudenten. Het studierendement ligt het hoogst bij studenten met een ASO-vooropleiding, en dit ongeacht de gerichtheid.

Opvallend bij de kunstopleidingen is dat het studierendement voor alle vooropleidingen toeneemt in de beschouwde periode. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat in dezelfde periode het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten van de generatiestudenten afgenomen is (zie tabel 25).

In de professionele bacheloropleidingen verwerven de generatiestudenten afkomstig uit het ASO ongeveer 80% van de opgenomen studiepunten. Generatiestudenten uit het TSO en het KSO verwerven ongeveer 60% van de opgenomen studiepunten in de professionele bacheloropleidingen. Kijkt men naar de evolutie over de tijd, dan merkt men globaal genomen een verbetering op van het studierendement in de professionele bacheloropleidingen, en dit voor alle studenten, ongeacht de vooropleiding. Ook hier moet opgemerkt worden dat het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten van de generatiestudenten afgenomen is.

In de academische bacheloropleidingen ligt het studierendement aanzienlijk lager: ASO-studenten hebben hier een studierendement dat schommelt rondt de 66%, bij KSO-studenten schommelt het rond de 50% en bij TSO-studenten rond de 40%. Bekeken over de tijd blijft het studierendement in de academische bacheloropleidingen ongeveer stabiel of neemt licht af (voor ASO-, KSO- en TSO-studenten).

TABEL 27: STUDIERENDEMENT GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN PER GERICHTHEID

	Studietoelage		Werkstudent	
	Studietoelage ontvangen	Geen studietoelage ontvangen	Werkstudent	Geen werkstudent
Hoger kunstonderwijs – professionele bacheloropleidingen				
2008 - 2009	62,88%	67,63%		
2009 - 2010	67,44%	65,63%		
2010 - 2011	60,09%	57,10%		
2011 - 2012	66,09%	63,96%		
2012 - 2013	66,17%	69,11%		
Hoger kunstonderwijs – academische bacheloropleidingen				
2008 - 2009	61,25%	67,36%		
2009 - 2010	62,82%	69,70%		
2010 - 2011	69,23%	71,60%		
2011 - 2012	67,92%	72,78%		
2012 - 2013	70,76%	73,13%		
Professionele bacheloropleidingen				
2008 - 2009	60,40%	67,18%	74,18%	64,88%
2009 - 2010	59,32%	66,52%	64,68%	64,44%
2010 - 2011	59,04%	66,03%	64,28%	64,06%
2011 - 2012	57,97%	65,91%	65,39%	63,69%
2012 - 2013	56,87%	65,04%	62,29%	62,72%
Academische bacheloropleidingen				
2008 - 2009	56,57%	65,93%	39,75%	68,57%
2009 - 2010	55,91%	65,83%	39,83%	68,57%
2010 - 2011	54,03%	65,32%	33,59%	67,68%
2011 - 2012	55,13%	65,92%	25,76%	68,48%
2012 - 2013	53,61%	63,77%	34,64%	66,66%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 27 geeft per gerichtheid het studierendement weer van zowel de generatiestudenten met de studentenkenmerken beursstudent en werkstudent als van de generatiestudenten zonder deze studentenkenmerken. Uit deze tabel blijkt dat het studierendement van studenten met het studentenkenmerk beursstudent bijna overal lager ligt dan het studierendement van de studenten die dat studentenkenmerk niet hebben.

Het studierendement van de generatiestudenten met het kenmerk werkstudent in de professionele bacheloropleidingen wijkt af van het hiervoor geschetste beeld. Het studierendement van de werkstudenten is ongeveer even hoog als dat van de andere generatiestudenten. Als we kijken naar de evolutie vanaf 2009-2010 zijn we bij de beide categorieën een gelijkaardig verloop, namelijk een lichte daling van ongeveer 2%. In de academische bacheloropleidingen daarentegen ligt het studierendement van werkstudenten beduidend lager dan dat van de niet-werkstudent (meer dan 30% minder).

3.1.2. STUDIERENDEMENT NIET-GENERATIESTUDENTEN IN DE INITIELE BACHELOROPLEIDINGEN

De volgende tabellen geven het studierendement weer van de niet-generatiestudenten, opgesplitst naar gerichtheid⁸⁵ (tabel 28), naar gerichtheid en geslacht (tabel 29) naar gerichtheid en naar vooropleiding SO (tabel 31) en naar gerichtheid en studentenkenmerk voor de niet-generatiestudenten met een studentenkenmerk (tabel 32). Tabel 30 geeft het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving van een niet-generatiestudent weer in de initiële bacheloropleidingen.

Het studierendement van niet-generatiestudenten ligt beduidend hoger dan het studierendement van generatiestudenten, en dit zowel bij de kunstopleidingen als in de andere professionele en academische bacheloropleidingen. Ook bij de niet-generatiestudenten hebben de vrouwelijke studenten een hoger studierendement dan de mannen. Bekeken over de gehele periode is er overal een stijging van het studierendement van niet-generatiestudenten in de initiële bacheloropleidingen. Daartegenover staat evenwel ook hier een daling in het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving.

Als men kijkt naar de vooropleiding SO dan merkt men hier ook dezelfde verschillen op als bij de generatiestudenten. De niet-generatiestudenten met een vooropleiding ASO hebben het hoogste studierendement: zij verwerven gemiddeld meer dan 80% van de opgenomen studiepunten.

Het studierendement van de niet-generatiestudenten met een KSO-vooropleiding is het hoogst in de kunstopleidingen (78%), gevolgd door de professionele bachelors (bijna 75%). Studenten met een vooropleiding TSO hebben zowel in de kunstopleidingen als in de professionele bacheloropleidingen een studierendement van rond de 70%.

Als we kijken naar de evolutie, zien we bij alle vooropleidingen een lichte toename van het studierendement van de niet-generatiestudenten. Daartegenover staat dan weer de afname van het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving van de niet-generatiestudenten.

Het studierendement van niet-generatiestudenten met studentenkenmerken ligt overal lager dan het gemiddelde studierendement van de niet-generatiestudenten.

⁸⁵ In het hoger kunstonderwijs worden zowel de professionele als de academische bacheloropleidingen meegenomen.

TABEL 28: STUDIERENDEMENT NIET-GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID

	Studierendement		
	HKO	PBA	ABA
2005 – 2006	69,59%	68,84%	67,76%
2006 – 2007	73,91%	74,26%	72,31%
2007 – 2008	73,67%	73,67%	71,69%
2008 – 2009	75,35%	76,33%	73,55%
2009 – 2010	74,71%	75,70%	73,63%
2010 – 2011	75,99%	75,83%	73,70%
2011 – 2012	76,75%	75,96%	74,23%
2012 – 2013	78,29%	75,78%	73,49%

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 29: STUDIERENDEMENT NIET-GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID EN GESLACHT

	Studierendement HKO		Studierendement PBA		Studierendement ABA	
	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man
2005 - 2006	73,83%	65,79%	72,75%	63,59%	71,60%	63,97%
2006 - 2007	77,40%	70,55%	78,15%	68,82%	76,23%	68,33%
2007 - 2008	77,29%	70,05%	77,59%	68,25%	75,61%	67,65%
2008 - 2009	77,87%	72,81%	80,14%	71,02%	77,34%	69,60%
2009 - 2010	77,65%	71,85%	79,75%	70,12%	77,31%	69,80%
2010 - 2011	79,38%	72,56%	79,74%	70,35%	77,33%	69,92%
2011 - 2012	81,06%	72,32%	79,92%	70,33%	77,81%	70,52%
2012 - 2013	81,46%	74,91%	79,86%	69,96%	77,04%	69,82%

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 30: GEMIDDELD AANTAL OPGENOMEN STUDIEPUNTEN PER INSCHRIJVING VOOR NIET-GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID EN PER GESLACHT

	Gemiddeld aantal opgenomen studiepunten					
	Hoger kunstonderwijs - bacheloropleidingen		Professionele bacheloropleidingen		Academische bacheloropleidingen	
	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man
2005 - 2006	57,36	57,13	53,00	53,22	56,76	56,27
2006 - 2007	56,94	56,78	51,88	52,37	57,81	56,69
2007 - 2008	56,07	55,17	51,26	51,28	56,51	54,75
2008 - 2009	53,89	53,95	50,64	50,66	54,47	52,85
2009 - 2010	53,11	52,05	50,05	49,87	53,54	52,18
2010 - 2011	51,20	50,38	49,40	49,30	53,54	52,08
2011 - 2012	51,26	50,66	50,57	50,40	52,73	51,29
2012 - 2013	50,82	49,58	51,10	50,93	52,21	50,74

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 31 STUDIERENDEMENT NIET-GENERATIESTUDENTEN PER GERICHTHEID EN PER ONDERWIJSVORM SO

		ASO	BSO	KSO	TSO	Ander
Hoger kunstonderwijs	2005 - 2006	77,51%	43,53%	70,27%	56,04%	70,04%
	2006 - 2007	80,93%	57,81%	71,66%	64,06%	74,36%
	2007 - 2008	80,29%	55,51%	72,53%	64,28%	73,19%
	2008 - 2009	82,06%	60,51%	74,21%	67,64%	72,53%
	2009 - 2010	83,10%	56,50%	72,60%	65,92%	72,06%
	2010 - 2011	82,81%	55,66%	75,27%	70,63%	72,19%
	2011 - 2012	83,59%	62,02%	76,45%	68,29%	73,91%
	2012 - 2013	84,49%	63,81%	78,23%	73,05%	73,78%
Professionele bacheloropleidingen	2005 - 2006	80,11%	36,83%	60,88%	64,53%	66,29%
	2006 - 2007	83,53%	42,27%	67,88%	69,74%	73,57%
	2007 - 2008	82,88%	43,04%	69,82%	69,89%	67,53%
	2008 - 2009	84,95%	48,71%	73,15%	72,72%	68,78%
	2009 - 2010	84,34%	48,24%	73,33%	72,39%	67,55%
	2010 - 2011	84,70%	49,92%	71,33%	72,57%	67,41%
	2011 - 2012	84,90%	51,45%	73,01%	72,61%	67,80%
	2012 - 2013	84,73%	50,40%	74,29%	72,64%	67,65%
Academische bacheloropleidingen	2005 - 2006	73,21%	12,89%	56,26%	50,31%	51,47%
	2006 - 2007	76,87%	18,24%	58,65%	54,93%	57,46%
	2007 - 2008	75,97%	21,75%	60,55%	54,47%	52,95%
	2008 - 2009	77,70%	25,40%	61,34%	55,17%	52,62%
	2009 - 2010	77,74%	22,01%	60,97%	55,09%	52,18%
	2010 - 2011	77,61%	20,65%	66,61%	55,00%	53,14%
	2011 - 2012	77,76%	24,41%	64,86%	56,45%	56,15%
	2012 - 2013	77,04%	23,05%	64,72%	55,32%	56,43%

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 32: STUDIERENDEMENT NIET-GENERATIESTUDENTEN MET STUDENTENKENMERKEN PER GERICHTHEID

	Studietoelage		Werkstudent	
	Studietoelage ontvangen	Geen studietoelage ontvangen	Werkstudent	Geen werkstudent
	Hoger kunstonderwijs			
2008 - 2009	74,81%	75,53%	100,00%	75,34%
2009 - 2010	73,19%	75,22%	92,52%	74,70%
2010 - 2011	75,26%	76,22%	76,86%	75,99%
2011 - 2012	75,71%	77,06%	92,57%	76,74%
2012 - 2013	76,91%	78,74%	96,81%	78,29%
Professionele bacheloropleidingen				
2008 - 2009	73,09%	77,57%	71,09%	76,49%
2009 - 2010	72,68%	76,82%	68,83%	75,93%
2010 - 2011	72,60%	76,98%	67,52%	76,12%

2011 - 2012	72,53%	77,14%	69,55%	76,18%
2012 - 2013	71,71%	77,24%	69,02%	76,02%
Academische bacheloropleidingen				
2008 - 2009	67,67%	75,00%	42,00%	73,75%
2009 - 2010	67,69%	75,07%	45,25%	73,81%
2010 - 2011	67,07%	75,29%	47,60%	73,85%
2011 - 2012	67,56%	75,72%	46,82%	74,36%
2012 - 2013	66,73%	75,01%	48,82%	73,60%

Bron: Datawarehouse HO

3.1.3. STUDIERENDEMENT IN DE INITIELE MASTEROPLEIDINGEN⁸⁶

De volgende tabellen geven het studierendement in de masteropleidingen weer, opgesplitst naar gerichtheid (tabel 33) en naar gerichtheid en geslacht (tabel 34). Tabel 35 geeft het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving weer in de initiële masteropleidingen.

Voor het studierendement in masteropleidingen beschikken we pas vanaf het academiejaar 2007-2008 over de correcte cijfers. Er worden geen cijfers weergegeven over het studierendement naar vooropleiding SO (vooropleiding SO is minder relevant voor de masterstudenten dan voor bachelorstudenten).

Het studierendement in de masteropleidingen ligt beduidend hoger dan het studierendement in de bacheloropleidingen. Opvallend is dat in de niet-kunstopleidingen het studierendement van de mannelijke masterstudenten hoger ligt dan dat van de vrouwelijke studenten. Bekeken over de gehele periode is het studierendement in de masteropleidingen nagenoeg stabiel gebleven. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat ook hier het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving gedaald is. Er moet wel rekening gehouden worden met het gegeven dat een groot aantal studenten die starten in een masteropleiding ook nog een aantal opleidingsonderdelen volgen in een bacheloropleiding of in een schakel- of voorbereidingsprogramma. Aangezien het hier gaat om een andere inschrijving, worden deze niet meegenomen in de cijfers van het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten.

TABEL 33: STUDIERENDEMENT MASTERSTUDENTEN PER GERICHTHEID

	Studierendement masteropleidingen	
	HKO masters	Niet-HKO masters
2007 - 2008	86,59%	88,81%
2008 - 2009	84,78%	90,14%
2009 - 2010	84,50%	89,53%
2010 - 2011	82,83%	89,78%
2011 - 2012	84,83%	89,81%
2012 - 2013	85,49%	89,55%

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 34: STUDIERENDEMENT MASTERSTUDENTEN PER GERICHTHEID EN GESLACHT

	Studierendement masteropleidingen			
	HKO masters		Niet-HKO masters	
	Vrouw	Man	Vrouw	Man
2007 - 2008	89,10%	83,92%	86,16%	91,31%
2008 - 2009	87,52%	81,81%	87,47%	92,53%
2009 - 2010	87,11%	81,52%	86,88%	91,88%
2010 - 2011	87,47%	78,00%	87,14%	92,08%
2011 - 2012	87,29%	82,22%	87,21%	92,02%
2012 - 2013	85,86%	85,11%	86,91%	91,80%

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 35: GEMIDDELD AANTAL OPGENOMEN STUDIEPUNTEN PER INSCHRIJVING VOOR MASTERSTUDENTEN PER GERICHTHEID EN PER GESLACHT

	Gemiddeld aantal opgenomen studiepunten in de masteropleidingen			
	HKO-masters		Niet HKO masters	
	Vrouw	Man	Vrouw	Man
2007 - 2008	51,77	52,85	53,76	51,14
2008 - 2009	49,83	50,55	52,78	50,09
2009 - 2010	46,28	48,13	50,75	48,25
2010 - 2011	44,85	45,61	49,65	47,18
2011 - 2012	44,06	45,61	48,72	46,45
2012 - 2013	43,52	44,58	48,16	46,03

Bron: Datawarehouse HO

3.2. TIME TO GRADUATION

De “time to graduation” (of studieduur) is het aantal jaar dat een trajectstarter er over doet om het diploma van de gekozen opleiding te behalen.

Een trajectstarter is een student met een eerste inschrijving in een bepaalde opleiding (onafhankelijk van de instelling). Voorbeeld: een student die zich in 2011-2012 aan de K U Leuven voor de eerste keer inschrijft voor de bacheloropleiding Psychologie zal dat academiejaar meetellen als trajectstarter. Als deze student zich het jaar daarop in de bacheloropleiding Psychologie inschrijft aan de Universiteit Gent zal hij dat academiejaar niet meetellen als trajectstarter. Als hij zich evenwel zou inschrijven in een andere opleiding, bijvoorbeeld de bacheloropleiding Pedagogie, hetzij aan de KULEuven hetzij aan de Universiteit Gent, telt hij dat academiejaar wel mee als trajectstarter.

De gegevens die betrekking hebben op de time-to graduation kennen een aantal beperkingen:

- er kan enkel gewerkt worden met afgesloten academiejaren. Dit wil zeggen dat momenteel academiejaar 2012-2013 het meest recente jaar is waarvoor er gegevens beschikbaar zijn;

- er moet telkens rekening gehouden worden met het aantal studiepunten van de opleiding. Theoretisch gezien omvat één jaar voltijds studeren 60 studiepunten. Het aantal studiepunten van de opleiding heeft dus steeds een invloed op de studieduur.

We beperken ons in de tabellen dan ook tot de weergave van de instroomcohortes die in het afgesloten academiejaar 2012-2013 al voldoende tijd hadden (volgens de 60 studiepunten per jaar-regel) om een diploma te behalen. Voor de bacheloropleidingen betekent dit dat gegevens tot en met de instroomcohorten van 2010-2011 kunnen weergegeven worden. Voor de masteropleidingen van 60 studiepunten kunnen de gegevens tot en met de instroomcohorten van 2012-2013 weergegeven worden, voor de masteropleidingen van 120 studiepunten deze van 2011-2012.

Om de tabellen zo bevattelijk mogelijk te maken zijn in de tabellen de categorieën beperkt tot de nominale studieduur en de nominale studieduur +1. De nominale studieduur is de 'normale' tijd dat een student over het traject zou moeten doen om een diploma te behalen. Of met andere woorden het aantal academiejaren waarin een student, als hij elk academiejaar 60 studiepunten opneemt en verwerft, de opleiding kan afronden. Hiervoor wordt aangenomen dat 60 studiepunten overeen komt met 1 academiejaar. De nominale studieduur voor een bacheloropleiding van 180 studiepunten is dan 3 jaar. De nominale studieduur +1 is de nominale studieduur plus één academiejaar.

De huidige database DHO bevat enkel informatie vanaf het academiejaar 2006-2007. Vergelijkingen met de jaren ervoor zijn dus niet mogelijk. Voor de masterjaren kunnen we enkel data geven vanaf 2007-2008.

3.2.1. TIME TO GRADUATION DE INITIELE BACHELOROPLEIDINGEN (GLOBAAL)

TABEL 36: TIME TO GRADUATION IN DE INITIELE BACHELOROPLEIDINGEN

Tabel 36 geeft, opgesplitst naar gerichtheid, voor de trajectstarters in een bepaald academiejaar het aantal studenten weer die afgestudeerd zijn binnen de nominale studieduur, zijnde drie jaar voor de bacheloropleidingen, en binnen de nominale studieduur + 1, zijnde vier jaar, evenals het aandeel van deze studenten ten opzichte van het totaal aantal trajectstarters in de desbetreffende gerichtheid. Opvallend is dat in elke gerichtheid het aantal trajectstarters dat zijn bachelordiploma behaalt binnen de 3 jaar vermindert over de beschouwde periode. Ook het aandeel studenten dat een bachelordiploma behaalt in 4 jaar (= nominale studieduur + 1 academiejaar) neemt af.

	Hoger kunstonderwijs		Professionele bacheloropleidingen		Academische bacheloropleidingen	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2006-2007	763	981	14015	17905	10.417	13.006
	36,39%	46,78%	39,33%	50,25%	38,12%	47,60%
2007-2008	638	922	12753	17090	9.265	12.011
	29,37%	42,45%	36,14%	48,42%	34,38%	44,57%
2008-2009	625	873	13662	18447	9.306	12.137
	30,30%	42,32%	35,77%	48,30%	33,83%	44,12%
2009-2010	616	910	13718	18.803	9.115	12.164
	28,31%	41,82%	33,32%	45,67%	31,98%	42,68%
2010-2011	634		13607		8.685	
	30,06%		31,90%		30,30%	

Bron: Datawarehouse HO

3.2.2. TIME TO GRADUATION IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

3.2.2.1. TIME TO GRADUATION IN DE BACHELOROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

Tabel 37 geeft informatie over de “time to graduation” in de academische en professionele bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs, die allen een studieomvang hebben van 180 studiepunten. Per academiejaar wordt weergegeven hoeveel trajectstarters er hun opleidingen voltooien binnen de nominale studieduur, zijnde 3 jaar, en binnen de nominale studieduur +1. Tevens wordt het aandeel van de trajectstarters weergegeven die hun opleidingen binnen de 3, respectievelijk 4 jaar voltooien.

TABEL 37: TIME TO GRADUATION IN DE BACHELOROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2006-2007	452	555	311	426	763	981
	43,46%	53,37%	29,42%	40,30%	36,39%	46,78%
2007-2008	354	499	284	423	638	922
	32,96%	46,46%	25,89%	38,56%	29,37%	42,45%
2008-2009	345	472	280	401	625	873
	33,30%	45,63%	27,18%	38,93%	30,30%	42,32%
2009-2010	347	503	269	407	616	910
	32,83%	47,49%	24,06%	36,40%	28,31%	41,82%
2010-2011	394		240		634	
	35,73%		23,81%		30,06%	

Bron: Datawarehouse HO

Als we kijken naar het percentage studenten dat afstudeert na drie jaar zien we, tot en met de instroomcohort van 2009-2010, een sterke daling. Daar waar in 2006-2007 nog 36.39% van de trajectstarters in de bacheloropleidingen van het hoger kunstonderwijs afstudeerde in drie jaar, is dit voor de studenten die in 2009-2010 startten teruggevallen tot 28.31%. Voor de studenten die gestart zijn in 2010-2011 merkt men terug een lichte toename op van het aantal studenten dat afstudeert binnen de nominale studieduur van 3 jaar. Ook het aandeel van de trajectstarters dat afstudeert na 4 jaar is sterk afgenomen: van 46.78% naar 41.82% in de beschouwde periode.

Opgesplitst naar gender zien we grote verschillen in de “time to graduation”. Van de vrouwen die in het academiejaar 2010-2011 aan het traject gestart zijn, zijn 11.92% meer vrouwen afgestudeerd binnen de nominale studieduur van 3 jaar dan van de mannen die in hetzelfde academiejaar aan het traject gestart zijn. Dit verschil blijft rond de 11% voor de nominale studieduur +1. We zien ook dat zowel bij de vrouwen als bij de mannen het aandeel dat na de nominale studieduur afstudeert, daalt doorheen de academiejaren 2006-2007 tot en met 2010-2011. De daling is minder groot bij de mannelijke studenten (-5.61%) dan bij de vrouwelijke studenten (-7.73%).

TABEL 38: TIME TO GRADUATION IN DE BACHELOROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS PER ONDERWIJSVORM SO

	ASO		BSO		KSO		TSO		Ander	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1
2006 - 2007	283 44,57%	362 57,01%	19 21,84%	28 32,18%	172 34,06%	230 45,54%	72 24,00%	101 33,67%	217 38,07%	260 45,61%
2007 - 2008	269 36,60%	383 52,11%	11 12,50%	21 23,86%	137 25,95%	214 40,53%	65 19,01%	103 30,12%	156 32,57%	201 41,96%
2008 - 2009	264 37,61%	360 51,28%	14 16,87%	20 24,10%	138 26,54%	214 41,15%	62 21,45%	97 33,56%	147 31,34%	182 38,81%
2009 - 2010	263 36,53%	382 53,06%	9 9,68%	13 13,98%	144 26,04%	238 43,04%	65 17,24%	98 25,99%	135 31,18%	179 41,34%
2010 - 2011	271 38,49%		12 10,71%		136 26,46%		52 15,66%		163 36,47%	

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 38 geeft aan dat er grote verschillen zijn tussen het aantal studenten die afstuderen na de nominale studieduur, dit in relatie met de onderwijsvorm SO. Van de studenten met een ASO achtergrond studeert ongeveer 38,5 % af na 3 jaar. Ook voor de studenten met de achtergrond "Andere" ligt dit percentage relatief hoog (36,5% voor de cohorte 2010-2011). Dit daalt fors voor de studenten met een KSO (26,46%); TSO (15,66%) en BSO (10,71%) achtergrond. We zien voor alle onderwijsvormen een daling over de verschillende academiejaren (met uitzondering van de laatste cohorte).

3.2.2.2. TIME TO GRADUATION IN DE MASTEROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

Tabel 39 geeft informatie over de time to graduation in de masteropleidingen van het hoger kunstonderwijs. Aangezien de onderwijsvorm secundair onderwijs minder relevant is voor masterstudenten wordt hier niet op ingegaan. Ook worden geen gegevens weergegeven over studenten met studentenkenmerken aangezien deze ingezameld worden in het secundair onderwijs.

TABEL 39 TIME TO GRADUATION IN DE MASTEROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

Tabel 39a. masteropleidingen met een studieomvang van 60 studiepunten

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1
2007-2008	255 72,86%	301 86,00%	198 62,86%	250 79,37%	453 68,12%	551 82,86%
2008-2009	203 65,91%	255 82,79%	156 66,67%	184 78,63%	359 66,24%	439 81,00%
2009-2010	227 60,53%	313 83,47%	147 54,65%	207 76,95%	374 58,07%	520 80,75%
2010-2011	201 62,23%	264 81,73%	132 46,48%	199 70,07%	333 54,86%	463 76,28%
2011-2012	192	297	141	197	333	494

	50,13%	77,55%	53,41%	74,62%	51,47%	76,35%
2012-2013	167		148		315	
	47,18%		49,33%		48,17%	

Tabel 39b. masteropleidingen met een studieomvang van 120 studiepunten

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur+1	Nominale studieduur	Nominale studieduur+1	Nominale studieduur	Nominale studieduur+1
2007-2008	95	119	97	124	192	243
	56,21%	70,41%	59,51%	76,07%	57,83%	73,19%
2008-2009	96	146	77	112	173	258
	46,60%	70,87%	44,77%	65,12%	45,77%	68,25%
2009-2010	71	121	68	99	139	220
	43,56%	74,23%	41,21%	60,00%	42,38%	67,07%
2010-2011	76	109	72	114	148	223
	49,35%	70,78%	41,38%	65,52%	45,12%	67,99%
2011-2012	60		82		142	
	40,54%		52,23%		46,56%	

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 39 geeft de time to graduation weer voor zowel de masteropleidingen van 60 studiepunten als voor deze van 120 studiepunten.

We zien een sterke daling in het aandeel studenten dat afstudeert in één jaar in de masteropleidingen van 60 studiepunten. Daar waar in 2007-2008 nog 68.12% van de studenten afstudeerde in één jaar, is dit voor de studenten die in 2012-2013 startten teruggevallen tot 48.17%. Dit betekent een daling van 19.95%. Eén van de mogelijke oorzaken kan zijn dat een aantal studenten een masteropleiding starten terwijl ze nog opleidingsonderdelen van een bacheloropleiding of van een schakel- of voorbereidingsprogramma volgen. Deze studenten worden ook meegeteld als trajectstarters in de masteropleiding terwijl het mogelijk is dat ze slechts een beperkt aantal studiepunten opnemen in deze masteropleiding. Hierbij moet ook opgemerkt worden dat het hier over relatief kleine aantallen gaat die sterk kunnen fluctueren.

Als we kijken naar het percentage studenten in de masteropleiding van 120 studiepunten in het hoger kunstonderwijs dat afstudeert na twee jaar, valt op dat de cijfers enorm schommelen van jaar tot jaar. Zo studeerde van de studenten die in 2007-2008 gestart zijn in hun mastertraject 57.83% af na twee jaar studie. In het recentste jaar ter onzer beschikking, nl. 2011-2012, zagen we dat 46.56% van de starters afstudeerde na twee jaar.

De cijfers opgesplitst naar gender fluctueren sterk van jaar tot jaar. Het is dan ook moeilijk om hierin een lijn te vinden. Wel neemt overal het aantal studenten dat afstudeert binnen de nominale studieduur en de nominale studieduur +1 af. .

3.2.3 TIME TO GRADUATION IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

TABEL 40: TIME TO GRADUATION IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2006-2007	9.214	11.459	4.801	6.446	14.015	17.905
	44,59%	55,45%	32,08%	43,07%	39,33%	50,25%
2007-2008	8.270	10.780	4.483	6.310	12.753	17.090
	40,83%	53,22%	29,81%	41,96%	36,14%	48,42%
2008-2009	9.039	11.891	4.623	6.556	13.662	18.447
	40,57%	53,37%	29,06%	41,21%	35,77%	48,30%
2009-2010	9.049	12.047	4.669	6.756	13.718	18.803
	37,96%	50,53%	26,95%	38,99%	33,32%	45,67%
2010-2011	9.105		4.502		13.607	
	36,70%		25,23%		31,90%	

Bron: Datawarehouse HO

Deze tabel geeft aan dat ook bij de professionele bacheloropleidingen het aantal studenten dat binnen de nominale studieduur zijn/haar diploma behaalt, afneemt. Bij de studenten gestart in 2006-2007 behaalde 39.33% een diploma na de nominale studieduur. Bij de studenten gestart in 2010-2011 was dit percentage gezakt tot 31.90%. Dit is een afname van 7.43%. Ook het aandeel van de trajectstarters dat een professioneel bachelordiploma behaalt na vier jaar is afgenomen in de beschouwde periode.

Uit deze tabel blijkt ook dat van de vrouwelijke trajectstarters die gestart zijn in het academiejaar 2010-2011 er 11.57% meer afstuderen binnen de nominale studieduur dan van de mannelijke trajectstarters. Dit verschil ligt ook rond de 11% voor de nominale studieduur +1. We zien dat zowel bij de vrouwen als bij de mannen het aandeel dat na de nominale studieduur afstudeert daalt doorheen de academiejaren 2006-2007 tot en met 2010-2011. Deze daling is ongeveer even groot voor de mannelijke studenten (-6.85%) als voor de vrouwelijke studenten (-7.89%).

TABEL 41: TIME TO GRADUATION IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN PER ONDERWIJSVORM SO

	ASO		BSO		KSO		TSO		Ander	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2006-2007	6.467	7.942	228	330	206	281	4.994	6.986	2.120	2.366
	54,22%	66,59%	11,83%	17,12%	31,16%	42,51%	31,15%	43,58%	41,69%	46,53%
2007-2008	6.505	8.145	206	329	215	296	4.767	6.971	1.060	1.349
	51,77%	64,83%	10,04%	16,04%	30,20%	41,57%	29,41%	43,01%	28,21%	35,90%
2008-2009	6.751	8.604	261	407	195	302	4.979	7.324	1.475	1.809
	51,00%	64,99%	11,44%	17,84%	25,32%	39,22%	29,03%	42,71%	31,05%	38,08%
2009-2010	6.657	8.654	313	473	264	375	5.256	7.710	1.228	1.591
	47,94%	62,33%	11,28%	17,04%	28,33%	40,24%	28,11%	41,23%	25,18%	32,63%
2010-	6.719		327		201		5.352		1.008	

2011	47,41%		10,60%		21,71%		27,13%		21,24%
------	--------	--	--------	--	--------	--	--------	--	--------

Bron: Datawarehouse HO

Uit tabel 41 blijkt dat er inzake de time to graduation grote verschillen zijn afhankelijk van de onderwijsvorm SO die de student gevolgd heeft. Van de studenten met een ASO-achtergrond behaalden van de studenten die in het academiejaar 2010-2011 gestart zijn 47.41% hun diploma binnen de nominale studieduur. Dit is ongeveer 16% meer dan het algemeen gemiddelde in de professionele bacheloropleidingen.

Dit aandeel daalt fors voor de studenten met een TSO (27.13%), KSO (21.71%), Ander (21.24%) en BSO (10.60%) achtergrond. Hier ligt het aandeel tussen de 4% en 20% onder het algemeen gemiddelde.

We zien wel voor alle onderwijsvormen een daling van het aandeel studenten dat binnen de nominale studieduur afstudeert over de verschillende academiejaren. Deze daling is het laagste voor het BSO (-1.23%), groter voor studenten uit het TSO (-4.02%), ASO (-6.81%) en KSO (-9.45%) en het grootste voor studenten met een Andere onderwijsachtergrond (-20.45%).

3.2.4.TIME TO GRADUATION IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN

TABEL 42: TIME TO GRADUATION IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2006-2007	5.596	6.963	4.821	6.043	10.417	13.006
	43,35%	53,94%	33,44%	41,92%	38,12%	47,60%
2007-2008	5.153	6.607	4.112	5.404	9.265	12.011
	39,63%	50,79%	29,50%	38,76%	34,38%	44,57%
2008-2009	5.135	6.645	4.171	5.492	9.306	12.137
	38,23%	49,46%	29,64%	39,03%	33,83%	44,12%
2009-2010	5.208	6.806	3.907	5.358	9.115	12.164
	37,59%	49,12%	26,68%	36,59%	31,98%	42,68%
2010-2011	4.939		3.746		8.685	
	35,49%		25,42%		30,30%	

Bron: Datawarehouse HO

Op basis van deze tabel zien we dat het aantal studenten dat binnen de nominale studieduur zijn/haar diploma behaalt, afneemt. Bij de studenten gestart in 2006-2007 behaalde 38.12% een diploma na de nominale studieduur van 3 jaar. Bij de starters in 2010-2011 was dit percentage gezakt tot 30.30%. Dit is een afname van 7.82%, en gelijkaardig aan de afname bij de professionele bacheloropleidingen.

Uit tabel 42 blijkt dat van de vrouwelijke trajectstarters, gestart in het academiejaar 2010-2011, er 10.08% meer afstudeerden binnen de nominale studieduur van 3 jaar dan van de mannelijke trajectstarters. Dit verschil verhoogt tot 12.53% voor de nominale studieduur +1. Deze verschillen zijn vergelijkbaar met de verschillen in het hoger kunstonderwijs en de professionele bacheloropleidingen.

We zien dat zowel bij de vrouwen als bij de mannen het aandeel dat na de nominale studieduur afstudeert daalt doorheen de academiejaren 2006-2007 tot en met 2010-2011. Deze daling is ongeveer even groot

voor de mannelijke studenten (-8.02%) als voor de vrouwelijke studenten (-7.85%). Deze daling komt ongeveer overeen met de daling voor het hoger kunstonderwijs en de professionele bacheloropleidingen.

TABEL 43: TIME TO GRADUATION IN DE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN PER ONDERWIJSVORM SO

	ASO		BSO		KSO		TSO		Ander	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1	Nominale studieduur	Nominale studieduur +1
2006-2007	8.443	10.649	5	5	57	90	512	653	1.399	1.608
	41,95%	52,91%	4,00%	4,00%	18,81%	29,70%	21,86%	27,88%	31,59%	36,31%
2007-2008	8.021	10.402	4	5	60	86	449	638	731	880
	38,52%	49,95%	3,88%	4,85%	20,00%	28,67%	18,39%	26,13%	31,59%	36,31%
2008-2009	8.299	10.799	2	3	55	90	434	585	516	660
	38,32%	49,86%	1,67%	2,50%	15,90%	26,01%	16,85%	22,71%	22,27%	26,81%
2009-2010	8.179	10.844	1	1	49	89	396	581	490	649
	36,56%	48,47%	0,81%	0,81%	12,19%	22,14%	14,19%	20,82%	18,37%	23,50%
2010-2011	7.802		4		67		408		404	
	34,88%		2,35%		17,63%		13,73%		17,41%	

Bron: Datawarehouse HO

Ook deze tabel geeft aan dat de onderwijsvorm SO een belangrijke invloed heeft op de time to graduation. Van de studenten met een ASO-achtergrond heeft 34,88% van de starters in het academiejaar 2010-2011 zijn diploma behaald binnen de nominale studieduur. Dit is ongeveer 4% meer dan het algemeen gemiddelde in de academisch gerichte bacheloropleidingen.

Dit aandeel daalt fors voor de studenten met een KSO (17.63%), Ander (17.41%), TSO (13.73%) en BSO (2.35%) achtergrond. Voor deze onderwijsvormen liggen de percentages tussen de 13% en 28% onder het algemeen gemiddelde. We zien wel voor alle onderwijsvormen een daling van het aandeel studenten dat binnen de nominale studieduur afstudeert over de verschillende academiejaren. Deze daling is het laagste voor het KSO (-1.18%) en BSO (-1.65%) en groter voor studenten uit het ASO (-7.07%) en TSO (-8.13%) en het grootste voor studenten met een andere onderwijsachtergrond (-14.18%). Dit patroon komt overeen met het patroon in de professionele bacheloropleidingen.

3.2.5. TIME TO GRADUATION IN DE MASTEROPLEIDINGEN

TABEL 44a: TIME TO GRADUATION IN DE MASTEROPLEIDINGEN VAN 60 STUDIEPUNTEN

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2007-2008	3.851	4.620	3.632	4.754	7.483	9.374
	70,73%	84,85%	60,46%	79,14%	65,35%	81,87%
2008-2009	3.648	4.562	2.997	4.109	6.645	8.671
	67,44%	84,33%	55,90%	76,65%	61,69%	80,50%
2009-2010	3.524	4.650	2.966	4.256	6.490	8.906
	61,46%	81,09%	52,88%	75,88%	57,23%	78,53%
2010-2011	3.497	4.843	2.832	4.205	6.329	9.048

	57,56%	79,68%	49,19%	73,04%	53,48%	76,46%
2011-2012	3.510	4.896	2.693	4.177	6.203	9.073
	57,01%	79,50%	46,96%	72,83%	52,15%	76,28%
2012-2013	3.303		2.595		5.898	
	56,32%		44,80%		49,49%	

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 44b: TIME TO GRADUATION IN DE MASTEROPLEIDINGEN VAN 120 STUDIEPUNTEN⁸⁷

	Vrouwelijk		Mannelijk		Totaal	
	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1	Nominale studieduur	Nominale studieduur + 1
2007-2008	2.968	3.385	2.367	2.797	5.335	6.182
	77,86%	88,80%	67,11%	79,30%	72,69%	84,23%
2008-2009	2.813	3.258	2.198	2.640	5.011	5.898
	77,34%	89,58%	68,99%	82,86%	73,44%	86,44%
2009-2010	2.857	3.413	2.270	2.864	5.127	6.277
	73,90%	88,28%	65,06%	82,09%	69,71%	85,34%
2010-2011	2.888	3.561	2.218	2.871	5.106	6.432
	71,03%	87,58%	63,05%	81,61%	67,33%	84,81%
2011-2012	3.089		2.346		5.435	
	68,72%		63,27%		66,26%	

Bron: Datawarehouse HO

Als we kijken naar het percentage studenten in de masteropleidingen van 60 studiepunten dat afstudeerde na een jaar zien we een sterke daling. Daar waar in 2007-2008 nog 65.35% van de studenten in de masteropleidingen van 60 studiepunten afstudeerde in één jaar, is dit voor de studenten die in 2012-2013 startten teruggevallen tot 49.49%. Dit betekent een daling van 15.86%.

Voor de studenten in een academisch gerichte masteropleiding van 120 studiepunten die afstudeerden na twee jaar, valt opnieuw een afname van het percentage afgestudeerden na twee jaar op. Van de 2007-2008-cohorte studeerde nog 72.69% van de studenten af in twee jaar tijd, terwijl dit percentage in de 2011-2012-cohorte was teruggevallen tot 66.26%, of een afname van 6.43%.

Uit deze tabellen blijkt dat voor de masteropleidingen van 60 studiepunten er van de vrouwelijke trajectstarters 11.52% meer afstuderen binnen de nominale studieduur dan van de mannelijke trajectstarters. Voor de masteropleidingen van 120 studiepunten is dit 5.45%.

We zien dat zowel bij de vrouwen als bij de mannen het aandeel dat binnen de nominale studieduur afstudeert daalt doorheen de academiejaren 2006-2007 tot en met 2010-2011. Voor de masteropleidingen van 60 studiepunten is deze daling is ongeveer even groot voor de vrouwelijke studenten (-14.41%) als voor de mannelijke studenten (-15.66%). Voor de masteropleidingen van 120 studiepunten is de daling groter voor de vrouwelijke studenten (-9.14%) als voor de mannelijke studenten (-3.84%).

⁸⁷ De masteropleidingen van 180 en 240 studiepunten worden hier niet bekeken dit omdat 1) het aantal beperkt is en 2) de periode waarover gegevens beschikbaar zijn erg kort is.

3.3. HERORIËNTATIES

3.3.1. AANTAL HERORIËNTATIES

In dit deel bekijken we de evolutie van het aantal heroriëntaties van generatiestudenten binnen één academiejaar en het aantal heroriëntaties na één academiejaar in het hoger onderwijs.

Voor de heroriëntaties binnen één academiejaar worden alle veranderingen van opleiding in rekening gebracht (dit zijn zowel deze binnen dezelfde hogeronderwijsinstelling als deze naar een andere instelling). Voor de heroriëntaties na één academiejaar wordt, omwille van naamsveranderingen van opleidingen tussen verschillende academiejaren, enkel rekening gehouden met heroriëntaties tussen verschillende studiegebieden. Dit zal een kleine onderschatting geven van het aantal heroriëntaties na één academiejaar.

Voor de cijfers in verband met heroriëntaties binnen het jaar houden we rekening met de cijfers op 15 maart van elk academiejaar. Tot deze datum kunnen studenten een deel van hun leerkrediet behouden bij heroriëntering.

In tegenstelling tot voorgaande tabellen waarin alle inschrijvingen van generatiestudenten in de opleiding werden meegeteld (zowel actieve als niet actieve inschrijvingen), wordt hier, omwille van de focus van het thema, enkel rekening gehouden met studenten die op het einde van het academiejaar nog een actieve inschrijving hadden in de opleiding waarnaar ze heroriënteerden.

Gehanteerde afkortingen:

- PBA: professionele bacheloropleidingen
- ABA: academische bacheloropleidingen

3.3.1.1. HERORIËNTATIES BINNEN HETZELFDE ACADEMIEJAAR

TABEL 45.: HERORIËNTATIES BINNEN HETZELFDE ACADEMIEJAAR

Voor heroriëntatie		Na heroriëntatie		Percentage heroriënteringen van totaal aantal inschrijvingen van generatiestudenten				
				2008-2009*	2009-2010*	2010-2011*	2011-2012	2012-2013
Hogeschool	ABA	Hogeschool	ABA	0,45%	0,38%	0,47%	0,61%	0,66%
			PBA	2,91%	3,42%	5,49%	5,46%	6,06%
		Universiteit	ABA	0,42%	0,61%	1,02%	1,13%	1,03%
		Totaal soort opleiding	3,78%	4,41%	6,98%	7,20%	7,75%	
	PBA	Hogeschool	ABA	0,08%	0,07%	0,20%	0,16%	0,17%
			PBA	1,95%	2,44%	3,53%	3,55%	3,95%
		Universiteit	ABA	0,09%	0,17%	0,34%	0,29%	0,32%
		Totaal soort opleiding	2,13%	2,68%	4,07%	4,00%	4,45%	
	Totaal soort instelling			2,43%	2,98%	4,59%	4,56%	5,03%
	Universiteit	ABA	Hogeschool	ABA	0,35%	0,30%	0,57%	0,61%
PBA				1,32%	1,66%	2,47%	2,68%	2,81%
Universiteit		ABA	0,72%	1,26%	2,36%	2,41%	2,40%	
Totaal soort opleiding		2,39%	3,22%	5,41%	5,70%	6,02%		
Totaal			2,41%	3,06%	4,86%	4,93%	5,34%	

(Voorbeeld: in 2008-2009 heroriënteerden 0.45% generatiestudenten van een academische bachelor aan een hogeschool naar een andere academische bachelor aan een hogeschool)

* Voor academiejaren 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 beschikken we niet over laadoperatie 2 (15/03). Voor deze jaren werd er gekeken naar de officieel gevalideerde cijfers. Dit kan een vertekend beeld opleveren.

Bron: Datawarehouse HO

Op basis van deze cijfers kunnen we besluiten dat het percentage heroriëntaties binnen hetzelfde academiejaar het meest voorkomt bij academische bacheloropleidingen in hogescholen, gevolgd door academische bacheloropleidingen in universiteiten, en tenslotte bij professionele bacheloropleidingen in hogescholen.

Verder zien we dat het aandeel generatiestudenten dat gedurende het eerste academiejaar heroriënteert naar een andere opleiding gestaag toeneemt voor alle opleidingen in de periode 2008-2009 tot en met 2012-2013.

Van de generatiestudenten die een academische bacheloropleiding volgden in een hogeschool steeg het aantal heroriëntaties binnen het eerste jaar hoger onderwijs tussen 2008-2009 en 2012-2013 met 2.97%. Bij generatiestudenten die een professionele bacheloropleiding volgden in een hogeschool steeg het aantal heroriëntaties binnen het eerste jaar hoger onderwijs in dezelfde periode met 2.32%.

Tenslotte zien we ook een stijging van 3.63% in het aantal heroriëntaties van generatiestudenten die een academische bacheloropleiding startten aan een universiteit in de periode 2008-2009 en 2012-2013.

TABEL 46. SOORTEN HERORIËNTATIES BINNEN HET EERSTE ACADEMIEJAAR HOGER ONDERWIJS

	2008-2009*	2009-2010*	2010-2011*	2011-2012	2012-2013
van PBA naar andere PBA	44,03%	43,90%	40,32%	40,41%	41,60%
van ABA naar andere ABA	19,14%	20,78%	23,26%	23,94%	22,91%
van ABA naar PBA	32,85%	31,07%	30,23%	30,52%	30,28%
van PBA naar ABA	3,98%	4,26%	6,19%	5,13%	5,21%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

	2008-2009*	2009-2010*	2010-2011*	2011-2012	2012-2013
van PBA naar andere PBA	520	691	1.035	1.055	1.174
van ABA naar andere ABA	226	327	597	625	644
van ABA naar PBA	388	489	776	797	853
van PBA naar ABA	47	67	159	130	147
Totaal	1.181	1.574	2.567	2.607	2.818

* Voor academiejaren 2008-2009, 2009-2010 en 2010-2011 beschikken we niet over laadoperatie 2 (15/03). Voor deze jaren werd er gekeken naar de officieel gevalideerde cijfers. Dit kan een vertekend beeld opleveren.

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 46 geeft de soorten heroriëntaties van generatiestudenten weer in het eerste academiejaar hoger onderwijs, zowel in percentages als in aantallen.

Uit deze cijfers blijkt dat de meeste heroriëntaties voorkomen op hetzelfde niveau. Meer dan 60% van de heroriëntaties van generatiestudenten binnen hetzelfde academiejaar zijn heroriënteringen van een professionele bacheloropleiding naar een andere professionele bacheloropleiding of van een academische bacheloropleiding naar een andere academische bacheloropleiding.

Het aantal heroriëntaties van generatiestudenten binnen hetzelfde academiejaar van een academische bacheloropleiding naar een professionele bacheloropleiding schommelt rond de 30% van het totaal aantal heroriëntaties binnen het eerste jaar. De omgekeerde beweging daarentegen, nl. van een professionele bacheloropleiding naar een academische bacheloropleiding komt veel minder vaak voor, maar lijkt lichtjes toe te nemen.

3.3.1.2. HERORIËNTATIES NA ÉÉN JAAR HOGER ONDERWIJS

De meeste heroriënteringen van generatiestudenten vinden echter plaats na één jaar hoger onderwijs. Zoals bovenaan vermeld, houden we omwille van naamsveranderingen van opleidingen tussen verschillende academiejaren enkel rekening met heroriëntaties tussen verschillende studiegebieden. Dit kan een kleine onderschatting betekenen van het aantal effectieve heroriëntaties tussen opleidingen.

TABEL 47: HERORIËNTATIES NA ÉÉN JAAR HOGER ONDERWIJS

Voor heroriëntatie (jaar 1)		Na heroriëntatie (jaar 2)		Percentage heroriënteringen van totaal aantal inschrijvingen van generatiestudenten voor heroriëntatie				
				AJ 2008	AJ 2009	AJ 2010	AJ 2011	AJ 2012
				-> AJ 2009*	-> AJ 2010*	-> AJ 2011*	-> AJ 2012	-> AJ 2013**
Hogeschool	ABA	Hogeschool	ABA	0,97%	1,24%	0,73%	0,90%	0,14%
			PBA	7,90%	7,48%	7,88%	7,94%	7,66%
		Universiteit	ABA	1,93%	1,79%	1,80%	1,82%	8,04%
		Totaal soort opleiding	10,81%	10,51%	10,41%	10,67%	15,84%	
	PBA	Hogeschool	ABA	0,36%	0,47%	0,40%	0,37%	0,14%
			PBA	5,15%	5,15%	5,61%	5,94%	6,61%
		Universiteit	ABA	0,56%	0,68%	0,63%	0,65%	0,88%
		Totaal soort opleiding	6,07%	6,30%	6,63%	6,96%	7,63%	
	Totaal soort instelling		6,93%	8,54%	8,92%	9,19%	11,00%	
	Universiteit	ABA	Hogeschool	ABA	3,51%	3,49%	3,40%	3,59%
PBA				10,32%	10,87%	11,07%	10,38%	9,98%
Universiteit		ABA	6,22%	5,50%	5,90%	6,34%	9,91%	
Totaal soort opleiding		20,04%	19,86%	20,38%	20,30%	20,12%		
Totaal				11,30%	11,29%	11,53%	11,70%	12,58%

(Voorbeeld: van de generatiestudenten in 2008-2009 heroriënteerden 0.97% studenten van een academische bachelor aan een hogeschool na één academiejaar (dit is in academiejaar 2009-2010) naar een andere academische bachelor aan een hogeschool)

* Door de integratiebeweging nam het aantal ABA's aan de hogescholen af in 2013. Dit kan een vertekend beeld geven voor de heroriëntaties van 2012 naar 2013.

Bron: Datawarehouse HO

Op basis van deze cijfers zien we dat het aandeel generatiestudenten dat zich na één academiejaar heroriënteert naar een ander studiegebied relatief constant blijft tussen 2008-2009 en 2012-2013.

We kunnen op basis van deze cijfers ook besluiten dat het percentage heroriëntaties na één academiejaar vaker voorkomt bij academische bacheloropleidingen. In tegenstelling tot het aandeel heroriëntaties binnen hetzelfde academiejaar zien we hier dat na één academiejaar heroriënteringen het meest voorkomen bij academische bacheloropleidingen in universiteiten, gevolgd door heroriënteringen bij academische bacheloropleidingen in hogescholen.

Tabel 48 geeft de soorten heroriëntaties van generatiestudenten weer na het eerste jaar hoger onderwijs, zowel in percentages (tabel 51 a) als in aantallen (tabel 51b).

TABEL 48: SOORTEN HERORIËNTATIES NA EERSTE JAAR HOGER ONDERWIJS

Tabel 48a: Soorten heroriëntaties na eerste jaar hoger onderwijs: percentages

soort heroriëntatie	AJ 2008	AJ 2009	AJ 2010	AJ 2011	AJ 2012
	-> AJ 2009*	-> AJ 2010*	-> AJ 2011*	-> AJ 2012	-> AJ 2013**
van PBA naar andere PBA	24,82%	25,12%	26,98%	28,45%	29,53%
van ABA naar andere ABA	31,80%	29,57%	28,72%	30,11%	33,40%
van ABA naar PBA	38,93%	39,71%	39,34%	36,57%	32,50%
van PBA naar ABA	4,45%	5,60%	4,95%	4,87%	4,56%
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Tabel 48b: Soorten heroriëntaties na eerste jaar hoger onderwijs: aantallen

soort heroriëntatie	AJ 2008	AJ 2009	AJ 2010	AJ 2011	AJ 2012
	-> AJ 2009*	-> AJ 2010*	-> AJ 2011*	-> AJ 2012	-> AJ 2013**
van PBA naar andere PBA	1.373	1.459	1.645	1.765	1.962
van ABA naar andere ABA	1.759	779	744	783	555
van ABA naar PBA	2.153	2.306	2.398	2.269	2.159
van PBA naar ABA	246	325	302	302	303
Totaal	5.531	4.869	5.089	5.119	4.979

* Door de integratiebeweging nam het aantal ABA's aan de hogescholen af in 2013. Dit kan een vertekend beeld geven voor de heroriënteerders van 2012 naar 2013.

Bron: Datawarehouse HO

Deze cijfers geven een iets ander beeld dan deze van de heroriëntaties van generatiestudenten binnen hetzelfde academiejaar. Ook hier zien we dat de meeste heroriëntaties binnen hetzelfde niveau plaatsvinden. Samen staan de heroriëntaties van een professionele bachelor naar een andere professionele bachelor en van een academische bachelor naar een andere academische bachelor weer in voor meer dan 60% van de heroriëntaties.

In tegenstelling tot de heroriëntaties binnen hetzelfde academiejaar, komen hier de meeste heroriëntaties voor tussen twee academische bacheloropleidingen. Dit aandeel schommelt rond de 30%.

Het aandeel heroriëntaties binnen professionele bacheloropleidingen na één jaar ligt 12.07% lager dan dezelfde heroriëntaties binnen het eerste jaar. Het lijkt er dus op dat generatiestudenten binnen professionele bacheloropleidingen sneller heroriënteren dan generatiestudenten binnen academische bacheloropleidingen. Toch stijgt ook het aandeel heroriënteringen na één jaar hoger onderwijs bij de professionele bacheloropleidingen in de periode 2008-2009 en 2012-2013.

Na één jaar hoger onderwijs zien we verder ook een hoog aandeel heroriënteringen van een academische bacheloropleiding naar een professionele bacheloropleiding. Bijna één derde van de generatiestudenten (en voor de integratiebeweging zelfs meer dan één derde) die heroriënteren veranderen van een academische bacheloropleiding naar een professionele bacheloropleiding.

Slechts een kleine vijf procent van de generatiestudenten verandert na één jaar hoger onderwijs van een professionele bacheloropleiding naar een academische bacheloropleiding. Dit aandeel blijft nagenoeg stabiel in de beschouwde periode

3.3.2. STUDIERENDEMENT NA HERORIËNTATIE

Onderstaande tabellen geven een beeld van het studierendement van generatiestudenten na heroriëntatie. Het studierendement van deze generatiestudenten wordt vergeleken met het studierendement van generatiestudenten die niet heroriënteerden. Voor generatiestudenten die heroriënteerden wordt telkens naar het studierendement in de nieuwe opleiding gekeken.

Rekening houdend met de relatief kleine aantal generatiestudenten die heroriënteren, moeten deze cijfers met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden.

3.3.2.1. STUDIERENDEMENT VAN GENERATIESTUDENTEN NA HERORIËNTATIE BINNEN HETZELFDE JAAR

In tabel 49 vergelijken we het studierendement van de generatiestudenten zonder heroriëntatie met het studierendement in de nieuwe opleiding van generatiestudenten die binnen het jaar heroriënteerden. Voor de geheroriënteerde studenten wordt het studierendement weergegeven in de soort instelling en soort opleiding waarnaar ze heroriënteerden.

TABEL 49: STUDIERENDEMENT NA HERORIËNTATIE BINNEN HET JAAR

studierendement			Generatiestudenten zonder heroriëntatie	Generatiestudenten na heroriëntatie binnen het jaar	Vershil
2008 - 2009	Hogeschool	Academisch gerichte bachelor	66,84%	60,18%	-6,66%
		Professioneel gerichte bachelor	70,01%	53,08%	-16,93%
		Totaal	68,42%	56,63%	-11,79%
	Universiteit	Academisch gerichte bachelor	66,01%	50,19%	-15,82%
		Totaal	66,01%	50,19%	-15,82%
	Totaal 2008 - 2009			67,62%	54,49%
2009 - 2010	Hogeschool	Academisch gerichte bachelor	68,25%	58,41%	-9,84%
		Professioneel gerichte bachelor	69,74%	55,71%	-14,03%
		Totaal	68,99%	57,06%	-11,94%
	Universiteit	Academisch gerichte bachelor	65,58%	52,74%	-12,84%
		Totaal	65,58%	52,74%	-12,84%
	Totaal 2009 - 2010			67,86%	55,62%
2010 - 2011	Hogeschool	Academisch gerichte bachelor	68,08%	60,23%	-7,85%
		Professioneel gerichte bachelor	69,62%	52,84%	-16,77%
		Totaal	68,85%	56,54%	-12,31%
	Universiteit	Academisch gerichte bachelor	64,92%	49,37%	-15,55%
		Totaal	64,92%	49,37%	-15,55%
	Totaal 2010 - 2011			67,54%	54,15%

2011 - 2012	Hogeschool	Academisch gerichte bachelor	67,82%	48,40%	-19,42%
		Professioneel gerichte bachelor	68,79%	54,38%	-14,41%
		Totaal	68,30%	51,39%	-16,91%
	Universiteit	Academisch gerichte bachelor	66,25%	51,33%	-14,92%
		Totaal	66,25%	51,33%	-14,92%
	Totaal 2011 - 2012		67,62%	51,37%	-16,25%
2012 - 2013	Hogeschool	Academisch gerichte bachelor	65,67%	58,00%	-7,67%
		Professioneel gerichte bachelor	67,35%	55,99%	-11,36%
		Totaal	66,51%	56,99%	-9,52%
	Universiteit	Academisch gerichte bachelor	64,24%	48,76%	-15,48%
		Totaal	64,24%	48,76%	-15,48%
	Totaal 2012 - 2013		65,75%	54,25%	-11,50%

Bron: Datawarehouse HO

Uit deze gegevens blijkt dat het studierendement van generatiestudenten die heroriënteerden binnen het eerste jaar systematisch lager ligt in de nieuwe opleiding dan het studierendement van generatiestudenten die niet heroriënteerden. Opvallend daarbij is ook dat het verschil in studierendement groter is voor universitaire studies dan voor studies aan een hogeschool.

3.3.2.2. STUDIERENDEMENT VAN GENERATIESTUDENTEN NA HERORIËNTATIE NA ÉÉN JAAR

Tabel 50 vergelijkt het studierendement van de generatiestudenten zonder heroriëntatie met het studierendement van generatiestudenten die na één jaar van studiegebied veranderd zijn. De tabel wordt als volgt gelezen: generatiestudenten uit 2008 veranderen na één jaar van studiegebied. Het studierendement van deze studenten wordt vergeleken met het studierendement van de generatiestudenten uit deze nieuwe opleiding.

TABEL 50: STUDIERENDEMENT NA HERORIËNTATIE NA ÉÉN JAAR HOGER ONDERWIJS

Studierendement			Generatiestudenten zonder heroriëntatie	Generatiestudenten na heroriëntatie na één jaar	Vershil
2008 - 2009	Hogeschool	Academische bachelor	66,84%		
		Professionele bachelor	70,01%		
		Totaal	68,42%		
	Universiteit	Academische bachelor	66,01%		
		Totaal	66,01%		
	Totaal 2008 – 2009		67,62%		
2009 - 2010	Hogeschool	Academische bachelor	68,25%	69,24%	0,98%
		Professionele bachelor	69,74%	71,86%	2,13%
		Totaal	68,99%	71,43%	2,44%
	Universiteit	Academische bachelor	65,58%	65,40%	-0,18%
		Totaal	65,58%	65,40%	-0,18%

	Totaal 2009 - 2010		67,86%	70,03%	2,17%
2010 - 2011	Hogeschool	Academische bachelor	68,08%	68,77%	0,68%
		Professionele bachelor	69,62%	72,40%	2,78%
		Totaal	68,85%	71,79%	2,93%
	Universiteit	Academische bachelor	64,92%	62,57%	-2,35%
		Totaal	64,92%	62,57%	-2,35%
Totaal 2010 - 2011			67,54%	69,80%	2,26%
2011 - 2012	Hogeschool	Academische bachelor	67,82%	67,21%	-0,61%
		Professionele bachelor	68,79%	70,50%	1,71%
		Totaal	68,30%	70,00%	1,69%
	Universiteit	Academische bachelor	66,25%	63,19%	-3,07%
		Totaal	66,25%	63,19%	-3,07%
Totaal 2011 - 2012			67,62%	68,52%	0,90%
2012 - 2013	Hogeschool	Academische bachelor	67,82%	67,21%	-0,61%
		Professionele bachelor	68,79%	70,50%	1,71%
		Totaal	68,30%	70,00%	1,69%
	Universiteit	Academische bachelor	66,25%	63,19%	-3,07%
		Totaal	66,25%	63,19%	-3,07%
Totaal 2011 - 2012			67,62%	68,52%	0,90%

Bron: Datawarehouse HO

Uit deze gegevens blijkt immers, in tegenstelling tot de gegevens over studierendement van heroriënteringen binnen het eerste jaar hoger onderwijs, dat het studierendement van generatiestudenten die na één jaar hoger onderwijs van studiegebied veranderen doorgaans vergelijkbaar is of iets hoger ligt dan het studierendement van generatiestudenten in deze nieuwe opleiding. Dit is vooral zo voor hogeschoolopleidingen, en meer bepaald voor heroriëntaties naar professionele bacheloropleidingen. Voor academische bachelors binnen universiteiten zien we meestal het omgekeerde beeld. Hier ligt het studierendement van een generatiestudent die heroriënteert na één jaar opleiding gemiddeld lager dan het studierendement van een generatiestudent die niet heroriënteert.

Opvallend is ook dat voor universitaire opleidingen het verschil in studierendement tussen beide groepen studenten lijkt toe te nemen. Daar waar dit verschil in academiejaar 2009-2010 nog bijna niet bestaande was (verschil van 0.18%), is dit verschil in studierendement in academiejaar 2012-2013 toegenomen tot 3.07%.

4. UITSTROOM HOGER ONDERWIJS

4.1. DIPLOMA'S HOGER ONDERWIJS

In dit onderdeel wordt een beeld geschetst van de evolutie van het aantal uitgereikte initiële bachelor- en masterdiploma's, opgesplitst naar gerichtheid (hoger kunstonderwijs, professionele opleidingen, academische opleidingen). Voor elke gerichtheid wordt de evolutie van het aantal diploma weergegeven, opgesplitst naar geslacht over de periode 2006-2007 tot en met 2012-2013 (laatst afgesloten academiejaar).

Tevens wordt per gerichtheid een aantal studentenkenmerken weergegeven van de studenten die de diploma's behaald hebben, namelijk

- beursstudent: studenten die een studietoelage ontvangen van de Vlaamse Gemeenschap;
- werkstudent: studenten die aangeven dat ze werkstudent zijn en ingeschreven zijn in een opleiding die als werktraject is ingericht (zie ook toelichting bij punt 2.2.3.);
- student met een functiebeperking: een student die bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap een recht heeft geopend op een tegemoetkoming⁸⁸.

Het zijn deze studentenkenmerken die in aanmerking genomen worden voor een bonus in het financieringsmechanisme. Deze gegevens zijn maar beschikbaar vanaf het academiejaar 2008-2009.

4.1.1. DIPLOMA'S HOGER KUNSTONDERWIJS

TABEL 51: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE BACHELOROPLEIDINGEN⁸⁹ IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS, OPGESPLITST NAAR GESLACHT

	Vrouw	% vrouw	Man	% man	Totaal
2006 - 2007	474	51,35%	449	48,65%	923
2007 - 2008	503	53,40%	439	46,60%	942
2008 - 2009	544	55,68%	433	44,32%	977
2009 - 2010	459	51,40%	434	48,60%	893
2010 - 2011	523	53,75%	450	46,25%	973
2011 - 2012	524	53,25%	460	46,75%	984
2012 - 2013	571	55,49%	458	44,51%	1.029

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 52: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE BACHELOROPLEIDINGEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS NAAR STUDENTENKENMERK

	Heeft een studietoelage ontvangen	Heeft geen studietoelage ontvangen	Heeft functiebeperking	Heeft geen functiebeperking	Werkstudent	Geen werkstudent	Totaal
2008 - 2009	241	736	2	975		977	977
2009 - 2010	208	685	7	886		893	893
2010 - 2011	227	746	1	972	1	972	973

⁸⁸ Artikel I.3.62° van de Codex Hoger Onderwijs

⁸⁹ Hier worden zowel de diploma's uitgereikt in de professionele als de academische bacheloropleidingen meegenomen.

2011 - 2012	205	779	2	982	3	981	984
2012 - 2013	224	805	5	1.024		1.029	1.029

Bron: Datawarehouse HO

Elk academiejaar halen gemiddeld een kleine 1.000 studenten in Vlaanderen een initieel bachelordiploma in het hoger kunstonderwijs. Dit aantal nam gestaag toe in de periode 2006-2007 tot en met 2012-2013, met een stijging van 11.48%.

Iets meer vrouwen dan mannen behalen een bachelordiploma in het hoger kunstonderwijs. In 2006 was de genderverdeling lichtjes in het voordeel van de vrouwen en deze genderverdeling is de afgelopen jaren versterkt. Van alle bachelordiploma's hoger kunstonderwijs ging in 2012-2013 44.51% naar een mannelijke student, en 55.49% naar een vrouwelijke student.

Het aantal studenten met een functiebeperking en het aantal werkstudenten die in het hoger kunstonderwijs een bachelordiploma behaald hebben, is zeer klein. In het academiejaar 2012-2012 werd 21.76% van het aantal diploma's uitgereikt aan een beursstudent.

TABEL 53: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE MASTEROPLEIDINGEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

	Vrouw	% Vrouw	Man	% Man	Totaal
2006 - 2007	459	55.91%	362	44.09%	821
2007 - 2008	428	56,24%	333	43,76%	761
2008 - 2009	377	52,58%	340	47,42%	717
2009 - 2010	373	57,56%	275	42,44%	648
2010 - 2011	418	56,95%	316	43,05%	734
2011 - 2012	408	54,11%	346	45,89%	754
2012 - 2013	391	51,38%	370	48,62%	761

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 54:AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE MASTEROPLEIDINGEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS NAAR STUDENTENKENMERK

	Heeft een studietoelage ontvangen	Heeft geen studietoelage ontvangen	Heeft functiebeperking	Heeft geen functiebeperking	Werkstudent	Geen werkstudent	Totaal
2008 - 2009	143	574	3	714	1	716	717
2009 - 2010	119	529	1	647	2	646	648
2010 - 2011	148	586	2	732	9	725	734
2011 - 2012	142	612	1	753	2	752	754
2012 - 2013	136	625	5	756	3	758	761

Bron: Datawarehouse HO

Elk academiejaar halen meer dan 700 studenten in Vlaanderen een masterdiploma in het hoger kunstonderwijs. Dit aantal bleef relatief stabiel tussen 2007-2008 en 2012-2013 (alhoewel de laatste jaren een stijgende trend kan waargenomen worden).

Iets meer vrouwen dan mannen behalen een masterdiploma in het hoger kunstonderwijs. In 2007 was de genderverdeling in het voordeel van de vrouwen. Vrouwelijke studenten behaalden 56.24% van de uitgereikte masterdiploma's in de kunstopleidingen in 2007-2008. Deze genderverdeling is de laatste

jaren afgezwakt. Van alle masterdiploma's hoger kunstonderwijs ging in 2012-2013 48.62% naar een mannelijke student en 51.38% naar een vrouwelijke student.

Het aantal studenten met een functiebeperking en het aantal werkstudenten dat een masterdiploma behaalt in het hoger kunstonderwijs is klein. Het aandeel masterdiploma's uitgereikt aan beursstudenten schommelt in de beschouwde periode rond de 18%.

4.1.2. DIPLOMA'S PROFESSIONELE BACHELORS

TABEL 55: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

	Vrouw	% vrouw	Man	% man	Totaal
2006 - 2007	11.395	63,14%	6.651	36,86%	18.046
2007 - 2008	11.048	63,03%	6.481	36,97%	17.529
2008 - 2009	11.409	63,09%	6.676	36,91%	18.085
2009 - 2010	11.462	62,71%	6.815	37,29%	18.277
2010 - 2011	12.225	62,85%	7.225	37,15%	19.450
2011 - 2012	13.105	63,54%	7.519	36,46%	20.624
2012 - 2013	13.522	63,49%	7.775	36,51%	21.297

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 56: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN NAAR STUDENTENKENMERK

	Heeft een studietoelage ontvangen	Heeft geen studietoelage ontvangen	Heeft functiebeperking	Heeft geen functiebeperking	Werkstudent	Geen werkstudent	Totaal
2008 - 2009	4.472	13.613	30	18.055	511	17.574	18.085
2009 - 2010	4.472	13.805	24	18.253	516	17.761	18.277
2010 - 2011	4.490	14.960	20	19.430	674	18.776	19.450
2011 - 2012	4.805	15.819	24	20.600	794	19.830	20.624
2012 - 2013	4.817	16.480	132	21.165	734	20.563	21.297

Bron: Datawarehouse HO

Elk academiejaar halen ongeveer 20.000 studenten in Vlaanderen een diploma in een initiële professionele bacheloropleiding. Dit aantal nam gestaag toe tussen 2006-2007 en 2012-2013, met een stijging van 18.01%.

Meer vrouwen dan mannen behalen een professioneel bachelordiploma. Deze genderverdeling bleef nagenoeg gelijk tussen 2006-2007 en 2012-2013. Van alle professionele bachelordiploma's ging in 2012-2013 36.51% naar een mannelijke student, en 63.49% naar een vrouwelijke student.

Het aantal werkstudenten dat een professioneel bachelordiploma behaalt, is gestaag gegroeid in de beschouwde periode. Hun aandeel in het aantal diploma's is toegenomen van 2.83% in het academiejaar 2008-2009 naar 3.45% in 2012-2013. Alhoewel het aantal beursstudenten dat een bachelordiploma behaald heeft, toegenomen is in de beschouwde periode is het aandeel van de diploma's uitgereikt aan beursstudenten afgenomen: van 24,73% in 2008-2009 naar 22,62% in 2012-2013.

4.1.3. DIPLOMA'S ACADEMISCHE OPLEIDINGEN

TABEL 57: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIELE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN

	Vrouw	% vrouw	Man	% man	Totaal
2006 - 2007	6.490	53,96%	5.537	46,04%	12.027
2007 - 2008	6.848	53,35%	5.987	46,65%	12.835
2008 - 2009	6.754	53,92%	5.772	46,08%	12.526
2009 - 2010	6.947	54,32%	5.843	45,68%	12.790
2010 - 2011	7.266	54,90%	5.968	45,10%	13.234
2011 - 2012	7.391	54,02%	6.292	45,98%	13.683
2012 - 2013	7.477	54,06%	6.353	45,94%	13.830

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 58: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE ACADEMISCHE BACHELOROPLEIDINGEN NAAR STUDENTENKENMERK

	Heeft een studietoelage ontvangen	Heeft geen studietoelage ontvangen	Heeft functiebeperking	Heeft geen functiebeperking	Werkstudent	Geen werkstudent	Totaal
2008 - 2009	2.143	10.383	14	12.512	53	12.473	12.526
2009 - 2010	2.155	10.635	16	12.774	65	12.725	12.790
2010 - 2011	2.209	11.025	12	13.222	41	13.193	13.234
2011 - 2012	2.205	11.478	7	13.676	58	13.625	13.683
2012 - 2013	2.246	11.584	58	13.772	56	13.774	13.830

Bron: Datawarehouse HO

Elk academiejaar halen gemiddeld 12.000 à 13.000 studenten in Vlaanderen een initieel bachelordiploma in een academische opleiding. Dit aantal nam gestaag toe tussen 2006-2007 en 2012-2013, met een stijging van 14.99%.

Iets meer vrouwen dan mannen behalen een academisch bachelordiploma. In 2006-2007 was de genderverdeling lichtjes in het voordeel van de vrouwen. Deze genderverdeling bleef de afgelopen jaren nagenoeg stabiel. Van alle academisch bachelordiploma's ging in 2012-2013 45.94% naar een mannelijke student en 54.06% naar een vrouwelijke student.

Het aantal studenten met een functiebeperking en het aantal werkstudenten dat een diploma behalen in een initiële academische bacheloropleiding blijft beperkt. Het aandeel diploma's uitgereikt aan beursstudenten schommelt rond de 16% in de beschouwde periode.

TABEL 59: AANTAL DIPLOMA'S IN DE INITIELE MASTEROPLEIDINGEN

	Vrouw	% vrouw	Man	% man	Totaal
2006 - 2007	7.208	52,39%	6.550	47,61%	13.758
2007 - 2008	7.539	53,56%	6.538	46,44%	14.077
2008 - 2009	8.202	53,93%	7.006	46,07%	15.208
2009 - 2010	8.379	53,71%	7.220	46,29%	15.599
2010 - 2011	8.907	53,90%	7.618	46,10%	16.525

2011 - 2012	9.429	54,84%	7.765	45,16%	17.194
2012 - 2013	9.713	54,34%	8.160	45,66%	17.873

Bron: Datawarehouse HO

TABEL 60: AANTAL DIPLOMA'S IN INITIËLE MASTEROPLEIDINGEN NAAR STUDENTENKENMERK

	Heeft een studietoelage ontvangen	Heeft geen studietoelage ontvangen	Heeft functiebeperking	Heeft geen functiebeperking	Werkstudent	Geen werkstudent	Totaal
2008 - 2009	2.260	12.948	9	15.199	154	15.054	15.208
2009 - 2010	2.276	13.323	19	15.580	128	15.471	15.599
2010 - 2011	2.280	14.245	19	16.506	196	16.329	16.525
2011 - 2012	2.368	14.826	13	17.181	214	16.980	17.194
2012 - 2013	2.355	15.518	59	17.814	231	17.642	17.873

Bron: Datawarehouse HO

Het aantal masterdiploma's heeft in de beschouwde periode een gestage groei gekend. De laatste academiejaren haalden meer dan 17.000 studenten in Vlaanderen een masterdiploma. Tussen 2006-2007 en 2012-2013 kende het aantal master een stijging van 29.91%.

Iets meer vrouwen dan mannen behalen een masterdiploma. In 2007 was de genderverdeling lichtjes in het voordeel van de vrouwen. Deze genderverdeling is de laatste jaren toegenomen. Van alle masterdiploma's ging in 2012-2013 45.66% naar een mannelijke student, en 54.34% naar een vrouwelijke student.

Alhoewel het aantal werkstudenten dat een masterdiploma behaald heeft, gegroeid is in de beschouwde periode blijft hun aandeel schommelen rond de 1% van het totaal aantal uitgereikte masterdiploma's. Het aandeel van de diploma's uitgereikt aan beursstudenten is afgenomen van 14.86% in 2008-2009 naar 13.18% in 2012-2013.

4.2. DROP OUTS

Drop-outs zijn studenten die geen diploma hebben behaald en niet meer in de opleiding of in het hoger onderwijs zitten.

In dit deel wordt een beeld geschetst van het aantal drop-outs in het hoger onderwijs, opgesplitst naar gerichtheid. Voor elke gerichtheid worden de volgende gegevens over drop-out weergegeven:

- de gegevens over het aantal studenten dat aan een opleiding begint maar het diploma van deze opleiding niet behaald. Het kan wel zijn dat deze studenten een diploma van een andere opleiding wel behalen. Het percentage drop-out dat geen diploma behaalt voor de opleiding wordt berekend op het aantal trajectstarters (definitie zie punt 3.2.).
- de gegevens over het aantal studenten dat aan een opleiding begint en geen diploma in het hoger onderwijs behaalt. Het percentage drop-out dat geen diploma behaalt in het hoger onderwijs wordt berekend op het aantal generatiestudenten in het academiejaar dat de student zich de eerste keer inschrijft in het hoger onderwijs.

Voor de masteropleiding worden enkel de drop-outs gegeven die de opleiding verlaten zonder het masterdiploma (op basis van trajectstarters) en niet degene die geen diploma hoger onderwijs behalen, aangezien deze studenten normaal gezien al een bachelordiploma behaald hebben.

Bij de gegevens en de berekeningen i.v.m. drop-outs moet er rekening gehouden worden met de volgende beperkingen:

- enkel de afgesloten academiejaren kunnen meegenomen worden;
- sommige studenten kunnen één of meerdere jaren uit het hoger onderwijs verdwijnen (omdat ze in het buitenland verder gaan studeren of een sabbatjaar nemen) en toch een diploma behalen (ofwel een buitenlands diploma ofwel omdat ze zich opnieuw inschrijven na academiejaar 2012-2013);
- omdat er voor de berekening van de drop-outs enkel kan gekeken worden naar het laatste jaar dat de student ingeschreven was zonder een diploma te behalen, kunnen we enkel gegevens geven tot en met academiejaar 2011-2012. Dit omdat alle studenten die nog in de opleiding zitten hun laatste inschrijving zonder diploma in 2012-2013 hebben en dus niet kunnen onderscheiden worden van echte drop-outs voor dit academiejaar.

4.2.1. DROP OUTS IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

TABEL 61: DROP-OUT ZONDER DIPLOMA VAN DE OPLEIDING IN DE BACHELOROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS VOOR TRAJECTSTARTERS

	Aantal academiejaren tot drop out							
	1	2	3	Totaal na 3 jaar	4	5	6	Totaal
2006 - 2007	609	215	92	916	35	27	10	988
	29,04%	10,25%	4,39%	43,68%	1,67%	1,29%	0,48%	47,11%
2007 - 2008	639	259	102	1.000	71	28		1.099
	29,42%	11,92%	4,70%	46,04%	3,27%	1,29%		50,60%
2008 - 2009	578	250	110	938	68			1.006
	28,02%	12,12%	5,33%	45,47%	3,30%			48,76%
2009 - 2010	694	254	115	1.063				1.063
	31,89%	11,67%	5,28%	48,85%				48,85%
2010 - 2011	622	263						885
	29,49%	12,47%						41,96%
2011 - 2012	593							593
	29,13%							29,13%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 61 geeft het aantal trajectstarters per academiejaar weer in de initiële bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs die na een aantal academiejaren de opleiding verlaten zonder het diploma van deze opleiding te behalen. We zien dat ongeveer 50% van de trajectstarters het diploma van de opleiding niet zullen behalen. Het aantal drop-outs na het eerste jaar schommelt rond de 30%. Dit percentage is nagenoeg stabiel gebleven over de beschouwde periode. Het aantal drop-outs na 3 jaar is toegenomen: van 43.68% voor de starters in 2006-2007 naar 48.85% voor de starters in 2011-2012.

TABEL 62: DROP-OUT ZONDER HOGER ONDERWIJSDIPLOMA IN DE BACHELOROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS VOOR GENERATIESTUDENTEN

	Aantal academiejaren tot drop out							
	1	2	3	Totaal na 3 jaar	4	5	6	Totaal
2006 - 2007	171	111	72	354	46	34	20	454
	12,36%	8,03%	5,21%	25,60%	3,33%	2,46%	1,45%	32,83%
2007 - 2008	186	108	71	365	75	46		486
	12,19%	7,08%	4,65%	23,92%	4,91%	3,01%		31,85%
2008 - 2009	170	124	99	393	61			454
	11,98%	8,74%	6,98%	27,70%	4,30%			31,99%
2009 - 2010	185	140	90	415				415
	12,37%	9,36%	6,02%	27,76%				27,76%
2010 - 2011	183	162						345
	12,54%	11,10%						23,65%
2011 - 2012	199							199
	13,85%							13,85%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 62 geeft het aantal generatiestudenten in een bepaald academiejaar weer die het hoger onderwijs verlaten na een bepaald aantal academiejaren zonder een diploma hoger onderwijs. Het aantal generatiestudenten dat het hoger onderwijs na één academiejaar verlaat zonder diploma schommelt rond de 12% en is quasi stabiel gebleven in de beschouwde periode. Het aantal drop-outs dat zonder diploma hoger onderwijs na drie jaar bedraagt bijna 28% en is licht toegenomen ten opzichte van de generatiestudenten gestart in 2008-2009.

TABEL 63: DROP-OUT ZONDER DIPLOMA VAN DE OPLEIDING IN DE MASTEROPLEIDINGEN VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS VOOR TRAJECTSTARTERS

		Aantal academiejaren tot drop out						
		1	2	Totaal na 2 jaar	3	4	5	Totaal
x=60	2007 - 2008	55	28	83	6	2	1	92
		8,27%	4,21%	12,48%	0,90%	0,30%	0,15%	13,83%
	2008 - 2009	54	23	77	6	0		83
		9,98%	4,25%	14,23%	1,11%	0,00%		15,34%
	2009 - 2010	54	40	94	10			104
		8,40%	6,22%	14,62%	1,56%			16,17%
2010 - 2011	75	27	102				102	
	12,46%	4,49%	16,94%				16,94%	
2011 - 2012	87						87	
	13,47%						13,47%	
x=120	2007 - 2008	21	11	32	3	7	5	47
		6,38%	3,34%	9,72%	0,91%	2,13%	1,52%	14,28%
	2008 - 2009	42	24	66	14	5		85

		11,17%	6,38%	17,55%	3,72%	1,33%		22,60%
2009 - 2010		35	19	54	13			67
		10,70%	5,81%	16,51%	3,98%			20,49%
2010 - 2011		75	27	102				102
		15,60%	5,20%	20,80%				20,80%
2011 - 2012		87						87
		12,87%						12,87%

Bron: Datawarehouse HO

Tabel 63 geeft het aantal trajectstarters weer in de masteropleidingen van het hoger kunstonderwijs die geen diploma behalen in de desbetreffende masteropleiding.

Ongeveer 17% van de trajectstarters in een masteropleiding van 60 studiepunten en 20% van studenten in een masteropleiding van 120 studiepunten verlaten zonder het masterdiploma te halen de opleiding. Het aantal drop-outs na 2 jaar stijgt zowel voor de masteropleidingen van 60 als voor de masteropleidingen van 120 studiepunten over de academiejaren 2007-2008 tot en met 2011-2012.

Voor de masteropleidingen van 60 studiepunten zien we een stijging van 4.82%. Voor de masteropleidingen van 120 studiepunten is dit een stijging van 10.79%.

4.2.2. DROP OUTS IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

TABEL 64: DROP-OUT ZONDER DIPLOMA VAN DE OPLEIDING IN DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN VOOR TRAJECTSTARTERS

	Aantal academiejaren tot drop out							
	1	2	3	Totaal na 3 jaar	4	5	6	Totaal
2006 - 2007	10.922	3.144	1.004	15.070	461	264	165	15.960
	30,65%	8,82%	2,82%	42,29%	1,29%	0,74%	0,46%	44,79%
2007 - 2008	10.921	3.170	1.160	15.251	528	327		16.106
	30,94%	8,98%	3,29%	43,21%	1,50%	0,93%		45,64%
2008 - 2009	11.247	3.664	1.435	16.346	696			17.042
	29,45%	9,59%	3,76%	42,80%	1,82%			44,62%
2009 - 2010	13.150	4.272	1.622	19.044				19.044
	31,94%	10,38%	3,94%	46,26%				46,26%
2010 - 2011	14.341	4.272						18.613
	33,62%	10,02%						43,64%
2011 - 2012	14.961							14.961
	33,89%							33,89%

Bron: Datawarehouse HO

Ongeveer 45% van de trajectstarters in de initiële professionele bacheloropleidingen verlaten de opleiding zonder het bachelordiploma te behalen. Het aantal drop-outs na het eerste jaar stijgt licht (+3.24%) over de academiejaren 2006-2007 tot en met 2011-2012. De stijging van het aantal drop-outs na drie jaar is gelijkaardig (+3.97%).

TABEL 65: DROP-OUT ZONDER HOGER ONDERWIJSDIPLOMA IN DE INITIËLE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN VOOR GENERATIESTUDENTEN

	Aantal academiejaren tot drop out							
	1	2	3	Totaal na 3 jaar	4	5	6	Totaal
2006 - 2007	4.379	2.177	977	7.533	628	391	307	8.859
	18,08%	8,99%	4,03%	31,11%	2,59%	1,61%	1,27%	36,58%
2007 - 2008	4.253	2.023	1.201	7.477	687	476		8.640
	17,41%	8,28%	4,92%	30,61%	2,81%	1,95%		35,37%
2008 - 2009	4.028	2.422	1.367	7.817	791			8.608
	15,76%	9,48%	5,35%	30,58%	3,09%			33,68%
2009 - 2010	4.646	2.702	1.556	8.904				8.904
	17,27%	10,04%	5,78%	33,10%				33,10%
2010 - 2011	5.236	3.044						8.280
	18,83%	10,94%						29,77%
2011 - 2012	5.814							5.814
	20,80%							20,80%

Bron: Datawarehouse HO

Ongeveer 36% van de generatiestudenten in een initiële professionele bachelor zal geen diploma hoger onderwijs behalen. Als we kijken naar de evolutie doorheen de academiejaren zien we dat er een lichte stijging is van het aantal drop-outs na het eerste jaar (+2.72%). Als we kijken naar het aantal drop-outs na drie jaar zien we een stijging van 1.99%.

4.2.3. DROP OUTS IN DE ACADEMISCHE OPLEIDINGEN

TABEL 66: DROP-OUT ZONDER DIPLOMA VAN DE OPLEIDING IN DE INITIËLE ACADEMISCHE OPLEIDINGEN VOOR TRAJECTSTARTERS

	Aantal academiejaren tot drop out							
	1	2	3	Totaal na 3 jaar	4	5	6	Totaal
2006 - 2007	8.826	2.484	670	11.980	338	177	127	12.622
	32,30%	9,09%	2,45%	43,84%	1,24%	0,65%	0,46%	46,19%
2007 - 2008	9.135	2.532	797	12.464	328	207		12.999
	33,89%	9,39%	2,96%	46,25%	1,22%	0,77%		48,23%
2008 - 2009	9.180	2.938	729	12.847	348			13.195
	33,37%	10,68%	2,65%	46,70%	1,27%			47,97%
2009 - 2010	10.147	2.978	708	13.833				13.833
	35,60%	10,45%	2,48%	48,53%				48,53%
2010 - 2011	10.676	2.913						13.589
	37,25%	10,16%						47,41%
2011 - 2012	10.166							10.166
	34,96%							34,96%

Bron: Datawarehouse HO

Ongeveer 48% van de studenten in initiële academische bacheloropleidingen verlaten de opleiding zonder het bachelordiploma te behalen van deze opleiding. Dit ligt in de lijn van het percentage drop-outs in de bacheloropleidingen van het hoger kunstonderwijs en in de initiële professionele bacheloropleidingen. Het aantal drop-outs in het eerste jaar stijgt licht (+2.66%) over de academiejaren 2007-2008 tot en met 2011-2012. De stijging van het aantal drop-outs na drie jaar is 4.69%. Ook deze percentages liggen in de lijn van de percentages in het hoger kunstonderwijs en bij de initiële professionele bacheloropleidingen.

TABEL 67: DROP-OUT ZONDER HOGER ONDERWIJSDIPLOMA IN DE INITIËLE ACADEMISCHE OPLEIDINGEN VOOR GENERATIESTUDENTEN

	Aantal academiejaren tot drop out							
	1	2	3	Totaal na 3 jaar	4	5	6	Totaal
2006 - 2007	910	535	418	1.863	425	336	289	2.913
	4,73%	2,78%	2,17%	9,68%	2,21%	1,75%	1,50%	15,13%
2007 - 2008	814	530	506	1.850	445	369		2.664
	4,12%	2,68%	2,56%	9,37%	2,25%	1,87%		13,49%
2008 - 2009	805	626	622	2.053	502			2.555
	3,95%	3,07%	3,05%	10,07%	2,46%			12,53%
2009 - 2010	882	736	754	2.372				2.372
	4,19%	3,50%	3,58%	11,28%				11,28%
2010 - 2011	1.079	976						2.055
	5,02%	4,54%						9,55%
2011 - 2012	1.212							1.212
	5,68%							5,68%

Bron: Datawarehouse HO

Ongeveer 14% van de generatiestudenten in een initiële academische bachelor zal geen diploma hoger onderwijs behalen. Dit ligt 22% lager dan het percentage drop-outs in de professionele bacheloropleidingen. Als we kijken naar de evolutie doorheen de academiejaren zien we dat er een lichte stijging is van het aantal drop-outs in het eerste jaar (0.96%). Als we kijken naar het aantal drop-outs na drie jaar zien we een stijging van 1.60%.

TABEL 68: DROP-OUT ZONDER DIPLOMA VAN DE OPLEIDING IN DE MASTEROPLEIDINGEN VOOR TRAJECTSTARTERS

		Aantal academiejaren tot drop out						Totaal
		1	2	Totaal na 2 jaar	3	4	5	
x=60 ⁹⁰	2007 - 2008	795	300	1.095	177	94	59	1.425
		6,94%	2,62%	9,56%	1,55%	0,82%	0,52%	12,44%
	2008 - 2009	686	306	992	243	90		1.325
		6,36%	2,84%	9,20%	2,25%	0,83%		12,29%
	2009 - 2010	702	374	1.076	272			1.348
		6,18%	3,29%	9,48%	2,40%			11,88%
	2010 - 2011	917	515	1.432				1.432

⁹⁰ X = 60 slaat op de masteropleidingen met een studieomvang van 60 studiepunten.

		7,74%	4,35%	12,09%				12,09%
	2011 - 2012	922						922
		7,74%						7,74%
x=120 ⁹¹	2007 - 2008	554	104	658	80	70	35	843
		7,54%	1,42%	8,95%	1,09%	0,95%	0,48%	11,47%
	2008 - 2009	299	131	430	104	57		591
		4,38%	1,92%	6,30%	1,52%	0,83%		8,65%
	2009 - 2010	390	115	505	111			616
		5,30%	1,56%	6,86%	1,51%			8,37%
	2010 - 2011	336	150	486				486
		4,42%	1,97%	6,39%				6,39%
	2011 - 2012	431						431
		5,25%						5,25%

Bron: Datawarehouse HO

Voor de masteropleidingen van 60 studiepunten verlaten ongeveer 12% van de studenten de opleiding zonder het diploma. Het aantal drop-outs in het eerste jaar blijft stabiel over de academiejaren 2007-2008 tot en met 2011-2012. De stijging van het aantal drop-outs na drie jaar is 2.54%. Voor de masteropleidingen van 120 studiepunten zien we een ander beeld. Het aantal drop-outs is hier beduidend lager. Daarenboven daalt het aantal drop-outs over de academiejaren 2007-2008 tot en met 2011-2012: het aantal drop-outs na één jaar daalt met 2.29%, het aantal na drie jaar met 2.56%.

5. SAMENVATTING

- In de beschouwde periode (2005-2006 tot en met 2013-2014) is de instroom in het hoger onderwijs toegenomen. Zowel de professionele als de academische bacheloropleidingen kenden een aanzienlijke toename van het aantal generatiestudenten. In de professionele opleidingen bedroeg deze toename ongeveer 20%, in de academische bacheloropleidingen 14%. In het hoger kunstonderwijs is het aantal generatiestudenten bekeken over de gehele periode met 8% afgenomen. Deze daling van het aantal generatiestudenten situeert zich volledig in de academische kunstopleidingen.
- Zoals reeds eerder opgemerkt is er geen causaal verband tussen de financiering van het hoger onderwijs enerzijds en de evolutie van het aantal generatiestudenten anderzijds. Het hoger kunstonderwijs vormt hierop een mogelijke uitzondering. In de financiering van deze opleidingen is een drempel ingebouwd: aan de kunstopleidingen wordt een hoger puntengewicht toegekend, dit evenwel beperkt tot aan een decretaal vastgesteld maximum (uitgedrukt in de som van opgenomen en verworven studiepunten). Deze beperking gaat samen met een selectie van studenten: studenten in het hoger kunstonderwijs worden enkel toegelaten na het slagen in een artistieke toelatingsproef. Hier wordt uitgebreid op ingegaan in hoofdstuk 5.
- Vanuit het secundair onderwijs stromen ongeveer 95% van de leerlingen uit het ASO door naar het hoger onderwijs, vanuit het KSO 83%, vanuit het TSO 77% en vanuit het BSO 22%.
- Als we kijken naar de vooropleiding van de generatiestudenten zien we aanzienlijke verschillen naargelang de gerichtheid:

⁹¹ X = 120 slaat op de masteropleidingen met een studieomvang van 120 studiepunten

- In het hoger kunstonderwijs is in het academiejaar 2013-2014 24% van de generatiestudenten afkomstig van het ASO, 6% heeft een BSO-vooropleiding, 10% een TSO-vooropleiding, 36% komt uit het KSO en 25% behoort tot de categorie “Ander”.
- In de professionele bacheloropleidingen heeft ongeveer de helft van de studenten een TSO-vooropleiding (50% in het academiejaar 2013-2014), iets meer dan een kwart van de generatiestudenten komt uit het ASO, 10% heeft een BSO-vooropleiding en 2% een KSO-voorlopig. De rest (11%) komt uit de categorie “Ander”.
- In de academische bacheloropleidingen stromen de meeste generatiestudenten in vanuit het ASO (79% heeft een ASO-vooropleiding in het academiejaar 2013-2014). Van de resterende groep komt 9% uit het TSO en 10 % uit de categorie “Ander”. Minder dan een halve percent van de generatiestudenten heeft een BSO vooropleidingen en iets meer dan 1% heeft een KSO-vooropleiding.
- Kijkt men naar de instroom van generatiestudenten met studentenkenmerken dan krijgt met een divers beeld, afhankelijk van de gerichtheid van de opleidingen en van het studentenkenmerk:
 - Voor het hoger kunstonderwijs moet opgemerkt worden dat het aantal generatiestudenten met een studentenkenmerk klein is.
 - Het aantal onbekenden is nog steeds relatief groot bij het studentenkenmerk opleidingsniveau moeder en thuistaal. Deze gegevens worden namelijk opgevraagd in het secundair onderwijs en gekoppeld aan de data hoger onderwijs. Enige voorzichtigheid is dan ook geboden bij de interpretatie van de gegevens.
 - Studentenkenmerk opleidingsniveau moeder (laagopgeleide moeder):
 - In het hoger kunstonderwijs heeft ongeveer 8% van de generatiestudenten een laagopgeleide moeder. Van deze generatiestudenten heeft iets meer dan 40% een KSO-vooropleiding en bijna 24% een TSO-vooropleiding (academiejaar 2013-2014). 16% van deze generatiestudenten komt uit het BSO en 15% uit het ASO. Bekeken over de beschouwde periode (2008-2009 tot en met 2012-2013) is het aantal generatiestudenten met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder afgenomen in de kunstopleidingen.
 - In de professionele bacheloropleidingen heeft ongeveer 18% van de generatiestudenten het studentenkenmerk laagopgeleide moeder. Globaal genomen over de beschouwde periode is het aantal generatiestudenten met dit studentenkenmerk toegenomen (4.804 generatiestudenten in 2008-2009, 5.180 generatiestudenten in 2012-2013). Het aandeel van deze generatiestudenten in het totaal aantal generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen ligt evenwel licht lager in het academiejaar 2012-2013 dan in 2008-2009. Van de generatiestudenten met het kenmerk laagopgeleide moeder komt iets meer dan 55% uit het TSO, ongeveer 21% uit het BSO en 18% uit het ASO. In de beschouwde periode is het aandeel uit het BSO relatief sterk toegenomen ten koste van het aandeel uit het TSO en het ASO.
 - In de academische opleidingen schommelt het aandeel van de generatiestudenten met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder rond de 9%. Van deze generatiestudenten heeft iets meer dan 70% een ASO-vooropleiding en iets meer dan 20% een TSO-vooropleiding. In de beschouwde periode is het aandeel afkomstig uit het ASO met ongeveer 6% verminderd ten voordele van het aandeel afkomstig uit het TSO (+ ongeveer 3%) en het BSO (+bijna 1%) en Ander (+iets meer dan 2%).
 - Studentenkenmerk thuistaal (niet-Nederlands en moeder geen diploma hoger onderwijs)
 - Het aantal generatiestudenten met het studentenkenmerk thuistaal niet-Nederlands in het hoger kunstonderwijs is zodanig klein dat hierover geen verdere conclusies kunnen getrokken worden.
 - In de professionele bacheloropleidingen is het aantal en het aandeel generatiestudenten met thuistaal niet Nederlands sterk toegenomen in de beschouwde periode. In het academiejaar 2012-2013 bedraagt het aandeel van deze

generatiestudenten iets meer dan 5% van het aantal generatiestudenten in de professionele opleidingen. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het aantal en aandeel generatiestudenten met thuistaal onbekend ook in dit laatste academiejaar nog beduidend groter blijft dan het aantal en aandeel met thuistaal Niet-Nederlands. Iets meer dan 45% van de generatiestudenten met thuistaal niet-Nederlands komt uit het TSO, ongeveer 28% uit het BSO en ongeveer 20% uit het ASO.

- In de academische bacheloropleidingen neemt het aantal generatiestudenten met thuistaal niet-Nederlands toe tot bijna 800 in het academiejaar 2012-2013 (3,8% van het aantal generatiestudenten). Van de generatiestudenten met dit studentenkenmerk heeft 68% een ASO-vooropleiding en 22% een TSO-vooropleiding.
- Studentenkenmerk beursstudent
 - Iets meer dan 20% van de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs is beursstudent. In de beschouwde periode is zowel het aantal als het aandeel van de generatiestudenten met een studietoelage afgenomen. Van de generatiestudenten met een studietoelage is ongeveer 40% afkomstig uit het KSO en iets meer dan 27% uit het ASO. Ongeveer 15% van de generatiestudenten met een studietoelage heeft een TSO-vooropleiding en 11% een BSO-vooropleiding.
 - Het aandeel van de generatiestudenten met een studietoelage in de professionele bacheloropleidingen schommelt rond de 27%. Het aantal generatiestudenten met een beurs stijgt licht in de beschouwde periode, maar het aandeel lijkt af te nemen. Dit geeft aan dat het aantal beursstudenten minder sterk toeneemt dan het globaal aantal generatiestudenten in de professionele bacheloropleidingen. Van de generatiestudenten met een studietoelage in de professionele bacheloropleidingen komt 54% uit het TSO, 23% uit het ASO en 14% uit het BSO (academiejaar 2012-2013). Het aandeel generatiestudenten met een studietoelage komende uit het BSO neemt toe ten nadele van het aandeel komende uit het ASO.
 - In de academische bacheloropleidingen neemt het aantal en het aandeel generatiestudenten met een studietoelage af in de beschouwde periode. In het academiejaar 2012-2013 zijn 18% van de generatiestudenten beursstudenten. Van deze generatiestudenten komt ongeveer 77% uit het ASO en 16 % uit het TSO. Terwijl het aandeel van deze generatiestudenten uit het ASO licht afneemt, neemt het aandeel met een TSO-vooropleiding licht toe (+1,5% in de beschouwde periode).
- Studentenkenmerk werkstudent
 - In het hoger kunstonderwijs zijn er geen generatiestudenten met het studentenkenmerk werkstudent.
 - Het aantal generatiestudenten met het studentenkenmerk werkstudent neemt gestaag toe in de professionele bacheloropleidingen en bedraagt in het academiejaar 2012-2013 bijna 4% van het aantal generatiestudenten. Het is weinig zinvol om op dit ogenblik enige conclusies te trekken over de vooropleiding van deze generatiestudenten aangezien meer dan 70% ervan in de categorie “Andere” zit.
 - Het aantal generatiestudenten met het studentenkenmerk werkstudent is klein in de academische bacheloropleidingen. Het schommelt in de beschouwde periode tussen de 50 en de 60 generatiestudenten (minder dan 0,3% van de generatiestudenten in deze opleidingen). Meer dan 80% van deze generatiestudenten bevindt zich in de categorie “Andere”,
- Samenvattend kan men stellen dat:
 - in de professionele bacheloropleidingen de instroom van generatiestudenten met studentenkenmerken beduidend hoger is dan in de kunstopleidingen en in de academische bacheloropleidingen;
 - van de generatiestudenten met studentenkenmerken het aandeel met een TSO en BSO-vooropleiding globaal bekeken iets hoger is dan bij alle generatiestudenten

samen. Het aandeel met een ASO-vooropleiding is iets lager bij generatiestudenten met studentenkenmerken.

- het aantal generatiestudenten met studentenkenmerken niet in dezelfde mate toeneemt als het globaal aantal generatiestudenten.

- Studierendement generatiestudenten:
 - Het studierendement van generatiestudenten is het hoogst in het hoger kunstonderwijs. In het academiejaar 2012-2013 hebben de generatiestudenten in de professionele kunstopleidingen 68% van de opgenomen studiepunten verworven, in de academische kunstopleidingen 73%. In de niet-kunstopleidingen is het studierendement beduidend lager: in de professionele bacheloropleidingen hebben in datzelfde academiejaar de generatiestudenten 63% van de opgenomen studiepunten verworven, in de academische bacheloropleidingen 62%. Globaal genomen over de beschouwde periode is het studierendement in de kunstopleidingen aanzienlijk toegenomen, terwijl het in de niet-kunstopleidingen, ondanks een aantal schommelingen, ongeveer stabiel gebleven is.
 - Tegenover deze evolutie van het studierendement staat dat het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten door generatiestudenten sterk afgenomen is: in het academiejaar 2012-2013 werden in de professionele bacheloropleidingen door de generatiestudenten gemiddeld iets meer dan 51 studiepunten opgenomen, in de academische bacheloropleidingen bijna 55 studiepunten. In het academiejaar 2005-2006 werden nog gemiddeld 58 tot 60 studiepunten opgenomen.
 - Een ANOVA leert dat studentenkenmerken weinig effect hebben op het studierendement bovenop de onderwijsvorm.
 - In elke gerichtheid is het studierendement het hoogst voor de generatiestudenten met een ASO-vooropleiding (meer dan 80% in de professionele kunstopleidingen, 77% in de academische kunstopleidingen, 80% in de professionele bacheloropleidingen en 67% in de academische bacheloropleidingen).
 - In het hoger kunstonderwijs neemt het studierendement toe voor alle onderwijsvormen SO.
 - In de professionele bacheloropleidingen groeit het gemiddeld studierendement van de generatiestudenten uit het KSO en het TSO naar elkaar: in het academiejaar 2012-2013 verwerven de generatiestudenten in deze opleidingen ongeveer 60% van de opgenomen studiepunten.
 - In de academische bacheloropleidingen is het studierendement van generatiestudenten afkomstig uit het KSO ongeveer 50% (academiejaar 2012-2013) en uit het TSO ongeveer 40%.
- Het studierendement van niet-generatiestudenten in de bacheloropleidingen ligt beduidend hoger dan het studierendement van generatiestudenten, en dit bij de drie gerichtheden (78% in het hoger kunstonderwijs, 76% in de professionele bacheloropleidingen en 73% in de academische bacheloropleidingen). Globaal genomen over de beschouwde periode is het studierendement van niet-generatiestudenten in de drie gerichtheden aanzienlijk toegenomen. Daartegenover staat ook hier een daling van het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving. Als men kijkt naar de vooropleiding SO dan merkt men bij het studierendement van de niet-generatiestudenten dezelfde verschillen op als bij de generatiestudenten.
- In de masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs verwerven de studenten ongeveer 85% van de opgenomen studiepunten, in de niet-kunstopleidingen 90%. Dit studierendement is relatief stabiel gebleven in de beschouwde periode. Ook hier staat tegenover dat het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten aanzienlijk afgenomen is in dezelfde periode (rond de 44 studiepunten in de masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs, rond de 46-48 in het niet-kunstonderwijs).
- Het aantal en aandeel trajectstarters dat afstudeert binnen de nominale studieduur en de nominale studieduur plus 1 in de bacheloropleidingen neemt gestaag af. Ongeacht de gerichtheid is ongeveer 30% van de trajectstarters in 2010-2011 in een bacheloropleiding afgestudeerd binnen de nominale studieduur (na 3 academiejaren). In de professionele bacheloropleidingen studeert ongeveer 45% af na 4 jaar, 43% in de academische bacheloropleidingen en 42% in de bacheloropleidingen in het hoger

kunstonderwijs (voor de trajectstarters in 2009-2010).

De trajectstarters met een ASO-vooropleiding doen het enigszins beter: in de bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs studeert 38% af na de nominale studieduur, in de professionele bacheloropleidingen 47% en 35% in de academische bacheloropleidingen. Ook hier ziet men overal een daling.

Voor de trajectstarters met een KSO-vooropleiding is het aandeel dat afstudeert na 3 jaar afgenomen tot 26% (HKO), 22% (professionele bachelors), 18% (academische bachelors) en voor de trajectstarters uit het TSO tot 16% (HKO), 27% (professionele bachelors) en 14% (academische bachelors).

In de masteropleidingen van 60 studiepunten bedraagt het aandeel trajectstarters dat afstudeert na 1 jaar ongeveer 50 %, na 2 jaar is dat opgelopen dat 76%. In de masteropleidingen van 120 studiepunten is het aandeel trajectstarters dat tijdig afstudeert groter: 66% na de nominale studieduur en 85% na de nominale studieduur +1. Hier moet de bedenking gemaakt worden dat er al sprake is van een trajectstarter als een student 1 opleidingsonderdeel opneemt in een masteropleidingen (een aantal studenten start reeds in een master als ze nog een aantal opleidingsonderdelen volgen in de voorafgaande bachelor).

- Het aantal heroriëntaties binnen het eerste jaar is groeiend maar blijft beperkt (5% van het aantal inschrijvingen van generatiestudenten). De meeste heroriëntaties vinden plaats na het eerste jaar hoger onderwijs.
- Globaal genomen is het aantal uitgereikte diploma's in het hoger onderwijs toegenomen (met uitzondering bij de masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs). Dit is ook zo voor het aantal diploma's uitgereikt aan studenten met de studentenkenmerken beursstudent en werkstudent. Deze groei is evenwel minder groot dan de globale groei.
- Globaal genomen is het aantal drop-outs in het hoger onderwijs toegenomen in de beschouwde periode.

HOOFDSTUK 4: DE PUNTEGEWICHTEN VAN DE PROFESSIONELE BACHELORS

4.1. INLEIDING

In het kader van de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs voorziet artikel III.120, 3° en 4°, van de Codex Hoger Onderwijs het volgende:

3° de vergelijking van de gehanteerde puntengewichten in het financieringsmodel en in internationale modellen;

4° voor wat betreft de professionele opleidingen en de kunstopleidingen in de hogescholen, de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten.

De puntengewichten van de opleidingen/ studiegebieden situeren zich binnen het financieringsmechanisme in het variabel onderwijsdeel. Voor de berekening van de financieringspunten worden zowel de opgenomen studiepunten, de verworven studiepunten en de diploma's vermenigvuldigd met het puntengewicht van het studiegebied waarin een opleiding zich situeert. Deze puntengewichten werden ingevoerd met het idee dat zij tot op zekere hoogte de kostprijsverschillen van de onderwijsactiviteiten in de verschillende disciplines weerspiegelen. De puntengewichten liggen per studiegebied voor de verschillende gerichtheden decretaal vast in artikel III.19. van de Codex Hoger Onderwijs. De gehanteerde systematiek is verschillend voor de professionele opleidingen, de kunstopleidingen en de academische opleidingen aan de universiteiten. Bij de professionele bacheloropleidingen variëren de puntengewichten binnen een vork van 1,0 tot 1,6. Bij de kunstopleidingen wordt gewerkt met een basispuntengewicht van 1 en een bijkomend puntengewicht, afhankelijk van de opleiding. Voor dit bijkomend puntengewicht is er een limiet vastgesteld. Hier wordt uitgebreid op ingegaan in het volgende hoofdstuk. Bij de universiteiten bedragen de puntengewichten 1, 2 of 3 (met uitzondering voor de opleidingen arts/ tandarts) afhankelijk van het studiegebied en, in sommige studiegebieden, van het soort opleiding (bachelor/ master).

Het Financieringsdecreet heeft geen wijzigingen aangebracht aan de puntengewichten. Het heeft de in het Hogescholen- en Universiteitendecreet vastgestelde puntengewichten overgenomen. Met het Integratiedecreet werden de puntengewichten van de academische hogeschoolopleidingen ingebed in de systematiek van de universiteiten: concreet betekent dit dat op termijn de oude puntengewichten evolueren naar 1 (voor de studiegebieden Toegepaste taalkunde en Handelswetenschappen en bedrijfskunde) of naar 2 (de studiegebieden Industriële wetenschappen en technologie, Biotechniek, Architectuur en Productontwikkeling).

In dit hoofdstuk, dat zich uitsluitend toespitst op de professionele bacheloropleidingen⁹², komen de volgende elementen aan bod:

⁹² Op de puntengewichten van de kunstopleidingen wordt ingegaan in hoofdstuk 5 van deze evaluatie. Voor wat betreft de universiteiten stelt artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs dat er vóór 1 januari 2018 bijkomend een evaluatie wordt gemaakt van de interne allocatiemodellen van de universiteiten, dit in relatie tot de gehanteerde

- de huidige puntengewichten en de historiek ervan;
- een analyse van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, waarbij de nadruk ligt op het belang en het actuele karakter van de puntengewichten;
- de impact van een eventuele aanpassing van de puntengewichten.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal conclusies.

4.2. DE HISTORIEK VAN DE HUIDIGE PUNTEGEWICHTEN

4.2.1. DE PUNTEGEWICHTEN VOOR DE PROFESSIONELE BACHELOROPLEIDINGEN

Artikel III.19. van de Codex Hoger Onderwijs legt onder meer de puntengewichten voor de professionele bacheloropleidingen vast:

Studiegebied	puntengewicht
a) Architectuur	1,40
b) Gezondheidszorg	1,60
c) Industriële wetenschappen en technologie	1,20
d) Audiovisuele en beeldende kunst	1,40
e) Muziek en podiumkunsten	1,00
f) Biotechniek	1,40
g) Onderwijs	1,60
h) Sociaal-agogisch werk	1,40
i) Handelswetenschappen en bedrijfskunde	1,00

Bij het ontwerpen van het Financieringsdecreet in 2008 en bij de herziening ervan naar aanleiding van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten werd er voor geopteerd om de puntengewichten zoals die in het Hogescholendecreet van 1994 waren bepaald, te behouden. Voor de professionele opleidingen werden de puntengewichten of OBE vastgelegd in artikel 189 en 190 van het Hogescholendecreet:

Artikel 189

Om de onderwijsbelasting te bepalen, worden de basisopleidingen in de volgende financieringsgroepen gerangschikt:

- *Groep A: de opleidingen van het studiegebied handelswetenschappen en bedrijfskunde, de opleidingen van twee cycli van het studiegebied kunst en de opleiding dans van het studiegebied kunst;*
- *Groep B: de opleidingen van het studiegebied taalkunde en de opleidingen van één cyclus van de studiegebieden industriële wetenschappen en technologie, en landbouwkunde;*
- *Groep C: de opleidingen van de studiegebieden architectuur en sociaal-agogisch werk, de opleidingen van twee cycli van de studiegebieden industriële wetenschappen en technologie, produktontwikkeling en landbouwkunde en de opleidingen van één cyclus, andere dan dans, van het studiegebied kunst;*
- *Groep D: de opleidingen gezondheidszorg en onderwijs.*

puntengewichten. Daarbij moet bijzondere aandacht besteed worden aan de opleidingen die met ingang van het academiejaar 2013-2014 geïntegreerd werden in de universiteiten.

De memorie van toelichting bij dit artikel vermeldde kort: *“Voor de berekening van het variabel deel van de enveloppe, hanteert men regels analoog aan de financiering van de werkingsuitkeringen van de universiteiten. Naargelang van de kostprijs, wordt elke basisopleiding ondergebracht in een financieringsgroep.”*

Artikel 190 van het Hogescholendecreet stelde onder meer dat elke financieringsgroep een puntengewicht kreeg dat naar studieomvang en studievorm varieerde volgens onderstaand model:

- Groep A: 1 punt;
- Groep B: 1,2 punten;
- Groep C: 1,4 punten;
- Groep D: 1,6 punten.

De memorie van toelichting bij artikel 190 vermeldde: *“Aan elke financieringsgroep wordt een puntengewicht verbonden. Door het aantal financierbare studenten in deze financieringsgroep te vermenigvuldigen met het puntengewicht, bekomt men een aantal onderwijsbelastingseenheden. Voor de opleidingen van het studiegebied kunst, met een minimaal aantal studenten, wordt voorzien in een bijkomend aantal onderwijsbelastingseenheden. Deze opleidingen zijn relatief duur en omwille van hun specificiteit gericht op een beperkt publiek, geselecteerd via bijzondere toelatingsproeven. Studentenschommelingen in deze opleidingen mogen niet leiden tot grote wijzigingen in de enveloppe van de hogeschool. Een zekere stabiliteit is hier aangewezen, waarbij studentenschommelingen een kleinere rol spelen.”*

Voor de oorsprong van deze puntengewichten en financieringsgroepen moeten we teruggaan naar het begin van de jaren 1990, bij de toenmalige voorbereidingen van wat later het Hogescholendecreet zou worden. Het vaststellen van de puntengewichten moet gekaderd worden in de context van de eerste grote fusiebeweging, waarbij het aantal hogescholen toen evolueerde van zo'n 160 naar een 30-tal. In de voorbereidingsfase van dit decreet werden een aantal studies uitgevoerd (zie het volgende punt) die onder meer de problematiek van de kost per student/ opleiding en puntengewichten behandelden.

Het vaststellen van een gefundeerde bekostiging van opleidingen, met hieraan gekoppeld een weging van de opleidingen, blijft ook nu nog een discussiepunt. In punt 4.2.3. wordt dan ook beknopt ingegaan op twee studies die deze problematiek behandelen.

4.2.2. STUDIES IN HET KADER VAN DE VOORBEREIDING VAN HET HOGESCHOLENDECREET

4.2.2.1. DE KOSTEN VAN INSTELLINGEN VAN HOGER ONDERWIJS BUITEN DE UNIVERSITEIT⁹³

Het rapport van Prof. W. Nonneman probeerde een inschatting te maken van de 'kostenfuncties' voor de Vlaamse instellingen van hoger onderwijs buiten de universiteit.

In het bijzonder werd de invloed op de gemiddelde kost per student van de grootte van de instelling, de samenstelling van haar studentenbevolking naar opleidingstype en de aard van haar inrichtende macht geschat.

Via multiële regressie bekwam men in deze studie schattingen van de marginale kost per opleiding. Deze marginale kost werd samengevat in volgende tabel:

⁹³ Nonneman W (1993), "De kosten van instellingen van hoger onderwijs buiten de universiteit", Rapport 92/284, Antwerpen, Universitaire Faculteiten St.-Ignatius, Studiecentrum voor Economisch en Sociaal Onderzoek, Vakgroep Publieke Economie.

Tabel 7. Variabele kost per student per studiegebied, na correctie voor de grootte van de instelling

Studiegebieden	Marginale kost (1000 fr/student)	Relatief (handelswet = 100)
handelswet.	101.4	100
economisch	109.3	108
verpleging	123.9	122
technisch	132.5	131
sociale wet.	140.7	139
vert.-tolk	147.1	145
chemie	161.0	159
paramedisch	176.3	174
ind.ir, arch	178.6	176
pedagogisch	202.7	200
beeldende kunst	241.2	238
dramatische kunst	287.4	283

4.2.2.2. HET RAPPORT VAN DE AMBTELIJKE COMMISSIE

Artikel 33 van het Hogescholendecreet gaf aan een “ambtelijke commissie” de opdracht een nieuwe reglementering voor het onderwijs buiten de universiteit voor te bereiden.

In hoofdstuk 3 (Enveloppefinanciering) van het eindrapport van deze ambtelijke commissie⁹⁴ werd ook een voorstel geformuleerd tot ordening van de opleidingen van het hoger onderwijs buiten de universiteit in 5 financieringsgroepen met een bepaald ‘puntengewicht’:

- puntengewicht 1: de opleidingen van het agrarisch, artistiek, economisch en technisch hoger onderwijs van het korte type en de opleidingen van de studiegebieden handelswetenschappen en bestuurswetenschappen van het hoger onderwijs van het lange type;
- puntengewicht 1,25: de opleidingen van het paramedisch, pedagogisch en sociaal hoger onderwijs van het korte type; deze opleidingen krijgen een hoger puntengewicht omwille van de meer intensieve begeleiding van de studenten die hier pedagogisch noodzakelijk is;
- puntengewicht 1,5: de opleidingen van de studiegebieden vertaalkunde en architectuur, en de opleidingen van de eerste cyclus van het studiegebied industriële wetenschappen;
- puntengewicht 2: de opleidingen van de tweede cyclus van het studiegebied industriële wetenschappen en de opleidingen van het studiegebied produktontwikkeling, beeldende kunst en audiovisuele kunst;
- puntengewicht 3: de opleidingen van de studiegebieden muziek en dramatische kunst.

De ambtelijke commissie stelde dat deze weinig gedifferentieerde puntengewichten een aantal niet te verwaarlozen voordelen hebben:

- zij verhinderen dat bepaalde opleidingen, om redenen die niet objectief verklaarbaar zijn, financieel aantrekkelijker zouden worden dan andere en dat hogescholen om die reden hun opleidingsaanbod zouden wijzigen;

⁹⁴ Ambtelijke commissie opgericht bij artikel 33 van het decreet van 23 oktober 1991 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, Brussel, 1992, “Eindrapport Hoger Onderwijs buiten de Universiteit”.

- een multi-sectorale hogeschool kan intern het best oordelen over de optimale verdeling van de middelen over de diverse opleidingen.

Tot slot sloot de ambtelijke commissie niet uit *“dat in de toekomst wetenschappelijke studies m.b.t. de objectieve kostprijs van de opleidingen in het hoger onderwijs buiten de universiteit aanleiding kunnen geven tot een herziening van de toegekende puntengewichten. Een uitgebreide studie hierover is echter op korte termijn niet te verwezenlijken”*.

4.2.3. TWEE ONDERZOEKEN OVER KOSTEN IN HET HOGER ONDERWIJS

4.2.3.1. PUNTEGEWICHTEN: EEN KORTE VERGELIJKING TUSSEN 7 LANDEN

In 2005 heeft CHEPS, Centre for Higher Education Policy Studies, een studie opgeleverd rond “Bekostigingstarieven in het hoger onderwijs, een vergelijking tussen zeven landen”⁹⁵.

CHEPS werd gevraagd om met betrekking tot het variabele deel in de bekostiging een achtergrondstudie uit te voeren naar de tariefstelling die in een aantal landen werd gehanteerd bij de bekostiging van het onderwijs. De vraag was welke tarieven (of wegingscoëfficiënten) werden gebruikt voor de publieke bekostiging van de diverse (groepen van) disciplines en in hoeverre daarin rekening werd gehouden met de uiteenlopende kosten per discipline.

De resultaten van deze studie kunnen als volgt samengevat worden:

In de zeven landen was er sprake van meerdere tarieven bij de publieke bekostiging van het onderwijs aan bachelorstudenten. De relatieve tarieven voor de verschillende studiegebieden binnen het hoger onderwijs zijn voor de diverse landen vermeld in tabel 9 van deze studie (zie hierna). De laatste kolom toont het gemiddelde over de zeven landen.

⁹⁵ Deen J., Jongbloed B., Vossensteyn H., (2005) “Bekostigingstarieven in het hoger onderwijs: een vergelijking tussen zeven landen”, Enschede, CHEPS Center for Higher Education Policy Studies.

Tabel 9 De relatieve tarieven voor de publieke bekostiging (hoogte uitgedrukt ten opzichte van laagste tarief)

Studies	Aus	DK	NL		NZ	Nor	Sw	UK	Gemiddelde
			HBO	Uni					
Arts/Other Humanities	2,8	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Commerce/ Economics	1,6	1,2-1,3	1,0	1,0	1,5	1,0	1,0	1,0	1,1
Law	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Other Social Sciences	4,4	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Languages	6,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Maths/Stats	3,3	1,6	1,3	1,0	1,0	1,0	1,0	1,3	1,2
Teaching	4,8	1,2	1,0	1,0	1,5	1,25	2,0	1,3	1,3
Behavioural Science	4,4	1,1	1,0	1,0	1,5	1,0	2,1	1,0	1,2
Visual & Performing Arts	6,0	1,7	-	-	1,5	3,0	5+	1,3	1,7
Computing	4,9	2,1	1,3	1,5	1,5	1,25	2,4	1,3	1,6
Science	8,2	2,1	1,3	1,5	1,6	1,5	2,4	1,7	1,8
Nursing	6,5	1,8	1,3	1,5	1,5	1,5	3,5	1,3	1,7
Pharmacy	4,9	2,4	1,3	3,0	1,6	1,5	2,4	1,7	2,0
Agriculture	10,9	2,4	1,3	1,5	2,0	1,5	1,9	1,7	1,9
Engineering	8,2	2,4	1,3	1,5	1,9	1,5	2,4	1,7	1,9
Medicine	10,2	2,0	1,3	3,0	5,8	4,0	2,5	4,0	4,5
Dentistry	10,2	2,1	1,3	3,0	4,5	4,0	2,6	4,0	4,5

* Kunstopleidingen (alleen binnen het HBO) worden in Nederland op basis van aparte regelingen bekostigd.

CHEPS concludeerde:

1. *Onze eerste conclusie is dat de tarieven voor een belangrijk deel zijn gebaseerd op schattingen van de onderwijskosten per student. De classroom-based subjects kennen immers een lager tarief dan de laboratory-based subjects. Bezien over de zeven landen liggen de relatieve tarieven voor eenzelfde opleiding echter dicht bij elkaar. Australië en Zweden laten een iets grotere diversiteit aan tarieven zien vergeleken met de andere landen. Voor de technische en natuurwetenschappelijke studies hanteren Australië, Zweden en Denemarken hogere gewichten dan de andere landen. Relatief gezien is de bijdrage die de publieke sector doet in de onderwijskosten per student (of per andere eenheid van onderwijsinspanning) voor rechtsgeleerdheid het laagst in alle zeven landen. Voor de medische opleidingen is het relatieve bekostigingsniveau het hoogst.*
2. *Onze tweede conclusie betreft de variatie in het aantal tarieven per land. De tabel laat zien dat Nederland en het Verenigd Koninkrijk het kleinste aantal tarieven kennen: slechts vier stuks. De Scandinavische landen en Nieuw Zeeland kennen een iets grotere variatie, terwijl Australië de meeste tarieven heeft. De range waarin de tarieven vallen is ook het grootst in Australië. De duurste opleidingen (medicine, agriculture) ontvangen daar ruim tien keer zoveel bekostiging als de goedkoopste.*

Hoewel de verschillen tussen de landen voor een groot deel te maken hebben met institutionele verschillen tussen landen (hoe is de opleiding ingebed/afgebakend in de universiteit of hogeschool? valt de opleiding onder het bekostigingsmodel of erbuiten – zoals veel medische, kunst- en lerarenopleidingen?), zijn er ook politieke en beleidsmatige keuzes aan te wijzen die op de relatieve hoogte van de tarieven invloed hebben. Ten eerste is er de keuze in verband met de relatieve omvang tussen de publieke bekostiging en de private bekostiging. Daarnaast is er de keuze welk deel van de onderwijsbekostiging in een variabel, student-afhankelijk deel en welk deel in een vaste toewijzing per instelling is opgenomen (waarbij die vaste voet ook nog eens kan verschillen tussen verschillende instellingen). Ten derde is er de wens die in veel landen bestaat om de bekostigingsmodellen zoveel mogelijk transparant te houden.

Wat het eerste punt betreft moet gewezen worden op het gegeven dat het collegegeld in de Scandinavische landen (Denemarken, Noorwegen, Zweden) nihil is. In de andere landen betalen studenten een uniform collegegeld (Nederland, VK) of een variabel collegegeld (Australië, Nieuw Zeeland). Dit collegegeld zorgt ervoor dat de inkomsten die hoger onderwijsinstellingen per student ontvangen in de diverse disciplines minder uiteenlopend kunnen zijn dan de getallen in tabel 9 in eerste instantie suggereren.

Tabel 10 Relatieve bekostigingsniveaus (publieke en private bijdrage) per student, uitgedrukt ten opzichte van laagste bekostigingsniveau

Studies	Aus	DK	NL		NZ	Nor	Sw	UK	Gemid -delde
			HBO	Uni					
Arts/Other Humanities	0,9	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Commerce/ Economics	1,0	1,2-1,3	1,0	1,0	1,4	1,0	1,0	1,0	1,1
Law	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Other Social Sciences	1,2	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Languages	1,5	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
Maths/Stats	1,2	1,6	1,3	1,0	1,0	1,0	1,0	1,3	1,2
Teaching	1,2	1,2	1,0	1,0	1,3	1,25	2,0	1,3	1,3
Behavioural Science	1,2	1,1	1,0	1,0	1,4	1,0	2,1	1,0	1,2
Visual & Performing Arts	1,5	1,7	-	-	1,4	3,0	5+	1,3	1,7
Computing	1,5	2,1	1,3	1,5	1,4	1,25	2,4	1,3	1,6
Science	2,0	2,1	1,3	1,5	1,4	1,5	2,4	1,7	1,8
Nursing	1,4	1,8	1,3	1,5	1,4	1,5	3,5	1,3	1,7
Pharmacy	1,5	2,4	1,3	3,0	1,6	1,5	2,4	1,7	2,0
Agriculture	2,4	2,4	1,3	1,5	1,7	1,5	1,9	1,7	1,9
Engineering	2,0	2,4	1,3	1,5	1,6	1,5	2,4	1,7	1,9
Medicine	2,5	2,0	1,3	3,0	4,5	4,0	2,5	4,0	3,2
Dentistry	2,2	2,1	1,3	3,0	3,7	4,0	2,6	4,0	3,0

* Kunstopleidingen (alleen binnen het HBO) worden in Nederland op basis van aparte regelingen bekostigd.

Tabel 10 van de studie geeft in dit verband aan wat de relatieve bekostigingsniveaus per student zijn als naast de publieke bijdrage ook het collegegeld per student wordt meegenomen. De range van de tarieven voor Australië en Nieuw Zeeland verandert dan sterk ten opzichte van tabel 9 omdat in deze landen de collegegelden per opleiding kunnen verschillen. De relatieve bekostigingsniveaus worden meer egalitair. Kortom, publieke en private bekostiging werken in de Angelsaksische landen enigszins als communicerende vaten.

Wat betreft de balans vaste voet - variabele bekostiging merkt de studie op dat in de meeste landen geen vaste voeten bestaan (Nederlandse hogescholen, Verenigd Koninkrijk, Australië, Nieuw Zeeland, Zweden). In de andere gevallen (Nederlandse universiteiten, Denemarken, Noorwegen) is er een vaste voet per instelling om te zorgen dat instellingen beschermd worden tegen al te grote fluctuaties in studentenstromen (en prestaties van studenten).

De eindconclusie van dit rapport van CHEPS is zeker niet onbelangrijk:

“We sluiten dit rapport dan ook af met de opmerking dat het trekken van conclusies over de hoogte van de bekostigingsstarieven plaats dient te vinden binnen de context van het totale bekostigingsplaatje: dus inclusief de private bekostiging, de vaste voeten en de (eventuele) onderzoeksbekostiging die de instelling ontvangt naast de variabele bekostiging.”

4.2.3.2. THE EFFICIENT COST OF TEACHING

De problematiek van de 'objectieve kost van een opleiding' is een onderwerp waar het hogeronderwijsbeleid in vele landen mee worstelt. Er is hierover evenwel weinig onderzoek voorhanden.

De kostprijs van het verstrekken van hoger onderwijs wordt door veel factoren bepaald. Zo heeft JM Consulting in opdracht van de Schotse overheid in 2000 een studie (The Efficient Cost of Teaching) uitgevoerd naar de determinanten van een standaardkostprijs van een efficiënte onderwijsverstrekking rekening houdend met de onderwijstechnologische en pedagogisch-didactische evoluties⁹⁶. In de studie wordt een onderscheid gemaakt tussen 'classroom subjects' en 'laboratory subjects'. Op basis van de evoluties en de ontwikkelingen komt JM Consulting tot de conclusie dat de kostprijsdifferentiaal tussen de beide groepen gereduceerd kan worden van 1.6 tot 1.0 (Baseline model) naar 1.2 tot 1.0 (Future model), met de kanttekening dat de waarde van 1.0 in de beide scenario's niet dezelfde is. Binnen de categorie 'classroom subjects' zijn ook nog 'higher cost classroom subjects' en idem voor de categorie 'laboratory subjects'. Het gaat hier om vrij gespecialiseerde opleidingen. In het algemeen worden de hogere kosten verantwoord door 'significant workplacement element', 'studio and small group workshops', 'field work', 'performance or production based',

De belangrijkste conclusies van dit onderzoek zijn opgenomen in de bijlage bij dit hoofdstuk.

4.3. KORTE BESCHRIJVENDE ANALYSE VAN DE INTERNE ALLOCATIEMODELLEN VAN DE HOGESCHOLEN

4.3.1. INLEIDING

In het kader van deze evaluatie werd aan elke hogeschool gevraagd een beschrijvende nota (max. 2 A4) op te stellen waarin de grote principes worden beschreven die ze hanteert bij de interne allocatie van de middelen tijdens het academiejaar 2013-2014 (na integratie). Hierbij werd gevraagd volgende elementen zeker aan bod te laten komen:

- Zijn er voorafnames? Zo ja, welke?
- Welk deel van het budget wordt centraal/decentraal toegewezen?
- Hoe gebeurt de verdeling over de verschillende entiteiten van de hogeschool (departementen of andere)? Welke verdelingsparameters worden gebruikt (puntengewichten - welke, studentenaantallen - welke, meegenomen academiejaren, andere criteria, ...)?

Bijkomend werd gevraagd of er evoluties of fundamentele wijzigingen in de interne allocatie hebben plaatsgevonden na de invoering van het Financieringsdecreet in 2008 of ingevolge het Integratiedecreet van 2012.

4.3.2. BESCHRIJVENDE ANALYSE VAN DE INTERNE ALLOCATIEMODELLEN

De interne allocatiemodellen tonen, met betrekking tot de puntengewichten, het volgende aan:

VOORAFNAMES

Alle instellingen werken onder een of andere vorm met voorafnames. Voorafnames dienen om instellingsbrede werkings-, personeels- en investeringskosten te dekken. Slechts één instelling noemt een concreet percentage voor de voorafname: 23.75%. Voorafnames worden ook gehanteerd op het niveau

⁹⁶ JM Consulting Ltd (2000), Efficient cost of teaching – report for SHEFC Prices Working Group, Westbury on Trym.

van de departementen vooraleer de middelen verder aan de opleidingen worden gealloceerd. Sommige instellingen geven aan dat ze in de toekomst zullen werken met parameters voor de verdere distributie van het vooraf genomen budget voor de centrale diensten op instellingsniveau. Naast het dekken van instellings- of departementsbrede werkings-, personeels- en investeringskosten wordt het vooraf genomen budget ook gebruikt om meer kwalitatieve doelstellingen te realiseren zoals voor de financiering van strategische projecten, voor specifieke noden en behoeften van een departement of opleiding en voor projecten gericht op de innovatie van bestaande opleidingen. Het wordt ook gebruikt voor het toekennen van een budget voor snel groeiende opleidingen of een budget voor de voorbereiding van nieuwe opleidingen of voor pas gestarte opleidingen.

TOEWIJZING BUDGETTEN

In alle instellingen worden de middelen zowel centraal als decentraal toegewezen in verschillende gradaties. De meeste instellingen werken immers met voorafnames zowel op het instellingsniveau als op het niveau van de onderwijsgroepen of departementen. De normen, parameters en de wijze van verdeling van de resterende middelen over de opleidingen is meestal centraal vastgelegd. Uit de antwoorden kan niet afgeleid worden welke graad van autonomie de onderwijsgroepen of de departementen hebben bij de allocatie van het aan hen toegekende budget (verhouding voorafnames versus budget voor de opleidingen). Eén instelling heeft een cijfer gegeven: 35% van het budget (na instellingsvoorafname) wordt toegekend aan de onderwijsgroep (centraal) en 65% wordt toegekend aan de opleidingen (decentraal).

ALLOCATIE VAN DE BUDGETTEN AAN DE OPLEIDINGEN

Bij de allocatie van middelen aan de opleidingen gebruiken alle instellingen parameters die vergelijkbaar zijn met de decretaal bepaalde parameters. Sommige instellingen hanteren zonder verdere modulering de decretaal bepaalde parameters en puntengewichten. De meerderheid van de instellingen hanteren al dan niet licht gemoduleerd – de decretaale parameters in verschillende combinaties:

- het aantal opgenomen studiepunten – niet gewogen;
- het aantal opgenomen studiepunten volgens decreet;
- het aantal opgenomen studiepunten alleen in het eerste jaar;
- de studentenaantallen (aantal personen);
- het aantal verworven studiepunten;
- het aantal diploma's.

Eén instelling rekent de parameters om naar omkadering in voltijdse eenheden (vte) en houdt daarbij rekening met de puntengewichten. Die instelling werkt met een basisomkadering per opleiding (rekening houdend met het aantal afstudeerrichtingen) en daarnaast met een variabele omkadering afhankelijk van aantal studenten – gewogen en omgerekend naar studiepunten.

De meerderheid van de instellingen hanteert een of ander mechanisme om de impact van de decretaal bepaalde puntengewichten uit te vlakken:

- het aantal ongewogen opgenomen studiepunten als een van de parameters in de allocatieformule;
- het aantal studenten (personen) als een van de parameters in de allocatieformule;
- een basisomkadering per opleiding;
- een reductie van de puntengewichtendifferentiaal van 1.0-1.6 tot 1.0-1.4.

Alle instellingen hanteren een kleiner tijdsvenster dan de vijf academiejaren die het decreet hanteert, meestal drie jaar, en een tijdsvenster dat dichter aansluit bij het laatste academiejaar. Zoals hiervoor al vermeld houden sommige instellingen rekening met de fase waarin een opleiding zich bevindt (voorbereiding nieuwe opleiding, pas gestarte nieuwe opleiding). Daarnaast kennen sommige instellingen

een extra budget toe aan snel groeiende opleidingen om de na-ijlende financiering in het decretaal bepaalde financieringsmodel te compenseren.

4.3.3. CONCLUSIE

De interne allocatiemodellen weerspiegelen de eigenheid en de eigen aanpak van elke hogeschool. De meeste hogescholen hanteren een vrij gesofisticeerd allocatiemodel voor de verdeling van de opbrengsten. De opbrengsten omvatten zowel de werkingsmiddelen als de studiegelden. De meeste hogescholen gebruiken bij de interne allocatie studentgerelateerde sleutels en hanteren daarbij ook direct of indirect (via rekeneenheden) puntengewichten. Sommige hogescholen hanteren de decretale puntengewichten, andere hogescholen hanteren eigen puntengewichten waarbij de verschillen voor een deel worden uitgevlakt. Sommige instellingen hanteren ook andere parameters om de impact van de puntengewichten uit te vlakken. De meeste instellingen hanteren een kleiner tijdsvenster dan de vijf jaar die het decreet hanteert. Een bruuske aanpassing van de puntengewichten zal een impact hebben op het interne allocatiemodel. De vraag blijft open of de interne allocatiemodellen anders zouden zijn mochten er geen puntengewichten bepaald zijn.

4.4. ENKELE SIMULATIES

4.4.1. INLEIDING

Binnen het Vlaamse hogeronderwijslandschap blijft de waarde van de puntengewichten voor de professionele opleidingen een discussiepunt. De impact op de financiering van een instelling is dan ook aanzienlijk. Om mogelijke effecten van een eventuele wijziging aan de puntengewichten in beeld te brengen, werden in het kader van deze evaluatie een aantal simulaties gemaakt. Alvorens hier verder op in te gaan start dit deel met een overzicht van de inschrijvingen⁹⁷ in de professionele bacheloropleidingen, opgesplitst naar studiegebied en geclusterd per puntengewicht.

Tabel 4.1 geeft de evolutie weer van het aantal inschrijvingen in de initiële professionele bacheloropleidingen, opgesplitst naar studiegebied en geclusterd per puntengewicht (in aantallen en percentages). Opvallend hierbij is dat het aandeel van de inschrijvingen in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde, dit is het studiegebied met het laagste puntengewicht (1), nagenoeg stabiel is gebleven in de beschouwde periode. Kijken we naar de studiegebieden met het hoogste puntengewicht, dan zien we een afname van het aandeel van de inschrijvingen bij het studiegebied Onderwijs en een toename van het aandeel van de inschrijvingen bij het studiegebied Gezondheidszorg.

Tabel 4.2 geeft het aantal en het aandeel inschrijvingen weer in het academiejaar 2013-2014 per hogeschool, geclusterd per categorie puntengewicht. Deze tabel geeft weer dat de meeste hogescholen een zodanige variëteit aan opleidingen aanbieden dat alle puntengewichten (1,0; 1,2; 1,4 en 1,6) meegenomen worden in de financiering. Het aandeel van de verschillende puntengewichten varieert evenwel nog sterk van instelling tot instelling. Dit wordt ook grafisch weergegeven in grafiek 4.1.

⁹⁷ Onder inschrijvingen worden hier zowel de actieve inschrijvingen als de uitschrijvingen begrepen. Het betreft de inschrijvingen van studenten onder diplomacontract in een initiële professionele bacheloropleiding (zonder de kunstopleidingen en de opleidingen van de Hogere Zeevaartschool). Deze laatste instelling valt buiten het financieringsmodel.

Tabel 4.1a: evolutie van de inschrijvingen in de initiële professionele bacheloropleidingen, opgesplitst per studiegebied – in aantallen

Studiegebied	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
	Puntengewicht 1								
Handelswetenschappen en bedrijfskunde	22.978	25.498	26.033	27.345	28.864	29.775	30.670	31.875	33.035
	Puntengewicht 1,2								
Industriële wetenschappen en technologie	8.462	10.090	10.609	11.213	11.934	12.693	13.335	13.959	14.785
	Puntengewicht 1,4								
Architectuur	1.959	1.988	1.962	1.948	1.961	2.001	2.014	2.018	2.068
Biotechniek	1.353	1.811	1.865	1.945	2.164	2.327	2.463	2.415	2.521
Sociaal-agogisch werk	10.876	11.651	11.980	13.159	13.797	14.253	14.864	15.214	15.825
Gezondheidszorg - Onderwijs - Sociaal- agogisch werk							269	525	723
	Puntengewicht 1,6								
Gezondheidszorg	10.922	11.610	12.432	13.351	14.789	16.561	17.828	18.501	19.383
Gezondheidszorg - Onderwijs							125	236	283
Onderwijs	20.224	19.228	18.919	19.751	22.408	24.476	25.132	24.803	24.787
	Totaal								
	76.774	81.876	83.800	88.712	95.917	102.086	106.700	109.546	113.410

Tabel 4.1b: evolutie van de inschrijvingen in de initiële professionele bacheloropleidingen, opgesplitst per studiegebied – in percentages

Studiegebied	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
	Puntengewicht 1								
Handelswetenschappen en bedrijfskunde	29,93%	31,14%	31,07%	30,82%	30,09%	29,17%	28,74%	29,10%	29,13%
	Puntengewicht 1,2								
Industriële wetenschappen en technologie	11,02%	12,32%	12,66%	12,64%	12,44%	12,43%	12,50%	12,74%	13,04%
	Puntengewicht 1,4								
Architectuur	2,55%	2,43%	2,34%	2,20%	2,04%	1,96%	1,89%	1,84%	1,82%
Biotechniek	1,76%	2,21%	2,23%	2,19%	2,26%	2,28%	2,31%	2,20%	2,22%
Sociaal-agogisch werk	14,17%	14,23%	14,30%	14,83%	14,38%	13,96%	13,93%	13,89%	13,95%
Gezondheidszorg - Onderwijs - Sociaal- agogisch werk	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,25%	0,48%	0,64%
	Puntengewicht 1,6								
Gezondheidszorg	14,23%	14,18%	14,84%	15,05%	15,42%	16,22%	16,71%	16,89%	17,09%
Gezondheidszorg - Onderwijs	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,12%	0,22%	0,25%
Onderwijs	26,34%	23,48%	22,58%	22,26%	23,36%	23,98%	23,55%	22,64%	21,86%
	Totaal								
Totaal	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

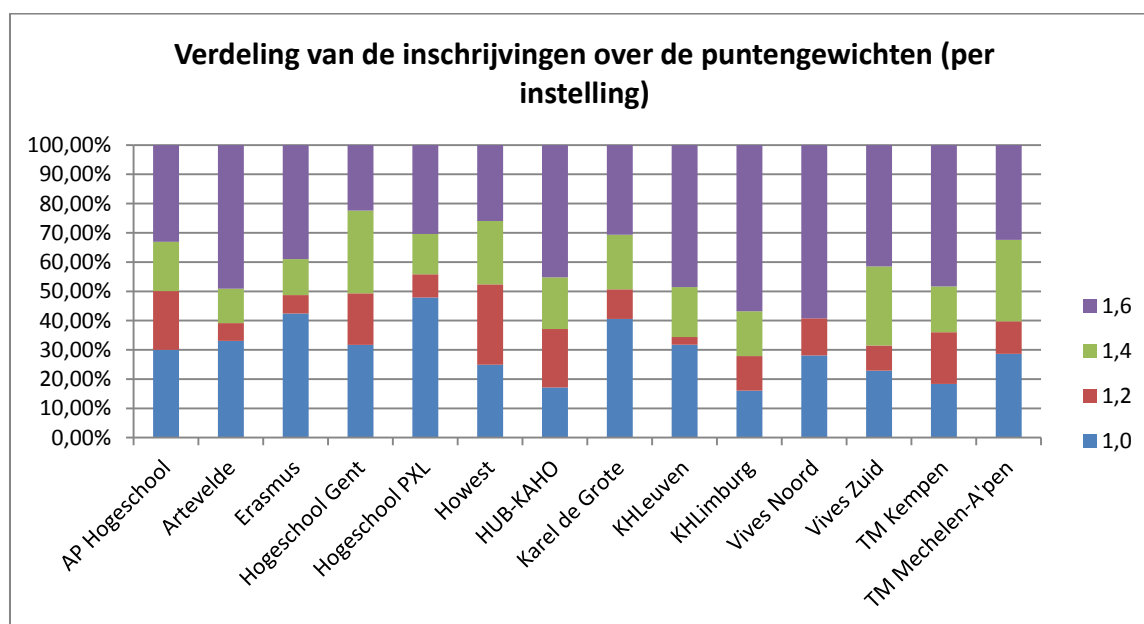
Bron: Databank Hoger Onderwijs

Tabel 4.2: aantal inschrijvingen in de initiële professionele bacheloropleidingen in het academiejaar 2013-2014, opgesplitst naar categorie puntengewicht

	Puntengewichten								
	1	1,2	1,4	1,6	Totaal				
AP Hogeschool Antwerpen	2.297	29,98%	1.541	20,11%	1.289	16,82%	2.535	33,09%	7.662
Arteveldehogeschool	4.170	33,08%	764	6,06%	1.485	11,78%	6.186	49,08%	12.605
Erasmushogeschool Brussel	1.553	42,44%	229	6,26%	452	12,35%	1.425	38,95%	3.659
Groep T		0,00%		0,00%		0,00%	893	100,00%	893
Hogeschool Gent	3.939	31,71%	2.184	17,58%	3.516	28,31%	2.781	22,39%	12.420
Hogeschool PXL	3.224	47,92%	531	7,89%	929	13,81%	2.044	30,38%	6.728
Hogeschool West-Vlaanderen	1.440	24,94%	1.585	27,45%	1.250	21,65%	1.499	25,96%	5.774
HUB-KAHO	1.914	17,12%	2.237	20,01%	1.975	17,67%	5.052	45,20%	11.178
Karel de Grote-Hogeschool	4.740	40,55%	1.187	10,15%	2.181	18,66%	3.582	30,64%	11.690
Katholieke Hogeschool Leuven	2.589	31,77%	213	2,61%	1.393	17,09%	3.954	48,52%	8.149
Katholieke Hogeschool Limburg	936	16,05%	689	11,82%	893	15,32%	3.312	56,81%	5.830
Katholieke Hogeschool Vives Noord	981	28,10%	443	12,69%		0,00%	2.067	59,21%	3.491
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	2.043	22,88%	768	8,60%	2.416	27,05%	3.704	41,47%	8.931
LUCA School of Arts		0,00%	447	61,15%	284	38,85%		0,00%	731
Thomas More Kempen	1.256	18,34%	1.210	17,66%	1.073	15,66%	3.311	48,34%	6.850
Thomas More Mechelen-Antwerpen	1.953	28,64%	757	11,10%	1.898	27,83%	2.211	32,42%	6.819
	33.035	29,13%	14.785	13,04%	21.034	18,55%	44.556	39,29%	113.410

Bron: Databank Hoger Onderwijs

Grafiek 4.1: de verdeling van de inschrijvingen over de puntengewichten (per hogeschool)⁹⁸

Bron: Databank Hoger Onderwijs

Het hanteren van puntengewichten bij de allocatie van het overheidsbudget leidt ertoe dat het bedrag dat een hogeschool per student ontvangt verschillend is naar gelang van het studiegebied en dat het gemiddelde bedrag dat een hogeschool per student ontvangt verschillend is van hogeschool tot hogeschool.

⁹⁸ In deze grafiek zijn Groep T en LUCA School of Arts niet meegenomen, aangezien het aanbod professionele bacheloropleidingen (niet-kunst) in deze instellingen beperkt is. Het aanbod van Groep T wordt in de toekomst opgenomen in de Katholieke Hogeschool Leuven (UC Leuven).

hogeschool omdat het opleidingsaanbod en de spreiding van studenten over de studiegebieden verschillend zijn (zie voorgaande tabellen).

Ter illustratie: in het academiejaar 2012-2013 waren er ruim 31.000 studenten ingeschreven in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde, goed voor zo'n 29 % van alle studenten in de professionele bachelors. In 2013 ontvingen de hogescholen voor deze studenten slechts 22 % van de financiering in het variabel onderwijsdeel van de professionele bachelors.

Wanneer we kijken naar het studiegebied Onderwijs dan stellen we vast dat de verhouding tussen financiering en aantal inschrijvingen hier omgekeerd is (27% tegenover 23%).

Tabel 4.3: vergelijking aandeel financiering – aandeel studenten⁹⁹

OBE	Studiegebied	Aandeel financiering t=2013*		Aandeel studenten 2012-2013	
		VOWi-prof (€)	%	Aantal studenten	%
1	Handelswetenschappen en bedrijfskunde	95.995.026,03	22,47%	31.325,00	28,92%
1,2	Industriële wetenschappen en technologie	48.824.314,97	11,43%	13.842,00	12,78%
1,6	Onderwijs	116.783.798,02	27,33%	24.468,00	22,59%
	Eindtotaal	427.277.830,40	100,00%	108.317,00	100,00%

Bron: eigen berekeningen AHOVOS

Tabel 4.4 geeft een raming weer van een financieringsbedrag per student/ opgenomen studiepunt. Voor deze berekeningen wordt de som van de bedragen van het variabel onderwijsdeel (VOWprof) en van de onderwijssokkel (SOWprof)¹⁰⁰, begrotingsjaar 2014, gedeeld door 1) het aantal inschrijvingen en 2) door het aantal opgenomen studiepunten. Dit laatste bedrag wordt vermenigvuldigd met 50¹⁰¹ om eveneens een raming te krijgen van het financieringsbedrag per student. Deze laatste bedragen worden grafisch weergegeven in grafiek 4.2.

Als deze gegevens vergeleken worden met deze in tabel 4.2. en grafiek 4.1 kan men het volgende opmerken:

- het belang van de hoogte van het puntengewicht wordt het duidelijkst geïllustreerd door het hoge financieringsbedrag per student aan Groep T. Deze instelling biedt enkel opleidingen aan met een puntengewicht van 1,6;
- als men kijkt naar de instelling met het laagste bedrag per student (Karel-de-Grote Hogeschool), dan ziet men dat deze instelling inderdaad een hoog percentage studenten heeft in de opleidingen met puntengewicht 1 (40,5%) en een relatief laag percentage in opleidingen met een puntengewicht 1,6 (30,6%). In een vergelijkbare instelling, de PXL-hogeschool (47,9% studenten in opleidingen met puntengewicht 1 en 30,3% studenten in opleidingen met puntengewicht 1,6), is het financieringsbedrag per student evenwel aanzienlijk hoger dan bij de Karel-de-Grote Hogeschool. Hier spelen dan ook andere elementen in de financieringsberekening een rol, zoals bijvoorbeeld de bonus

⁹⁹ Het aantal studenten in deze tabel wijkt licht af van de gegevens in tabel 4.1 en 4.2 omdat in deze laatste zowel het aantal actieve als niet-actieve inschrijvingen (= uitgeschreven studenten) meegenomen zijn

¹⁰⁰ Bij het bedrag van de onderwijssokkel is er een kleine foutmarge. Er is namelijk nog geen rekening gehouden met de correctie zoals voorzien in artikel III.10 van de Codex Hoger Onderwijs (voorafname sokkelbedrag bij fusies)

¹⁰¹ Het aantal opgenomen studiepunten wordt met 50 vermenigvuldigd omdat het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per inschrijving ongeveer 50 studiepunten bedraagt.

voor beursstudenten. De PXL Hogeschool heeft namelijk het hoogste aandeel in de financieringspunten op basis van deze bonus (zie hoofdstuk 3);

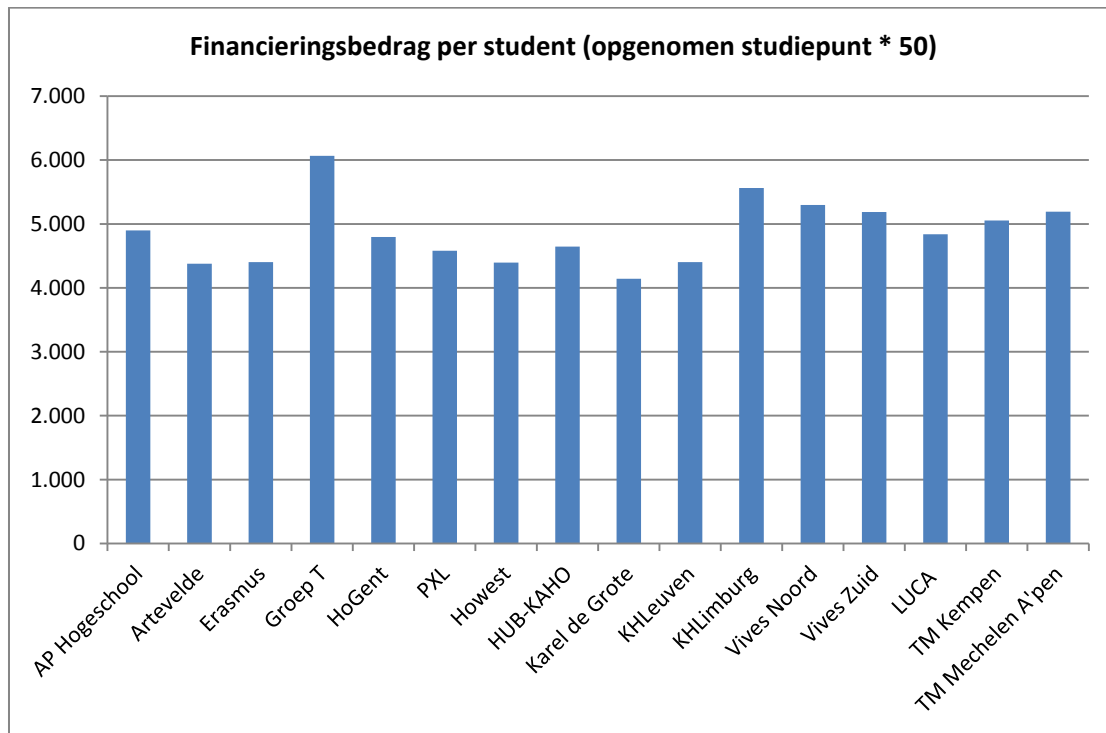
- als men kijkt naar de hogeschool met het hoogste bedrag per student (Katholieke Hogeschool Limburg, nu UC Limburg), dan merken we inderdaad op dat deze instelling het laagste percentage heeft van studenten in opleidingen met puntengewicht 1 (16%) en een hoog percentage in opleidingen met puntengewicht 1,6 (56,8%). Let wel, deze instelling heeft ook een relatief hoog aandeel in de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten;
- bij de andere instellingen is de studentenpopulatie meer gespreid over de verschillende puntengewichten. Door de huidige fusiebeweging zal dit in de toekomst nog meer het geval zijn dan nu.

Tabel 4.4: het financieringsbedrag per student in de professionele bacheloropleidingen

	VOW-prof	SOWprof	TOTprof	Inschrijvingen	Bedrag/ inschrijving	OSTP	Bedrag/ OSTP	* 50
AP Hogeschool Antwerpen	33.229.710,51	4.721.131,79	37.950.842,30	7.662	4.953,12	387.371	97,97	4.899
Arteveldehogeschool	49.058.495,63	6.054.416,04	55.112.911,67	12.605	4.372,31	629.581	87,54	4.377
Erasmushogeschool Brussel	13.646.485,86	1.980.853,19	15.627.339,05	3.659	4.270,93	177.494	88,04	4.402
Groep T	4.837.582,52	609.086,98	5.446.669,49	893	6.099,29	44.904	121,30	6.065
Hogeschool Gent	50.956.486,71	6.528.421,97	57.484.908,67	12.420	4.628,41	599.333	95,91	4.796
PXL	26.490.759,43	3.813.640,65	30.304.400,08	6.728	4.504,22	330.833	91,60	4.580
Hogeschool West-Vlaanderen	21.753.527,00	3.170.864,05	24.924.391,05	5.774	4.316,66	283.542	87,90	4.395
HUB-KAHO	44.375.226,42	5.555.599,98	49.930.826,41	11.178	4.466,88	537.317	92,93	4.646
Karel de Grote-Hogeschool	42.941.818,19	5.699.722,22	48.641.540,41	11.690	4.160,95	587.209	82,84	4.142
Katholieke Hogeschool Leuven	31.862.549,51	4.373.829,35	36.236.378,86	8.149	4.446,73	411.534	88,05	4.403
Katholieke Hogeschool Limburg	28.629.613,14	3.575.556,57	32.205.169,71	5.830	5.524,04	289.503	111,24	5.562
Vives Noord	16.974.594,59	2.274.080,29	19.248.674,88	3.491	5.513,80	181.701	105,94	5.297
Vives Zuid	38.991.784,09	5.030.590,26	44.022.374,36	8.931	4.929,17	424.378	103,73	5.187
LUCA School of Arts	3.273.463,32	491.752,29	3.765.215,62	731	5.150,77	38.900	96,79	4.840
Thomas More Kempen	31.465.351,58	4.225.442,30	35.690.793,88	6.850	5.210,33	353.109	101,08	5.054
Thomas More Mechelen+Antwerpen	30.653.278,47	4.381.543,30	35.034.821,77	6.819	5.137,82	337.344	103,85	5.193

Bron: Databank Hoger Onderwijs en berekeningen op basis van de werkingsenveloppe 2014

Grafiek 4.2: het financieringsbedrag per student in de professionele bacheloropleidingen

Bron: Databank Hoger Onderwijs en berekeningen op basis van de werkingsenveloppe 2014

Het wijzigen van puntengewichten van opleidingen kan niet budgettair neutraal gebeuren, maar zal financiële gevolgen hebben op de enveloppe van elke hogeschool. Indien de lage puntengewichten zouden opgetrokken worden naar bijvoorbeeld een minimumniveau van 1.4, dan zal dit logischerwijze een effect hebben op het variabel onderwijsdeel dat de hogescholen ontvangen. Aangezien dit bedrag wordt bepaald door het aandeel van de hogeschool in het totaal aantal financieringspunten, zal een verhoging van de lage puntengewichten resulteren in een toename van het aantal financieringspunten voor de betreffende instellingen. De hogescholen waarbij het puntengewicht voor hun opleidingen overwegend gelijk blijft, zullen hierdoor hun aandeel in het variabel onderwijsdeel zien dalen.

Een aanpassing van de puntengewichten in een of ander zin kan voor de instellingen enkel op een budgetneutrale manier uitgevoerd worden indien er ook extra middelen worden toegevoegd aan het variabel onderwijsgedeelte van de professionele opleidingen. Om de waarde hiervan in te schatten, werden in wat volgt twee simulaties uitgevoerd. Deze twee simulaties zijn slechts voorbeelden van mogelijke simulaties. Ook andere simulaties zullen steeds een effect hebben op de hoogte van het budget van de instellingen, tenzij er voldoende bijkomende middelen zouden toegevoegd worden aan het variabel onderwijsdeel.

De eerste simulatie toont de kostprijs aan indien we het puntengewicht van 1 en 1.2 zouden optrekken naar 1.4, en het puntengewicht van 1.6 behouden. De tweede simulatie geeft de kostprijs weer indien we het puntengewicht van alle studiegebieden zouden wijzigen naar 1.4. In deze oefening wordt het puntengewicht van 1.6 niet langer behouden. Voor beide simulaties werd de enveloppe van 2013¹⁰² als uitgangspunt genomen.

¹⁰² Dit is voor de integratieoperatie en voor de daarop volgende fusiebeweging.

4.4.2. SIMULATIE 1: PUNTEGEWICHT $\geq 1,4$

Deze simulatie beschrijft wat de kostprijs zou zijn indien we enerzijds de puntengewichten van 1 en 1.2 zouden optrekken naar 1.4, en anderzijds het puntengewicht van 1.6 zouden behouden.

Verhogen we de puntengewichten naar minimum 1.4, dan stijgt het aantal financieringspunten. Bij een gelijkblijvend variabel onderwijsdeel zal het bedrag per financieringspunt dalen van 55,25 euro naar 49,76 euro. Hierdoor zal het variabel onderwijsdeel van een aantal instellingen stijgen en van een aantal andere instellingen dalen (zie optie 1).

Tabel 4.5: Simulatie 1: puntengewicht $\geq 1,4$

		AS IS (2013)	OPTIE 1	OPTIE 2	OPTIE 3
Instellingsnaam	Nr.	as is	Verschil	Verschil	Verschil
Artesis Hogeschool Antwerpen	103556	16.580.170,00	-427.988,59	0	1.355.502,47
Plantijn-Hogeschool	103564	14.495.904,06	1.118.627,52	1.118.627,52	2.842.752,37
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	103572	37.013.162,01	1.281.932,73	1.281.932,73	5.510.399,30
Thomas More Kempen	103581	29.010.461,33	-659.334,32	0	2.471.139,53
Thomas More Mechelen	103598	19.552.264,60	1.227.390,59	1.227.390,59	3.521.837,90
Erasmushogeschool Brussel	103606	14.548.281,96	557.282,21	557.282,21	2.225.207,92
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	103614	1.087.095,31	-42.358,33	0	72.999,41
LUCA School of Arts	103622	6.124.309,20	186.911,15	186.911,15	883.783,28
Katholieke Hogeschool Leuven	103648	27.757.289,25	-505.172,11	0	2.503.951,31
Hogeschool Gent	103663	47.811.236,20	611.707,00	611.707,00	5.958.470,02
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	103697	21.054.083,12	-654.850,26	0	1.597.591,59
XIOS Hogeschool Limburg	103721	12.381.489,43	441.760,97	441.760,97	1.857.678,23
Katholieke Hogeschool Limburg	103739	26.146.881,82	-1.082.158,64	0	1.685.437,17
Provinciale Hogeschool Limburg	103747	13.771.230,82	1.273.890,35	1.273.890,35	2.935.142,07
Hogeschool West-Vlaanderen	103754	18.706.519,44	566.187,82	566.187,82	2.694.241,00
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	103762	15.865.578,55	9.280,40	9.280,40	1.762.150,08
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	103771	35.768.404,29	-977.958,82	0	2.863.531,49
HUB-EHSAL	103804	14.668.839,48	-805.504,09	0	725.257,24
Groep T-Internationale Hogeschool Leuven	103812	4.509.620,63	-448.428,58	0	0
Thomas More Antwerpen	115782	7.778.527,15	-773.482,77	0	0
Arteveldehogeschool	116194	42.646.481,75	-897.734,25	0	3.712.077,64
	Totaal	427.277.830,40	0	7.274.970,75	47.179.150,02

Bron: eigen berekeningen AHOVOS

Het gegenereerde bedrag in het bestaande financieringssysteem (As Is) kan gegarandeerd worden mits de invoering van een vereveningssysteem voor die hogescholen die hun variabel onderwijsdeel zien dalen.

De kostprijs hiervan wordt getoond in optie 2 en bedraagt \pm 7.2 miljoen euro. In dit scenario zal het bedrag per financieringspunt nog steeds dalen, maar naar een gemiddeld bedrag van 50,60 euro per financieringspunt. Om ook dit gemiddelde bedrag op het niveau van 2013 te houden, moeten er nog meer extra middelen toegevoegd worden aan het variabele onderwijsdeel voor de professionele opleidingen. De kostprijs hiervan wordt weergegeven in optie 3, en bedraagt \pm 47 miljoen euro.

4.4.3. SIMULATIE 2: PUNTENGEWICHT = 1,4

In deze simulatie gaan we na wat de kostprijs zou zijn indien we de puntengewichten van alle studiegebieden naar 1.4 zouden brengen. Ook voor de studiegebieden Gezondheidszorg en Onderwijs zou dan het hogere puntengewicht van 1.6 teruggebracht worden naar 1.4.

Wijzigen we de puntengewichten van alle professionele opleidingen naar 1.4, dan stijgt het aantal financieringspunten voor die opleidingen komende van een puntengewicht lager dan 1.4 en daalt het aantal financieringspunten voor die opleidingen komende van 1.6. Bij een gelijkblijvend variabel onderwijsdeel zal het bedrag per financieringspunt dalen van 55,25 euro naar 52,42 euro. Hierdoor zal het variabel onderwijsdeel van een aantal instellingen stijgen en van een aantal andere instellingen dalen (zie optie 1).

Tabel 4.6: Simulatie 1: puntengewicht =1,4

		AS IS	OPTIE 1	OPTIE 2	OPTIE 3
Instellingsnaam	Nr.	as is	Verschil	Verschil	Verschil
Artesis Hogeschool Antwerpen	103556	16.580.170,00	-714.344,70	0	132.257,97
Plantijn-Hogeschool	103564	14.495.904,06	1.668.596,25	1.668.596,25	2.531.136,26
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	103572	37.013.162,01	1.653.122,89	1.653.122,89	3.716.361,29
Thomas More Kempen	103581	29.010.461,33	-1.011.175,56	0	482.870,27
Thomas More Mechelen	103598	19.552.264,60	1.461.185,17	1.461.185,17	2.582.465,81
Erasmushogeschool Brussel	103606	14.548.281,96	673.131,51	673.131,51	1.485.348,27
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	103614	1.087.095,31	14.232,41	14.232,41	72.999,41
LUCA School of Arts	103622	6.124.309,20	528.773,83	528.773,83	883.783,28
Katholieke Hogeschool Leuven	103648	27.757.289,25	-1.011.262,25	0	415.909,51
Hogeschool Gent	103663	47.811.236,20	1.598.803,34	1.598.803,34	4.235.330,00
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	103697	21.054.083,12	-945.321,17	0	127.685,20
XIOS Hogeschool Limburg	103721	12.381.489,43	713.051,77	713.051,77	1.411.778,33
Katholieke Hogeschool Limburg	103739	26.146.881,82	-1.682.092,81	0	-376.648,23
Provinciale Hogeschool Limburg	103747	13.771.230,82	1.445.061,09	1.445.061,09	2.257.004,57
Hogeschool West-Vlaanderen	103754	18.706.519,44	1.058.932,82	1.058.932,82	2.113.620,13
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	103762	15.865.578,55	-378.875,42	0	447.497,24
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vl.	103771	35.768.404,29	-1.052.991,63	0	799.427,68
HUB-EHSAL	103804	14.668.839,48	-848.224,16	0	-110.754,19

Groep T-Internationale Hogeschool Leuven	103812	4.509.620,63	-763.591,23	0	-563.702,58
Thomas More Antwerpen	115782	7.778.527,15	-640.807,97	0	-259.938,27
Arteveldehogeschool	116194	42.646.481,75	1.766.204,20	0	415.173,15
Eindtotaal		427.277.830,40	0	10.814.891,09	22.799.605,11

Bron: eigen berekeningen AHOVOS

Wensen we het gegeneerde bedrag in het bestaande financieringssysteem (As Is) te garanderen mits de invoering van een vereveningssysteem voor die hogescholen die hun variabel onderwijsdeel zien dalen, dan bedraagt deze kostprijs \pm 10,8 miljoen euro (optie 2). In dit scenario zal het gemiddeld bedrag per financieringspunt nog steeds dalen naar 52,45 euro per financieringspunt. Om ook dit bedrag op het niveau van 2013 te houden, moeten er nog meer extra middelen toegevoegd worden aan het variabel onderwijsdeel voor de professionele opleidingen. De kostprijs hiervan wordt weergegeven in optie 3, en bedraagt \pm 23 miljoen euro. Dit is ongeveer de helft van het bedrag uit de eerste simulatie.

De resultaten van deze simulaties werden aan de instellingen gepresenteerd op de klankbordgroep van 30 oktober 2013. De algemene consensus was dat er zonder toevoeging van bijkomende middelen geen onmiddellijk draagvlak is voor de doorvoering van eventuele wijzigingen. Wel werd er globaal aangevoeld dat het verschil tussen de gehanteerde puntengewichten te groot is, en dat deze dichter bij elkaar zouden moeten liggen. Hierbij werd de voorkeur gegeven om de puntengewichten naar boven te laten evolueren, eerder dan naar beneden. Tevens werd er in navolging van de Raad van State opgemerkt dat het hanteren van verschillende puntengewichten toelaatbaar is, op voorwaarde dat de verschillen objectieverbaar zijn. Deze objectivering van de kostprijs van opleidingen vormt echter een heikel discussiepunt. De kostprijs hangt namelijk af van verschillende factoren waaronder de samenstelling personeel, huisvestingsbeleid, vestiging waar de opleiding aangeboden wordt, enz...

Bij gelijkblijvend overheidsbudget leidt elke aanpassing van de puntengewichten tot een verschuiving van middelen van de ene hogeschool naar een andere met winnaars en verliezers. Compensatie van de verliezen vergt bijkomende overheidsmiddelen. De verwachting is dat door de reeds gerealiseerde fusies en door de nog op stapel staande fusies de impact van een aanpassing van de puntengewichten op de allocatie van de overheidsmiddelen wellicht lager zal uitvallen dan voor de fusieoperatie in termen van winst en verlies. Door fusies en de vorming van grotere hogescholen zullen de verhoudingen van financieringspunten per student voor de verschillende hogescholen naar elkaar toegroeien. Daaruit zouden twee mogelijke conclusies kunnen getrokken worden:

- puntengewichten spelen in de toekomst geen rol meer en kunnen opgeheven worden;
- de bestaande puntengewichten blijven behouden.

4.5. CONCLUSIES

1. Uit de historiek van de puntengewichten (spanning van 1.0 tot 1.6) van de hogeschoolopleidingen in het algemeen en van de professionele bacheloropleidingen in het bijzonder blijkt dat de decretaal vastgelegde puntengewichten afwijken van de (door Nonneman) becijferde gemiddelde kostprijs per student en per studiegebied en van de puntengewichten bepaald door de ambtelijke commissie (voor de professionele bacheloropleidingen spanning van 1.00 tot 1.25). In de memorie van toelichting bij het Hogescholendecreet is hiervoor geen motivering te vinden. Bij de vaststelling van de puntengewichten speelden de kostprijsverschillen een rol maar ook de institutionele belangen. De CHEPS vergelijkende studie laat ook een relatief grote spanning zien voor zover we de professionele opleidingen in dat plaatje goed kunnen inpassen (van 1.00 tot 1.70).

2. De ambtelijke werkgroep pleitte en ook een aantal hogescholen pleiten om de spanning in de puntengewichten laag te houden omdat de verschillen in kostprijs moeilijk te objectiveren zijn. Een multi-sectorale hogeschool kan zelf beter oordelen over de interne verdeling van de middelen over de diverse opleidingen, was het advies van de ambtelijke werkgroep.
3. De interne allocatiemodellen weerspiegelen de eigenheid en de eigen aanpak van elke hogeschool. De meeste hogescholen hanteren een vrij gesofisticeerd allocatiemodel voor de verdeling van de opbrengsten. De opbrengsten omvatten zowel de werkingsmiddelen als de studiegelden. De meeste hogescholen hanteren bij de interne allocatie studentgerelateerde sleutels en daarbij ook direct of indirect (via rekeneenheden) puntengewichten. Sommige hogescholen hanteren de decretale puntengewichten, andere hogescholen hanteren eigen puntengewichten waarbij de verschillen voor een deel worden uitgevlakt. De meeste instellingen hanteren een kleiner tijdsvenster dan de vijf academiejaren die het decreet hanteert. Een bruuske aanpassing van de puntengewichten zal een impact hebben op het interne allocatiemodel.
4. Het hanteren van puntengewichten bij de allocatie van het overheidsbudget leidt ertoe dat het bedrag dat een hogeschool per student ontvangt verschillend is naar gelang van het studiegebied. Daarbij is het gemiddelde bedrag dat een hogeschool per student ontvangt verschillend van hogeschool tot hogeschool omdat het opleidingsaanbod en de spreiding over de studiegebieden verschillend zijn.
5. Bij gelijkblijvend overheidsbudget leidt elke aanpassing van de puntengewichten tot een verschuiving van middelen van de ene hogeschool naar een andere. Door de reeds gerealiseerde fusies en door de nog op stapel staande fusies zou de impact van een aanpassing van de puntengewichten op de allocatie van de overheidsmiddelen wellicht lager kunnen uitvallen dan voor de fusieoperatie.
6. De kostprijs van het verstrekken van hoger onderwijs wordt door heel veel factoren bepaald. Zo heeft JM Consulting in opdracht van de Schotse overheid in 2000 een studie gedaan naar de determinanten van een standaardkostprijs van een efficiënte onderwijsverstrekking rekening houdend met de onderwijstechnologische en pedagogisch-didactische evoluties. In de studie wordt een onderscheid gemaakt tussen 'classroom subjects' en 'laboratory subjects'. Op basis van de evoluties en de ontwikkelingen komt JM Consulting dat de kostprijsdifferential tussen de beide groepen gereduceerd kan worden van 1.6 tot 1.0 naar 1.2 tot 1.0. Binnen de categorie 'classroom subjects' zijn ook nog 'higher cost classroom subjects' en idem voor de categorie 'laboratory subjects'. Het gaat hier om vrij gespecialiseerde opleidingen. In het algemeen worden de hogere kosten verantwoord door 'significant workplacement element', 'studio and small group workshops', 'field work', 'performance or production based',
7. Op basis van een eerste evaluatie van de studie van JM Consulting zou de in deze studie ontwikkelde kostprijsdifferential kunnen gebruikt worden voor een verdere oefening in Vlaanderen.

BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK 4: THE EFFICIENT COST OF TEACHING¹⁰³

1. HET BELANGRIJKSTE RESULTAAT VAN DIT ONDERZOEK

The result is a series of estimated cost relativities for different subject areas; student types; and modes of study. These build upon current norms of teaching delivery; learning provision; and cost management in the university sector, but extrapolate these forward in terms of "efficiency" and "modern methods" of teaching and learning.

2. SAMENVATTING VAN DE BELANGRIJKSTE CONCLUSIES VAN HET ONDERZOEK

- academic staff input is the most important factor in determining teaching costs
- laboratory-based subjects cost approximately 60% more than classroom-based subjects in our baseline efficient teaching scenario. This is close to the current differential in funding
- in the more futuristic scenario with much more use of problem-based learning and of CUT, this cost differential between laboratory and classroom subjects is significantly reduced to approximately 20%
- we identify a number of subjects whose costs are likely to fit within either the classroom or laboratory categories in the baseline scenario and hence an averaged approach to funding can be justified on the basis of costs. These are shown in Table 1.
- there are other subjects which fall outside these groups, and/or where the evidence base is much less secure (including newer or more complex subjects where methods of delivery vary widely between institutions). Our judgement, based on the limited evidence we have is that these could fall into about 3-5 additional cost groupings, indicating a total cost structure with about 5-8 bands
- the two categories of Post-Graduate and Part-Time students each incurs a significant additional cost for institutions, generally of the order of 10% above the normal full-time undergraduate cost, but the evidence base for being more precise about this premium is poor and there are definitional difficulties
- the additional categories of Non-traditional, and Disabled students also incur additional costs for institutions, and this might be significant. The availability of resources influences provision here and, together with definitional issues, means that a single differential cannot be calculated for these
- while the study was not about absolute costs, those estimated by our model do not suggest that there is any widespread or systematic inefficiency in current provision.

3. BELANGRIJKE RANDOPMERKINGEN IN DE STUDIE

THERE IS LITTLE CONSENSUS ON THE DEFINITION OF "EFFICIENT TEACHING" OR ON THE RESOURCE INPUTS REQUIRED FOR THE MOST EFFICIENT METHODS OF CURRENT TEACHING.

The cost of teaching is influenced by a number of factors which include: academic (eg pedagogic decisions made by the institution); some imposed by external agencies (eg quality requirements); some influenced

¹⁰³ JM Consulting Ltd (2000), Efficient cost of teaching – report for SHEFC Prices Working Group, Westbury on Trym.

by market factors (eg number of students on a course); some dictated by history (eg multi-campus institutions, historic buildings). All of these could act to increase unit costs, and hence to influence "efficiency". However, there is no simple way of defining an acceptable or appropriate "standard" for these factors which could be used in a baseline cost analysis.

THE RELATIONSHIP BETWEEN QUALITY AND EFFICIENCY IS UNKNOWN

Institutions may consciously or unconsciously make trade-offs between quality and cost. The relationship is complex, and there is no national standard of teaching quality to provide a guide to minimum resource inputs required for efficient teaching. This is because teaching quality assessment is made on a "fitness for purpose" basis and the diversity of institutions allows a range of interpretations of the requirements to deliver teaching to an acceptable standard.

THERE IS LITTLE RELIABLE DATA ON ACTUAL COSTS OF CURRENT TEACHING AND LEARNING ACTIVITY AT THE LEVEL OF DETAIL NEEDED FOR THIS STUDY.

The Transparency Review will provide robust data to the Funding Councils on the costs of teaching at institution level and within institutions this will be available at department level (and hence broadly by subject). However, this will not be available across all Scottish institutions until 2002, and even then, it will not necessarily be accurate in terms of second-order effects such as the differential cost of (eg) libraries or estates between subjects, and it is very unlikely to distinguish costs between types of student or modes of study.

4. DE GEBRUIKTE METHODE

We investigate the specification and costs of the different resource inputs to teaching and learning (estates, central services, IT/Library, academic department costs) in order to establish a cost of efficient teaching for both classroom and laboratory subjects under two main scenarios:

"BASELINE":

current, mainly-traditional, on-campus methods of teaching and learning but with some use of csar and new teaching and learning methods, and with current institutional cost structures overlaid with some efficiency improvements and good practice in organisation and management

"FUTURE":

as above, but overlaid with good practice in teaching and learning, including for example resource-based learning, problem-based learning, and with full use of csar to support this and, we also identify the impact of off-campus learning.

5. DE ZES CONCLUSIES VAN HET RAPPORT

FINDING 1: RELATIVE IMPORTANCE OF KEY INPUT FACTORS

The key input factors that contribute to the total unit cost of teaching are as follows in ascending order of relative magnitude for a Baseline classroom subject.

Cost inputs to classroom subject	
Estates	1.0
Academic department costs other than academic staff	1.9
Library and IT	2.2
Central services	3.1
Academic staff	6.2

The table illustrates the point that the costs of academic staff are by far the most important element. The relative order of magnitude is different for laboratory subjects (for example estates costs and academic department costs are relatively much more important) but academic staff remain the most important element.

FINDING 2: DIFFERENTIAL BETWEEN LABORATORY AND CLASSROOM SUBJECTS.

The differential between the costs of laboratory and classroom subjects is 1.6 to 1 in the Baseline scenario. It is significantly reduced to 1.2 to 1 in the Future scenario. The difference in the Baseline scenario reflects the time spent by laboratory students in an environment with additional costs associated with small groups; specialized accommodation; technicians; equipment; maintenance charges etc. This difference is particularly sensitive to assumptions on the split of lecture, laboratory and seminar work; and of the differential cost of a laboratory to a lecture room.

The much smaller difference in the Future scenario reflects the expected trend towards more small group work in classroom subjects (as well as in laboratory subjects), the reduced number of hours spent in laboratories in laboratory subjects; and the increased use of C&IT in general. The main impact of all these differences is that the inputs required for classroom subjects come significantly closer to those required for laboratory subjects.

FINDING 3: TYPOLOGY OF SUBJECTS.

The list of subjects in the baseline scenario that our analysis suggests are likely to fall within the two broad cost groupings of classroom and laboratory subjects is shown in Table 1. below.

Table 1. Subjects where sufficient evidence was obtained to allow mapping of costs directly onto one of two main cost groups (the evidence was both quantitative and qualitative).

<p>classroom group of subjects:</p> <p>sports/hospitality/leisure management (not using laboratories or specialist facilities)</p> <p>language studies (not performance-based)</p> <p>business and management studies</p> <p>social studies</p> <p>librarianship, communication and media studies (not production based)</p> <p>humanities</p> <p>health and community studies (without laboratory or clinical work)</p> <p>education (without assessed placements)</p> <p>continuing education</p>
<p>laboratory group of subjects:</p> <p>anatomy and physiology *</p> <p>psychology *</p> <p>pharmacy *</p> <p>biosciences *</p> <p>chemistry *</p> <p>physics *</p> <p>agriculture and forestry</p> <p>earth, marine and environmental sciences *</p> <p>general sciences *</p> <p>engineering *</p> <p>technology *</p>

* when these subjects are taught with a significant 'practical' component.

A number of subjects clearly fall outside these two cost groups. Some others may do so but there is more uncertainty about their relative cost because (for example) they are taught in a wider variety of ways in different institutions. These subjects are listed in Table 2 with a possible categorisation. This shows a suggested categorisation into three additional cost groups, and also some "laboratory" subjects where there is significant uncertainty about the cost grouping.

These subjects, unlike those in Table 1, do not form a coherent grouping and so it would be less appropriate to adopt any averaging approach to funding based on costs without significant further work. We have been able to cost a few reference points in Table 2, but it would require a much larger study to do this on a basis which gave comparable firmness of evidence to that underlying Table 1.

Table 2. Subjects which clearly fall outside the two cost groups in Table 1, or where the evidence available was inadequate to allow them to be mapped onto a cost group.

<p>higher cost classroom subjects: (additional cost group)</p>	<p>mathematics and statistics * (small problem cases; higher use of computer laboratories) information technology and systems science modern languages * (performance based) education (with significant placement element, eg initial teacher training) media and communications * (production based) health and community studies * (placements eg social work)</p>
<p>possible laboratory: (these may fall within the laboratory category, but we do not have the evidence to support this)</p>	<p>architecture (studio and small group workshops) built environment and planning (studio and field work) design and creative arts (studio/theatre) nursing and paramedical studies * (laboratory work and clinical placements) sports science * (science laboratories and/or sports facilities) catering/hospitality * (specialist facilities; placements)</p>
<p>high-cost laboratory: (additional cost group)</p>	<p>the PAMs & related professions with higher-cost clinical placements the engineering subjects with heavy laboratories veterinary science (clinics, and farm costs)</p>
<p>very high-cost subjects: (additional cost group)</p>	<p>clinical medicine)clinical salaries; clinical dentistry) clinical costs; length of year and % time in clinics drama; and conservatoire music (extensive one:one teaching; high number of taught hours; specialist costs of orchestras and stage management)</p>

* when these subjects are taught with a significant 'practical' component.

FINDING 4: COMMENTS ON TYPES OF STUDENT, AND MODES OF TEACHING.

Off campus students, distributed learning, distance learning

The evidence indicates that all students will continue to need face to face support and guidance. At present, few institutions have all the r-r infrastructure to provide this cost-effectively off-campus, and the indications are that these students could cost more than others. However, the differential will depend on institutional circumstances, and in the Future scenario, we have to conclude that the cost relativities are unlikely to be significantly different from those for on-campus students.

Post-graduates

The costs of much post-graduate teaching are higher than those of undergraduate teaching but definitional issues are ' a problem. Overall, costs of students being taught in a longer year (ie 180 credits) are probably in the order of 10-15% higher than those of (120 credit/year) undergraduates in the Baseline scenario.

Part-time

The costs of part-time students are probably in the order of 7-20% higher than full-time students (on an FTE basis) due to administration costs. The lower end of this range relates to a 0.75 FrE student, the upper end to a 0.5 FTE student.

Non-traditional students

The costs of non-traditional students are higher because of both higher recruitment costs, and additional support required. However, the extent of this varies greatly depending on the type of student (and is probably often determined by available funding). There are significant issues in defining both these groups of student and the extra cost elements which should be included in the analysis. These would need to be resolved before a cost could be calculated.

FINDING 5: SENSITIVITY ANALYSIS.

While we have reviewed a large number of factors in the model, the differential results are only sensitive to a limited number of the input factors. Those which are most critical are:

- the number of taught hours a week
- the mix of lecture/seminar/workshop/laboratory
- differential costs of different types of accommodation
- the number of weeks taught in the year
- the number of hours, and staff input, in clinics and studios

We have made the best assumptions we could for all these, in the light of the evidence. However, there could be legitimate differences of view in some areas. Fortunately, the cost differential of 1.6 which we have calculated is not materially affected (ie does not change by more than 0.15) if any one of these factors is varied within reasonable parameters. If more than one of the factors varies, the effects may cancel each other, but they could in certain circumstances be additive. In this latter case, the change in differential between laboratory and classroom subjects could become material.

FINDING 6: ABSOLUTE COSTS.

It was not a main focus of the work to calculate absolute costs of teaching, and for the reasons stated above, the 'costs calculated by the model should only be used to provide evidence on relativities. Nevertheless, there will be interest in the absolute costs and we would comment that, within the limits of the data and the method we have used, our model suggest that there is no evidence that current funding levels for teaching are excessive (as might be implied by costs below current funding).

As already noted, the Future scenario, incorporating a radical reconfiguration of academic provision, is significantly higher cost for classroom subjects than the Baseline scenario.

HOOFDSTUK 5: DE FINANCIERING VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

5.1. INLEIDING

Het hoger kunstonderwijs (HKO) neemt een aparte plaats in het Vlaamse hogeronderwijslandschap in. Dit komt zowel tot uiting in de structuur door de creatie van de School of Arts binnen de hogescholen, in de toelating tot de opleidingen en in het financieringsmechanisme. Binnen het financieringsmodel heeft het Integratiedecreet een aparte onderwijssoekel en een apart variabel onderwijsdeel ingevoerd voor de professionele en academische opleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten. Op deze manier weerspiegelt het financieringsmodel de structuur van het Vlaamse hoger onderwijs: de professionele opleidingen aan de hogescholen, de professionele en de academische kunstopleidingen aan de hogescholen binnen het kader van een School of Arts en de academische opleidingen aan de universiteiten.

Het hoger kunstonderwijs onderscheidt zich ook van de andere opleidingen door de gehanteerde methodiek bij de verdeling van de overheidsmiddelen: er wordt gewerkt met een basispuntengewicht van 1 voor deze studiegebieden en met een bijkomend puntengewicht, afhankelijk van de opleiding. Voor de bijkomende puntengewichten is er een limiet vastgesteld: per opleiding of groep van opleidingen is decretaal het aantal opgenomen en verworven studiepunten vastgelegd waarop dit bijkomend puntengewicht maximaal kan toegepast worden.

Binnen het kader van deze evaluatie wordt in dit hoofdstuk dan ook eerst ingegaan op de volgende punten:

- het financieringsmodel voor het hoger kunstonderwijs, in het bijzonder op de huidige puntengewichten en op de vastgestelde limieten;
- de impact van een eventuele aanpassing van de puntengewichten en/of de limieten.

Het hanteren van een limiet hangt samen met het onderwerpen van de studenten die zich wensen in te schrijven in een opleiding in het hoger kunstonderwijs aan een selectie door middel van een artistieke toelatingsproef. Art. II.186. van de Codex Hoger Onderwijs stelt onder meer dat niemand wordt toegelaten tot de bacheloropleidingen, de schakelprogramma's en voorbereidingsprogramma's van de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten zonder geslaagd te zijn voor een artistieke toelatingsproef eigen aan deze opleidingen. De hogeschool waar de student zich wenst in te schrijven, neemt deze toelatingsproef af.

In het kader van deze evaluatie wordt dan ook de vraag gesteld wat de eventuele impact is van het aantal deelnemers/ geslaagden van deze toelatingsproeven op de instroom in de kunstopleidingen en op het studierendement van deze studenten. Daarbij wordt ook de vraag gesteld of er een link is tussen de toelatingsproef en het al dan niet overschrijden van de financiële limieten (hierna financiële drempels genoemd). Aangezien er tot nu toe nog geen grondige evaluatie is geweest van deze toelatingsproeven¹⁰⁴ werden in het kader van deze evaluatie aan de instellingen die hoger kunstonderwijs aanbieden gegevens

¹⁰⁴ Er is wel een gevalstudie (studierichting grafisch ontwerpen aan één hogeschool) bekend waarin werd onderzocht welke studentenkenmerken samenhangen met het al dan niet slagen op de toelatingsproef en de studieresultaten in het hoger onderwijs.

Delvaux, E., Donche, V., en Van Petegem, P., 'De toelatingsproef in het hoger kunstonderwijs nader onderzocht: wie neemt deel en wie stroomt door', *Tijdschrift voor onderwijsrecht en -beleid* (2013-2014), 4-5, 380-389.

gevraagd over het aantal aanmeldingen, het aantal effectieve deelnames en het aantal geslaagden in de artistieke toelatingsproeven. Op basis van deze bevraging werd een analyse gemaakt van de toelatingsproef, waarbij de gegevens uit de bevraging op macroniveau (instellingsniveau en opleidingsniveau) werden gekoppeld aan de gegevens van de databank hoger onderwijs. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste vaststellingen opgenomen.

De kunstopleidingen in het hoger onderwijs zijn sinds het Integratiedecreet ondergebracht in Schools of Arts binnen de hogescholen. Ook in andere Europese landen neemt het kunstonderwijs een enigszins aparte plaats in het hoger onderwijs in. In bijlage bij dit hoofdstuk worden als achtergrondinformatie de belangrijkste vaststellingen en conclusies weergegeven uit een studie van CHEPS (Center for Higher Education Policy Studies) uit februari 2010 over het hoger kunstonderwijs in Europa.

5.2. DE FINANCIERING VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

5.2.1. INLEIDING: HET STUDIEAANBOD EN HET AANTAL INSCHRIJVINGEN IN HET HKO

Onderstaande tabellen geven een overzicht van enerzijds het studieaanbod in het hoger kunstonderwijs, anderzijds van het aantal inschrijvingen (diplomacontract) in de initiële bachelor- en masteropleidingen in dit kunstonderwijs, per studiegebied, hogeschool en/of opleiding, telkens voor de academiejaren 2006-2007, 2010-2011 en 2013-2014.

Het Integratiedecreet bracht vanaf academiejaar 2013-2014 volgende wijzigingen aan in het opleidingsaanbod hoger kunstonderwijs:

- de academische bachelor en masteropleiding “conservatie en restauratie”, oorspronkelijk aangeboden door de Artesis Hogeschool Antwerpen, worden niet langer opgenomen in het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst. Dit impliceert dat deze opleidingen niet opgenomen werden in een School of Arts, maar overgedragen werden naar de Universiteit Antwerpen, waar ze binnen een nieuw studiegebied Conservatie en restauratie ondergebracht zijn. De artistieke toelatingsproef is voor deze opleidingen niet langer vereist;
- de professionele opleidingen “bachelor in de audiovisuele technieken: assistentie” en de “bachelor in de audiovisuele technieken: beeld-geluid-montage”, oorspronkelijk opgenomen in het studiegebied “Industriële wetenschappen en technologie” en aangeboden door de Erasmushogeschool, werden samengevoegd tot de opleiding “bachelor in de audiovisuele kunsten” en alsdusdanig ondergebracht in het studiegebied “Audiovisuele en beeldende kunst”. Als bijkomende toelatingsvoorwaarde geldt voor deze opleiding, zoals voor de andere kunstopleidingen, dat de artistieke toelatingsproef wordt ingevoerd.

Als gevolg hiervan wijzigen de aantallen vanaf academiejaar 2013-2014.

Tabel 5.1: aantal inschrijvingen in de initiële bachelor- en masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs – per studiegebied

	2006-2007	2010-2011	2013-2014
Audiovisuele en beeldende kunst	3.234	4.265	4.511
Industriële wetenschappen en technologie	427	414	
Muziek en podiumkunsten	1.125	2.350	2.489

Bron: Databank Hoger Onderwijs

Tabel 5.2: aantal inschrijvingen in de initiële bachelor- en masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs – per studiegebied en per hogeschool

		2006-2007	2010-2011	2013-2014
Audiovisuele en beeldende kunst	AP Hogeschool Antwerpen	424	575	528
	Erasmushogeschool Brussel	195	304	684
	Hogeschool Gent	581	939	836
	Hogeschool PXL	229	468	401
	Karel de Grote-Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen	406	438	410
	Katholieke Hogeschool Limburg	408	418	377
	LUCA School of Arts	991	1.123	1.275
Industriële wetenschappen en technologie	Erasmushogeschool Brussel	427	414	
Muziek en podiumkunsten	AP Hogeschool Antwerpen	281	542	554
	Erasmushogeschool Brussel	251	641	667
	Hogeschool Gent	310	517	504
	Hogeschool PXL		159	192
	LUCA School of Arts	283	491	572

Bron: Databank Hoger Onderwijs

Tabel 5.3: aantal inschrijvingen in de initiële bachelor- en masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs – per studiegebied en per opleiding

			2006-2007	2010-2011	2013-2014
Audiovisuele en beeldende kunst	Academisch gerichte bachelor	audiovisuele kunsten	670	663	760
		beeldende kunsten	2.296	2.534	2.169
		productdesign	57	55	54
	Master	audiovisuele kunsten	1	156	184
		beeldende kunsten	18	628	690
		Documentary Film Directing			48
		productdesign		20	22
	Professioneel gerichte bachelor	audiovisuele kunsten			325
		beeldende vormgeving	192	209	259
Industriële wetenschappen en technologie	Professioneel gerichte bachelor	audiovis.techn.: assistentie	143	110	
		audiovis.techn.: beeld-geluid-montage	284	304	
Muziek en podiumkunsten	Academisch gerichte bachelor	drama	143	181	168
		muziek	938	1.071	1.134
	Master	drama		50	77
		muziek	7	800	840
	Professioneel gerichte bachelor	dans	37	56	40
		musical		33	38
		pop- en rockmuziek		159	192

Bron: Databank Hoger Onderwijs

Tabel 5.4: aantal inschrijvingen in de initiële bachelor- en masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs – per hogeschool

	2006-2007	2010-2011	2013-2014
AP Hogeschool Antwerpen	705	1.117	1.082
Erasmushogeschool Brussel	873	1.359	1.351
Hogeschool Gent	891	1.456	1.340
Hogeschool PXL	229	627	593
Karel de Grote-Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen	406	438	410
Katholieke Hogeschool Limburg	408	418	377
LUCA School of Arts	1.274	1.614	1.847

Bron: Databank Hoger Onderwijs

5.2.2. HET FINANCIERINGSMODEL - HISTORIEK

Het hoger kunstonderwijs heeft geleidelijk aan, vanaf het Hogescholendecreet tot het Integratiedecreet, een aparte plaats verworven in het financieringsmodel voor het hoger onderwijs.

Het Financieringsdecreet van 2008 heeft het hoger kunstonderwijs uit de gesloten enveloppe van het hogeschoolonderwijs gehaald. Bij de allocatie van de middelen in een systeem van een gesloten enveloppe nemen de opleidingen die groeien in studentenaantallen een groter deel uit de enveloppe ten nadele van de opleidingen die dalen in studentenaantallen, maar ook ten nadele van de opleidingen die constant blijven in studentenaantallen. Bij de allocatie van de middelen werd er op de opleidingen in het hoger kunstonderwijs een hogere wegingscoëfficiënt toegepast (onder de vorm van een bijkomend puntengewicht), weliswaar beperkt voor een vastgelegd aantal studenten. Deze vorm van impliciete beperking van de studentenaantallen in het hoger kunstonderwijs was ingegeven door de eigen aard van dit onderwijs. Deze impliciete beperking van de groeimogelijkheden van het hoger kunstonderwijs plaatste dit onderwijs in een nadelige financiële positie bij het hanteren van een financieringsmodel waarin de middelen van de gesloten enveloppe verdeeld werden volgens het aandeel in (gewogen)studentenaantallen.

Qua evolutie van het globale budget volgden vanaf het Financieringsdecreet de professionele bacheloropleidingen in het hoger kunstonderwijs het regime van de professionele opleidingen aan de hogescholen. Voor de academische bachelor- en masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs was er een apart budget¹⁰⁵. De evolutie van de studentenaantallen in de andere academische hogeschoolopleidingen had geen impact meer bij de verdeling van de middelen in een bepaald begrotingsjaar. De evolutie van de hoogte van dat budget volgde wel het regime van de academische opleidingen aan de hogescholen. Het bedrag volgde mee de evolutie van het bedrag van het variabel onderwijsdeel voor de academische hogeschoolopleidingen. Een daling van de studentenaantallen in de academische opleidingen aan de hogescholen, met inbegrip van die van het hoger kunstonderwijs, heeft in de begrotingsjaren 2011 en 2012 geleid tot een daling van het bedrag beschikbaar voor het hoger kunstonderwijs, hoewel het aantal studenten in het hoger kunstonderwijs niet was gedaald. Vanaf het begrotingsjaar 2014 werd deze situatie rechtgezet en “klikt” het variabel onderwijsdeel voor het hoger kunstonderwijs onafhankelijk van de andere onderwijsdelen. De negatieve “klicks” werden gecompenseerd met middelen die vrijkwamen door de afschaffing van de verevening voor een bedrag van 1.25 miljoen euro.

Zoals al eerder vermeld werd het Financieringsdecreet van 2008 naar aanleiding van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten vrij grondig aangepast.

¹⁰⁵ Artikel III.5, §5, van de Codex Hoger Onderwijs

Voor de financiering van de opleidingen van het hoger kunstonderwijs, zowel voor de professionele als de academische opleidingen, werd er een aparte onderwijssoekkel en een apart variabel onderwijsdeel opgenomen in het decreet. De evolutie van de hoogte van het variabel onderwijsdeel wordt voortaan alleen bepaald door de evolutie van het aantal studenten in het hoger kunstonderwijs. Voor dat onderwijsdeel worden er dan ook aparte referentiepunten vastgelegd.

Het gewijzigde financieringsmechanisme weerspiegelt nu de institutionele drieledigheid van het hoger onderwijs: de professionele bacheloropleidingen aan de hogescholen, de professionele bacheloropleidingen en de academische bachelor- en masteropleidingen in het hoger kunstonderwijs georganiseerd door de School of Arts en de academische bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten.

Los van de discussie of het budget voor het hoger kunstonderwijs toereikend is of niet, is dit een positieve evolutie voor het hoger kunstonderwijs.

5.2.3. DE VERDELING VAN HET BUDGET – DE PUNTENGEWICHTEN EN DE FINANCIËLE DREMPELS

De verdeling van het budget voor het hoger kunstonderwijs onder de hogescholen die binnen een School of Arts hoger kunstonderwijs aanbieden, gebeurt op basis van het aantal financieringspunten die de professionele en academische opleidingen genereren in de studiegebieden Muziek en podiumkunsten en Audiovisuele en beeldende kunst.

Financieringspunten worden gedefinieerd als het financieringsvolume, uitgedrukt in een aantal punten en berekend op basis van het aantal opgenomen studiepunten, het aantal verworven studiepunten en het aantal diploma's, en rekening houdend met de wegingscoëfficiënten van de studiegebieden en de financieringsboni (zie hoofdstuk 3).

De gehanteerde wegingscoëfficiënten van de kunstopleidingen onderscheiden zich van de andere opleidingen: voor de beide studiegebieden wordt er een basispuntengewicht van 1 gehanteerd en een bijkomend puntengewicht, afhankelijk van de opleiding (of groep van opleidingen). Het bijkomend puntengewicht wordt toegekend overeenkomstig het volgende schema:

Tabel 5.5: overzicht bijkomende puntengewichten

1° Audiovisuele en beeldende kunst	
Beeldende kunst + productdesign	2
Audiovisuele kunsten	2
Conservatie en restauratie	n.v.t.
Professionele bachelor audiovisuele kunsten	2
2° Muziek en podiumkunsten	
Muziek + drama	3
Musical	3
Dans	4
Pop- en rockmuziek	2,5

Bron: artikel III.19, §4, van de Codex Hoger Onderwijs

Deze bijkomende wegingscoëfficiënten weerspiegelen tot op zekere hoogte de kostprijverschillen van de onderwijsactiviteiten in de verschillende kunstdisciplines te wijten aan materiaalkosten,

infrastructuurkosten, het arbeidsintensieve karakter van het onderwijs, de behoefte aan extra assistierend personeel voor praktische oefeningen, etc.

In tegenstelling tot het basispuntengewicht waar geen limiet geldt, wordt de toekenning van het bijkomend puntengewicht per opleiding beperkt tot een maximum aantal studiepunten (opgenomen en verworven) bepaald overeenkomstig de volgende drempels:

Tabel 5.6: overzicht drempels

1° Audiovisuele en beeldende kunst	
Beeldende kunst + productdesign	24.000
Audiovisuele kunsten	18.000
Conservatie en restauratie	n.v.t.
Professionele bachelor audiovisuele kunsten	12.000
2° Muziek en podiumkunsten	
Muziek + drama	27.000
Musical	2.400
Dans	1.500
Pop- en rockmuziek	9.000

Bron: artikel III.19, §4, van de Codex Hoger Onderwijs

De wegingscoëfficiënten en de financiële drempels werden vastgelegd in het Hogescholendecreet. Het Financieringsdecreet van 2008 heeft de toen bestaande situatie vertaald naar opgenomen en verworven studiepunten, zonder de hoogte van de coëfficiënten of de limieten te wijzigen. Ook het Integratiedecreet heeft hier geen wijzigingen aangebracht.

Bij de erkenning van de professionele bacheloropleiding pop- en rockmuziek werd voor deze opleiding wel een aparte bijkomende wegingscoëfficiënt en een limiet vastgesteld. Andere wijzigingen hebben zich voorgedaan bij het onderbrengen van de professionele bacheloropleiding in de audiovisuele kunsten onder het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst, waarbij een bijkomend puntengewicht en een limiet werden vastgesteld, en bij het schrappen van de bachelor- en masteropleidingen in de conservatie en restauratie uit dit studiegebied, waarbij deze opleidingen het puntengewicht van het studiegebied Restauratie en Conservatie kregen en het bijkomend puntengewicht verloren (zie ook punt 5.2.1.).

Wanneer we het volume studiepunten voor het begrotingsjaar 2014 vergelijken met de decretaal vooropgestelde drempels, dan stellen we vast dat er een overschrijding van de drempel is in drie kunstdisciplines, verspreid over vier instellingen (zie tabel 5.7).

Tabel 5.7: instellingen die de drempels overschrijden

Instellingsnaam	Drempels	Opleiding	Waarde	Overschrijding	
				nominaal	%
AP Hogeschool Antwerpen (oorspronkelijk Artesis Hogeschool)	1500	Dans	2478,8	-978,8	65,25%
Erasmushogeschool Brussel	12000	Professionele bachelor audiovisuele kunsten	18222	-6222,4	51,85%
Hogeschool Gent	24000	Beeldende kunst + productdesign	31753	-7753,4	32,31%
AP Hogeschool Antwerpen	24000	Beeldende kunst +	25531	-1530,6	6,38%

(oorspronkelijk Artesis Hogeschool)		productdesign			
LUCA School of Arts	24000	Beeldende kunst + productdesign	24519	-519,4	2,16%

Bron: enveloppe 2014

De overschrijding articuleert zich het sterkst binnen de opleiding dans aan de AP Hogeschool Antwerpen (65,25 % boven de drempel), gevolgd door de professionele bacheloropleiding Audiovisuele kunsten aan de Erasmus Hogeschool Brussel (51,85 %), en de opleiding Beeldende kunst en productdesign aan de Hogeschool Gent (32,31 %), de AP Hogeschool Antwerpen (6,38 %) en LUCA School of Arts (2,16 %).

De overschrijding bij de Erasmushogeschool Brussel dient genuanceerd te worden. De toekenning van een bijkomend puntengewicht voor de professionele bachelor in de audiovisuele kunsten is recent ingevoerd, namelijk met ingang vanaf begrotingsjaar 2014. Voor de integratiebeweging golden voor deze opleiding de studiepunten van het studiegebied Industriële wetenschappen en technologie, waar enkel een standaard puntengewicht van toepassing is (namelijk 1,2). Men mag verwachten dat de capaciteit van deze opleiding zich de komende jaren verder zal richten naar het maximum van de drempel.

De vaststelling dat sommige instellingen toch meer studenten toelaten een inschrijving te nemen voor kunstopleidingen boven de limiet waarvoor de bijkomende puntengewichten van toepassing zijn, roept de vraag op of die bijkomende puntengewichten wel een goede weerspiegeling zijn van de relatieve kostprijsverschillen. Het hanteren van die limiet was precies verantwoord door de hoge kostprijs van het hoger kunstonderwijs.

Deze vaststelling roept ook de vraag op of het vastleggen van een limiet enerzijds en tegelijk het toch nog financieren van de studenten boven de limiet anderzijds, zij het met een puntengewicht 1, wel met elkaar verenigbaar zijn. Deze werkwijze leidt er toe dat de instellingen die zich aan de limiet houden niet de middelen krijgen die nodig zijn voor een kwalitatief hoger kunstonderwijs. De verschuivingen in middelen zijn beperkt als we het standaardpuntengewicht boven de limiet van 1 naar 0 zouden terugbrengen (zie verder simulaties tabel 5.10 en 5.13).

Het vastleggen van een limiet voor de toekenning van de bijkomende puntengewichten hangt samen met de organisatie van een artistieke toelatingsproef. Door middel van zo'n toelatingsproef kunnen de instellingen een selectie doen van de studenten die zich wensen in te schrijven voor een opleiding van het hoger kunstonderwijs. Hier wordt verder uitgebreid op ingegaan in het volgende deel van dit hoofdstuk.

Een benadering van de drempel (zie tabel 5.8) tekent zich vervolgens het sterkst af binnen de opleiding beeldende kunst en productdesign aan de Karel de Grote Hogeschool (6,86 % onder de drempel) en in mindere mate binnen de opleiding muziek en drama aan de Erasmushogeschool Brussel (12,35 %) en LUCA School of Arts (16,64 %).

Tabel 5.8: instellingen die de drempels benaderen

Instellingsnaam	Drempels	Opleiding	Waarde	Overschrijding	
				Nominaal	%
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	24000	Beeldende kunst + productdesign	22354	1645,6	-6,86%
Erasmushogeschool Brussel	27000	Muziek + drama	23665	3334,8	-12,35%
LUCA School of Arts	27000	Muziek + drama	22507	4492,6	-16,64%
Erasmushogeschool Brussel	18000	Audiovisuele kunsten	14537	3463,2	-19,24%
Hogeschool PXL (oorspronkelijk Provinciale Hogeschool Limburg)	24000	Beeldende kunst + productdesign	19105	4895,11	-20,40%

Hogeschool Gent	27000	Muziek + drama	20507	6492,8	-24,05%
-----------------	-------	----------------	-------	--------	---------

Bron: Enveloppe 2014

Zoals men uit tabel 5.9 kan opmaken, situeert de meerderheid van de kunstopleidingen zich echter ruimschoots onder de drempel.

Tabel 5.9: instellingen die ruimschoots onder de drempel liggen

Instellingsnaam	Drempels	Opleiding	Waarde	Overschrijding	
				Nominaal	%
AP Hogeschool Antwerpen (oorspronkelijk Artesis Hogeschool)	27000	Muziek + drama	19320	7680,4	-28,45%
Katholieke Hogeschool Limburg	18000	Audiovisuele kunsten	11976	6024,17	-33,47%
Luca School of Arts (oorspronkelijk Hogeschool Sint-Lukas Brussel)	24000	Beeldende kunst + productdesign	14719	9281,4	-38,67%
PXL Hogeschool (oorspronkelijk Provinciale Hogeschool Limburg)	9000	Pop- en rockmuziek	5151	3849	-42,77%
Katholieke Hogeschool Limburg	24000	Beeldende kunst + productdesign	11394	12606,1	-52,53%
Erasmushogeschool Brussel	2400	Musical	1130,4	1269,6	-52,90%
Hogeschool Gent	18000	Audiovisuele kunsten	6422,4	11577,6	-64,32%
Luca School of Arts (oorspronkelijk Hogeschool Sint-Lukas Brussel)	18000	Audiovisuele kunsten	5504,2	12495,8	-69,42%
LUCA School of Arts	18000	Audiovisuele kunsten	1376	16624	-92,36%
Karel de Grote-Hogeschool	18000	Audiovisuele kunsten	37	17963	-99,79%

Bron: Enveloppe 2014

5.3 SIMULATIES FINANCIERING VARIABEL ONDERWIJSDEEL HKO

Zoals bij de professionele bacheloropleidingen zijn de gehanteerde puntengewichten voor de kunstopleidingen regelmatig het voorwerp van kritiek. Dit geldt eveneens voor de vastgestelde limieten bij de bijkomende puntengewichten.

Met de hierna volgende simulaties wordt nagegaan wat de effecten zouden zijn op de hoogte van de variabele onderwijsdelen van de hogescholen als er wijzigingen zouden aangebracht worden aan de financieringsparameters. Rekening houdend met het specifieke karakter van het financieringsmechanisme voor de kunstopleidingen richten de hierna volgende simulaties zich specifiek op de volgende drie elementen: het basispuntengewicht, het bijkomend puntengewicht en de drempels.

De simulaties geven enkel voorbeelden van mogelijke aanpassingen. Andere opties zijn uiteraard mogelijk.

5.3.1. SIMULATIE 1: HET BASISPUNTEGEWICHT

De eerste simulatie heeft betrekking op het basispuntengewicht. Zoals hierboven reeds aangehaald, wordt er voor deze wegingscoëfficiënt binnen het huidige financieringsmechanisme geen drempel voorzien. Deze beleidskeuze impliceert dat het gedeelte boven de drempel (vastgelegd voor het bijkomend puntengewicht) wordt gefinancierd aan het basispuntengewicht dat decretaal van toepassing is voor de kunstopleidingen, met name 1.

In de onderstaande tabel hebben we gesimuleerd wat het budgettaire effect zou zijn binnen het huidig variabel onderwijsgedeelte van de kunstopleidingen (VOWi-hko) voor het begrotingsjaar 2014 indien we het basispuntengewicht boven de drempel (dit is de drempel die vastgesteld is voor het bijkomend puntengewicht) zouden wijzigen van 1 naar 0. Omdat het meenemen van de professionele bacheloropleiding audiovisuele kunsten aan de Erasmushogeschool Brussel enigszins een vertekend beeld geeft, hebben we er voor geopteerd om deze opleiding buiten beschouwing te laten in de hierna volgende simulaties.

Tabel 5.10: simulatie 1

	As is*	Effect
Instelling	VOWi-hko (euro)	VOWi-hko (euro)
AP Hogeschool Antwerpen (oorspronkelijk Artesis Hogeschool)	11.130.275,59	-46.383,02
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	4.866.878,59	44.540,67
Erasmushogeschool Brussel	11.883.279,89	108.753,34
LUCA School of Arts (oorspronkelijk Hogeschool Sint-Lukas Brussel)	4.245.724,40	38.856,00
LUCA School of Arts	12.419.060,74	113.656,69
Hogeschool Gent	13.012.789,98	-338.948,55
Katholieke Hogeschool Limburg	4.153.115,36	38.008,46
Hogeschool PXL (oorspronkelijk Provinciale Hogeschool Limburg)	4.536.423,07	41.516,41
Totaal	66.247.547,63	0

Bron: eigen berekeningen AHOVOS

* zonder de bacheloropleiding audiovisuele kunsten aan de Erasmushogeschool Brussel

Samenvattend stellen we vast dat het wegnemen van het basispuntengewicht voor het gedeelte boven de drempel een negatief effect heeft op zowel de AP Hogeschool Antwerpen als op de Hogeschool Gent. Dit zijn logischerwijze dezelfde instellingen die de drempels overschrijden (cf. tabel 5.7). Beide instellingen genereren door deze wijziging een lager aandeel in het totaal volume van de financieringspunten, wat op zijn beurt een gunstig budgettair effect heeft op de instellingen die onder de drempels liggen.

5.3.2. SIMULATIE 2: HET BIJKOMEND PUNTENGEWICHT EN DE DREMPELS

De tweede simulatie neemt zowel het bijkomend puntengewicht als de drempels in beschouwing. In dit model gaan we na wat het budgettaire effect zou zijn indien we bij de academische kunstopleidingen de bijkomende puntengewichten zouden verhogen in combinatie met een verlaging van de drempels, en dit overeenkomstig de waarden voorgesteld in de tabellen 5.11 en 5.12.

Tabel 5.11: simulatie aangepast bijkomend puntengewicht

1° Audiovisuele en beeldende kunst	2014	NIEUW
Beeldende kunst + productdesign	2	3
Audiovisuele kunsten	2	3
Conservatie en restauratie	n.v.t.	n.v.t.
Professionele bachelor audiovisuele kunsten	2	2

2° Muziek en podiumkunsten		
Muziek + drama	3	4,5
Musical	3	3
Dans	4	3,5
Pop- en rockmuziek	2,5	2,5

Tabel 5.12: simulatie aangepaste drempels

1° Audiovisuele en beeldende kunst	Huidig	Nieuw
Beeldende kunst + productdesign	24.000	18.000
Audiovisuele kunsten	18.000	13.500
Conservatie en restauratie	n.v.t.	n.v.t.
Professionele bachelor audiovisuele kunsten	12.000	12.000
2° Muziek en podiumkunsten		
Muziek + drama	27.000	20.250
Musical	2.400	2.400
Dans	1.500	3.600
Pop- en rockmuziek	9.000	9.000

De keuze voor een verlaging van de drempels is gemotiveerd vanuit de achterliggende gedachte dat de drempels over het algemeen te hoog zijn in verhouding met het volume studiepunten. Een verhoging van de bijkomende puntengewichten dient deze verlaging op te vangen voor die instellingen die de drempels reeds overschrijden.

Voor de kunstdiscipline dans (professionele bacheloropleiding) hanteren we een omgekeerde redenering. Zoals we reeds konden opmaken uit tabel 5.7 overschrijdt deze opleiding de drempel met 65,25 %. Derhalve wordt ervoor geopteerd om hier de drempel te verhogen in combinatie met een verlaging van het bijkomend puntengewicht.

Bij de keuze van deze nieuwe drempels en bijkomende puntengewichten hebben we gepoogd om de waarden zodanig samen te stellen dat de wijzigingen uitsluitend resulteren in een nieuwe onderlinge verdeling van de financieringspunten, in tegenstelling tot een verandering van het totaal aantal financieringspunten. Op deze manier proberen we een zeker evenwicht te bewaren met de huidige enveloppe.

Voor de andere professionele kunstopleidingen (musical, pop- en rock, audiovisuele kunsten) worden er geen wijzigingen doorgevoerd. Deze opleidingen behouden met andere woorden hun huidige drempels en wegingscoëfficiënten.

De budgettaire effecten van deze simulatie worden samengevat in tabel 5.13. Om redenen van klaarheid hebben we de effecten opgesplitst. Effect 1 herneemt het effect van het basispuntengewicht uit de eerste simulatie. Effecten 2 en 3 tonen de financiële gevolgen van respectievelijk de gewijzigde drempels en de gewijzigde bijkomende puntengewichten. Naar analogie met de eerste simulatie wordt ook hier het effect van de professionele bachelor audiovisuele kunsten van de Erasmushogeschool Brussel geneutraliseerd.

Tabel 5.13: simulatie 2

	As is	Effect 1	Effect 2	Effect 3	Gecumuleerd effect
Instelling	VOWi-hko*	VOWi-hko	VOWi-hko	VOWi-hko	VOWi-hko
AP Hogeschool Antwerpen (oorspronkelijk Artesis Hogeschool)	11.130.275,59	-46.383,02	13.190,96	89.037,39	55.845,33
Karel de Grote-Hogeschool	4.866.878,59	44.540,67	-455.534,29	19.028,44	-391.965,18
Erasmushogeschool Brussel	11.883.279,89	108.753,34	-150.509,10	-155.544,46	-197.300,23
LUCA School of Arts (oorspronkelijk Hogeschool Sint-Lukas Brussel)	4.245.724,40	38.856,00	327.251,61	98.644,99	464.752,60
LUCA School of Arts	12.419.060,74	113.656,69	-162.181,05	36.384,46	-12.139,90
Hogeschool Gent	13.012.789,98	-338.948,55	-241.989,67	280.332,89	-300.605,32
Katholieke Hogeschool Limburg	4.153.115,36	38.008,46	320.113,49	-16.309,55	341.812,40
Hogeschool PXL (oorspronkelijk Provinciale Hogeschool Limburg)	4.536.423,07	41.516,41	349.658,05	-351.574,17	39.600,30
Totaal	66.247.547,63	0	0	0	0

Bron: eigen berekeningen AHOVOS

* zonder de bacheloropleiding audiovisuele kunsten aan de Erasmushogeschool Brussel

De verlaging van de drempel voor beeldende kunst en productdesign heeft zijn grootste financiële impact op de Karel de Grote Hogeschool en de Hogeschool Gent (zie effect 2). Zoals we reeds konden opmaken uit tabel 5.8, zijn dit de twee instellingen die de drempel bijna overschrijden. Door de verlaging komen zij nu boven de drempel terecht, wat zich vertaalt in een lager aandeel in het totale aantal financieringspunten, en bijgevolg in een negatief verschil met het huidig aandeel in het variabel onderwijsgedeelte voor de kunstopleidingen.

Ook de AP Hogeschool Antwerpen ondergaat hiervan een negatieve impact, maar hier wordt het effect geneutraliseerd, en zelfs omgezet naar winst, door de verhoging van de drempel voor dans, waardoor er meer studiepunten aan een bijkomend puntengewicht worden gewogen.

De negatieve cijfers voor de Erasmushogeschool Brussel en LUCA School of Arts worden verklaard door de verlaging van de drempel voor muziek en drama.

Het verlies voor deze instellingen gaat ten gunste van de andere instellingen, in het bijzonder de Katholieke Hogeschool Limburg en de Hogeschool PXL, die door de verlaging van de drempels hun aandeel in het totale volume financieringspunten zien toenemen.

Een omgekeerde beweging doet zich voor indien we de bijkomende puntengewichten zouden verhogen bij een status quo van de drempels en het standaard puntengewicht (zie effect 3). Vooral het aandeel van de Hogeschool Gent kent hierdoor een sterke stijging, die ten koste gaat van hoofdzakelijk de Hogeschool PXL.

Wanneer we tot slot het gecumuleerd effect van de drie aanpassingen (standaard puntengewicht, drempels en bijkomend puntengewicht) in beschouwing nemen, dan stellen we vast dat deze wijzigingen zich het sterkst negatief uitdrukken in het variabel onderwijsgedeelte van de Hogeschool Gent, de Karel de Grote Hogeschool en de Erasmushogeschool Brussel. De hogeschool LUCA School of Arts (voorheen Sint-Lukas Brussel) en de Katholieke Hogeschool Limburg zien hun financieel aandeel toenemen.

5.4. ARTISTIEKE TOELATINGSPROEF HKO EN FINANCIERING

5.4.1. INLEIDING

In het kader van deze evaluatie werden aan de instellingen die hoger kunstonderwijs aanbieden een aantal gegevens gevraagd in verband met de artistieke toelatingsproef. Deze gegevens hebben betrekking op het aantal aanmeldingen, het aantal effectieve deelnames en het aantal geslaagden in de artistieke toelatingsproeven. De gegevens slaan op de academiejaren 2011-2012, 2012-2013 en 2013-2014. Op basis van deze bevraging werd een analyse gemaakt van de toelatingsproef, waarbij de gegevens uit de bevraging op macroniveau (instellingsniveau en opleidingsniveau) werden gekoppeld aan de gegevens van de databank hoger onderwijs. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste vaststellingen opgenomen.

Allereerst worden een aantal kengetallen over de artistieke toelatingsproef weergegeven, namelijk het aantal aanmeldingen, het aantal deelnames en het aantal geslaagden, en dit op Vlaams niveau, op het niveau van de instelling, het studiegebied en de opleiding. Daaraan wordt telkens het aantal inschrijvingen van generatiestudenten in de desbetreffende opleiding gekoppeld.

Vervolgens wordt er gekeken naar mogelijke oorzaken van het overschrijden van de financiële drempels. Ten slotte wordt er ingegaan op de vraag of er een invloed is van de artistieke toelatingsproef op het studierendement van studenten na hun eerste jaar opleiding.

Er wordt vervolgens ook gekeken naar de internationale uitstraling van de opleidingen van het hoger kunstonderwijs.

5.4.2. KENGETALLEN ARTISTIEKE TOELATINGSPROEF EN INSCHRIJVINGEN IN DE KUNSTOPLEIDINGEN

VLAANDEREN

Jaarlijks melden meer dan 5.000 studenten zich aan voor een artistieke toelatingsproef, verspreid over de zeven hoger onderwijsinstellingen met een aanbod hoger kunstonderwijs in Vlaanderen. Van de studenten die zich inschrijven voor een toelatingsproef, neemt 70% - 80% effectief deel aan de proef. Meer dan de helft van de effectieve deelnemers slaagt voor de artistieke toelatingsproef.

Tabel 5.14: kengetallen over de artistieke toelatingsproef in Vlaanderen

	Kengetallen toelatingsproef				Inschrijvingen* HKO-opleiding	% geslaagden t.o.v. inschrijvingen
	Aanmeldingen	Deelnemers	Geslaagden	Slaag%		
2011 – 2012	5.246	3.712	2.164	58,30%	1.456	67,28%
2012 – 2013	5.261	4.082	2.089	51,18%	1.413	67,64%
2013 – 2014	5.950	4.255	2.228	52,36%	1.340	60,14%

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer¹⁰⁶

Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

¹⁰⁶ Generatiestudenten zijn studenten die voor het eerst zijn ingeschreven met een diplomacontract in een professionele of academische bacheloropleiding in het Vlaams hoger onderwijs.

Opmerkelijk aan tabel 5.14 is dat de interesse in de kunstopleidingen lijkt toe te nemen. Tussen 2011-2012 en 2013-2014, zien we een stijging van 13,42% in het aantal aanmeldingen voor een artistieke toelatingsproef en een stijging van 14,63% in het aantal effectieve deelnames aan een artistieke toelatingsproef. Het aantal geslaagden in de artistieke toelatingsproef echter blijft nagenoeg gelijk.

Een tweede opmerkelijke vaststelling is dat uiteindelijk niet alle geslaagde studenten inschrijven voor de opleiding. Van de geslaagden uit de artistieke toelatingsproef zien we dat slechts 60.14% tot 67.64% zich uiteindelijk inschrijft voor de opleiding in de instelling waarvoor de student succesvol de artistieke toelatingsproef aflegde.

Kanttekeningen bij de cijfers:

- Omwille van praktische overwegingen gaat het hier telkens om inschrijvingscijfers van generatiestudenten. Op het moment van de analyse waren er immers geen gegevens ter beschikking van het aantal trajectstarters¹⁰⁷ voor de academiejaren 2012-2013 en 2013-2014. De inschrijvingen in het eerste jaar van het hoger kunstonderwijs zullen lichtjes hoger liggen, aangezien niet alle studenten die aan een professionele of academische bacheloropleiding hoger kunstonderwijs starten, generatiestudent zijn. Zo weten we uit cijfers van academiejaar 2011-2012 dat 72.37% van het aantal trajectstarters in HKO effectief generatiestudent was. Dit geeft aan dat er een onderschatting zal zijn in het % van geslaagden die zich effectief inschrijven.
- Potentiële studenten kunnen deelnemen en al dan niet slagen voor meerdere toelatingsproeven (aan verschillende instellingen, voor verschillende opleidingen, in een verschillende zittijd). Aangezien de gegevens niet op persoonsniveau verzameld werden, zullen zij dan ook een aantal dubbeltellingen bevatten.

PER INSTELLING

Uit dezelfde bevraging kwam ook naar voren dat er een groot verschil is in de kengetallen over de artistieke toelatingsproef naar gelang de instelling, dit zowel op het vlak van het aantal studenten dat zich aanmeldt voor de toelatingsproef, het aantal studenten dat effectief deelneemt aan de proef, het aantal studenten dat slaagt en het aantal studenten dat uiteindelijk ook inschrijft in een opleiding.

In tabel 5.15 en grafiek 5.1 worden de verschillen tussen de instellingen weergegeven. Tabel 5.15 geeft per instelling de kengetallen van de artistieke toelatingsproef voor elk academiejaar apart weer. Bovendien wordt voor elke instelling een gemiddelde voor elk kengetal over de laatste drie academiejaren berekend. Grafiek 5.1 geeft enkel de gemiddelde cijfers voor de kengetallen per instelling weer.

Tabel 5.15: kengetallen over de artistieke toelatingsproef per instelling¹⁰⁸

		Kengetallen toelatingsproef				Inschrijvingen* HKO-opleiding	% inschrijvingen t.o.v. geslaagden
		Aanmeldingen	Deelnemers	Geslaagden	Slaag%		
Artesis - AP Hogeschool ¹⁰⁹	2011-2012	1.057	694	325	46,83%	231	71,08%
	2012-2013	1.481	1.012	371	36,66%	239	64,42%
	2013-2014	1.257	1.005	332	33,03%	219	65,96%
	Gemiddeld	1265,00	903,67	342,67	37,92%	229,67	67,02%

¹⁰⁷ Trajectstarters zijn studenten die zich voor een eerste maal inschrijven voor een opleiding.

¹⁰⁸ Indien van toepassing wordt zowel de oude benaming van de instelling als de nieuwe benaming van de instelling opgenomen, dit als de fusie, naamswijziging zich heeft voorgedaan in de beschouwde periode.

¹⁰⁹ De Artesis Hogeschool en de Plantijn Hogeschool zijn met ingang van het academiejaar 2013-2014 gefuseerd tot de Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen (AP)

Erasmus Hogeschool Brussel	2011-2012	1.026	530	308	58,11%	319	103,57%
	2012-2013	948	697	323	46,34%	314	97,21%
	2013-2014	1.210	735	327	44,49%	194	59,33%
	Gemiddeld	1061,33	654,00	319,33	48,83%	275,67	86,33%
Hogeschool Gent	2011-2012	1.407	928	437	47,09%	230	52,63%
	2012-2013	1.159	842	405	48,10%	223	55,06%
	2013-2014	1.521	1.051	509	48,43%	226	44,40%
	Gemiddeld	1362,33	940,33	450,33	47,89%	226,33	50,26%
Wenk - LUCA ¹¹⁰	2011-2012	1.070	775	591	76,26%	361	61,08%
	2012-2013	1.021	757	556	73,45%	372	66,91%
	2013-2014	1.102	817	626	76,62%	430	68,69%
	Gemiddeld	1064,33	783,00	591,00	75,48%	387,67	65,60%
Karel de Grote Hogeschool	2011-2012	305	189	159	84,13%	97	61,01%
	2012-2013	255	160	137	85,63%	77	56,20%
	2013-2014	289	174	141	81,03%	81	57,45%
	Gemiddeld	283,00	174,33	145,67	83,56%	85,00	58,35%
PHL - PXL ¹¹¹ (pop- en rockmuziek)	2011-2012	ontbrekend	238	54	22,69%	33	61,11%
	2012-2013	ontbrekend	319	62	19,44%	45	72,58%
	2013-2014	255	186	59	31,72%	30	50,85%
	Gemiddeld	255,00	247,67	58,33	23,55%	36,00	61,71%
PHL-PXL en KHLim (MAD faculty)	2011-2012	381	358	290	81,01%	185	63,79%
	2012-2013	397	295	235	79,66%	143	60,85%
	2013-2014	316	287	234	81,53%	160	68,38%
	Gemiddeld	364,67	313,33	253,00	80,74%	162,67	64,30%

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer

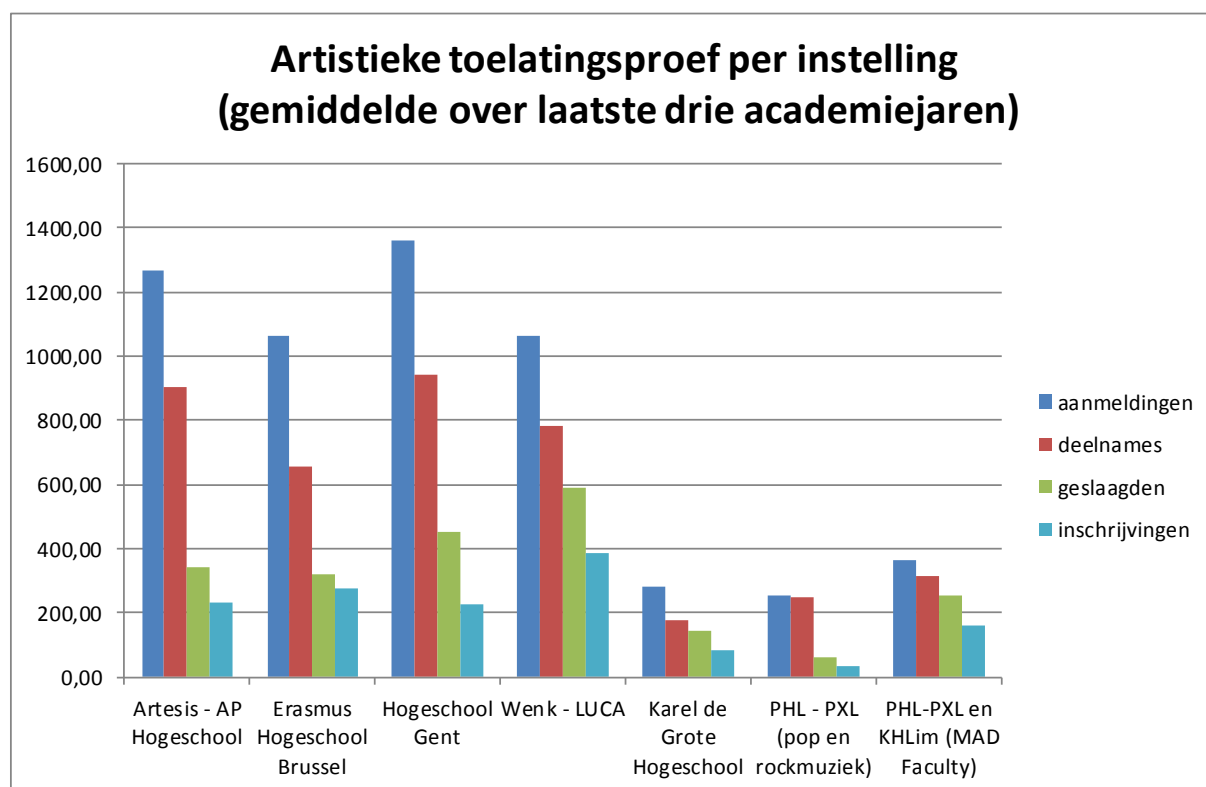
Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

¹¹⁰De Hogeschool Sint-Lucas en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst zijn met ingang van het academiejaar 2011-2012 gefuseerd tot de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst (nu: LUCA School of Arts)

¹¹¹ De Provinciale Hogeschool Limburg en de Xios-Hogeschool zijn met ingang van het academiejaar 2013-2014 gefuseerd tot de PXL Hogeschool Limburg

Er wordt een opsplitsing gemaakt tussen de pop- en rockmuziek opleiding in de PHL-PXL en de opleidingen van de Media, Arts en Design (MAD) Faculty. De MAD Faculty wordt gezamenlijk ingericht door de PHL-PXL en de KHLim. De opleiding pop- en rockmuziek is de enige hogere kunstopleiding van de PHL-PXL die zich momenteel buiten de MAD Faculty bevindt.

Grafiek 5.1: kengetallen over de artistieke toelatingsproef op instellingsniveau

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer.

Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

De kengetallen over de artistieke toelatingsproeven liggen opmerkelijk hoog voor vier instellingen, nl. Artesis – AP Hogeschool Antwerpen, Erasmus Hogeschool Brussel, Hogeschool Gent en Wenk - LUCA. In deze instellingen schrijven meer studenten in voor de artistieke toelatingsproef dan in de overige instellingen.

In elke instelling zien we een ‘watervalstelsel’. Er is namelijk overal een verschil merkbaar tussen het aantal aanmeldingen, het aantal effectieve deelnames en het aantal geslaagden in de artistieke toelatingsproef, en het aantal effectieve inschrijvingen in de opleidingen. Er zijn grote verschillen in slaagpercentages voor de artistieke toelatingsproef. Zo variëren de gemiddelde slaagpercentages over de laatste drie academiejaren tussen 23.55% en 83.56%. Het laagste gemiddelde slaagpercentage werd geregistreerd voor de opleiding pop- en rockmuziek van de PHL-PXL. Het hoogste gemiddelde slaagpercentage werd geregistreerd voor de Karel de Grote Hogeschool.

Er zijn ook enkele trends merkbaar in de kengetallen. Zo zien we dat de interesse in het volgen van een opleiding aan één van de vier grote instellingen, nl. Artesis – AP Hogeschool Antwerpen, Erasmus Hogeschool Brussel, Hogeschool Gent en Wenk – LUCA toeneemt tussen 2011-2012 en 2013 – 2014. Voor Artesis – AP Hogeschool zien we een stijging van het aantal aanmeldingen van 18.92%, voor Erasmus Hogeschool Brussel een stijging van 17.93%, voor Hogeschool Gent een stijging van 8.10% en voor Wenk – LUCA een stijging van 2.99%. Voor Karel de Grote Hogeschool en de MAD faculty zien we daarentegen een daling van het aantal aanmeldingen met resp. 5.25% en 17.06%. Aangezien we voor de pop- en rockopleiding van PHL-PXL enkel over het aantal aanmeldingen van academiejaar 2013-2014 beschikken, zijn er geen cijfers beschikbaar over de evolutie van het aantal aanmeldingen.

Ondanks de toegenomen interesse, zien we enkel voor Wenk – LUCA een stijging in het aantal effectieve inschrijvingen van generatiestudenten. Voor Wenk – LUCA noteerden we in dezelfde periode een toename van het aantal inschrijvingen van generatiestudenten van 19.11%.

PER STUDIEGEBIED

Ook tussen de studiegebieden is er een groot verschil waar te nemen wat betreft de kengetallen over de artistieke toelatingsproef. Tabel 5.16 en grafiek 5.2 tonen aan dat ongeveer twee derde van de artistieke toelatingsproeven plaatsvinden binnen het studiegebied 'Audiovisuele en Beeldende kunst'. Slechts één derde van alle artistieke toelatingsproeven situeren zich binnen het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten'.

Ook in de slaagpercentages zien we grote verschillen tussen beide studiegebieden. Binnen het studiegebied 'Audiovisuele en beeldende kunst' slaagde gemiddeld 67.15% van de effectieve deelnemers aan de artistieke toelatingsproeven. Het slaagpercentage lag opvallend lager in het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten', waar slechts 36.18% slaagde voor de artistieke toelatingsproef.

In het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten' leek er iets minder verschil te zijn tussen het aantal geslaagden en het aantal effectieve inschrijvingen dan voor het studiegebied 'Audiovisuele en beeldende kunst'. In het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten' schreef gemiddeld 65.19% van de geslaagden van de toelatingsproef zich ook effectief in voor de opleiding aan diezelfde instelling. In het studiegebied 'Audiovisuele en beeldende kunst' was dit 59.64% van het aantal geslaagden van de artistieke toelatingsproef.

Vooraf in het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten' zien we een toename van de interesse. Tussen 2011-2012 en 2013-2014 zien we een toename van 40.33% in het aantal aanmeldingen voor de artistieke toelatingsproeven in het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten'. In dezelfde periode zien we ongeveer een status quo van het aantal aanmeldingen voor de artistieke toelatingsproeven in het studiegebied 'Audiovisuele en beeldende kunst'. Ook het aantal inschrijvingen van generatiestudenten tussen 2011-2012 en 2013-2014 blijft quasi stabiel binnen het studiegebied 'Audiovisuele en beeldende kunst'. In het studiegebied 'Muziek en podiumkunsten' zijn de slaagkansen van de artistieke toelatingsproef drastisch gedaald (i.e., een daling van de slaagkansen van 11.54%), met een lichte daling van het aantal effectieve inschrijvingen van generatiestudenten tot gevolg (i.e., een daling van 3.27%).

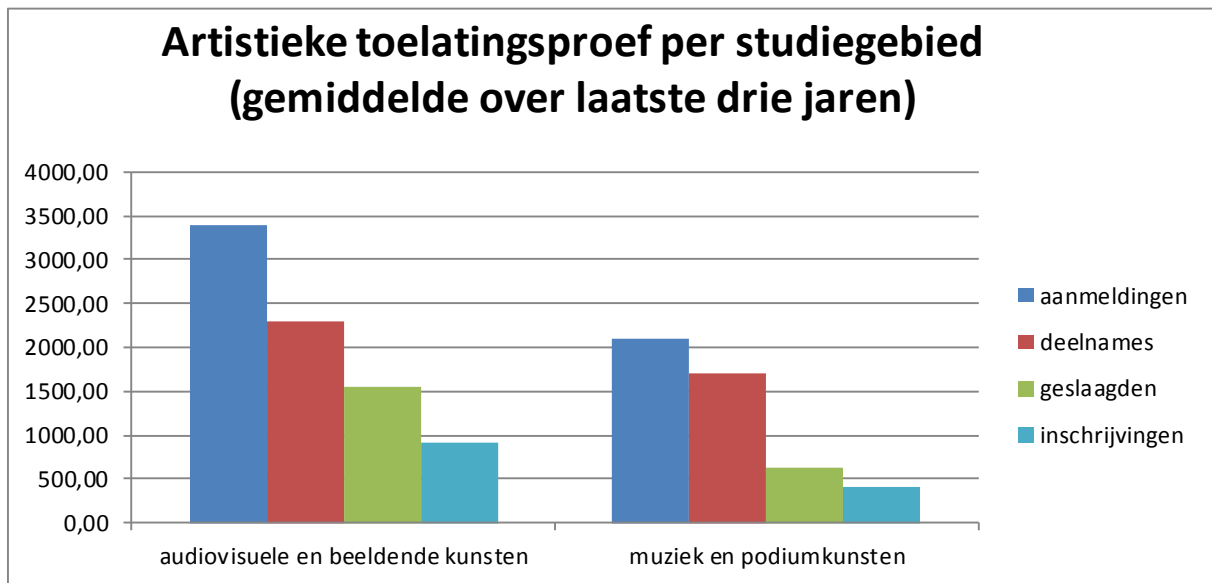
Tabel 5.16 : kengetallen over de artistieke toelatingsproef per studiegebied

		Kengetallen toelatingsproef				Inschrijvingen* HKO- opleidingen	% inschrijvingen t.o.v. geslaagden
		Aanmeldingen	Deelnemers	Geslaagden	Slaag%		
Audiovisuele en beeldende kunsten	2011-2012	3.525	2.341	1.544	65,95%	948	61,40%
	2012-2013	3.093	2.122	1.459	68,76%	867	59,42%
	2013-2014	3.535	2.456	1.643	66,90%	956	58,19%
	Gemiddeld	3384,33	2306,33	1548,67	67,15%	923,67	59,64%
Muziek en podium- kunsten	2011-2012	1.721	1.371	620	45,22%	397	64,03%
	2012-2013	2.168	1.960	630	32,14%	429	68,10%
	2013-2014	2.415	1.799	606	33,69%	384	63,37%
	Gemiddeld	2101,33	1710,00	618,67	36,18%	403,33	65,19%

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer.

Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

Grafiek 5.2: kengetallen over de artistieke toelatingsproef per studiegebied

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer.

Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

PER OPLEIDING

Er is eveneens een groot verschil waar te nemen wat betreft de kengetallen over de artistieke toelatingsproef per opleiding. Tabel 5.17 en grafiek 5.3 tonen aan dat potentiële studenten hoger kunstonderwijs het meest interesse vertonen voor een academische bacheloropleiding in de beeldende kunsten. Per jaar melden gemiddeld 2.167 studenten zich aan voor een artistieke toelatingsproef voor een bacheloropleiding in de beeldende kunsten. Andere grote interessegebieden van studenten zijn de academische bacheloropleiding muziek (gemiddeld 1.094 aanmeldingen), de academische bacheloropleiding audiovisuele kunsten (gemiddeld 989 aanmeldingen), en de academische bacheloropleiding in drama (gemiddeld 761 aanmeldingen).

Ook in de slaagpercentages zien we grote verschillen tussen de verschillende opleidingen. De gemiddelde slaagpercentages voor de artistieke toelatingsproef schommelen tussen 14.11% voor de professionele bacheloropleiding dans en 96.20% voor de academische bacheloropleiding productdesign.

Voor elke opleiding lijkt er een verschil te zijn tussen het aantal geslaagden en het aantal effectieve inschrijvingen van generatiestudenten. Zo schrijft ongeveer 60% van de geslaagden zich als generatiestudent in voor de opleiding. Voor de academische bacheloropleiding in de audiovisuele kunsten ligt dit percentage het laagst. Hier schrijft gemiddeld slechts 48.12% van de geslaagden zich als generatiestudent in voor de opleiding. Voor de professionele bacheloropleiding in de dans ligt dit percentage het hoogst. Gemiddeld schrijft bijna drie kwart van de geslaagden (nl. 74.51%) zich in voor de opleiding.

Vooraf voor de bacheloropleidingen in de audiovisuele kunsten en drama zien we een toename van de interesse. Voor de bacheloropleiding in de audiovisuele kunsten zien we tussen 2011-2012 en 2013-2014 een toename van 61.48% in het aantal aanmeldingen voor de artistieke toelatingsproeven. Voor de bacheloropleiding in drama zien we in dezelfde periode zelfs een toename van 84.88%. Sterke dalers daarentegen zijn de bacheloropleiding productdesign (-45.45%) en de bacheloropleiding beeldende kunsten (-20.32%).

Wat het aantal uiteindelijke inschrijvingen van generatiestudenten betreft, zien we tussen 2011-2012 en 2013-2014 wisselende trends. We zien stijgingen in kleine opleidingen zoals bij de academische opleiding in beeldende vormgeving (+68.33% of +41 inschrijvingen), de academische opleiding in productdesign (+66.67% of +8 inschrijvingen) en de academische opleiding in drama (+27.78% of +10 inschrijvingen). Dalingen zien we in de academische opleiding musical (-7.69% of -1 inschrijving), de academische bachelor in pop- en rockmuziek (-9.09% of -3 inschrijvingen) en de academische bachelor in muziek (-6.95% of -21 studenten).

Tabel 5.17: kengetallen over de artistieke toelatingsproef per opleiding

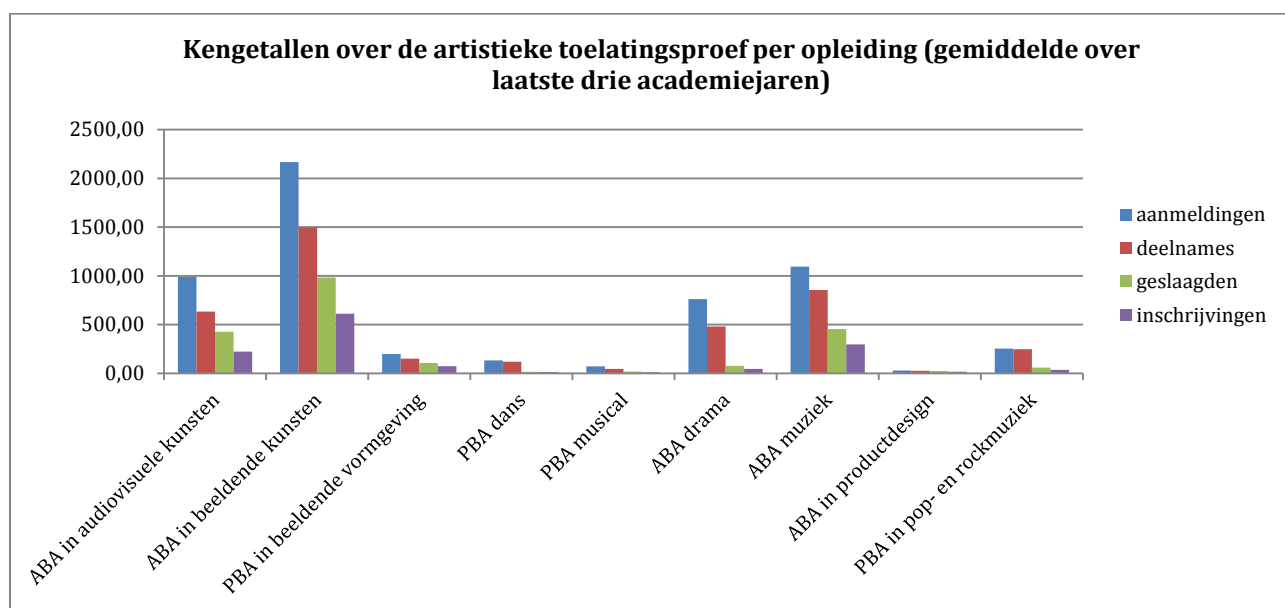
		Kengetallen toelatingsproef				Inschrijvingen* HKO- opleidingen	% ingeschreven t.o.v. geslaagden
		Aanmeldingen	Deelnemers	Geslaagden	Slaag%		
ABA in audiovisuele kunsten	2011-2012	854	526	377	71,67%	225	59,68%
	2012-2013	734	489	361	73,82%	198	54,85%
	2013-2014	1.379	884	540	61,09%	246	45,56%
	Gemiddeld	989,00	633,00	426,00	67,30%	223,00	52,35%
ABA in beeldende kunsten	2011-2012	2.421	1.630	1.038	63,68%	651	62,72%
	2012-2013	2.151	1.471	985	66,96%	595	60,41%
	2013-2014	1.929	1.385	926	66,86%	589	63,61%
	Gemiddeld	2167,00	1495,33	983,00	65,74%	611,67	62,22%
ABA in beeldende vormgeving	2011-2012	206	150	97	64,67%	60	61,86%
	2012-2013	186	140	91	65,00%	58	63,74%
	2013-2014	203	165	134	81,21%	101	75,37%
	Gemiddeld	198,33	151,67	107,33	70,77%	73,00	68,01%
PBA dans	2011-2012	ontbrekend	ontbrekend	ontbrekend	ontbrekend	13	ontbrekend
	2012-2013	134	123	16	13,01%	12	75,00%
	2013-2014	131	118	18	15,25%	15	83,33%
	Gemiddeld	132,50	120,50	17,00	14,11%	13,33	78,43%
ABA musical	2011-2012	85	28	18	64,29%	13	72,22%
	2012-2013	56	49	18	36,73%	10	55,56%
	2013-2014	76	63	19	30,16%	12	63,16%
	Gemiddeld	72,33	46,67	18,33	39,29%	11,67	63,64%
ABA in drama	2011-2012	496	220	52	23,64%	36	69,23%
	2012-2013	871	575	90	15,65%	54	60,00%
	2013-2014	917	646	88	13,62%	46	52,27%
	Gemiddeld	761,33	480,33	76,67	15,96%	45,33	59,13%
ABA in muziek	2011-2012	1.140	885	496	56,05%	302	60,89%
	2012-2013	1.107	894	444	49,66%	308	69,37%
	2013-2014	1.036	786	422	53,69%	281	66,59%
	Gemiddeld	1094,33	855,00	454,00	53,10%	297,00	65,42%
ABA in productdesign	2011-2012	44	35	32	91,43%	12	37,50%
	2012-2013	22	22	22	100,00%	16	72,73%
	2013-2014	24	22	22	100,00%	20	90,91%
	Gemiddeld	30,00	26,33	25,33	96,20%	16,00	63,16%
ABA in pop- en	2011-2012	ontbrekend	238	54	22,69%	33	61,11%

rockmuziek	2012-2013	ontbrekend	319	62	19,44%	45	72,58%
	2013-2014	255	186	59	31,72%	30	50,85%
	Gemiddeld	255,00	247,67	58,33	23,55%	36,00	50,85%

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer.

Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

Grafiek 5.3: kengetallen over de artistieke toelatingsproef per opleiding

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer.

Bron: bevraging instellingen en Databank Hoger Onderwijs

5.4.3. RELATIE TUSSEN SLAAGPERCENTAGES TOELATINGSPROEF EN FINANCIËLE DREMPELWAARDEN?

SLAAGPERCENTAGES

In het kader van de voorliggende evaluatie is er een oefening gemaakt waarbij de slaagpercentages van de artistieke toelatingsproef gekoppeld werden aan het al dan niet overschrijden van de financiële drempelwaarden (zie punt 19).

Daartoe werden eerst de slaagpercentages van de artistieke toelatingsproef per opleiding over de instellingen heen bekeken (zie tabel 5.17 en grafiek 5.3). Met behulp van statistische analyses werd gepoogd deze gegevens over de slaagpercentages te linken aan de gegevens over het al dan niet overschrijden van de financiële drempels (zie tabel 5.7 en volgende). Op deze manier werd getracht een antwoord te geven op de vraag: waarom worden de financiële drempels in een aantal instellingen overschreden?

Tabel 5.18: slaagpercentages van de artistieke toelatingsproef per opleiding en instelling

	audiovisuele kunsten	beeldende kunsten	beeldende vormgeving	productdesign	dans	musical	drama	muziek	pop- en rock
Artesis - AP Hogeschool		44,26%			14,11%		13,61%	56,68%	
Erasmus Hogeschool Brussel	64,89%					39,29%	25,51%	42,77%	
Hogeschool Gent	48,28%	60,99%					11,28%	51,56%	
Wenk - LUCA	95,81%	85,83%	70,77%				22,04%	69,36%	
Karel de Grote Hogeschool		83,56%							
PHL - PXL (pop- en rockmuziek)									23,55%
PHL-PXL en KHLim (MAD faculty)	86,40%	74,41%		96,20%					

Bron: bevraging instellingen en eigen berekeningen

Tabel 5.18 geeft een genuanceerd beeld van de gemiddelde slaagpercentages voor de artistieke toelatingsproef per instelling en per opleiding.

Er zijn per opleiding opvallend grote verschillen in de gemiddelde slaagpercentages tussen instellingen. Zo zien we opnieuw dat de slaagkans voor de opleiding dans opvallend laag is, en deze van de opleiding productdesign opvallend hoog. De grafiek geeft ook weer dat de gemiddelde slaagpercentages van verschillende instellingen voor de vier traditionele kunstopleidingen nl. bachelor in de audiovisuele kunsten, bachelor in de beeldende kunsten, bachelor in drama en bachelor in muziek erg van elkaar verschillen. Zo ligt voor de artistieke toelatingsproef voor de bacheloropleiding in de audiovisuele kunsten het gemiddelde slaagpercentage het laagst voor de Hogeschool Gent, maar is dit opvallend hoger voor Wenk – LUCA. Voor de bacheloropleiding in de beeldende kunsten vinden we het laagste gemiddelde slaagpercentage in Artesis – AP Hogeschool. Opnieuw is het slaagpercentage voor dezelfde opleiding opvallend hoger voor Wenk – LUCA. Wat de opleiding drama betreft is het toelatingsexamen het strengst in de Hogeschool Gent. In de Erasmus Hogeschool Brussel ligt het slaagpercentage voor de opleiding drama het hoogst. Tenslotte kent men het laagste gemiddelde slaagpercentage voor de opleiding muziek in de Erasmus Hogeschool Brussel. Het gemiddelde slaagpercentage voor de opleiding muziek ligt dan weer het hoogst voor Wenk – LUCA.

SLAAGPERCENTAGES EN FINANCIËLE DREMPELS?

Tabel 5.7 en volgende geven de instellingen en opleidingen weer die de financiële drempels al dan niet overschrijden, opgesplitst naar drie categorieën: de opleidingen die de financiële drempel overschrijden, de opleidingen die de financiële drempel benaderen en de opleidingen die ruim onder de financiële drempel blijven. In de volgende oefening wordt gezocht naar een mogelijke oorzaak voor het overschrijden van de financiële drempelwaarden. Het vermoeden leeft dat het al dan niet overschrijden van de drempels gelinkt kan worden aan de hoogte van de drempel, de interesse van studenten voor een bepaalde opleiding en de strengheid van de artistieke toelatingsproef. Bovendien kan de strengheid van de artistieke toelatingsproef afhangen van de hoeveelheid interesse van studenten. Ook de interactie tussen deze laatste elementen moet dus mee in rekening gebracht worden.

Met behulp van de verzamelde gegevens uit de artistieke toelatingsproef wordt gepoogd om deze hypothesen te onderzoeken. Hierbij moet opgemerkt worden dat het om een oefening gaat, waarbij rekening moet gehouden worden met een aantal beperkingen. Voor het berekenen van de financieringsgegevens voor het variabel onderwijsgedeelte (incl. de overschrijding van de drempels) wordt steeds gewerkt met een gemiddelde voor een bepaalde opleiding over vijf jaar, uitgedrukt in de formule $t-7/t-6$ tot en met $t-3/t-2$. Dus voor het begrotingsjaar 2014 betekent dit een gemiddelde over de

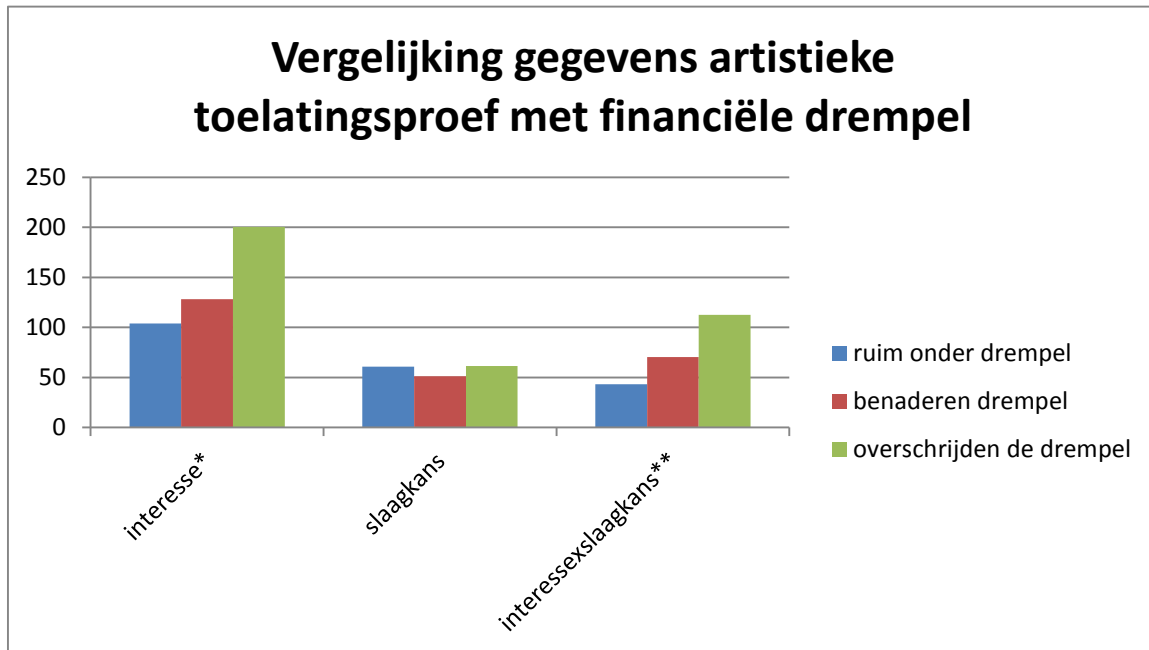
academiejaren 2007-2008 tot en met 2011-2012. Als we willen gaan kijken waarom instellingen de drempels van 2014 overschrijden, moeten we dus idealiter kijken naar de gegevens van 2007-2008 tot en met 2011-2012. De gegevens van de artistieke toelatingsproef waarover we beschikken zijn echter deze van 2011-2012 tot en met 2013-2014. We proberen deze voorspellingen dus te doen op basis van drie i.p.v. de benodigde vijf jaar. Bovendien beschikken we niet over de correcte jaartallen om een directe link te leggen met de financiële gegevens. Desalniettemin kan deze analyse een indicatie geven voor het al dan niet bestaan van de vooropgestelde hypothesen.

Op basis van de beschikbare gegevens meten we de interesse voor een bepaalde opleiding aan de hand van het aantal deelnemers aan de artistieke toelatingsproef. De strengheid van de artistieke proef kan dan gemeten worden door de verhouding van het aantal geslaagden/aantal effectieve deelnemers. Op basis van de beschikbare gegevens is het evenwel niet mogelijk om dubbeltellingen volledig uit de analyse te weren. Aangezien de gegevens over de artistieke toelatingsproef niet op persoonsniveau verzameld werden, blijft het mogelijk dat studenten aan verschillende toelatingsproeven deelnamen (aan verschillende instellingen, voor verschillende opleidingen). Aangezien sommige instellingen twee keer per jaar artistieke toelatingsproeven organiseren, maken we enkel gebruik van de gegevens uit de zogenaamde eerste zittijd. Op deze manier proberen we al een deel van de dubbeltellingen te vermijden. Tenslotte berekenden we ook een extra variabele waarbij we het aantal deelnemers aan de artistieke toelatingsproef in een eerste zittijd vermenigvuldigden met de strengheid van diezelfde artistieke toelatingsproef. Zo bekwamen we een meetwaarde voor het interactie-effect tussen interesse en strengheid van de artistieke toelatingsproef.

Grafiek 5.4 geeft de uitslag van de Kruskal-Wallis test weer. Hierin wordt getest of er significante verschillen zijn tussen de drie categorieën, nl. opleidingen die zich ruim onder de financiële drempel bevinden, opleidingen die de financiële drempel benaderen en opleidingen die de financiële drempel overschrijden, wat betreft de interesse in de opleiding, de slaagkans voor de artistieke toelatingsproef en de combinatie tussen interesse in de opleiding en slaagkans voor de artistieke toelatingsproef.

De aparte Kruskal-Wallis tests wezen uit dat er significante verschillen ($p < .001$) zijn waar te nemen tussen de drie categorieën wat betreft interesse in de opleiding. In grafiek 5.4 kunnen we duidelijk zien dat de interesse voor de opleiding duidelijk groter is voor opleidingen die de financiële drempelwaarden overschrijden dan voor de overige twee groepen. We vonden geen significant verschil tussen beide groepen wat betreft de slaagkans van hun artistieke toelatingsproef. Uit de gegevens bleek dus niet dat er een sterke relatie bestond tussen de slaagkans voor de artistieke toelatingsproef enerzijds, en het al dan niet overschrijden van de financiële drempel anderzijds. Desalniettemin vonden we een sterk significant verschil tussen de drie categorieën als we rekening hielden met de combinatie van de interesse in de opleiding en de slaagkans voor de artistieke toelatingsproef ($p < .001$). Opleidingen die de financiële drempel overschreden, hadden een hogere waarde voor de combinatie van interesse in de opleiding en de slaagkans voor de artistieke toelatingsproef dan opleidingen die de financiële drempel niet overschreden.

Grafiek 5.4: vergelijking van gegevens artistieke toelatingsproef met financiële drempels

Bron: bevraging instellingen

We kunnen hieruit besluiten dat voornamelijk de toevloed van het aantal geïnteresseerde studenten in de opleiding, al dan niet in combinatie met het slaagpercentage van de artistieke toelatingsproef significant samenhangt met het al dan niet overschrijden van de financiële drempels.

5.4.4. INVLOED VAN DE ARTISTIEKE TOELATINGSPROEF OP HET STUDIERENDEMENT IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

In dit deel wordt nader ingegaan op de vraag of er een invloed is van de artistieke toelatingsproef op het studierendement van de studenten aan het einde van het eerste jaar opleiding. Indien studenten in het hoger kunstonderwijs na één jaar studeren een hoger studierendement¹¹² zouden halen dan in de andere initiële bacheloropleidingen, zou dit kunnen betekenen dat de artistieke toelatingsproeven valide zijn en peilen wat ze beogen te meten.

Op basis van de cijfers in tabel 5.19 kunnen we besluiten dat het studierendement van de generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs op het einde van het eerste jaar hoger is dan het studierendement in de andere (= niet-kunst) professionele en academische bacheloropleidingen. Het verschil is de laatste jaren vooral het grootst met de academische bacheloropleidingen. Dit is opvallend, aangezien het gros van de bacheloropleidingen binnen het hoger kunstonderwijs academisch gericht zijn. Deze gegevens doen vermoeden dat er een samenhang bestaat tussen de artistieke toelatingsproef enerzijds en het studierendement na één jaar anderzijds.

Ook lijkt het studierendement van generatiestudenten in het hoger kunstonderwijs toe te nemen. Dit zou kunnen wijzen op een verstrenging van de artistieke toelatingsproef.

¹¹² Studierendement wordt gedefinieerd als het totaal aantal verworven studiepunten volgens de instelling t.o.v. het totaal aantal opgenomen studiepunten volgens de instelling.

Tabel 5.19: studierendement van generatiestudenten na één jaar

Academiejaar	Studierendement na één jaar studeren		
	Academische bacheloropleiding	Professionele bacheloropleiding	Hoger kunstonderwijs
2005 - 2006	62,59%	59,09%	64,84%
2006 - 2007	60,83%	58,45%	66,33%
2007 - 2008	59,88%	58,61%	65,28%
2008 - 2009	64,04%	65,20%	66,02%
2009 - 2010	63,85%	64,45%	67,77%
2010 - 2011	63,10%	64,06%	68,90%
2011 - 2012	63,97%	63,74%	70,60%
2012 - 2013	61,91%	62,71%	71,91%

Bron: Datawarehouse Hoger Onderwijs.

Tabel 5.20 geeft een indicatie van de samenhang tussen het studierendement en de resultaten van de artistieke toelatingsproef. We keken hiervoor naar de resultaten van twee academiejaren, nl. 2011-2012 en 2012-2013. Tenslotte berekenden we de samenhang voor beide jaren samen. Indien de samenhang tussen beide concepten hoog zou zijn, dan wijst dit op de kwaliteit van de toelatingsproef. Indien de samenhang tussen beide concepten laag zou zijn, dan is dit een teken dat de toelatingsproef niet selectief genoeg is.

Tabel 5.20: studierendement versus slaagkans bij artistieke toelatingsproef

Academiejaar	Studierendement na één jaar hoger kunstonderwijs		
	2011-2012	2012-2013	Totaal
2011-2012	-0,44*		
	$N = 21$		
2012-2013		-0,43*	
		$N = 23$	
Totaal			-0,44**
			$N = 44$

* $p < .05$; ** $p < .01$

Bron: eigen berekeningen

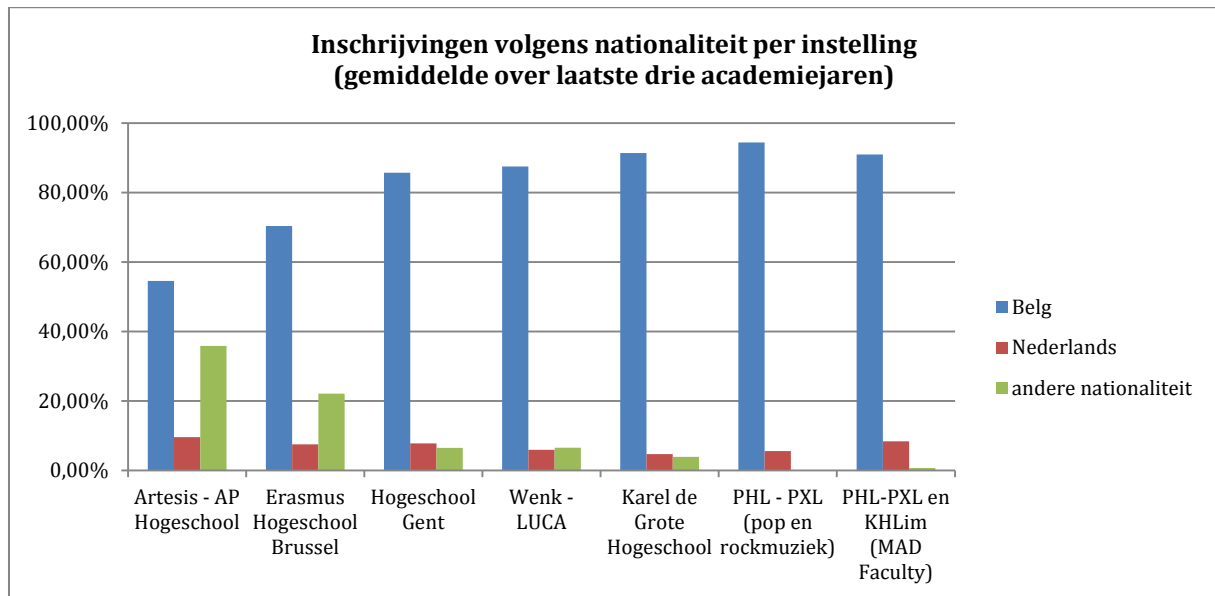
Uit deze cijfers kunnen we besluiten dat er een significante negatieve samenhang is tussen de slaagkans binnen de artistieke toelatingsproef en het studierendement na het eerste jaar HKO. De sterkte van het verband is matig (nl. tussen .30 en .50). De cijfers wijzen er dus op dat hoe strenger de artistieke toelatingsproef is, hoe hoger het studierendement van de generatiestudenten is op het einde van het eerste jaar.

5.4.5. INTERNATIONALE UITSTRALING HKO

De volgende grafiek geeft een indicatie voor de buitenlandse uitstraling van de kunstopleidingen. Idealiter zegt de nationaliteit van de student bij de aanmelding het meest over de buitenlandse uitstraling van een instelling. Aangezien niet alle instellingen gegevens verzamelen over de nationaliteit van de aanmelders, deelnemers en geslaagden aan de artistieke toelatingsproef, wordt er gekeken naar de nationaliteit van de generatiestudenten bij inschrijving. Aangezien studenten al een hele weg hebben afgelegd voor ze zich

effectief inschrijven voor een artistieke opleiding, kan men echter enkel spreken van een benadering van 'buitenlandse uitstraling'. Het zou immers kunnen dat proportioneel meer of minder van de geïnteresseerde studenten met een andere nationaliteit niet tot een effectieve inschrijving komen.

Grafiek 5.5: nationaliteit per instelling

* De inschrijvingscijfers geven het aantal inschrijvingen van generatiestudenten weer.

Grafiek 5.5 toont grote verschillen in de proportie inschrijvingen van generatiestudenten van niet-Belgische nationaliteit. Vooral in de Artesis – AP hogeschool en de Erasmus Hogeschool Brussel is het aandeel inschrijvingen van studenten van niet-Belgische nationaliteit groot. In Artesis – AP hogeschool heeft gemiddeld 45.43% van de studenten een niet-Belgische nationaliteit. In de Erasmus Hogeschool Brussel is gemiddeld 29.63% van de inschrijvingen gebeurd door studenten van niet-Belgische nationaliteit. Ook in de Hogeschool Gent en in Wenk – LUCA zijn meer dan 10% van het aantal inschrijvingen van studenten van niet-Belgische nationaliteit. In de overige instellingen vinden we veel minder niet-Belgische studenten.

Opvallend is de relatief hoge proportie studenten van Nederlandse afkomst. Gemiddeld is 4.71% tot 9.58% van de inschrijvingen van studenten van Nederlandse afkomst. Enkel in Artesis – AP hogeschool en Erasmus Hogeschool Brussel is de proportie studenten van een andere nationaliteit opvallend hoog, resp. 35.85% en 22.13% van de inschrijvingen. Tussen 2011-2012 en 2013-2014 neemt het aandeel Nederlandse studenten ook gestaag toe. De opvallendste stijger is PHL – PXL waar men een toename van 13.33% kent van het aantal Nederlandse inschrijvingen. Ook in de Erasmus Hogeschool Brussel nam het aandeel Nederlandse inschrijvingen tussen 2011-2012 en 2013-2014 met 7.36% toe. Het aandeel inschrijvingen van studenten met een andere nationaliteit bleef relatief stabiel, met een maximale proportionele toename van 2.80%.

5.5. CONCLUSIES

1. Het hoger kunstonderwijs wordt met betrekking tot de allocatie van overheidsmiddelen in het Financieringsdecreet als een aparte geleding beschouwd met twee eigen karakteristieken: het hanteren van bijkomende puntengewichten en het hanteren van een limiet voor die bijkomende

puntengewichten. De evolutie van studentenaantallen in andere studiegebieden hebben geen impact meer op het budget voor het hoger kunstonderwijs en de allocatie en de verdeling ervan.

2. Het hanteren van een limiet hangt samen met het onderwerpen van de studenten aan een selectie door middel van een toelatingsproef. Elke instelling organiseert zijn eigen toelatingsproeven specifiek per opleiding met enkel een sanctioneringseffect naar de eigen opleiding. Uit een beperkte analyse van deelname aan de toelatingsproeven en van de slaagcijfers op de toelatingsproeven komt een zeer gemengd beeld naar voren verschillend van instelling tot instelling en van opleiding tot opleiding. Studenten gaan deelnemen aan de toelatingsproeven van verscheidene hogescholen in de hoop aan ten minste één instelling te slagen. Vandaar dat de vraag rijst of het dan niet beter zou zijn om deze toelatingsproeven centraal op Vlaams niveau te organiseren weliswaar gezamenlijk door de instellingen zelf, vraag die werd opgeworpen in de discussienota van 2008 'Hoger Kunstonderwijs in Vlaanderen'?
3. Het plafond van het aantal studenten waarop een hoger puntengewicht wordt toegekend, geldt soms maar voor één opleiding en in andere gevallen voor twee opleidingen samen, die de betrokken instellingen soms niet allebei kunnen aanbieden. De logica achter die verschillende benadering is niet altijd duidelijk. Er is ruimte voor een herziening van de grondslag waarop de plafonds werden vastgesteld.
4. De studenten boven de limiet waarvoor een bijkomend puntengewicht wordt toegekend, worden gefinancierd met het standaardpuntengewicht van 1. De vraag kan gesteld worden of dat nog verdedigbaar is rekening houdend met de hoge kosten die opleidingen in het hoger kunstonderwijs met zich meebrengen en met de beperkte arbeidsmarkt voor afgestudeerden uit het hoger kunstonderwijs. We moeten wel rekening houden met het feit dat de context van de instellingen en van de opleidingen verschillend is (afstand tot de limiet, weinig of geen overschrijding in studiegebied Muziek en Podiumkunsten, wel overschrijdingen in Beeldende en Audiovisuele kunsten, regionaal versus stad) verschillend is. Een schraping van de financiering via het puntengewicht 1 zal een verschillende impact hebben op de instellingen.
5. De limieten die gelden voor de bijkomende puntengewichten zijn op dit moment voor alle instellingen gelijk ongeacht de locatie. De meeste instellingen blijven voor de meeste opleidingen onder de limiet. De limiet die geldt voor de dansopleiding is vrij laag en wordt dan ook substantieel overschreden. Deze limiet is niet langer houdbaar. Er zijn nog overschrijdingen bij de beeldende kunsten en productdesign. Er zijn geen overschrijdingen bij Muziek en podiumkunsten en bij de audiovisuele kunsten.
6. Uit de gesprekken met de instellingen is naar voren gekomen dat er geen eensgezindheid is om de parameters van het financieringsmodel aan te passen.
7. De vraag kan gesteld worden of het naar de toekomst toe nog wenselijk/ verdedigbaar is dat er een systeem waar gewerkt wordt met maxima voor de bijkomende puntengewichten (= beperking van het aantal studenten) het "klik"mechanisme op basis van de evolutie van het aantal studenten behouden blijft?
8. In Europa zien we een grote variatie aan organisatiestructuren van het hoger kunstonderwijs: van sterk gespecialiseerde instellingen tot louter departementen binnen een universiteit. Deze grote differentiatie in de organisatiestructuren belemmert de sterke Europese samenwerking niet. De meeste Vlaamse opleidingen zijn lid van een van de Europese koepelorganisaties.

BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK 5

BEPERKTE BENCHMARK M.B.T. DE ORGANISATIE VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS IN EUROPA

In dit deel geven we de belangrijkste vaststellingen en conclusies weer uit een studie van CHEPS (Center for Higher Education Policy Studies) uit februari 2010 over het hoger kunstonderwijs in Europa¹¹³.

1. HET SPECIFIEKE KARAKTER VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS IN EUROPA

Het kunstonderwijs neemt in het hoger onderwijs een enigszins aparte plaats in waarbij vanuit de sector zelf het specifieke karakter sterk wordt benadrukt. De volgende aspecten spelen daarbij een rol:

- De sector omvat een enorme diversiteit aan opleidingen in uiteenlopende gebieden als: beeldende kunst, dans, muziek en theater, grafisch ontwerpen, design, textiel, mode, visuele en media kunsten. Ook de toegepaste kunsten zoals architectuur, product en industriële vormgeving, textiel, juweel en edelsmeedkunst worden ertoe gerekend. Binnen deze gebieden zijn vele differentiaties ontstaan gericht op diverse kunstvormen en –genres en producties die voortkomen uit ontwikkelingen in de kunstwereld.
- In de kunstsector speelt technologie, moderne media en IT in toenemende mate een rol. Nieuwe opleidingen zijn ontstaan die hier specifiek op zijn gericht en inspelen op behoeften vanuit de creatieve industrie. Ook met combinaties van richtingen, inclusief kunst- c.q. mediamanagement en economie wordt ingespeeld op ontwikkelingen in het professionele veld. Nieuwe beroepen zijn ontstaan binnen de kunstwereld als zodanig en op het snijvlak met andere beroepssectoren.
- Kunstopleidingen zijn niet enkel gesitueerd in de onderwijssector, maar hebben tevens een stevige voet in de culturele sector. Hoewel in de meeste Europese landen de kunstopleidingen onderdeel uitmaken van het reguliere HO-systeem, valt in sommige landen dit onder het regiem en verantwoordelijkheid van een zelfstandig Ministerie van Cultuur.
- Kunstopleidingen worden doorgaans wel als een totaliteit behandeld, maar toch gaat het meestal om zeer gespecialiseerde opleidingen, die onderling nauwelijks verband hebben en doorgaans institutioneel van elkaar gescheiden zijn. Het onderwijs is heel kleinschalig, vaak individueel gericht met een één op één student-leraar relatie. Er is soms een wereld van verschil tussen soorten kunstopleidingen. Vaak krijgt de opleiding een post-initieel vervolg bij een internationaal vermaarde docent. De laatste tijd schieten ook allerlei centra voor hedendaagse kunst als paddestoelen uit de grond die opleidingen/ cursussen in de sfeer van levenlang leren aanbieden.
- De variëteit aan opleidingen wordt nog onoverzichtelijker bij internationale vergelijking. Naast publiek bekostigde opleidingen zijn er vele private instellingen. Soms zijn deze erkend door de staat en zijn eindkwalificaties gelijkgesteld aan de publieke instellingen. Andere zijn privaat, soms richten kunstenaars hun eigen kunstschool op (Kadinsky is een bekend voorbeeld).
- De terminologie is niet eenduidig. Bv de term “conservatorium” wordt in sommige landen aangeduid als een muziekschool waar ook leerlingen die aan het begin van het muziekonderwijs

¹¹³ De Weert E., “Het Hoger Kunstonderwijs : een internationale schets”, 2010, CHEPS

staan worden toegelaten, terwijl in andere landen de term is voorbehouden voor opleidingen op tertiair niveau gericht op een professionele training. Ook “Kunstacademie” of “Academie” is internationaal een veelvoorkomende term, maar geeft veel verwarring over het niveau en betreft zeker niet alleen opleidingen in het hoger onderwijs. Het aantal instellingen in Europa dat kunstopleidingen in het hoger onderwijs verzorgt wordt op meer dan duizend geschat.

- Tenslotte werkt de variëteit aan kunstopleidingen door in de studie-inhoud, eindkwalificaties en enorme verschillen in niveaus. Sommige opleidingen zijn heel selectief met zeer hoge auditie-eisen en zeer competitief. Er zijn instellingen die nog geen 10 percent van de aanmeldingen toelaat, terwijl andere gericht zijn op een bredere groep van studenten. Ook binnen de afzonderlijke richtingen laten internationale vergelijkingen grote verschillen zien, zoals onder meer bleek uit het project “Caprices d’ Europe” uit 1997 waarin professionele trainingsprogramma’s voor viool (uitvoerend kunstenaar) werden vergeleken en op basis waarvan wederzijdse erkenning van kwalificaties in het muziekvakonderwijs problematisch bleek. De laatste jaren wordt in sommige kunstsectoren getracht hier onder invloed van het Bologna proces meer systematiek in aan te brengen.

2. DE ORGANISATIE VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS IN EUROPA

In een overzicht van kunstopleidingen in het hoger onderwijs kunnen de volgende institutionele vormen worden onderscheiden:

- Kunstopleidingen als zelfstandig gevestigde instituten die al dan niet vallen onder het regiem van het onderwijsministerie van een bepaald land;
- Kunstopleidingen als onderdeel of faculteit van een hogeschool (of internationaal vergelijkbare instelling);
- Kunstopleidingen als onderdeel of faculteit van een universiteit.

Buiten de discussie worden gehouden de universitaire opleidingen die zich richten op wetenschappelijke bestudering van een bepaalde kunstvorm, zoals muziekwetenschappen (musicologie), kunstgeschiedenis, kunstfilosofie, kunsteconomie, etc. Deze opleidingen zijn internationaal over het algemeen binnen de universiteiten gesitueerd.

2.1. KUNSTOPLEIDINGEN ALS ZELFSTANDIG GEVESTIGDE INSTITUTEN

Hieronder vallen de kunstacademies, conservatoria, filmacademies etc. die over het algemeen als een aparte sector worden neergezet. In overzichten van HO-stelsels worden ze dan genoemd naast de universiteiten, en andere instellingstypen, waarmee hun specifieke karakter wordt aangeduid.

In binaire stelsels worden ze doorgaans tot de professionele sector gerekend en niet tot de universitaire sector, alhoewel hier wel uitzonderingen op zijn (zie bv Oostenrijk hierna). In geïntegreerde systemen worden ze wel als apart type instelling aangeduid. Zweden bv kent zeven university colleges in de kunsten (*konstnärliga hogskolor*) (beeldende kunst, toegepaste en uitvoerende kunsten).

Bekende voorbeelden van zelfstandige instituten in Europa zijn de Academie voor Schone Kunsten (KASK) in Brussel, de Guildhall School of Music & Drama (London), National College of Art and Design (Ierland) en de Écoles d’Architectures (Frankrijk).

In Zuid-Europese landen als Frankrijk, Italië, Spanje en Portugal zijn kunstopleidingen overheersend zelfstandige instituten (Ecoles des Beaux-Arts/Academie di Belle Arti etc.) evenals in Oost-Europese landen.

In Duitsland is het kunstonderwijs over het algemeen ook in aparte instituten georganiseerd met de gangbare benamingen Kunsthochschulen en Musikhochschulen (in totaal 53 instellingen). De “Universität der Künste Berlin” lijkt een uitzondering qua naamgeving, maar over het algemeen worden de Kunst- en Musikhochschulen tot de universitaire sector gerekend en niet tot de Fachhochschulen.

In Oostenrijk werden de Kunst und Musikhochschulen voorheen als een apart type neergezet, naast de universiteiten en de Fachhochschulen, maar sinds enkele jaren worden in het HO systeem nog twee hoofdtypen onderscheiden. De Kunst- en Musikhochschulen worden thans als universiteit geclassificeerd. Een bekend voorbeeld is de Hochschule für Musik und Darstellende Kunst in Wenen waarin zowel de uitvoeringspraktijk als de muziekwetenschappelijke vakken worden gedoceerd en in zekere mate zijn geïntegreerd.

In andere landen loopt het onderscheid niet langs de binaire scheidslijn en bestaan mengvormen. Zo hebben in Finland (binair stelsel) enkele opleidingen een universitaire status, zoals de University of Art and Design in Helsinki (TAIK), terwijl anderzijds veel kunstopleidingen tot de AMK sector worden gerekend.

Een belangrijk onderscheid of een instituut al dan niet een universitaire status heeft hangt af van de graden die worden verleend. Vrijwel de meeste opleidingen gaan tot het Masterniveau, voor veel opleidingen de erkende graad voor een professionele kwalificatie. Op dit niveau hebben deze opleidingen een sterke link met de uitvoeringspraktijk. Conservatoria bijvoorbeeld richten zich op de professionele muziektraining (uitvoerend en docerend) en bedrijven geen muziekwetenschappen.

Een goed voorbeeld van een kunstopleiding die wel doctoraatsgraden kan verlenen is de *University of the Arts London* (UAL) waarin zes internationaal vooraanstaande instituten zijn samengevoegd: Camberwell College of Arts, Central Saint Martins, College of Art and Design, Chelsea College of Art and Design, London College of Communication, London College of Fashion en Wimbledon College of Art.

Opleidingen zijn op Bachelor niveau (Honours) en Masterniveau in beeldende kunst, ontwerp, mode, textiel, communicatie, media, drama en de uitvoerende kunsten. Verder is er een PhD programma (Research Degree of een graad middels Published Work). Vanaf 2010 is het gehele postgraduate aanbod van de zes instituten ondergebracht in de Graduate School. Het op de praktijkgebaseerde onderzoek zal verder bijdragen aan het academische profiel van de UAL. Het onderzoek aan deze universiteit is onderworpen aan de Research Assessment Exercise (RAE) zoals die op alle universiteiten in Engeland van toepassing is.

2.2. KUNSTOPLEIDINGEN ALS ONDERDEEL VAN EEN HOGESCHOOL

Dit type komt eveneens in veel landen voor, uiteraard in binaire HO stelsels.

In Zwitserland zijn bij het ontstaan van de Fachhochschulsektor de meeste kunstopleidingen bij een FH ondergebracht. Dit geldt vooral voor de opleidingen beeldende kunst, toegepaste kunsten, muziek, theater en design, alhoewel wel enkele instellingen zelfstandig zijn gebleven (Hochschulen c.q. Haute écoles de Musique).

In Vlaanderen zijn de diverse kunstopleidingen ondergebracht in de School of Arts als onderdeel van een bestaande hogeschool.

In Ierland zijn behalve enkele nationale kunstinstituten diverse programma's in design, creatieve kunsten, media en creatieve industrie ondergebracht in de Institutes of Technology (IoT).

2.3. KUNSTOPLEIDINGEN ALS ONDERDEEL OF FACULTEIT VAN EEN UNIVERSITEIT

Dit type komt het meest voor in het Amerikaanse en Canadese hoger onderwijsstelsel. Vooraanstaande universiteiten als van Michigan, Stanford etc. kennen een Faculty of Music of een school of Music, Theatre & Dance waarin studenten worden voorbereid voor een professionele carrière op zowel bachelor, master en ook op PhD niveau (bv. musical arts in performance). Op de hogere niveaus is een nauwe verbinding met het Department of Musicology om meer synergie met de academische vakken als muziekwetenschappen en compositie te realiseren.

Liberal arts colleges kennen ook een scala aan kunstopleidingen. Bennington College (Vermont) bijvoorbeeld kent opleidingen in muziek, dans, drama, architectuur, keramiek, beeldende kunsten, digital arts, film en video, fotografie, etc. in hun Master of Fine Arts Program. Studenten kunnen zich meer toeleggen op de uitvoeringspraktijk, terwijl anderen de mogelijkheid hebben zich op een breder gebied te oriënteren. Het verschil tussen de kunstopleidingen van universiteiten en liberal arts colleges is vooral gelegen in het al dan niet toekennen van graden op PhD-niveau en is niet gelegen in het niveau van de opleidingen als zodanig.

Overigens wil hiermee niet gezegd zijn dat de VS geen aparte instituten zou kennen. Integendeel, die zijn er talrijk. Zo behoort de Juilliard School in New York tot de topopleidingen in de wereld.

In Europa komt onderbrenging bij universiteiten veel minder voor. Er zijn wel enkele gevallen bekend, bv. in Zweden waar de Universiteit van Göteborg en Lund een behoorlijke afdeling muziek en opera hebben. Nagegaan zou moeten worden in hoeverre deze opleidingen zich onderscheiden van bv. het gerenommeerde Royal College of Music in Stockholm.

3. EUROPESE ONTWIKKELINGEN IN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

Op het Europese vlak spelen diverse organisaties een belangrijke rol in de verdere ontwikkeling van het kunstvakonderwijs. De volgende kunnen hier worden genoemd:

- European Association of Conservatoires (AEC) is een associatie van ongeveer 200 instellingen voor professionele muziektraining in alle Europese landen. De meest gerenommeerde Europese conservatoria participeren hierin. AEC maakt zich sterk voor het bevorderen van mobiliteit van studenten, docenten en professionals en internationale samenwerking tussen de aangesloten instellingen. Dit heeft enkele netwerken op Europees niveau opgeleverd waaruit enkele multilaterale projecten, joint programma's en thematische projecten zijn voortgekomen.
- International Association of Universities and Colleges of Art, Design and Media, het zogenoemde Cumulus Netwerk, met thans zo'n 150 aangesloten leden. Nederlandse instellingen zijn hierin goed vertegenwoordigd (o.a. Design Academy Eindhoven, Windesheim, Hs Utrecht).
- De European League of Institutes of the Arts (ELIA) vertegenwoordigt meer dan 400 kunstopleidingen in Europa.

Uit het ledenoverzicht valt op te maken dat de institutionele vorm (aparte instelling, gelieerd aan een hogeschool of universiteit, al dan niet een universitaire status) voor deze associaties er niet wezenlijk toe doet. Van belang is dat deze organisaties internationale samenwerking nastreven en toewerken naar Europese referentiepunten, vergelijkbaarheid van onderwijskwalificaties, competenties c.q. learning outcomes op de onderscheiden onderwijsniveaus (BA, MA, PhD).

Deze associaties maken zich onder meer sterk voor het onderzoek in de kunstsector, het cross-disciplinair thematisch onderzoek en de bijdrage van de kunsten aan innovatie in de samenleving en de economie.

Men richt zich daarbij op ontwikkelingen in het werkveld en op nieuwe terreinen zoals de creatieve en culturele industrie waarin technologische toepassingen een belangrijke rol spelen.

Zo stelt Cumulus dat onderzoek in kunst, design en media toenemend van belang zijn in de culturele, economische en technologische ontwikkelingen. Er worden hogere eisen gesteld aan de kwaliteit van het onderwijs en hoogwaardig onderzoek vervult daarbij een belangrijke rol. Dit onderzoek dient vooral in een internationale context te worden gesitueerd.

HOOFDSTUK 6: RATIONALISATIE EN OPTIMALISATIE VAN HET OPLEIDINGSAANBOD

6.1. INLEIDING

Punt 6° van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs stelt dat in het kader van de evaluatie van het Financieringsdecreet moet gekeken worden naar het rationalisatieproces en de resultaten en effecten hiervan. In het oorspronkelijke Financieringsdecreet van 2008 was namelijk een volledig hoofdstuk (hoofdstuk V) gewijd aan de rationalisatie van het opleidingsaanbod. Deze regeling werd evenwel sterk afgebouwd, dit onder meer door besparingsmaatregelen. Het voorliggende hoofdstuk start dan ook met een overzicht van het initiële en van het huidige decretale kader inzake rationalisatie van het opleidingsaanbod. In dit kader introduceerde het Financieringsdecreet de rationalisatieplannen. Punt 6.2.3 van dit hoofdstuk gaat hier op in en geeft een overzicht van de rationalisatieplannen en van de resultaten hiervan (zie ook de bijlage bij dit hoofdstuk).

Buiten de bepalingen over rationalisatie opgenomen in hoofdstuk V van het Financieringsdecreet voorzag dit decreet oorspronkelijk ook in een bonus voor het stopzetten van opleidingen. Ook voor het samenvoegen van opleidingen of studiegebieden van twee hogeronderwijsinstellingen was een regeling voorzien. Dit rationalisatieaspect komt aan bod in punt 6.3.

Met het Structuurdecreet werd een procedure ingevoerd voor de erkenning van nieuwe opleidingen in het Vlaamse hogeronderwijslandschap. Deze procedure moest nieuwe initiatieven mogelijk maken, zonder dat dit evenwel zou leiden tot een proliferatie van het opleidingsaanbod. De erkende nieuwe opleidingen worden mee genomen in de financieringsberekeningen, en dit zowel in de berekeningen voor de evolutie van de hoogte van de variabele onderwijsdelen, als in de berekeningen voor de verdeling van de bedragen van de onderwijssoorten en de variabele onderwijsdelen over de instellingen. In punt 6.4 van dit hoofdstuk wordt dan ook een overzicht gegeven van het aantal erkende nieuwe opleidingen vanaf 2008-2009.

Tenslotte gaat dit hoofdstuk in op een ander initiatief in het kader van rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod, namelijk de Commissie Soete.

Er wordt ook kort ingegaan op punt 5° van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs: de evolutie van de instellingen die in het begrotingsjaar 2011 verevend worden.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal conclusies.

6.2. RATIONALISATIE - HET DECRETALE KADER

6.2.1. DE OORSPRONKELIJKE ARTIKELS IN HET FINANCIERINGSDECREET

Hoofdstuk V, artikelen 50 tot en met 54, van het Financieringsdecreet legde de regels vast omtrent de rationalisatie van het opleidingsaanbod. De artikelen 51 en 54 werden aangepast bij het decreet van 18

december 2009 houdende bepalingen tot begeleiding van de derde aanpassing van de begroting 2009 en artikel 53 werd aangepast bij het decreet van 8 mei 2009.

ARTIKEL 50

Onder rationalisatie wordt in dit decreet begrepen: het proces van aanpassing aan het opleidingsaanbod van hogescholen en universiteiten vanuit de volgende doelstellingen :

- 1° de efficiëntie en doelmatigheid verbeteren door een betere concentratie van opleidingen, waarbij schaalvoordelen gerealiseerd worden;
- 2° de kwaliteit verhogen door het opleidingsaanbod beter te laten aansluiten bij het reëel aanwezige academische potentieel en de onderzoekszwaartepunten in de instellingen;
- 3° de reductie van de werkdruk en het leefbaar houden van de werkomstandigheden.

ARTIKEL 51

§1. Naast de werkingsmiddelen, vermeld in artikel 9, voorziet de Vlaamse Gemeenschap vanaf het begrotingsjaar 2008¹¹⁴ in een bedrag van 5,0 miljoen euro bijkomende middelen voor de rationalisatie van het opleidingsaanbod.

Deze bijkomende middelen worden verdeeld op basis van de goedgekeurde rationalisatieplannen. Deze middelen dragen bij tot het dekken van de extra kosten die voortvloeien uit de uitvoering van de goedgekeurde rationalisatieplannen.

§2¹¹⁵. Afhankelijk van de goedkeuring van de rationalisatieplannen die betrekking hebben op de opleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunsten en Muziek en podiumkunsten, wordt jaarlijks van het bedrag, vermeld in § 1, 500.000 euro voorafgenomen voor de rationalisatie van de opleidingen in deze studiegebieden.

Vanaf het begrotingsjaar 2010 wordt het in § 1 vermelde bedrag verhoogd met 1 miljoen euro. Dit bedrag wordt als een aanvullende toelage toegekend aan de hogescholen met opleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunsten en Muziek en podiumkunsten op voorwaarde dat er vóór 30 november 2008 een rationalisatieplan goedgekeurd is voor deze opleidingen.

Ten hoogste de helft van dit bedrag wordt verdeeld onder de hogescholen op basis van de gekwantificeerde structurele noden en behoeften, onder meer voor de reductie van de werkdruk en het leefbaar houden van de werkomstandigheden. De rest wordt verdeeld op basis van het aandeel van de instellingen in financieringspunten, gegenereerd door opgenomen en verworven studiepunten in de academisch gerichte opleidingen in deze studiegebieden. Bij de berekening van de financieringspunten kunnen de maxima voor opgenomen en verworven studiepunten, zoals vastgelegd in artikel 23, § 4, niet overschreden worden.

Indien er geen goedgekeurd rationalisatieplan is vóór 30 november 2008, dan wordt het bedrag van 1.000.000 euro verdeeld overeenkomstig § 1 van dit artikel.

§3. Per studiegebied of per cluster van studiegebieden kunnen de instellingen, die onderwijsbevoegdheid hebben in ten minste een van de desbetreffende studiegebieden, een gezamenlijk rationalisatieplan indienen tegen 30 juni 2008, 30 juni 2009, 30 juni 2010 of 30 juni 2011¹¹⁶.

¹¹⁴ Met het decreet van 18 december 2009 wordt "vanaf het begrotingsjaar 2008" vervangen door "eenmalig".

¹¹⁵ Deze paragraaf wordt opgeheven met het decreet van 18 december 2009.

¹¹⁶ De data 30 juni 2008, 30 juni 2010 en 30 juni 2011 zijn geschrapt bij decreet van 18 december 2009.

§4. In een rationalisatieplan beschrijven de instellingen de wijze waarop ze in een bepaald studiegebied of cluster van studiegebieden het aanbod zullen reorganiseren door concentratie en taakverdeling. Een rationalisatieplan bevat minimaal de volgende componenten:

- 1° het gewenste aantal initiële bachelor- of masteropleidingen in het desbetreffende studiegebied of cluster van studiegebieden;
- 2° het proces en de timing die gevolgd zullen worden om het aantal initiële bachelor- of masteropleidingen, georganiseerd in het academiejaar 2007-2008, terug te dringen tot het gewenste aantal door opleidingen geleidelijk af te bouwen of door gezamenlijke opleidingen te organiseren;
- 3° de kwalitatieve afstemming van het gewenste opleidingsaanbod op de aanwezige kennis- en/of onderzoeksbasis;
- 4° de toegankelijkheid van het opleidingsaanbod;
- 5° een personeelseffectenrapport;
- 6° een raming van de kostprijs van het proces.

ARTIKEL 52

§1. Voor ze een rationalisatieplan goedkeurt, wint de Vlaamse Regering het advies in van de commissie bedoeld in § 3, die de rationalisatieplannen beoordeelt op basis van de volgende criteria :

- 1° de aanwezige en geplande onderwijs- en onderzoekscapaciteit in het desbetreffende studiegebied of cluster van studiegebieden (kwaliteit en kwantiteit van personeel);
- 2° de kwaliteit van de opleidingen;
- 3° de bestaande en toekomstige onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur in het desbetreffende studiegebied of cluster van studiegebieden;
- 4° de (internationale) zwaartepuntvorming op het gebied van onderzoek;
- 5° de aanwezigheid van centers of excellence;
- 6° de schaalgrootte van de opleidingen (huidige en toekomstige studentenpopulatie);
- 7° de effecten op de inzetbaarheid van het personeel;
- 8° het financiële plan;
- 9° de haalbaarheid van het plan.

§2. Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de in het verleden geleverde inspanningen op het vlak van rationalisatie.

§3. De Vlaamse Regering richt een commissie op bestaande uit nationale en internationale experts op het vlak van:

- 1° de organisatie van het hoger onderwijs;
- 2° het financiële systeem van de hogeronderwijsinstellingen;
- 3° de ontwikkeling van de kennisdomeinen;
- 4° de strategische ontwikkeling;
- 5° Human Resource Management.

ARTIKEL 53

De Vlaamse Regering beslist vóór 1 december van het begrotingsjaar waarin de rationalisatieplannen ingediend werden over de goedkeuring ervan.

ARTIKEL 54

§1. De uitbetaling van de toelage aan de instellingen gebeurt in één schijf.

§2. De instellingen die participeren in het rationalisatieplan sturen gezamenlijk een rapport door over de voortgang van de uitvoering van het rationalisatieplan naar de minister bevoegd voor hoger onderwijs uiterlijk tegen 31 december 2011. Dit rapport geeft duidelijk de prestaties en bereikte resultaten weer, evenals een overzicht en een verantwoording van de gemaakte kosten ten laste van de toegekende rationalisatiemiddelen.

Drie maanden na afloop van het rationalisatieplan sturen de instellingen die participeren in het rationalisatieplan gezamenlijk een eindrapport naar de minister bevoegd voor het hoger onderwijs. Dit eindrapport beschrijft de resultaten en legt rekenschap af over de toegekende rationalisatiemiddelen.

6.2.2. UITVOERING VAN DE REGELGEVING

De oorspronkelijk voorziene jaarlijkse toelage van 5 miljoen euro voor de rationalisatie van het opleidingsaanbod werd in 2008 niet toegewezen. Onder meer omwille van besparingen en de beoogde integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten werd beslist om het bedrag van 5 miljoen euro slechts één maal toe te kennen, namelijk in 2009. De hogeronderwijsinstellingen konden in 2009 eenmalig rationalisatieplannen indienen.

Een commissie van experts heeft over de ingediende rationalisatieplannen advies gegeven op basis van de decretaal voorgeschreven criteria. De leden van de commissie werden aangewezen bij ministerieel besluit van 24 juli 2009, gewijzigd bij besluit van 30 oktober 2009.

De voorziene financiering van 5 miljoen euro voor rationalisatie werd verdeeld op basis van de goedgekeurde rationalisatieplannen en moest bijdrage tot het dekken van de extra kosten die voortvloeiden uit de uitvoering van deze plannen.

De Vlaamse Regering heeft op 11 december 2009 een beslissing genomen over de ingediende rationalisatieplannen hoger onderwijs¹¹⁷.

Op dit ogenblik zijn in het financieringsluit van de Codex Hoger Onderwijs nog slechts 2 artikels opgenomen over rationalisatie: artikel III.62 dat bepaalt wat onder rationalisatie begrepen wordt (het vroegere artikel 50 van het Financieringsdecreet) en artikel III.63 dat de rapporteringsplicht van de instellingen bij de voortgang en afloop van de rationalisatieplannen vastlegt (de 2de paragraaf van het vroegere artikel 54 van het Financieringsdecreet).

6.2.3. DE RATIONALISATIEPLANNEN

De Vlaamse Regering heeft op 11 december 2009 de volgende ingediende rationalisatieplannen goedgekeurd:

1° Het rationalisatieplan Industriële Wetenschappen (IW) met de volgende deeldossiers :

- a) opleidingen tot industrieel ingenieur, Associatie KULeuven;
- b) IW, Artesis Hogeschool Antwerpen, Karel-de-Grote Hogeschool en Universiteit Antwerpen;
- c) IWT-opleidingen tot industrieel ingenieur Katholieke Hogeschool Limburg en XIOS Hogeschool Limburg;
- d) IW, Associatie Universiteit Gent;
- e) IR-IWT, Erasmus Hogeschool Brussel en Vrije Universiteit Brussel;

2° Het rationalisatieplan Audiovisuele en beeldende kunsten, Provinciale Hogeschool Limburg en Katholieke Hogeschool Limburg;

¹¹⁷ (<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14183>)

- 3° Het deeldossier REVAKI Universiteit Gent en Arteveldehogeschool van het rationalisatieplan Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie;
- 4° Het rationalisatieplan master in de biowetenschappen, Hogeschool Gent samen met de Katholieke Hogeschool Kempen;
- 5° Het rationalisatieplan Toegepaste wetenschappen, KULeuven.

Aan de volgende plannen werden financiële middelen toegekend:

Rationalisatieplan		Bedrag (x 1.000 euro)
1°	Het rationalisatieplan Industriële Wetenschappen	
	a) opleidingen tot industrieel ingenieur, Associatie KULeuven;	1.137
	b) IW, Artesis Hogeschool Antwerpen, Karel-de-Grote Hogeschool, Universiteit Antwerpen;	1.376
	c) IWT-opleidingen tot industrieel ingenieur Katholieke Hogeschool Limburg - XIOS Hogeschool Limburg;	759
	d) IW, Associatie Universiteit Gent;	136
	e) IR-IWT, Erasmus Hogeschool Brussel en Vrije Universiteit Brussel;	671
2°	Het rationalisatieplan Audiovisuele en beeldende kunsten, Provinciale Hogeschool Limburg en Katholieke Hogeschool Limburg;	311
3°	Het deeldossier REVAKI Universiteit Gent en Arteveldehogeschool van het rationalisatieplan Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie.	610
Totaal		5.000

In de bijlage bij dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de goedgekeurde rationalisatieplannen. Van de verschillende plannen wordt een beschrijving gegeven en een overzicht van de gerealiseerde of nog te verwachten resultaten. Nog niet alle plannen waren gefinaliseerd bij de opmaak van deze evaluatie. Hier moet nog opgemerkt worden dat het integratieproces een impact gehad heeft op de uitwerking van een aantal plannen en op de vooropgestelde resultaten.

6.3. BONUSSEN IN HET KADER VAN HERSTRUCTURERINGEN VAN HET OPLEIDINGSAANBOD

6.3.1. DE DECRETALE BASIS

In het Financieringsdecreet was oorspronkelijk een bonus ingeschreven voor het stopzetten van een opleiding (het vroegere artikel 24 van het Financieringsdecreet). De achterliggende idee was dat als een instelling met een opleiding stopt en deze afbouwt, zij geconfronteerd wordt met een niet onaanzienlijke kost. Om de stopzetting van opleidingen niet onmogelijk te maken, werd er voor geopteerd om in een uitdovende overgangsfinitiering te voorzien. Daarbij bleven de opgenomen studiepunten (voor de sokkelberekening) en de financieringspunten (voor de berekening van het variabel onderwijsdeel) die door deze opleiding werden gegenereerd, gedurende een bepaalde periode behouden. Deze periode was gelijk aan het dubbele van de studieduur van de betreffende opleiding. Voor een bacheloropleiding betekende dit dat deze opgenomen studiepunten en financieringspunten gegarandeerd bleven voor een periode van 6 jaar.

Daarbovenop werd gedurende dezelfde periode een rationalisatiebonus voorzien die de helft bedroeg van het aantal financieringspunten van de opleiding, en dit gedurende dezelfde periode. Na deze periode werden deze gegarandeerde studiepunten en financieringspunten over vijf jaar afgebouwd (20% per jaar). De Vlaamse Regering kon het behoud van de financiering van de afgebouwde opleiding verlengen, indien bijvoorbeeld kon aangetoond worden dat de materiële en/of personele infrastructuur een zinvolle bestemming kreeg in afspraak met andere opleidingen (stageplaatsen, praktijkopleidingsplaatsen enzovoort). Op die manier kon de heroriëntering van het betrokken personeel op een sociaal verantwoorde wijze gebeuren. De instelling kon deze rationalisatiebonus voor stopgezette opleidingen enkel behouden wanneer er een goedgekeurd reorganisatieplan was voor het betrokken personeel, waarin werd voorzien in professionele omscholing en begeleiding.

Een vergelijkbare stimulans werd gegeven bij overdracht van opleidingen of gehele studiegebieden van een instelling naar een andere instelling die voor deze opleidingen of studiegebieden onderwijsbevoegdheid heeft (het vroegere artikel 25 van het Financieringsdecreet). Dit kwam eigenlijk neer op een fusie van twee opleidingen of studiegebieden.

Artikel 24 van het Financieringsdecreet

§1. Als een instelling een initiële bachelor- of masteropleiding afbouwt of stopzet vanaf of in het academiejaar $t-1/t$, dan gelden de volgende bepalingen voor de berekening van de werkingsuitkering: 1° voor de berekening van de onderwijskost wordt gedurende een periode die gelijk is aan het dubbele van de studieduur van die opleiding het aantal opgenomen studiepunten, berekend voor het begrotingsjaar $t+1$, in aanmerking genomen. Na afloop van die periode worden de aldus bevroren opgenomen studiepunten jaarlijks verminderd met 20%; 2° voor de berekening van het variabel onderwijsdeel wordt gedurende een periode die gelijk is aan het dubbele van de studieduur van deze opleiding het aantal financieringspunten voor die opleiding, berekend voor het begrotingsjaar $t+1$, in aanmerking genomen. Na afloop van die periode worden de aldus bevroren financieringspunten jaarlijks verminderd met 20%.

Bij de vaststelling van de studieduur, vermeld in het eerste lid, wordt uitgegaan van een modeltraject van 60 studiepunten per academiejaar.

§2. Op voorwaarde dat de Vlaamse Regering een sociaal plan heeft goedgekeurd voor de opleiding die afgebouwd of stopgezet wordt, ontvangt de instelling hiervoor een bonus: het aantal financieringspunten voor die opleiding, berekend zoals bepaald in §1, 2°, wordt vermenigvuldigd met een factor 1,5.

Het sociaal plan voorziet voor de personeelsleden die hun opdracht of een deel van hun opdracht in de betreffende opleiding vervullen in:

- 1° professionele omscholing;*
- 2° begeleiding en outplacement;*
- 3° mogelijkheden tot mobiliteit;*
- 4° de mogelijkheid om een opdracht aan een andere onderwijsinstelling uit te oefenen, overeenkomstig artikel 95, §2, van het Structuurdecreet.*

§3. In afwijking van §1 kan de Vlaamse Regering de financieringsduur van een stopgezette opleiding of een opleiding in afbouw verlengen.

§4. De bepalingen in §1, §2 en §3, zijn niet van toepassing op:

- 1° de opleidingen die geschrapt worden uit het Hoger Onderwijsregister, overeenkomstig artikel 56, §2, van het Structuurdecreet;*
- 2° de opleidingen die afgebouwd worden parallel met de uitbouw van een nieuwe opleiding, zoals bepaald in artikel 61, §1, van het Structuurdecreet;*
- 3° de opleidingen die afgebouwd worden in het kader van een uitwisseling van opleidingen, zoals bepaald in artikel 63 van het Structuurdecreet.*

§5. De hogescholen en universiteiten delen jaarlijks voor 1 mei de opleidingen die ze het daaropvolgende academiejaar willen afbouwen of stopzetten, mee aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs.

§6. Bij de afbouw of bij het stopzetten van een opleiding nemen de instellingsbesturen de nodige maatregelen zodat de studenten hun opleiding kunnen voltooien binnen een redelijke termijn.

§7. Een stopgezette opleiding wordt geschrapt uit het Hoger Onderwijsregister.

Artikel 25 van het Financieringsdecreet

§1. Als in het kader van een herstructurering een instelling vanaf het academiejaar t-1/t een of meer van haar opleidingen overdraagt of haar onderwijsbevoegdheid in een of meer studiegebieden geheel overdraagt aan een andere instelling die deze opleiding of opleidingen krachtens het Structuurdecreet aanbiedt of die krachtens het Structuurdecreet onderwijsbevoegdheid heeft in dezelfde studiegebieden, dan gelden de volgende bepalingen voor de berekening van de werkingsuitkeringen:

1° voor de berekening van de onderwijssokkel wordt het aantal opgenomen studiepunten in de overgedragen opleiding(en), berekend voor het begrotingsjaar t+1 gedurende een periode die gelijk is aan het dubbele van de studieduur van die opleiding toegevoegd aan het aantal opgenomen studiepunten van de ontvangende instelling;

2° voor de berekening van het variabel onderwijsdeel wordt het aantal financieringspunten in de overgedragen opleiding(en), berekend voor het begrotingsjaar t+1, gedurende een periode die gelijk is aan het dubbele van de studieduur van die opleiding, toegevoegd aan het aantal financieringspunten van de ontvangende instelling;

3° voor de berekening van het variabel onderwijsdeel van de ontvangende instelling worden het aantal financieringspunten van de overgedragen opleiding(en) van de relevante academiejaren geacht behoort te hebben tot de ontvangende instelling;

4° de ontvangende instelling draagt de kosten van het personeel verbonden aan de overgedragen opleidingen of de ontvangende instelling neemt de personeelsleden verbonden aan deze instelling over. De personeelsleden van de overgedragen opleidingen die door de ontvangende instelling overgenomen zijn, behouden alle rechten en verplichtingen die zij genoten bij hun instelling van oorsprong en het arbeidsrechtelijk en sociaalrechtelijk statuut dat daarbij op hen van toepassing was. Indien de overdragende en ontvangende instelling een verschillende rechtspersoonlijkheid bezitten, krijgen de personeelsleden van de overdragende instelling de kans om binnen de twaalf maanden na overdracht toe te treden tot het arbeidsrechtelijk statuut van de overnemende instelling;

5° de betrokken instellingen sluiten een overeenkomst waarin ten minste de volgende zaken zijn opgenomen:

a) de datum waarop de overdracht ingaat;

b) de lijst van de personeelsleden bedoeld in 4°;

c) het bedrag van de werkingsuitkering van de begrotingsjaren t-1 en t dat de overdragende instelling doorstort aan de ontvangende instelling;

d) de lijst van activa die de overdragende instelling overdraagt aan de ontvangende instelling en de balanswaarde ervan;

e) de lijst van de schulden die de ontvangende instelling overneemt van de overdragende instelling.

§2. Een opleiding die overgedragen wordt naar een andere instelling wordt uit het Hoger Onderwijsregister geschrapt bij de instelling die de opleiding overdraagt.

Een instelling die een studiegebied overdraagt naar een andere instelling verliest de onderwijsbevoegdheid voor het betreffende studiegebied.

§3. De hogescholen en universiteiten delen jaarlijks voor 1 mei de opleidingen of studiegebieden die ze het daaropvolgende academiejaar willen overdragen, mee aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs.

§4. Als een overgedragen opleiding, waarbij de onderwijssokkel en het variabel onderwijsdeel berekend worden overeenkomstig de bepalingen vermeld in §1, opnieuw naar een andere hoger onderwijsinstelling overgedragen wordt, dan zijn de bepalingen van §1, 1° en 2°, niet van toepassing bij deze nieuwe overdracht.

6.3.2. RESULTATEN EN AANPASSING VAN DE REGELGEVING

Van deze regelingen werd evenwel beperkt gebruik gemaakt. Sinds de invoering van het Financieringsdecreet werd de regeling i.v.m. de bonus voor stopgezette opleiding slechts eenmaal toegepast, namelijk voor het stopzetten van de bachelor in de electromechanica aan de Karel de Grote Hogeschool.

De regeling i.v.m. de overdracht van opleidingen werd toegepast bij de overdracht van de professionele en academische opleidingen in de studiegebieden handelswetenschappen en bedrijfskunde en toegepaste taalkunde van de toenmalige hogeschool W&K naar de toenmalige hogeschool HUB-EHSAL.

Met deze regelingen werd een bijkomende complexiteit in de financieringsberekeningen ingebouwd. Daarenboven hadden deze bepalingen een aanzienlijke impact op de hoogte van de financiering van de andere instellingen, dit ondanks het gegeven dat ze zeer beperkt zijn toegepast. De volgende tabel geeft als voorbeeld schematisch het geraamde budgettaire effect weer van de bonus voor het stopzetten van de professionele bacheloropleiding Electromechanica op de andere hogescholen:

Effect bonus voor afbouw professionele opleiding Electromechanica (cf. Art. III.31.)										
Referentieperiode: Enveloppe 2014										
Instellingsnummer	Instelling	Met bonus		Zonder bonus	Afbouw					
		sokkel onderwijs	sokkel onderwijs	Verschil	2017	2018	2019	2020	2021	
116194	Arteveldehogeschool	5.838.490,72	5.845.197,69	-6.706,97	-5.365,58	-4.024,18	-2.682,79	-1.341,39	-	
103606	Erasmushogeschool Brussel	2.708.933,23	2.711.438,50	-2.505,27	-2.004,21	-1.503,16	-1.002,11	-501,05	-	
129941	AP Hogeschool Antwerpen	5.495.596,84	5.495.596,84	0,00	-	-	-	-	-	
103663	Hogeschool Gent	7.341.611,63	7.349.406,09	-7.793,46	-6.234,77	-4.676,08	-3.117,38	-1.558,69	-	
103622	LUCA School of Arts	1.535.925,97	1.536.860,23	-934,26	-747,41	-560,56	-373,70	-186,85	-	
103754	Hogeschool West-Vlaanderen	3.065.559,01	3.069.080,57	-3.521,56	-2.817,25	-2.112,94	-1.408,63	-704,31	-	
103572	Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	5.836.746,82	5.792.412,57	44.334,25	35.467,40	26.600,55	17.733,70	8.866,85	-	
103762	Vives Noord	2.281.279,44	2.283.900,06	-2.620,62	-2.096,50	-1.572,37	-1.048,25	-524,12	-	
103581	Thomas More Kempen	4.199.718,94	4.204.543,37	-4.824,43	-3.859,54	-2.894,66	-1.929,77	-964,89	-	
103648	Katholieke Hogeschool Leuven	4.212.952,45	4.217.792,08	-4.839,63	-3.871,71	-2.903,78	-1.935,85	-967,93	-	
103739	Katholieke Hogeschool Limburg	3.806.536,83	3.810.678,59	-4.141,77	-3.313,41	-2.485,06	-1.656,71	-828,35	-	
103598	Thomas More Mechelen+Antwerpen	4.662.171,56	4.662.171,56	0,00	-	-	-	-	-	
103771	Vives Zuid	5.000.861,49	5.006.606,23	-5.744,74	-4.595,79	-3.446,85	-2.297,90	-1.148,95	-	
129924	PXL	4.368.707,23	4.368.707,23	0,00	-	-	-	-	-	
103812	Groep T-Internationale Hogeschool Leuven	610.687,32	611.388,85	-701,53	-561,22	-420,92	-280,61	-140,31	-	
103804	HUB-KAHO	5.360.267,59	5.360.267,59	0,00	-	-	-	-	-	
110131	K.U.Leuven+KUB	13.520.670,59	13.520.670,59	0,00	-	-	-	-	-	
116772	IUL	0,00	0,00	0,00	-	-	-	-	-	
110114	UGent	13.189.762,67	13.189.762,67	0,00	-	-	-	-	-	
115791	Universiteit Antwerpen	8.125.608,83	8.125.608,83	0,00	-	-	-	-	-	
110148	V.U.Brussel	5.634.230,01	5.634.230,01	0,00	-	-	-	-	-	
110189	UHasselt	3.905.707,65	3.905.707,65	0,00	-	-	-	-	-	
	TOTAAL	110.702.026,81	110.702.026,81	0,00	-	-	-	-	-	
					Afbouw					
					Tot en met 2016	2017	2018	2019	2020	2021
					100%	80%	60%	40%	20%	0%

Met het Integratiedecreet werden deze regelingen dan ook opgeheven. Artikel III.31 van de Codex Hoger Onderwijs voorziet enkel nog in een uitdovende regeling voor die opleidingen die van deze regeling gebruik hebben gemaakt.

Art. III.31. Tot en met het begrotingsjaar 2013 worden de opgenomen studiepunten van de HUB-EHSAL, berekend voor de onderwijssokkel overeenkomstig artikel III.7, verhoogd met 29.255,4 opgenomen studiepunten voor de academische opleidingen in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde. In de begrotingsjaren 2014 en 2015 worden deze bijkomende opgenomen studiepunten toegevoegd aan de opgenomen studiepunten van de Katholieke Universiteit Leuven.

Tot en met het begrotingsjaar 2013 worden de financieringspunten van de HUB-EHSAL, berekend voor het variabele onderwijsdeel overeenkomstig artikel III.11, verhoogd met 33.824,64

financieringspunten voor de academische opleidingen in het studiegebied Handelswetenschappen en bedrijfskunde. In de begrotingsjaren 2014 en 2015 worden deze bijkomende financieringspunten toegevoegd aan de financieringspunten van de Katholieke Universiteit Leuven.

Tot en met het begrotingsjaar 2016 worden de opgenomen studiepunten van de Karel de Grote Hogeschool – Katholieke Hogeschool Antwerpen, berekend voor de onderwijssoeverein overeenkomstig artikel III.7, verhoogd met 5.946,20 opgenomen studiepunten voor de afbouw van de professionele bacheloropleiding Elektromechanica. Vanaf het begrotingsjaar 2017 worden deze bijkomende studiepunten jaarlijks verminderd met 20%.

Tot en met het begrotingsjaar 2016 worden de financieringspunten van de Karel de Grote Hogeschool – Katholieke Hogeschool Antwerpen, berekend voor het variabele onderwijsdeel overeenkomstig artikel III.11, verhoogd met 13.150,44 financieringspunten voor de afbouw van de professionele bacheloropleiding Elektromechanica. Vanaf het begrotingsjaar 2017 worden deze bijkomende financieringspunten jaarlijks verminderd met 20%.

Zoals vermeld in hoofdstuk 2, punt 2.3.3.2., heeft het Integratiedecreet de bestaande regeling bij afbouw en stopzetten van een opleiding vervangen door een regeling waarbij het aantal sokkelpunten van de opleiding die stopgezet of afgebouwd wordt voor een bepaalde periode gegarandeerd blijft (artikel III.7 van de Codex Hoger Onderwijs). Ten opzichte van de initiële regeling verandert de nieuwe regeling de volgende elementen:

- het behoud van financiering voor opleidingen die stopgezet of afgebouwd worden, situeert zich enkel nog op het niveau van de onderwijssoeverein en niet langer op het niveau van het variabel onderwijsdeel;
- de periode waarin enige financiering voorzien blijft, wordt sterk ingekort en is voor alle opleidingen dezelfde (5 jaar volledige sokkelfinanciering en 2 jaar afbouw);
- de bijkomende financiering in het geval van een goedgekeurd sociaal plan, evenals de mogelijkheid tot verlenging van de financieringsduur, worden opgeheven.

Artikel III.7. §3. Vanaf het academiejaar 2013-2014 behoudt een instelling bij de afbouw of stopzetting van een opleiding in het academiejaar t-1/t het aantal opgenomen studiepunten voor die opleiding, berekend voor het begrotingsjaar t overeenkomstig dit artikel, tot en met het begrotingsjaar t+5. In de begrotingsjaren t+6 en t+7 worden de bevroren studiepunten jaarlijks verminderd met 50%.

Deze bepaling is voor de hogescholen niet van toepassing op de academisch gerichte opleidingen die met ingang van het academiejaar 2013-2014 worden overgedragen naar een universiteit.

6.4. OVERZICHT VAN DE NIEUWE OPLEIDINGEN VANAF 2008-2009

6.4.1. DE DECRETALE BASIS

De procedure en modaliteiten voor het aanvragen en erkennen van nieuwe bachelor- en masteropleidingen in het Vlaamse hoger onderwijs liggen vast in de artikelen II.150 tot en met II.153 van de Codex Hoger Onderwijs. Het is aan de Vlaamse Regering om een besluit te nemen over de erkenning van een nieuw voorgestelde opleiding nadat deze met positief gevolg de macrodoelmatigheid en de Toets Nieuwe Opleiding (uitgevoerd door de Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie) doorlopen heeft.

Indien de nieuw voorgestelde opleiding een bestaande opleiding is (met andere woorden een opleiding die reeds elders in de Vlaamse Gemeenschap aangeboden wordt en als dusdanig al voorkomt in het Hoger Onderwijsregister), dan moet de instelling die de nieuwe opleiding aanvraagt, aangeven welke opleiding

zij parallel zal afbouwen met de uitbouw van de nieuwe opleiding. Bij een aanvraag voor een volledig nieuwe opleiding (dit is een opleiding die nog nergens in de Vlaamse Gemeenschap aangeboden wordt en niet opgenomen is in het Hoger Onderwijsregister), is deze inruiloperatie niet vereist.

De financiering van een door de Vlaamse Regering erkende nieuwe opleiding is geïntegreerd in het financieringssysteem van het hoger onderwijs, binnen de financiële contouren zoals die decretaal vastliggen. De studiepunten c.q. financieringspunten die via een nieuwe opleiding worden gegenereerd, komen zeer geleidelijk in het financieringsmodel. Voor de berekening van de studiepunten c.q. financieringspunten wordt immers gewerkt met het gemiddelde over vijf academiejaren (t-7/t-6 t.e.m. t-3/t-2). Concreet betekent dit dat als een opleiding bijvoorbeeld voor het eerst aangeboden wordt in het academiejaar 2014-2015 de instelling pas studiepunten c.q. financieringspunten in rekening kan brengen voor deze opleiding vanaf het begrotingsjaar 2017, en dan nog maar voor 1/5de. Nieuwe bachelor-na-bacheloropleidingen worden niet meegenomen voor de berekening van de studiepunten voor de sokkelberekeningen, zij worden wel meegeteld voor de berekening van de financieringspunten en dit voor de helft. Nieuwe master-na-masteropleidingen worden, zoals bestaande master-na-masteropleidingen, niet gefinancierd.

6.4.2. OVERZICHT NIEUW ERKENDE OPLEIDINGEN

In de periode 2008-2009 en 2014-2015 werden er 46 erkende nieuwe opleidingen aangeboden, waarvan 26 initiële opleidingen, 11 bachelor-na-bacheloropleidingen en 9 master-na-masteropleidingen. Daarbij werden 8 bestaande opleidingen ingeruild.

Instelling	Opleiding	datum BVR
Academiejaar 2008-2009		
Transnationale Universiteit Limburg/Katholieke Universiteit Leuven	Bachelor in de Rechten (ABA)	12/10/2007
Hogeschool PXL	Bachelor in de pop- en rockmuziek (PBA)	10/07/2008
Thomas More Kempen	Bachelor in de bouw (PBA)	14/12/2007
<i>inruil</i>	Master in de biowetenschappen: tuinbouwkunde	
Academiejaar 2009-2010		
Vrije Universiteit Brussel	Master of Disaster Medicine (MNM)	16/01/2009
Vrije Universiteit Brussel	Master of Urban Studies (MA)	19/06/2009
Katholieke Universiteit Leuven	Master of Space Studies (MNM)	20/02/2009
Universiteit Antwerpen	Master in specialistische geneeskunde (MNM)	4/09/2009
Universiteit Gent	Master in specialistische geneeskunde (MNM)	4/09/2009
Katholieke Universiteit Leuven	Master in specialistische geneeskunde (MNM)	4/09/2009
Vrije Universiteit Brussel	Master in specialistische geneeskunde (MNM)	4/09/2009
Academiejaar 2010-2011		
Universiteit Antwerpen/Universiteit Gent	Master of Technology for Integrated Water Management (MNM)	4/06/2010
HUB-KAHO	Bachelor in de psycho-sociale gerontologie (BNB)	11/06/2010
Katholieke Hogeschool Leuven	Bachelor in de internationale samenwerking Noord-Zuid (BNB)	25/06/2010
Academiejaar 2011-2012		
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in het industrieel productontwerpen (PBA)	18/03/2011
Hogeschool Gent	Bachelor in retailmanagement (PBA)	18/03/2011
Karel de Grote-Hogeschool	Bachelor in de pedagogie van het jonge kind (PBA)	18/03/2011

Arteveldehogeschool	Bachelor in de pedagogie van het jonge kind (PBA)	18/03/2011
Transnationale Universiteit Limburg/Katholieke Universiteit Leuven	Master in de Rechten (MA)	18/03/2011
Thomas More Kempen	Bachelor in de ouderencoaching (BNB)	1/04/2011
Katholieke Universiteit Leuven	Master in de ingenieurswetenschappen: verkeer, logistiek en intelligente transportsystemen (MA)	1/04/2011
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in de sport en het bewegen (PBA)	8/04/2011
Arteveldehogeschool	Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (BNB)	29/04/2011
Erasmushogeschool	Bachelor in de pedagogie van het jonge kind (PBA)	8/07/2011
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (BNB)	19/09/2011
HUB-KAHO	Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (BNB)	23/09/2011
Academiejaar 2012-2013		
Universiteit Antwerpen/Universiteit Gent/Katholieke Universiteit Leuven/Vrije Universiteit Brussel	Master in de ergotherapeutische wetenschap (MA)	18/03/2011
Universiteit Antwerpen	Master in de epidemiologie (MA)	20/04/2012
Universiteit Gent	Master of Plant Biotechnology (MNM)	20/04/2012
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	Bachelor in het energiemanagement (PBA)	4/05/2012
Erasmushogeschool	Bachelor in de pediatrie en neonatale gezondheidszorg (BNB)	11/05/2012
<i>inruil</i>	Bachelor in de radio- en TV journalistiek (BNB)	
Erasmushogeschool	Bachelor in de oncologische zorg (BNB)	11/05/2012
<i>inruil</i>	Master in de symfonische muziek (MNM)	
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	Bachelor in de integrale veiligheid (PBA)	15/06/2012
Universiteit Antwerpen	Master in de veiligheidswetenschap (MA)	15/06/2012
Erasmushogeschool	Bachelor in de multimedia en communicatietechnologie (PBA)	6/07/2012
<i>inruil</i>	Bachelor in de milieuzorg (PBA)	
Katholieke Hogeschool Vives Noord	Bachelor in de bouw (PBA)	13/07/2012
<i>inruil</i>	bachelor in de chemie (PBA)	
Academiejaar 2013-2014		
Universiteit Antwerpen	Master of Comparative Vertebrate Morphology (EM)	1/02/2013
Katholieke Hogeschool Limburg	Bachelor in het onderwijs: schoolontwikkeling (BNB)	3/05/2013
<i>inruil</i>	Bachelor in de pediatrie en neonatale gezondheidszorg (BNB)	
Hogeschool PXL	Bachelor in de interdisciplinaire ouderenzorg (BNB)	8/03/2013
KdGrote Hogeschool + Artesis Plantijn Hogeschool + Arteveldehogeschool	Bachelor in de oncologische verpleegkunde (BNB)	21/06/2013

<i>inruil</i>	Bachelor in de internationale communicatie (BNB) van de Plantijn (gefusionneerd in 2013-2014 met Artesis)	
Academiejaar 2014-2015		
Erasmushogeschool Brussel	Bachelor in Idea & Innovation Management (PBA)	4/4/2014
Katholieke Universiteit Leuven, Universiteit Gent, Vrije Universiteit Brussel (gezamenlijk)	Master in gender en diversiteit (MA)	16/5/2014
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in het energiemanagement (PBA)	6/6/2014
<i>Inruil</i>	<i>Bachelor in het onderwijs: buitengewoon onderwijs (BNB)</i>	
Katholieke Universiteit Leuven	Master of Digital Management (MNM)	6/6/2014
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in de digital arts en entertainment (PBA)	20/6/2014
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in de toegepaste gezondheidswetenschappen (PBA)	5/9/2014
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	Bachelor in de ecotechnologie (PBA)	5/9/2014

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal generatiestudenten in de nieuw erkende opleidingen (ABA en PBA) vanaf 2008-2009:

Generatiestudenten in de nieuw erkende opleidingen (ABA en PBA) vanaf 2008-2009 (* laadmoment 31/10/2014)								
		2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015*
2008-2009								
Transnationale Universiteit Limburg/Katholieke Universiteit Leuven	Bachelor in de Rechten (ABA)	197	193	176	210	161	207	208
Hogeschool PXL	Bachelor in de pop- en rockmuziek (PBA)	24	34	28	32	40	27	38
Thomas More Kempen	Bachelor in de bouw (PBA)	61	56	66	61	53	78	79
2011-2012								
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in het industrieel productontwerpen (PBA)				52	49	76	72
Hogeschool Gent	Bachelor in retailmanagement (PBA)				15	28	34	30
Karel de Grote-Hogeschool	Bachelor in de pedagogie van het jonge kind (PBA)				34	54	36	32
Arteveldehogeschool	Bachelor in de pedagogie van het jonge kind (PBA)				55	64	70	68
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in de sport en het bewegen (PBA)				50	90	63	98
Erasmushogeschool	Bachelor in de pedagogie van het jonge kind (PBA)				9	12	25	17
2012-2013								
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	Bachelor in het energiemanagement (PBA)					17	25	26
Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen	Bachelor in de integrale veiligheid (PBA)					42	49	51
Erasmushogeschool	Bachelor in de multimedia en communicatietechnologie (PBA)					54	82	59
Katholieke Hogeschool Vives Noord	Bachelor in de bouw (PBA)					35	35	50
2014-2015								
Erasmushogeschool Brussel	Bachelor in Idea & Innovation Management (PBA)							36
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in het energiemanagement (PBA)							3
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in de digital arts en entertainment (PBA)							157
Hogeschool West-Vlaanderen	Bachelor in de toegepaste gezondheidswetenschappen (PBA)							7
Katholieke Hogeschool Vives Zuid	Bachelor in de ecotechnologie (PBA)							6

Bron: Databank Hoger Onderwijs

6.5. ANDERE INITIATIEVEN – DE COMMISSIE SOETE

In maart 2007 heeft Frank Vandenbroucke, toenmalig minister van Werk, Onderwijs en Vorming, een ministeriële commissie aangesteld die de opdracht had een kader uit te tekenen voor rationalisatie en

optimalisatie van het opleidingsaanbod in het Vlaams hoger onderwijs, de Commissie Soete¹¹⁸. Deze commissie zag de volgende vormen van rationalisatie:

1. rationalisatie binnen een opleiding door een efficiëntere inzet van middelen: bv. reductie van het aantal opties en keuzemogelijkheden;
2. rationalisatie tussen opleidingen binnen een instelling: het opheffen van een opleiding in een instelling en/of het gemeenschappelijk maken van opleidingsonderdelen door de vorming van bredere opleidingen en studieprogramma's, en met name in de bacheloropleidingen; sluiten van een vestigingsplaats als de instelling dezelfde opleiding op meer dan één plaats aanbiedt; fusie van opleidingen binnen een instelling;
3. rationalisatie tussen opleidingen binnen een associatie: fusie van opleidingen en/of instellingen; sluiten van bepaalde vestigingsplaatsen; specialisatie en complementariteit van opleidingen;
4. rationalisatie tussen opleidingen in Vlaanderen: sluiten van bepaalde vestigingsplaatsen; gemeenschappelijke opleidingen al dan niet met gezamenlijk diploma; complementariteit tussen opleidingen door het aanbieden van specifieke trajecten op de verschillende plaatsen;
5. rationalisatie tussen opleidingen in de Vlaamse Gemeenschap, in de Franse gemeenschap of in het buitenland: gemeenschappelijke opleidingen met gezamenlijk diploma (al dan niet met complementariteit in trajecten) met instellingen buiten de Vlaamse Gemeenschap.

In het eerste rapport Soete van 11 februari 2008 werden door de Commissie bij de analyse van de bezetting van de bestaande opleidingen de volgende voorstellen geformuleerd:

Tegen de start van het academiejaar 2012-2013 moet een rationalisatieplan operationeel zijn voor alle bacheloropleidingen met een bezetting van minder dan 80 studenten (de drie studie jaren samen) uitgedrukt in voltijdse equivalenten, waarbij één voltijds equivalent gelijk is aan 60 opgenomen studiepunten;

Tegen de start van het academiejaar 2015-2016 moet een rationalisatieplan operationeel zijn voor alle bacheloropleidingen met een bezetting van minder dan 115 studenten (de drie studie jaren samen) uitgedrukt in voltijdse equivalenten, waarbij één voltijds equivalent gelijk is aan 60 opgenomen studiepunten. De norm van 115 studenten is gebaseerd op de assumptie dat er in de desbetreffende bachelor minimum 60 studenten instromen, er daarvan 30 doorstromen naar het tweede jaar en uiteindelijk 25 studenten uitstromen in het derde jaar. De som leidt voor de volledige studieduur van de bacheloropleiding tot een norm van 115 studenten;

Het voorstel van de Commissie hield in dat voor opleidingen die de voorgestelde normen niet realiseerden tegen de vastgelegde tijdstippen, de instelling de desbetreffende opleiding niet langer kon aanbieden of zij moest op dat ogenblik een rationalisatieplan opgesteld hebben dat voldeed aan een aantal vooraf opgelegde voorwaarden.

In het vervolgrapport van de Commissie Soete *Deel I analyse van de masteropleidingen* werd voor de masteropleidingen de volgende methodologie voorgeschreven:

Als primaire norm worden de studentenaantallen gehanteerd naar analogie met de academische bacheloropleidingen. Daarbij wordt voor de masters vastgelegd dat er minimaal 20 studenten instromen in het masterprogramma. Voor de Nederlandstalige en Engelstalige equivalente opleidingen in dezelfde instelling wordt voorgesteld deze samen te nemen en zo het geheel te toetsen aan de voorgestelde criteria. De studentenaantallen voor gezamenlijke opleidingen worden samengenomen.

¹¹⁸ De rapporten van de Commissie Soete zijn terug te vinden op de volgende adressen:

http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties/rapport_optimalisatie_en_rationalisering.pdf
http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties/2de_rapport_Soete.pdf

In het rapport Soete werd vervolgens voorgesteld om de opleidingen die niet aan de normen voldeden verder te onderwerpen aan een aantal criteria: onderzoekscapaciteit, onderzoeksoutput, onderwijsaanbod, verwevenheid opleidingsonderdelen, student/staf ratio,

De voorstellen van de Commissie Soete werden niet decretaal verankerd en daardoor ook niet toegepast in het Vlaamse hogeronderwijslandschap.

6.6. GEGARANDEERDE MINIMA EN VEREVENING

Voor de berekening van de werkingsuitkeringen van de hogescholen en universiteiten voorzag het oorspronkelijke Financieringsdecreet in een overgangssysteem, dit om te voorkomen dat de invoering van het nieuwe model zou leiden tot grote verschuivingen van middelen tussen de instellingen (zie hoofdstuk 2, punt 2.3.5.). Door het overgangssysteem was er de garantie dat tot en met het begrotingsjaar 2013 geen enkele instelling minder zou krijgen dan het geïndexeerde bedrag van 2007 (tenzij de instelling niet de minimale instellingsnorm voor de sokkel haalde).

Tabel 6.1. geeft een overzicht van de hoger onderwijsinstellingen die tot en met het begrotingsjaar 2013 het gegarandeerde minimum ontvangen hebben. In de tabel is het bedrag opgenomen dat deze instellingen ontvangen hebben bovenop de theoretische werkingsuitkering (het vereveningsbedrag).

Tabel 6.1. Het vereveningsbedrag per instelling

Vereveningsbedrag (in euro)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Artesis Hogeschool			548.682,98	1.277.298,26	1.965.772,16	1.563.011,61
Erasmushogeschool Brussel	540.885,61	431.171,16	360.855,75	834.141,09	1.160.467,34	1.274.137,37
Hogeschool Gent	1.105.136,26	870.113,25	411.739,30			
Internationale Hogeschool - Groep T		269.048,25	795.073,70	1.111.096,77	1.117.653,98	862.007,88
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	1.005.569,31	570.684,70	53.692,92			
WENK/ Luca School of Arts	1.503.306,77	1.061.046,04	1.469.790,00	1.513.844,93	2.478.170,64	3.041.203,59
HUB-EHSAL	911.921,04	1.246.695,06			638.214,93	134.284,64
Provinciale Hogeschool Limburg		206.897,53	315.797,65			
XIOS Hogeschool Limburg						18.346,79
Universiteit Antwerpen			494.614,29			
V.U.Brussel	1.514.103,35	1.782.996,91	2.903.589,75	3.276.295,14	3.470.657,86	1.641.645,86
UHasselt	816.217,76	731.298,88				
TOTAAL	7.397.140,11	7.169.951,78	7.353.836,34	8.012.676,19	10.830.936,91	8.534.637,74
Vereveningsbedrag (aandeel instelling)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Artesis Hogeschool	0,00%	0,00%	7,46%	15,94%	18,15%	18,31%
Erasmushogeschool Brussel	7,31%	6,01%	4,91%	10,41%	10,71%	14,93%
Hogeschool Gent	14,94%	12,14%	5,60%	0,00%	0,00%	0,00%
Internationale Hogeschool - Groep T	0,00%	3,75%	10,81%	13,87%	10,32%	10,10%
Karel de Grote-Hogeschool KH Antwerpen	13,59%	7,96%	0,73%	0,00%	0,00%	0,00%
WENK/ Luca School of Arts	20,32%	14,80%	19,99%	18,89%	22,88%	35,63%
HUB-EHSAL	12,33%	17,39%	0,00%	0,00%	5,89%	1,57%
Provinciale Hogeschool Limburg	0,00%	2,89%	4,29%	0,00%	0,00%	0,00%

XIOS Hogeschool Limburg	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,21%
Universiteit Antwerpen	0,00%	0,00%	6,73%	0,00%	0,00%	0,00%
V.U.Brussel	20,47%	24,87%	39,48%	40,89%	32,04%	19,24%
UHasselt	11,03%	10,20%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
TOTAAL	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Bron: de werkingsenveloppes hogeronderwijsinstellingen

Tabel 6.2. geeft het verschil weer tussen het benodigde vereveningsbedrag in een bepaald begrotingsjaar en de bijkomende middelen. Daaruit blijkt dat het benodigde vereveningsbedrag in ieder begrotingsjaar hoger was dan de voorziene bijkomende middelen. Dit had tot gevolg dat de andere hogeronderwijsinstellingen voor de werkingsuitkeringen een bedrag ontvangen hebben dat lager was dan de theoretische werkingsuitkeringen¹¹⁹.

Tabel 6.2. Verschil tussen de benodigde vereveningsbedragen en de bijkomende middelen

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Totaal verevening	7.397.140,11	7.169.951,78	7.353.836,34	8.012.676,19	10.830.936,91	8.534.637,74
Bijkomende middelen	4.734.274,00	4.824.225,21	7.236.337,81	7.387.577,27	7.547.148,94	7.613.563,85
Verschil	2.662.866,11	2.345.726,57	117.498,53	625.098,92	3.283.787,97	921.073,89

Bron: de werkingsenveloppes hogeronderwijsinstellingen

Artikel III.120, 5°, van de Codex Hoger Onderwijs stelt dat in deze evaluatie moet gekeken worden naar de evolutie van de instellingen die in het begrotingsjaar 2011 verevend werden. Door de recente wijzigingen in het hogeronderwijslandschap is deze oefening weinig zinvol. Een aantal van deze instellingen zijn gefuseerd of zitten volop in een fusieoperatie (Artesis Hogeschool, Groep T, WENK/ Luca School of Arts). De twee Brusselse instellingen (Erasmushogeschool en Vrije Universiteit Brussel) komen momenteel in aanmerking voor de bijkomende Brusselmiddelen en worden in dat kader opgevolgd en gemonitord.

6.7. CONCLUSIES

1. In het kader van het Financieringsdecreet was er oorspronkelijk een budget vrijgemaakt voor de financiering van initiatieven op het vlak van rationalisatie van het aanbod. Het financieringsmodel zelf heeft geen directe impact op de wijze waarop het opleidingsaanbod in Vlaanderen wordt georganiseerd. Er zijn ook geen rationalisatienormen vastgelegd. Met het eenmalig budget van 5 miljoen euro werd een beperkt aantal rationalisatie-initiatieven gerealiseerd, vooral in het studiegebied Industriële wetenschappen (en aanverwante opleidingen). Het gaat daarbij vooral over het samenvoegen van opleidingen, het reduceren van opleidingen, de gezamenlijke organisatie van opleidingen, een rationalisatie van onderwijsactiviteiten via gezamenlijke organisatie van laboratoria en praktijkoefeningen,...
2. Het financieringsmodel zelf heeft geen directe impact op de wijze waarop het opleidingsaanbod in Vlaanderen wordt georganiseerd behoudens de tijdelijke rationalisatiebonus voor het stopzetten

¹¹⁹ Bij de instellingen waar de theoretische werkingsuitkering hoger was dan het gegarandeerd minimum werd de volgende berekeningswijze gehanteerd: als in de begrotingsjaren 2008 tot en met 2013 de som van de werkingsuitkeringen van de hogescholen en de universiteiten het beschikbare budget voor het betreffende begrotingsjaar overschreed, dan ontving een instelling, wanneer het bedrag van de theoretische werkingsuitkering groter was dan het gegarandeerde minimumbedrag, het bedrag van het gegarandeerde minimum, vermeerderd met het procentueel aandeel van deze instelling in het verschil tussen de som van de theoretische werkingsuitkeringen van de hogescholen en de universiteiten, en de som van de gegarandeerde minimumbedragen van deze hogescholen en universiteiten.

- van een opleiding. Die regel is slechts op één opleiding toegepast geworden. Met het Integratiedecreet werd gepoogd om via een relatief eenvoudig mechanisme (behoud van studiepunten in de sokkelberekening) het stopzetten van opleidingen niet te ontmoedigen.
3. De regelgeving met betrekking tot de erkenning van nieuwe opleidingen zoals die was vastgelegd in het Structuurdecreet, bleef ongewijzigd. De opgenomen studiepunten en de financieringspunten die die nieuwe opleidingen genereren komen maar geleidelijk aan in het financieringsmodel. Anderzijds worden de opgenomen studiepunten en de financieringspunten van de opleiding die een instelling moet inruilen (in het geval de nieuwe opleiding al voorkomt in het Hoger Onderwijsregister) ook pas geleidelijk afgebouwd volgens datzelfde vijfjarige tijdsvenster. De vraag kan gesteld worden of deze mechaniek een impact heeft gehad op het aanvragen van nieuwe opleidingen. Of m.a.w. heeft het werken met het gehanteerde vijfjarig tijdsvenster, waardoor de hogeronderwijsinstellingen nieuwe opleidingen gedurende een lange tijd moeten prefinancieren, het aantal aanvragen nieuwe opleidingen beperkt?
 4. Anderzijds is het financieringsmodel een competitief model. Elke instelling tracht haar aandeel in het globale budget te maximaliseren door meer studenten aan te trekken. Een middel daartoe is de organisatie van nieuwe opleidingen en het aanbieden van nieuwe afstudeermogelijkheden binnen de bestaande opleidingen. Sinds de Vlaamse Regering de lijst van de opleidingen en de afstudeerrichtingen vastlegt, is de proliferatie van afstudeerrichtingen sterk afgenomen¹²⁰.
 5. Ten gevolge van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten zijn een aantal hogescholen gefusioneerd of zitten in een fusieproces. Normaliter zouden fusies op termijn ook kunnen leiden tot verdere rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod binnen de gefuseerde instelling. Met het Integratiedecreet werd een aantal maatregelen genomen om fusies niet te ontmoedigen (zie hoofdstuk 2).
 6. In budgettair krappe tijden zou er meer moeten ingezet worden op een verdere rationalisatie van het opleidingsaanbod en van het aantal opleidingsonderdelen. De vraag moet gesteld worden of het financieringsmodel hierin een rol zou moeten spelen, en zo ja, welke. Idealiter zouden het financieringsmodel en de procedure voor de erkenning van nieuwe opleidingen hierin tegelijk sanctionerend (een financiële sanctie voor te weinig bezette opleidingen, behoudens de rechtmatige uitzonderingen) en faciliterend/belonend (een rationele herordening van het aanbod) moeten zijn.

¹²⁰ Conform artikel Art. II.102. van de Codex Hoger Onderwijs legt de Vlaamse Regering vanaf het academiejaar 2010-2011 een lijst vast van de bachelor- en masteropleidingen die per instelling aangeboden worden in overeenstemming met hun onderwijsbevoegdheid.

BIJLAGE BIJ HOOFDSTUK 6: DE RATIONALISATIEPLANNEN

Nog niet alle goedgekeurde rationalisatieplannen hebben hun volledig proces doorlopen. De integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten heeft een aantal acties opgenomen in de plannen doorkruist.

1. INDUSTRIËLE WETENSCHAPPEN

Het goedgekeurde rationalisatieplan Industriële wetenschappen omvat vijf deeldossiers.

1.1. OPLEIDINGEN TOT INDUSTRIEEL INGENIEUR BINNEN DE ASSOCIATIE KU LEUVEN

PLAN

De concrete voorstellen tot rationalisatie opgenomen in het ingediende dossier van de Associatie KU Leuven kaderen in een breder en globaal plan van optimalisatie van het gehele aanbod aan opleidingen industrieel ingenieur van de Associatie KU Leuven en beogen volgende doelstellingen:

1. het reorganiseren van het opleidingsaanbod, inclusief het stopzetten van een aantal opleidingen;
2. het organiseren van de kennis- en onderzoeksbasis en het kwalitatief afstemmen van het opleidingsaanbod op deze kennis- en onderzoeksbasis;
3. het opzetten van gestructureerde samenwerkingen tussen opleidingen, inclusief het gezamenlijk inrichten van opleidingen

Een aantal opleidingen van Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (nu Katholieke Hogeschool Vives Noord) wordt stopgezet:

- bachelor in de industriële wetenschappen: chemie;
- master in de industriële wetenschappen: chemie;
- master in de industriële wetenschappen: biochemie;
- master in de industriële wetenschappen: landmeten.

Datum formele stopzetting: 01/09/2009.

In de volgende hogescholen:

- Groep T - Internationale Hogeschool Leuven;
- Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (LUCA School of Arts);
- Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (Katholieke Hogeschool Vives Noord),
- Katholieke Hogeschool Kempen (Thomas More Kempen);
- Katholieke Hogeschool Limburg;
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (momenteel gefusioneerd met de HUB-EHSAL tot HUB-KAHO);

worden waar van toepassing de hier nagenoemde herschikkingen gerealiseerd:

1. Zes academische bachelors industriële en biowetenschappen worden samengevoegd tot 2 academische bachelors:

- Bachelor in de industriële wetenschappen met max. 5 afstudeerrichtingen (bouwkunde, chemie, elektromechanica, elektronica-ICT, kunststofverwerking);
- Bachelor in de biowetenschappen zonder afstudeerrichting.

Fasering:

- 2011-2012: 1ste jaar bachelor in de industriële wetenschappen;
- 2012-2013: 2de jaar bachelor in de industriële wetenschappen;
- 2013-2014: 3de jaar bachelor in de industriële wetenschappen.

2. Elf masteropleidingen, georganiseerd aan zes hogescholen binnen de Associatie KU Leuven, worden gereduceerd tot de negen volgende opleidingen:

1. Master in de industriële wetenschappen: bouwkunde;
2. Master in de industriële wetenschappen: chemie;
3. Master in de industriële wetenschappen: biochemie;
4. Master in de industriële wetenschappen: elektromechanica;
5. Master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT;
6. Master in de industriële wetenschappen: energie;
7. Master in de industriële wetenschappen: kunststofverwerking;
8. Master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde;
9. Master in de biowetenschappen : voedingsindustrie.

De bestaande master in de industriële wetenschappen : landmeten wordt niet langer georganiseerd. Landmeten wordt als afstudeerrichting opgenomen binnen de master in de industriële wetenschappen: bouwkunde.

Fasering:

- op 1/9/2009 start de reorganisatie;
- 2010-2011: organisatie van de afstudeerrichting “landmeten” in de master in de industriële wetenschappen : bouwkunde

De master in de industriële wetenschappen: elektrotechniek, georganiseerd door de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (nu LUCA School of Arts), de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (nu gefusioneerd met de HUB-EHSAL tot HUB-KAHO), de Katholieke Hogeschool Kempen (nu Thomas More Kempen), de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (nu Katholieke Hogeschool Vives Noord) en de Katholieke Hogeschool Limburg, wordt omgevormd tot de opleiding master in de industriële wetenschappen: energie.

Fasering:

- 2011-2012: inrichten van de master in de industriële wetenschappen: energie

De master in de biowetenschappen: landbouwkunde en de master in de biowetenschappen: tuinbouwkunde worden versmolten tot één masteropleiding master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde.

(Zie ook het goedgekeurde rationalisatieplan dossier nummer 4: Master in de biowetenschappen – Hogeschool Gent en Katholieke Hogeschool Kempen (nu: Thomas More Kempen)

Fasering:

- 2011-2012: inrichten van de master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde.

3. De volgende opleidingen zullen gezamenlijk worden ingericht:

Aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (nu Katholieke Hogeschool Vives Noord) en Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (nu gefusioneerd met de HUB-EHSAL tot HUB-KAHO):

- Bachelor in de industriële wetenschappen

Fasering:

- 01/09/2010: startdatum samenwerking;
- 2011-2012: gezamenlijk 1ste jaar bachelor;
- 2012-2013: gezamenlijk 2de jaar bachelor;
- 2013-2014: gezamenlijk 3de jaar bachelor.

- Master in de industriële wetenschappen: bouwkunde

Fasering:

- 01/09/2010: startdatum samenwerking;
- 2010-2013: rationalisatie onderwijsactiviteiten en wetenschappelijk onderzoek;
- 2014-2015: gezamenlijke master.

- Master in de industriële wetenschappen: elektromechanica

Fasering:

- 01/09/2010: startdatum samenwerking;
- 2010-2013: rationalisatie onderwijsactiviteiten en wetenschappelijk onderzoek;
- 2014-2015: gezamenlijke master.

- Master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT

Fasering:

- 01/09/2010: startdatum samenwerking;
- 2010-2013: rationalisatie onderwijsactiviteiten en wetenschappelijk onderzoek;
- 2014-2015: gezamenlijke master.

- Master in de industriële wetenschappen: energie

Fasering:

- 01/09/2010: startdatum samenwerking;
- 2010-2013: rationalisatie onderwijsactiviteiten en wetenschappelijk onderzoek;
- 2014-2015: gezamenlijke master.

- Master in de industriële wetenschappen: energie georganiseerd door de Katholieke Hogeschool Kempen (nu Thomas More Kempen) en de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (overgedragen naar Thomas More Mechelen-Antwerpen).

Fasering:

- 01/09/2010: startdatum samenwerking;
- 2010-2013: rationalisatie onderwijsactiviteiten en wetenschappelijk onderzoek;
- 2014-2015: gezamenlijke master.

4. Gestructureerde samenwerking tussen opleidingen

- Bachelor en master in de industriële wetenschappen: chemie georganiseerd door de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (is overgedragen naar Thomas More Mechelen-Antwerpen) en de Katholieke Hogeschool Limburg.

Fasering:

- 2004-2005: startdatum samenwerking;
- 2004-2008: samenwerking op het vlak van aanwervings- en personeelsbeleid;
- 2008-2009: uitwerken van de docentenmobiliteit;
- 2009-2010: verdere samenwerking door studentenmobiliteit.

- Bachelor en master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT en 2. bachelor en master in de industriële wetenschappen: elektromechanica georganiseerd door de Katholieke Hogeschool Kempen (nu Thomas More Kempen) en de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (overgedragen naar Thomas More Mechelen-Antwerpen).

Fasering:

- 2009-2010: startdatum samenwerking;
- 2009-2012: systematische samenwerking op het vlak van aanwervingsbeleid, systematisch uitbreiden van de docentenmobiliteit, teleclassing, videoconferencing.

- Bachelor in de industriële wetenschappen

Fasering:

- 2009-2010: startdatum samenwerking
- 2010-2013: samenwerking wordt in eerste instantie opgezet per regionale cluster:
 - Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (nu Katholieke Hogeschool Vives Noord) en Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (nu gefusioneerd met de HUB-EHSAL tot HUB-KAHO);
 - de Katholieke Hogeschool Kempen (nu Thomas More Kempen) en de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (overgedragen naar Thomas More Mechelen-Antwerpen);
 - de Katholieke Hogeschool Limburg en de XIOS Hogeschool (nu gefusioneerd met de PHL tot de Hogeschool PXL)

De samenwerking gebeurt voornamelijk via docentenmobiliteit, teleclassing en videoconferencing;

- Na 2013: er worden verdere clusteroverschrijdende samenwerkingen uitgewerkt.

5. Samenwerking tussen de 6 partnerhogescholen via het gezamenlijk organiseren van laboratoria en praktijkoefeningen in de masteropleidingen en de rationele inbreng van de onderzoeksbasis (labobaden).

Fasering:

- 2009-2011: ontwikkeling van de labobaden;
- 2011-2012: 1ste maal aanbieden van labobaden.

FASERING

De fasering is voor de duidelijkheid opgenomen onder elk voornoemd onderdeel.

TOEGEKEND BEDRAG

1 137 000 euro

GEREALISEERD

1.1. Vanaf het academiejaar 2009-2010 zijn aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord volgende opleidingen stop stopgezet: bachelor en master in de industriële wetenschappen: chemie, de master in de industriële wetenschappen: biochemie en de master in de industriële wetenschappen: landmeten.

1.2. Vanaf het academiejaar 2011-2012 zijn de afzonderlijke academische bacheloropleidingen in de industriële wetenschappen samengevoegd. De academische opleidingen behorend tot de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst (nu LUCA School of Arts) zijn overgedragen naar Lessius Mechelen (nu Thomas More Mechelen-Antwerpen) met vestiging Sint Katelijne-Waver. Deze samenvoeging gebeurde gradueel en werd afgerond in het academiejaar 2013-2014. Dit gaf volgend beeld vanaf 2011-2012:

Opleiding	afstudeerrichting	instelling	vestiging
Bachelor in de industriële wetenschappen	bouwkunde	Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	Oostende
		Lessius Mechelen	St-K-Waver
		Katholieke Hogeschool Limburg	Diepenbeek
		Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	Aalst
			Gent
Bachelor in de industriële wetenschappen	chemie	GROEP T-Internationale Hogeschool Leuven	Leuven
		Lessius Mechelen	St-K-Waver
		Katholieke Hogeschool Limburg	Diepenbeek
		Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	Aalst
			Gent

Bachelor in de industriële wetenschappen	elektromechanica	GROEP T-Internationale Hogeschool Leuven	Leuven
		Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	Oostende
		Katholieke Hogeschool Kempen	Geel
		Lessius Mechelen	St-K-Waver
		Katholieke Hogeschool Limburg	Diepenbeek
		Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	Aalst
			Gent
Bachelor in de industriële wetenschappen	elektronica-ICT	GROEP T-Internationale Hogeschool Leuven	Leuven
		Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	Oostende
		Katholieke Hogeschool Kempen	Geel
		Lessius Mechelen	St-K-Waver
		Katholieke Hogeschool Limburg	Diepenbeek
		Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	Aalst
	Gent		
	kunststofverwerking	Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	Oostende
Bachelor of Industrial Sciences	Chemical Engineering	GROEP T-Internationale Hogeschool Leuven	Leuven
	Electromechanical Engineering	GROEP T-Internationale Hogeschool Leuven	Leuven
	Electronics Engineering	GROEP T-Internationale Hogeschool Leuven	Leuven

Landmeten:

De master in de industriële wetenschappen: landmeten, georganiseerd aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (nu HUB-KAHO) en de Lessius Hogeschool Mechelen (nu Thomas More Mechelen-Antwerpen), is vanaf het academiejaar 2011-2012 geschrapt. Binnen de master in de industriële wetenschappen:

bouwkunde werd met ingang van 2011-2012 de afstudeerrichting “landmeten” georganiseerd aan beide instellingen.

Elektrotechniek – energie:

De naamswijziging van de master in de industriële wetenschappen: elektrotechniek, georganiseerd aan de instellingen binnen de Associatie KU Leuven, werd vanaf het academiejaar 2011-2012 gewijzigd in master in de industriële wetenschappen: energie.

Biowetenschappen:

Zie plan 4.

Gezamenlijke organisatie:

In het tussentijds rapport van 2011 van de KU Leuven wordt over het gezamenlijke inrichten van opleidingen het volgend tijdspad vermeldt:

- Startdatum van de samenwerking: 01/09/2010
- Fasering van de samenwerking:
 - o Optimalisatie onderzoek: 2010-2013
 - o Rationalisatie onderwijsactiviteiten: 2010-2013
 - o Gezamenlijk eerste jaar bachelor: academiejaar 2011-2012
 - o Gezamenlijk tweede jaar bachelor: academiejaar 2012-2103
 - o Gezamenlijk derde jaar bachelor: academiejaar 2013-2014
 - o Gezamenlijke master: 2014-2015

Over de organisatie van de kennis- en onderzoeksbasis en kwalitatieve afstemming van het opleidingsaanbod op de kennis- en onderzoeksbasis wordt volgende informatie meegedeeld:

Profilering en organisatie onderzoek	Startdatum: Academiejaar 2009-2010	Groep T, KHBO, K.H.Kempen, KHLim, KaHo Sint-Lieven, Lessius i.s.m. K.U.Leuven
Gezamenlijke organisatie van laboratoria en praktijkoefeningen en de rationele inbreng van de onderzoeksbasis (labobaden)	Ontwikkeling van labobaden: academiejaren 2009-2010, 2010-2011 Aanbieden van labobaden: vanaf academiejaar 2011-2012	KHBO, K.H.Kempen, KHLim, KaHo Sint- Lieven, Lessius Coördinatie van de ontwikkeling, de professionalisering en de operationalisering van de labobaden door LESEC
Inrichten van leslokalen voor tele-classing, opleidingen inzake tele-classing door Dienst Audiovisuele en Nieuwe Educatieve Technologieën K.U.Leuven	Academie jaren 2009-2010 en 2010-2011	Groep T, KHBO, K.H.Kempen, KHLim, KaHo Sint-Lieven, Lessius

Uitbouw van het onderwijskundig onderzoek in het kader van LESEC	Startdatum: Academiejaar 2009-2010	LESEC
--	---------------------------------------	-------

Het rationalisatieplan is nog lopende tot het academiejaar 2014-2015.

1.2. UNIVERSITEIT ANTWERPEN, ARTESIS HOGESCHOOL ANTWERPEN (NU GEFUSIONEERD MET PLANTIJN TOT DEARTESIS PLANTIJN HOGESCHOOL ANTWERPEN) EN KAREL DE GROTE-HOGESCHOOL

PLAN

Doelstelling op middellange termijn: een volwaardige faculteit Industriële wetenschappen aan de Universiteit Antwerpen (UA), waarin de academiserende opleidingen Industriële wetenschappen van Artesis en Karel de Grote-Hogeschool worden geïntegreerd en academisch ingebed in een industrieel wetenschappelijke onderzoeksprogramma (streefdatum aflevering eerste masterdiploma's door UA: 2014). De faculteit zal worden ondergebracht in een nieuwe aangepaste infrastructuur.

Doelstelling rationalisatieplan: oprichting van een ééngemaakte sui generis Artesis-Karel de Grote – Universiteit Antwerpen departement, waarnaar de academiserende opleidingen Industriële wetenschappen van Artesis en Karel de Grote-Hogeschool overstappen. Bedoeling is dat alle dubbels / overlappings verdwijnen (van 15 naar 9 opleidingen) en dat één programma nog slechts op één plaats wordt aangeboden. Er wordt een gezamenlijk curriculum ontwikkeld voor de opleidingen industrieel ingenieur. Deze gezamenlijke opleidingen worden als één gerationaliseerde functionele eenheid aangeboden. Ze worden aangestuurd door een gepaste en organisatorisch werkbare structuur die als één functionele eenheid werkt maar opereert onder de gedeelde verantwoordelijkheid van Artesis en Karel de Grote-Hogeschool (de onderwijsbevoegdheid blijft bij Artesis en KdG, die gezamenlijke bachelor en masterdiploma's afleveren).

Het opleidingsaanbod van beide instellingen vertoont de volgende overlappings: bachelor en master in de industriële wetenschappen: chemie; elektromechanica en elektronica-ICT.

Enkel de bachelor en master in de industriële wetenschappen: bouw en de master in de industriële wetenschappen biochemie worden aan slechts één van de beide instellingen aangeboden.

FASERING

In een tijdspad van 4 jaar (startdatum 2010-2011) stappen de academiserende opleidingen Industriële wetenschappen van Artesis en Karel de Grote-Hogeschool over naar geïntegreerde en gerationaliseerde opleidingen in één functionele eenheid:

- afronden samenwerkingsovereenkomst: 30 september 2009;
- 2010-2011: eerste bachelorjaren worden overgebracht naar de gerationaliseerde functionele eenheid;
- jaarlijks komt hier het volgende bachelorjaar bij om in 2013-2014 ook de masters over te brengen.

TOEGEKEND BEDRAG

1 376 000 euro

GEREALISEERD

Vanaf het academiejaar 2013-2014 blijven na de integratie van de opleidingen in de Universiteit Antwerpen nog 9 opleidingen georganiseerd: 4 bacheloropleidingen en 5 masteropleidingen. Vanaf het academiejaar 2014-2015 worden de vier afzonderlijke bacheloropleidingen samengevoegd tot één bachelor met vier afstudeerrichtingen.

Begin juni 2014 heeft de Universiteit Antwerpen een stand van zaken over de uitvoering van dit rationalisatieplan gerapporteerd. Volgende punten werden gerealiseerd:

- In 2010 startte de AUHA met de oprichting van een Associatiefaculteit Toegepaste wetenschappen;
- Eéngemaakt Curriculum:
 - o In het academiejaar 2011-2012 werd door deze associatiefaculteit een onderwijsdossier voor een volledige curriculumwijziging samengesteld, en goedgekeurd door de drie betrokken instellingen. De eerste trajectschijf van dit nieuwe curriculum werd uitgerold bij de start van het academiejaar 2012-2013. In september 2013 volgde de tweede trajectschijf. In academiejaar 2014-2015 wordt het volledige nieuwe bachelorcurriculum aangeboden.
- Relocatie van de opleidingen: De drie betrokken instellingen besloten om elke opleiding slechts op één campus in te richten:
 - o campus Paardenmarkt van de Artesis Hogeschool: de opleidingen Bouwkunde en Elektronica-ICT;
 - o campus Hoboken van de Karel de Grote-Hogeschool: opleidingen Elektromechanica en (Bio)Chemie.

Deze omvangrijke verhuisoperatie van apparatuur, kantoren, personeel en studenten werd voorafgegaan door verbouwingen op de twee campussen in de zomer van 2012;

- Vanaf 2012-2013 werd de communicatie naar de studenten en buitenwereld, in de eerste plaats naar de studiekeizers, uniform opgezet onder de vlag van de Universiteit Antwerpen;
- Gezamenlijk personeelsbeleid: Het samenvoegen van de personeelsgroepen leidde onmiddellijk tot een sterke rationalisatie van personeel;
- Om het gemeenschappelijk personeelsbeleid vanaf 2012-2013 te realiseren werden de personeelsmiddelen virtueel samengevoegd;
- Concentratie van de onderzoeksmiddelen: alle onderzoeksactiviteiten werden fysiek bij elkaar gebracht. Dit leidde al snel tot samenwerking tussen de onderzoekers en de convergentie van die activiteiten. Het aantal onderzoeksgroepen werd op die manier gereduceerd van 16 naar 6 door bepaalde activiteiten af te bouwen en de succesvolle te versterken.

1.3. KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG EN DE XIOS HOGESCHOOL (IS VANAF 1-10-2013 GEFUSIONEERD MET DE PHL TOT DEHOGESCHOOL PXL)

PLAN

Doelstelling samenwerking: een associatie-overschrijdend gezamenlijk aanbod van de ingenieursopleidingen, dit conform de samenwerkingsovereenkomst goedgekeurd door de Katholieke

Universiteit Leuven en de Universiteit Hasselt. Op korte termijn wordt ook het onderzoek van de opleidingen op elkaar afgestemd.

FASERING

- 1ste fase (voorliggend rationalisatieplan):
 - gezamenlijk aanbieden van de bachelor- en masteropleidingen Elektromechanica (EM) en Elektronica- ICT (EA-ICT). Deze opleidingen worden zowel door XIOS Hogeschool als door de Katholieke Hogeschool Limburg aangeboden, op dezelfde universitaire campus in Diepenbeek;
 - afstemmen van de 4 bestaande schakelprogramma's op de vernieuwde gerationaliseerde bachelor, alsook het gezamenlijk aanbieden van 2 gerationaliseerde schakelprogramma's EM en EA-ICT;
 - samenvoegen van alle momenteel aangeboden bacheloropleidingen tot één gezamenlijke bachelor met meerdere afstudeerrichtingen (cfr deeldossier 1 Opleidingen tot industrieel ingenieur binnen de associatie Leuven)

Eindresultaat 1ste fase: 1 gezamenlijke bacheloropleiding met 6 afstudeerrichtingen, waarbij de eerste 90 studiepunten gemeenschappelijk worden ingericht. In de laatste 90 studiepunten van de bachelorfase zullen de afstudeerrichtingen van de bachelors EA-ICT en EM van de Katholieke Hogeschool Limburg en de XIOS Hogeschool samen georganiseerd worden. Er komt één masteropleiding EM en EA-ICT. De dubbel aangeboden opleidingen zijn dan weggewerkt. Het aanbieden van de gezamenlijke opleidingen gaat gepaard met een volledige aanpassing van de curricula van de opleidingen.

- 2de fase: verdere optimalisatie van de overige masters – dit is niet opgenomen in het rationalisatieplan.

Planning fase 1:

- december 2008: ondertekening samenwerkingsovereenkomst;
- voorjaar 2009: samenstelling van een gezamenlijke associatiefaculteit van beide associaties, die onder gezamenlijk bestuur van de XIOS en Katholieke Hogeschool Limburg valt;
- 2010-2011: gezamenlijk inrichten van het 1ste jaar academische bachelor;
- 2011-2012: gezamenlijk inrichten van het 2de jaar academische bachelor;
- 2012-2013: gezamenlijk inrichten van het 3de jaar academische bachelor en schakelprogramma EM en EA-ICT. Het uitreiken eerste bachelordiploma's van de gezamenlijke opleiding;
- 2013-2014: gezamenlijk inrichten van masterjaar EM en EA-ICT.

TOEGEKEND BEDRAG

759 000 euro

GEREALISEERD

In december 2008 hebben de Universiteit Hasselt, de KU Leuven en de drie Limburgse hogescholen een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met het oog op een concrete rationalisatie van het academisch hoger onderwijs in Limburg.

Vanaf het academiejaar 2010-2011 zijn de afzonderlijke bacheloropleidingen in de ingenieurswetenschappen in beide hogescholen samengevoegd tot één bacheloropleiding met zes afstudeerrichtingen:

- bouwkunde;
- chemie;
- elektromechanica;
- elektronica-ICT;
- nucleaire technologie;
- verpakkingstechnologie.

Deze samengevoegde opleiding in de ingenieurswetenschappen wordt gezamenlijk gradueel georganiseerd vanaf 2010-2011 en vanaf het academiejaar 2012-2013 volledig geïmplementeerd.

Vanaf 2013-2014 worden de masters in de ingenieurswetenschappen elektromechanica en elektronica-ICT gezamenlijk ingericht.

In het kader van een verder samenwerking hebben beide hogescholen voor de masteropleidingen in de ingenieurswetenschappen een aanvraag tot gezamenlijk organiseren bij de Erkenningscommissie ingediend in november 2012. De Erkenningscommissie gaf een positief oordeel. Het betrof volgende opleidingen:

- Georganiseerd door de XIOS Hogeschool (Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg):

- Master in de industriële wetenschappen: bouwkunde;
- Master in de industriële wetenschappen: nucleaire technologie;
- Master in de industriële wetenschappen: verpakkingstechnologie;
- en voor alle opleidingen de bijhorende schakelprogramma's.

- Georganiseerd door de Katholieke Hogeschool Limburg (Associatie KU Leuven):

- Master in de industriële wetenschappen: biochemie
- Master in de industriële wetenschappen: chemie;
- Master in de industriële wetenschappen: energie;
- en voor alle opleidingen de bijhorende schakelprogramma's.

Vanaf het academiejaar 2013-2014 worden bijgevolg alle masters in de ingenieurswetenschappen, gezamenlijk georganiseerd.

1.4. IWT ASSOCIATIE UNIVERSITEIT GENT

PLAN

De samenwerking tussen de volgende opleidingen bestaat reeds:

- bachelor en master in de ingenieurswetenschappen - Universiteit Gent;
- bachelor en master in de bio-ingenieurswetenschappen - Universiteit Gent;
- bachelor en master in de industriële wetenschappen - Hogeschool Gent en Hogeschool West-Vlaanderen;
- bachelor en master in de biowetenschappen Hogeschool Gent.

Zo werd als proefproject in 2007-2008 een 'School of Engineering' binnen de associatie ontwikkeld. Deze is bedoeld om de nauwe relatie en dwarsverbanden tussen de academisch gerichte opleidingen aan de hogescholen en de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen te versterken (uittekenen van een matrix, inzomen op de doorstroomtrajecten). In 2008-2009 werd een

werkgroep opgericht, die de samenwerkingsmogelijkheden in kaart brengt en zal onderzoeken welke clusters van opleidingen gezamenlijk kunnen worden aangeboden met het oog op een rationalisatie van het opleidingsaanbod. Daarnaast zullen de dossiers worden voorbereid om de studieomvang van de programma's van de master in de industriële wetenschappen en de master in de biowetenschappen uit te breiden naar 120 studiepunten. Het is de bedoeling dat een aan te werven stafmedewerker de rationalisatie en optimalisatie van het aanbod voorbereid (met inbegrip van de uitbreiding naar 120 studiepunten), dit gedurende een periode van twee jaar. De uiteindelijke doelstellingen zijn:

- het afstemmen van de onderwijscurricula
- het afstemmen van de studentenadministraties via implementatie van OASIS
- het optimaliseren van de docenten- en studentenmobiliteit
- het geven van gezamenlijk onderwijs, onder meer via teleclassing voor parallelle vakken
- het gezamenlijk communiceren van het opleidingsaanbod.

FASERING

Startdatum samenwerking: 2007-2008.

Om het rationalisatie- en optimalisatieplan te realiseren wordt een tweejarenplan vooropgesteld: 2009-2010 en 2010-2011.

Academiejaar	Opdrachten
2009-2010	Vergelijkende analyse van de onderwijscurricula
	Grondige analyse van de bachelor- en masterproeven
	Ontwerpen van voorstel over het gewenst aantal bachelor- en masteropleidingen
	Ontwerpen van 2-jarige masteropleidingen industriële wetenschappen en biowetenschappen
	Onderzoek van samenwerking interassociatie samenwerking binnen de vermelde studiegebieden
	Analyse problematiek schakel- en voorbereidingsprogramma's en voorafnames en voorstellen ifv optimalisatie van doorstroom
2010-2011	Opstellen rationalisatieplan voor 1.ingenieurswetenschappen en industriële wetenschappen en 2. Bio-ingenieurswetenschappen en biowetenschappen
	Indienen tot voorstel tot 2-jarige masteropleidingen industriële wetenschappen en biowetenschappen
	Afstemming gebruik onderwijs- en onderzoeksinfrastructuur

	Implementatie van een afgestemd heroriëntatiebeleid ivf optimale doorstroomtrajecten
	Gezamenlijk communicatiebeleid: ontwikkelen website, opmaak van gezamenlijke brochure(s),
	Implementatie en operationalisering 'School of Engineering'

TOEGEKEND BEDRAG

136 000 euro

GEREALISEERD

In 2011 heeft de Universiteit Gent een verlenging tot en met het academiejaar 2012-2013 gevraagd voor de uitvoering van het rationalisatieplan. Deze aanvraag is goedgekeurd, uiteraard zonder bijkomende middelen.

De aangeworven projectmedewerker heeft het volledige integratieproces mee begeleid. Er werd een gemeenschappelijk plan van aanpak opgemaakt met betrekking tot de integratie van de bachelor- en masteropleidingen in de studiegebieden Industriële wetenschappen en technologie, en Biotechniek van de Hogeschool Gent en de Hogeschool West-Vlaanderen binnen de bestaande faculteiten Ingenieurswetenschappen en Architectuur (FEA) en Bio-ingenieurswetenschappen (FBW) van de Universiteit Gent. De integrerende opleidingen worden behouden en inhoudelijk duidelijk gedifferentieerd tov de opleidingen in de studiegebieden Toegepaste wetenschappen en Toegepaste biologische wetenschappen.

Een belangrijk onderdeel van het plan is het harmoniseren van de curricula van de opleidingen binnen voornoemde studiegebieden. Volgende stappen werden hierin door de projectmedewerker gezet:

- grondige analyse van de curricula en onderzoeken van de mogelijkheden tot samenwerking binnen de vermelde opleidingen:
 - o een gemeenschappelijk eerste jaar in de bachelor in de industriële wetenschappen;
 - o in bepaalde masteropleidingen werden de lijsten met keuzevakken uitgebreid met keuzevakken uit de opleidingen ingenieurswetenschappen;
 - o het keuzevak stage wordt in een aantal masteropleidingen in de industriële wetenschappen overgenomen uit de ingenieurswetenschappen;
- analyse van de problematiek rond schakel- en voorbereidingsprogramma's;
- stroomlijnen en op elkaar afstemmen van de toelatingsvoorwaarden.

Uitbreiding studieomvang van de masteropleidingen industriële wetenschappen en biowetenschappen: de projectmedewerker stond in voor de begeleiding bij de opmaak van het AUGent-dossier in 2012. Ter informatie: alle ingediende aanvragen werden generiek door de Vlaamse Regering afgekeurd. Een nieuw decretaal kader voor het indienen van aanvragen tot uitbreiding van de studieomvang werd uitgetekend en goedgekeurd in juli 2013.

PLAN

Doelstellingen rationalisatieplan:

- het gemeenschappelijk maken van opleidingsonderdelen uit de opleiding ingenieurswetenschappen (studiegebied Toegepaste wetenschappen - VUB) en de opleiding industriële wetenschappen (studiegebied Industriële wetenschappen - EHB);
- het creëren van een overstaptraject tussen burgerlijk en industrieel ingenieur in de eerste bachelor;
- het samenvoegen van 7 onderwijslaboratoria tot 3;
- verdieping van synergie op het vlak van onderzoek.

Doelstelling op lange termijn: het bijeenbrengen van onderwijs- en onderzoekscapaciteit van de opleidingen aan beide instellingen.

FASERING

De beoogde samenwerking bestaat uit drie fases:

- fase 1: deze fase is reeds lopend en betreft het lenen van VUB-opleidingsonderdelen door EHB (vanaf 2007) en het betrekken van EHB docenten en assistenten bij onderzoeksprojecten in samenwerking met de VUB (vanaf 2005)
- fase 2 (= voorstel rationalisatieplan):
 - het gemeenschappelijk maken van opleidingsonderdelen (startdatum oktober – december 2009) - creëert studenten- en docentenmobiliteit;
 - het creëren van het overstapproject (startdatum: oktober 2009) (vroegtijdige evaluatie – snelle heroriëntering – aanbieden kruisstraject - mogelijkheid tot wijzigen na 7 weken (programma is hier op afgesteld);
 - het samenvoegen van de laboratoria (startdatum oktober 2010);
 - verdieping van synergie op het vlak van onderzoek (startdatum januari 2010)
- fase 3: een plan voor verdere rationalisatie over de globale opleiding met afstemming van de meerjarenplannen voor het personeel zal worden voorgelegd in 2010.

TOEGEKEND BEDRAG

671 000 euro

GEREALISEERD

In het eindrapport (mei 2014) over de uitvoering van dit rationalisatieplan werd het volgende meegedeeld:

1	Didactische uitrusting laboratorium Fysica op de VUB campus Etterbeek, voortvloeiend uit extra gebruik door studenten EhB	142.130,3 €
2	Technische uitrusting laboratorium Fysica op de VUB campus Etterbeek, voortvloeiend uit extra gebruik door studenten EhB	239.989,6 €
3	Didactische uitrusting laboratorium Chemie op de VUB campus Etterbeek, voortvloeiend uit extra gebruik door studenten EhB	34.411,6 €

4	Didactische uitrusting laboratorium Mechanica op de EhB campus Nijverheidskaai, voortvloeiend uit gemeenschappelijk gebruik door studenten EhB en VUB	203.244,1 €
5	Administratieve ondersteuning voor de aanpassing van reglementen, curriculumbank en databank houdende de studentenadministratie en het linken van elektronische leerplatformen	51.224,2€

Luik1: didactische uitrusting: Het betreft het aankopen van divers didactisch materiaal dat is opgesteld in het vernieuwde fysica-labo, en voor het onderwijs aan de bachelorstudenten industriële wetenschappen wordt aangewend.

Luik 2: Dit luik maakt deel uit van het project voor de verwezenlijking van een nieuw laboratorium Fysica voor 1e Bachelor opleidingen. Dit labo wordt gebruikt voor opleidingen van de Vrije Universiteit Brussel en van Erasmushogeschool Brussel. Het labo wordt gebruikt voor opleidingen van beide instellingen. De oplevering van het geheel van de verbouwings- en aanpassingswerken ging doo in augustus 2013.

Luik 3: Het didactisch materiaal voor het chemie onderwijs is aangekocht.

Luik 4: Het didactisch materiaal voor onderwijs in mechanica en stromingsmechanica is aangekocht bij gespecialiseerde bedrijven.

Luik 5: Ook dit onderdeel over de administratieve ondersteuning werd gerealiseerd voor:

- de onderlinge afstemming en aanpassing van de reglementen en procedures;
- de aanpassingen in de onderwijs- en studentenadministratiedatabank nodig om het aanbod van de integrerende opleidingen te beheren en de rapportering aan de overheid mogelijk te maken, en;
- het afstemmen van de door de instellingen gehanteerde elektronische leerplatformen.

2. AUDIOVISUELE EN BEELDENE KUNSTEN PROVINCIALE HOGESCHOOL LIMBURG (NU HOGESCHOOL PXL) EN KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG

PLAN

Einddoelstelling: komen tot één organisatie van alle hogere kunstopleidingen, inclusief de specifieke lerarenopleiding, in Limburg met een gezamenlijke diplomering voor alle opleidingen. Daarenboven de ambitie om tot één gezamenlijke onderzoekswerking te komen.

Prioriteit wordt gegeven aan het gezamenlijk aanbieden van de overlappende afstudeerrichting grafisch ontwerp (opleiding beeldende kunsten). Vanaf 2010-2011 wordt deze gezamenlijke afstudeerrichting jaar na jaar geïmplementeerd en wordt een gezamenlijke toelatingsproef georganiseerd. In 2013 worden de eerste gezamenlijke bachelordiploma's afgeleverd. In 2013-2014 wordt het eerste gezamenlijke masterjaar georganiseerd.

Van de drie afstudeerrichtingen van de bachelor en masteropleiding beeldende kunsten wordt de afstudeerrichting vrije kunsten aangeboden door de Hogeschool PXL, de afstudeerrichting fotografie door de Katholieke Hogeschool Limburg en de afstudeerrichting grafisch ontwerp door de beide instellingen.

Daarenboven heeft de beoogde samenwerking ook betrekking op een optimalisatie van het curriculum van de overige afstudeerrichtingen en kunstopleidingen door het gemeenschappelijk maken van opleidingsonderdelen, het openstellen van keuzemodules, samenwerking m.b.t. workshops, gastlezingen en –seminaries, het delen van ateliers,...

FASERING

- 2008: ondertekening samenwerkingsakkoord
- 2009: gezamenlijke associatiefaculteit audiovisuele en beeldende kunsten, onder gemeenschappelijk bestuur van beide instellingen;
- 2010-2011:
 - start implementatie gezamenlijke afstudeerrichting grafisch ontwerp, bachelor in de beeldende kunsten;
 - start maximale integratie van de andere afstudeerrichtingen/ opleidingen
- 2013-2014 gezamenlijke 1ste masterjaar in de beeldende kunsten, afstudeerrichting grafisch ontwerp;
- Eén kunstfaculteit in Limburg op langere termijn (na integratie), met gezamenlijke diplomering van alle kunstopleidingen.

TOEGEKEND BEDRAG

311 000 euro

GEREALISEERD

De Universiteit Hasselt en de KU Leuven stelden een strategische samenwerkingsovereenkomst op die d.d. 26.02.2008 werd goedgekeurd door de Raad van Bestuur van beide universiteiten.

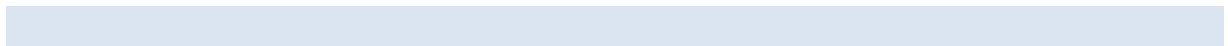
In deze overeenkomst wordt onder andere voorzien dat beide partnerinstellingen streven naar een intensieve samenwerking tussen de opleidingen van het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst. In het kader hiervan werd op 17-12-2008 een overeenkomst afgesloten tussen de verschillende partners van

de Hogeschool PXL en de Katholieke Hogeschool Limburg over de structurering van de samenwerking op korte en lange termijn.

Deze samenwerkingsovereenkomst beoogt een samenwerking over het gezamenlijk organiseren van alle opleidingen binnen het studiegebied Audiovisuele en beeldende kunst.

Vanaf het academiejaar 2010-2011 is gestart met de graduele opbouw van de gezamenlijke organisatie van de afstudeerrichtingen binnen de bachelor in de beeldende kunsten, de bachelor in het productdesign en de bachelor in de audiovisuele kunsten.

Het academiejaar 2013-2014 was het startjaar van de gezamenlijke organisatie van de masteropleidingen.

3.REVALIDATIEWETENSCHAPPEN EN KINESITHERAPIE

PLAN

Het rationalisatieplan “Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie” werd ingedeeld in vijf deeldossiers. Eén deeldossier werd goedgekeurd door de Vlaamse Regering, namelijk de samenwerking tussen de Universiteit Gent en de Arteveldehogeschool.

De rationalisatie heeft tot doel de gezamenlijke organisatie van de bachelor en de master in de revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie (REVAKI) stapsgewijs in te voeren. De bachelor en masteropleidingen in de revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie van beiden instellingen worden samengevoegd op één locatie.

FASERING

- academiejaar 2004-2005: opstart gezamenlijke organisatie;
- 2013: volledige realisatie.

TOEGEKEND BEDRAG

610 000 euro

GEREALISEERD

De gezamenlijke samenwerking startte in het academiejaar 2004-2005 met de opstart van het gezamenlijk organiseren van de opleiding. In 2007-2008 werd een studieduurverlenging van de master doorgevoerd (voor alle instellingen – beslissing Vlaamse Regering 8 juni 2007) van 60 naar 120 studiepunten. De master-na-master in de gespecialiseerde revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie is ingedaald in de master van 120 studiepunten.

Vanaf het academiejaar 2013-2014 behoort de opleiding door de integratie volledig tot de Universiteit Gent.

Voetnoot: In 2010 werd een overeenkomst afgesloten tussen al de instellingen die een masteropleiding kinesitherapie organiseren over de gezamenlijke organisatie van afstudeerrichtingen m.u.v. het academiejaar 2010-2011.

4. MASTER IN DE BIOWETENSCHAPPEN – HOGESCHOOL GENT EN KATHOLIEKE HOGESCHOOL KEMPEN (NU: THOMAS MORE KEMPEN)

PLAN

De master in de biowetenschappen: tuinbouwkunde, georganiseerd aan de Hogeschool Gent, wordt afgebouwd. Deze master wordt geïntegreerd in de master in de biowetenschappen: landbouwkunde met als nieuwe benaming: master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde. De benaming van de master in de biowetenschappen: landbouwkunde, georganiseerd door Thomas More Kempen wijzigt eveneens naar: master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde. Door deze operatie wordt het aantal masteropleidingen gereduceerd van 3 naar 2.

FASERING

- 2008-2009: geleidelijke afbouw van de master in de biowetenschappen: tuinbouwkunde;
- 2010-2011: start van de masteropleiding met de gewijzigde benaming “master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde”. In de Hogeschool Gent werd een overgangperiode van twee academiejaren voorzien voor de studenten die ingeschreven waren in het academiejaar 2009-2010.

TOEGEKEND BEDRAG

Geen rationalisatiemiddelen toegekend.

GEREALISEERD

In de lijst met opleidingen (conform artikel II.102 van de Codex Hoger Onderwijs) is vanaf 2010-2011 enkel nog de master in de biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde opgenomen voor beide hogescholen.

5. TOEGEPASTE WETENSCHAPPEN KU LEUVEN

PLAN

De bachelors in de ingenieurswetenschappen: bouwkunde, chemische technologie, computerwetenschappen, elektrotechniek, geotechniek en mijnbouwkunde, materiaalkunde en werktuigkunde worden samengevoegd tot één bacheloropleiding in de ingenieurswetenschappen, met zeven afstudeerrichtingen overeenkomstig de 7 afzonderlijke bachelors.

FASERING

- Startdatum: 2010-2011;
- de afzonderlijk bestaande opleidingen worden stopgezet na 2009-2010.

TOEGEKEND BEDRAG

Geen rationalisatiemiddelen toegekend.

GEREALISEERD

De samengevoegde bachelor in de ingenieurswetenschappen met zeven afstudeerrichtingen is opgestart in het academiejaar 2010-2011.

6. MASTER IN DE LICHAAMELIJKE OPVOEDING EN DE BEWEGINGSWETENSCHAPPEN

PLAN

De KU Leuven, de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel gaan samenwerken voor de organisatie van de master in de lichamelijke opvoeding en de bewegingswetenschappen, en de studieomvang van deze master uitbreiden van 60 naar 120 studiepunten.

De drie universiteiten hebben ervoor geopteerd om bij de omvorming van de éénjarige naar een tweejarige master zowel interuniversitaire als interfacultaire samenwerkingsverbanden uit te werken. Er komt een gelijkaardige programmaopbouw van de tweejarige master in de verschillende instellingen. Dit heeft onder meer tot gevolg dat studenten zonder bijkomende studiebelasting kunnen overstappen tussen bachelor- en masteropleidingen van de drie universiteiten.

De samenwerking situeert zich op het niveau van gezamenlijke organisatie en coördinatie van de stages en op het niveau van de individuele opleidingsonderdelen in de majoren en de minoren.

De samenwerking start in het academiejaar 2010-2011 en de tweejarige master wordt voor de 1ste maal aangeboden in het academiejaar 2013-2014.

FASERING

- 2010-2011:
 - start samenwerking;
 - studenten die zich dit academiejaar inschrijven in de 1ste bachelor lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen zullen als eerste lichting doorstromen naar de tweejarige master (2013-2014).
- 2013-2014: het programma van de tweejarige master wordt voor de eerste keer in de 3 instellingen gedoceerd.

TOEGEKEND BEDRAG

Geen rationalisatiemiddelen toegekend.

GEREALISEERD

Het masterprogramma met een studieomvang van 120 studiepunten is opgestart in het academiejaar 2013-2014.

HOOFDSTUK 7: HET ONDERZOEKSLUIK IN DE WERKINGSENVELOPPE VAN DE UNIVERSITEITEN

7.1. INLEIDING

Het onderzoeksgedeelte in de werkingsenveloppe voor de universiteiten bestaat uit een onderzoekssokkel en een variabel onderzoeksdeel. Zoals uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 2, punt 2.3.4, wordt het bedrag van de onderzoekssokkel verdeeld onder de universiteiten op basis van het aantal (ongewogen) doctoraten en het aantal publicaties. Het variabel onderzoeksdeel wordt verdeeld op basis van verschillende outputparameters (diploma's, doctoraten, publicaties en citaties en de parameter mobiliteit en diversiteit). In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de evolutie van deze parameters en de impact van deze (evolutie van de) parameters op de financieringsberekeningen.

Ook in dit hoofdstuk wordt niet ingegaan op een eventueel causaal verband tussen enerzijds het gebruik van deze outputindicatoren in de financieringsberekeningen en anderzijds een mogelijke impact van het meenemen van deze parameters in de berekeningen op de evolutie van de parameters (of op het gedrag van de instellingen om te sturen op deze parameters). Deze parameters worden immers niet enkel gebruikt in de berekening van de werkingsmiddelen voor de universiteiten, maar ook in de BOF-verdeelsleutel en in nog een aantal andere systemen voor de verdeling van onderzoeksmiddelen.

In het eerste deel van dit hoofdstuk wordt gekeken naar de onderzoekssokkel: hoe evolueren de verschillende parameters en wat is het effect hiervan op de verdeling van het bedrag van de onderzoekssokkel. Tevens wordt ook getracht een beeld te geven van de evolutie van de waarde van de twee gehanteerde parameters in het kader van de onderzoekssokkel (financiering per publicatie en per doctoraat). Vervolgens worden dezelfde elementen bekeken bij het variabel onderzoeksdeel. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal conclusies.

7.2. DE ONDERZOEKSSOKKEL

7.2.1. DE EVOLUTIE VAN DE GEHANTEERDE PARAMETERS

Tabel 7.1 geeft voor de begrotingsjaren 2008- 2015 de evolutie weer van de twee parameters die gebruikt worden voor de verdeling van het bedrag van de onderzoekssokkel onder de universiteiten, namelijk de doctoraten en de publicaties¹²¹. In het eerste (bovenste) deel van de tabel worden de (ongewogen) doctoraten weergegeven. Tot en met het begrotingsjaar 2013 werd het aantal doctoraten van 4 academiejaren meegenomen (t-6/t-5 tot en met t-3/t-2 waarbij t slaat op het begrotingsjaar), vanaf het begrotingsjaar 2014 worden 5 academiejaren meegenomen (t-7/t-6 t.e.m. t-3/t-2). Dit verklaart de

¹²¹ De KUB-HUB wordt niet opgenomen in de tabellen aangezien deze instelling niet de minimumnorm bereikt voor de onderzoekssokkel.

uitzonderlijke toename van het aantal meegenomen doctoraten in het begrotingsjaar 2014 t.o.v. het begrotingsjaar 2013.

Tabel 7.2 geeft de evolutie weer van het aantal uitgereikte doctoraten per academiejaar voor de verschillende universiteiten. Deze tabel geeft aan dat het aantal doctoraten sterk is toegenomen in de beschouwde periode.

Het tweede deel van tabel 7.1 geeft het aantal doctoraten weer gewogen overeenkomstig de gewichtsfactoren gehanteerd in het kader van de verdeling van de onderzoekssokkel:

	Wegingsfactor	Begrotingsjaren 2008 t.e.m 2013		Vanaf het begrotingsjaar 2014	
		doctoraten	G(doctoraten)	doctoraten	G(doctoraten)
		0	0	0	0
Gewicht	3	50	150	65	195
Gewicht	2	400	850	500	1065
Gewicht	0		0		0

In overeenstemming met de uitbreiding van het aantal meegenomen academiejaren voor de doctoraten werden, zoals weergegeven in bovenstaande tabel, vanaf het begrotingsjaar 2014 ook de grenzen voor de gewichtsfactoren aangepast.

Opvallend is dat vanaf de invoering van het financieringsmechanisme in 2008 drie universiteiten aan de maximumgrens zaten, namelijk de KULeuven, de Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel. En vanaf het begrotingsjaar 2010 hadden alle universiteiten met uitzondering van de Universiteit Hasselt de maximumgrens bereikt. Dit betekent dat voor wat betreft de onderwijs-sokkel enkel deze laatste instelling de aangroei van het aantal doctoraten nog kan laten verzilveren.

Het derde en vierde deel van tabel 7.1 geeft het aantal publicaties weer die meegenomen worden voor de verdeling van de onderzoekssokkel, eerst ongewogen¹²² en dan gewogen volgens de gewichtsfactoren van de sokkel:

	Wegingsfactor	Begrotingsjaren 2008 t.e.m 2013		Vanaf het begrotingsjaar 2014	
		publicaties	g(publicaties)	publicaties	G(publicaties)
		0	0	0	0
Gewicht	3	600	1800	600	1800
Gewicht	2	3000	6600	3000	6600
Gewicht	1	10000	13600	10000	13600
Gewicht	0		0		0

De publicaties van de jaren t-12 tot en met t-3 worden meegenomen voor de berekeningen.

Opvallend is de sterke stijging van het aantal publicaties meegenomen in de berekeningen, namelijk een verdubbeling in de periode 2008-2015. Ook hier hadden twee instellingen, namelijk de KULeuven en de Universiteit Gent, vanaf de invoering van het mechanisme de maximumgrens voor publicaties bereikt. Vanaf het begrotingsjaar 2013 hebben alle instellingen, met uitzondering van de Universiteit Hasselt, deze maximumgrens bereikt. Bijkomende publicaties leiden voor deze instellingen, met uitzondering van de Universiteit Hasselt, niet tot bijkomende financiering via de onderzoekssokkel.

Bij de interpretatie van de evolutie van het aantal meegenomen publicaties mogen de volgende elementen niet uit het oog verloren worden:

¹²² Onder ongewogen wordt hier begrepen niet gewogen met de factoren gehanteerd in de sokkelberekeningen. De publicaties worden vastgesteld overeenkomstig de voorschriften vastgelegd bij of krachtens artikel 63/1 van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (= de BOF-regeling).

- Het aantal meegenomen publicaties wordt vastgesteld overeenkomstig de regeling voor het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF). Doorheen de jaren zijn bij het vaststellen van het aantal publicaties de gewichten die aan de verschillende soorten publicaties gegeven worden, aangepast. Dit heeft een invloed op het aantal meegenomen publicaties voor de financieringsberekeningen.
- Bij de universiteiten is het bewustzijn voor het correct registreren en valideren van publicaties sterk toegenomen, dit vooral door het belang hiervan voor de BOF-berekeningen. Dit heeft ook een impact gehad op de aantallen publicaties die meegenomen werden voor de financieringsberekeningen.
- Vanaf 2011 is het VABB (Vlaams Academisch Bibliografisch Bestand voor de Sociale en Humane Wetenschappen) in voege getreden. Dit heeft tot gevolg dat er meer gegevens uit de sociale en humane wetenschappen meegenomen worden.
- In de loop der jaren hebben een aantal databanken (bijvoorbeeld VABB, ISI) hun scope verbreed door het introduceren van meer tijdschriften. Ook dit heeft een invloed gehad op het aantal meegenomen publicaties.

De gegevens opgenomen in tabel 7.1 (en ook in de volgende tabellen) zijn afkomstig van de definitieve financieringsberekeningen zoals meegedeeld aan de onderwijsinstellingen (<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/default.htm>). Enkel voor het begrotingsjaar 2015 worden de voorlopige gegevens meegenomen (zonder rekening te houden met eventuele aanpassingen ten gevolge van een budgetcontrole).

Tabel 7.1: evolutie van de parameters die meegenomen worden voor de berekening van de onderzoekssokkels van de universiteiten

Doctoraten niet gewogen met de gewichten vastgelegd voor de sokkelberekeningen																
Instelling	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	1.672,00	43,22%	1.769,50	43,13%	1.881,05	42,89%	1.986,05	43,22%	2.141,05	43,78%	2.292,05	43,67%	2.980,05	43,02%	3.095,50	41,88%
UGent	1.284,00	33,19%	1.368,00	33,34%	1.486,20	33,89%	1.535,20	33,41%	1.631,20	33,35%	1.716,20	32,70%	2.248,20	32,46%	2.472,00	33,45%
UA	397,00	10,26%	396,20	9,66%	413,65	9,43%	466,40	10,15%	496,40	10,15%	549,40	10,47%	771,40	11,14%	827,95	11,20%
VUBrussel	430,00	11,11%	475,00	11,58%	495,00	11,29%	481,00	10,47%	487,50	9,97%	543,50	10,35%	732,50	10,57%	775,50	10,49%
UHasselt	86,00	2,22%	94,30	2,30%	110,10	2,51%	126,35	2,75%	134,85	2,76%	147,85	2,82%	194,85	2,81%	220,05	2,98%
Totaal	3.869,00	100,00%	4.103,00	100,00%	4.386,00	100,00%	4.595,00	100,00%	4.891,00	100,00%	5.249,00	100,00%	6.927,00	100,00%	7.391,00	100,00%
Evolutie	100,00%		106,05%		113,36%		118,76%		126,42%		135,67%		179,04%		191,03%	
Doctoraten gewogen met de gewichten vastgelegd voor de sokkelberekeningen																
Instelling	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	850,00	23,51%	850,00	23,41%	850,00	23,16%	850,00	22,96%	850,00	22,85%	850,00	22,69%	1.065,00	22,59%	1.065,00	22,35%
UGent	850,00	23,51%	850,00	23,41%	850,00	23,16%	850,00	22,96%	850,00	22,85%	850,00	22,69%	1.065,00	22,59%	1.065,00	22,35%
UA	844,00	23,34%	842,40	23,20%	850,00	23,16%	850,00	22,96%	850,00	22,85%	850,00	22,69%	1.065,00	22,59%	1.065,00	22,35%
VUBrussel	850,00	23,51%	850,00	23,41%	850,00	23,16%	850,00	22,96%	850,00	22,85%	850,00	22,69%	1.065,00	22,59%	1.065,00	22,35%
UHasselt	222,00	6,14%	238,60	6,57%	270,20	7,36%	302,70	8,18%	319,70	8,59%	345,70	9,23%	454,70	9,64%	505,10	10,60%
Totaal	3.616,00	100,00%	3.631,00	100,00%	3.670,20	100,00%	3.702,70	100,00%	3.719,70	100,00%	3.745,70	100,00%	4.714,70	100,00%	4.765,10	100,00%
Evolutie	100,00%		100,41%		101,50%		102,40%		102,87%		103,59%		130,38%		131,78%	
Publicaties niet gewogen met de gewichten vastgelegd voor de sokkelberekeningen																
Instelling	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	26.950,00	43,45%	34.017,40	46,24%	35.890,92	45,89%	40.232,51	45,61%	42.861,75	45,30%	45.245,02	44,80%	55.917,24	43,67%	59.001,96	42,68%
UGent	17.137,00	27,63%	18.985,25	25,81%	20.662,39	26,42%	24.041,49	27,25%	25.953,62	27,43%	28.306,51	28,03%	37.221,26	29,07%	41.094,81	29,73%
UA	9.363,00	15,10%	10.760,47	14,63%	11.319,40	14,47%	12.215,66	13,85%	13.975,73	14,77%	14.713,89	14,57%	18.371,24	14,35%	19.953,02	14,43%
VUBrussel	7.088,00	11,43%	8.379,76	11,39%	8.805,99	11,26%	9.896,56	11,22%	9.939,55	10,50%	10.647,46	10,54%	13.645,44	10,66%	14.886,72	10,77%
UHasselt	1.486,00	2,40%	1.422,18	1,93%	1.536,83	1,96%	1.833,17	2,08%	1.895,30	2,00%	2.085,15	2,06%	2.884,83	2,25%	3.310,99	2,39%
Totaal	62.024,00	100,00%	73.565,05	100,00%	78.215,54	100,00%	88.219,39	100,00%	94.625,95	100,00%	100.998,02	100,00%	128.040,00	100,00%	138.247,50	100,00%
Evolutie	100,00%		118,61%		126,11%		142,23%		152,56%		162,84%		206,44%		222,89%	
Publicaties gewogen met de gewichten vastgelegd voor de sokkelberekeningen																
Instelling	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	13.600,00	24,99%	13.600,00	24,19%	13.600,00	23,91%	13.600,00	23,22%	13.600,00	23,16%	13.600,00	22,98%	13.600,00	22,38%	13.600,00	22,18%
UGent	13.600,00	24,99%	13.600,00	24,19%	13.600,00	23,91%	13.600,00	23,22%	13.600,00	23,16%	13.600,00	22,98%	13.600,00	22,38%	13.600,00	22,18%
UA	12.963,00	23,82%	13.600,00	24,19%	13.600,00	23,91%	13.600,00	23,22%	13.600,00	23,16%	13.600,00	22,98%	13.600,00	22,38%	13.600,00	22,18%
VUBrussel	10.688,00	19,64%	11.979,76	21,31%	12.405,99	21,81%	13.496,56	23,05%	13.539,55	23,05%	13.600,00	22,98%	13.600,00	22,38%	13.600,00	22,18%
UHasselt	3.572,00	6,56%	3.444,36	6,13%	3.673,67	6,46%	4.266,34	7,29%	4.390,60	7,48%	4.770,30	8,06%	6.369,66	10,48%	6.910,99	11,27%
Totaal	54.423,00	100,00%	56.224,12	100,00%	56.879,66	100,00%	58.562,90	100,00%	58.730,15	100,00%	59.170,30	100,00%	60.769,66	100,00%	61.310,99	100,00%
Evolutie	100,00%		103,31%		104,51%		107,61%		107,91%		108,72%		111,66%		112,66%	

Tabel 7.2: De evolutie van het aantal uitgereikte doctoraten in de periode 2005-2013 per universiteit

Instelling	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Totaal
Katholieke Universiteit Leuven	443	475	530	537	602	625	681	644	669	5.206
Universiteit Antwerpen	106	97	126	139	137	149	222	182	235	1.393
Universiteit Gent	382	358	382	399	478	450	532	613	572	4.166
Universiteit Hasselt	16	15	28	24	21	22	33	44	41	244
Vrije Universiteit Brussel	114	132	126	114	134	167	187	172	188	1.334
HUB-KUBrussel	2	5	1	2	3		1	1		15
transnationale Universiteit Limburg	7	9	11	13	10	15	14	22	19	120
Totaal	1.070	1.091	1.204	1.228	1.385	1.428	1.670	1.678	1.724	12.478

Bron: Databank Hoger Onderwijs

7.2.2. HET EFFECT VAN DE PARAMETERS OP DE ONDERZOEKSSOKKELS VAN DE UNIVERSITEITEN

Tabel 7.3 geeft de evolutie weer van het bedrag van de onderzoekssokkels van de verschillende universiteiten over de begrotingsjaren 2008 en 2015. Deze bedragen zijn gebaseerd op het aantal gewogen doctoraten en publicaties zoals opgenomen in tabel 7.1 (dus rekening houdend met de aftoppingen), en dit in een 50-50-verhouding. Het globale bedrag van de onderzoekssokkel evolueert ten gevolge van de indexering en ten gevolge van eventuele aanpassingen nodig om de 55%/45% verhouding onderwijs-onderzoek te behouden (bij een aanpassing van het onderwijsgedeelte door bijvoorbeeld een klik).

De bijkomende onderzoekssokkel van 5 miljoen euro (indexniveau 2007) voor de Universiteit Gent is niet meegenomen in deze tabel. Dit bedrag wordt integraal toegekend aan de universiteit Gent en valt aldusdanig buiten het berekeningsmechanisme. Vanaf het begrotingsjaar 2014 wordt deze aanvullende onderzoekssokkel jaarlijks met 25% afgebouwd (zie hoofdstuk 2, punt 2.3.4.1.).

Doordat de meeste universiteiten aan de maxima zaten inzake doctoraten en publicaties is het bedrag per instelling in de beschouwde periode grotendeels stabiel gebleven. Enkel de Universiteit Hasselt heeft haar aangroei in publicaties en doctoraten kunnen vertalen in bijkomende sokkelfinanciering.

Tabel 7.4 tracht een beeld te geven van de waarde van een doctoraat en van een publicatie (zoals meegenomen in de berekeningen¹²³) in het kader van de onderzoekssokkel. Rekening houdend met enerzijds de sterke toename van het aantal doctoraten en van het aantal meegenomen publicaties en anderzijds met het gegeven dat de hoogte van de totale onderzoekssokkel weinig toenam in de beschouwde periode, neemt de waarde van een doctoraat en van een publicatie af over de begrotingsjaren 2008-2015. Vanaf het begrotingsjaar 2014 moet er rekening gehouden worden met het gegeven dat er vanaf dan een academiejaar meer in rekening gebracht wordt voor de vaststelling van het aantal doctoraten. Dit verklaart hier dan ook de sterke vermindering van het bedrag per doctoraat vanaf 2014.

¹²³ Hier moet rekening gehouden worden met het gegeven dat de publicaties vastgesteld worden overeenkomstig de BOF-regeling. De bedenkingen in punt 7.2.1. bij het vaststellen van het aantal publicaties zijn hier dan ook van toepassing.

Tabel 7.3: de evolutie van de onderzoekssokkels van de verschillende universiteiten

Instelling	2008		2009		2010		2011		2012	
KULeuven	24.708.748,57	24,25%	24.712.180,04	23,80%	24.437.634,71	23,53%	24.476.379,60	23,09%	24.912.449,22	23,00%
UGent	24.708.748,57	24,25%	24.712.180,04	23,80%	24.437.634,71	23,53%	24.476.379,60	23,09%	24.912.449,22	23,00%
UA	24.027.857,75	23,58%	24.603.511,03	23,69%	24.437.634,71	23,53%	24.476.379,60	23,09%	24.912.449,22	23,00%
VU Brussel	21.982.577,65	21,57%	23.216.027,61	22,36%	23.347.776,04	22,49%	24.382.759,84	23,00%	24.856.716,50	22,95%
UHasselt	6.472.067,45	6,35%	6.592.201,26	6,35%	7.175.419,84	6,91%	8.194.375,84	7,73%	8.701.945,85	8,04%
Totaal	101.900.000,00	100,00%	103.836.100,00	100,00%	103.836.100,00	100,00%	106.006.274,49	100,00%	108.296.010,02	100,00%
Evolutie	100,00%		101,90%		101,90%		104,03%		106,28%	

Instelling	2013		2014		2015*	
KULeuven	24.950.940,70	22,84%	24.703.842,36	22,42%	24.718.465,63	22,27%
UGent	24.950.940,70	22,84%	24.703.842,36	22,42%	24.718.465,63	22,27%
UA	24.950.940,70	22,84%	24.703.842,36	22,42%	24.718.465,63	22,27%
VU Brussel	24.950.940,70	22,84%	24.703.842,36	22,42%	24.718.465,63	22,27%
UHasselt	9.445.252,12	8,65%	11.056.364,84	10,03%	12.140.537,82	10,94%
Totaal	109.249.014,91	100,00%	109.871.734,29	99,72%	111.014.400,33	100,00%
Evolutie	107,21%		107,82%		108,94%	

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

*nog geen definitieve gegevens (geen rekening gehouden met een budgetcontrole)

Tabel 7.4: evolutie van de waarde van de parameters onderzoekssokkel

Instelling	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Doctoraten (niet gewogen met de gewichten vastgelegd voor de sokkelberekeningen)								
Doctoraten	3.869,00	4.103,00	4.386,00	4.595,00	4.891,00	5.249,00	6.927,00	7.391,00
Bedrag SOZ	50.950.000,00	51.918.050,00	51.918.050,00	53.003.137,25	54.148.005,01	54.624.507,45	54.935.867,15	55.507.200,16
Bedrag/doctoraat	13.168,78	12.653,68	11.837,22	11.534,96	11.070,95	10.406,65	7.930,69	7.510,11
Publicaties (niet gewogen met de gewichten vastgelegd voor de sokkelberekeningen)								
Publicaties	62.024,00	73.565,05	78.215,54	88.219,39	94.625,95	100.998,02	128.040,00	138.247,50
Bedrag SOZ	50.950.000,00	51.918.050,00	51.918.050,00	53.003.137,25	54.148.005,01	54.624.507,45	54.935.867,15	55.507.200,16
Bedrag/publicatie	821,46	705,74	663,78	600,81	572,23	540,85	429,05	401,51
Bedrag onderzoekssokkel								
SOZ	101.900.000,00	103.836.100,00	103.836.100,00	106.006.274,49	108.296.010,02	109.249.014,91	109.871.734,29	111.014.400,33

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

*nog geen definitieve gegevens (geen rekening gehouden met een budgetcontrole)

7.3. HET VARIABEL ONDERZOEKSDEEL

7.3.1. DE EVOLUTIE VAN DE GEHANTEERDE PARAMETERS

Tabel 7.5 geeft de evolutie weer van de verschillende parameters die gebruikt worden bij de berekening van de verdeelsleutel voor het variabel onderzoeksdeel. Bij de interpretatie van deze gegevens moet rekening gehouden worden met de volgende elementen:

- de diploma's van de academische bachelor- en masteropleidingen zijn gewogen met het puntengewicht van het desbetreffende studiegebied;
- vanaf het begrotingsjaar 2014 wordt voor de berekening van het aantal academische diploma's het aantal meegenomen academiejaren uitgebreid van 4 naar 5 jaar. Dat verklaart de sterke toename vanaf het begrotingsjaar 2014;
- dit is ook het geval voor het aantal doctoraten, waar vanaf het begrotingsjaar 2014 ook de academiejaren $t-7/t-6$ tot en met $t-3/t-2$ meegenomen worden (in plaats van $t-6/t-5$ tot en met $t-3/t-2$). Vanaf het begrotingsjaar 2014 wordt het aantal doctoraten gewogen (in 2014 met het puntengewicht van de studiegebieden van de academische opleidingen, vanaf 2015 met een eigen puntengewicht). Dit verklaart de sterke fluctuaties vanaf 2014 (= breuk in de berekeningswijze);
- de bedenkingen in punt 7.2.1. bij het aantal meegenomen publicaties zijn ook hier van toepassing;
- de parameter mobiliteit en diversiteit wordt pas meegenomen vanaf het begrotingsjaar 2010.

Bij alle parameters is tijdens de beschouwde periode een stijging waar te nemen. De verhoudingen tussen de instellingen blijven nagenoeg constant bij de verschillende parameters. Wel is het zo dat er bij de Universiteit Gent een continue stijging van het aantal publicaties en citaties vastgesteld kan worden.

Tabel 7.5: evolutie van de parameters die meegenomen worden voor de berekening van de variabele onderzoeksdelen van de universiteiten

Instelling	Academische diploma's (gewogen met puntengewichten studiegebieden)															
	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	70.323,40	42,21%	71.113,00	42,74%	70.893,20	42,89%	71.740,90	42,67%	80.486,23	42,95%	82.365,92	42,38%	108.002,73	42,74%	112.463,03	42,28%
UGent	50.982,72	30,60%	50.597,54	30,41%	50.434,10	30,51%	52.156,03	31,02%	58.584,97	31,26%	62.229,78	32,02%	80.615,46	31,90%	85.551,43	32,16%
UA	23.374,90	14,03%	23.010,80	13,83%	22.549,00	13,64%	22.599,60	13,44%	24.757,36	13,21%	25.315,00	13,03%	32.718,46	12,95%	34.515,50	12,98%
VUBrussel	15.442,60	9,27%	15.028,50	9,03%	14.638,00	8,85%	14.661,80	8,72%	16.025,32	8,55%	16.684,99	8,59%	21.576,31	8,54%	22.731,87	8,55%
UHasselt	6.485,70	3,89%	6.638,60	3,99%	6.794,40	4,11%	6.984,80	4,15%	7.552,20	4,03%	7.735,90	3,98%	9.773,94	3,87%	10.732,94	4,04%
Totaal	166.609,32	100,00%	166.388,44	100,00%	165.308,70	100,00%	168.143,13	100,00%	187.406,08	100,00%	194.331,59	100,00%	252.686,90	100,00%	265.994,77	100,00%
Evolutie	100,00%		99,87%		99,22%		100,92%		112,48%		116,64%		151,66%		159,65%	
Instelling	Doctoraten (gewogen vanaf 2014)															
	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	1.672,00	43,22%	1.769,50	43,13%	1.881,05	42,89%	1.986,05	43,22%	2.141,05	43,78%	2.292,05	43,67%	7.707,65	42,87%	5.278,00	41,27%
UGent	1.284,00	33,19%	1.368,00	33,34%	1.486,20	33,89%	1.535,20	33,41%	1.631,20	33,35%	1.716,20	32,70%	5.905,30	32,85%	4.372,00	34,19%
UA	397,00	10,26%	396,20	9,66%	413,65	9,43%	466,40	10,15%	496,40	10,15%	549,40	10,47%	1.964,35	10,93%	1.384,95	10,83%
VUBrussel	430,00	11,11%	475,00	11,58%	495,00	11,29%	481,00	10,47%	487,50	9,97%	543,50	10,35%	1.878,85	10,45%	1.343,00	10,50%
UHasselt	86,00	2,22%	94,30	2,30%	110,10	2,51%	126,35	2,75%	134,85	2,76%	147,85	2,82%	522,35	2,91%	410,05	3,21%
Totaal	3.869,00	100,00%	4.103,00	100,00%	4.386,00	100,00%	4.595,00	100,00%	4.891,00	100,00%	5.249,00	100,00%	17.978,50	100,00%	12.788,00	100,00%
Evolutie	100,00%		106,05%		113,36%		118,76%		126,42%		135,67%		464,68%		330,52%	
Instelling	Citaties (volgens BOF-berekeningen)															
	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	368.193,00	47,77%	353.172,00	48,56%	389.221,00	48,49%	432.329,00	47,96%	478.238,00	47,45%	523.460,00	46,53%	583.195,00	46,09%	648.150,00	45,35%
UGent	189.036,00	24,53%	179.299,00	24,65%	205.560,00	25,61%	240.469,00	26,68%	281.277,00	27,91%	325.289,00	28,92%	376.354,00	29,74%	435.997,00	30,50%
UA	112.786,00	14,63%	103.654,00	14,25%	112.012,00	13,96%	123.798,00	13,73%	135.470,00	13,44%	149.764,00	13,31%	165.493,00	13,08%	187.870,00	13,14%
VUBrussel	87.243,00	11,32%	79.106,00	10,88%	81.963,00	10,21%	88.633,00	9,83%	93.983,00	9,32%	104.476,00	9,29%	116.457,00	9,20%	129.211,00	9,04%
UHasselt	13.496,00	1,75%	12.122,00	1,67%	13.861,00	1,73%	16.206,00	1,80%	18.908,00	1,88%	21.926,00	1,95%	23.777,00	1,88%	28.054,00	1,96%
Totaal	770.754,00	100,00%	727.353,00	100,00%	802.617,00	100,00%	901.435,00	100,00%	1.007.876,00	100,00%	1.124.915,00	100,00%	1.265.276,00	100,00%	1.429.282,00	100,00%
Evolutie	100,00%		94,37%		104,13%		116,95%		130,76%		145,95%		164,16%		185,44%	
Instelling	Publicaties (volgens BOF-berekeningen)															
	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven	26.950,00	43,45%	34.017,40	46,24%	35.890,92	45,89%	40.232,51	45,61%	42.861,75	45,30%	45.245,02	44,80%	55.917,24	43,67%	59.001,96	42,68%
UGent	17.137,00	27,63%	18.985,25	25,81%	20.662,39	26,42%	24.041,49	27,25%	25.953,62	27,43%	28.306,51	28,03%	37.221,26	29,07%	41.094,81	29,73%
UA	9.363,00	15,10%	10.760,47	14,63%	11.319,40	14,47%	12.215,66	13,85%	13.975,73	14,77%	14.713,89	14,57%	18.371,24	14,35%	19.953,02	14,43%
VUBrussel	7.088,00	11,43%	8.379,76	11,39%	8.805,99	11,26%	9.896,56	11,22%	9.939,55	10,50%	10.647,46	10,54%	13.645,44	10,66%	14.886,72	10,77%
UHasselt	1.486,00	2,40%	1.422,18	1,93%	1.536,83	1,96%	1.833,17	2,08%	1.895,30	2,00%	2.085,15	2,06%	2.884,83	2,25%	3.310,99	2,39%
Totaal	62.024,00	100,00%	73.565,05	100,00%	78.215,54	100,00%	88.219,40	100,00%	94.625,95	100,00%	100.998,02	100,00%	128.040,00	100,00%	138.247,50	100,00%
Evolutie	100,00%		118,61%		126,11%		142,23%		152,56%		162,84%		206,44%		222,89%	
Instelling	Mobiliteit en diversiteit															
	2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		2015	
KULeuven					158,00	44,63%	151,00	39,74%	150,00	36,14%	138,00	31,65%	189,00	32,98%	229,00	35,73%
UGent					86,00	24,29%	100,00	26,32%	116,00	27,95%	138,00	31,65%	172,00	30,02%	170,00	26,52%
UA					47,00	13,28%	48,00	12,63%	53,00	12,77%	59,00	13,53%	79,00	13,79%	89,00	13,88%
VUBrussel					45,00	12,71%	52,00	13,68%	66,00	15,90%	76,00	17,43%	100,00	17,45%	123,00	19,19%
UHasselt					18,00	5,08%	29,00	7,63%	30,00	7,23%	25,00	5,73%	33,00	5,76%	30,00	4,68%
Totaal					354,00	100,00%	380,00	100,00%	415,00	100,00%	436,00	100,00%	573,00	100,00%	641,00	100,00%
Evolutie					100,00%		107,34%		117,23%		123,16%		161,86%		181,07%	

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

7.3.2. HET EFFECT VAN DE PARAMETERS OP DE VARIABELE ONDERZOEKSDLEN VAN DE UNIVERSITEITEN

Tabel 7.6 geeft de evolutie van het bedrag van de variabele onderzoeksdelen van de verschillende universiteiten over de begrotingsjaren 2008 en 2015. Deze bedragen zijn gebaseerd op de parameters zoals opgenomen in tabel 7.5 en volgens de volgende verdeelsleutel:

Weging van de elementen	2008 en 2009	2010 t.e.m.2013	2014 en 2015	2016 en 2017	2018 en 2019	2020 en 2021
Diploma's	0,3	0,24	0,24	0,24	0,23	0,225
Doctoraten	0,4	0,4	0,39	0,38	0,38	0,375
Publicaties en citaties	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Diversiteit en mobiliteit		0,06	0,07	0,08	0,09	0,1

Het globale bedrag van het variabel onderzoeksdeel evolueert, net zoals dat van de onderzoekssokkel, ten gevolge van de indexering en ten gevolge van de aanpassingen nodig om de 55%/45% verhouding onderwijs-onderzoek te behouden (bij een aanpassing van het onderwijsgedeelte door bijvoorbeeld een klik). Daarenboven worden vanaf het begrotingsjaar 2012 de middelen voorzien voor het groeipad van het ZAP geleidelijk toegevoegd aan het variabel onderzoeksdeel (+ 14,13 miljoen euro in 2023). Ook wordt vanaf 2014 het bedrag waarmee de bijkomende onderzoekssokkel van de Universiteit Gent afgebouwd wordt, toegevoegd aan het variabel onderzoeksdeel.

Tabel 7.7 tracht een beeld te geven van het financieringsbedrag van de verschillende gehanteerde parameters in de verdeelsleutel van het variabel onderzoeksdeel. Ook hier ziet men voor alle parameters een daling van de waarde over de tijd. Bij de doctoraten moet men rekening houden met 1) het academiejaar dat extra meegenomen wordt vanaf 2014 en 2) het gegeven dat de doctoraten vanaf 2014 gewogen worden. Idealiter wordt voor deze berekeningen het aantal (ongewogen) doctoren van de onderzoekssokkel meegenomen. Dit is gebeurd in de berekeningen in tabel 7.8. Ook bij de diploma's moet rekening gehouden worden met het bijkomende academiejaar.

Tabel 7.8 geeft een beeld van het financieringsbedrag van de parameters doctoraten en publicaties voor het globale onderzoeksluik (sokkel en variabel deel). Deze tabel geeft aan dat iets meer dan 40% van het onderzoeksbudget (zonder rekening te houden met de bijkomende sokkel voor de Universiteit Gent) verdeeld wordt op basis van doctoraten en meer dan 25% op basis van publicaties. Het bedrag per doctoraat/ publicatie is evenwel sterk afgenomen in de beschouwde periode: voor de doctoraten van 31.730,04 euro in 2008 naar 26.322,79 euro in 2013 en naar 19.380,14 euro in 2015. Bij de publicaties is de waarde bijna gehalveerd. Dit wordt veroorzaakt door enerzijds de sterke toename van deze parameters¹²⁴, en anderzijds door de eerder beperkte toename van het budget van het onderzoeksluik. Bij de doctoraten heeft de twee laatste begrotingsjaren het meenemen van een bijkomend academiejaar ook een effect.

7.4. CONCLUSIES

- De parameters die gebruikt worden in het verdelingsmechanisme van het onderzoeksluik kennen allen een sterke toename in de beschouwde periode. Dit geeft aan dat de onderzoeksoutput op het gebied van doctoraten en publicaties en citaties in Vlaanderen toegenomen is de laatste jaren¹²⁵.
- Het variabel onderzoeksdeel heeft geen eigen "klik"mechanisme, gebaseerd op de in dit deel gehanteerde parameters. De hoogte van het globale bedrag volgt de hoogte van het onderwijsgedeelte, dit door de garantie van de 55% onderwijs/45% onderzoek verhouding.

¹²⁴ Zie hier ook de bedenkingen bij punt 7.2.1.

¹²⁵ Bij de publicaties en citaties spelen ook nog andere factoren, zie hiervoor de bedenkingen bij punt 7.2.1.

- Door de sterke groei van de gehanteerde parameters enerzijds en de eerder beperkte toename van het onderzoeksbudget is de waarde van de verschillende parameters over de tijd verminderd. De vraag kan gesteld worden of deze evolutie op langere termijn geen negatief effect kan hebben op de onderzoeksoutput. In geval van een negatieve klik van het variabel onderwijsdeel omwille van dalende studentenaantallen zou het niet logisch lijken dat ook het onderzoeksdeel daalt hoewel de output gestegen is.
- Door het bereiken van de maxima in de verdelingswijze van de onderzoekssokkel worden, behalve voor de Universiteit Hasselt, bijkomende publicaties en doctoraten niet langer financieel gehonoreerd. De universiteiten krijgen als het ware een nagenoeg vast sokkelbedrag. De vraag kan dan ook gesteld worden of het verdelingsmechanisme voor de onderzoekssokkel moet gehandhaafd blijven. Het toekennen van een vaste sokkel zou de complexiteit van het financieringsmechanisme enigszins verminderen.
- In het financieringsmechanisme worden geen parameters meegenomen die de maatschappelijke of wetenschappelijke dienstverlening financieel belonen.

Tabel 7.6: de evolutie van de variabele onderzoeksdelen van de verschillende universiteiten

Instelling	2008		2009		2010		2011		2012	
KUBrussel	412.927,69	0,23%	420.773,32	0,23%	420.773,32	0,23%	436.854,80	0,23%	460.006,80	0,23%
KULeuven	78.153.832,78	43,53%	80.843.762,09	44,19%	80.826.557,33	44,18%	83.280.996,24	43,85%	87.595.574,92	43,80%
UGent	54.234.494,63	30,21%	54.808.567,08	29,96%	55.009.315,16	30,07%	57.753.508,75	30,41%	61.500.109,85	30,75%
UA	22.878.561,58	12,74%	22.529.154,89	12,31%	22.098.169,69	12,08%	23.082.577,31	12,15%	24.400.279,45	12,20%
VUBrussel	19.055.358,83	10,61%	19.494.372,36	10,66%	19.389.268,64	10,60%	19.439.965,74	10,23%	19.889.913,86	9,94%
UHasselt	4.798.603,50	2,67%	4.848.291,08	2,65%	5.200.836,68	2,84%	5.942.967,95	3,13%	6.157.072,31	3,08%
Totaal	179.533.779,02	100,00%	182.944.920,82	100,00%	182.944.920,82	100,00%	189.936.870,80	100,00%	200.002.957,20	100,00%
Evolutie	100,00%		101,90%		101,90%		105,79%		111,40%	

Instelling	2013		2014		2015*	
KUBrussel	480.376,81	0,23%				
KULeuven	90.098.003,67	43,14%	93.574.303,72	42,75%	94.364.084,41	41,95%
UGent	65.023.262,47	31,13%	68.707.251,42	31,39%	71.857.672,46	31,94%
UA	25.645.873,51	12,28%	27.246.190,49	12,45%	27.998.617,30	12,45%
VUBrussel	21.301.906,27	10,20%	22.601.207,92	10,33%	23.532.956,85	10,46%
UHasselt	6.310.060,50	3,02%	6.751.168,69	3,08%	7.198.985,60	3,20%
Totaal	208.859.483,23	100,00%	218.880.122,23	100,00%	224.952.316,63	100,00%
Evolutie	116,33%		121,92%		125,30%	

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

Vanaf 2014 worden de KUBrussel en de KULeuven samengenomen.

* nog geen definitieve gegevens (geen rekening gehouden met een budgetcontrole)

Tabel 7.7: evolutie van de waarde van de parameters variabel onderzoeksdeel

	Diploma's academische bachelors en masters							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Diploma's	166.609,32	166.388,44	165.308,70	168.143,13	187.406,08	194.331,59	252.686,90	265.994,77
Deel VOZ	53.860.133,71	54.883.476,25	43.906.781,00	45.584.848,99	48.000.709,73	50.126.275,97	52.531.229,34	53.988.555,99
Waarde/diploma	323,27	329,85	265,60	271,11	256,13	257,94	207,89	202,97
	Doctoraten							
Doctoraten	3.869,00	4.103,00	4.386,00	4.595,00	4.891,00	5.249,00	17.978,50	12.788,00
Deel VOZ	71.813.511,61	73.177.968,33	73.177.968,33	75.974.748,32	80.001.182,88	83.543.793,29	85.363.247,67	87.731.403,48
Waarde/doctoraat	18.561,26	17.835,23	16.684,44	16.534,22	16.356,82	15.916,14	4.748,07	6.860,45
	Citaties							
Citaties	770.754,00	727.353,00	802.617,00	901.435,00	1.007.876,00	1.124.915,00	1.265.276,00	1.429.282,00
Deel VOZ	26.930.066,85	27.441.738,12	27.441.738,12	28.490.530,62	30.000.443,58	31.328.922,48	32.832.018,33	33.742.847,49
Waarde/ citatie	34,94	37,73	34,19	31,61	29,77	27,85	25,95	23,61
	Publicaties							
Publicaties	62.024,00	73.565,05	78.215,54	88.219,40	94.625,95	100.998,02	128.040,00	138.247,50
Deel VOZ	26.930.066,85	27.441.738,12	27.441.738,12	28.490.530,62	30.000.443,58	31.328.922,48	32.832.018,33	33.742.847,49
Waarde/publicatie	434,19	373,03	350,85	322,95	317,04	310,19	256,42	244,08
	Mobiliteit							
ZAP mobiliteit			354,00	380,00	415,00	436,00	573,00	641,00
Deel VOZ			10.976.695,25	11.396.212,25	12.000.177,43	12.531.568,99	15.321.608,56	15.746.662,16
Waarde/ ZAP			31.007,61	29.990,03	28.916,09	28.742,13	26.739,28	24.565,78
	Bedrag variabel onderzoeksdeel							
Bedrag VOZ	179.533.779,02	182.944.920,82	182.944.920,82	189.936.870,80	200.002.957,20	208.859.483,23	218.880.122,23	224.952.316,63

* nog geen definitieve gegevens (geen rekening gehouden met een budgetcontrole)

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

Tabel 7.8: evolutie van de waarde van de parameters doctoraten en publicaties onderzoeksluik (sokkel + variabel onderzoeksdeel)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
Doctoraten (ongewogen doctoraten onderzoeksokkel)								
Doctoraten	3.869,00	4.103,00	4.386,00	4.595,00	4.891,00	5.249,00	6.927,00	7.391,00
Bedrag SOZ	50.950.000,00	51.918.050,00	51.918.050,00	53.003.137,25	54.148.005,01	54.624.507,45	54.935.867,15	55.507.200,16
Bedrag VOZ	71.813.511,61	73.177.968,33	73.177.968,33	75.974.748,32	80.001.182,88	83.543.793,29	85.363.247,67	87.731.403,48
Totaal	122.763.511,61	125.096.018,33	125.096.018,33	128.977.885,56	134.149.187,89	138.168.300,74	140.299.114,82	143.238.603,65
Waarde/doctoraat	31.730,04	30.488,92	28.521,66	28.069,18	27.427,76	26.322,79	20.253,95	19.380,14
Aandeel onderzoeksluik	43,62%	43,62%	43,62%	43,58%	43,51%	43,43%	42,68%	42,63%
Publicaties								
Publicaties	62.024,00	73.565,05	78.215,54	88.219,39	94.625,95	100.998,02	128.040,00	138.247,50
Bedrag SOZ	50.950.000,00	51.918.050,00	51.918.050,00	53.003.137,25	54.148.005,01	54.624.507,45	54.935.867,15	55.507.200,16
Bedrag VOZ	26.930.066,85	27.441.738,12	27.441.738,12	28.490.530,62	30.000.443,58	31.328.922,48	32.832.018,33	33.742.847,49
Totaal	77.880.066,85	79.359.788,12	79.359.788,12	81.493.667,86	84.148.448,59	85.953.429,94	87.767.885,48	89.250.047,66
Waarde/publicatie	1.255,64	1.078,77	1.014,63	923,76	889,27	851,04	685,47	645,58
Aandeel onderzoeksluik	27,67%	27,67%	27,67%	27,54%	27,29%	27,02%	26,70%	26,57%
Bedrag onderzoeksgedeelte								
Bedrag SOZ	101.900.000,00	103.836.100,00	103.836.100,00	106.006.274,49	108.296.010,02	109.249.014,91	109.871.734,29	111.014.400,33
Bedrag VOZ	179.533.779,02	182.944.920,82	182.944.920,82	189.936.870,80	200.002.957,20	208.859.483,23	218.880.122,23	224.952.316,63
Totaal bedrag	281.433.779,02	286.781.020,82	286.781.020,82	295.943.145,29	308.298.967,22	318.108.498,13	328.751.856,52	335.966.716,96

* nog geen definitieve gegevens (geen rekening gehouden met een budgetcontrole)

Bron: financieringsberekeningen werkingsuitkeringen

HOOFDSTUK 8: SAMENVATTING EN OVERZICHT VAN DE CONCLUSIES

8.1. INLEIDING

Aan de basis van de voorliggende evaluatie ligt het huidige artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs (het vroegere artikel 4 van het Financieringsdecreet). Dit artikel stelt dat de bepalingen van het Financieringsdecreet moeten geëvalueerd worden vóór 1 januari 2014. Hetzelfde artikel geeft ook aan welke elementen deze evaluatie ten minste moet omvatten, namelijk:

1° de impact van de verschillende financieringsstromen op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, meer in het bijzonder van de studenten uit ondervertegenwoordigde groepen;

2° de impact van de outputfinanciering op de uitstroom van studenten;

3° de vergelijking van de gehanteerde puntengewichten in het financieringsmodel en in internationale modellen;

4° voor wat betreft de professionele opleidingen en de kunstopleidingen in de hogescholen, de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten;

5° de evolutie van de instellingen die in het begrotingsjaar 2011 verevend werden;

6° het rationalisatieproces en de resultaten en effecten hiervan;

7° de evolutie en de impact van de parameters die gebruikt worden om de onderzoekssokkel en het onderzoeksvariabel deel te bepalen.

Artikel III.120 stelt bovendien dat vóór 1 januari 2018 bijkomend een evaluatie wordt gemaakt van de interne allocatiemodellen van de universiteiten, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten. Daarbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan de opleidingen die met ingang van het academiejaar 2013-2014 integreerden in de universiteiten.

Tevens stelt dit artikel dat de Vlaamse Regering de wijze kan bepalen waarop deze evaluatie wordt uitgevoerd. Zij bezorgt de resultaten van deze evaluatie na beraadslaging aan het Vlaams Onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs en aan het Vlaams Parlement.

Deze evaluatie werd in het Financieringsdecreet ingeschreven omdat dit decreet het financieringsmechanisme voor de Vlaamse hogescholen en universiteiten fundamenteel heeft veranderd. Bij de voorbereiding en bij de invoering van het nieuwe systeem was het evenwel onmogelijk om reeds de volledige impact van alle maatregelen te kunnen inschatten.

Reeds bij de aanvang van de evaluatie werden een aantal beperkingen duidelijk. Zo gaat artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs in grote mate uit van een causaal verband tussen enerzijds een beleidsmaatregel (de invoering van een nieuw financieringsmechanisme) en anderzijds de al dan niet realisatie van de vooropgestelde doelstellingen. In de complexe context van het hoger onderwijs is deze causaliteit evenwel niet (altijd) aan te tonen.

Het Vlaamse hoger onderwijs is de laatste 10 jaar sterk veranderd: er was de invoering van de bachelor-masterstructuur, de academisering van de hogeschoolopleidingen van twee cycli, de invoering van

flexibilisering, het nieuwe financieringsmechanisme en tenslotte de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. Al deze veranderingen hebben op elkaar ingewerkt, streefden voor een deel dezelfde doelstellingen na en hebben in meer of mindere mate een impact gehad op (de evoluties in) het hogeronderwijslandschap en op de studentenpopulatie (samenstelling, omvang, gedrag inzake instroom, doorstroom en uitstroom). Daarnaast mogen ook andere maatschappelijke evoluties niet uit het oog verloren worden: de wijzigende samenstelling van de bevolking, de kansen op tewerkstelling,...

M.a.w. het hoger onderwijs bevindt zich niet in een gesloten context waar oorzaak en gevolg van een beleidsmaatregel duidelijk aan te tonen zijn. Hiermee rekening houdend is de voorliggende evaluatie dan ook eerder beschrijvend van aard. Zo worden bijvoorbeeld de verschillende financieringsstromen in kaart gebracht, evenals de evoluties in instroom, doorstroom en uitstroom van studenten, zonder dat er noodzakelijk een oorzakelijk verband tussen beide aangetoond wordt.

Een tweede beperkende factor is de tijd. Deze decretaal voorgeschreven beleidsevaluatie komt te vroeg. De resultaten van bepaalde beleidsmaatregelen zijn immers nog niet op kruissnelheid zichtbaar. Daarenboven zijn de beschikbare data beperkt in de tijd, waardoor er geen lange tijdsreeksen kunnen gemaakt worden en waardoor er bovendien ook geen analyses mogelijk zijn die de gegevens van voor en na de invoering van het Financieringsdecreet kunnen vergelijken. Komt daarbij dat met de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten in 2013-2014 de structuur van het hoger onderwijs grondig is veranderd. Ook dit bemoeilijkt het opbouwen van tijdsreeksen.

Een derde reeks beperkingen heeft betrekking op de beschikbare data, waardoor een aantal nuttige analyses niet of maar beperkt mogelijk zijn.

Sinds de invoering van het Financieringsdecreet in 2008 heeft de decreetgever reeds een aantal wijzigingen aangebracht aan het nieuwe financieringssysteem. Dit was vooral het geval met het Integratiedecreet van 2012 dat, in het kader van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de oprichting van de Schools of Arts, ook het financieringsmechanisme op een aantal punten bijstuurde. Ook dit element heeft deze evaluatie bijkomend bemoeilijkt.

Deze beleidsevaluatie is grotendeels gebaseerd op gegevens uit de Databank Hoger Onderwijs, het Datawarehouse Hoger Onderwijs, de jaarlijkse financieringsberekeningen en de gegevens uit de financieringsmotor, evenals op andere beschikbare informatie binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (bijvoorbeeld rationalisatieplannen, besluiten erkenning nieuwe opleidingen, ...). Bijkomende informatie werd gevraagd aan de hogeronderwijsinstellingen over de resultaten van de artistieke toelatingsproef in het hoger kunstonderwijs en over de allocatiemodellen binnen de hogescholen.

Deze evaluatie beperkt zich in hoofdzaak tot het nieuwe financieringsmechanisme voor de werkingsuitkeringen hoger onderwijs ingevoerd met het Financieringsdecreet van 2008. Dit impliceert dat andere financieringsbronnen voor de hogescholen en universiteiten, zoals bijvoorbeeld de sociale toelagen, de investeringsmiddelen, de middelen voor het Bijzonder Onderzoeksfonds, ... volledig buiten de reikwijdte van deze evaluatie blijven.

Het Financieringsdecreet en later ook het Integratiedecreet, behielden naast de eigenlijke werkingsuitkeringen een aantal gekleurde middelen (de academiseringsmiddelen, de middelen voor projectgericht onderzoek) en voerden er een aantal nieuwe in (Aanmoedigingsfonds, rationalisatiemiddelen, de bijkomende Brussel-middelen). Deze financieringsbronnen die ook als een soort werkingsuitkering kunnen beschouwd worden (er kunnen zowel personeelsleden op aangesteld worden als werkingskosten mee betaald worden), worden waar relevant meegenomen in deze evaluatie, maar vormen geen afzonderlijk evaluatieonderwerp.

Het Financieringsdecreet heeft ook een systeem van leerkrediet ingevoerd voor de studenten hoger onderwijs. Aangezien het leerkrediet meegenomen werd in het rapport van de werkgroep Studievoortgangsbewaking, komt dit niet aan bod in deze evaluatie.

Deze evaluatie beperkt zich in hoofdzaak tot de elementen opgenomen in artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs.

8.2. INHOUD VAN DE EVALUATIE EN VOORNAAMSTE CONCLUSIES

8.2.1. HET NIEUWE FINANCIERINGSMECHANISME

Deze evaluatie start met een overzicht van de belangrijkste uitgangspunten, doelstellingen en eigenschappen die in 2008 aan de basis lagen van het nieuwe financieringsmodel hoger onderwijs. Daarna komt het financieringsmechanisme zelf aan bod: hoe is het model opgebouwd, welke elementen worden mee in rekening gebracht en welke parameters worden gehanteerd om het globale budget te verdelen over de instellingen voor hoger onderwijs. Er wordt, waar relevant, gekeken naar de beginsituatie (dit is het model zoals ingevoerd in 2008) en de huidige situatie (na de eventuele aanpassingen aan het mechanisme). Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de financiële middelen die de Vlaamse overheid binnen het kader van het voorgestelde model ter beschikking stelt van de hogescholen en universiteiten.

CONCLUSIES

- Met het Financieringsdecreet werd een duidelijke structuur uitgetekend voor de werkingsuitkeringen hoger onderwijs, bestaande uit een onderwijsgedeelte voor de hogescholen en uit een onderwijs- en onderzoeksgedeelte voor de universiteiten. Zowel het onderwijs- als onderzoeksgedeelte bestaan uit een sokkel en een variabel deel. Het Integratiedecreet heeft deze structuur grotendeels behouden en waar nodig aangepast aan de nieuwe situatie. Wel is het zo dat de globale onderwijs Sokkel opgedeeld wordt in drie sokkels, wat enerzijds meer in overeenstemming is met het nieuwe landschap maar anderzijds de structuur verzwaart en het oorspronkelijke principe van één globale sokkel enigszins uitholt.
- Ook de verdelingswijze van de bedragen van de verschillende componenten onder de instellingen is duidelijk. Er moet evenwel over gewaakt worden dat er niet teveel gewerkt wordt met voorafnames, die de structuur verzwaren (bijvoorbeeld de voorafname van de onderwijs Sokkel bij fusies, de toekomstige voorafnames van het variabel onderwijsdeel bij onderzoeksmasters en deze voor de geneeskundeopleidingen). Daarbij komt dat bij deze twee laatste voorafnames het verdelingsmechanisme afwijkt van het reguliere mechanisme.
- Aansluitend bij het vorige punt moet er tevens over gewaakt worden dat er niet te veel uitzonderingen sluipen in het systeem, waardoor fouten kunnen optreden (bijvoorbeeld de financiering van de onderzoeksmasters waarbij enkel de eerste 60 verworven studiepunten in het reguliere systeem opgenomen worden).
- Door het invoeren van een mechanisme op basis van studiepunten (zowel opgenomen als verworven studiepunten) worden fulltime en parttime studenten op dezelfde manier gefinancierd. Ook de financiering van individuele credits is een stap vooruit in het kader van levenslang leren in het hoger onderwijs.
- Bij het verdelingsmechanisme op basis van de financieringspunten wordt een groot aantal elementen in rekening gebracht (opgenomen studiepunten, verworven studiepunten, diploma's, boni voor beursstudenten, studenten met functiebeperkingen en werkstudenten, puntengewichten van studiegebieden). Dit maakt het mechanisme complex en de resultaten weinig voorspelbaar. Voor de hogeronderwijsinstellingen is het niet altijd duidelijk wanneer een beleid gericht op één of meerdere van de paramaters positieve financiële resultaten teweegbrengt. Dit maakt een gericht beleid van de instellingen moeilijk.

- Sommige ogenschijnlijk kleine of minder belangrijke elementen zijn moeilijk uitvoerbaar en verzwaren het systeem, bijvoorbeeld de 2%-regel voor buitenlandse studenten. Deze problematiek hangt evenwel samen met de problematiek van studiegelden voor deze studenten.
- Met het Integratiedecreet werden ontegensprekelijk een aantal vereenvoudigingen aangebracht aan het systeem (bijvoorbeeld het stopzetten van de verevening, de regeling bij afbouw van opleidingen, ...). Anderzijds maken een aantal, weliswaar noodzakelijke, wijzigingen het systeem complexer waarbij de kans op foutieve berekeningen toeneemt (bijvoorbeeld de berekening van de 55/45%, het voorziene groeipad van de puntengewichten van de geïntegreerde academische hogeschoolopleidingen, het blijvend baseren van de kliks op de vroegere academische hogeschoolopleidingen terwijl deze geïntegreerd zijn in de universiteiten...).
- De wijzigingen aangebracht aan het mechanisme door onder meer het Integratiedecreet eerbiedigen in grote mate de uitgangspunten en doelstellingen van het Financieringsdecreet. Dit is evenwel niet zo bij de aanpassing aan het klikstelsel waar de voorziene overstap naar een klikstelsel op basis van financieringspunten in plaats van op basis van opgenomen studiepunten geschrapt werd. Dit betekent dat de eventuele groei van de variabele onderwijsdelen enkel gebaseerd blijft op de instroom van studenten. Daardoor worden de inspanningen die de instellingen zouden leveren op het gebied van doorstroom en uitstroom niet beloond met bijkomende middelen voor het variabel onderwijsdeel. Dit geldt eveneens voor extra inspanningen naar beursstudenten, werkstudenten of studenten met een functiebeperking.
- Er is geen continuïteit in het beleid inzake de gekleurde middelen: zowel met het Financieringsdecreet als met andere decretale initiatieven werden een aantal gekleurde financieringsbronnen gecreëerd of versterkt terwijl andere geschrapt werden. Hierbij aansluitend lijkt het op termijn aangewezen om de aanvullende onderzoeksmiddelen op te nemen in de globale enveloppe.
- Door de verschillende aanpassingen aan het financieringsmechanisme, in het bijzonder door het Integratiedecreet, is de decretale tekst moeilijk leesbaar. Eén van de redenen is dat in de tekst zowel de oude bepalingen opgenomen zijn (van vóór het begrotingsjaar 2014) als de nieuwe (vanaf het begrotingsjaar 2014). Een sterke vereenvoudiging is nu mogelijk wat de duidelijkheid en transparantie ten goede zal komen. Daarbij kan er ook aan gedacht worden om een aantal bepalingen die sinds de invoering van het Financieringsdecreet niet zijn toegepast, te schrappen (bijvoorbeeld de bepalingen rond de financiering van de master-na-masteropleidingen, de bijkomende financiering van de bachelor-na-bacheloropleidingen).

8.2.2. DE FINANCIERINGSSTROMEN EN DE INSTROOM, DOORSTROOM EN UITSTROOM IN HET HOGER ONDERWIJS

Artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs stelt onder meer dat de evaluatie ten minste de volgende elementen moet omvatten:

1° de impact van de verschillende financieringsstromen op de instroom, de doorstroom en de uitstroom van studenten, meer in het bijzonder van de studenten uit ondervertegenwoordigde groepen;

2° de impact van de outputfinanciering op de uitstroom van studenten.

Deze bepalingen gaan uit van een sterk causaal verband tussen het financieringsmechanisme enerzijds en de instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs anderzijds. Zoals reeds gesteld is in de complexe context van het hoger onderwijs de causaliteit tussen een beleidsmaatregel (hier de invoering van een nieuw financieringsmechanisme) en de impact van deze maatregel niet (altijd) aan te tonen. Dit geldt in het bijzonder voor de (evoluties inzake) instroom, doorstroom en uitstroom in het hoger onderwijs. Verschillende factoren spelen hier op in.

In deze evaluatie wordt dan ook niet zozeer gekeken naar de impact van de financiering op de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten. Er wordt wel ingegaan op de verschillende elementen die met het nieuwe Financieringsdecreet van 2008 in het financieringsmechanisme werden ingebouwd om de vooropgestelde doelstellingen inzake participatie en succesvolle doorstroom en uitstroom mee te helpen realiseren. Daarbij wordt getracht de evolutie van de verschillende parameters die meegenomen worden in de financiering in kaart te brengen.

Bij dit hoofdstuk gaat een bijlage die een aantal kwantitatieve gegevens bevat over instroom, doorstroom en uitstroom van studenten in het hoger onderwijs. Daarbij gaat de nodige aandacht naar studenten uit ondervertegenwoordigde groepen. Deze bijlage reikt een aantal elementen aan om de evoluties in de financiering beter te plaatsen, waardoor deze evaluatie bijkomend onderbouwd wordt.

CONCLUSIES

- Het financieringsmodel voorziet in een aantal mechanismen die de intentie hebben om de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten in het hoger onderwijs te helpen bevorderen, ook deze van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen.
- Om de groei van studentenaantallen te ondersteunen voorziet het mechanisme in een kliksysteem: de variabele onderwijsdelen kunnen met maximum 2% toenemen als de opgenomen studiepunten in het desbetreffende onderwijsdeel ten minste 2% hoger liggen dan de vooropgestelde referentiepunten. Omgekeerd kan het bedrag van een variabel onderwijsdeel met maximum 2% verminderen als de opgenomen studiepunten ten minste 2% verminderen ten opzichte van de referentiepunten. Dit is nieuw ten opzichte van de oude financieringssystemen waar de groei van de studentenaantallen niet doorgerekend werd in de hoogte van de financiering (bij de universiteiten waren de bedragen van de instellingen decretaal vastgesteld, bij de hogescholen werd er gewerkt binnen een gesloten enveloppe).
Door dit kliksysteem kennen de variabele onderwijsdelen voor de professionele opleidingen en voor de universitaire opleidingen sinds de invoering van het systeem – dit is vanaf het begrotingsjaar 2011- een jaarlijkse klik. Ook naar de toekomst toe worden op basis van de gekende gegevens voor deze beide variabele onderwijsdelen nog kliks verwacht.
Het variabel onderwijsdeel voor de academische hogeschoolopleidingen zou voor het eerst een klik gehad hebben in het begrotingsjaar 2015. Door de besparingsmaatregelen worden de kliks in 2015 evenwel niet toegekend. De kunstopleidingen zagen in 2014 hun variabel onderwijsdeel met 2% toenemen. Voor deze beide onderwijsdelen is het nog afwachten of ze ook in de toekomst zullen klikken.
- Eén van de kritieken op het financieringsmechanisme is dat de evolutie van het bedrag van de werkingsuitkering achterloopt op de evolutie van de studentenaantallen, dit door gebruik te maken van het vijfjarig gemiddelde ($t-7/t-6$ tot en met $t-3/t-2$ voor het begrotingsjaar t). Onder meer door de reeds gerealiseerde kliks – en ook door de impact van het financiële groeipad naar aanleiding van de integratie - groeien globaal genomen de laatste jaren de beiden evenwel naar elkaar toe.
Een gelijkaardige evolutie zien we bij ramingen van een financieringsbedrag per opgenomen studiepunt. Globaal genomen neemt vanaf het begrotingsjaar 2012 dit bedrag toe, na de daling in de voorgaande jaren. Als men evenwel kijkt naar de individuele instellingen ziet men hier grote verschillen. Instellingen die de laatste jaren hun studentenaantallen sterk zagen toenemen zien deze evolutie (nog) niet vertaald in een hoger financieringsbedrag per opgenomen studiepunt.
- Om zowel de instroom, de doorstroom als de uitstroom te bevorderen gebeurt de verdeling van de variabele onderwijsdelen naar de hogeronderwijsinstellingen zowel op basis van inputfactoren (opgenomen studiepunten) als op basis van outputfactoren (verworven studiepunten en diploma's). De huidige gegevens moeten met de nodige omzichtigheid geïnterpreteerd worden, aangezien (1) zij voor een groot deel gebaseerd zijn op gegevens van academiejaren van vóór de invoering van het financieringsmechanisme en (2) er gewerkt wordt met decretaal vastgestelde overgangsmaatregelen. Een analyse van de gegevens leert wel dat het aandeel van de financieringspunten op basis van input

nog aanzienlijk blijft in de verschillende variabele onderwijsdelen: meer dan 40% bij de professionele opleidingen, een 35% bij de kunstopleidingen en ongeveer 27% bij de universitaire opleidingen. Opvallend daarbij is dat sinds de invoering van het Financieringsdecreet deze percentages quasi stabiel gebleven zijn. Daarmee zou enigszins de kritiek kunnen weerlegd worden dat door de invoering van outputindicatoren studenten sneller en gemakkelijker veel meer studiepunten zouden verwerven waardoor de diploma's aan kwaliteit zouden inboeten. Anderzijds kan hier de vraag gesteld worden of door het in stand houden van de inputfinanciering totdat een student 60 studiepunten verworven heeft in één en dezelfde bacheloropleiding er voldoende financiële stimuli zijn opdat de hogeronderwijsinstellingen studenten actief zouden begeleiden naar studiesucces.

- Om de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten uit ondervertegenwoordigde groepen financieel te ondersteunen voorziet het financieringsmechanisme in bonussen voor beursstudenten, studenten met functiebeperkingen en werkstudenten. Ook hier geldt dezelfde bedenking als bij punt 4, namelijk dat de gegevens met de nodige omzichtigheid moeten geïnterpreteerd worden. Kijkt men naar het aandeel van de financieringspunten gebaseerd op deze boni dan kan men opmerken dat deze sinds de invoering van het financieringsmechanisme maar beperkt toenemen. Bij de professionele opleidingen en de universitaire opleidingen blijven deze ruimschoots onder de decretaal vastgestelde maxima. Hier moet evenwel rekening gehouden worden met het gegeven dat het volledige effect voor de werkstudenten en de studenten met een functiebeperking pas vanaf het begrotingsjaar 2014 volledig zichtbaar is.

Voor wat betreft de beursstudenten neemt het aandeel van de financieringspunten op basis van de bonus zelfs licht af. Rekening houdend met de evolutie van het aantal beursstudenten in het hoger onderwijs – deze nemen minder snel toe dan de globale studentenpopulatie – en de evolutie van het studierendement van deze studenten – neemt enkel toe bij de kunstopleidingen en blijft daar ook nog lager dan bij de niet-beursstudenten – is de kans klein dat de financieringspunten op basis van de bonus voor beursstudenten in de toekomst sterk zullen toenemen.

Een positieve evolutie ziet men evenwel bij de werkstudenten. Zeker bij de professionele bacheloropleidingen kan men een toename van het aantal werkstudenten, zoals gedefinieerd in het Financieringsdecreet, waarnemen. Dit weerspiegelt zich enigszins ook in de financieringspunten. Een aantal instellingen hebben zich in hun beleid dan ook toegespitst op werkstudenten.

Het aantal financieringspunten op basis van studenten met een functiebeperking is uitermate klein (minder dan 0,1%). De beperking van deze studenten tot deze die geregistreerd zijn bij het VAPH ligt hier mee aan de basis.

- Voor de berekeningen van de financieringspunten van een instelling worden de opgenomen en verworven studiepunten en de diploma's niet enkel vermenigvuldigd met de financieringsbonus, maar ook met het puntengewicht van de opleiding/ studiegebied. Dit heeft tot gevolg dat studenten met een financieringsbonus een hoger gewicht krijgen in een studiegebied met een hoog puntengewicht dan studenten in een studiegebied met een laag puntengewicht. De vraag kan gesteld worden of het nog langer aangewezen is om het totale gewicht van een student met een financieringsbonus te laten variëren met het puntengewicht van het studiegebied.
- Rekening houdend met de bedenkingen in punt 5 kan de vraag gesteld worden of het behoud van de vastgestelde decretale maxima met betrekking tot de financieringsbonussen nog zinvol is.
- In de bijlage bij dit hoofdstuk wordt onder meer uitgebreid ingegaan op het studierendement, ook van studenten met de studentenkenmerken beursstudent en werkstudent. Globaal genomen is het studierendement stabiel gebleven tot licht toegenomen (afhankelijk van de gerichtheid en van het statuut van de student: generatiestudent-niet generatiestudent, bachelorstudent – masterstudent). Anderzijds is het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per student sterk afgenomen. Op basis van de resultaten van een ANOVA kan geconcludeerd worden dat studentenkenmerken weinig effect hebben op het studierendement bovenop de onderwijsvorm secundair onderwijs.
- De meeste beursstudenten en werkstudenten vindt men terug bij de professionele opleidingen. In deze opleidingen treft men ook het grootste aandeel van studenten aan met een TSO- en BSO-vooropleiding en studenten met het studentenkenmerk laagopgeleide moeder en thuistaal niet-Nederlands (zie bijlage). De vooropleiding blijkt de voornaamste voorspeller te zijn van studiesucces.

De financieringsbonussen hebben geen impact op de evolutie van de variabele onderwijsdelen, aangezien het klikmechanisme gebaseerd is op opgenomen studiepunten en niet op financieringspunten. Binnen een variabel onderwijsdeel zien instellingen met een groter aandeel studenten die in aanmerking komen voor een bonus dit enigszins vertaald in hun financiering, maar daarvoor treden zij in concurrentie met de andere instellingen. Door het meenemen van de verschillende variabelen en gewichten in het financieringsmechanisme is het voor een instelling ook niet altijd duidelijk welke inspanningen al dan niet een financieel voordeel opleveren.

De bedenkingen in punt 5 en punt 9 in aanmerking nemend, kan de vraag gesteld worden of er geen gericht beleid naar deze doelgroepen nodig is.

- Het financieringsmechanisme ondersteunt een snelle heroriëntering van generatiestudenten. Alhoewel het aantal heroriënteringen in het eerste jaar gestaag toeneemt, blijft het aantal evenwel beperkt.
- De schakelprogramma's worden meegenomen in het financieringsmechanisme. In de periode 2005 – 2013 is het aantal inschrijvingen in deze programma's sterk toegenomen.

8.2.3. DE PUNTEGEWICHTEN VAN DE PROFESSIONELE BACHELORS

In het kader van de evaluatie van de financiering van het hoger onderwijs voorziet artikel III.120, 3° en 4°, van de Codex Hoger Onderwijs het volgende:

3° de vergelijking van de gehanteerde puntengewichten in het financieringsmodel en in internationale modellen;

4° voor wat betreft de professionele opleidingen en de kunstopleidingen in de hogescholen, de evaluatie van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, dit in relatie tot de gehanteerde puntengewichten.

De puntengewichten van de opleidingen/ studiegebieden situeren zich binnen het financieringsmechanisme in het variabel onderwijsdeel. Voor de berekening van de financieringspunten worden zowel de opgenomen studiepunten, de verworven studiepunten en de diploma's vermenigvuldigd met het puntengewicht van het studiegebied waarin een opleiding zich situeert. Deze puntengewichten werden ingevoerd met het idee dat zij tot op zekere hoogte de kostprijverschillen van de onderwijsactiviteiten in de verschillende disciplines weerspiegelen. De puntengewichten liggen per studiegebied voor de verschillende gerichtheden decretaal vast in artikel III.19. van de Codex Hoger Onderwijs. De gehanteerde systematiek is verschillend voor de professionele opleidingen, de kunstopleidingen en de academische opleidingen aan de universiteiten. Bij de professionele bacheloropleidingen variëren de puntengewichten binnen een vork van 1,0 tot 1,6. Bij de kunstopleidingen wordt gewerkt met een basispuntengewicht van 1 en een bijkomend puntengewicht, afhankelijk van de opleiding. Voor dit bijkomend puntengewicht is er een limiet vastgesteld. Bij de universiteiten bedragen de puntengewichten 1, 2 of 3 (met uitzondering voor de opleidingen arts/ tandarts) afhankelijk van het studiegebied en, in sommige studiegebieden, van het soort opleiding (bachelor/ master).

Het Financieringsdecreet heeft geen wijzigingen aangebracht aan de puntengewichten. Het heeft de in het Hogescholen- en Universiteitendecreet vastgestelde puntengewichten overgenomen. Met het Integratiedecreet werden de puntengewichten van de academische hogeschoolopleidingen ingebed in de systematiek van de universiteiten: concreet betekent dit dat op termijn de oude puntengewichten evolueren naar 1 (voor de studiegebieden Toegepaste taalkunde en Handelswetenschappen en bedrijfskunde) of naar 2 (de studiegebieden Industriële wetenschappen en technologie, Biotechniek, Architectuur en Productontwikkeling).

In deze evaluatie werden met betrekking tot de puntengewichten van de professionele bacheloropleidingen de volgende elementen bekeken:

- de huidige puntengewichten en de historiek ervan;
- een analyse van de interne allocatiemodellen van de hogescholen, waarbij de nadruk ligt op het belang en het actuele karakter van de puntengewichten;
- de impact van een eventuele aanpassing van de puntengewichten.

CONCLUSIES

- Uit de historiek van de puntengewichten (spanning van 1.0 tot 1.6) van de hogeschoolopleidingen in het algemeen en van de professionele bacheloropleidingen in het bijzonder blijkt dat de decretaal vastgelegde puntengewichten afwijken van de (door Nonneman) becijferde gemiddelde kostprijs per student en per studiegebied en van de puntengewichten bepaald door de ambtelijke commissie (voor de professionele bacheloropleidingen spanning van 1.00 tot 1.25). In de memorie van toelichting bij het Hogescholendecreet is hiervoor geen motivering te vinden. Bij de vaststelling van de puntengewichten speelden de kostprijsverschillen een rol maar ook de institutionele belangen. De CHEPS vergelijkende studie laat ook een relatief grote spanning zien voor zover we de professionele opleidingen in dat plaatje goed kunnen inpassen (van 1.00 tot 1.70).
- De ambtelijke werkgroep pleitte en ook een aantal hogescholen pleiten om de spanning in de puntengewichten laag te houden omdat de verschillen in kostprijs moeilijk te objectiveren zijn. Een multi-sectorale hogeschool kan zelf beter oordelen over de interne verdeling van de middelen over de diverse opleidingen, was het advies van de ambtelijke werkgroep.
- De interne allocatiemodellen weerspiegelen de eigenheid en de eigen aanpak van elke hogeschool. De meeste hogescholen hanteren een vrij gesofisticeerd allocatiemodel voor de verdeling van de opbrengsten. De opbrengsten omvatten zowel de werkingsmiddelen als de studiegelden. De meeste hogescholen hanteren bij de interne allocatie studentgerelateerde sleutels en daarbij ook direct of indirect (via rekeneenheden) puntengewichten. Sommige hogescholen hanteren de decretale puntengewichten, andere hogescholen hanteren eigen puntengewichten waarbij de verschillen voor een deel worden uitgevlakt. De meeste instellingen hanteren een kleiner tijdsvenster dan de vijf academiejaren die het decreet hanteert. Een bruuske aanpassing van de puntengewichten zal een impact hebben op het interne allocatiemodel.
- Het hanteren van puntengewichten bij de allocatie van het overheidsbudget leidt ertoe dat het bedrag dat een hogeschool per student ontvangt verschillend is naar gelang van het studiegebied. Daarbij is het gemiddelde bedrag dat een hogeschool per student ontvangt verschillend van hogeschool tot hogeschool omdat het opleidingsaanbod en de spreiding over de studiegebieden verschillend zijn.
- Bij gelijkblijvend overheidsbudget leidt elke aanpassing van de puntengewichten tot een verschuiving van middelen van de ene hogeschool naar een andere. Door de reeds gerealiseerde fusies en door de nog op stapel staande fusies zou de impact van een aanpassing van de puntengewichten op de allocatie van de overheidsmiddelen wellicht lager kunnen uitvallen dan voor de fusieoperatie.
- De kostprijs van het verstrekken van hoger onderwijs wordt door heel veel factoren bepaald. Zo heeft JM Consulting in opdracht van de Schotse overheid in 2000 een studie gedaan naar de determinanten van een standaardkostprijs van een efficiënte onderwijsverstrekking rekening houdend met de onderwijstechnologische en pedagogisch-didactische evoluties. In de studie wordt een onderscheid gemaakt tussen 'classroom subjects' en 'laboratory subjects'. Op basis van de evoluties en de ontwikkelingen komt JM Consulting dat de kostprijsdifferential tussen de beide groepen gereduceerd kan worden van 1.6 tot 1.0 naar 1.2 tot 1.0. Binnen de categorie 'classroom subjects' zijn ook nog 'higher cost classroom subjects' en idem voor de categorie 'laboratory subjects'. Het gaat hier om vrij gespecialiseerde opleidingen. In het algemeen worden de hogere kosten verantwoord door 'significant workplacement element', 'studio and small group workshops', 'field work', 'performance or production based',

- Op basis van een eerste evaluatie van de studie van JM Consulting zou de in deze studie ontwikkelde kostprijddifferentiaal kunnen gebruikt worden voor een verdere oefening in Vlaanderen.

8.2.4. DE FINANCIERING VAN HET HOGER KUNSTONDERWIJS

Het hoger kunstonderwijs (HKO) neemt een aparte plaats in het Vlaamse hogeronderwijslandschap in. Dit komt zowel tot uiting in de structuur door de creatie van de School of Arts binnen de hogescholen, in de toelating tot de opleidingen en in het financieringsmechanisme. Binnen het financieringsmodel heeft het Integratiedecreet een aparte onderwijssoekel en een apart variabel onderwijsdeel ingevoerd voor de professionele en academische opleidingen in de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten. Op deze manier weerspiegelt het financieringsmodel de structuur van het Vlaamse hoger onderwijs: de professionele opleidingen aan de hogescholen, de professionele en de academische kunstopleidingen aan de hogescholen binnen het kader van een School of Arts en de academische opleidingen aan de universiteiten.

Het hoger kunstonderwijs onderscheidt zich ook van de andere opleidingen door de gehanteerde methodiek bij de verdeling van de overheidsmiddelen: er wordt gewerkt met een basispuntengewicht van 1 voor deze studiegebieden en met een bijkomend puntengewicht, afhankelijk van de opleiding. Voor de bijkomende puntengewichten is er een limiet vastgesteld: per opleiding of groep van opleidingen is decretaal het aantal opgenomen en verworven studiepunten vastgelegd waarop dit bijkomend puntengewicht maximaal kan toegepast worden.

Binnen het kader van deze evaluatie werd dan ook eerst ingegaan op de volgende punten:

- het financieringsmodel voor het hoger kunstonderwijs, in het bijzonder op de huidige puntengewichten en op de vastgestelde limieten;
- de impact van een eventuele aanpassing van de puntengewichten en/of de limieten.

Het hanteren van een limiet hangt samen met het onderwerpen van de studenten die zich wensen in te schrijven in een opleiding in het hoger kunstonderwijs aan een selectie door middel van een artistieke toelatingsproef. Art. II.186. van de Codex Hoger Onderwijs stelt onder meer dat niemand wordt toegelaten tot de bacheloropleidingen, de schakelprogramma's en voorbereidingsprogramma's van de studiegebieden Audiovisuele en beeldende kunst en Muziek en podiumkunsten zonder geslaagd te zijn voor een artistieke toelatingsproef eigen aan deze opleidingen. De hogeschool waar de student zich wenst in te schrijven, neemt deze toelatingsproef af.

In het kader van deze evaluatie werd dan ook de vraag gesteld wat de eventuele impact is van het aantal deelnemers/ geslaagden van deze toelatingsproeven op de instroom in de kunstopleidingen en op het studierendement van deze studenten. Daarbij werd ook de vraag gesteld of er een link is tussen de toelatingsproef en het al dan niet overschrijden van de financiële limieten. In het kader van deze evaluatie werden aan de instellingen die hoger kunstonderwijs aanbieden gegevens gevraagd over het aantal aanmeldingen, het aantal effectieve deelnames en het aantal geslaagden in de artistieke toelatingsproeven. Op basis van deze bevraging werd een analyse gemaakt van de toelatingsproef, waarbij de gegevens uit de bevraging op macroniveau (instellingsniveau en opleidingsniveau) werden gekoppeld aan de gegevens van de databank hoger onderwijs.

CONCLUSIES

- Het hoger kunstonderwijs wordt met betrekking tot de allocatie van overheidsmiddelen in het Financieringsdecreet als een aparte geleding beschouwd met twee eigen karakteristieken: het hanteren van bijkomende puntengewichten en het hanteren van een limiet voor die bijkomende

puntengewichten. De evolutie van studentenaantallen in andere studiegebieden hebben geen impact meer op het budget voor het hoger kunstonderwijs en de allocatie en de verdeling ervan.

- Het hanteren van een limiet hangt samen met het onderwerpen van de studenten aan een selectie door middel van een toelatingsproef. Elke instelling organiseert zijn eigen toelatingsproeven specifiek per opleiding met enkel een sanctioneringseffect naar de eigen opleiding. Uit een beperkte analyse van deelname aan de toelatingsproeven en van de slaagcijfers op de toelatingsproeven komt een zeer gemengd beeld naar voren verschillend van instelling tot instelling en van opleiding tot opleiding. Studenten gaan deelnemen aan de toelatingsproeven van verscheidene hogescholen in de hoop aan ten minste één instelling te slagen. Vandaar dat de vraag rijst of het dan niet beter zou zijn om deze toelatingsproeven centraal op Vlaams niveau te organiseren weliswaar gezamenlijk door de instellingen zelf, vraag die werd opgeworpen in de discussienota van 2008 'Hoger Kunstonderwijs in Vlaanderen'?
- Het plafond van het aantal studenten waarop een hoger puntengewicht wordt toegekend, geldt soms maar voor één opleiding en in andere gevallen voor twee opleidingen samen, die de betrokken instellingen soms niet allebei kunnen aanbieden. De logica achter die verschillende benadering is niet altijd duidelijk. Er is ruimte voor een herziening van de grondslag waarop de plafonds werden vastgesteld.
- De studenten boven de limiet waarvoor een bijkomend puntengewicht wordt toegekend, worden gefinancierd met het standaardpuntengewicht van 1. De vraag kan gesteld worden of dat nog verdedigbaar is rekening houdend met de hoge kosten die opleidingen in het hoger kunstonderwijs met zich meebrengen en met de beperkte arbeidsmarkt voor afgestudeerden uit het hoger kunstonderwijs. We moeten wel rekening houden met het feit dat de context van de instellingen en van de opleidingen verschillend is (afstand tot de limiet, weinig of geen overschrijding in studiegebied Muziek en Podiumkunsten, wel overschrijdingen in Beeldende en Audiovisuele kunsten, regionaal versus stad) verschillend is. Een schraping van de financiering via het puntengewicht 1 zal een verschillende impact hebben op de instellingen.
- De limieten die gelden voor de bijkomende puntengewichten zijn op dit moment voor alle instellingen gelijk ongeacht de locatie. De meeste instellingen blijven voor de meeste opleidingen onder de limiet. De limiet die geldt voor de dansopleiding is vrij laag en wordt dan ook substantieel overschreden. Deze limiet is niet langer houdbaar. Er zijn nog overschrijdingen bij de beeldende kunsten en productdesign. Er zijn geen overschrijdingen bij Muziek en podiumkunsten en bij de audiovisuele kunsten.
- Uit de gesprekken met de instellingen is naar voren gekomen dat er geen eensgezindheid is om de parameters van het financieringsmodel aan te passen.
- De vraag kan gesteld worden of het naar de toekomst toe nog wenselijk/ verdedigbaar is dat er een systeem waar gewerkt wordt met maxima voor de bijkomende puntengewichten (= beperking van het aantal studenten) het "klik"mechanisme op basis van de evolutie van het aantal studenten behouden blijft?
- In Europa zien we een grote variatie aan organisatiestructuren van het hoger kunstonderwijs: van sterk gespecialiseerde instellingen tot louter departementen binnen een universiteit. Deze grote differentiatie in de organisatiestructuren belemmert de sterke Europese samenwerking niet. De meeste Vlaamse opleidingen zijn lid van een van de Europese koepelorganisaties.

8.2.5. RATIONALISATIE EN OPTIMALISATIE VAN HET OPLEIDINGSAANBOD

Punt 6° van artikel III.120 van de Codex Hoger Onderwijs stelt dat in het kader van de evaluatie van het Financieringsdecreet moet gekeken worden naar het rationalisatieproces en de resultaten en effecten hiervan. In het oorspronkelijke Financieringsdecreet van 2008 was namelijk een volledig hoofdstuk (hoofdstuk V) gewijd aan de rationalisatie van het opleidingsaanbod. Deze regeling werd evenwel sterk afgebouwd, dit onder meer door besparingsmaatregelen. In deze evaluatie wordt een overzicht gegeven

van het initiële en van het huidige decretale kader inzake rationalisatie van het opleidingsaanbod. Vervolgens wordt er gekeken naar de rationalisatieplannen en naar de resultaten hiervan.

Buiten de bepalingen over rationalisatie opgenomen in hoofdstuk V van het Financieringsdecreet voorzagt dit decreet oorspronkelijk ook in een bonus voor het stopzetten van opleidingen. Ook voor het samenvoegen van opleidingen of studiegebieden van twee hogeronderwijsinstellingen was een regeling voorzien.

Met het Structuurdecreet werd een procedure ingevoerd voor de erkenning van nieuwe opleidingen in het Vlaamse hogeronderwijslandschap. Deze procedure moest nieuwe initiatieven mogelijk maken, zonder dat dit evenwel zou leiden tot een proliferatie van het opleidingsaanbod. De erkende nieuwe opleidingen worden mee genomen in de financieringsberekeningen, en dit zowel in de berekeningen voor de evolutie van de hoogte van de variabele onderwijsdelen, als in de berekeningen voor de verdeling van de bedragen van de onderwijsmiddelen en de variabele onderwijsdelen over de instellingen.

In deze evaluatie is kort ingegaan op een ander initiatief in het kader van rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod, namelijk de Commissie Soete.

CONCLUSIES

- In het kader van het Financieringsdecreet was er oorspronkelijk een budget vrijgemaakt voor de financiering van initiatieven op het vlak van rationalisatie van het aanbod. Het financieringsmodel zelf heeft geen directe impact op de wijze waarop het opleidingsaanbod in Vlaanderen wordt georganiseerd. Er zijn ook geen rationalisatienormen vastgelegd. Met het eenmalig budget van 5 miljoen euro werd een beperkt aantal rationalisatie-initiatieven gerealiseerd, vooral in het studiegebied Industriële wetenschappen (en aanverwante opleidingen). Het gaat daarbij vooral over het samenvoegen van opleidingen, het reduceren van opleidingen, de gezamenlijke organisatie van opleidingen, een rationalisatie van onderwijsactiviteiten via gezamenlijke organisatie van laboratoria en praktijkoefeningen,...
- Het financieringsmodel zelf heeft geen directe impact op de wijze waarop het opleidingsaanbod in Vlaanderen wordt georganiseerd behoudens de tijdelijke rationalisatiebonus voor het stopzetten van een opleiding. Die regel is slechts op één opleiding toegepast geworden. Met het Integratiedecreet werd gepoogd om via een relatief eenvoudig mechanisme (behoud van studiepunten in de sokkelberekening) het stopzetten van opleidingen niet te ontmoedigen.
- De regelgeving met betrekking tot de erkenning van nieuwe opleidingen zoals die was vastgelegd in het Structuurdecreet, bleef ongewijzigd. De opgenomen studiepunten en de financieringspunten die die nieuwe opleidingen genereren komen maar geleidelijk aan in het financieringsmodel. Anderzijds worden de opgenomen studiepunten en de financieringspunten van de opleiding die een instelling moet inruilen (in het geval de nieuwe opleiding al voorkomt in het Hoger Onderwijsregister) ook pas geleidelijk afgebouwd volgens datzelfde vijfjarige tijdsvenster. De vraag kan gesteld worden of deze mechaniek een impact heeft gehad op het aanvragen van nieuwe opleidingen. Of m.a.w. heeft het werken met het gehanteerde vijfjarig tijdsvenster, waardoor de hogeronderwijsinstellingen nieuwe opleidingen gedurende een lange tijd moeten prefinancieren, het aantal aanvragen nieuwe opleidingen beperkt?
- Anderzijds is het financieringsmodel een competitief model. Elke instelling tracht haar aandeel in het globale budget te maximaliseren door meer studenten aan te trekken. Een middel daartoe is de organisatie van nieuwe opleidingen en het aanbieden van nieuwe afstudeermogelijkheden binnen de bestaande opleidingen. Sinds de Vlaamse Regering de lijst van de opleidingen en de afstudeerrichtingen vastlegt, is de proliferatie van afstudeerrichtingen sterk afgenomen.
- Ten gevolge van de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten zijn een aantal hogescholen gefusioneerd of zitten in een fusieproces. Normaliter zouden fusies op termijn ook kunnen leiden tot verdere rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod

binnen de gefuseerde instelling. Met het Integratiedecreet werd een aantal maatregelen genomen om fusies niet te ontmoedigen (zie hoofdstuk 2).

- In budgettair krappe tijden zou er meer moeten ingezet worden op een verdere rationalisatie van het opleidingsaanbod en van het aantal opleidingsonderdelen. De vraag moet gesteld worden of het financieringsmodel hierin een rol zou moeten spelen, en zo ja, welke. Idealiter zouden het financieringsmodel en de procedure voor de erkenning van nieuwe opleidingen hierin tegelijk sanctionerend (een financiële sanctie voor te weinig bezette opleidingen, behoudens de rechtmatige uitzonderingen) en faciliterend/belonend (een rationele herordering van het aanbod) moeten zijn.

8.2.6. HET ONDERZOEKSLUIK IN DE WERKINGSENVELOPPE VAN DE UNIVERSITEITEN

Het onderzoeksgedeelte in de werkingsenveloppe voor de universiteiten bestaat uit een onderzoekssokkel en een variabel onderzoeksdeel. Het bedrag van de onderzoekssokkel wordt verdeeld onder de universiteiten op basis van het aantal (ongewogen) doctoraten en het aantal publicaties. Het variabel onderzoeksdeel wordt verdeeld op basis van verschillende outputparameters (diploma's, doctoraten, publicaties en citaties en de parameter mobiliteit en diversiteit). In het kader van deze evaluatie wordt gekeken naar de evolutie van deze parameters en de impact van deze (evolutie van de) parameters op de financieringsberekeningen, en dit zowel voor de onderzoekssokkel als voor het variabel onderzoeksdeel. Tevens wordt ook getracht een beeld te geven van de evolutie van de waarde van de gehanteerde parameters.

CONCLUSIES

- De parameters die gebruikt worden in het verdelingsmechanisme van het onderzoeksluik kennen allen een sterke toename in de beschouwde periode. Dit geeft aan dat de onderzoeksoutput op het gebied van doctoraten en publicaties en citaties in Vlaanderen toegenomen is de laatste jaren .
- Het variabel onderzoeksdeel heeft geen eigen "klik"mechanisme, gebaseerd op de in dit deel gehanteerde parameters. De hoogte van het globale bedrag volgt de hoogte van het onderwijsgedeelte, dit door de garantie van de 55% onderwijs/45% onderzoek verhouding.
- Door de sterke groei van de gehanteerde parameters enerzijds en de eerder beperkte toename van het onderzoeksbudget is de waarde van de verschillende parameters over de tijd verminderd. De vraag kan gesteld worden of deze evolutie op langere termijn geen negatief effect kan hebben op de onderzoeksoutput. In geval van een negatieve klik van het variabel onderwijsdeel omwille van dalende studentenaantallen zou het niet logisch lijken dat ook het onderzoeksdeel daalt hoewel de output gestegen is.
- Door het bereiken van de maxima in de verdelingswijze van de onderzoekssokkel worden, behalve voor de Universiteit Hasselt, bijkomende publicaties en doctoraten niet langer financieel gehonoreerd. De universiteiten krijgen als het ware een nagenoeg vast sokkelbedrag. De vraag kan dan ook gesteld worden of het verdelingsmechanisme voor de onderzoekssokkel moet gehandhaafd blijven. Het toekennen van een vaste sokkel zou de complexiteit van het financieringsmechanisme enigszins verminderen.
- In het financieringsmechanisme worden geen parameters meegenomen die de maatschappelijke of wetenschappelijke dienstverlening financieel belonen.

Ministerie van Onderwijs en Vorming
Koning AlbertII-Laan 15
1210 Brussel
<http://www.ond.vlaanderen.be/>